Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp ─ HE 134/2016 vp, HE 249/2016 vp

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2017 talousarvioesityksen (HE 134/2016 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty muihin erikoisvaliokuntiin lausunnon antamista varten.

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2017 talousarvioesityksen (HE 134/2016 vp) täydentämisestä (HE 249/2016 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Valiokunta on käsitellyt esitykset yhdessä ja antaa niistä yhteisen mietinnön.

Talousarvioaloitteet ja toimenpidealoitteet

Valiokunta on käsitellyt esitysten yhteydessä talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp ja toimenpidealoitteet TPA 34 ja 53/2016 vp. Aloiteluettelo on tämän asiakirjan liitteenä.

Lausunnot

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin mukaan kukin erikoisvaliokunta voi omasta aloitteestaan antaa toimialaansa koskevan lausunnon valtion talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 7/2016 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 2/2016 vp
- hallintovaliokunta HaVL 39/2016 vp
- lakivaliokunta LaVL 15/2016 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 24/2016 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 14/2016 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 6/2016 vp

Valmis
5.1

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Yleisperustelut

- sivistysvaliokunta SiVL 8/2016 vp
- sosiaali- ja terveysvaliokunta StVL 7/2016 vp
- talousvaliokunta TaVL 38/2016 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 7/2016 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 8/2016 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 19/2016 vp

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Talouden näkymät

Suomen taloudessa on ollut viime aikoina useita positiivisia merkkejä ja talous on kääntynyt vaimeaan kasvuun. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan bruttokansantuotteen volyymi kasvoi heinä—syyskuussa 0,4 prosenttia edelliseen vuosineljännekseen verrattuna. Vuoden 2015 kolmanteen neljännekseen verrattuna ns. työpäiväkorjattu bruttokansantuote kasvoi 1,6 prosenttia.

Myös teollisuuden tuotantoa kuvaavat tilastot kertovat talouden hienoisesta elpymisestä. Tilastokeskuksen mukaan sekä syyskuussa että lokakuussa 2016 teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli 3,5 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin ja tammi-lokakuussa teollisuustuotanto kasvoi 1,6 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna (Tilastokeskus 10.11. ja 9.12.2016). Myös Taloustutkimuksen vastikään toteuttama tutkimus osoittaa, että pienten ja keskisuurten yritysten tilanne on viime aikoina kohentunut ja tuotanto sekä tilauskanta kasvaneet (Kauppalehti 7.12.2016). Kuluttajien luottamus talouteen on vahvistunut ja on nyt vahvinta yli viiteen vuoteen (Tilastokeskus 28.11.2016).

Myös kuntatalouden tila on parantunut, ja kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos vahvistuu ensi vuonna. Tilanteen parantumisesta kertoo osaltaan myös se, että tiedossa ei ole uusia kriisikuntia. Ensimmäistä kertaa noin 10 vuoteen ollaan tilanteessa, jossa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyyn ei tule tänä vuonna uusia kuntia.

Julkisen talouden ongelmat eivät ole kuitenkaan poistuneet talouden viimeaikaisen lievän elpymisen myötä, vaan valtiovarainministeriön arvion mukaan Suomen taloudellinen tilanne on heikko ja vielä suurempien haasteiden edessä kuin aikaisemmin on arvioitu. Vuoden 2016 keväällä valtiovarainministeriö ennusti BKT:hen suhteutetun koko julkisen talouden rahoitusjäämän olevan -2,1 % vuonna 2017, mutta syksyn 2016 ennusteessa rahoitusjäämän arvioidaan heikkenevän ensi vuonna -2,6 %. Myös EU:n finanssipoliittisen sopimuksen mukainen rakenteellista alijäämää koskeva keskipitkän aikavälin tavoite (-0,5 %) jää ennusteiden mukaan saavuttamatta.

Talouden heikkoa elpymistä kuvaa myös se, että julkiseen talouteen viime vuosina tehdyistä mittavista sopeutustoimista huolimatta alijäämä ei ole supistunut merkittävästi ja julkisen sektorin velkaantuminen on jatkunut.

Huonon talouskehityksen taustalla on ennen kaikkea huono kilpailukyky ja viennin ja vientialojen investointien heikko kehitys. Talouden viimeaikainen elpyminen on perustunut lähinnä yksityisen kulutuksen kasvuun ja rakentamiseen, eikä talouden kasvu ole siten kestävällä pohjalla. Ennusteiden mukaan velkaantuminen jatkuu ja Suomen talous pysyy alijäämäisenä myös lähivuosina.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan velkasuhde kääntyy lievään laskuun vuonna 2019, mutta osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista on pitänyt sitä liian optimistisena arviona ja päätöksiä menojen ja velkaantumisen taittamisesta muutoinkin riittämättöminä. Myös EU:n komissio arvioi hiljattain, että Suomella nähdään olevan riskejä vakaus- ja kasvusopimuksen määräysten rikkomiseen. Komissio ei kuitenkaan pitänyt riskejä niin vakavina, että olisi pyytänyt uuden talousarviosuunnitelman ensi vuodelle.

Valiokunnan mielestä hallituksen finanssipolitiikan yleislinja on kuitenkin tässä tilanteessa hyvä kompromissi velkaantumiskehityksen taittamisen ja kotimaisen ostovoiman ja kysynnän tukemisen välillä. Velkaantumisen nopeampi taittaminen johtaisi helposti tilanteeseen, jossa työllisyys ja ostovoima heikkenevät, mikä olisi omiaan vähentämään verotuloja ja lisäämään julkisia menoja.

Toimet valtiontalouden vahvistamiseksi

Hallituksen talouspolitiikan keskeisiä elementtejä ovat julkisen talouden säästöohjelma, kilpailukykysopimus, sote- ja maakuntauudistus sekä työ- ja hyödykemarkkinoiden toimivuuden parantamiseen tähtäävät rakenneuudistukset.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus pitää kiinni säästötoimista, joista on päätetty hallitusohjelmassa sekä vuosia 2017—2020 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa. Ensi vuonna valtion menoja vähentävät erityisesti ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, opintotukeen sekä indeksisidottuihin menoihin tehtävä 0,85 prosentin tasasuuruinen vähennys. Lisäksi useiden säästötoimien vaikutus kasvaa vuonna 2017.

Valiokunta pitää myös tärkeänä kilpailukykysopimusta, jonka tavoitteena on parantaa yritysten kilpailukykyä ja lisätä vientiä ja työllisyyttä. Sopimus on laajapohjainen, sillä sen mukaisten työ- ja virkaehtosopimusten kattavuus on 91 prosenttia. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa sopimuksen vaikutusten on arvioitu jaksottuvan useammalle vuodelle ja ajoittuvan suurimmaksi osaksi vuoden 2017 jälkeiselle ajalle.

Sopimuksella on kuitenkin merkittäviä vaikutuksia jo ensi vuoden talousarvioon ja sen tuloihin ja määrärahoihin. Työn verotus kevenee tuntuvasti, yhteensä 515 milj. eurolla, minkä arvioidaan kompensoivan kilpailukykysopimuksessa sovittujen maksujen korotuksen vaikutukset ja kasvattavan työntekemisen kannattavuutta. Sopimus vähentää jonkin verran valtion menoja, mutta net-

tovaikutuksena määrärahat nousevat ensi vuonna lähes 500 milj. eurolla. Talousarvioesityksen mukaan sopimus heikentää budjettitalouden tasapainoa ensi vuonna noin 900 milj. eurolla.

Kilpailukykysopimuksen kokonaisvaikutukset näkyvät viiveellä, mutta on kuitenkin selvää, että sopimus ei yksin riitä vahvistamaan kasvua ja työllisyyttä. Siksi onkin tärkeää, että talousarvioesitykseen sisältyy työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistä tukevia toimia. Tähän ns. työllisyyspakettiin sisältyy mm. työvoimapalvelukokonaisuuden tehostaminen, työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten työllisyyden edistäminen sekä audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen käyttöönotto. Myös toimenpiteet kohtuuhintaisen vuokra-asuntorakentamisen vauhdittamiseksi ovat tervetulleita, sillä ne luovat työpaikkoja lyhyellä aikavälillä ja helpottavat työvoiman alueellista liikkuvuutta. Työllisyyspaketin tavoitteena on lisätä työllisyyttä vähintään 10 000 hengellä.

Valiokunta pitää näitä toimia perusteltuina, mutta toteaa, että hallituksen asettamaa työllisyystavoitetta (72 prosenttia) ei todennäköisesti saavuteta, sillä valtiovarainministeriön tämän hetken ennusteen mukaan työllisyysaste kasvaa vain noin 70 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Tilastokeskuksen mukaan työllisyysaste oli lokakuussa sama kuin vuotta aikaisemmin eli 68,4 prosenttia ja kausi- ja satunnaisvaihtelusta tasoitettu trendi oli 68,9 prosenttia. Työllisyyskehityksessä on kuitenkin suuria alueellisia eroja, sillä Tilastokeskuksen mukaan työllisyysaste vaihteli viime vuonna Manner-Suomen maakunnissa 60,2 prosentista aina 72,9 prosenttiin. Lokakuun työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt useimpien ELY-keskusten alueilla, mutta samalla pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut kasvuaan. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli lokakuun lopussa jo yli 58 000, mikä on yli 8 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Jotta työllisyystavoite ei karkaa lopullisesti, tarvitaan entistä vahvempia keinoja työllisten määrän lisäämiseen ja työttömyyden keston lyhentämiseen. Toimia on kohdistettava erityisesti heikon työllisyyskasvun alueille.

Valiokunta korostaa, että hallituksen tulee edelleen lisätä työn vastaanottamisen kannustimia ja laatia toimikautensa puolivälitarkasteluun mennessä esitys kannustinloukkujen purkamiseksi ja työvoiman liikkumisen edistämiseksi. Myös työvoiman kohtaanto-ongelmia tulee vähentää ja lisätä räätälöityjä toimia pitkäaikaistyöttömien ja maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi. On niin ikään tärkeää, että syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ongelmiin puututaan huomattavasti nykyistä aikaisemmin.

Valiokunta pitää hyvinä väyläverkon kunnostukseen osoitettuja lisäresursseja. Ns. korjausvelkaohjelman mukaisesti perusväylänpitoon osoitetaan kolmen vuoden aikana 600 milj. euron lisäpanostukset, millä on suuri vaikutus niin väylien kuntoon kuin myös työllisyyteen.

Valiokunta painottaa muutoinkin kärkihankkeiden toimeenpanoa sekä rakenteellisten uudistusten toteuttamista. Keskeisin on sote- ja aluehallintouudistus, jonka onnistunut toteutus voi hillitä merkittävästi julkisten menojen kasvua ja vahvistaa julkista taloutta. Monet tärkeät kysymykset ovat kuitenkin vielä auki, eikä uudistuksen vaikutuksia palveluiden saatavuuteen, laatuun ja kustannuksiin voi vielä arvioida.

Tulevaisuuden ja talouden kasvun kannalta on erityisen tärkeää huolehtia väestön riittävästä osaamispohjasta sekä panostuksista t&k-toimintaan. Tämä edellyttää laadukasta opetusta var-

haiskasvatuksesta ja esi- ja perusopetuksesta lähtien aina ammatilliseen koulutukseen ja korkeakouluopetukseen saakka.

Suomessa t&k-menot ovat laskeneet useita vuosia peräkkäin, mutta tutkimustoiminnan panostukset ovat kansainvälisessä vertailussa vielä korkealla tasolla. Huolestuttavaa on kuitenkin, että monet tärkeät kilpailijamaat ovat ilmoittaneet lisäävänsä t&k-panostuksia samalla, kun Suomen panostukset vähenevät.

Valiokunta korostaa, että t&k-panostukset ovat julkisen sektorin avainkeino edistää talouskasvua ja ne ovat välttämättömiä tuottavuuskehityksen, innovaatioiden sekä uusien huipputuotteiden syntymisen kannalta. Onkin erittäin tärkeää, että hallitus on ilmoittanut selvittävänsä malleja korkeakoulujen innovaatiotoiminnan lisäämiseen. Konkreettiset päätökset on tarkoitus tehdä seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2017.

Valiokunta viittaa vielä jäljempänä pääluokan 32 kohdalla todettuun ja nostaa esille matkailun mahdollisuudet. Suomen panostukset matkailuun ovat pieniä moniin kilpailijamaihin nähden, vaikka alan kasvupotentiaali on erittäin suuri. Valiokunta korostaa palveluiden tuotteistamista ja laatua, niiden saatavuutta sekä hyvää logistiikkaa. On myös tärkeä edistää matkailuyhteistyötä naapurimaiden kanssa.

Valtiontalouden tasapaino ja velka

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2017 on 55,5 mrd. euroa, ja se on 5,6 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan lisävelanotolla. Vuoden 2017 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velan) arvioidaan olevan noin 111 mrd. euroa, mikä on noin 51 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Lisäksi ensi vuoden lisätalousarviomenoihin on varattu 300 milj. euroa.

Julkisyhteisöjen bruttovelan arvioidaan nousevan ensi vuonna 66,7 prosenttiin.

Valtiovarainvaliokunnan tekemät muutokset

Valtiovarainvaliokunta lisää talousarvion määrärahoihin 40,125 milj. euroa, josta suurin osa (n. 12 milj. euroa) kohdistetaan opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan tukemaan koulutusta, sivistystä ja kulttuuria. Valiokunta on osoittanut lisäpanostuksia myös syrjäytymisen ehkäisyyn, liikenneturvallisuutta edistäviin hankkeisiin, tutkimukseen, maaseudun elinkeinojen kehittämiseen, viennin ja matkailun edistämiseen sekä Metso-ohjelmaan. Valiokunta on pyrkinyt osoittamaan lisärahoitusta erityisiin kipupisteisiin sekä tukemaan osaltaan Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlaan liittyviä teemoja. Lisäksi valiokunta on vähentänyt määrärahoista 3,5 milj. euroa (momenteilta 28.90.31, 32.40.03), joten talousarvion määrärahat nousevat valiokunnan tekemien muutosten myötä 36,625 milj. eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 24

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24
ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 220,234 milj. euron määrärahaa, joka on 6,205 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Määrärahasta 136,597 milj. euroa esitetään kohdistettavaksi 88 toimipisteestä muodostuvan edustustoverkon toimintaan.

Valiokunta pitää myönteisenä, että edustustoverkon taloustilanne on tasapainottumassa. Ministeriön kehykset mahdollistavat kahden olemassa olevan toimipisteen statuksen nostamisen suurlähetystöksi ja yhden kunniakonsulaatin muuttamisen konsulaatiksi. Muutosten aiheuttamien kustannusten arvioidaan olevan noin 1,1 milj. euroa vuonna 2017.

Turvallisuuspoliittinen tilanne Euroopassa on jännittynyt ja lisäksi vaikeat konfliktit, laajamittainen pakolaisuus, lisääntynyt terrorismi sekä kansainvälisen talouden haasteet edellyttävät hyvin harkittuja ulkopolitiikan toimia. Valiokunta korostaa, että joustava ja tarkoituksenmukainen läsnäolo maailmalla on tiedon ja vaikutusvallan lähde, joka lisää Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia. Tärkeää on myös painottaa voimavaroja maihin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys Suomen kannalta kasvaa. Edustustoverkon kehittämisen tulee olla jatkuvaa, ja sen kustannustehokkuutta haettaessa tulee ottaa huomioon yhteistyömahdollisuudet Pohjoismaiden, Baltian maiden ja EU:n ulkosuhdehallinnon kanssa. Valiokunta pitää myös hyvänä, että kansalaispalveluja toteutetaan uudistetun konsulipalvelulain mukaisesti.

Valiokunta toteaa, että edustustojen rooli on keskeinen myös Suomen taloudellisten etujen edistämisessä, ja pitää myönteisenä, että Suomen edustustoihin, mm. Teheranissa, New Yorkissa, Ottawassa ja Ankarassa, on palkattu kertaluonteisesti kaupallisiin kysymyksiin keskittyviä erityisasiantuntijoita vahvistamaan Team Finland -verkostoa. Team Finland -mallissa on kuitenkin edelleen kehitettävää, ja valiokunta odottaa siltä entistä enemmän konkreettisia tuloksia viennin ja matkailun edistämisessä sekä investointien saamisessa Suomeen. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena työ- ja elinkeinoministeriön asettamaa työryhmää, joka arvioi laajemmin konseptin kehittämistarpeita.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kansainvälisen toimintaympäristön muutokset lisäävät suoraan Suomen edustustoverkon tietoturvaan ja turvallisuuteen liittyviä menoja. Myös valtionhallinnon toimintojen harmonisointi ja keskittäminen aiheuttavat ongelmia ulkoasiainhallinnolle. Pidentynyt palveluketju on jo johtanut tietoturvallisuuden tason heikentymiseen. Valio-

kunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa ulkoasiainhallintoja ei ole vastaavassa laajuudessa velvoitettu yhteispalveluiden käyttöön.

Edustustoverkon tehtäviä on osaltaan lisännyt vuonna 2015 kasvanut turvapaikanhakijamäärä ja siihen liittyvät perheenyhdistämisprosessit. Tehtävien hoitamiseen esitetään 18 henkilötyövuoden lisäystä. Maahanmuutolla on laaja-alaisia kustannusvaikutuksia, joten valiokunta kiirehtii hallitusohjelman mukaisen riippumattoman selvityksen tekemistä maahanmuuton kustannuksista ja vaikutuksista yhteiskunnassamme.

Valiokunta korostaa, että maahanmuuton tulee olla hallittua, ja pitää onnistuneena ulkoasiainministeriön yhdessä sisäministeriön kanssa toteuttamaa turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaihin kohdistuvaa viestintää. Sen tavoitteena on ollut hillitä perusteetonta muuttoliikettä tarjoamalla potentiaalisille turvapaikanhakijoille oikeaa tietoa Suomesta ja Suomen turvapaikkakäytännöistä. Viestinnässä on kerrottu myös mm. ihmissalakuljetuksen riskeistä ja Suomen osallisuudesta muuttoliikkeen syiden kitkemiseen. Eduskunnan kyseiseen tarkoitukseen osoittama määräraha riittää vuoden 2017 huhtikuuhun saakka.

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa maahanmuuttoon liittyvään tiedotustoimintaan. Määrärahasta 100 000 euroa kohdistetaan ulkoasiainministeriön oman edellä mainitun viestinnän jatkamiseen ja 150 000 euroa ostopalveluna toteutettavaan tiedotustoimintaan, jonka tarkoituksena on vähentää perusteettomasti Suomeen hakeutuvia turvapaikanhakijoita. Tiedotus tulee kohdistaa joko kohderyhmän lähtö- tai kauttakulkumaihin tai kumpaankin kustannustehokkaita ja tavoitettavia viestintäkanavia käyttäen. Viestinnän edellytetään perustuvan vahvaan kohderyhmien kulttuurin ja ajattelutavan tuntemukseen sekä toisaalta suomalaisen yhteiskunnan toiminnan ymmärtämiseen ja sen etuun sitoutumiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *220 484 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Valtion kehitysyhteistyömenojen arvioidaan olevan vuonna 2017 yhteensä 881,187 milj. euroa, joka vastaa arviolta noin 0,4 prosenttia bruttokansantulosta. Hallituksen pitkän aikavälin tavoitteena on edelleen kehitysyhteistyörahoituksen nostaminen YK:n tavoitteen mukaisesti 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Hallintokulujen osuus kehitysyhteistyömenoista on vuonna 2015 onnistuttu vähentämään 4 prosenttiin, joka on alle OECD:n kehitysapukomitean jäsenmaiden keskiarvon (5 prosenttia).

Varsinaisen kehitysyhteistyön momentille esitetään yhteensä 535,195 milj. euron määrärahaa. Valiokunta pitää myönteisenä, että määrärahaa on esityksessä pystytty lisäämään 37,102 milj. eurolla valtiontalouden tiukasta tilanteesta huolimatta. Samalla on kuitenkin huomioitava, että toi-

mintaa sopeutetaan edelleen vuonna 2016 tehtyyn yli 300 milj. euron vähennykseen. Useiden aiemmin tuettujen ja tuloksellisiksi todettujen kohteiden rahoitus on merkittävästi alemmalla tasolla tai poistunut kokonaan. Myöskään päästöhuutokauppatuloja ei enää kohdisteta kehitys- ja ilmastorahoitukseen.

Vuonna 2017 maa- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön on tarkoitus ohjata 154 milj. euroa, monenkeskiseen 145 milj. euroa, humanitaariseen apuun 71 milj. euroa, tukeen kansalaisjärjestöille 65 milj. euroa ja Euroopan kehitysrahastoon 54 milj. euroa. Rahoitusta sitovat Suomen maksuosuudet EU:lle, ilmastorahoitukseen ja kansainvälisille rahoituslaitoksille, mikä osaltaan vähentää momentin liikkumavaraa.

Suomen kehityspolitiikka ja -yhteistyö perustuvat YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 toimeenpanoon. Suomi panostaa kehitysyhteistyössä neljään painopistealueeseen, jotka ovat:

— naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen
— kehitysmaiden talouksien kehittyminen työpaikkojen, elinkeinojen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi
— yhteiskunnan demokraattisuuden ja toimintakyvyn vahvistaminen
— ruokaturva, veden ja energian saatavuuden parantaminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

Valiokunta pitää perusteltuna laina- ja pääomasijoitusten osuuden lisäämistä kehitysyhteistyömenoista ja toteaa, että lähtökohtaisesti kaikkien kehityspoliittisten laina- ja pääomasijoitusten tulee täyttää OECD:n niille asettamat kriteerit. Hallitus esittää Finnfundin pääoman korottamista 10 milj. eurolla (mom. 24.30.88) ja 130 milj. euron määrärahaa kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin (mom. 24.30.89). On myönteistä, että yksityisen sektorin instrumenteilla voidaan kannustaa myös suomalaisia yrityksiä kehitysmaiden markkinoille tarjoamaan kehitystä tukevia ja kaupallisesti kannattavia ratkaisuja. Samalla luodaan kehitysmaihin työpaikkoja, pääomia, osaamista ja teknologiaa. Valiokunta korostaa, että esimerkiksi Finnfundin hankkeissa on työllistetty merkittävästi myös naisia. Lisäksi Finnfund on pystynyt kasvattamaan valtion sijoittamaa pääomaa, joka on uudelleen sijoitettu kehitysvaikutteisiin kohteisiin.

Valiokunta toteaa, että kokonaisvaltaisen ja kestävän kehityksen aikaansaamiseksi tarvitaan erilaisia toisiaan tukevia instrumentteja. Suomen mahdollisuudet tehdä kehitysyhteistyötä ovat rajalliset, joten käytössä olevat varat tulee kohdistaa entistä tarkemmin. Tarvittaessa tulee pystyä myös hallittuun yhteistyön päättämiseen, jolloin voimavarat vapautuvat uusiin kohteisiin. Esimerkiksi Vietnamissa tulee siirtyä kehitysyhteistyöstä muihin yhteistyömuotoihin ja normaaliin yritysten väliseen ulkomaankauppaan.

Kaikkien instrumenttien, mukaan lukien laina- ja pääomasijoituksien, kehitysvaikutuksia ja tuloksellisuutta tulee arvioida läpinäkyvästi ja systemaattisesti. Vain tällä tavalla voidaan saavuttaa oikeutus ja kansalaisten hyväksyntä kehitysyhteistyön rahoittamiseen. Toiminnan tulee olla läpinäkyvää sekä pohjautua tietoon ja riskien hallintaan. Tulosten ja vaikutusten mittaamista, raportointia ja arviointia on kehitettävä jatkuvasti. Väärinkäytösten suhteen pitää olla nollatoleranssi. Toimintaympäristön muuttuessa on entistä tärkeämpää myös selvittää, ettei hankkeisiin sidoksissa olevilla henkilöillä ole terrorismikytkentöjä.

Valiokunta painottaa lisäksi, että rahoituksesta päätettäessä tulee ottaa entistä paremmin huomioon ulkoasiainministeriön teettämät ulkopuoliset arvioinnit. Käynnissä on 22 kansalaisjärjestön evaluointihanke ja monenkeskisen kehitysyhteistyön evaluointi. Valmistuttuaan ne tarjoavat runsaasti tietoa kehitysyhteistyön toimeenpanosta. Tähän mennessä valmistuneiden arviointien perusteella kansalaisjärjestöjen ohjelmilla on saavutettu monipuolisia tuloksia ja niiden kautta tehtävä kehitysyhteistyö on ollut tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Arvioinnit ovat vahvistaneet käsitystä kansalaisjärjestöjen tärkeästä roolista suomalaisessa kehitysyhteistyössä.

Valiokunta pitää edellisen budjettimietintönsä (VaVM 16/2015 vp) tavoin tärkeänä, että ministeriö selvittää mahdollisuuksia lisätä kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksia momentin sisäisin siirroin. Myös kansalaisjärjestöjen ja Finnfundin sekä yritysten välistä yhteistyötä tulee edelleen kehittää siten, että järjestöt pystyvät tarjoamaan osaamistaan ja kontaktejaan yritysmaailman käyttöön. Samoin kotimaisten järjestöjen mahdollisuuksia toimia kansainvälisten järjestöjen kanssa tulee edistää. Instrumenttien joustava yhteiskäyttö on valiokunnan mielestä kaiken kaikkiaan tavoiteltavaa.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin pakolaisten lähtö- ja kauttakulkumaihin suunnattavan kehitysyhteistyörahoituksen ja korostaa sen tärkeää merkitystä. Pakolaisten määrä on viime vuosina kasvanut, samalla kun humanitaariset kriisit ovat pitkittyneet ja monimutkaistuneet. Keskeistä on myös kaikkein köyhimpien LDC-maiden tukeminen sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen. Kehitysyhteistyöllä voidaan vaikuttaa lähtömaiden olosuhteisiin ja siten ennaltaehkäistä maailman pakolaisvirtojen muodostumista.

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Valiokunta pitää perusteltuna momentin määrärahojen jakoperusteiden muuttamista siten, että määrärahat asetetaan julkisesti haettaviksi. Valtionavustuslain mukaan tuet tulisi ensisijaisesti jakaa avointen hakujen kautta, joten muutos lisää hyvän hallinnon periaatetta ja oikeudenmukaisuutta antamalla hakumahdollisuuden myös uusille toimijoille. Lisäksi valiokunta korostaa, että järjestöissä tehdään Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin ja velvoitteisiin liittyvää pitkäjänteistä työtä. Näin ollen rahoituksen myöntämisen tulee momentin selvitysosasta poiketen olla mahdollista myös muille kuin suoraan hallitusohjelman ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tukeville hankkeille.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Pääluokan määrärahat ovat ensi vuonna noin 916 milj. euroa. Tämä on 10,2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa ja 16 milj. euroa kuluvaa vuotta vähemmän, jos vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon. Määrärahatason lasku johtuu suurelta osin kilpailukykysopimuksesta ja VaEL-maksun väliaikaisesta alentamisesta johtuvista kustannusneutraaleista määrärahavähennyksistä.

Määrärahat alenevat kuitenkin kehyskauden edetessä, mistä johtuen on erittäin tärkeää, että rakenteellisilla uudistuksilla toteutetaan sellaisia muutoksia, jotka aidosti vähentävät resurssitarpeita. Toiminnan ja talouden turvaaminen edellyttää ennen muuta hallitusohjelman toimenpiteiden sekä 17.8.2016 hyväksytyn ministeri Lindströmin oikeudenhoidon kehittämistä koskevan ohjelman toimeenpanoa.

Valiokunta painottaa erityisesti menossa olevien laajojen ICT-hankkeiden etenemistä aikataulun ja kustannusarvioiden mukaisesti. ICT-hankkeilla tehostetaan tuomioistuinten, syyttäjälaitoksen, ulosottolaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa. Näiden hankkeiden kokonaiskustannukset ovat yli 100 milj. euroa, josta ensi vuodelle kohdentuu 17,4 milj. euroa. Tämän lisäksi tuomioistuimissa tapahtuvan sähköisen käsittelyn edellyttämiin muutostöihin on varattu 10 milj. euroa vuosille 2017—2019; ensi vuodelle tästä kohdentuu 3 milj. euroa.

01. Ministeriö ja hallinto

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Oikeusrekisterikeskuksen taloudellinen tilanne on poikkeuksellisen kireä, vaikka tilanteen parantamiseksi resursseja on viime vuosina korotettu. Oikeusrekisterikeskuksen arvion mukaan vuosittainen tasokorotustarve on 1,6 milj. euroa.

Tilannetta parantaa täydentävään talousarvioesitykseen sisältyvä runsaan miljoonan euron määrärahakorotus, josta pääosa on tarkoitettu tietojärjestelmien kehittämishankkeeseen. Tämän hankkeen tavoitteena on mm. manuaalisen työn vähentäminen ja rekisterikyselyjen automatisoiminen.

Valiokunta lisää ensi vuoden talousarvioon 500 000 euroa, jotta akuutti määrärahavaje helpottuu.

On lisäksi tärkeää, että Oikeusrekisterikeskuksen määrärahatarvetta arvioidaan seuraavan kehysvalmistelun yhteydessä. Oikeusrekisterikeskuksella on erittäin tärkeä tehtävä tietojärjestelmien ja rekisterien ylläpitäjänä ja viranomaisten ilmoittamien tietojen välittäjänä. Se ylläpitää mm. rikos- ja sakkorekisteriä, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriä ja velkajärjestelyrekisteriä, ja sen kautta hoidetaan mm. kaikkien varallisuusrangaistusten, menettämisseuraamusten, valtiolle tuomittujen korvausten ja useiden hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpano. Kaikkien tietojen on

oltava ajantasaisia, virheettömiä ja luotettavia, mikä asettaa suuret vaatimukset järjestelmien toimivuudelle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *8 301 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 249/2016 vp)

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Rikosuhripäivystyksen resursseja lisätään ja että sen toimintaa voidaan näin laajentaa. Ensi vuonna rikosten uhrien tukipalveluihin kohdennettava valtionavustus nousee runsaaseen 4,9 milj. euroon, mikä on noin 2 milj. euroa kuluvaa vuotta enemmän. Toiminnan laajentamisen taustalla on EU:n rikosuhridirektiivi, joka velvoittaa jäsenvaltiot huolehtimaan uhrien yleisistä tukipalveluista. Avustukset perustuvat rikoksentekijöiltä perittäviin rikosuhrimaksuihin.

Valiokunta on tyytyväinen myös siihen, että Istanbulin sopimuksen edellyttämä valtakunnallinen, maksuton ja ympärivuorokautisesti toimiva auttava puhelin on tarkoitus ottaa käyttöön 19.12.2016. Tukipuhelintoiminnasta vastaa THL, ja rikosuhrimaksuja käytetään myös tukipuhelimen toiminnan rahoittamiseen.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Valiokunta on jo useina vuosina kantanut huolta tuomioistuinlaitoksen niukoista resursseista ja osoittanut lisärahoitusta kaikkein ruuhkautuneimpien tuomioistuinten toimintaan. Tuomioistuinten resurssit vähenevät ensi vuonna noin 6,3 milj. eurolla, mutta valtaosa muutoksesta aiheutuu kilpailukykysopimuksen vaikutuksista. Tulevina vuosina määrärahatilanne on kuitenkin vielä kiristymässä, sillä kuluvaan vuoteen verrattuna tuomioistuinten nettosäästöt kasvavat vielä yli 15 milj. eurolla vuoteen 2020 mennessä.

Osa tuomioistuimista on edelleen ruuhkautuneita, mikä johtuu niin juttumääristä kuin myös asioiden laajuudesta ja vaativuudesta. Liian niukat resurssit ovat johtaneet käsittelyaikojen pitenemiseen ja vähentäneet myös mahdollisuuksia koulutukseen, erityisosaamisen vahvistamiseen ja useampijäsenisten kokoonpanojen käytön lisäämiseen.

Kuten edellä on jo todettu, on välttämätöntä toimeenpanna hallitusohjelman ja oikeudenhoidon kehittämisohjelman toimet, jotta toiminta ja käytettävissä olevat resurssit saadaan parempaan tasapainoon. Viime vuosien aikana eräänä keskeisenä ongelmana on ollut se, että uudistuksia ei ole toteutettu oikea-aikaisesti eikä siinä määrin kuin niukkeneva rahoitus olisi edellyttänyt. Rakenteiden uudistamista on siten jatkettava määrätietoisesti ja varmistettava, että resurssit riittävät tuomioistuinten ydintehtävien hoitamiseen. Valiokunta painottaa erityisesti alempien oikeusasteiden resursointia, osaamista ja työn laadukkuutta, millä voidaan osaltaan vähentää muutoksenhakutarvetta ja ylempien oikeusasteiden työtä.

Valiokunta pitää tärkeänä mm. käräjäoikeusverkoston ja summaaristen riita-asioiden käsittelyn kehittämistä sekä tietojärjestelmähankkeiden ja digitalisaation etenemistä. On myös arvioitava huolella uuden lainsäädännön ja uusien muutoksenhakumahdollisuuksien vaikutukset tuomioistuinten työmääriin ja huolehdittava siitä, ettei uudistuksilla heikennetä oikeusturvaa.

On myönteistä, että turvapaikka-asioiden määrän kasvuun on varauduttu ja hallintotuomioistuinten resursseja korotettu, mikä on antanut mahdollisuuden lisähenkilöstön palkkaamiseen. Jatkon kannalta on myös tärkeää, että hallitus on antanut esityksen (HE 234/2016 vp), jonka tarkoituksena on nopeuttaa turvapaikkavalitusten käsittelyä hajauttamalla ne Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi kolmeen muuhun hallinto-oikeuteen. On kuitenkin erittäin tärkeää varmistaa, että tuomioistuimille osoitetaan riittävät resurssit uudistuksen toimeenpanoon ja siihen liittyvän koulutuksen järjestämiseen.

Valiokunta painottaa, että kaikilla oikeusprosessissa toimivilla viranomaisilla on oltava sellaiset voimavarat, jotka varmistavat asioiden asianmukaisen etenemisen käsittelyketjun kaikissa vaiheissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös *tuomarikoulutuksen* riittäviin resursseihin. Vuoden 2017 alussa voimaan tulevan tuomioistuinlain (673/2016) myötä otetaan käyttöön uusi tuomarikoulutusjärjestelmä, johon liittyy koulutusvirkojen ja koulutuslautakunnan perustaminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että koulutuslautakunnan resurssien riittävyyttä seurataan, jotta varmistetaan lautakunnan mahdollisuudet huolehtia tehtävistään laadukkaasti.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Saadun selvityksen mukaan ulosottolaitoksen taloudellinen tilanne on ensi vuonna kohtuullisen hyvä, mutta se joutuu ottamaan toiminnassaan huomioon kehyskauden tiukkenevan tilanteen ja varmistamaan samalla rakenneuudistuksen toimeenpanon.

Valiokunta pitää tärkeänä, että rakenneuudistus etenee sovitun aikataulun mukaisesti ja että sen avulla toiminta saadaan sopeutettua aleneviin menokehyksiin. Tämä edellyttää organisaation ja ulosottomenettelyn kehittämistä sekä asioiden sähköisen käsittelyn lisäämistä. On myös varauduttava ylivelkaantumisten ja maksuhäiriöiden lisääntymiseen ja niistä aiheutuvaan työmäärien kasvuun.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös pienituloisten ylivelkaantuneiden henkilöiden asemaan ja kiirehtii toimenpiteitä ulosotossa olevien työttömien kannustinloukkujen purkamiseksi.

30. Syyttäjät

Myös syyttäjälaitoksen määrärahat alenevat kehyskauden edetessä, mikä tuo suuria haasteita virastossa, jossa kokonaismenoista suurin osa on henkilöstömenoja. Vaikka syyttäjälaitoksen organisaatiota ja toimintaa uudistetaan, sen ei arvioida vielä varmistavan resurssien riittävyyttä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa selvitetään keinot, joilla syyttäjälaitoksen tehtävät ja resurssit saadaan kestävällä tavalla tasapainoon.

40. Rangaistusten täytäntöönpano

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Rikosseuraamuslaitoksen taloutta on sopeutettu viime vuosina merkittävästi, sillä tuottavuusohjelman (2005—2011) ja sopeuttamisohjelman (2012—2016) mukainen henkilöstövähennystavoite on yhteensä 506 henkilötyövuotta, mikä vastaa 16:ta prosenttia Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöstä. Henkilöstön vähenemisen vuoksi osa laitoksista on lakkautettu tai niiden toimintaa supistettu, minkä lisäksi vankien kuntouttavaa toimintaa on vähennetty.

Viime kevään julkisen talouden suunnitelmassa päätettiin kuitenkin lisäpanostuksista tuleville vuosille, kun Rikosseuraamuslaitoksen toimintakyvyn turvaamiseen ja vankilaverkoston ylläpitoon osoitettiin 34,9 milj. euron lisärahoitus vuosille 2017—2020. Tämä lisäys antaa mahdollisuuden nykyisen vankilakapasiteetin säilyttämiseen, minkä lisäksi Rikosseuraamuslaitos voi aiempaa paremmin varautua vankiluvun kasvuun. Vankiluku on laskenut useamman vuoden ajan, mutta se on kääntynyt nousuun vuoden 2016 aikana, ja sen arvioidaan nousevan myös vuonna 2017.

Lisämäärärahasta huolimatta Rikosseuraamuslaitoksen rakenteen ja toiminnan tehostamista on jatkettava, jotta varmistetaan resurssien riittävyys myös tulevaisuudessa.

Valiokunta kiirehtii ratkaisuja, joilla turvataan Pelson vankilan toiminta, sillä 1.10.2016 lukien osa vankilaosastoista on jouduttu sulkemaan vakavien sisäilmaongelmien vuoksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rikosseuraamuslaitos on yhdessä Senaatti-kiinteistöjen kanssa käynnistänyt korvaavien vankitilojen suunnittelun ja tavoitteena on hankkia väliaikaiset majoitustilat, jotka olisivat käytössä jo vuoden 2017 alussa.

Vankilan toiminnan turvaaminen on tärkeää, sillä Pelson vankila toimii täytäntöönpanoyksikkönä varsin laajalta alueelta tuleville vangeille ja se on myös alueen merkittävä työnantaja. Valiokunta pitää siksi välttämättömänä, että pysyvän ratkaisun suunnittelu käynnistetään välittömästi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että paljusellien poistaminen etenee suunnitellusti. Tarkoituksena on, että paljusellit poistuvat käytöstä Helsingin vankilassa alkuvuonna 2017, minkä jälkeen niitä on käytössä vain Hämeenlinnan vankilassa. Uuden naisvankilan hankesuunnittelu on kuitenkin käynnissä, ja uudisrakennuksen arvioidaan valmistuvan vuoden 2019 aikana.

50. Vaalimenot

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että keväällä 2016 hyväksytyn julkisen talouden suunnitelman mukaan ulkosuomalaisten kirjeäänestyksen aloittamiseen kohdistetaan yhteensä 1,12 milj. euron rahoitus vuosille 2018—2019.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 25

Valiokunta pitää tärkeänä, että ulkosuomalaisten äänestysmahdollisuudet paranevat ja että kirjeäänestysmahdollisuus on käytössä vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Yleensä vain pieni osa (noin 8—12 prosenttia) ulkomailla asuvista suomalaisista käy äänestämässä, ja eräänä syynä vähäiseen äänestysaktiivisuuteen ovat pitkät, kalliit ja aikaa vievät matkat äänestyspaikalle.

Pääluokka 26
SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 696,178 milj. euron määrärahaa, joka on noin 33 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Määrärahatasoa laskevat erityisesti kilpailukykysopimus (-17,5 milj. euroa), turvapaikkahakijatilanteeseen myönnetyn erillismäärärahan poistuminen (-9,0 milj. euroa) ja aiemmat hallitusohjelman mukaiset säästöt (-8 milj. euroa).

Sisäministeriö arvioi lokakuussa 2016, että talousarvioesityksen määrärahatasolla poliisin henkilöstön kokonaismäärä on 9 446 henkilötyövuotta vuonna 2017. Tästä 7 050 on poliisimiehiä. Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus täydensi talousarvioesitystään lisäämällä momentille 8,5 milj. euroa, jolla pystytään jatkamaan 200 poliisin määräaikaisuutta vuodenvaihteen jälkeen. Lisäys mahdollistaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan poliisimiesten määrän pysymisen lähes vuoden 2016 tasolla. Lisäksi valiokunnalle kerrottiin, että käytännössä kaikki poliisit työllistetään eikä poliisien määrä ole rahakysymys vuonna 2017. Keskeistä on näin ollen poliisien saatavuuden turvaaminen tulevina vuosina. Tämän varmistamiseksi esitykseen sisältyy lisämääräraha poliisiammattikorkeakouluun sisään otettavien opiskelijoiden määrän nostamiseksi 400 opiskelijaan, mikä mahdollistaa sisäisen turvallisuuden selonteon (VNS 5/2016 vp) mukaisen 7 000 poliisimiehen vähimmäistason säilyttämisen.

Valiokunta viittaa sisäisen turvallisuuden selonteosta antamaansa lausuntoon (VaVL 5/2016 vp) ja on edelleen huolissaan siitä, että poliisimiesten määrä on jo nyt pienin koko EU:ssa asukaslukuun suhteutettuna. Toimintaympäristön muuttuessa muut Pohjoismaat lisäävät poliisien määrää, kun Suomessa suunta on vähenevä. Suomessa on pystytty suhteellisen vähäisillä resursseilla huolehtimaan poliisitoimesta ja ylläpitämään kansalaisten luottamus toimintaan. Poliisin määrärahakehys on kuitenkin voimakkaasti laskeva vuodesta 2018 alkaen. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus tarkastelee poliisin ja myös muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden resursseja uudelleen vuosien 2018—2021 valtiontalouden kehyksiä laatiessaan.

Valiokunta pitää lisäksi tarpeellisena täydennyspoliisijärjestelmän kehittämistä, varsinkin kun poliisin osalta vallitsee täystyöllisyys. Tärkeää on selvittää myös toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Täydennyspoliiseja voitaisiin käyttää joustavasti reservinä määrättyihin poliisitehtäviin sekä samalla ylläpitää heidän ammattitaitoaan ja motivaatiotaan. Järjestelmä on ollut olemassa jo lähes 20 vuotta, mutta toistaiseksi sitä ei ole määrätty otettavaksi käyttöön.

Sisäministeriössä on käynnistymässä sisäisen turvallisuuden selonteon linjausten mukaisesti poliisitoiminnan prioriteettien ja painopisteiden määritteleminen. Myös poliisia kuormittavaa rikosprosessia pyritään sujuvoittamaan, ja kustannussäästöjä haetaan mm. tarkastelemalla poliisin esitutkintavelvollisuutta. Rakenteellisena muutoksena kehitetään toimintamalleja, joilla lisätään poliisin näkyvyyttä ja tavoitettavuutta erityisesti tietoverkkoja hyödyntäen. Erityisen tärkeänä va-

liokunta pitää nettipoliisitoiminnan tehostamista. Valiokunta korostaa, että väkivaltaisten ääriliikkeiden toimintaan ja vihapuheisiin puuttumisen lisäksi nettipoliisien tulee edesauttaa myös lasten turvallista netinkäyttöä.

Valiokunta pitää hyvänä, että talousarvioesityksessä poliisitoiminnan tuloksia suhteutetaan läpinäkyvästi myönnettyihin määrärahoihin. Samalla on kuitenkin todettava, että merkittävää osaa toiminnasta, esimerkiksi poliisin näkyvyyden tuomaa turvallisuuden tunnetta, on vaikea mitata. Talousarvioesityksessä erityisesti harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan on todettu olevan valtiolle taloudellisesti tuottavaa toimintaa, ja sen avulla haltuun saatu rikoshyöty oli lähes 30 milj. euroa vuonna 2015. Valiokunta pitää hyvänä, että esitykseen sisältyy kevään 2016 kehyspäätöksen mukainen 5 milj. euron tasokorotus, joka suunnataan harmaan talouden torjuntaan ja automaattiseen liikenteenvalvontaan. Vuosina 2015—2016 toimintaan kohdistettiin kuitenkin 6,4 milj. euron lisämääräraha, joten tasokorotus ei mahdollista harmaan talouden torjunnan resursointia aivan edellisvuosien tapaan. Talousrikollisuuteen kytkeytyy usein järjestäytynyt rikollisuus, joten tästäkin syystä myös järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategiaa on erittäin tarpeellista jatkaa.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota kasvavaan kyberrikollisuuteen. Keskusrikospoliisiin on sijoitettu poliisin Kyberkeskus, joka toimii tiiviissä yhteistyössä mm. poliisilaitosten rikostorjunnan kanssa. Kyberrikollisuuden arvioidaan muodostavan tulevaisuudessa lähes yhtä suuren uhan kuin perinteinen rikollisuus, joka sekin kasvavassa määrin toteutetaan verkkoympäristössä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Kyberkeskuksen toiminta on erittäin kustannustehokasta, ja sitä on syytä edelleen vahvistaa.

Valiokunta toteaa, että turvallisuusympäristön muutoksen myötä poliisilla tulee olla aiempaa parempi kyky varautua erilaisiin nopeasti kehittyviin tilanteisiin ja myös kyky ennalta ehkäistä tällaisten tilanteiden syntymistä. Niukat määrärahat on siten hyödynnettävä maksimaalisesti. Myönteistä on, että poliisin resurssien käyttö on valiokunnan saaman selvityksen perusteella joustavaa koko valtakunnan alueella. Valiokunta pitää kuitenkin edelleen perusteltuna, että Helsingin poliisilaitos on erityistehtäviensä vuoksi resursoitu hieman paremmin kuin muut paikallispoliisin yksiköt. Tarpeen on arvioida myös Helsinki-Vantaan lentoaseman vaikutusta paikallispoliisin määrärahatarpeeseen.

Valiokunta lisää momentille 500 000 euroa nettirikollisuuden torjuntaan. Määrärahasta 245 000 euroa osoitetaan lasten internetissä tapahtuvan seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn ja 255 000 euroa nettikiusaamisen ja -huijausten torjuntaan sekä selvittämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *696 678 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää myönteisenä, että suojelupoliisin toimintamenoja esitetään lisättäväksi 23,919 milj. eurosta 27,391 milj. euroon. Esitykseen sisältyy kevään 2016 kehyspäätöksessä osoitettu 2

milj. euron tasokorotus suojelupoliisin toimintakyvyn varmistamiseen muuttuneessa toimintaympäristössä. Lisäksi suorituskykyä tehostavaan tietojärjestelmään osoitetaan 5,95 milj. euron tuottavuusmääräraha. Valiokunta pitää myös hyvänä, että hallitus täydensi budjettiesitystään lisäämällä 1,5 milj. euroa ääriliikkeiden väkivaltaiseen ja laittomaan toimintaan vaikuttamiseen. Esitettyjen lisäysten vaikutusta pienentävät kuitenkin valtionhallinnon yleiset säästötoimet, jotka kohdistuvat myös suojelupoliisiin.

Suojelupoliisin keskeisenä tavoitteena on kansallista turvallisuutta uhkaavien tekojen ja hankkeiden ennalta ehkäiseminen ja oikea-aikaisen tiedon tuottaminen yhteiskunnan turvallisuuden edistämiseksi ja päätöksenteon tueksi. Toimintaympäristön muutokset vaikuttavat kaikkiin suojelupoliisin sektoreihin. Yhteiskunnan kustannusten minimoimisen kannalta on tarpeellista, että rikoksiin pystytään puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Poliisin tiedonsaantioikeuksia on näin ollen syytä kehittää. Valiokunta korostaa kuitenkin, että samalla tulee huolehtia myös kansalaisten perustuslaillisten oikeuksien turvaamisesta ja toiminnan riittävästä valvonnasta.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 230,479 milj. euron määrärahaa, joka on 2,931 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 talousarviossa.

Talousarvioesityksen myötä Rajavartiolaitos joutuu edelleen priorisoimaan tehtäviään ja aloittamaan uudet sopeuttamistoimet vuoteen 2017 saakka ulottuvan sopeuttamisohjelman ollessa vielä kesken. Sopeuttamistarpeen arvioidaan olevan yhteensä 15 milj. euroa vuosina 2017—2020. Tehtävien priorisointi perustuu sisäisen turvallisuuden selonteon linjauksiin ja turvallisuusympäristön muutoksen vaatimuksiin. Selonteossa hallitus linjaa huolehtimisen itärajan perustason valvonnasta, rajanylitysliikenteen turvallisuudesta ja meripelastuksen johtamisesta. Lisäksi sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet hoidetaan täysimääräisesti.

Hallituksen linjauksen mukaisesti itärajan valvontaan kohdistetaan 160 rajavartijan lisäys. Tästä 80 rajavartijaa pystytään kattamaan Rajavartiolaitoksen omin toimenpitein. Linjatun tavoitteen toteuttamiseksi valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus osoittaa pysyvän määrärahan 80 uuden rajavartijan palkkaamiseen. Valiokunta toteaa kuitenkin samalla, että tämä turvaa vain perustason valvonnan, mutta ei mahdollista reagointia pitkittyviin tai useilla toimintasuunnilla samanaikaisesti ilmeneviin rajaliikenteen poikkeamiin.

Sopeuttamistarpeesta muihin toimintamenoihin kohdistetaan noin 9 milj. euroa. Uusina sopeuttamistoimina suunnitellaan mm. ulkomailla toimivien yhdysmiesten sekä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoimintaan (PTR-toiminta) osallistumisen vähentämistä sekä luopumista kolmesta merivartioasemasta ja Porkkalan aseman kiinteistöstä. Valiokunta pitää ulkomaankaupan kannalta hyvänä, että itärajan rajanylityspaikkojen aukioloa ei rajoiteta aiotussa laajuudessa. Tärkeää on myös turvata Kalajoen ja Kemin merivartioasemien toiminta. Edellä mainittujen toi-

mien lisäksi henkilöstön sopeuttamistarpeeksi jää vielä noin 100 henkilötyövuotta, joka vastaa 6 milj. euron määrärahaa. Henkilöstövähennys on tarkoitus toteuttaa eläkepoistumaa hyödyntäen.

Valiokunta on ottanut kantaa sisäisen turvallisuuden selonteon linjauksiin lausunnossaan (VaVL 5/2016 vp) ja pitää edelleen Rajavartiolaitoksen tilannetta huolestuttavana vallitsevassa muuttuneessa toimintaympäristössä. Sopeuttamistoimien valmistelun yhteydessä on esitetty kritiikkiä säästötoimia kohtaan; tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että ilman määrärahalisäyksiä tehtäviä on priorisoitava.

Valiokunta pitää hyvänä, että esityksessä on otettu huomioon 2 milj. euron lisäys eurooppalaisen raja- ja merivartioston toimeenpanoon. Lisäksi on välttämätöntä, että hallitus ottaa huomioon myös Schengenin rajasäännöstön muutoksien kansallisen toimeenpanon vaatimat resurssit, kun päätökset säännösten muutoksista vahvistuvat.

Valiokunta lisää momentille 550 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *231 029 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 49,595 milj. euron määrärahaa, joka on 3,2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 talousarviossa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan henkilöstömäärä kyetään siirtyvän erän avulla pitämään vuoden 2016 tasolla 600 henkilötyövuodessa. Vuonna 2017 otetaan kuitenkin käyttöön uusi valtakunnallinen hätäkeskustietojärjestelmä (Erica), jonka käyttöönottotoimenpiteet sekä koulutukset vaativat merkittäviä henkilöstöpanostuksia. Tämän lisäksi valtionhallinnon yhteisten ICT-ratkaisujen, kuten TUVE-palveluiden, tuomat käyttö- ja ylläpitokulut tulevat nousemaan merkittävästi.

Valiokunta painottaa, että hätäkeskustoiminta vaikuttaa koko auttamisketjuun ja se on yksi keskeisimmistä toimijoista yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ylläpitämisessä. Resurssien suunnittelussa on huomioitava sen rooli kriisiorganisaationa eikä mitoitettava toimintaa normiolojen arjen perusteella. Hätäkeskuslaitoksen pienenevät määrärahat tulevat asettamaan haasteita häiriöttömälle hätäkeskustoiminnalle.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *49 795 000* euroa.

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 60,658 milj. euron määrärahaa, joka on yli 23 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden määrän vähentymisestä johtuen. Vuonna 2015 Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. Kuluvana vuonna hakijamäärä on tasoittunut noin 60—100 hakijaan viikossa, ja talousarvioesityksessä menojen mitoituksen arviona on käytetty 10 000 hakijaa vuonna 2017.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että turvapaikkahakemusten käsittelyä edelleen nopeutetaan. Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli noin 8,2 kuukautta marraskuussa 2016. Myönteistä on, että kielteiset päätökset perusteettomiin hakemuksiin pyritään tekemään kuitenkin viivytyksettä. Käsittelyn sujuvuuden ohella on keskeistä varmistaa päätösten laadukkuus.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottomenoihin on esityksessä varattu yhteensä noin 280 milj. euroa (myös mom. 26.40.21, 26.40.22 ja 26.40.63) ja vastaanoton piirissä arvioidaan olevan keskimäärin noin 13 000 henkilöä. Vuonna 2016 vastaava luku on 25 000 turvapaikanhakijaa ja kustannukset noin 632 milj. euroa.

Valiokunta pitää myönteisenä, että Maahanmuuttovirasto on laatinut vastaanottojärjestelmän valtakunnallisen valvontaohjelman ja osana ohjelmaa tehostanut vastaanottokeskusten taloudellista ohjausta. Vastaanottokeskusten kapasiteettia on sopeutettu turvapaikanhakijamäärään ja majoituspaikkojen käytössä pyritään 90 prosentin käyttöasteeseen. Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että Maahanmuuttovirasto tarkastelee uudelleen kaikkien käytössä olevien keskusten sopimukset, ja korostaa, että kustannusten minimoimiseksi tavoitteena tulee olla ostettavien palveluiden mahdollisimman laaja kilpailuttaminen. Lisäksi vastaanoton kustannuksia on pystyttävä seuraamaan siten, että ne pysyvät kohtuullisina erilaisista vastaanoton ratkaisuista ja toimijoista huolimatta.

Vastaanottomenojen täsmällinen mitoittaminen etukäteen on hankalaa, koska hakijoiden määrän ja turvapaikkahakemusten sujuvan käsittelyn lisäksi niihin vaikuttavat päätösten tiedoksiannon nopeus ja muutoksenhaun kesto hallintotuomioistuimissa. Keskeinen vaikutus on myös kielteisen päätöksen saaneiden palauttamisen ja oleskeluluvan saaneiden kuntaan siirtymisen nopeudella. Vuoden 2016 lopussa vastaanoton piirissä on yli 20 000 hakijaa, joista suurin osa on kielteisen päätöksen saaneita ja palautusta odottavia henkilöitä. Valiokunta pitää välttämättömänä koko vastaanottoprosessin riittävää resursointia menojen minimoimiseksi. Myös kotoutumisen kannalta on oleellista, että kuntaan siirtyminen tapahtuisi välittömästi luvan saamisen jälkeen.

Valiokunta korostaa lisäksi, että jo vastaanottokeskuksissa tulee olla saatavilla kotouttamista tukevaa materiaalia, erityisesti kielen, kulttuurin ja tapojen oppimisen osalta. Esimerkiksi video- ja

verkkokurssien avulla oppimismahdollisuuksia voidaan tarjota kustannustehokkaasti kaikkiin vastaanottokeskuksiin. Tämä ennaltaehkäisee myös tietämättömyydestä johtuvaa rikollisuutta ja alentaa kustannuksia kotouttamisprosessin myöhemmässä vaiheessa.

Talousarvioesityksessä on eriytetty vapaaehtoisen paluun rahoitus omalle momentille (mom. 26.40.22), jolle esitetään 5,8 milj. euron määrärahaa. Valiokunta pitää tärkeänä vapaaehtoisen paluun rahoitusta. Järjestelmä vähentää osaltaan myös paperittomana Suomeen jäävien määrää. Tammi—marraskuussa 2016 vapaaehtoisesti oli palannut noin 1 550 henkilöä.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään noin 2 829 milj. euron määrärahaa, joka on noin 1,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tästä noin 1 914 milj. euroa esitetään kohdistettavaksi puolustusvoimien toimintamenoihin. Esityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnetyistä puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja yhteensä 651 milj. euroa vuonna 2017 ja noin 1 261 milj. euroa vuosina 2018—2025.

Valiokunta pitää myönteisenä, että esitykseen sisältyy hallitusohjelman mukaisesti puolustusvoimien materiaalisten suorituskykypuutteiden korjaamiseen tarkoitettu määrärahalisäys, joka nousee 50 milj. eurosta 80 milj. euroon. Lisäyksestä huolimatta hallinnonalan määrärahat laskevat yhteensä noin 57 milj. euroa, mikä johtuu pääosin materiaalihankintojen myöhentämisestä. Määrärahoja vähentävät myös kilpailukykysopimuksen mukaiset muutokset (-27 milj. euroa) ja hallitusohjelmaan perustuvat kaikille hallinnonaloille kohdistettavat toimintamenosäästöt (-12 milj. euroa).

Valiokunta toteaa, että puolustusvoimien ongelmana on jo useamman vuoden aikana tehdyt ja edelleen kumuloituvat toimintamenojen leikkaukset. Puolustusvoimat on puolustusvoimauudistuksen mukaisesti vähentänyt henkilöstömäärän vastaamaan uudistettua toiminnan tasoa. Uudistusta tehtäessä ei kuitenkaan ollut nähtävissä, millaisessa turvallisuusympäristössä tämän vuosikymmenen loppupuolella toimitaan. Toimintaympäristön muutos on lisännyt valmiuden kuluja, jolloin toimintamenoja on jouduttu kattamaan alun perin materiaalihankintoihin varatusta määrärahasta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan talousarvioesityksessä esitetyt säästövelvoitteet pyritään toteuttamaan mm. hallinnollisia kuluja leikkaamalla sekä yli- ja haittatöitä vähentämällä. Jos nämä toimenpiteet eivät riitä, puolustusvoimat esittää edellisten vuosien tapaan toimintamenojen kattamista momenttien välisillä muutoksilla.

Valiokunta on huolissaan siitä, miten puolustusvoimat pystyy esitetyillä resursseilla vastaamaan sille asetettuihin tehtäviin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että käytössä on riittävät henkilöstöresurssit huolehtimaan sekä tarkoituksenmukaisesta sotilaallisesta valmiudesta että tehokkaasta ja turvallisesta koulutuksesta. Ammattisotilaiden lisäksi koulutuksesta huolehtivat määräaikaiset sopimussotilaat, joiden avulla on tarkoitus ennen kaikkea varmistaa riittävä kouluttajamäärä (tavoite 2,5 kouluttajaa / peruskoulutuskauden joukkue) varusmieskoulutuksessa. Valiokunta toteaa, että talousarvioesitys ei sisällä määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaamiseen tarvittavaa 2,6 milj. euron määrärahaa. Sopimussotilasjärjestelmä tukee myös nuorten työllistymistä. Valiokunta painottaa lisäksi, että tekeillä olevassa puolustusselonteossa on arvioitava realistisesti, millaisin henkilöstöresurssein puolustusvoimat kykenee tehtävistään suoriutumaan.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että puolustusvoimien toimintavalmiutta kehitetään toimintaympäristön edellyttämällä tavalla ja yleisen asevelvollisuuden edellytykset turvataan. On myönteistä, että varusmiesten maastovuorokausien, reservin kertausharjoitusten, lentotuntien ja alusvuorokausien määrät pystytään pitämään vuoden 2016 tasolla valtiontalouden tiukasta tilanteesta huolimatta. Keskeistä on myös huolehtia järjestelmien kunnossa- ja ylläpidon rahoituksesta. Materiaalin kunnossapito- ja ampumatarvikevajeet tulee ratkaista kestävällä tavalla, eikä vaje enää saa kasvaa.

Valiokunta pitää lisäksi erittäin tärkeänä, että hallitus huolehtii puolustusvoimien kokonaisvaltaisten kyberpuolustuksen suorituskykyjen kehittämisestä. Henkilöstöresurssit ja taloudelliset panostukset tulee siltäkin osin pitää tasapainossa.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin puolustusvoimien tutkimus- ja kehitystoiminnan tärkeän merkityksen, joka korostuu erityisesti strategisissa suorituskykyhankkeissa (Laivue 2020 ja HX). Niissä hankitaan teknologiaa, jonka ylläpidosta ei ole Suomessa kokemuksia. Tutkimus- ja kehitystoiminta on oleellinen osa hankkeiden riskien hallintaa ja todellisten elinkaarikustannusten arviointia. Sen avulla saadaan tarvittava ymmärrys esimerkiksi järjestelmien suorituskykyvaatimuksista, huoltokonseptista sekä järjestelmien kriisiajan käytön ja ylläpitämisen edellyttämästä kansallisen osaamisen kehittämisestä. Valiokunta korostaa, että pitkäjänteisellä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla vahvistetaan myös kotimaisen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä. Euroopan puolustusvirasto on suosittanut jäsenmaille tutkimus- ja kehittämismäärärahojen tasoksi 2 prosenttia puolustusbudjetista.

Valiokunta lisää momentille 296 000 euroa määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *1 914 331 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Valtuudet

(1. ja 2. kohta kuten HE 249/2016 vp)

(3. ja 4. kohta kuten HE 134/206 vp)

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)

Momentille esitetään 475,173 milj. euron määrärahaa, joka on noin 17 prosenttia puolustusbudjetista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan materiaaliseen valmiuteen on kuitenkin tarkoitus käyttää yhteensä 932,7 milj. euroa (39 prosenttia), kun käsiteltävän momentin lisäksi mukaan luetaan Hawk Mk 51 -koneiden modifiointi (4,6 milj. euroa momentilla 27.10.19) sekä ne puolustusvoimien toimintamenot, jotka käytetään materiaalin kunnossapitoon ja joukkojen varustamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 27

Valiokunta yhtyy puolustusvaliokunnan näkemykseen siitä, että materiaalihankintojen osuuden tulisi olla noin 1/3 puolustusbudjetista. Varaosien ja kaluston kunnossapidon rahoittaminen toimintamenoista ei poista nykyisellä budjettirakenteella ongelmaksi muodostuvaa käytöstä poistuvan puolustusmateriaalin korvaamista, jolloin kaikkien puolustushaarojen joukkojen varustamisasteeseen ja taistelukestävyyteen saattaa jäädä vakavia puutteita.

Valiokunta korostaa edellisten budjettimietintöjensä tapaan kotimaisen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden merkitystä huoltovarmuuden takaajana ja pitää hyvänä, että valtioneuvosto on hyväksynyt periaatepäätöksen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta huhtikuussa 2016. Päätöksellä annetaan perusteet mm. kotimaahan kohdistettavista hankinnoista ja teollisen yhteistyön velvoitteista. Periaatepäätöksen mukaisten linjausten tulee näkyä myös käytännössä puolustusvoimien hankintatoimessa.

Valiokunta nostaa esiin myös yhteispohjoismaiset hankinnat esimerkiksi Leopard 2A6 -ampumatarvikkeiden osalta ja pitää tarpeellisena, että puolustusvoimat arvioi yhteishankintojen mahdollisuutta, aikataulutusta sekä vaikutusta hankintahintaan. Yleensä yhteishankinnoilla saavutetaan kustannustehokkuutta ja samalla parannetaan pohjoismaista huoltovarmuutta.

Valiokunta pitää lisäksi tarkoituksenmukaisena, että momentin määräraha muutetaan kolmevuotisesta siirtomäärärahasta viisivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Muutoksen on tarkoitus lisätä rahoituksen joustavuutta ja vähentää teknisten muutosten tarvetta. On myös myönteistä, että talousarvioesityksessä on otettu huomioon vakiintuneen käytännön mukaisesti hinta- ja kustannustasotarkistukset, joiden nettovaikutus on 7,1 milj. euroa.

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille esitetään 1 625 000 euron määrärahaa, joka on 404 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Valiokunta pitää erittäin moitittavana, että määrärahasta on jälleen vähennetty eduskunnan edellisen vuoden talousarvioon tekemä korotus. Huomioon ei ole otettu eduskunnan jo useana vuonna selvästi ilmaisemaa tahtoa pitää momentin määrärahataso riittävänä. Valiokunta edellyttää, että hallitus ottaa tämän huomioon vuoden 2018 talousarvioesityksessä.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toiminta on monipuolista ja kattaa sekä sotilaallisen että kaikille kansalaisille annettavan avoimen varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen. Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) sovittaa yhteen jäsenjärjestöjen toimintaa. Toiminnan laajuutta ja kustannustehokkuutta kuvaa se, että esimerkiksi vuonna 2015 MPK järjesti yhteensä yli 88 000 koulutusvuorokautta.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä vapaaehtoista maanpuolustustyötä, joka tukee Suomen kokonaisturvallisuuden mallia ja täydentää viranomaisten vähenevia resursseja toimintaympäristön muuttuessa. Toiminnalla on keskeinen merkitys maanpuolustustahdon ja -taitojen ylläpitämisessä sekä puolustusvoimauudistuksen yhteydessä muodostuneen reservin koulutusvajeen paikkaamisessa. Valiokunta korostaa, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimijoilla on osaamista ja valmiuksia tukea viranomaisia ja yhteiskuntaa myös muissa kuin sotilaallisiin uhkiin liittyvissä häiriötilanteissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 27

Valiokunta lisää momentille 404 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *2 029 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

Hallitus esittää, että valtioneuvosto voi myöntää vastavakuutta vaatimatta Terrafame Oy:lle enintään 107 milj. euron suuruisen omavelkaisen valtiontakauksen jätteen käsittelytoiminnan osalta asetettavien ympäristövakuuksien vastavakuudeksi.

Vakuusvaatimus liittyy Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupapäätökseen, jonka Vaasan hallinto-oikeus on päätöksellään pysyttänyt voimassa. Terrafame Oy on valittanut hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jossa asian käsittely on kesken. Takaus on voimassa enintään viisi vuotta valtioneuvoston takauspäätöksestä.

Valtiovarainvaliokunta pitää omavelkaisen valtiontakauksen myöntämistä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa takauksen myöntämistä.

10. Verotus ja tulli

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 159,537 milj. euron määrärahaa, joka on 11,062 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa. Eniten määrärahan pienenemiseen vaikuttaa auto- ja valmisteverotustehtävien siirto Tullista Verohallintoon (-13,1 milj. euroa). Muista määrärahamuutoksista suurin on 11,65 milj. euron lisäys tulliselvityksen tietojärjestelmäuudistukseen. Valiokunta pitää myönteisenä, että määräraha sisältää myös ilmaistilojen menetyksistä aiheutuneet toimitilamenot (2,93 milj. euroa).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määrärahavähennyksiä, joihin ei liity vastaavaa menojen vähentymistä, on yhteensä 3,558 milj. euroa. Tullin toimintamenoista noin 80 prosenttia on henkilöstökustannuksia, joten käytännössä leikkaus kohdistuu henkilöstöön ja tarkoittaa 80 henkilötyövuoden vähennystä. Tulli on vähentänyt henkilöstöään vuodesta 2006 lähtien yhteensä 400 henkilötyövuodella (vuonna 2016 käytössä on 2 180 henkilötyövuotta). Tähän saakka henkilöstöön kohdistuvat muutokset on pystytty toteuttamaan luonnollisen poistuman kautta ja digitalisoinnin, liikkuvan tullivalvontamallin, toimipaikkaverkoston sopeuttamisen sekä valvontateknologian keinoin. Vuodelle 2017 esitettyjen toimintamenosäästöjen toteuttamiseksi Tulli harkitsee kuitenkin koko henkilökunnan lomauttamista kahdeksi viikoksi. Tähän liittyvä yt-menettely on aloitettu lokakuussa 2016. Lomautukset näkyisivät väistämättä operatiivisessa toiminnassa, palveluiden ja valvonnan saatavuudessa ja kattavuudessa. Lisäksi ne ainoastaan siirtävät määrärahavajetta seuraavalle vuodelle.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus huolehtii Tullin toimintaedellytyksistä, ja korostaa, että sujuvat tullitoiminnot mahdollistavat myös ulkomaankaupan sujuvuuden. Lisäksi on

huomioitava, että Tullin toiminnan tuloksellisuutta katsottaessa pelkästään takaisin saadun rikoshyödyn arvioidaan olevan noin 20 milj. euroa vuonna 2016.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *159 837 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Valtuus

(Kuten HE 134/2016 vp)

90. Kuntien tukeminen

Kuntatalouden tila on pysynyt viime aikoina vakaana ja odotuksia parempana heikosta talouskasvusta huolimatta. Kuntatalouden vakauttamiseen ovat vaikuttaneet kuntien omat sopeutustoimet, minkä lisäksi myös hallitusohjelma sisältää useita toimenpiteitä, joiden tavoitteena on vähentää kuntien menoja. Näitä ovat mm. varhaiskasvatusta koskevat muutokset, erikoissairaanhoidon järjestämisen tehostaminen ja omais- ja perhehoidon kehittäminen. Kuntataloutta vahvistaa osaltaan myös vuonna 2017 voimaan tuleva eläkeuudistus, jonka myötä kuntatyönantajan eläkevakuutusmaksut alenevat.

Kuntatalouden kohentumisesta kertoo osaltaan myös se, että tiedossa ei ole uusia kriisikuntia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuoden 2007 jälkeen nyt ollaan ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyyn ei tule tänä vuonna uusia kuntia. Tilannetta ovat parantaneet erityisesti kuntien omat sopeuttamistoimet.

On niin ikään myönteistä, että kunnallisveroprosenttiaan korottaa ensi vuodelle vain 47 kuntaa ja veroprosentti laskee 14 kunnassa. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on ensi vuonna hieman (0,05 %) tätä vuotta korkeampi, mutta korotukset ovat kaiken kaikkiaan maltillisia. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on ensi vuonna 19,91, mutta kuntien väliset erot ovat edelleen suuria; kunnallisveroprosentti vaihtelee 16,5 prosentista aina 22,5 prosenttiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuntatalouden kokonaismenojen ja -tulojen arvioidaan kehittyvän lähivuosina hyvin vaimeasti. Väestön ikääntyminen ja työttömyys lisäävät kuntien menopaineita ja kasvanut maahanmuutto kasvattaa kotouttamisen ja kuntapalvelujen tarvetta. Tulorahoituksen ei arvioida kattavan nettoinvestointeja ja kuntatalouden velkaantumisen ennustetaan jatkuvan siten, että kuntatalouden lainakanta on yli 20 mrd. euroa vuoteen 2020 mennessä, kun se oli vuonna 2015 noin 15,5 mrd. euroa.

Ensi vuodelle kuntien peruspalveluiden järjestämiseen (28.90.30) ehdotetaan noin 8,6 mrd. euron määrärahaa, joka on noin 389 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talous-

arviossa. Valtionosuuksia vähentävät mm. kilpailukykysopimuksen perusteella tehtävät vähennykset sekä perustoimeentulolaskennan ja maksatuksen siirtyminen kunnilta Kelan tehtäväksi sekä valtionosuuteen tehtävät vähennykset. Valtionosuutta puolestaan lisäävät mm. kustannustenjaon tarkistus ja verotulomenetysten täysimääräinen kompensaatio sekä omais- ja perhehoidon sekä vanhuspalveluiden kehittäminen siten, että niiden valtionosuusprosentti on 100.

Valiokunta toteaa, että hallituksen toimet vahvistavat kuntataloutta ensi vuonna noin 40 milj. eurolla. On myös tärkeää, että kuntatalous vahvistuu ja että julkisen talouden suunnitelmassa asetettu rahoitusasematavoite saavutetaan. Tavoitteen mukaan kansantalouden tilinpidon mukainen paikallishallinnon nettoluotonanto eli kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus saa olla vuonna 2019 korkeintaan -0,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tavoitetta tukee euromääräinen menorajoite, jolla rajoitetaan valtion toimenpiteistä aiheutuvaa painetta kuntien toimintamenoihin. Menorajoite on vuoden 2019 tasolla -770 milj. euroa, valtion tulee ts. alentaa vuoteen 2019 mennessä kuntatalouden toimintamenoja vähintään 770 milj. eurolla verrattuna hallituskautta edeltäneeseen ns. tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan.

Valiokunta toteaa, että valtio ei voi pelkästään omilla toimillaan varmistaa kuntatalouden tasapainottamista eikä hillitä kuntatalouden velkaantumista, sillä kunnilla on laaja itsehallinto ja ne voivat monin osin itse vaikuttaa siihen, missä laajuudessa ja millä aikataululla valtion päättämien toimenpiteiden vaikutukset realisoituvat. Rahoitusasematavoitteen saavuttamiseksi on kuitenkin erittäin tärkeää, että kunnat toteuttavat rakenteellisia uudistuksia, parantavat tuottavuuttaan ja huolehtivat investointien taloudellisesta toteuttamisesta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Toistaiseksi uudistus on edennyt hitaasti, ja vuonna 2017 valtionosuus vähenee tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen vuoksi vain noin 80 milj. eurolla. Valiokunta pitää hyvänä, että hanketta on sote- ja maakuntauudistuksen vuoksi laajennettu ja miljardin euron tavoitteen saavuttamiseksi jatkotyössä ovat kohteena kaikkien kärkihankkeiden ja reformien koko julkista taloutta vahvistavat vaikutukset sekä digitalisaation hyödyntäminen täysimääräisesti. Hankkeen nimeksi on muutettu ”Kuntien, maakuntien ja koko julkisen sektorin kustannusten karsinta”, ja sen tavoitteena on 1 mrd. euron pitkän aikavälin kustannussäästö.

Valiokunta korostaa talouskurin rinnalla myös kuntien aktiivista elinkeinopolitiikkaa sekä toimia, jotka vahvistavat kuntien elinvoimaisuutta, jotta kunnat saavat verotuloja ja pystyvät entistä paremmin huolehtimaan palveluiden järjestämisestä.

Kilpailukykysopimuksen keskeisenä tavoitteena on lisätä talouskasvua ja työllisyyttä, mistä myös kuntatalouden arvioidaan hyötyvän pidemmällä aikavälillä, kun mm. verotulot kasvavat ja työttömyydestä johtuvat menot laskevat. Sopimuksella on kuitenkin myös kuntataloutta heikentäviä vaikutuksia, jotka korostuvat erityisesti lyhyellä aikavälillä.

Sopimus vähentää kuntien menoja, kun työvoimakustannukset (mm. työnantajamaksut ja lomarahat) alenevat. Työajan pidentämisen vaikutus kuntatalouteen on vielä epäselvä, mutta sen ei arvioida realisoituvan täysimääräisesti. Toisaalta sopimus vähentää myös kuntien tuloja, kun esim. palkansaajien sosiaalivakuutusmaksun korotus lisää verovähennyksiä, jolloin kuntien verotulot pienenevät.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan sopimuksen vaikutus kuntatalouden rahoitusasemaan on ensi vuonna negatiivinen (-90 milj. euroa). Tämän lisäksi sopimus vaikuttaa valtionosuusindeksiin, mikä heikentää kuntien valtionosuuksia 78 milj. euroa. Kuntataloutta heikentävä nettovaikutus nousee näin 168 milj. euroon. Käytännössä sopimuksen hyödyt, veropohjan muutokset ja valtionosuusvähennykset vaikuttavat kuitenkin eri kuntiin hyvin eri tavoin, joten sopimuksen kokonaisvaikutus voi yksittäisissä kunnissa poiketa merkittävästi valtakunnallisista keskiarvoista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa kilpailukykysopimuksen vaikutuksia kuntatalouteen. Kilpailukykysopimus ei saa asettaa yksittäistä kuntaa kohtuuttomaan asemaan eikä se saa vaarantaa kuntataloudelle asetetun rahoitusasematavoitteen saavuttamista.

Tulevaisuuden kunta. Kunnat ovat erittäin suurten muutosten edessä, sillä 1.1.2019 voimaan tuleva sote- ja maakuntauudistus on suurin Suomessa tehty hallinnon uudistus, joka vaikuttaa merkittävästi kuntien rooliin, tehtäviin sekä toimintaan ja talouteen. Kunnilta maakunnille siirtyviin tehtäviin sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen sekä ympäristöterveydenhuollon nettokustannukset, yhteensä noin 17,7 mrd. euroa vuoden 2016 tasolla. Vaikutukset kohdistuvat etenkin kuntien käyttötalouteen, sillä maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvät tehtävät ovat muodostaneet vuoden 2016 tasolla keskimäärin 57 prosenttia kuntien käyttötalousmenoista. Muutos tarkoittaa käytännössä, että kuntien käyttötalous painottuu uudistuksen jälkeen pääosin varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Tulevaisuuden kunta -hanke etenee, minkä yhteydessä määritellään kuntien rooli ja tehtävät suhteessa maakuntiin ja visio tulevaisuuden kunnasta vuonna 2030.

On myös tärkeää, että ensi vuoden talousarvioon sisältyy resursseja *maakuntauudistuksen* valmisteluun liittyviin toimiin, kuten hallinto- ja palvelurakenteiden kehittämiseen sekä väliaikaishallinnon ICT-muutosten valmisteluun ja kuntien tietohallintokehityksen tukemiseen ja nopeuttamiseen.

Tarkoituksena on, että maakuntien väliaikaiset toimielimet perustetaan 1.7.2017 ja että ne vastaavat maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen asti, kun maakuntavaltuustot on valittu ja niiden toimikausi alkaa. Uudistuksen valmistelussa luodaan edellytykset tehtävien, henkilöstön ja omaisuuden siirtämiselle uusille maakunnille sekä maakuntien toiminnan käynnistämiselle.

Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmisteluun ym. osoitetut määrärahat (31,3 milj. euroa) on täydentävässä talousarvioesityksessä keskitetty pääosin luvun 28.70 uudelle momentille 28.70.05.

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)

Täydentävään talousarvioesitykseen sisältyy esitys 1,5 milj. euron lisäyksestä momentille 28.90.31, millä varauduttiin Rääkkylän kunnan yhdistymiseen liittyviin menoihin. Rääkkylän kunnan lakkauttaminen ja yhdistyminen oli aiemmin täytäntöönpanokiellossa, koska asian käsittely oli kesken korkeimmassa hallinto-oikeudessa Rääkkylän kunnan valituksen vuoksi.

Korkein hallinto-oikeus on sittemmin hyväksynyt Rääkkylän kunnan valituksen, ja yhdistymishanke on päättynyt. Näin ollen momentille ei tarvita esitettyä 1,5 milj. euron lisäystä, ja se voidaan poistaa talousarviosta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *27 125 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan loppusummaksi vuonna 2017 esitetään 6,7 mrd. euroa, mikä on noin 54 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Keskeisimmät määrärahojen vähennykset liittyvät opintotukiuudistukseen ja opiskelijoiden siirtämiseen yleisen asumistuen piiriin, joiden vaikutus on yhteensä noin 161 milj. euroa. Suurin yksittäinen lisäys on jo edellisellä vaalikaudella päätetty korkeakoulujen pääomittaminen 150 milj. eurolla.

Toiminnan ja talouden sopeuttaminen toteutetaan tekemällä rakenteellisia uudistuksia ja lisäämällä koulutusjärjestelmän tuottavuutta ja tehokkuutta. Näitä toteutetaan erityisesti koulutuksen ja osaamisen kärkihankkeella, jolla uudistetaan koulutusta peruskoulusta korkeakouluun sekä tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta. Hankkeen rahoitukseen osoitetaan vuosina 2016—2018 yhteensä 300 milj. euroa. Tämä määräraha jakaantuu kolmeen eri pääluokkaan (OKM, TEM, STM), ja ensi vuodelle siitä osoitetaan 61,6 milj. euroa.

Valiokunta pitää kärkihankepanostuksia merkittävinä tilanteessa, jossa monia määrärahoja on leikattu ja toimintoja supistettu. Onkin erittäin tärkeää, että kärkihankkeiden etenemistä sekä niiden vaikuttavuutta seurataan huolellisesti ja säännöllisesti ja että asetetut tavoitteet saavutetaan.

Valtiovarainvaliokunnan esittämät muutokset

Valiovarainvaliokunta on lisännyt pääluokkaan yhteensä 12,445 milj. euroa, joka on kohdistettu mm. koulutuksen ja sivistyksen edistämiseen (mm. varhaiskasvatukseen, opetuksen laatuun ja koulujen kerhotoimintaan) sekä kulttuurin ja perinteen vahvistamiseen (mm. museoiden ja kulttuuritapahtumien tukemiseen). Lisäksi valiokunta on osoittanut voimavaroja syrjäytymisen ehkäisemistä tukeviin toimiin.

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Karjalan kielen elvytysohjelma

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan karjalan kieli ja kulttuuri ovat vaarassa hävitä, ellei niiden säilyttämiseksi käynnistetä erillistä elvytysohjelmaa. Karjalaisjärjestöt eivät pysty hankkimaan yksin tehokkaaseen elvytykseen tarvittavia varoja, vaan siihen tarvitaan osittain myös julkisia varoja.

Talousarvioaloitteen TAA 120/2016 vp perusteella valiokunta lisää momentille 100 000 euroa karjalan kielen elvytysohjelman käynnistämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 29

Suomalais-virolainen kulttuuriyhteistyö

Suomen ja Viron kulttuurisuhteiden ja yhteistyön edistämiseksi perustettiin 10.12.2015 kulttuurisäätiö, jonka tehtävänä on edistää Suomen ja Viron välistä kulttuuri- ja taidealojen verkottumista ja yhteistyötä, molemminpuolista kielitaitoa sekä kulttuuritoimintaan välittömästi liittyvää taloudellista toimintaa. Saadun selvityksen mukaan säätiön pääoma oli lokakuun 2016 lopussa 100 000 euroa, mutta säätiön aktiivinen toiminta edellyttäisi vähintään 7—10 milj. euron pääomaa.

Valiokunta toteaa, että Suomen ja Viron välisen kulttuurin edistäminen on nyt erityisen ajankohtaista, kun Suomi ja Viro viettävät itsenäisyytensä 100-vuotisjuhlia vuosina 2017 ja 2018. Ensi vuonna tulee myös kuluneeksi 80 vuotta Suomen ja Viron välisestä kulttuurisopimuksesta.

Valiokunta pitää perusteltuna ja tärkeänä, että Suomi osallistuu kulttuurisäätiön pääoman kartuttamiseen, sillä Viro on ainoa naapurimaa, jonka kanssa Suomella ei ole kulttuurirahastoa.

Talousarvioaloitteen TAA 381/2016 vp perusteella valiokunta lisää momentille 100 000 euroa suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön toimintaan sekä Suomen ja Viron välisen 80-vuotisen kulttuurisopimuksen juhlavuoden tapahtumiin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *1 537 000* euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	573 000
2.	Paasikivi-Seura	10 000
3.	Tammenlehvän perinneliitto	63 000
4.	Ruotsinkielisen viittomakielen elvytysohjelma	131 000
5.	Vähemmistökielisen sanomalehdistön tuki	500 000
6.	OKKA-säätiö	60 000
7.	*Karjalan kielen elvytysohjelma*	*100 000*
8.	*Suomalais-virolainenkulttuuriyhteistyö*	*100 000*
Yhteensä		*1 537 000*

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

20. Yleissivistävän koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Varhaiskasvatuksen kehittämiseen on panostettu tuntuvasti viime vuosina. Lainsäädännössä vietiin jo viime vaalikaudella läpi varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe (580/2015), joka tuli voimaan 1.8.2015; silloin varhaiskasvatus määriteltiin ensimmäistä kertaa lain tasolla ja sille asetettiin kattavat tavoitteet. Sen jälkeen Opetushallitus on (18.10.2016) määrännyt varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, ja parhaillaan valmistellaan paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia, jotka otetaan käyttöön 1.8.2017.

Valiokunta toteaa, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen luo suuntaviivat ja vahvan perustan varhaiskasvatuksen kehittämiselle ja perusteiden jalkauttaminen käytäntöön on merkittävä varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin muutos. Varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseksi tämä edellyttää lisäpanostuksia varhaiskasvatuksen pedagogisen johdon vahvistamiseen sekä henkilöstön osaamiseen. Onkin tärkeää, että varhaiskasvatuksen kehittämiseen on tänä vuonna osoitettu 3,7 milj. euron valtionavustus.

Valiokunta painottaa, että uusien varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönotto ja toimeenpano sekä henkilöstön osaamistason paraneminen edellyttävät vielä lisäpanostuksia. Valiokunta osoittaa siksi momentille 2 000 000 euroa, joka on tarkoitettu erityisesti varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen.

Rahoituksen riittävyydestä on jatkossakin huolehdittava sekä myös siitä, että varhaiskasvatuslain toinen vaihe etenee mahdollisimman nopeasti, jotta varhaiskasvatuslaki saadaan kokonaisuudessaan ajan tasalle.

On myös huolehdittava riittävistä aloituspaikoista yliopistollisessa lastentarhanopettajakoulutuksessa. Koulutuspaikkoja on lisätty vuosille 2012—2016, mutta lastentarhanopettajista on jatkuva pula koko maassa, niin kasvukeskuksissa kuin myös haja-asutusalueilla. On myös tiedossa, että 2020-luvun alussa noin 20 prosenttia pedagogisen opettajakoulutuksen saaneista lastentarhanopettajista on eläköitymässä.

OECD:n julkaisun (Education at a Glance 2016) mukaan varhaiskasvatuksen resursointi on Suomessa kansainvälisesti hyvällä tasolla, mutta varhaiskasvatukseen osallistuminen on Suomessa alhainen, erityisesti verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomessa 68 prosenttia kolmevuotiaista ja 74 prosenttia neljävuotiaista osallistui varhaiskasvatukseen, kun taas OECD-maissa enemmistö lapsista aloittaa koulutukseen osallistumisen reilusti alle viisivuotiaina ja noin 71 prosenttia kolmevuotiaista ja 86 prosenttia neljävuotiaista osallistui varhaiskasvatukseen.

Valiokunnan mielestä on tärkeä lisätä lasten osallistumista varhaiskasvatukseen ja panostaa aiempaa enemmän myös maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumiseen varhaiskasvatukseen. PISA-analyyseissä on havaittu, että maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaamistasoerot valtaväestön oppilaisiin nähden ovat Suomessa keskimäärin suurempia kuin Pohjoismaissa ja monissa Pohjois-Euroopan maissa.

Kansainvälinen tutkimuskirjallisuus on viime vuosina osoittanut, että varhaislapsuuteen kohdistuvat hyvin suunnitellut julkiset panostukset ovat parhaita tapoja ehkäistä myöhemmän elämän ongelmia ja luoda edellytyksiä hyvälle terveydelle ja työuralle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *34 016 000* euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen sekä niihin liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen *ja varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutukseen*

(2.—5. kohta kuten HE 134/2016 vp)

(6. kohta kuten HE 249/2016 vp)

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentin määräraha on 706,7 milj. euroa, mutta merkittävä osa yleissivistävän koulutuksen rahoituksesta toteutuu osana kuntien valtionosuusjärjestelmää valtiovarainministeriön pääluokan kautta. Ensi vuonna valtionosuusprosentti alenee 25,61 prosentista 25,23 prosenttiin, minkä lisäksi rahoituksen tasoa heikentävät myös jo edellisinä vuosina valtionosuuden perusteisiin tehdyt muutokset ja leikkaukset.

Laskennallisen valtionosuusjärjestelmän rinnalla onkin tärkeää, että erikseen myönnettävillä valtionavustuksilla rahoitusta voidaan kohdentaa tiettyyn tarkoitukseen. Tällainen on esimerkiksi koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen, erityisopetuksen laadun kehittämiseen ym. ehdotettu 15,2 milj. euron avustus. Vaikka määräraha on pienentynyt merkittävästi viime vuosina, on sillä edelleen tärkeä merkitys mm. koulutuksellisen tasa-arvon edistämisessä.

On myös tärkeää, että vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomen/ruotsin toisena kielenä opetuksen ja heidän muun opetuksensa tukemiseen ehdotetaan 14,975 milj. euroa, mikä on 3 milj. euroa kuluvaa vuotta enemmän. On niin ikään huolehdittava, että mahdollistetaan alueellinen kokeilu kielivalikoiman laajentamisesta eduskunnan hyväksymän lausuman mukaisesti.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että opettajien osaamista vahvistetaan, sillä opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen on käytettävissä ensi vuonna 20 milj. euroa (mom. 29.40.20). Opettajien osaamisen vahvistaminen on yksi tärkeimmistä tavoista uudistaa ja ottaa käyttöön uusia opetussuunnitelmia, joten lisäpanostukset ovat perusteltuja ja tarpeellisia.

Valiokunta korostaa, että varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus muodostavat koko koulutusjärjestelmän perustan, jonka pitää mahdollistaa kaikille yhdenvertaiset edellytykset jatkokoulutukseen ja kestävään elämäntapaan. Yhdenvertaisuuden turvaamiseksi koulutuksen tilaa ja laatua tulee seurata ja tarvittaessa osoittaa siihen lisäresursseja. Erityisen tärkeää on varmistaa, että osaamisen ja koulutuksen kärkihanke etenee ja että koulutus vastaa tulevaisuuden osaamistarpeita.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 29

Valiokunta lisää momentille 1 800 000 euroa esi- ja perusopetuksen laadun kehittämiseen.

Kerhotoiminta. Koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen esitetään noin 2,9 milj. euroa. Tämä on 2 milj. euroa kuluvaa vuotta vähemmän, koska eduskunnan viime vuonna tekemä 2 milj. euron kertaluonteinen lisäys on poistettu ja on vain noin kolmannes muutaman vuoden takaisesta määrärahatasosta.

Valiokunta pitää tärkeänä kerhotoiminnan volyymin turvaamista ja sen kehittämistä, sillä koulujen kerhotoiminnan tavoitteena on monipuolinen lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukeva vapaa-ajan toiminta. Maksuton kerhotoiminta antaa myös niille lapsille mahdollisuuden harrastamiseen, joilla ei ole siihen mahdollisuutta esim. perheen vaikean taloudellisen tilanteen ja harrastusten kalleuden vuoksi. Kerhotoiminta on myös taloudellisesti kannattavaa, sillä se on perheille tärkeä tukipalvelu, joka ennaltaehkäisee osaltaan mm. syrjäytymistä.

Valiokunta lisää momentille 3 000 000 euroa koulujen kerhotoimintaan ja toteaa, että kerhotoimintaa voidaan kehittää myös hyödyntämällä lastenkulttuurin ja taiteen perusopetuksen kärkihankerahoitusta sekä Liikkuva koulu -ohjelman rahoitusta. Lastenkulttuurin ja liikunnan tuominen entistä vahvemmin koulujen iltapäiviin lisää lasten matalan kynnyksen harrastustoimintaa ja tukee myös ns. harrastustakuun etenemistä. Harrastustakuulla tavoitellaan sitä, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus ainakin yhteen harrastukseen.

Avustus kristillisten koulujen toimintaan. Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa avustuksena kristillisten koulujen toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *711 542 000* euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1.—2. kohta kuten HE 134/2016 vp)

3) enintään *1 792 000* euroa avustuksina edellä mainitun lain 44 §:n 2 momentin mukaisesti yksityisten perusopetuksen opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin

(4.—6. kohta kuten HE 134/2016 vp)

(7. kohta kuten HE 249/2016 vp)

8) enintään *17 028 000* euroa edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuina valtionavustuksina koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin sekä esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen sekä näihin edellä mainittuihin liittyvään opetusryhmäkoon pienentämiseen ja koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen

(9. kohta kuten HE 134/2016 vp)

10) enintään *5 865 000* euroa edellä mainitun lain 44 §:ssä tarkoitettuina valtionavustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen

(11.—17. kohta kuten HE 134/2016 vp)

(18. kohta kuten HE 249/2016 vp)

(3. ja 4. kappale kuten HE 134/2016 vp)

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa, josta osoitetaan 100 000 euroa opintokeskuksille ja 100 000 euroa Suomen Teologisen Opiston toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *146 270 000* euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1. kohta kuten HE 134/2016 vp)

2) enintään *6 034 000* euroa edellä mainitun lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin.

(Taulukko kuten HE 134/2016 vp)

(3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

51. Valtionavustus yleissivistävän koulutuksen järjestöille (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 230 000 euroa Suomi-koulujen toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *1 206 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

52. Valtionavustus vapaan sivistystyön järjestöille (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa, josta osoitetaan 50 000 euroa Kansanvalistusseuran toimintaan, 30 000 euroa Sofian kannatusyhdistys ry:lle ja 20 000 euroa Karjalan Liitto ry:lle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *6 387 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

20. Ammatillinen koulutus

Hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusta alennetaan ensi vuodesta lähtien pysyvästi 190 milj. eurolla. Vuonna 2017 säästö toteutetaan määräämällä oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä 12,5 prosenttia

järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Säästö ei vaikuta valtion talousarvion määrärahaan, koska se kohdennetaan kokonaisuudessaan kuntien lakisääteiseen rahoitusosuuteen muuttamalla valtionosuusprosenttia.

Samaan aikaan valmistellaan laajaa ammatillisen koulutuksen reformia, joka on eräs hallituksen kärkihanke. Reformi on erittäin kannatettava, sillä sen tavoitteena on uudistaa toisen asteen ammatillinen koulutus vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita ja tehdä ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmästä yhtenäinen kokonaisuus. Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta ongelmallista on kuitenkin se, että ammatillisen koulutuksen rahoitus vähenee jo ensi vuonna, mutta sisältöä koskeva uudistus toteutuu vasta vuonna 2018. Ensi vuosi on siten koulutuksen järjestäjille poikkeuksellisen vaikea.

Valiokunta pitää tässä tilanteessa perusteltuna, että kukin koulutuksen järjestäjä voi toteuttaa säästöt oman toimintansa kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, kuten esimerkiksi tekemällä säästöjä tilakustannuksiin, investointeihin tai henkilöstökustannuksiin. Koulutuspaikkojen alueellisen saavutettavuuden varmistamiseksi on tärkeää, että säästöjä pyritään löytämään ensisijaisesti muilla tavoin kuin vähentämällä opiskelijapaikkoja.

Opiskelupaikkojen alueellisen saavutettavuuden rinnalla valiokunta kiinnittää huomiota koulutuspaikkojen riittävyyteen kasvukeskuksissa sekä myös siihen, että elinkeinoelämän edellyttämään osaamiseen vastataan oikeanlaisella koulutustarjonnalla. Koska työelämä ja sen vaatimukset muuttuvat nopeasti, on koulutuksenjärjestäjillä oltava myös valmiutta vastata nopeasti uusiin osaamistarpeisiin. Myös riittävästä lähiopetuksesta on huolehdittava.

Valiokunta ehdottaa seuraavan lausuman hyväksymistä:

> ***Valiokunnan lausumaehdotus 1***
>
> *Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähenemisestä aiheutuvia muutoksia sekä niiden vaikutuksia alueellisesti, toimialoittain ja oppilaitoksittain ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin koulutuspaikkojen riittävyyden ja saavutettavuuden varmistamiseksi.*

Valiokunta pitää tärkeänä, että ammatillisen koulutuksen rahoitusta uudistettaessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuksen vaikuttavuuden lisäämiseen, kuten työllistymiseen, minkä lisäksi rahoituksen tulee kannustaa koulutuksen loppuun suorittamiseen. Myös rahoituksen ennakoitavuus ja riittävä vakaus on turvattava, jotta koulutuksen järjestäjät pystyvät pitkäjänteiseen ja laadukkaaseen opetukseen.

Valiokunta korostaa, että reformin yhteydessä tulee ottaa huomioon myös syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tarpeet. Joka ikäluokasta noin 15 prosenttia jää vaille toisen asteen tutkintoa. Tarvitaan siksi puitteet ja kannustimet syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijaksi ottamiseen ja tuen järjestämiseen.

Valiokunta katsoo, että tuen tarjoamisessa tarvitaan opiskelijan tarpeiden tunnistamista sekä saumatonta yhteistyötä mm. oppilaitosten, tukea tarjoavien järjestöjen ja työnantajien kesken. On

myös huomioitava, että osalle opiskelijoista osatutkinnot voivat olla toimiva opintopolku työelämään.

Valiokunta pitää hyvänä, että maahanmuuttajien koulutukseen osoitetaan lisäresursseja ja ammatillisen koulutuksen valtionavustuksia lisätään 21 milj. eurolla vuodesta 2017 lukien. Tämä antaa mahdollisuuden tarjota ammatillista koulutusta ja opiskelua tukevia palveluja vuosittain noin 2 000 maahanmuuttajalle. On niin ikään myönteistä, että nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osoitetaan ensi vuodelle 10 milj. euron lisärahoitus ja että ohjelmaa jatketaan kahdella vuodella. Koska ohjelma on joka tapauksessa päättymässä, sen rahoitus alenee kuluvaan vuoteen verrattuna noin 12 milj. eurolla.

Valiokunta kiinnittää huomiota vielä *ammatillisen koulutuksen opettajien täydennyskoulutustarpeisiin.* Peruskoulun opettajien koulutukseen on saatu tuntuva lisärahoitus, mutta ammatillisen koulutuksen opettajien täydennyskoulutukseen ei ole osoitettu vastaavanlaisia resursseja. Opettajien osaamisen vahvistaminen on kuitenkin tärkeää tilanteessa, jossa koulutus on uudistumassa ja ammatillisen osaamisen vaatimukset ovat lisääntymässä.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen esitetään ensi vuodelle yhteensä 3,3 mrd. euroa, mikä on 116 milj. euroa kuluvaa vuotta enemmän. Suomen tutkimus- ja kehittämisrahoitus on kuitenkin kaiken kaikkiaan vähentynyt viime vuosina. Tilastokeskuksen mukaan Suomen t&k-intensiteetti (t&k-menot/bkt) oli korkeimmillaan vuonna 2009, jolloin se oli 3,75 prosenttia. Vuonna 2015 t&k-menojen osuus bkt:sta oli laskenut 2,9 prosenttiin, ja vuonna 2016 osuuden arvioidaan jäävän 2,8 prosenttiin. Tämä olisi siten jo seitsemäs perättäinen laskevan intensiteetin vuosi.

Vaikka luvut ovat heikentyneet, t&k-menojen osuus on Suomessa kuitenkin vielä maailman korkeimpia. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2014 Suomi käytti tutkimukseen ja kehittämiseen 3,17 prosenttia bkt:sta, kun Euroopan unionin bruttokansantuotteesta siihen käytettiin 1,95 prosenttia ja OECD-alueen 2,38 prosenttia.

Tilanne on kuitenkin sikäli huolestuttava, että monet kilpailijamaat ovat lisäämässä t&k-investointejaan samalla, kun Suomen panostukset vähenevät. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esim. Ruotsi ja Norja ovat ilmoittaneet tekevänsä lisäpanostuksia tutkimukseen ja koulutukseen. Myös Talouspolitiikan arviointineuvosto, OECD ja IMF ovat viime aikaisissa kannanotoissaan katsoneet t&k-rahoituksen leikkausten vaikuttavan negatiivisesti tuottavuuteen, tulevaan kasvuun ja innovaatioihin.

Tutkimuksen tilaa vaarantavat myös tieteen ja tutkimuksen kenttään kohdistuneet irtisanomiset, mitkä ovat osaltaan heikentäneet osaamisen perustaa ja pitkäjänteisen tutkimuksen edellytyksiä. Rahoituksen epävarmuuden arvioidaan myös vähentävän ulkomaisten tutkijoiden kiinnostusta suomalaisiin tutkimuslaitoksiin ja lisäävän suomalaisten tutkijoiden hakeutumista ulkomaille.

Korkeakoulujen rahoitusta vähentää erityisesti kilpailukykysopimus (esim. yliopistoja koskeva vaikutus -13,9 milj. euroa) sekä yliopistoindeksin tarkistus (-8,6 milj. euroa). Myös momentilta

29.40.52 maksettu Helsingin ja Itä-Suomen yliopiston apteekkimaksujen kompensaatio (yhteensä noin 30 milj. euroa) poistuu vuodesta 2017 lähtien.

Valiokunta painottaa, että pitkällä aikavälillä Suomi voi erottautua ja selviytyä vain korkealla osaamisella ja koulutuksella, joilla luodaan pohjaa uudelle kasvulle. Tarvitaan siksi riittäviä t&k-panostuksia, jotta Suomi menestyy jatkossakin korkeaan osaamiseen ja jalostusarvoon sekä tietoon ja sivistykseen nojautuvana maana.

Valiokunta pitää tässä tilanteessa hyvänä, että Suomen Akatemian myöntövaltuuteen sisältyy kertaluonteinen 30 milj. euron lisäys nuorille tutkijoille tieteen tekemisen edistämiseen sekä perusvaltuuden 10 milj. euron korotus. Myös Suomen Akatemian yhteydessä toimivan strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitus on merkittävä; ensi vuoden määräraha on 47 milj. euroa ja myöntövaltuus 55,6 milj. euroa.

Valiokunta pitää myös tärkeänä kärkihanketta, jolla vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi. Tähän liittyen Suomen Akatemian valtuuteen sisältyi tänä vuonna 30 milj. euron kertaluonteinen panostus, joka poistuu ensi vuoden valtuudesta. Määrärahoihin tämä vaikuttaa kuitenkin vielä 8 milj. eurolla.

Myönteistä on myös, että korkeakouluopetuksen digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen osoitetaan noin 30 milj. euron rahoitus. Osana kärkihankerahoitusta hallitus on lisäksi sitoutunut pääomittamaan korkeakouluja yhteensä 70 milj. eurolla, minkä lisäksi valtio on edellisen hallituksen linjausten mukaisesti varautunut pääomittamaan yliopistoja 150 milj. eurolla edellyttäen, että yliopistoihin (1.11.2014—30.6.2017) tehtyjen yksityisten rahoittajatahojen pääomasijoitusten yhteismäärä on vähintään 50 milj. euroa.

On niin ikään tärkeää, että hallitus on asettanut viime syyskuussa (5.9.2016) työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella vaihtoehtoisia malleja osoittamaan lisäresursseja mm. kestävän kasvun edellytyksiä tukevaan korkeakoulujen innovaatiotoimintaan. Työryhmä valmistelee esityksensä siten, että hallitus tekee niiden pohjalta päätökset seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2017.

Valiokunta painottaa perustutkimuksen rahoituksen tärkeyttä ja sen nostamista kansainväliselle huipputasolle. Tämä edellyttää myös yliopistokentän tiivistymistä, profiloitumista edistävää työnjakoa sekä sellaisten vahvojen tutkimuskeskusten syntymistä, jotka houkuttelevat kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta. Toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta rahoituksen tulee olla myös ennakoitavaa ja läpinäkyvää.

Valiokunta pitää tärkeänä, että korkeakouluyhteistyössä kiinnitetään huomiota myös elinkeinoelämän tarpeisiin ja varmistetaan sellaiset koulutusjatkumot, jotka parantavat kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskittymien kehittymistä ja lisäävät koulutuksen houkuttelevuutta. Valiokunta korostaa myös korkeakoulujen suurta aluetaloudellista merkitystä.

80. Taide ja kulttuuri

Valiokunta pitää hyvinä opetus- ja kulttuuriministeriön asettamia kulttuuripolitiikan strategisia tavoitteita, jotka tähtäävät mm. taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytysten parantamiseen ja tuotannon ja jakelun muotojen monipuolistamiseen. On myös myönteistä, että kulttuuriin ei kohdisteta enää uusia säästövelvoitteita, mutta aiemmin tehdyt leikkaukset tuntuvat edelleen selvästi taiteen ja kulttuurin rahoituksessa ja toiminnassa.

Valiokunnan mielestä talousarvioesitykseen sisältyy kuitenkin useita tavoitteiden toteutumista tukevia elementtejä; näitä ovat mm. tekijänoikeuskorvausten parantaminen, audiovisuaalisten tuotantojen kannustinjärjestelmän käyttöönotto sekä taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamista koskevat kärkihankkeet.

Valiokunta on tyytyväinen, että Suomessa otetaan käyttöön maksuhyvitysmallin mukainen *audiovisuaalisen alan kannustinjärjestelmä*, jonka kautta elokuva- tai TV-tuotanto voi saada takaisin osan kuluista, jotka se on käyttänyt mm. palkkoihin ja palveluostoihin Suomessa. Maksuhyvityksen suuruus on enintään 25 prosenttia. Tuotantokannustimen toimeenpanoon on varattu 10 milj. euroa, ja se rahoitetaan vuonna 2017 puoliksi opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kesken.

Uudistus on tärkeä, sillä kannustimen puuttuessa Suomi ei ole ollut kilpailukykyinen maa kansainvälisille tuotannoille ja myös kotimaista elokuvatuotantoa on siirtynyt maihin, joissa kannustinjärjestelmät ovat käytössä. Kannustimen myötä tuotantojen määrän arvioidaan moninkertaistuvan, mikä lisää työllisyyttä, vahvistaa elinkeinoelämää ja parantaa alan osaamista ja kilpailukykyä. Kansainväliset kokemukset ovat osoittaneet, että elokuva- ja TV-tuotantojen kuvauspaikat houkuttelevat myös merkittävissä määrin matkailijoita.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kannustinjärjestelmä saadaan käyttöön heti vuoden alusta ja että sen markkinointi on tehokasta ja kansainvälisesti kattavaa. Kilpailukyvyn näkökulmasta on myös tärkeää huolehtia siitä, että maksatukset sujuvat sujuvasti ja joutuisasti.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että järjestelmä on osoitettu Tekesin tehtäväksi, koska näin voidaan hyödyntää jo olemassa olevaa vienti- ja Team Finland -verkostoa sekä Tekesin innovaatiorahoituksessa käyttämiä toimintaprosesseja ja asiointijärjestelmää. On kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että Tekes tekee sisältökysymyksissä tiivistä yhteistyötä elokuva-alan asiantuntijoiden kanssa. Valiokunnan mielestä on myös syytä arvioida tilannetta, jossa elokuva-alaan liittyviä tukijärjestelmiä on kahden eri ministeriön hallinnonalalla.

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta on huolissaan Museoviraston toimintamenojen riittävyydestä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Museoviraston toimintaa on supistettu ja henkilöstöä vähennetty vuosina 2008—2017 yhteensä noin 48 prosenttia; viimeisimmissä yt-neuvotteluissa lakkautettiin joka viides vakituinen vakanssi. Henkilöstön ylikuormitus on lisääntynyt, osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö hakeutuu muihin tehtäviin, ja uusia työntekijöitä on aiempaa vaikeampi rekrytoida.

Lisämenoja ainakin lyhyellä aikavälillä tuo myös siirtyminen Valtorin asiakkaaksi, mikä nostaa Museoviraston arvion mukaan sen ICT-kustannukset lähes nelinkertaisiksi.

Valiokunta korostaa Museoviraston merkitystä mm. kulttuuriperinnön vaalijana, kulttuurihistoriallisen kansallisomaisuuden kartuttajana ja kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelijana. Vaikka lisääntyvä yhteistyö kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden kanssa laajentaa tulopohjaa, on Museoviraston perustoimintojen rahoituksesta huolehdittava pitkäjänteisesti.

Valiokunta katsoo, että Museoviraston rahoituksen riittävyyttä on seurattava ja tarvittaessa arvioitava määrärahatasoa uudelleen.

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa, jotta Urho Kekkosen museo Tamminiemen aukiolo voidaan varmistaa Suomen itsenäisyyden juhlavuonna 2017.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *23 093 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentin määräraha on 48 261 000 euroa. Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuksiin aiheutuu säästöjä kilpailukykysopimuksen (-983 000 euroa), vuonna 2014 tehdyn kehyspäätöksen (-2 863 000 euroa) sekä negatiivisen indeksin seurauksena (-719 000 euroa). Kun toisaalta kustannustason tarkistus ja eräät laskennalliset erät kuitenkin lisäävät määrärahaa teattereille, orkestereille ja museoille (yhteensä +1 987 000 euroa), valtionosuudet teattereille, orkestereille ja museoille vähenevät 2 630 000 euroa verrattuna vuoteen 2016.

Teattereiden, orkestereiden ja museoiden toimintakenttä on laaja ja maantieteellisesti kattava, ja rahoituksen niukkuus on vaikeuttanut tuntuvasti niiden toimintaa. Tästä huolimatta ne ovat pystyneet huolehtimaan monipuolisesta kulttuuritarjonnasta, säilyttämään vetovoimansa ja pitämään lippujen hinnat kohtuullisina. Toisaalta hyvä kehitys ei näy kaikkialla, sillä esim. teattereiden kävijämäärissä on selviä eroja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus omalta osaltaan huolehtii teattereiden, orkestereiden ja museoiden rahoituksesta niin, että toiminta sekä sen pitkäjänteinen kehittäminen ovat mahdollisia. On myös edistettävä rahoituslain ulkopuolella toimivan esittävän taiteen kentän toimintamahdollisuuksia. Valiokunta korostaa taiteen ja kulttuurin työllistävää vaikutusta sekä sen myönteistä vaikutusta ihmisten hyvinvointiin.

Valiokunnan mielestä on myös syytä arvioida mahdollisuudet osoittaa taiteelle ja kulttuurille työllisyysperusteista avustusta Veikkauksen jakamattomista voittovaroista.

Valiokunta viittaa jäljempänä momentin 29.80.52 kohdalla esitettyyn ja lisää momentille 520 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 29

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *48 781 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

41. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että suojattujen teosten tekijöille maksettaviin lainauskorvauksiin osoitettu määräraha nousee ensi vuonna 15,6 milj. euroon, mikä on 6,3 milj. euroa kuluvaa vuotta enemmän. On niin ikään merkittävää, että ensi vuoden alusta tulee voimaan lainmuutos (SiVM 10/2016 vp — HE 102/2016 vp), joka tuo myös korkeakoulukirjastoista tapahtuvan lainaamisen lainauskorvauksen piiriin. Vielä voimassa olevan tekijänoikeuslain 19 §:n 4 momentin mukaan lainauskorvaus on mahdollinen vain kuntien yleisistä kirjastoista tapahtuvista lainaamisista.

Eduskunta on useissa eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota lainauskorvausten matalaan tasoon sekä siihen, että opetus- ja tutkimuskirjastot eivät ole lainauskorvauksen piirissä. Keväällä 2015 kaikkien eduskuntapuolueiden jäsenistä koostuva parlamentaarinen työryhmä esitti yhteisen kannanoton, jonka mukaan opetus- ja tutkimuskirjastojen lainaukset tulisi saattaa lainauskorvauksen piiriin. Hyväksyessään kuluvan vuoden talousarvion eduskunta hyväksyi myös asiaa koskevan lausuman (EK 28/2015 vp — VaVM 16/2015 vp), jossa se edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin lainauskorvauksen nostamiseksi pohjoismaiselle tasolle ja opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuvan lainaamisen saattamista korvausjärjestelmän piiriin.

Valiokunta on erittäin tyytyväinen ensi vuonna voimaan tuleviin muutoksiin ja toteaa, että ne juhlistavat osaltaan Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlaa.

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on 8,1 milj. euroa, joka on 1,7 milj. euroa kuluvaa vuotta vähemmän. Vähennyksestä 0,8 milj. euroa aiheutuu vuonna 2014 tehdystä (vuosia 2015—2018 koskevasta) kehyspäätöksestä, jolla kulttuurin ja taiteen rahoitusta vähennettiin yhteensä 15 milj. eurolla. Vähennys vaikuttaa erityisesti kansalaisjärjestöjen avustuksiin, joihin on ensi vuonna käytettävissä vain 43 000 euroa, kun tänä vuonna käytettävissä oli 656 000 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tiedon mukaisesti avustukset on kuitenkin varauduttu rahoittamaan vuonna 2017 saman suuruisina kuin vuonna 2016, mutta vuoden 2017 jälkeen rahoitustilanne on sen sijaan vielä ratkaisematta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestötukien rahoitukseen pyritään löytämään kestävä ratkaisu kevään 2017 kehyspäätöksessä.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa, josta osoitetaan 50 000 euroa Ihmisoikeusliiton toimintaan ja 100 000 euroa Suomalaisuuden liiton toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *8 293 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

52. Rahapelitoiminnan voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Museot

Viikin maatalousmuseon esineistön siirto Suomen maatalousmuseo Sarkaan. Viikin maatalousmuseossa tapahtui noin vuosi sitten mittava viemärivahinko, minkä seurauksena museon esineistö sekä museorakennus ovat homehtuneet. Kesän aikana esineistöä on konservoitu, mutta itse rakennus on käyttökelvoton eikä museon toiminta voi enää jatkua vanhoissa tiloissa. Helsingin yliopisto omistaa Viikin maatalousmuseon, mutta laaditun esisopimuksen mukaisesti esineet on tarkoitus lahjoittaa Suomen maatalousmuseo Sarkaan, joka on toiminut 1.1.2010 lukien opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtakunnallisen erikoismuseon statuksella. Siirron edellytyksenä on kuitenkin se, että Sarka pystyy tarjoamaan tilat esineistölle.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Viikin maatalousmuseon esineistö säilytetään ja siirretään Sarka-museoon, sillä kyseessä on arvokas ja ainutlaatuinen esikoneellisen ajan kokoelma. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että Senaatti-kiinteistöt huolehtii uuden näyttelyhallin rakentamisesta Sarka-museon yhteyteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä olisi mahdollista niin, että uudet tilat ovat käytössä vuonna 2018.

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa Suomen maatalousmuseo Sarkaan siirrettävän esiteollisen ajan kokoelman näyttelyn suunnitteluun ja rakentamiseen.

Lisäksi valiokunta lisää momentille 100 000 euroa Panssarimuseosäätiölle Hattulassa sijaitsevan *Panssarimuseon* toimintaan sekä 50 000 euroa Riuttalan Talonpoikaiskulttuurin suojelusäätiölle Karttulassa sijaitsevan *Riuttalan talonpoikaismuseon* toimintaan.

Valiokunta on osoittanut lisärahoitusta myös Tamminiemen museon toimintaan momentille 29.80.04.

Musiikkijuhlat

Valiokunta lisää momentille 70 000 euroa, josta osoitetaan 50 000 euroa Pro Kaustinen ry:lle avustuksena Kaustisen kansanmusiikkijuhlien 50-vuotisjuhlajärjestelyihin sekä 20 000 euroa Joroisten Musiikkiyhdistys ry:lle Joroisten Musiikkipäivien 40-vuotisjuhlatapahtuman järjestämiseen.

Selkokirjallisuuden edistäminen

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan selkokieltä tarvitsee yhä suurempi joukko suomalaisia ja yleiskielen lukemisen arvioidaan olevan vaikeaa tai mahdotonta jo noin 8—12 prosentille väestöstä. Selkokirjojen lukijat ovat mm. maahanmuuttajia, muistisairaita ja afaattisia henkilöitä,

syrjäytymisvaarassa olevia nuoria sekä kehitysvammaisia henkilöitä, joille selkokirjat ovat usein ainoa mahdollisuus lukea kirjallisuutta.

Valiokunta pitää selkokirjallisuuden edistämistä tärkeänä, sillä tällä hetkellä on mahdollisuus vain noin 10—20 selkokirjan julkaisemiseen vuodessa. Tarve olisi kuitenkin paljon suurempi erityisryhmien lukemisen edistämiseksi.

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa selkokirjallisuuden edistämiseen.

Yhteenveto

Valiokunta lisää momentille yhteensä 520 000 euroa, josta osoitetaan
— 250 000 euroa Suomen maatalousmuseo Sarkaan siirrettävän esiteollisen ajan kokoelman näyttelyn suunnitteluun ja rakentamiseen
— 100 000 euroa Panssarimuseon ja 50 000 euroa Riuttalan talonpoikaismuseon toimintaan
— 50 000 euroa Kaustisen kansanmusiikkijuhlien ja 20 000 euroa Joroisten musiikkijuhlien juhlavuosien toimintaan
— 50 000 euroa selkokirjallisuuden edistämiseen.

Valiokunta vähentää momentilta 520 000 euroa, joka on lisätty vastaavasti momentille 29.80.31. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

90. Liikuntatoimi

30. Avustus Liikkuva koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v)

Tunti liikuntaa päivässä -hankkeeseen osoitetaan vuosina 2016—2018 yhteensä 21 milj. euron rahoitus, josta ensi vuonna on käytettävissä 7 milj. euroa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tänä vuonna, joka on kärkihankkeen ensimmäinen toimivuosi, noin 80 prosenttia peruskouluista on mukana hankkeessa. Ensi vuonna tavoitteena on 90 prosentin kattavuus peruskouluissa sekä toisen asteen kokeilujen käynnistäminen. Kärkihankkeen viimeisenä vuonna 2018 tavoitteena on, että kaikki peruskoulut ovat mukana.

Valiokunta painottaa liikunnan merkitystä ja pitää erittäin hyvänä, että myös varhaiskasvatuksessa on käynnistetty lasten liikkumista edistävä Ilo kasvaa liikkuen -ohjelma. Panostukset lasten liikkumiseen ovat tärkeitä, sillä liikkumattomuus lapsuudessa ennustaa usein myös liikkumatonta elintapaa aikuisena.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kärkihankerahoitus otetaan huomioon myös koulujen kerhotoiminnassa ja muussa koulupäivään liittyvässä harrastustoiminnassa. Näin parannetaan lasten tasavertaisia mahdollisuuksia liikkumiseen ja edistetään lasten liikunnallisten iltapäivien toimeenpanoa.

Viime aikoina on myös selvitetty mahdollisuuksia alentaa liikuntaharrastamisen hintaa, joka on monille lapsille ja nuorille liian korkea. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä jätti

30.6.2016 esityksen, johon sisältyi kohderyhmiä koskevia toimenpiteitä ja suosituksia. Työryhmä piti mm. tärkeänä, että kunnat, koulut, järjestöt ja seurat tekevät entistä läheisempää yhteistyötä ja luovat lapsille monipuolisia harrastusmahdollisuuksia.

Valiokunta korostaa uuden liikuntalain (390/2015) tavoitteita, joissa korostuvat mm. liikunnan harrastamiseen liittyvä väestöryhmien yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja lasten sekä nuorten kasvu ja kehitys. Julkisia varoja kohdennettaessa on huolehdittava siitä, että erityisesti lapsilla ja nuorilla on olemassa mahdollisuuksia harrastaa myös vähäisillä kustannuksilla. Näin voidaan vähentää myös terveys- ja hyvinvointierojen kasvua ja syrjäytymistä.

50. Rahapelitoiminnan voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomäärä-raha)

Veikkausvoittovaroista osoitetaan liikunnalle ensi vuonna noin 154,1 milj. euroa, joka on noin 6,5 milj. euroa kuluvaa vuotta enemmän. Pääosa kasvusta kohdistuu Olympiastadionin perusparannukseen, jota varten Veikkauksen jakamattomista voittovaroista on irrotettu 5 milj. euroa vuodelle 2017.

Valiokunta toteaa, että valtion liikuntapolitiikan keskeisimmät tavoitteet ovat liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus sekä yhteisöllisyyden, osallistumisen ja liikunnallisen elämäntavan lisääntyminen. Julkisen rahoituksen tulee tukea edellä mainittujen liikuntapoliittisten tavoitteiden toteutumista, mitkä pohjautuvat uuteen liikuntalakiin (390/2015).

Vaikka liikunnan määrärahat ovat kasvaneet, liikuntaa harrastamattomien ja riittämättömästi liikkuvien kohderyhmä on jäänyt tavoittamatta. Liikuntaneuvoston viime vuonna julkaiseman selvityksen mukaan nykyinen liikuntajärjestelmä edistää lähinnä valmiiksi aktiivisten ja kilpaurheiluorientoituneiden ihmisten liikkumista (Valtionhallinto liikunnan edistäjänä 2011—2015; Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:4).

Valiokunta korostaa toimia, joilla kannustetaan ihmisiä liikunnalliseen elämäntapaan ja lisätään matalan kynnyksen liikuntapalveluja ja ennaltaehkäisevää ohjausta, sillä liikkumattomuudesta aiheutuu erittäin suuria kustannuksia yhteiskunnalle ja kansantaloudelle. Liikkumattomuuden hinnan on arvioitu olevan Suomessa 1—2 mrd. euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos mukaan otetaan myös liikkumattomuuden epäsuorat vaikutukset eli työpanoksien menetykset, vuotuisten kustannusten arvioidaan nousevan jopa 2—4 mrd. euroon.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että liikunnan rahoitusta selkeytetään ja sen läpinäkyvyyttä ja avoimuutta parannetaan. Määrärahojen noustessa toiminta ja siihen liittyvät avustukset ja hakemukset ovat lisääntyneet, ja tällä hetkellä avustuksia myönnetään mm. erilaisten hanketukien, projektien sekä laajempien ohjelmakokonaisuuksien yhteydessä. Tämä lisää hakijoiden sekä hakemusten käsittelijöiden työtä, ja se on omiaan heikentämään järjestelmän läpinäkyvyyttä ja selkeyttä.

Valiokunnan mielestä huomiota tulisi kiinnittää aiempaa enemmän kuntien, järjestöjen, seurojen ja muiden toimijoiden perusavustamiseen ja sen kehittämiseen ja huolehtia siitä, että avustukset kannustavat järjestöjä kehittämään toimintaansa liikuntalain mukaisten tavoitteiden mukaisiksi.

Valiokunnan mielestä myös avustusten vaikuttavuutta on seurattava säännöllisesti, jotta resurssit voidaan kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti.

Helsingin Olympiastadion

Helsingin Olympiastadionin peruskorjaus on osoittautumassa ennakoitua kalliimmaksi, mikä johtuu mm. suhdannetilanteesta sekä katsomoiden kattamiseen liittyvistä rakennusteknisistä haasteista.

Valiokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että valtio turvaa Suomen merkittävimmän ja kansainvälisestikin ainutlaatuisen Olympiastadionin kehittymisen ja säilymisen tuleville sukupolville. Valtion tulee siksi omalta osaltaan huolehtia stadionin tulevaisuuden kannalta välttämättömän perusparannus- ja uudistushankkeen etenemisestä hyväksytyn hankesuunnitelman mukaisesti ja jatkaa neuvotteluja valtion rahoitusosuudesta hankkeelle. Erityisen tärkeää on varmistaa Olympiastadionin toimivuus sekä käyttökustannusten hallinta ja rakenteiden kestävyys pitkällä aikavälillä.

Urheilijoiden sosioekonomisen aseman parantaminen

Valtiovarainvaliokunta on edellä todennut, että valtion liikuntapolitiikan keskeisimmät tavoitteet ovat mm. liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus sekä liikunnallisen elämäntavan lisääntyminen. Näitä tavoitteita tuetaan ensi vuonna mm. hallituksen kärkihankkeiden kautta.

Liikuntalain eräänä tavoitteena on myös huippu-urheilun edistäminen, mihin eduskunnan sivistysvaliokunta on kiinnittänyt huomiota lausunnossaan (SiVL 8/2016 vp). Lausunnossa nostetaan esille erityisesti nuorten urheilijoiden sosioekonomisen aseman epävarmuus, mikä heikentää mahdollisuuksia pyrkiä huippumenestykseen.

Urheilijoiden sosioekonomisen aseman parantamiseksi valtiovarainvaliokunta lisää momentille 500 000 euroa urheilija-apurahoihin, jolloin urheilija-apurahat nousevat 2,2 milj. euroon. Apurahojen lisäämisellä voidaan tukea erityisesti yksilölajien huippuja sekä nuoria, yksilö- ja joukkuelajien huippua tavoittelevia urheilijoita, joiden taloudellinen asema on usein tukala.

Valiokunta lisää myös Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön (URA) avustukseen 165 000 euroa ja toteaa, että saadun selvityksen mukaan tällä kyetään tukemaan nykyisen noin 70 urheilijan sijasta 100 opiskelevaa urheilijaa. Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön tarkoituksena on edistää urheilijoiden ammattiin valmistumista ja pyrkiä turvaamaan aktiiviuransa päättäneiden urheilijoiden koulutus. Tarkoitustaan säätiö toteuttaa jakamalla opiskeluapurahoja, joita on kuitenkin pystytty myöntämään vain noin 15 prosentille hakuehdot täyttävistä hakijoista.

Valiokunta lisää vielä 300 000 euroa urheiluakatemioiden asiantuntijatukeen. Urheiluakatemiajärjestelmä tukee urheilijoiden kaksoisuraa, päivittäisvalmennusta sekä asiantuntijatyötä urheilijoiden arjessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee noin kahtakymmentä urheiluakatemiaa 950 000 eurolla vuodessa, mutta avustuksen tarve on suurempi, jotta palveluja voidaan järjestää eri lajien nuorille ja jo huipulla oleville urheilijoille.

Momentille lisätään yhteensä 965 000 euroa.

Momentilta vähennetään 965 000 euroa. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Määrärahaa saa käyttää:

(1. ja 2. kohta kuten HE 134/2016 vp)

3) enintään *2 200 000* euroa urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen

(4.—11. kohta kuten HE 134/2016 vp)

(3.—6. kappale kuten HE 134/2016 vp)

(7. kappale kuten HE 249/2016 vp)

(8. kappale kuten HE 134/2016 vp)

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Valiokunta viittaa momentin 29.80.50 kohdalla esitettyyn ja lisää momentille 965 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *1 826 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

91. Nuorisotyö

50. Rahapelitoiminnan voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)

Valiokunta lisää momentille 180 000 euroa Raittiuden Ystävät ry:n nuoriso- ja valistustoimintaan, jolla edistetään päihteettömyyttä ja Savuton Suomi 2030 -hanketta sekä 300 000 euroa Takaisin Elämään ry:lle nuorisotyöhön.

Momentilta vähennetään 480 000 euroa, joka lisätään momentille 29.91.51. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön resursseja tärkeinä, sillä näillä työmuodoilla voidaan tavoittaa työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria, joita muut palvelut eivät tavoita. Niiden kautta toteutetaan myös Nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan -kärkihanketta.

Tarve nuorten toimintakykyä tukeviin palveluihin on erittäin suuri, sillä OECD:n syyskuussa julkistaman tutkimuksen mukaan jo yli viidennes nuorista miehistä (20—24-vuotiaista) ja yli 15 prosenttia nuorista naisista oli vuonna 2015 työelämän ja koulutuksen ulkopuolella. Kaikkiaan 18,3 prosenttia 20—24-vuotiaista suomalaisnuorista kuului tähän ryhmään OECD-maiden keskiarvon ollessa 17 prosenttia.

Valiokunta painottaa, että nuoret on saatava aiempaa tehokkaammin erilaisten työ-, tuki- tai koulutuspalveluiden piiriin. Erityisenä haasteena on tavoittaa ne nuoret, joilta puuttuu koulutus, työkokemus ja työllistymiseen tähtäävät tulevaisuudensuunnitelmat ja jotka eivät itse hakeudu palvelujen piiriin. Kun nuorten taustat ovat vielä hyvin erilaisia mm. koulutuksen, työkokemuksen, valmiuksien ja terveyden suhteen, tarvitaan monipuolinen palvelujärjestelmä ja paljon moniammatillista osaamista.

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön rahoitus on ensi vuonna suunnilleen tämän vuoden tasolla. Momentin määräraha on 19,5 milj. euroa, josta 13,5 milj. euroa on tarkoitus osoittaa työpajatoiminnan tukemiseen ja 4,5 milj. euroa etsivän nuorisotyön tukemiseen. Etsivän nuorisotyön tukemiseen osoitetaan myös 7,1 milj. euroa veikkausvoittovaroista momentilta 29.91.50, jolloin etsivän nuorisotyön määräraha nousee noin 11,6 milj. euroon.

Valiokunta katsoo, että toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi arviointimenetelmiä tulee kehittää niin, että keskeisiä osa-alueita voidaan seurata valtakunnallisesti kattavilla, yhtenäisillä mittareilla. Valtakunnallisesti vertailukelpoiset vaikuttavuusarvioinnit tukisivat myös resurssien kohdentamista sinne ja sellaiseen toimintaan, missä niillä on suurin vaikuttavuus.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että kärkihankkeen puitteissa luodaan vaikuttavia ja innovatiivisia toiminta- ja palvelukokonaisuuksia, jotka vievät toimintaa asiakaslähtöisempään suuntaan. On niin ikään tärkeää huolehtia hyviksi todettujen mallien levittämisestä valtakunnalliseen käyttöön sekä kehittää yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä.

Valiokunta lisää momentille 480 000 euroa viitaten momentin 29.91.50 kohdalla todettuun.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *20 003 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

52. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Nuorten tukipolut

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan joka ikäluokasta noin 15 prosenttia jää vaille toisen asteen tutkintoa, ja syrjäytymisvaarassa on noin 45 000 nuorta (16—29 v.), joilla ei ole toisen asteen koulutusta, opiskelupaikkaa tai muuta vastaavaa. Varsin monilla on myös mielenterveyden häiriöitä ja itsetuhoista käyttäytymistä. Syrjäytymisestä aiheutuu suurta inhimillistä kärsimystä, minkä lisäksi se aiheuttaa erittäin suuria taloudellisia menetyksiä ja kustannuksia. Nykyiset toi-

mintamallit eivät kuitenkaan auta riittävästi erityisen tuen tarpeessa olevia nuoria, ja siksi tarvitaan uudenlaisia, nuoren elämän kokonaisvaltaisesti huomioon ottavia toimintamalleja.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kolmannella sektorilla on kehitetty tulokselliseksi havaittuja, julkisia palveluja täydentäviä ja tukevia työmuotoja näiden nuorten tavoittamiseen. Näissä toimintamalleissa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työllistymistä tuetaan ammatillisen osatutkinnon tai tutkinnon kautta, minkä lisäksi nuorilla on mahdollisuus saada kaikki tarvitsemansa taustatuki tukiasunnosta vertaistukihenkilöön. Toiminnan tavoitteena on myös se, että nuoret eivät joudu odottamaan palveluiden piiriin pääsemistä, vaan saavat tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti.

Valiokunta pitää tärkeänä uuden toimintamallin tukemista. Siinä toiminnasta vastaavat järjestöt, jotka yhteistyössä suunnittelevat ja toteuttavat pilottimallin, jossa nuorille voidaan tarjota moniammatillista ja oikea-aikaista apua. Yhdessä laaditun mallin tulee sisältää mm. tukiasuntotoimintaa, opintopolkuja (Valo-valmennusmallin tapaan), tukihenkilötyötä sekä vapaa-ajan toimintaa. Valiokunta korostaa, että tällaisen mallin tarkoitus ei ole kilpailla olemassa olevien tukimuotojen kanssa, vaan täydentää julkisia palveluja ja auttaa erityisesti niiden nuorten työllistymistä ja selviytymistä, jotka ovat nyt järjestelmän ulkopuolella. Järjestöjen yhteistyö vähentää kentän sirpaleista toimintaa, sujuvoittaa nuorten saamaa palvelua ja selkeyttää myös kuntien yhteistyötä järjestöjen kanssa.

Valiokunta katsoo, että pilottimalli tulee toteuttaa pääkaupunkiseudulla, jossa nuorten avun tarve on suurin, minkä jälkeen malli tulee levittää muualle Suomeen.

Talousarvioaloitteen TAA 453/2016 vp perusteella valiokunta lisää momentille 2 650 000 euroa ja osoittaa sen syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseen siten, että määräraha käytetään järjestöjen yhteistyöpohjaisen tukitoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *4 150 000* euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1. ja 2. kohta kuten HE 134/2016 vp)

3) järjestöjen yhteistyöpohjaisen tukitoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi. (Uusi)

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja tutkimus

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Luonnonvarakeskuksen toimintamenot ovat vähentyneet yhteensä 24,6 milj. euroa (26 prosenttia) viimeisen kolmen vuoden aikana. Suurin syy toimintamenojen supistumiseen on vuonna 2013 päätetty tutkimusrahoitusuudistus. Muutoksen tavoitteena oli, että tutkimuslaitosten perusrahoituksesta siirretty rahoitus palautuu niille osin tulona hankerahoituksen kautta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Luonnonvarakeskus on kuitenkin tähän mennessä rahoittanut uusia instrumentteja moninkertaisesti suhteessa niistä saamaansa rahoitukseen. Huolestuttavaa on myös se, että hakujen teemat eivät ole tukeneet hallitusohjelman biotalouteen ja puhtaisiin ratkaisuihin liittyviä teemoja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii Luonnonvarakeskuksen voimavaroista. Näin suuret muutokset eivät voi olla vaikuttamatta sen kykyyn selvitä lakisääteisistä ja muista perustehtävistään. Tutkimuksella on keskeinen rooli biotalouden kasvua ja luonnon monimuotoisuutta tukevan tiedon ja osaamisen tuottamisessa. Vallitsevassa haasteellisessa tilanteessa päätöksenteon pohjaksi tarvitaan laadukasta tutkimusta.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota Luonnonvarakeskuksen ja Helsingin yliopiston yhdessä perustaman Luomuinstituutin rahoitukseen. Toiminnan käynnistämiseen liittynyt Etelä-Savon aluerahoitus (EAKR) päättyy vuoden 2016 lopussa, jolloin rahoitukseen tulee vaikeasti ratkaistava vaje. Valiokunta pitää tärkeänä kotimaisen luomutuotannon vahvistamista normaalin maataloustuotannon rinnalla ja korostaa myös Luonnonvarakeskuksen roolia Instituutin toiminnan ohjaamisessa.

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Valiokunta pitää hyvänä, että Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen esitetään 1,6 milj. euron määrärahaa, kuten vuoden 2016 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä valiokunnalle vakuutettiin.

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 3,466 milj. euron määrärahaa, joka on 2,407 milj. euroa (41 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2016. Valiokunta pitää erittäin huonona hallintona, että hallitus vuosi toisensa jälkeen leikkaa momentilta eduskunnan sille lisäämän määrärahan.

Valiokunta korostaa, että momentilta maksettavan valtionavun merkitys on kasvanut vallitsevassa maatilojen vaikeassa taloustilanteessa. Maatilat tarvitsevat yksilöllisiä ratkaisuja yritystoimintansa kehittämiseen. Laaja-alaisen ja puolueettoman neuvonnan keinoin voidaan parantaa maatilojen kannattavuutta ja auttaa taloudelliseen kriisiin ajautuneita tiloja. Pienellä valtionavulla saadaan parhaimmillaan moninkertainen vaikutus tilatasolla, ja kannattavuuden parantumisen myötä neuvontaan käytetyt varat palautuvat valtiolle kasvavina verotuloina. Esimerkiksi ProAgria Pohjois-Savo on pystynyt neuvontapalveluiden avulla lisäämään pelkästään yhdessä projektissaan lähes 150 maitotilan vuosituloa keskimäärin 20 000 eurolla, samalla tuloverokertymän arvioidaan kasvaneen yhteensä noin miljoonalla eurolla.

Neuvontajärjestöiltä saa konkreettista apua mm. tuottavuuden kehittämiseen, osaamisen lisäämiseen, investointeihin ja velkajärjestelyihin. Ulkopuolinen henkilö voi olla myös ratkaiseva henkinen tuki ja lisävoimavara viemään maatilan asioita oikeaan suuntaan. Näin vältytään turhilta konkursseilta ja henkilökohtaisilta tragedioilta. Taloudellisissa vaikeuksissa olevien maatalousyrittäjien mahdollisuudet maksaa korotettuja hintoja neuvontapalveluista ovat kuitenkin rajalliset saavutettavissa olevasta kannattavuuden parantumisesta huolimatta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että myönnettävällä valtionavulla saadaan aikaan konkreettisia tuloksia maatilojen kannattavuuskriisistä selviytymiseksi. Tärkeitä ovat mm. maatilojen taloudellisesta näkökulmasta laadittavat selviytymissuunnitelmat ja yrittäjien liiketoimintaosaaminen. Keskeistä on myös neuvonnan tuottavuuden ja kattavuuden parantaminen sähköisiä palveluja kehittämällä sekä erityismaatalouden, ml. hevostalouden kehittäminen. Lisäksi valiokunta korostaa organisaatioiden välisen yhteistyön lisäämistä ja tehostamista. Niukkenevat valtion varat tulee kohdistaa mahdollisimman vaikuttavaan toimintaan.

Edellä olevan perusteella valiokunta lisää momentille 1 900 000 euroa, josta 1 752 000 euroa osoitetaan ProAgria ry:lle, 48 000 euroa Suomen Hevostietokeskus ry:lle ja 100 000 euroa jaettavaksi ministeriön harkinnan mukaisesti Maatalouden Erikoisyhdistysten liiton jäsenyhdistyksille.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *5 366 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 3,305 milj. euron määrärahaa, joka on 608 000 euroa (16 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2016. Valiokunta pitää moitittavana, että määrärahasta on jälleen vähennetty eduskunnan edellisen vuoden talousarvioon tekemä korotus.

Valiokunta toteaa, että 4H-nuorisotyön Kolme askelta työelämään -toimintamalli vastaa hyvin yhteiskunnalliseen haasteeseen. Kerhoissa omaksutaan sosiaalisia ja käytännön taitoja sekä oman elämän hallintaa. Koulutuksessa kehitetään työelämätaitoja ja mahdollistetaan työkokemuksia sekä kannustetaan yrittäjyyteen. 4H-järjestö on merkittävä syrjäytymistä ennaltaehkäisevä toimija myös alueellisesta näkökulmasta. Valiokunta korostaa lisäksi, että järjestön osaamista voidaan

hyödyntää myös maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten sekä sitä kautta perheiden integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan.

4H-järjestön rahaliikenne on yhteensä 22 milj. euroa. Myös kunnat osallistuvat 4H-yhdistystensä rahoittamiseen. Valiokunta pitää valtionapua keskeisenä vipuvartena, jonka avulla voidaan organisoida laajaa vapaaehtoistyötä ja edesauttaa nuorten työllistymistä ja yritystoimintaa.

Valiokunta lisää momentille 600 000 euroa yrittäjyyttä ja nuorten työllisyyttä edistävään toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *3 905 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 1,023 milj. euron määrärahaa, joka on eduskunnan sille lisäämän määrärahan verran, 500 000 euroa, vähemmän kuin vuonna 2016. Vähennys kohdistuu kokonaisuudessaan kylätoiminnan valtionapuun, jonka suuruudeksi esitetään 400 000 euroa.

Valiokunta pitää kylätoimintaa erittäin tärkeänä ja korostaa, että valtionavun tarkoituksena tulee olla alue- ja paikallistasolla tapahtuvan toiminnan tukeminen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtionapu on vahvistanut kylien toimintaa. Rekisteröityneitä kyläyhdistyksiä on yhä enemmän (noin 3 150 kpl), ja niiden toteuttamien erilaisten hankkeiden kokonaisarvo oli 20 milj. euroa vuonna 2015. Valtionavulla on tärkeä merkitys myös kunnan ja sen kylien välisten yhteistyö- ja sopimusmekanismien järjestämisessä, joilla turvataan osaltaan lähipalveluiden saatavuutta.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että Saaristoasian neuvottelukunnan käytössä oleva rahoitus pienenee noin puoleen työ- ja elinkeinoministeriön ns. maakuntarahan päättymisen ja hankerahoituksen vähenemisen myötä.

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa kylätoiminnan valtionapuun käytettäväksi aiemmin toteutuneen jakosuhteen mukaisesti keskustoimiston ja maakuntien kesken.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *1 273 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

20. Maa- ja elintarviketalous

Maatalouden kannattavuus

Maataloustuotteiden markkinatilanne Suomessa ja koko EU:ssa on vaikea. Vuonna 2015 lähes kaikkien maataloustuotteiden tuottajahinnat putosivat, ja saman suuntainen kehitys on jatkunut vuonna 2016. Lisäksi viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuottajahintoja nopeammin. Vuonna 2016 keskimääräisten tuotantokustannusten ennakoidaan kasvavan kahdella prosentilla energiakustannusten pienenemisestä huolimatta.

Luonnonvarakeskus arvioi tilakohtaisen yrittäjätulon olevan 9 400 euroa vuonna 2016. Tulos kattaa enää 20 prosenttia tavoitteena olevasta korvauksesta yrittäjäperheen työlle ja yritykseen sijoitetulle omalle pääomalle. Maatalousyrityksistä 38 prosentille ei Luonnonvarakeskuksen ennusteen mukaan jää yrittäjätuloa lainkaan. Kannattavuustavoitteeseen on yltämässä vain 7 prosenttia yrityksistä. Vaikka maatalouden yrityskoko ja liikevaihto ovat kasvaneet, yritysten kannattavuus on heikentynyt koko 2000-luvun ajan.

Maataloustuotannon kannattavuuteen ja viljelijöiden tulokehitykseen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten lisäksi EU:n ja kansallisten viljelijätukien määrä. Tukien osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta on noin kolmannes. Talousarvioesityksessä viljelijätuet nousevat noin 25 milj. euroa. Kasvusta noin 10 milj. euroa rahoitetaan kansallisesta budjetista ja noin 15 milj. euroa EU:n yhteisestä budjetista.

Valiokunta pitää oikeansuuntaisina hallituksen päätöksiä, joilla on pyritty helpottamaan viljelijöiden taloudellista tilannetta, ja niiden vaikutus yrittäjätuloon on positiivinen. Talousarvioesityksen yhteydessä päätettiin osoittaa yhteensä 50 milj. euroa maatalouden kriisitoimien rahoittamiseen. Tästä suurin osa otettiin käyttöön vuoden 2016 kolmannessa lisätalousarviossa. Talousarvioesitykseen kriisipaketista sisältyy maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen lisäys 2,5 milj. eurolla, joka on tarkoitus kohdentaa erityisesti investointeja tehneille tiloille. Lomituspalveluiden palvelumaksuja alennetaan 10 milj. eurolla (mom. 33.80.40) ja maatalousyrittäjien jaksamiseen esitetään miljoonan euron määrärahaa (mom. 33.80.50). Lisäksi kevään 2016 kehyspäätöksen mukaisesti kansallisen tuen määrärahaa korotetaan 6,7 milj. eurolla ja perutaan luonnonhaittakorvauksiin käytettävissä olevan määrärahan leikkaus (20 milj. euroa) vuodelta 2017. Maatilojen maksuvalmiuksia vahvistetaan myös lainojen valtiontakauksilla ja maksuhelpotuksilla sekä tukimaksujen aikaistamisella.

Hallitusohjelman mukaisesti maatalouden kannattavuuden kasvuun panostetaan myös Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) kautta vuosina 2016—2018 yhteensä 90 milj. eurolla. Tästä 30 milj. euroa sisältyy käsiteltävään talousarvioesitykseen. Investointitukea suunnataan pääasiassa kotieläin- ja kasvintuotannon rakentamisinvestointeihin, lisäksi tuetaan mm. salaojitusta ja eläinten hyvinvoinnin parantamista ja edistetään uusiutuvan energian käyttöä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomen maatalouden omavaraisuusaste on EU-jäsenmaiden heikoimmassa neljänneksessä, EU-keskiarvo oli 85 prosenttia vuonna 2013. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan maatilojen omavaraisuusaste oli keskimäärin 74 prosenttia vuonna 2014, mikä on korkea moneen muuhun toimialaan verrattuna. Maataloudessa pääoma si-

toutuu kuitenkin niin pitkäaikaisesti (koneet, rakennukset, viljelysmaa), että korkea omavaraisuusaste on välttämätön edellytys tuotannon jatkamiselle. Lisäksi maatalousyritysten velkojen määrä on kasvanut pääomaa nopeammin ja velkojen suhde liikevaihtoon on noussut 2000-luvun alun 60 prosentista lähes 90 prosenttiin. Erot velkaisuudessa tilojen ja tuotantosuuntien välillä ovat suuria. Velat ovat kasaantuneet yritystä kehittäneille, investoineille ja usein nuorille maatalousyrittäjille.

Valiokunta toteaa, että suuri velkamäärä, maataloustuotteiden markkinoiden epävakaus ja satotasojen vaihtelu ovat lisänneet maatalousyrittäjien riskiä, jolloin tuet ovat olleet tuottoja vakauttava tekijä. Maatalouden tukiin tarvitaan jatkossakin vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Lisäksi tuet on kohdistettava nykyistä enemmän ns. aktiivitilojen tuotantoon. Samalla on kuitenkin syytä muistaa, että korkeillakaan tuen tasoilla ei voida ylläpitää tuotantoa ja investointeja, jos markkinanäkymät ovat pitkään huonot.

Valiokunta pitää välttämättömänä maatilojen kannattavuuden parantamista myös muiden toimenpiteiden avulla. Viljelijät tarvitsevat konkreettisia toimenpiteitä, jotka auttavat nykyisen vaikean tilanteen yli, esimerkiksi laaja-alaista puolueetonta neuvontaa (ks. mom. 30.10.50). Tilojen väliset kannattavuuserot ovat suuria, joten yksilöllisillä ratkaisuilla on keskeinen merkitys tilan kannattavuuteen.

Erittäin tärkeänä valiokunta pitää myös suomalaisen ruoantuotannon brändäystä kilpailukyvyn parantamiseksi. Suomessa myydään kestävällä pohjalla ja vastuullisesti tuotettua ruokaa pääasiassa massatuotteena. Markkinoinnissa on käyttämättömiä mahdollisuuksia, joita tulee hyödyntää hinnoittelussa. Kuluttajalle on pystyttävä viestimään suomalaisen ruoantuotannon lisäarvosta. Samalla on huolehdittava viljelijöiden asemasta ja oikeudenmukaisesta hinnan jakautumisesta ruokaketjussa.

Valiokunta korostaa edelleen (kuten VaVM 16/2015 vp), että vain taloudellisesti terveellä pohjalla toimiva maatalous tuottaa kuluttajille lähi- ja luomuruokaa sekä turvaa huoltovarmuuden. Kotimaisen ruuantuotannon säilyttämistä ja siihen panostamista tukee myös se, että FAO arvioi maailman maataloustuotannon kasvutarpeeksi 60 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Huoltovarmuuden merkitys korostuu myös erilaisten kansainvälisten kriisien lisääntyessä, ja samoin pakolaisvirtojen arvioidaan kytkeytyvän yhä useammin ruuan tuotannon kriisiytymiseen.

47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on 4,169 milj. euroa, joka on 1,870 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2016. Määrärahasta 2,5 milj. euroa on varattu hallitusohjelman Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvän kärkihankkeen toteuttamiseen kotimaisen ruuan kysynnän kasvattamiseksi ja viennin edistämiseksi. Valiokunta korostaa, että onnistuneet vientiponnistelut vaativat kansainvälistä näkyvyyttä, ja pitää hyvänä, että määrärahalla voidaan rahoittaa edes osaa messujen ja seminaarien järjestelykuluista.

Momentilta tuetaan myös lähiruoka- ja luomualan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä. Erityisen tärkeänä valiokunta näkee edelleen julkisiin elintarvikehankintoihin liittyvän osaamisen lisäämisen ja korostaa erityisesti EkoCentrian sektorilla tekemää laajaa kehittämistyötä. Sa-

moin oleellista on käynnistää arvokeskustelua siitä, mistä kuntapäättäjät haluavat ruuan hankkia, ja jatkaa tarjouskilpailuissa hyödynnettävien laadullisten kriteerien kehittämistä. Luomuruuan osalta tavoitteena on lisäksi lisätä tuotantoa, monipuolistaa tuotevalikoimaa ja parantaa sen saatavuutta.

Valiokunta korostaa myös niitä toimenpiteitä, joilla vahvistetaan kuluttajan luottamusta suomalaiseen ruuantuotantoon ja nostetaan ruuan arvostusta. Kuluttajien tietoa ja osaamista ruuan alkuperästä, mistä ruoka tulee ja miten se on tuotettu, on lisättävä. Tärkeä kohderyhmä ovat lapset ja nuoret, joille kohdistettavien oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteutus vaativat kehitystyötä ja rahoitusta.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että momentilta rahoitetaan myös luonnontuotealan toimintaohjelman 2020 mukaisia toimia. Luonnontuotealan merkitystä elintarvikealan, matkailun ja hyvinvointipalveluiden vetovoimatekijänä ei Suomessa ole riittävästi oivallettu. Suomalaisten tuotteiden pohjoisuus, terveellisyys, aitous ja ympäristöystävällisyys voidaan brändätä, mikä vaatii paljon työtä sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että jo olemassa oleva kansainvälinen kiinnostus alaan pystytään hyödyntämään. Huomiota on myös kiinnitettävä siihen, että liian suuri osuus raaka-aineista kulkeutuu jalostettavaksi muihin maihin, kuten Ruotsiin, Baltiaan, Puolaan ja Italiaan.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa EkoCentrialle lähiruuan käytön edistämiseen ja 100 000 euroa Arktiset Aromit ry:lle luonnontuotealan viennin ja matkailun edistämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *4 419 000* euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 134/2016 vp)

62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa Tampereen Yliopiston, FICAM, valtionapuun käytettäväksi eläinkokeita korvaavien vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien kehittämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *5 767 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

40. Luonnonvaratalous

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 16,88 milj. euron määrärahaa, joka on 2,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2016 talousarviossa. Lisäys kohdistuu Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvien kärkihankkeiden rahoitukseen, joka on kokonaisuudessaan 12 milj. euroa. Mo-

mentin määrärahaa suunnataan myös kansallisen biotalousstrategian toimeenpanoon ja muihin biotalouden kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä METSO-ohjelman valtakunnallisiin hankkeisiin.

Valiokunta pitää tärkeänä momentin useille toimialoille suuntautuvaa luonnonvara- ja biotalouden kehittämisen rahoitusta ja korostaa mahdollisimman suuren lisäarvon saavuttamista tuotteistuksen ja markkinoinnin keinoin. Uusien ratkaisujen syntymistä ja biomassojen kestävää käyttöä on myös edistettävä lainsäädännöllä, muilla ohjauskeinoilla ja tutkimuksella.

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että momentilta ei enää rahoiteta vesihuoltohankkeita. Eduskunta lisäsi vuoden 2016 talousarvioon 3 milj. euroa valtakunnallisen viemäröintiohjelman loppuun saattamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ohjelma saatiin päätökseen hajaasutuksen viemäröinnin osalta ja sen tavoitteet jopa ylitettiin. Suunnitelmien mukaiset yhdyskuntien vesihuoltohankkeet on rakennettu ja painopiste siirtyy perusparannustoimenpiteisiin.

Momentille on yhdistetty vesi- ja kalataloudellisten hankkeiden avustaminen. Valiokunta pitää hyvänä, että momentin määräraha sisältää 2,5 milj. euroa kärkihankerahoitusta liittyen vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämiseen kalatiestrategian mukaisissa hankkeissa.

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 7,9 milj. euron määrärahaa, jonka lisäksi käytössä on vuodelta 2016 siirtyvä erä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määrärahan arvioidaan riittävän vuoden 2016 petovahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen. Lisäksi määrärahasta käytetään 0,5 milj. euroa vahinkojen ehkäisemiseen. Myönteistä on myös, että momentin määrärahan budjetointi muutetaan siten, että määräraha käytetään edellisenä vuonna tapahtuneiden vahinkojen korvaamiseen. Tämä selkeyttää momentin käyttöä.

44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille esitetään 56,23 milj. euron määrärahaa ja 59 milj. euron myöntötukivaltuutta.

Valiokunta toteaa, että uudistetun Kemera-järjestelmän ongelma ei syksyllä 2016 ole myönnettävien määrärahojen riittävyys, vaan järjestelmän toimimattomuus. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Kemera-tukea on jäämässä käyttämättä noin 15 milj. euroa vuonna 2016.

Järjestelmän uudistuksen yhteydessä metsänhoitotöiden ennakkosuunnitelmat laajennettiin kaikkiin hankkeisiin, mikä johti ennakoitua suurempaan hakemusmäärään ja hallitsemattoman haun keskeytykseen keväällä 2016. Samanaikaisesti sähköisten järjestelmien käyttöönotto viivästyi, mikä lisäsi huomattavasti Metsäkeskuksen hallinnollista työtä. Kemera-lain toimeenpanon odotetaan kuitenkin tehostuvan, kun kaikki osapuolet siirtyvät sähköisten järjestelmien käyttöön.

Erityisen vaikeaksi on osoittautunut uuden Kemera-lain mukainen myöntämisvaltuuden hallinnointi. Myöntämisvaltuuden hallinnointiin tarvitaan valiokunnan mielestä nykyistä enemmän

liikkumavaraa. Uudessa järjestelmässä yksittäisiin hankkeisiin sitoutuu aiempaa helpommin ylimääräistä valtuutta, koska hakemuksen voi tehdä jopa kaksi vuotta ennen työn toteutusta. Käyttämättä jääneet valtuudet tulee voida käyttää uusiin hankkeisiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Kemera-tukijärjestelmä saadaan toimivaksi ja turvataan metsälainsäädännön metsänhoidollisten tavoitteiden toteuttaminen. Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että hallitus ottaa momentilla huomioon vuoden 2017 lisätalousarvioesityksessään lisäyksenä vastaavan summan kuin mitä jää Kemera-tuesta käyttämättä vuonna 2016.

Valiokunta ehdottaa seuraavan lausuman hyväksymistä:

Valiokunnan lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että vuoden 2017 lisätalousarvioesityksessä momentille 30.40.44 lisätään vastaava määräraha kuin mitä vuodelle 2016 osoitetusta tuesta puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen jää käyttämättä.

Hallitusohjelman tavoitteena on lisätä puun vuosittaista käyttöä 15 milj. kuutiometrillä. Tavoite vastaa hyvin teollisuuden nopeasti kasvavaan puun tarpeeseen. Käynnistyneiden investointiprojektien myötä vuosittaisen tarpeen arvioidaan kasvavan lähes 10 milj. kuutiometriä. Tarve kasvaa edelleen, mikäli myös metsä- ja energiateollisuuden aiesuunnitelmat toteutuvat. Kansallisen metsästrategian 2025 mukaan vuosittaiset hakkuut ovat vielä kestäviä hakkuumahdollisuuksia alhaisempia. Vuosittainen talousmetsien kertymä on noin 100 milj. kuutiometriä ja hakkuiden määrä noin 65 milj. kuutiometriä. Käytön kasvu edellyttää kuitenkin panostuksia metsänhoitoon, jotta kestävien hakkuiden tasoa voidaan tulevaisuudessa edelleen nostaa.

Valiokunta korostaa lisäksi metsänomistusrakenteen parantamista siten, että se mahdollistaa ammattimaisen ja aktiivisen metsätalouden harjoittamisen. Tätä tavoitetta tulee edistää myös valtion metsäomaisuuden myynnissä. Samoin oleellista on huolehtia toimivasta tieverkosta, joka on puuntuotannon perusedellytys.

Valiokunta pitää myös hyvänä, että Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeen rahoituksesta (mom. 30.40.22) on varattu 5 milj. euroa Metsätiedon ja sähköisten palveluiden kehittäminen -hankkeeseen. Digitalisaation ja metsävaratiedon paremman hyödyntämisen säästöpotentiaalin on arvioitu olevan metsätaloudessa 100 milj. euroa vuodessa. Tulevaisuuden metsätieto ja sähköiset palvelut ovat myös yksi Kansallisen metsästrategian 2025 priorisoiduista toimenpiteistä.

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 3,027 milj. euron määrärahaa, joka vastaa vuoden 2016 tasoa, mutta on 3 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Määrärahasta käytetään ympäristötukeen noin 2 milj. euroa ja luonnonhoitokohteisiin miljoona euroa, mikä mahdollistaa metsänomistajien vapaaehtoiset talousmetsiin kohdistuvat toimenpiteet noin 2 000 hehtaarin alueella. Rahoitus ei riitä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuudelle METSO-ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 30

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii METSO-ohjelman riittävästä rahoituksesta, ja toteaa, että puunkäytön lisääntyessä metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen on entistäkin oleellisempaa. Myös valiokunnan kuulemat metsäsektorin asiantuntijat nostivat esiin METSO-ohjelman rahoituksen lisäämisen joko käsiteltävälle momentille tai ympäristöministeriön hallinnonalalle (mom. 35.10.63).

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Suomen Metsäkeskus toimeenpanee uuden Kemera-lain mukaiset toimenpiteet (ks. mom. 30.40.44). Valiokunta pitää tärkeänä, että hakemusten käsittely saadaan sujuvaksi ja Kemera-järjestelmä toimivaksi.

Valiokunta lisää momentille 400 000 euroa Kemera-hakemusruuhkan purkamiseen ja hakemusten käsittelyyn liittyvän sähköisen järjestelmän kehittämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *41 200 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 8,7 milj. euron määrärahaa, joka on 1,85 milj. euroa (18 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2016. Syynä tähän on kalastonhoitomaksujen kertymän pieneneminen, mikä johtuu lähinnä 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden maksuvapautuksesta. Valiokunta toteaa, että kalatalouden edistämisen kannalta on kestämätöntä, ettei kasvava senioriväestö osallistu lainkaan sen rahoitukseen. Myös kalastonhoitomaksun maksamatta jättäneiden määrää on pyrittävä vähentämään tehostamalla ja lisäämällä valvontaa.

Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus on enää noin 6 prosenttia kalan kokonaiskulutuksesta, ja vähittäiskaupasta oleva kala on yhä useammin tuontikalaa. Valiokunta toteaa, että kaupallisen kalastuksen ja ammattikalastajien toimintaedellytyksiin on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota, jotta kalan kysynnän kasvuun pystytään vastaamaan kotimaisella pyynnillä. Valiokunta pitää myös välttämättömänä kasvaneiden hyljevahinkojen korvaamista ja hyljekantojen tehokasta sääntelyä kantojen kestävyys huomioiden. Tärkeää on edelleen myös kalastuselinkeinon itsensä harjoittama elinkeinokalatalouden edistämistoiminta.

Valiokunta toteaa lisäksi, kuten usein aiemminkin budjettimietinnöissään, että särkikalojen tehostetun pyynnin avulla on mahdollista poistaa rehevöityneistä vesistöistä fosforia. Merialueen ja tiettyjen rehevöityneiden sisävesialueiden kestävää hoitokalastusta tulee laajentaa ja edistää särkikalojen kaupallista käyttöä siten, että toiminta on pitkällä aikavälillä kannattavaa. Särkikalojen jalostamista lähikalatuotteiksi ja niiden hyödyntämistä eläinrehuna tulee edesauttaa mm. kylmäketjua ja logistiikkaa kehittämällä.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa. Määrärahasta 100 000 euroa osoitetaan hoitokalastukseen ja 50 000 euroa avustuksena Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:lle. Lisäksi valio-

kunta palauttaa momentin päätösosaan maininnan, että määrärahaa saa käyttää Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:n avustukseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *8 850 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Määrärahasta käytetään 50 000 euroa avustuksena Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:lle. (Uusi)

(4. ja 5. kappale kuten 3. ja 4. kappale HE 134/2016 vp)

70. Maanmittaus ja tietovarannot

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille esitetään 3,0 milj. euron määrärahaa, joka on 1,5 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2016.

Valiokunta toteaa, että Suomen pirstoutuneesta kiinteistörakenteesta aiheutuvat lisäkustannukset heikentävät maa- ja metsätalouselinkeinojen kannattavuutta. Momentin määrärahalla on pystytty uudelleen järjestelemään yhteensä noin 84 000 hehtaaria vuosina 2007—2015. Valiokunta pitää tilusjärjestelytoimintaa edelleen tarpeellisena ja yhtenä keinona parantaa maatalouden kannattavuutta. On myös huomattava, että momentin määrärahasta palautuu valtiolle puolet maanomistajien maksuosuuksien kautta.

Valiokunta lisää momentille 400 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *3 400 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on käynnissä useita uudistuksia tai selvitysvaiheessa olevia hankkeita, joilla tavoitellaan kauaskantoisia vaikutuksia koko yhteiskuntaan ja talouteen. Tällaisia ovat mm. liikennekaari, liikenneverkkohanke, tieliikennelain kokonaisuudistus, rautatiekilpailun avaaminen, digitalisaatiokehityksen edistäminen sekä päästövähennysvelvoitteita koskevat toimet.

Eräs keskeisimmistä on liikenneverkkohanke, jolla uudistetaan liikenneverkon kehittämistä ja rahoitusta. Tavoitteena on luoda taloudellisesti kestävä toimintamalli, joka tarjoaa keinot liikenneverkon pitkäjänteiseen ylläpitoon ja kehittämiseen. Valmistelun aikana selvitetään, voisiko valtion liikenneverkon ylläpidosta ja kehittämisestä vastata valtionyhtiö, joka voisi aloittaa toimintansa vuoden 2018 alussa.

Tarkoituksena olisi siirtää väylien hoitoon, kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvät tehtävät perustettavaan valtion yhtiöön. Valtion liikenneverkkoyhtiö rahoittaisi toimintansa pääasiassa liikenneverkon käyttöön perustuvilla asiakasmaksuilla, joilla korvattaisiin osa liikenteen nykyisistä veroista ja maksuista.

Valiokunta pitää asian selvittämistä hyvänä ja perusteltuna ja korostaa erityisesti mahdollisuuksia uusiin, innovatiivisiin rahoitusmalleihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että toimintamalleja ja vaihtoehtoja tarkastellaan kattavasti huomioiden niiden vaikutukset julkiseen talouteen. Jatkovalmistelussa on myös selvitettävä, millä tavalla turvataan väyläverkon kehittämiseen ja kunnossapitoon liittyvä eduskunnan vaikutus- ja päätösvalta tilanteessa, jossa väyläverkko siirtyisi valtion talousarvion ulkopuolella toimivan yhtiön omistukseen.

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Perusväylänpitoon osoitetaan ensi vuonna 1,3 mrd. euroa, johon sisältyy 304 milj. euron lisäpanostus ns. korjausvelan vähentämiseen. Lisäresurssien taustalla on viime vaalikaudella toiminut parlamentaarinen korjausvelkatyöryhmä, jonka ehdotusten pohjalta hallitus on päättänyt lisätä perusväylänpidon resursseja.

Korjausvelan vähentämiseen osoitetaan 600 milj. euron lisärahoitus vuosina 2016—2018, minkä lisäksi kehittämishankerahoituksesta siirretään perusväylänpitoon 364 milj. euroa vuosina 2017—2019. Kyseessä on näin ollen lähes miljardin euron lisäpanostus, joka kohdistuu maanteiden, rautateiden ja yksityisteiden parantamiseen sekä kaupunkiseutujen liikennehankkeiden tukemiseen.

Valiokunta on tyytyväinen rahoitustasoon, joskin rahoituksen painopisteen siirtäminen tapahtuu osin kehittämishankkeista tinkimällä. Määrärahalisäys merkitsee ensi vuonna perusväylänpidon

volyymin kasvua noin 20 prosentilla (204,6 milj. euroa) kuluvaan vuoteen verrattuna. Tämä on tosin 113 milj. euroa vähemmän kuin viime kevään julkisen talouden suunnitelmassa (VNS 3/2016 vp) todettiin, mutta vastaavasti vuoden 2018 rahoitus on 113 milj. euroa aiemmin päätettyä enemmän. Lisärahoitus antaa joka tapauksessa mahdollisuuden käynnistää suuren määrän väyläverkon kunnostushankkeita, joilla vähennetään korjausvelkaa ja edistetään myös elinkeinoelämän kilpailukykyä ja työllisyyttä.

Valiokunta on tyytyväinen, että korjausvelkaohjelmaan sisältyy lähes 70 milj. euron panostukset rautateiden sähkö- ja turvalaitteiden uusimiseen. Myös raakapuuterminaalien ja kuormauspaikkojen uusimiseen ja kunnostamiseen osoitetaan lisärahoitusta (11,3 milj. euroa), millä parannetaan biotalouden raakapuukuljetuksia ja puuhuollon toimintavarmuutta.

Valiokunta katsoo, että korjausvelkarahoituksesta huolimatta eri puolilla maata on kuitenkin runsaasti tieosuuksia, risteyksiä, liittymäjärjestelyjä tms., joiden liikenneturvallisuus on heikentynyt mm. tien huonon kunnon, liittymärjestelyjen toimimattomuuden tai kevyen liikenteen väylien tai riista-aitojen puuttumisen vuoksi. Näiden kohteiden kunnostukseen ei ole kuitenkaan ollut mahdollisuutta budjettirahoituksen, korjausvelkaohjelman eikä myöskään kuntien oman rahoituksen turvin, vaikka ELY-keskukset ovat niitä priorisoineet.

Valiokunta lisää momentille 5 950 000 euroa ja osoittaa sen yhdeksään liikenneturvallisuutta parantavaan perusväylänpidon hankkeeseen, joiden kustannusarviot vaihtelevat 200 000 eurosta 1 500 000 euroon. Nämä kohteet ovat:

— Eura, Savikontien parantaminen (yhdystie 12677); kunnostus parantaa liikenneturvallisuutta, helpottaa ylläpitoa ja edistää elinkeinoelämän kuljetuksia; kustannusarvio 250 000 euroa
— Haapavesi, maanteiden 800 ja 7980 kiertoliittymä; uusi liittymä alentaa ajonopeuksia ja parantaa liikenneturvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta; kustannusarvio 350 000 euroa
— Kihniö, Nerkoontien parantaminen (maantie 13359); kunnostus ja päällystys parantavat liikenneturvallisuutta tieosuudella, joka merkittävä elinkeinoelämän, maatalouden, puun, soran ja turpeen kuljetusten väylänä; kustannusarvio 800 000 euroa
— Kontiolahti, Vt 6 kevyen liikenteen järjestelyt Asemakylän kohdalla Kontiolahdella; kyseessä on pitkäaikainen kevyen liikenteen ja sen myötä liikenneturvallisuuden kärkihanke Pohjois-Karjalassa; kustannusarvio 750 000 euroa
— Loimaa, Loimaan—Metsämaan riista-aita, Vt 9 (E63);parannetaan liikenneturvallisuutta, sillä tieosuudella on poikkeuksellisen paljon peuraonnettomuuksia; kustannusarvio 1 000 000 euroa
— Raahe, kantatie 88 Palonkylän risteys ja Jokelantien risteys; parannetaan liikenneturvallisuutta ja kevyen liikenteen turvallisuutta vilkasliikenteisissä risteyksissä; kustannusarvio 200 000 euroa
— Siilinjärvi, Pyylampi—Aappola—Hoikki-risteys (Vt 5); parannetaan liikenneturvallisuutta mm. liittymäjärjestelyillä; kustannusarvio 1 500 000 euroa
— Uurainen, maantiet 627 ja 630 kevyen liikenteen väylät; parannetaan liikenneturvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta alueella, jossa poikkeuksellisen paljon varhaiskasvatuksessa ja koulussa kulkevia lapsia; kustannusarvio 600 000 euroa
— Vimpeli, maantie 68 Vetelin tien risteys ja Lapuan tien risteys kiertoliittymät; parannetaan liikenneturvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta risteysalueella; kustannusarvio 500 000 euroa.

Kuten edellä on todettu, ensi vuonna korjausvelan vähentämiseen osoitetaan 304 milj. euron lisärahoitus, mikä nousee 435 milj. euroon vuonna 2018. Sen jälkeen, vuonna 2019, vastaava rahoitus putoaa 90 milj. euroon. Maanrakennusyritysten näkökulmasta ensi vuosi ja etenkin vuosi 2018 merkitsevät voimakasta kysynnän kasvua, mutta nykyisten kehyslinjausten mukaisesti rahoitus vähenee tuntuvasti vuonna 2019.

Valiokunta pitää tärkeänä, että perusväylänpidon rahoituksen riittävyydestä huolehditaan myös pidemmällä aikavälillä, sillä väyläverkkoa ei saada optimitasolle vielä kolmen vuoden aikana. Korjausvelan määräksi on arvioitu yhteensä noin 2,5 mrd. euroa, jolla tarkoitetaan rahasummaa, joka tarvittaisiin väylien saattamiseksi nykytarpeita vastaavaan hyvään kuntoon. On myös arvioitu, että korjausvelan määrä kasvaa noin 100 milj. eurolla vuodessa. Jotta korjausvelka ei käänny myöhemmin uudelleen kasvuun, on välttämätöntä huolehtia siitä, että rahoitus on mahdollisimman tasaista ja pitkäjänteistä. Vakaa rahoitustaso tukee osaltaan myös maanrakennusalan toimintaa ja pitkäjänteisiä investointeja.

Valiokunta pitää hyvänä ja tärkeänä, että momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon *nopean ratayhteyden Helsinki—Turku* suunnittelurahoitus. Kevään 2016 kehyspäätöksen mukaan ns. tunnin junan jatkosuunnitteluun on varattu vuosille 2017—2020 yhteensä 40 milj. euroa, josta ensi vuodelle osoitetaan 10 milj. euroa. Nopea junayhteys Helsinki—Turku on merkittävä hanke sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Se lisää työpaikkaliikkuvuutta ja vaikuttaa mm. yritysten toimintaympäristöön, kilpailukykyyn, maankäyttöön sekä asuntotuotantoon. Nopea junayhteys edesauttaa myös Tukholmasta Pietariin kulkevan kasvuvyöhykkeen kehitysmahdollisuuksia.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *1 271 950 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Valtuus

(Kuten HE 134/2016 vp)

50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää hyvänä, että korjausvelkarahoitusta suunnataan myös yksityisteille. Hallituksen linjausten mukaisesti yksityisteiden valtionavustuksiin osoitetaan yhteensä 30 milj. euron lisäys vuosina 2017—2019, jolloin ensi vuoden määrärahaa korotetaan 10 milj. eurolla momentin perustasoon nähden. Tämä on perusteltua, sillä yksityisteillä on keskeinen merkitys mm. metsä- ja biotalouden sekä maaseudun elinkeinojen kannalta.

Valiokunta katsoo, että yksityisteiden keskeisen merkityksen vuoksi niiden kunnossapitorahoituksen tulisi olla pitkäjänteisesti kestävällä tasolla, mikä parantaisi mahdollisuuksia kunnossapitohankkeiden asianmukaiseen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on 272,8 milj. euroa, joka osoitetaan käynnissä olevien hankkeiden jatkamiseen ja viiden uuden hankkeen käynnistämiseen. Nämä uudet hankkeet ovat valtatie 4 Oulu—Kemi (125 milj. euroa), valtatie 5 Mikkeli—Juva (121 milj. euroa), valtatie 12 Lahden eteläinen kehätie (198 milj. euroa), Luumäki—Imatra—Venäjän raja, ratayhteyden parantaminen (165 milj. euroa) sekä Pori—Mäntyluoto rataosan sähköistys (5,7 milj. euroa).

Edellä mainittujen hankkeiden lisäksi täydentävään talousarvioesitykseen sisältyvät ehdotukset Raide-Jokeri-pikaraitiotien ja Tampereen raitiotien valtionavustuksista, joista hallitus on tehnyt linjauksensa kevään 2016 kehysriihessä. Raide-Jokerin valtionavustus saa olla enintään 84 milj. euroa ja Tampereen raitiotien enintään 71 milj. euroa. Kummassakin hankkeessa valtuuden määrä on kuitenkin enintään 30 prosenttia rakentamisen kustannuksista. (Mom. 31.10.36). Raideliikenteen kehittämistä täydentää osaltaan myös jo edellä mainittu nopean junaradan Helsinki—Turku suunnittelu, joka rahoitetaan perusväylänpidon momentilta (31.10.20).

Valiokunta pitää hankkeita perusteltuina ja tarpeellisina, sillä niillä parannetaan elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintavarmuutta keskeisillä väyläyhteyksillä, edistetään liikenneturvallisuutta ja alueiden saavutettavuutta sekä joukkoliikenteen toimivuutta, siihen tukeutuvaa asuntotuotantoa ja maankäyttöä.

On kuitenkin ongelmallista, että edellä mainittujen hankkeiden lisäksi näköpiirissä ei ole muita uusia kehittämishankkeita, sillä hallitus ei ole laatinut liikennepoliittista selontekoa eikä muutakaan pitkäjänteistä kehittämissuunnitelmaa. Matala investointitaso johtuu suurelta osin siitä, että kehittämishankkeista siirretään 364 milj. euroa perusväylänpitoon vuosina 2017—2019, sekä myös säästöpäätöksistä, jotka vähentävät investointeja vielä 240 milj. eurolla vuosina 2019—2020. Tällä hetkellä ei näin ollen ole sellaista poliittisesti priorisoitua ja hyväksyttyä investointiohjelmaa, joka voisi toimia väyläverkon kehittämiseen tarvittavan suunnittelutyön pohjana. Tämä heikentää myös Suomen mahdollisuuksia EU:n TEN-T-tuen hakemiseen ja hyödyntämiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hankesuunnittelussa painottuvat liikenteen turvallisuus, sujuvuus sekä elinkeinoelämän ja teollisuuden käyttämien kuljetusyhteyksien toimivuus. Etenkin kuljetusketjujen toimivuutta ja liikennettä hidastavia pullonkauloja on poistettava niin rata- kuin tieverkolta.

Valiokunnan mielestä hallituksen tulee huolehtia ja päättää väyläverkon pitkäjänteisestä kehittämisestä, sillä liikenneinvestointeja koskevilla päätöksillä ja investointien ajoituksella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Ne ohjaavat mm. kuntien kaavoitusta, maankäyttöä ja yritysten ja maanrakennusalan investointeja. Käytännön tarpeiden kannalta yhden vaalikauden mittainen suunnitelma on kuitenkin liian lyhyt, joten nyt tarvitaan yli vaalikausien ulottuva investointisuunnitelma.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös hankearvioinnin kehittämistarpeisiin. Valiokunnan mielestä hankearviointia on kehitettävä niin, että päätöksenteko pohjautuu laaja-alaiseen arvioon, joka ottaa nykyistä paremmin huomioon liikennehankkeiden vaikutukset mm. elinkeinoelämälle,

maankäytölle ja työmarkkinoille sekä liikenneturvallisuudelle. Valiokunta pitää hyvänä, että Liikennevirasto on laatinut asiasta jo esiselvityksen (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 38/2016), jonka pohjalta käynnistynyt jatkotyö valmistuu alkuvuodesta 2017.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että tulevassa maakuntamallissa huolehditaan ylimaakunnallisten kuljetusketjujen kehittämisestä ja kunnossapidosta.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen esitetään 84,5 milj. euron määrärahaa, joka vastaa kuluvan vuoden tasoa. Tästä junaliikenteen ostoihin osoitetaan 30,2 milj. euroa ja alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin, hintavelvoitteisiin ja kehittämiseen 33,5 milj. euroa. Määrärahalla tuetaan myös suurten ja keskisuurten kaupunkien joukkoliikennettä, toteutetaan kehittämishankkeita sekä ostetaan lentoliikennettä ja Merenkurkun liikennettä yhteensä 20,8 milj. eurolla.

Joukkoliikenteen kehittämiseen ja järjestämiseen vaikuttaa lähivuosina merkittävästi hallituksen esitys (HE 161/2016 vp) liikennekaareksi, joka on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Vuonna 2018 voimaan tulevalla uudistuksella yhdistetään ja uudistetaan henkilö- ja tavaraliikennettä koskevat säännökset ja sillä luodaan puitteet julkisesti tuettujen henkilökuljetusten järjestämiseksi entistä tehokkaammin. Liikennekaari edistää myös uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintakonseptien käyttöönottoa.

Liikennekaaren voimaantuloon valmistauduttaessa on tärkeää tukea kuntia ja kaupunkiseutuja digitalisaation edistämisessä ja joukkoliikenteen tietojärjestelmien kehittämisessä. Valiokunta korostaa mm. asiakaslähtöisyyttä, lippu- ja maksujärjestelmien yhteen toimivuutta sujuvien matkaketjujen mahdollistamiseksi sekä helposti käytettävissä olevaa informaatiota joukkoliikenteen aikatauluista, hinnoista ja matkaketjuista.

Valiokunta painottaa myös yhteistyön tiivistämistä mm. kuntien, kaupunkiseutujen joukkoliikenneviranomaisten ja Kelan kesken ja katsoo, että lakisääteisten kuljetusten hoitamisessa on yhdistelymahdollisuuksia ja selvää säästöpotentiaalia. Tämä on välttämätöntä tilanteessa, jossa joukkoliikenteen valtionrahoituksen ostovoima on heikentynyt ja ELY-keskusten järjestämän joukkoliikenteen määrä vähentynyt. Myös kuntien rahoitustarpeet ovat kasvaneet.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että maaseutuliikenteen kannattavuutta ja toimivuutta pyritään edelleen parantamaan mm. hyvällä kuljetustarpeiden kartoituksella ja suunnittelulla sekä kutsuohjatun pienkaluston käytöllä. Kaupunkiseuduilla on puolestaan edistettävä ja noudatettava MAL-aiesopimuksia, joilla luodaan edellytyksiä joukkoliikenteeseen tukeutuvalle maankäytölle ja kaupunkiseutujen joukkoliikennejärjestelmän kehittämiselle.

Valiokunta on tyytyväinen, että liikenne- ja viestintäministeriö on lisännyt junavuoroja junaliikenteen velvoiteliikennettä koskevassa päätöksessään. Näin suuri osa aiemmin lakkautetuista ju-

navuoroista palautuu ja niillä parannetaan erityisesti työmatkaliikenteen sekä opiskelijoiden käyttämien yhteyksien toimivuutta. Päätös on tehty vain vuodeksi (11.12.2016—9.12.2017), koska ministeriössä valmistaudutaan rautateiden henkilöliikenteen kilpailun avaamiseen. Jatkossa on tärkeää, että junaliikennettä koskevat päätökset ovat mahdollisimman pitkäjänteisiä, jotta ne osaltaan tukevat kuntien maankäytön kehittämishankkeita ja elinkeinopolitiikkaa.

Enontekiön lentoliikenne. Eduskunta osoitti vuoden 2014 talousarviossa 70 000 euroa Enontekiön lentoliikenteen tukeen, jota on käytetty vuosina 2014—2016. Rahoituksen päättyessä on vaarana, että reittiliikenne päättyy, minkä arvioidaan johtavan Enontekiön lentokentän sulkemiseen. Lentoliikenne on kuitenkin matkailusta riippuvaiselle Enontekiölle keskeinen vetovoimatekijä, ja kentän sulkemisen arvioidaan vähentävän matkailijoiden kiinnostusta Enontekiöön, mikä heikentäisi mm. yrittäjyyden edellytyksiä ja työllisyyttä ja vähentäisi palveluja sekä kunnan verotuloja.

Valiokunta pitää tärkeänä lentoliikenteen turvaamista Enontekiön ja alueen elinvoimaisuuden kannalta ja katsoo, että matkailun lisäksi lentoliikenteellä tuetaan myös Suomen arktisen strategian mukaisia tavoitteita.

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa Enontekiön lentoliikenteen turvaamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *84 524 000* euroa.

(2.—5. kappale kuten HE 134/2016 vp)

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää hyvänä, että viestintäviraston toimintamenoissa on otettu huomioon vakavien tietoturvaloukkauksien havainnointi- ja varoituspalvelujen resursointi ja momentille on siksi lisätty 140 000 euroa. Viestintäviraston kyber- ja tietoturvallisuuteen liittyvillä toiminnoilla on keskeinen merkitys yhteiskunnan kriittisten toimintojen kannalta. On siksi tärkeää, että rahoituksen riittävyyttä seurataan ja että se on oikeassa suhteessa toimintojen merkittävyyteen koko yhteiskunnan kannalta.

50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä vuonna 2008 asetettua tavoitetta valokuitu- ja kaapeliverkon kattavuudesta ei ole vielä saavutettu, ja myös osa (25 milj. euroa) hankkeelle myönnetyistä määrärahoista on edelleen käyttämättä. Talousarvioesityksen mukaan myöntöpäätösten mukaisten verkkojen rakentaminen jatkuu kuitenkin edelleen ja Viestintävirastossa on vireillä merkittävä määrä tukihakemuksia. Viestintävirasto oikeutetaan myös solmimaan aiempien vuosien talousarvioissa myönnetyn valtuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Valiokunta pitää tärkeänä, että laajakaistarakentamisen tukiehtoja ja menettelyjä lievennetään ja parannetaan siten, että ne osaltaan vauhdittavat verkkojen rakentamista ja laajakaistan saatavuutta.

60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta viittaa Yleisradio Oy:n tehtäviä ja rahoitusta arvioineen parlamentaarisen työryhmän kesäkuussa 2016 laatimaan yksimieliseen esitykseen, jonka mukaan Yleisradio Oy:n rahoituksen tulee olla valtiontalouden kehysten ulkopuolella. Työryhmä katsoi, että Yleisradio Oy:n riippumattomuuden turvaamiseksi on perusteltua, että julkisen palvelun vero ei sisälly valtiontalouden kehyksiin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että Yleisradio Oy:n rahoitus järjestetään parlamentaarisen työryhmän ehdottamalla tavalla ja siirretään valtiontalouden kehysten ulkopuolelle päätettäessä keväällä 2017 seuraavasta, vuosia 2018—2021 koskevasta julkisen talouden suunnitelmasta.

50. Sää-, meri- ja ilmastopalvelut

01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ilmatieteen laitoksen toimintamenomäärärahaan (45,2 milj. euroa) sisältyy 2 milj. euroa suurteholaskennan uusimiseen, minkä lisäksi säätutkaverkoston korvausinvestointeihin on varattu 1 milj. euroa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että säätutkaverkoston korvausinvestointeihin osoitetaan jatkossakin riittävät resurssit, sillä säätutkia on uusittava säännöllisin väliajoin. Tutkaverkon avulla turvataan useita keskeisiä palveluja, joten tutkien on toimittava kaikissa olosuhteissa ja niiden alueellisesta kattavuudesta on huolehdittava. Sää- ja muut Ilmatieteen laitoksen keräämät havainnot luovat mahdollisuuksia myös kaupalliselle toiminnalle, sillä tietoaineistot ovat myös yritysten hyödynnettävissä. Valiokunta painottaa myös pohjoismaisen yhteistyön lisäämistä kattavien sääennusteiden parantamiseksi.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

ELY-keskukset ovat selviytyneet kohtuullisen hyvin useita vuosia jatkuneista sopeuttamistoimista. Vuosina 2010—2016 henkilöstömäärän vähennys on noin 30 prosenttia eli 1 264 htv (4 306 htv:sta 3 042 htv:een). Vuosina 2017—2018 henkilöstöä vähennetään edelleen 210 htv, koska sopeuttamistoimien lisäksi ELY-keskuksista siirretään ennen maakuntauudistusta tehtäviä ja henkilöstöä muihin valtion virastoihin. ELY-keskusten sopeuttamistoimien haasteet ovat liittyneet mm. osaamisen turvaamiseen, asiakkaiden yhdenvertaiseen kohteluun eri puolilla maata sekä toiminnan suunnitelmalliseen ja pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Vuoden 2019 alusta voimaan tuleva maakuntauudistus merkitsee suurta muutosta myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävien hoitamiseen. Lähes kaikki ELY-keskusten, TE-toimistojen ja maakuntien liittojen tehtävät siirtyvät uusille maakunnille. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksessa kiinnitetään riittävästi huomiota elinkeino- ja innovaatiopolitiikan sekä työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan tehtävien vaatimiin resursseihin ja palvelujen korkeaan laatuun. Tärkeänä lähtökohtana tulee olla kansalaisten ja yritysten nykyistä parempi palveleminen sekä palvelujen ja toimintatapojen uudistaminen toiminnan tuloksellisuuden lisäämiseksi. Riskikohtina valiokunta näkee asiakkaiden epätasa-arvoisen kohtelun eri puolilla maata sekä palvelujen tason heikkenemisen siirtymävaiheessa.

40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 13,251 milj. euron määrärahaa.

Kainuun Etu Oy on Kainuun kuntien omistama maakunnallinen elinkeinotoiminnan kehittämisyhtiö. Yrityksen tehtävänä on tukea Kainuun elinkeinorakenteen kehitystä sekä auttaa maakunnan elinkeinoelämän avaintoimialojen yrityksiä liiketoimintaosaamisen, kilpailukyvyn, kansainvälistymisen, kasvun ja yhteistyön kehittämisessä sekä kehittää avainklustereita ja niiden toimintaedellytyksiä. Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa Kainuun Etu Oy:n toiminnan tukemiseen idänkaupan ja Kainuun kasvun edistämisessä.

BusinessOulu on Oulun kaupungin liikelaitos, joka vastaa kaupungin elinkeinopolitiikan toteutuksesta ja yritysten tarvitsemista kehityspalveluista. Esimerkiksi BusinessOulun kehittämän toimintamallin (Finnish Business HuB) avulla on kyetty lisäämään vientiä paikalliseen asiantuntemukseen perustuvan verkostomaisen toiminnan avulla, johon voidaan tarpeen vaatiessa kytkeä myös toimitila (Suomi-talot Astanassa, Jällivaarassa ja Tromsassa). Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa arktisten alueiden hankkeiden ja Kazakstanin viennin edistämiseen.

Hermia Yrityskehitys Oy on teknologia- ja kasvuyritysten kehittämiseen erikoistunut yritys. Toiminta keskittyy liiketoiminnan kehittämiseen, kasvurahoitukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön ja teknologiasiirtoon. Yrityksen merkittävän Kiina-projektin tarkoituksena on palvella suomalaisia yrityksiä Kiinan liiketoimintojen käynnistämisessä ja laajentamisessa sekä esitellä suomalaista osaamista ja mahdollisuuksia yhteistyöhön Suomessa suomalaisten yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa ja sitä kautta edistää kiinalaisten yritysten investointeja ja sijoittumista Suomeen. Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa Kiina-projektin laajennukseen.

Viexpo on osuuskuntapohjalla toimiva yritys, joka tarjoaa pienille ja keskisuurille yrityksille kansainvälistymistä edistäviä palveluja. Valiokunta lisää momentille 110 000 euroa Viexpon Eurooppaan suuntautuvien vientihankkeiden edistämiseen.

Koulutus Nord on yhteispohjoismainen koulutuksen järjestäjä, joka tarjoaa ammattikoulutusta Suomessa, Norjassa ja Ruotsissa asuville työnhakijoille. Valiokunta pitää kyseistä rajaa ylittävää koulutusmuotoa hyvänä ja lisää Nord-koulutukseen 32 000 euroa.

Pirkanmaalainen ECO3-hanke on uudenlainen, monialaiseen bio- ja kiertotalouden liiketoimintaan pohjautuva ja sitä synnyttävä teollinen toimintaympäristö ja bio- ja kierto- sekä vesitalouden yritysalue. Tavoitteena on luoda ECO3-alueesta kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä bio- ja kiertotalouden liiketoimintaympäristö. Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa ECO3-hankkeen kehittämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *14 143 000* euroa.

(2.—6. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Määrärahaa saa käyttää myös kunnille ja kuntayhtymille maksettaviin valtionavustuksiin. (Uusi)

(8. kappale kuten 7. kappale HE 134/2016 vp)

89. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 100 milj. euron määrärahaa, jota saa käyttää Terrafame Group Oy:n oman pääoman korottamiseen. Valtio omistaa Terrafame Group Oy:n kautta kaivos- ja metallienjalostustoiminnan, jota Terrafame Oy harjoittaa. Toimintaa varten Terrafame Oy:n pääomittamiseen on myönnetty vuodelle 2016 yhteensä 182,5 milj. euroa, jotka riittävät ylläpitämään kaivostoimintaa tammikuun 2017 loppuun saakka. Ehdotettavalla 100 milj. euron määrärahalla arvioidaan katettavan toiminnan kustannukset kesään 2017 saakka. Yhtiön mukaan ensimmäiset kassavirtapositiiviset kuukaudet ovat maalis- ja huhtikuu 2018 ja ensimmäinen kassavirtapositiivinen vuosineljännes on Q3/2018. Nykyisen liiketoimintamallin mukaan vuoden 2018 kassavirran arvioidaan olevan kokonaisuudessaan lievästi positiivinen ja tämän jälkeen muun muassa investointeihin liittyvät vuosittaiset vaihtelut huomioiden pysyvästi 50—100 milj. euroa positiivinen vuositasolla.

Valiokunta pitää esitystä perusteltuna ja kiinnittää huomiota siihen, että saadun selvityksen mukaan kaivoksen ylösajon edetessä suunnitellusti ympäristöturvallisuus on parantunut, operatiivi-

seen toimintaan liittyvät epävarmuudet ovat olennaisesti pienentyneet ja edellytykset kannattavalle kaivostoiminnalle ovat parantuneet. Marraskuussa 2016 valmistuneen selvityksen mukaan Terrafame Oy:n työllisyysvaikutus Kainuuseen on noin 1 500 ja muualle Suomeen noin 2 800 henkilötyövuotta. Valiokunta pitää hyvänä, että kaivostoiminnan omistuspohjan laajentamista koskevat neuvottelut voivat nyt tarvittaessa jatkua vuodenvaihteen yli, jos tämä on tarkoituksenmukaista valtio-omistajan kannalta edullisen neuvottelutuloksen saavuttamiseksi, kuten valiokunta mietinnössään (VaVM 11/2016 vp) harkittavaksi esitti. Valiokunta toistaa mainitun mietinnön kantansa, että valtio voi mahdollisesti jäädä yhtiöön omistajaksi. Valiokunta painottaa sitä, että Terrafame Oy:n ympäristöturvallisuus tulee varmistaa kaikissa vaihtoehdoissa.

Talousarvioesityksessä (luku 28.01) esitetään enintään 107 milj. euron suuruisen valtiontakauksen myöntämistä Terrafame Oy:lle jätteen käsittelytoiminnan osalta asetettavien ympäristövakuuksien vastavakuudeksi. Valtiontakauksen tavoitteena on mahdollistaa ympäristönsuojelulain mukaisten vakuuksien asettaminen ympäristöluvan mukaisesti. Valiokunta viittaa valtiontakauksen osalta edellä luvun 28.01 kohdalla lausuttuun.

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Valiokunta on huolissaan Suomen viennin tilasta ja korostaa, että Suomen nykyinen taloustilanne sekä vientituotteiden heikko kysyntä, huono kilpailukyky ja tuottavuuden lasku vaativat entistä tuloksellisempia toimenpiteitä viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi. Vaikka viennin kehityksessä on nähtävissä positiivisia merkkejä, tilanne ei ole tyydyttävä. Esimerkiksi valtiovarainministeriön syksyllä 2016 julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan Suomen viennin kehitys jää edelleen maailmankauppaa vaisummaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen kansainvälisessä kaupassa jatkuu.

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että vientiä harjoittavien pk-yritysten määrä on lisääntynyt selvästi. Saadun selvityksen mukaan Suomessa on tällä hetkellä noin 21 000 vientiä harjoittavaa pk-yritystä, kun määrä esimerkiksi vuonna 2008 oli 16 000. Pk-yritysten kansainvälistyminen ei kuitenkaan vielä näy vientitilastoissa, sillä valtaosa vientiä harjoittavista pk-yrityksistä tekee vasta pienimuotoista tai satunnaista vientiä. Uudet viejät ovat yhä useammin palvelualan mikroyrityksiä. Uusista pk-viejäyrityksistä arviolta jopa 70 prosenttia edustaa palvelusektoria.

Syksyllä 2016 julkaistun selvityksen mukaan kansainvälisistä pk-yrityksistä 57 prosenttia uskoi suhdanteiden parantuvan seuraavan vuoden aikana (vuotta aiemmin 40 prosenttia). Heikompia suhdanteita odotti kahdeksan prosenttia (vuotta aiemmin 13 prosenttia). Myös vientinäkymät ovat kansainvälisissä pk-yrityksissä kohentuneet vuodentakaisesta. Yrityksistä 56 prosenttia uskoi vientinsä lisääntyvän seuraavan vuoden aikana (vuotta aiemmin 46 prosenttia). Viennin heikkenemiseen uskoi vain harva eli 5 prosenttia kansainvälisistä pk-yrityksistä (vuotta aiemmin 10 prosenttia).

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että pk-yritykset ovat yritystoiminnan kansainvälistymisen kasvumahdollisuuksien näkökulmasta keskeinen taho, ja pitää tärkeänä tukea entistä tuloksellisemmin pk-yritysten vientiedellytysten parantamista. Valiokunta kiinnittää huomiota myös

siihen, että pk-yritysten osuus viennistä on Suomessa selvästi vähäisempää kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa.

Valiokunta painottaa yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämisessä julkista rahoitusta saavien palvelujentarjoajien yhteistyön sujuvuutta ja työnjaon selkeyttä sekä yritysten tarvitsemien palveluiden saatavuuden helppoutta. Valiokunta näkee mm. Team Finland -verkoston toiminnassa kehittämismahdollisuuksia. Verkoston toiminta on koettu pirstaleiseksi ja huonosti tunnetuksi. Lisäksi kasvuohjelmien toteutukseen on kohdistunut paljon kritiikkiä ja ohjelmien onnistumisessa on ilmennyt suuria ohjelmakohtaisia eroja. Ohjelmien kehittämiskohteita ovat mm. rahoitus- ja ohjausmallin uudistaminen, resurssien käytön tehostaminen ja yhteistyön lisääminen ohjelmien välillä sekä eri palveluntarjoajien kanssa. Valiokunta pitää hyvänä, että Team Finland -verkoston toiminnan edelleen kehittämiseksi ja selkeyttämiseksi on nyt ryhdytty toimenpiteisiin.

Valiokunta on huolestunut Venäjälle suuntautuvan viennin tilasta. Tällä hetkellä Venäjä on vientimaana viidennellä sijalla Saksan, Ruotsin, Yhdysvaltojen ja Alankomaiden jälkeen. Esimerkiksi vuonna 2008 Venäjä oli Suomen suurin ja vuosina 2009—2014 toiseksi tai kolmanneksi suurin vientimaa. Tullin ulkomaankauppatilaston mukaan Venäjälle suuntautuvan tavaraviennin arvo laski vuoden 2016 tammi—elokuussa 11 prosenttia edellisvuoteen verrattuna ja sen osuus viennistä oli enää 5,5 prosenttia. Vuosina 2005—2014 vastaava osuus oli yleensä 9—11 prosentin tasolla. Myönteistä on, että elokuussa vienti kasvoi kaksi prosenttia koneiden ja laitteiden, öljyjalosteiden sekä paperin ja pahvin viennin johdosta. Edellisen kerran kuukausittainen viennin arvo kasvoi joulukuussa 2013.

Suurimpia syitä Suomen ja Venäjän välisen kaupan pienenemiseen ovat Venäjän taloustilanteen heikentyminen, öljyn hinnan lasku ja ruplan kurssikehitys. EU:n asettamien pakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden merkitys on arvioitu elintarviketeollisuutta lukuun ottamatta pieneksi. Saadun selvityksen mukaan EU:n asettamien sanktioiden alaisten tavaroiden osuus Venäjälle suuntautuvasta tavaraviennistä oli ennen kriisiä noin 0,5 prosenttia. Venäjän asettamien vastapakotteiden alaisten tavaroiden osuus oli noin viisi prosenttia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus koko ajan arvioi ja kehittää toimiaan, jotta valtio voisi omalta osaltaan luoda parempia edellytyksiä Venäjälle suuntautuvan viennin lisäämiseksi. Viennin sujuvuuden parantamiseksi tarvitaan myös entistä tarkempaa tietoa niistä käytännön ongelmista, joita suomalaisyritykset kokevat Venäjän viennissään. Kyseisiä ongelmia ovat mm. liiketoimintaa häiritsevän viranomaisvalvonnan lisääntyminen, kasvava protektionismi, rahoituksen vaikeudet (mm. pk-yritysten vientikaupan rahoitusvaikeudet ja asiakkaiden rahoitusongelmat) sekä erilaiset vientiä vaikeuttavat maksut ja ennakoimattomat säädösmuutokset.

Valiokunta viittaa viennin edistämisen osalta momentin 32.01.40 kohdalla lausuttuun. Momentille 32.01.40 on osoitettu useampia määrärahalisäyksiä mm. viennin edistämiseen.

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Valiokunta on huolissaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan kohdennetun panostuksen vähenemisestä, mikä voi omalta osaltaan heikentää Suomen tuottavuuskehitystä, viennin jalostusarvon nostamista ja elinkeino- ja innovaatiopolitiikalle asetettujen tavoitteiden toteuttamis-

ta. Pysyäkseen kilpailukykyisenä Suomi tarvitsee huomattavasti nykyistä enemmän uusia innovaatioita ja niiden kanavoimista käytännön toimintaan. Innovaatioilla voimme lisätä talouskasvua ja vientiä sekä korjata elinkeinoelämän rakenteita. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä hallituksen tavoitetta kääntää tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatu ja vaikuttavuus jälleen nousuun.

Vuonna 2015 tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaismenot olivat 6,1 mrd. euroa. Laskua edellisvuoteen oli 440 milj. euroa. Vuonna 2016 panostus laskee edelleen noin 100 milj. euroa. Huolestuttavaa on, että tutkimus- ja kehittämismenojen bruttokansantuoteosuus on laskenut vuodesta 2009 alkaen ja että vuonna 2015 yritysten tuotekehityspanostukset vähenivät 360 milj. euroa (kahdeksan prosenttia) edelliseen vuoteen verrattuna. Valtion rahoitus tutkimus- ja kehittämistoimintaan laski vuosina 2011—2015 reaalihinnoin 215 milj. euroa (11 prosenttia). Vuoden 2017 talousarvioesityksessä määräksi esitetään 1 820 milj. euroa eli 25 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa. Saadun selvityksen mukaan julkisen tuen osuus yritysten t&k-menoista sijoittuu OECD-maiden vertailussa vasta sijalle 24.

Kun julkinen rahoitus supistuu, myös yksityisen sektorin panostukset vähenevät. On tutkitusti todettu, että Tekesin yhden euron panostus on tuottanut kaksi euroa yritysten tuotekehitys- ja innovaatiosijoituksia.

Määrän lisäksi innovaatiotoiminnan rohkeus on heikentynyt. T&k-panostuksista puolet kohdistuu olemassa olevien tuotteiden paranteluun, mutta enää reilut 10 prosenttia uusiin, rohkeisiin avauksiin. Tämä osuus on huomattavasti alle OECD-keskiarvon. Saadun arvion mukaan tämä johtuu osittain siitä, että suurten yritysten t&k-tukea on viime vuosina oleellisesti vähennetty. Valiokunta pitää perusteltuna, että valtion t&k-rahoituksen myöntämisen perusteita harkitaan uudelleen, jotta julkisella rahoituksella luotaisiin nykyistä parempia edellytyksiä elinkeinorakenteen uudistumiselle ja uusille kasvun kärjille. Kehittämistarpeita valiokunta näkee myös siinä osaamisessa, mikä liittyy uusien tuotteiden markkinointiin ja saamiseen kansainvälisille markkinoille. Valtion rahoituksen perustaksi tarvitaan uutta tutkimustietoa julkisen panostuksen pienenemisen ja kohdentamisen muutosten (esim. Tekesin avustusvaltuuksien leikkaukset) vaikutuksista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että erilaisten yritystukien myöntämisessä kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota innovaatiotoiminnan tukemiseen. Valiokunta on huolestunut siitä, että saadun selvityksen mukaan yritystuet kohdistuvat pahimmillaan niin, että innovatiivisten yritysten suhteellinen asema jopa vaikeutuu. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yritystukijärjestelmästä on vähitellen kehittynyt laaja ja hajanainen kokonaisuus, ja siihen, että yritystukien vaikuttavuudesta on viime vuosina esitetty useita kriittisiä arvioita. Ongelmallista on, että tukitoimia on usein käynnistetty ilman tarkkaa analyysiä siitä, milloin ja millä edellytyksillä tukitoimista voidaan luopua. Valiokunta pitää hyvänä, että hallituksen tarkoituksena on paneutua yritystukijärjestelmän toimivuuteen sekä lisätä tukien vaikuttavuutta.

51. Naisille suunnattu innovaatiopalkinto (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 110 000 euron määrärahaa, joka on tarkoitettu avustukseksi naisille suunnatun innovaatiopalkinnon maksamiseen. Palkinto on vuosina 2017—2019 myönnettävä 110 000 euron suuruinen tunnustuspalkinto, joka on perustettu yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden 110-vuotisen historian kunniaksi. Palkinto on tarkoitus myöntää naiselle tai naisista koostuvalle ryh-

mittymälle tieteellisesti merkittävästä innovaatiosta teknologian tai talouden alalla. Määräraha perustuu eduskunnan juhlaistunnossa 1.6.2016 käytyyn keskusteluun ja sen pohjalta tehtyyn toimenpidealoitteeseen naisille suunnatusta innovaatiopalkinnosta (TPA 30/2016 vp).

Valiokunta pitää naisille suunnattua 110 000 euron innovaatiopalkintoa perusteltuna. Tarkoituksena on, että eduskunnan kansliatoimikunnan asettama palkintoraati päättää palkinnon saajasta, ja palkinnon luovuttaa eduskunnan puhemies äänioikeuden vuosipäivänä, 1 päivänä kesäkuuta. Valiokunta pitää perusteltuna, että palkinnon myöntämisprosessin suunnittelussa ja käytännön järjestelyissä hyödynnetään Tekniikan Akatemia TAF:n asiantuntemusta, ja lisää siksi momentille 8 000 euroa palkintoprosessin käytännön järjestelyjä varten. Valiokunta pitää tärkeänä, että palkinto on tieteellisesti merkittävästä innovaatiosta annettava tunnustuspalkinto, jolloin palkinto ei ole tuloverolain 82 §:n nojalla palkinnon saajalle veronalaista tuloa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *118 000* euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena naisille suunnatun innovaatiopalkinnon maksamiseen *sekä palkintoprosessin käytännön järjestelyistä aiheutuviin kulutusmenoihin.*

Määräraha budjetoidaan *siirtomenojen osalta* maksatuspäätösperusteisena.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määrärahaksi esitetään 423,8 milj. euroa, jossa on vähennystä 161,6 milj. euroa vuoden 2016 varsinaiseen talousarvioon nähden. Merkittävin muutos on 151,1 milj. euron siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle työttömyysetuuksien aktiivikäytön laajentamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle on siirretty 7,4 milj. euroa maahanmuuttajien perusopetukseen ja valmistavaan opetukseen. Lisäksi momentilta on säästöpäätöksenä vähennetty 20 milj. euroa.

Hallituksen tavoitteena on edistää työllisyyttä ensisijaisesti rakenteellisten uudistusten kautta siten, että työvoimapolitiikan määrärahat täydentävät tätä toimintatapaa. Valiokunta pitää linjausta hyvänä ja kannattaa niitä osin talousarvioesitykseen sisältyviä uudistuksia, joiden tavoitteena on lisätä työn kannustavuutta, työllistämisen houkuttelevuutta, työvoimahallinnon toimivuutta ja kilpailukyvyn parantamista. Valiokuntaa huolestuttaa kuitenkin TE-toimistojen resurssien jatkuva supistaminen. Valiokunnan arvion mukaan hallitus ei tule ilman lisätoimia pääsemään asettamaansa työllisyystavoitteeseen. Ongelmallisena valiokunta pitää sitä, että arviot työllisyyden edistämiseksi tehtyjen uudistusten työllisyysvaikutuksista ovat monelta osin hyvin karkeita ja vain suuntaa antavia.

Myönteisestä kehityksestä huolimatta työllisyystilanne on edelleen erittäin huono ja työttömyyden rakenne on muuttunut huonompaan suuntaan. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että pitkäaikaistyöttömyyden vuodesta 2012 alkanut merkittävä kasvu saataisiin pysäytettyä ja käännettyä

laskuun. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä ei ole ollut koskaan niin suuri kuin nyt (yli 35 prosenttia). Vuonna 2016 pitkäaikaistyöttömiä on noin 125 000, mikä on 16 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Huolestuttavaa on, että merkittävä osa uusista pitkäaikaistyöttömistä on aiempaa nuorempia ja paremmin koulutettuja. Valiokunta painottaa sitä, etteivät valtiontalouden sopeutustoimet saa heikentää vaikeasti työllistettävien nuorten työllistymistä ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä.

Työllisyystilanteen parantamiseksi kehittämistoimia tulee kohdentaa myös työvoiman kohtaannon parantamiseen. Kohtaanto-ongelma on jatkuvasti pahentunut, eikä tilanteeseen ole löydetty tuloksellisia keinoja. Myös alueelliset ja ammatilliset erot ovat merkittäviä. Avointen työpaikkojen määrä kääntyi kasvuun jo vuoden 2014 aikana, ja vuonna 2016 kasvu on ollut merkittävää. Monella toimialalla ilmenee rekrytointiongelmia samaan aikaan, kun työttömyys on edelleen korkea. Vuoden 2016 lokakuussa TE-toimistoissa oli avoinna 76 400 työpaikkaa, mikä oli 11 400 enemmän kuin edellisvuonna. Valiokunta pitää kiireellisenä tehtävänä selvittää avoimiin työpaikkoihin liittyvän tilastoinnin luotettavuus, jotta tilanteen arviointi ja kehittämistoimet perustuisivat oikeisiin tietoihin. Saadun selvityksen mukaan nykyiset tilastotiedot voivat olla hyvinkin epätarkkoja mm. sen vuoksi, että sama avoin työpaikka voi sisältyä eri työnvälityskanavien kautta tilastoihin useampaan kertaan.

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 8 055 000 euron määrärahaa, josta on tarkoitus käyttää 2 000 000 euroa edunsaajarekisterin perustamiseen. Rekisterin perustamiseen liittyvää hallituksen esitystä laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 228/2016 vp) ei kuitenkaan ehditä käsitellä eduskunnassa talousarvioesityksen käsittelyn aikataulussa. Siksi valiokunta vähentää momentilta 2 000 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *6 055 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)

Momentille esitetään 822 000 euroa Kuluttajaliiton toiminnan tukemiseen. Valiokunta toteaa, että Kuluttajaliitto tekee arvokasta työtä kuluttajien etujen ja oikeuksien puolustamisessa, ja lisää momentille 70 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *892 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

41. Valtionavustus Finpron toimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta korostaa Suomen matkailun merkitystä talouskasvulle ja työllisyydelle sekä näkee matkailussa merkittävää kasvupotentiaalia. Matkailusektori työllistää noin 140 000 henkilöä, ja matkailun osuus BKT:stä on 2,5 prosenttia. Osuus on suurempi kuin esimerkiksi elintarviketeollisuuden tai metsäteollisuuden. Matkailulla on myös merkittävät kerrannaisvaikutukset muille toimialoille, kuten esimerkiksi rakennus-, kuljetus- ja kaupan aloille. Arvion mukaan yksi matkailueuro tuo 56 sentin lisäarvon muille toimialoille. Vuonna 2015 ulkomaisten matkailijoiden Suomeen jättämät tulot olivat yli 4 mrd. euroa.

Valiokunta on huolestunut siitä, että Suomen matkailu menettää koko ajan markkinaosuuksiaan muihin Pohjoismaihin verrattuna. Ulkomaisten yöpymisten kokonaismäärä Pohjoismaissa on vuosina 2009—2015 kasvanut 23,6 prosenttia (Ruotsissa 26,3 prosenttia, Tanskassa 34,6 prosenttia ja Norjassa 13,6 prosenttia), kun vastaava kasvu on Suomessa ollut vain 12,7 prosenttia. Valiokunta pitää puutteena sitä, ettei Suomessa ole matkailun kehittämisen perustana kokonaisvaltaista pitkän tähtäimen matkailustrategiaa. Valiokunnan mielestä matkailun edistämisessä olisi tärkeää pyrkiä palveluelinkeinojen kasvuun mm. rakenneuudistusten avulla sekä lisätä Suomen tunnettavuutta ulkomailla. Epätyydyttävän tilanteen yhtenä syynä voi olla se, ettei valtio ole Suomessa panostanut matkailun edistämiseen yhtä paljon kuin edellä mainitut maat. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtion panostus matkailun edistämiseen nostetaan muiden Pohjoismaiden tasolle. Valiokunta lisää momentille 530 000 euroa Visit Finlandin sosiaalisessa mediassa suorittamaan matkailumarkkinointiin. Myönteistä on, että Suomen kiinnostavuus matkailumaana on lisääntynyt.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *34 130 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

(3. kappale kuten HE 249/2016 vp)

(4. ja 5. kappale kuten 3. ja 4. kappale HE 134/2016 vp)

70. Kotouttaminen

Valiokunta korostaa kotouttamisen merkittäviä ja pitkälle ulottuvia vaikutuksia yhteiskuntaan ja julkiseen talouteen ja pitää tärkeänä, että kotouttamiseen varatut resurssit mahdollistavat tuloksellisen kotouttamisprosessin sekä suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen kehittämistyön. Mitä nopeammin ja paremmin maahanmuuttajien kotouttamisessa ja ennen kaikkea työelämään siirtymisessä onnistutaan, sitä enemmän voidaan säästää kustannuksissa ja lisätä verotuloja. Tutkimustulosten mukaan panostus kotouttamiseen on hyvä investointi.

Valiokunta pitää tärkeänä ohjata oleskeluluvan saaneet henkilöt mahdollisimman nopeasti sellaisille paikkakunnille, joissa on nopea pääsy kotouttamiskoulutukseen, mahdollisuus saada asunto

sekä löytää osaamista vastaavaa työtä. Keskeisenä ongelmana on kuitenkin ollut jo pitkään kuntapaikkojen vähyys, mikä on vaikeuttanut kotouttamisen suunnittelua ja hallintaa. Kuntapaikkojen riittämättömyys ja kuntiin siirtymisen hitaus on johtanut vastaanoton piirissä olevien oleskeluluvan saaneiden henkilöiden määrän kasvuun, pitkittyneisiin odotusaikoihin vastaanottojärjestelmässä ja kasvaviin vastaanoton kustannuksiin. Lisähaasteen kotouttamispalveluiden järjestämiselle aiheuttaa oleskeluluvan saaneiden mittava itsenäinen muutto suurimpiin kasvukeskuksiin. Valiokunta pitää perusteltuna, että maahanmuuttajien kuntiin siirtymisen kokonaisuus otetaan tarkemman tarkastelun kohteeksi.

Maahanmuuttoviraston nopeutuneen päätöksenteon myötä kuntapaikkaa odottavien määrä on kasvanut nopeasti. Virasto on tehnyt vuosina 2015 ja 2016 (tilanne 15.11.2016) yhteensä 8 220 myönteistä turvapaikkapäätöstä, joista valtaosan (6 300) kuluvan vuoden aikana. Hakemusten käsittely kestää tällä hetkellä keskimäärin noin 9 kuukautta, mutta valitusprosessi voi pitkittää ajan 1 ½ vuoteen. Vastaanoton piirissä oli marraskuussa 2016 kaikkiaan noin 21 500 prosessin eri vaiheissa olevaa henkilöä. Näistä noin 2 300 oli oleskeluluvan saanutta. Vuoden 2016 alussa määrä oli 400. Aikaa myönteisestä oleskelulupapäätöksestä kuntaan siirtymiseen kuluu keskimäärin noin 3,6 kuukautta (tavoite vuoden 2016 talousarviossa 2 kuukautta). Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että turvapaikanhakijan keskimääräinen kustannus vastaanottojärjestelmälle on kuukaudessa noin 1 800 euroa.

Valiokunta painottaa kotouttamisprosessin sujuvaa etenemistä sekä kotouttamistoimien tulokselliisuuden varmistamista. Myönteisestä kehityksestä huolimatta kehittämistarpeita liittyy edelleen mm. prosessin nopeuteen, palvelutarpeen arviointiin, kielikoulutuksen järjestämiseen, sisältöön ja määrään sekä aikaisemmin hankitun osaamisen ja vahvuuksien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen. Hyvänä kehityssuuntana valiokunta pitää sitä, että kotouttamiskoulutusta kehitetään entistä työelämälähtöisemmäksi. Valiokunta pitää tarpeellisena sen selvittämistä, miksi erilaisten maahanmuuttajaryhmien työllistymisessä on erittäin suuria eroja.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Määrärahat. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan 14,6 mrd. euroa, joka on noin 1,5 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahatarvetta kasvattavat muun muassa kilpailukykysopimuksen vaikutukset, perustoimeentulotuen maksatuksen siirto Kelalle, opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen piiriin, oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista aiheutuvat menot sekä palkkatuen ja starttirahan rahoituksen osittainen siirto työ- ja elinkeinoministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön.

Muita määrärahalisäyksiä aiheuttavat mm. hallituksen kärkihankkeet, omais- ja perhehoitajien vapaajärjestelyjen parantaminen, veteraanien kotiin vietävien palveluiden lisääminen sekä eläketuen myöntäminen yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille. Menosäästöjä aiheutuu puolestaan mm. lääkekorvauksien vähentämisestä, ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan tehtävistä muutoksista sekä kansaneläkeindeksiin ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien indeksitarkistuksien poistamisesta vuosina 2017—2019.

Hallinnonalan suurimmat menoerät ovat eläkemenot (31 %), perhe- ja asumiskustannusten tasaus (28 %) sekä työttömyysturva (20 %).

Vaikutusten arviointi. Valtiovarainvaliokunta kiinnitti kuluvan vuoden talousarvioesitystä koskevassa mietinnössään (VaVM 16/2015 vp) huomiota hallituksen esitysten vaikutusten arviointiin ja sen kehittämistarpeisiin.

Valiokunta on tyytyväinen, että valtioneuvoston kansliaan on sittemmin perustettu riippumaton ja itsenäinen lainsäädännön arviointineuvosto. Neuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja hallituksen esityksistä ja niiden vaikutusarvioinneista, ja sen tavoitteena on lisätä lainvalmistelun ja erityisesti hallituksen esitysten vaikutusarviointien laatua. Ensimmäinen arviointineuvosto on asetettu toimikaudelle 15.4.2016—14.4.2019.

Valiokunta pitää tärkeänä, että arviointineuvoston resursseista huolehditaan, jotta sillä on mahdollisuus perehtyä vaikutuksiltaan merkittäviin esityksiin ja myös osaltaan edistää vaikutusarvioinnin laadun parantumista.

Samalla on myös tärkeää parantaa päätösten yhteisvaikutusten arviointia, jotta tiedetään, millä tavalla talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa esitettävät toimenpiteet vaikuttavat eri väestöryhmien toimeentuloon ja hyvinvointiin. On myös tärkeä arvioida ratkaisujen pitkän aikavälin vaikutuksia, sillä säästöpäätöksillä voi olla kauaskantoisia, jopa yli sukupolvien ulottuvia sosiaalisia vaikutuksia.

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

25. Kansallinen genomikeskus ja kansallinen syöpäkeskus (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä genomikeskukselle, biopankeille ja syöpäkeskukselle myönnettävää yhteensä 17 milj. euron rahoitusta, josta ensi vuoden osuus on 5,8 milj. euroa. Hanke on osa työllisyyttä ja kilpailukykyä edistävää hallituksen kärkihanketta, ja sen tavoitteena on, että Suomi kehittyy edelläkävijämaaksi ja kansainvälisesti halutuksi yhteistyökumppaniksi genomitietoa hyödyntävälle terveydenhuollolle, huippututkimukselle ja globaalille liiketoiminnalle. Kansallisella syöpäkeskuksella on puolestaan tärkeä tehtävä pyrittäessä genomitiedon hyödyntämiseen syövän hoidossa, tutkimuksessa ja lääkekehityksessä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hanke edistää myös palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, hoidon laatua ja vaikuttavuutta sekä hillitsee osaltaan lääkekustannusten nousua. On niin ikään tärkeää, että uudet investoinnit vauhdittavat monialaisesti terveysalan kasvustrategiaa, jolla tähdätään kilpailukykyisen toimintaympäristön luomiseen ja alan talouskasvun edistämiseen.

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määrärahaa käytetään hyvinvointia ja terveyttä koskevan strategisen tavoitteen ja siihen liittyvän viiden kärkihankkeen toimeenpanoon, joiden toteuttamiseen osoitetaan vuosille 2016—2018 yhteensä 130 milj. euroa; ensi vuoden määräraha on 50 milj. euroa. Kärkihankkeisiin kuuluvat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja kaikenikäisten omaishoidon vahvistaminen, palveluseteli- ja perustulokokeilut sekä asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisen arviointi. Hankkeiden avulla on tarkoitus poikkihallinnollisesti edistää väestön terveyttä, vahvistaa varhaisen tuen palveluita ja kaventaa eri väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja.

Valiokunta toteaa, että kärkihankkeisiin osoitettu rahoitus on merkittävää tilanteessa, jossa määrärahoja on jouduttu monin paikoin vähentämään ja toimintoja supistamaan. On siksi erittäin tärkeää, että hankkeiden etenemistä seurataan säännöllisesti ja että niiden vaikuttavuutta arvioidaan sovittujen indikaattoreiden pohjalta.

Valiokunta korostaa, että kärkihankkeiden avulla on luotava uusia, kustannustehokkaita toimintamalleja, jotka voidaan ottaa valtakunnalliseen käyttöön ja joilla parannetaan palvelujen laatua ja toimivuutta ja vähennetään väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja. On myös tuettava ihmisten omia mahdollisuuksia edistää ja ylläpitää terveyttään sekä edistettävä mahdollisuuksia tehdä terveyttä ja osallisuuden tunnetta edistäviä valintoja. Ennen kaikkea on pystyttävä parantamaan sellaisia palveluja ja toimintamalleja, jotka hillitsevät sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua. Valiokunta korostaa erityisesti liikunnan merkitystä kaikissa elämänvaiheissa ja sen nostamista suurempaan rooliin mm. kouluissa, oppilaitoksissa, työpaikoilla, terveysneuvonnassa ja terveydenhuollossa. Myös sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita on arvioitava eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kuntia kannustetaan huolehtimaan terveyttä edistävistä palveluista, sillä kunnat vastaavat myös jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä korjaavien palveluiden siirtyessä maakuntien vastuulle.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että samalla kun lastensuojelun toiminnan painopistettä on siirretty ennaltaehkäiseviin palveluihin, on *sijaishuollon* kehittäminen jäänyt liian vähälle huomiolle. Onkin tärkeää, että kärkihankkeen yhteydessä kiinnitetään huomiota myös lastensuojelun sijaishuollon ja mm. sen ohjeistuksen, seurannan ja valvonnan kehittämistarpeisiin. On niin ikään tärkeää selvittää sijaishuollossa olevien lasten kuulemis- ja valitusmahdollisuuksien ja -menettelyn toimivuus. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös YK:n lapsen oikeuksien komitea on suositellut varmistamaan sijaishuoltoon sijoitettujen lasten asianmukaisen valvonnan ja seurannan.

Valiokunta katsoo, että kärkihankkeella on edistettävä myös *turvapaikkaa hakeneiden ja maahanmuuttajataustaisten lasten* asemaa ja heidän mahdollisuuksiaan saada tarvitsemiaan palveluja. Tämä edellyttää panostuksia mm. hyvään ja osaavaan poikkihallinnolliseen yhteistyöhön sekä uudenlaista toimintakulttuuria. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että alaikäisten, ilman huoltajaa olevien lasten edustajajärjestelmää kehitetään ja sen epäkohtiin puututaan.

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Päihteitä käyttävien äitien hoitokustannukset

Eduskunta on jo usean vuoden ajan osoittanut lisäresursseja päihdeäitien hoidon järjestämiseen. Määräraha on ollut tarpeellinen, sillä kunnille valtionosuutena osoitettu 3 milj. euron määräraha ei ole riittävällä tavalla varmistanut päihderiippuvaisten äitien hoidon saatavuutta. Myös toimintaa pitkään tukeneen Raha-automaattiyhdistyksen kantana on ollut, että se ei rahoita toimintaa siltä osin kuin kyse on kuntien lakisääteisistä tehtävistä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että päihdeäitien hoidon rahoitus saadaan pysyvälle ja kestävälle pohjalle, sillä rahoituksen jatkuva epävarmuus ja lyhytkestoisuus heikentävät hoidon saatavuutta ja toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä. Hoidon tarve on ilmeinen, sillä asiantuntija-arvioiden mukaan vuosittain 1—5 prosenttia syntyneistä lapsista (noin 600—3 000 lasta) on alkoholin vaurioittamia. Tehokkaalla ja ennaltaehkäisevällä hoidolla voidaan kuitenkin vähentää sekä inhimillistä kärsimystä että päihdehaitoista, huostaanotoista ja lasten vammautumisesta ym. aiheutuvia kuluja.

Valiokunta korostaa, että hoidon rahoitus on varmistettava viimeistään sote-uudistuksen yhteydessä, jolloin järjestämisvastuu siirtyy suuremmille toimijoille ja näin myös edellytykset palvelujen järjestämiseen paranevat. Samalla on kuitenkin välttämätöntä huolehtia myös siitä, että palvelujen saatavuus varmistetaan sote-uudistusta edeltävän siirtymäkauden aikana.

Valiokunta lisää momentille 1 750 000 euroa päihdeäitien hoidon turvaamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 33

Hoitotyön tutkimuksen rahoitus

Hoitotyöllä on keskeinen asema terveydenhoidossa ja sen vaikuttavuudella on suuri merkitys arvioitaessa hoidon tuloksia. Hoitotyön edistäminen edellyttää kuitenkin tutkimusta, jotta hoitokäytännöt perustuisivat tutkittuun tietoon. Näyttöön ja luotettavaan arviointiin perustuvaa tietoa hyödyntämällä voidaan yhdenmukaistaa hoitokäytäntöjä, parantaa hoidon vaikuttavuutta ja laatua sekä myös yhtenäisten palvelu- ja hoitoketjujen toimivuutta. Hoitomenetelmien kehittyessä näyttöön perustuvaa toimintaa tulee myös seurata ja arvioida jatkuvasti.

Valiokunta katsoo, että hoitotyön tutkimuksen rahoitus on saatettava kestävälle pohjalle.

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa näyttöön perustuvan hoitotyön edistämiseen.

Lapsiperheiden tuen kehittäminen

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan SOS-Lapsikylä ja Varkauden kaupunki ovat käynnistäneet hankkeen, jonka tavoitteena on luoda lapsiperheiden tukemiseksi aiempaa kokonaisvaltaisempaa tukea antava malli. Siinä paljon tukea tarvitseville perheille tarjotaan kokonaisvaltaista ja perheen omista tarpeista lähtevää tukea sirpaleisen palvelujärjestelmän sijaan. Toimintamallissa on keskeistä perhekokonaisuuden tuki, joka on riittävän pitkäkestoista ja juurisyihin pureutuvaa ja joka lähtee aidosti perheenjäsenten tarpeista. Toimintamalli vaatii erittäin hyvää ja keskitettyä johtamista, jotta perheen tarvitsemat erityispalvelut voidaan järjestää oikea-aikaisesti.

Valiokunta pitää tärkeänä, että käynnissä olevan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman rinnalla selvitetään myös malleja, joissa huomion keskipisteenä on lapsiperheen kokonaisvaltaisen tuen tarve ja koko perheen yhtaikainen auttaminen. On myös tärkeää selvittää keinot kustannustietoiseen palveluiden johtamiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan em. hankkeessa on mallinnettu, miten kunnat ja tulevat sote-alueet voisivat säästää jopa 20 prosenttia lapsiperheiden erityispalveluiden kustannuksista viiden vuoden aikana. Tämä mallinnus vaatii kuitenkin vielä jatkohankkeen, jotta se voidaan ottaa käyttöön.

Valiokunta lisää momentille 500 000 euroa ennakoivan lastensuojelun ja lapsiperheiden tarvelähtöisen auttamismallin (ns. Varkauden-mallin) kehittämiseen ja levittämiseen.

Matalan kynnyksen toimintamallit

Ruoka-apu. Valiokunta lisäsi kuluvan vuoden talousarvioon 1,1 milj. euroa matalan kynnyksen ja suoran avunannon kohteisiin, kuten ruoka- ja muuhun aineelliseen apuun. Määräraha oli tarkoitettu suoraan em. avun antamiseen ja siihen liittyvään välittömään asiakastyöhön.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaaliturvaa ja sen kannustavuutta sekä työllistymistä edistetään niin, että ruoka-avun tarve on mahdollisimman vähäinen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan käytännössä kuitenkin arviolta 20 000—25 000 ihmistä hankkii viikoittain ruokansa nk. leipäjonojen kautta. Avustusruoanjakelusta on käytännössä tullut tärkeä osa kaikkein huono-osaisimpien avustustoimintaa ja julkisia palveluita täydentävää turvaa, sillä leipäjonoissa asioi pääasiassa perusturvaetuuksien varassa eläviä ja huonossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä.

Valiokunta lisää momentille 1 000 000 euroa, joka on tarkoitettu valtakunnallisille toimijoille, jotka järjestävät ruoka-apua erityisen tuen tarpeessa oleville. Tuen myöntämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota toiminnan vaikuttavuuteen.

Päihderiippuvaisten tuki. Valiokunta lisää momentille 1 000 000 euroa päihderiippuvaisten tukeen. Hoitopaikkoja tarjoavien järjestöjen talous on erittäin heikko, ja myös kuntien mahdollisuudet maksusitoumusten antamiseen ovat vähentyneet. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarve alkoholi- ja huumeongelmaisten auttamiseen on kuitenkin erittäin suuri. Päihdehäiriöt aiheuttavat pääosan nuorten ja nuorten aikuisten terveyshaitoista, ovat merkittävä syrjäytymisen riskitekijä ja voivat aiheuttaa pitkäaikaista työkyvyttömyyttä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kolmannella sektorilla on mahdollisuus lisätä päihteidenvastaista työtä ja päihderiippuvaisten tarvitseman avun ja tuen tarjontaa.

Momentin määräraha. Momentille lisätään yhteensä 4 500 000 euroa, josta osoitetaan
— 1 750 000 euroa päihdeäitien palveluiden turvaamiseen
— 250 000 euroa näyttöön perustuvan hoitotyön edistämiseen
— 1 000 000 euroa valtakunnallisille toimijoille, jotka järjestävät ruoka-apua erityisen tuen tarpeessa oleville
— 1 000 000 euroa päihdeongelmista kärsivien hoidon ja tuen järjestämiseen
— 500 000 euroa ennakoivan lastensuojelun ja lapsiperheiden tarvelähtöisen auttamismallin kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *7 572 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Valiokunta viittaa jäljempänä momentin 33.50.50 kohdalla esitettyyn ja lisää momentille 40 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *3 612 140 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

50. Veteraanien tukeminen

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Hallitus esitti, että kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2016 tasolle ja että kansaneläkeindeksiä alennettaisiin 0,85 prosentilla. (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista sekä laeiksi kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta, HE 149/2016 vp).

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 26/2016 vp) pohjalta eduskunta päätti kuitenkin muuttaa esitystä siten, että rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä sekä veteraanilisä jätetään 0,85 prosentin indeksin alennuksen ulkopuolelle sotiemme veteraanien etuuksien suojaamiseksi. Siten nämä etuudet pysyvät vuonna 2017 saman suuruisina kuin kuluvana vuonna. Muutos lisää määrärahatarvetta ensi vuoden talousarvioon yhteensä 180 000 euroa, josta rintamalisien osuus on 140 000 euroa ja vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaisen veteraanilisän osuus 40 000 euroa (mom. 33.40.60).

Valiokunta lisää momentille 140 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *16 140 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi hallitus lisää veteraanikuntoutukseen 40 milj. euroa, joka osoitetaan maksuttomien kotiin vietävien palvelujen järjestämiseen. Palvelujen lisäys rahoitetaan rahapelitoiminnan tuotolla ja lisäresurssit ajoitetaan kolmelle vuodelle siten, että ensi vuonna lisäys on 20 milj. euroa, vuonna 2018 se on 15 milj. euroa ja vuonna 2019 vielä 5 milj. euroa. Tämän lisäksi on päätetty aikaistaa sotainvalidien haitta-asterajan alentamista siten, että heti vuoden 2017 alusta lukien myös 10 prosentin sotainvalidit pääsevät maksuttomien kunnallisten kotipalveluiden piiriin. Muutoksen kustannusvaikutus on 4,7 milj. euroa vuonna 2017, ja se on otettu huomioon momentin 33.50.51 määrärahassa.

Valiokunta on erittäin tyytyväinen näihin lisäpanostuksiin ja toteaa, että haitta-asterajan alentaminen vastaa myös eduskunnan viime vuonna hyväksymää lausumaa, jossa edellytettiin haitta-asterajan alentamista 10 prosenttiin viimeistään itsenäisyyden juhlavuonna 2017 (VaVM 16/2015 vp).

Resurssien lisääminen on ajankohtaista nyt, sillä kotiin vietävien avopalveluiden tarve on erittäin suuri. Veteraanien vanhetessa yhä harvempi pystyy lähtemään kodin ulkopuoliseen kuntoutukseen, mutta kotona selviytymiseen tarvitaan sen sijaan aiempaa enemmän tukipalveluja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kuntoutusmäärärahat käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja täysimääräisesti ja myös veteraanin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä edellyttää aiempaa suurempaa joustavuutta laitoskuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin osoitettujen määrärahojen käytössä.

Valiokunta korostaa myös kuntien roolia, sillä lisäresurssien käyttö ja vaikuttavuus riippuvat suurelta osin siitä, miten palveluiden järjestämisen toimeenpano kuntatasolla onnistuu. Määrärahan täysimääräinen käyttö edellyttää kunnilta aiempaa määrätietoisempaa otetta palveluiden järjestämiseen ja niistä tiedottamiseen. Kuntien on entistä aktiivisemmin huolehdittava siitä, että kaikki palveluihin oikeutetut veteraanit varmasti tavoitetaan ja että kotiin vietäviä palveluja tarjotaan monipuolisesti ja joustavasti ottaen huomioon veteraanin kunto ja kotona selviytymistä tukeva palvelukokonaisuus.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että kunnille annettava ohjeistus tukee ja kannustaa kuntia veteraanipalveluiden järjestämisessä ja varmistaa valtakunnallisesti mahdollisimman tasavertaiset palvelut.

Valiokunta ehdottaa seuraavan lausuman hyväksymistä:

Valiokunnan lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa veteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyyttä sekä palvelujen toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jotta kaikilla veteraaneilla on mahdollisuus päästä heille tarkoitettujen palveluiden piiriin.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

31. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen tuki ja eräät muut menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on täydentävän talousarvioesityksen mukaan vain 400 000 euroa, sillä valtaosa määrärahasta (5,2 milj. euroa) siirretään talousarvion uudelle momentille 28.70.05. Sille on nyt keskitetty sote- ja maakuntauudistuksen digitalisaation ja toimintatapojen uudistamiseen liittyvä rahoitus, joka on ensi vuonna 31,3 milj. euroa.

Valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa toteutetaan laajoja uudelleenjärjestelyjä, jotka koskevat tehtäviä, toimintoja, henkilöstöä, kiinteistöjä ja muuta omaisuutta. Uudistus toteutetaan noin kahden vuoden mittaisen siirtymäajan kuluessa, ja sen toimeenpanoa varten tarvitaan riittävät resurssit valtakunnallista ohjausta ja muutostukea sekä maakuntien väliaikaishallintoa varten.

Valiokunta korostaa tässä yhteydessä erityisesti ICT-hankkeiden onnistumisen merkitystä. Sosiaali- ja terveydenhuollon ICT-järjestelmien uudistaminen on yksi aivan ratkaiseva tekijä siinä, saavutetaanko sote- ja maakuntauudistuksella sille asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. Järjestelmien on oltava yhteentoimivia ja käyttäjäystävällisiä, ja tiedon tulee tukea hoitoketjuja ja kulkea potilaan mukana. Tietojärjestelmien on osaltaan varmistettava toiminnan tehokkuus ja vaikuttavuus. Valiokunta painottaa myös valtakunnallisten, terveyspalveluiden laatua ja kustannuksia kuvaavien rekistereiden merkitystä terveyspalveluiden kehittämisessä.

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentin määräraha on vähentynyt tuntuvasti tällä vuosituhannella. Yliopistotasoiseen tutkimukseen osoitettiin 2000-luvun alkuvuosina 56—59 milj. euroa ja vuosina 2009—2011 vielä noin 40 milj. euroa. Sittemmin rahoitus on alentunut edelleen 30 milj. euroon, ja ensi vuonna momentin määrärahaksi ehdotetaan 15 milj. euroa. Tämä on 3 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna ja enää noin neljäsosa siitä summasta, joka terveydenhuollon tutkimukseen oli käytettävissä 2000-luvun alussa.

Valiokunta viittaa aiempiin kannanottoihinsa (mm. VaVM 16/2015 vp) ja korostaa tässäkin yhteydessä niitä merkittäviä tuloksia, joita terveyden tutkimuksen rahoituksella on saatu aikaan. Tutkimusten avulla on voitu edistää kansanterveyttä ja vaikuttaa hoidon laatuun sekä sen kustannuksiin. On myös syntynyt uusia hoitomenetelmiä, joiden vaikuttavuudesta terveyteen on kiistaton tutkimuksellinen näyttö. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pelkästään HUS:ssa on kehitetty 10 vuoden aikana noin 700 uutta hoitokäytäntöä tai sovellusta kliinisen tutkimuksen avulla. Tutkimuksella on ollut kaiken kaikkiaan suuri merkitys lääketieteen kehittymiselle ja myös sen kansainvälisesti tunnustetulle korkealle tasolle Suomessa.

Valiokunta toteaa, että lääketieteellinen ja terveystieteellinen tutkimus on olennainen osa hyvää hoitoa ja sen kehittämistä. Tutkimuksen väheneminen vaikuttaa tutkimuksen määrään, ja pitkällä aikavälillä se heijastuu myös hoidon laatuun. Myös mahdollisuudet hoitokäytäntöjen sekä uusien kustannustehokkaiden hoitomuotojen kehittämiseen heikkenevät.

Valiokunta viittaa edellä momentin 33.03.25 kohdalla esitettyyn ja nostaa myös tässä yhteydessä esille *genomikeskukselle, biopankeille ja syöpäkeskukselle* myönnetyn rahoituksen (17 milj. euroa) merkityksen mm. tutkimukselle, hoidolle ja lääkekehitykselle. Panostukset tukevat myös terveysalan kasvustrategiaa, jolla tähdätään kilpailukykyisen toimintaympäristön luomiseen ja alan talouskasvun edistämiseen. Tämän lisäksi toiminnan tulokset hyödyttävät myös suomalaisen terveydenhoitojärjestelmän asiakkaita.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että *sosiaalialan tutkimuksella* ei ole vastaavaa erillistä rahoitusmekanismia kuin lääketieteellisellä tutkimuksella, vaan käytännössä sosiaalialan tutkimus pohjautuu suurelta osin opinnäytetöihin, jolloin tutkimus ei ole samalla tavalla pitkäjänteistä ja kasautuvaa kuin terveydenhuollossa. Tutkitulle tiedolle on kuitenkin erittäin suurta tarvetta sosiaalipalveluja kehitettäessä ja uudistettaessa sekä uusia palvelurakenteita luotaessa.

Valiokunta viittaa jäljempänä momentin 33.60.63 kohdalla todettuun ja korostaa myös tässä yhteydessä, että sosiaalialan tutkimuksen rahoitus on ratkaistava sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. Jatkossa olisi perusteltua pohtia osaamiskeskusten kansallista erikoistumista ja yhteistyötä niiden resurssien tehokkaan käytön ja tutkimuksen laadun varmistamiseksi.

Valiokunta lisää momentille 5 000 000 euroa yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen ja ehdottaa seuraavan lausuman hyväksymistä:

> ***Valiokunnan lausumaehdotus 4***
>
> *Eduskunta edellyttää, että sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä huolehditaan siitä, että sosiaalialan tutkimuksen ja yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen, mukaan lukien hoitotyön tutkimuksen, voimavarat turvataan.*

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *20 000 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määrärahaksi ehdotetaan 13,6 milj. euroa, joka on 2 milj. euroa kuluvaa vuotta enemmän. Määrärahan lisäys on myönteistä, mutta jatkossakaan rahoitus ei anna mahdollisuutta nostaa turvakotipaikkojen määrää Euroopan neuvoston suositusten mukaiselle tasolle. Ns. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) mukainen taso edellyttäisi, että Suomessa olisi noin 500 turvakotipaikkaa (1 perhepaikka / 100 000 asukasta), kun niitä on nyt noin 120.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kattavaan turvakotiverkkoon tarvittaisiin vuosittain noin 40 milj. euron rahoitus. Tämän hallituskauden aikana toiminnan rahoitusta on tosin tarkoitus nostaa, mutta vielä vuonna 2019 se olisi vain 17,5 milj. euroa.

Turvakotipaikkoja ei siis ole riittävästi, eivätkä ne myöskään jakaudu alueellisesti kattavasti. Saadun selvityksen mukaan turvakodeissa oli viime vuonna yhteensä yli 3 000 asiakasta, mutta tilanpuutteen vuoksi lähes 1 200 asiakasta jouduttiin ohjaamaan toiseen turvakotiin. Lisätarvetta on pääkaupunkiseudun lisäksi mm. Lounais-Suomessa sekä Länsi- ja Sisä-Suomessa.

Valiokunta on tyytyväinen, että Istanbulin sopimuksen mukainen ympärivuorokautinen puhelinpalvelu on käynnistymässä vielä kuluvan vuoden aikana, mutta korostaa, että rahoituksen riittävyyttä on seurattava ja tarvittaessa osoitettava lisäresursseja. Puhelimen toiminta rahoitetaan valtion budjetista siten, että THL vastaa puhelimen käynnistämiseen ja koordinointityöhön liittyvistä menoista ja palveluntuottaja saa valtionavustusta, joka rahoitetaan rikosuhrirahastosta.

Valiokunta kiinnittää huomiota vielä siihen, että Istanbulin sopimus velvoittaa myös sellaisten tukikeskusten perustamiseen, jotka tarjoavat raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreille lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa. Sopimuksen mu-

kaan tukikeskuksia tulee olla riittävästi ja niiden tulee olla helposti saavutettavia. Tavoitteena on tukikeskus jokaista 200 000 asukasta kohden, mutta toistaiseksi Suomessa on vain yksi tukikeskus, joka toimii kahdella paikkakunnalla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että turvakotiverkosto saatetaan vähitellen Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle ja että Istanbulin sopimuksen edellyttämiä tukitoimia muutoinkin edistetään.

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentin määrärahaksi ehdotetaan 2 milj. euroa, joka on 1 milj. euroa kuluvaa vuotta vähemmän.

Sosiaalialan osaamiskeskukset perustettiin vuonna 2002 turvaamaan alan tietoperustan kehittymistä, mutta toiminnan rahoitus on ollut koko toiminnan ajan varsin niukkaa. Ensi vuoden tilanne on poikkeuksellisen hankala, kun rahoitus vähenee vielä kolmanneksella kuluvaan vuoteen verrattuna.

Valiokunta korostaa sosiaalialan osaamiskeskusten osaamista ja merkitystä sote-uudistuksessa, jossa palvelujärjestelmän muutospaineet ovat poikkeuksellisen suuret. Tarvitaan tutkittua tietoa mm. palveluiden vaikuttavuudesta, palvelutarpeen arvioinnista sekä palveluiden kustannustehokkaasta järjestämisestä. Osaamiskeskukset ovat mukana myös hallituksen kärkihankkeiden valmistelussa ja toteutuksessa.

Valiokunnan mielestä sosiaalitieteellisellä tutkimuksella tulee olla samanlaiset mahdollisuudet valtion tutkimusrahoitukseen kuin terveyden tutkimuksella nykyisin on. Asia on ratkaistava sote-uudistuksen yhteydessä, kuten myös se, miten osaamiskeskusverkoston toimintamahdollisuudet turvataan.

Valiokunta lisää momentille 1 000 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *3 000 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Ympäristöministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä 184,204 milj. euron määrärahaa, joka on 17,673 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa. Lisäksi valtion asuntorahastosta rahoitetaan pääosa asuntotoimen avustuksista ja korkotuista. Ympäristötehtävien toimeenpanon edellyttämät toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELYt) osalta ja valtiovarainministeriön hallinnonalalle aluehallintovirastojen (AVIt) osalta.

Valiokunta toteaa, että hallinnonalan resurssit ovat kaiken kaikkiaan hyvin niukat. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti aluehallinnon henkilöstön vähentymiseen. Valiokunta pitää tarpeellisena, että ympäristöministeriö jatkaa vuonna 2015 aloitettuja sopeutustoimia, joiden avulla pyritään ylläpitämään laadukas, yhdenmukainen, tehokas ja vaikuttava ympäristöhallinto niukkenevista voimavaroista huolimatta. Runsaasta lainsäädännöstä johtuen keskeisin keino säästöjen aikaansaamiseksi on lainsäädännön uudistaminen sekä toimintatapojen tehostaminen. Resursseja on vahvistettu myös muuttamalla valvontaa maksulliseksi.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin EU:n LIFE-ympäristörahaston hankkeet, joiden haussa Suomi on pärjännyt hyvin. Vuosina 1995—2016 on toteutettu yhteensä 130 hanketta, joiden kokonaiskustannukset ovat olleet 230 milj. euroa. Valiokunta pitää hyvänä, että kansallisen rahoituksen (momentin 35.10.64) määräraha on pystytty pitämään vuoden 2016 tasolla. EU-rahoituksen turvaamiseksi myös jatkossa on erittäin tärkeää varmistaa hankkeisiin tarvittavan 40 prosentin kansallisen rahoitusosuuden riittävyys.

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 25,878 milj. euron määrärahaa. Eräiden kustannusten poistumisen seurauksena nettomääräinen toimintamenojen vähennys on noin 2,9 milj. euroa. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) toiminnallisen rahoituksen määrä tulee olemaan yhteensä noin 60 milj. euroa vuonna 2016, joten ulkopuolisen rahoituksen osuus on suuri. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kustannuksista katetaan vain noin 30 prosenttia toimintamenorahoituksella.

Valiokunta on huolissaan Suomen ympäristökeskuksen perusrahoituksesta, joka turvaa myös ulkopuolisen rahoituksen hankkimisen. Henkilöstömäärä vähenee talousarvioesityksen myötä vuoden 2013 tasosta 20 prosenttia ja vuoden 2015 tasosta vajaat 10 prosenttia. Valiokunta pitää tärkeänä, että SYKEn kyky tuottaa korkeatasoista ja ennakoivaa, päätöksentekoa tukevaa tietoa turvataan.

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 2,230 milj. euron määrärahaa, joka on 496 000 euroa enemmän kuin vuonna 2016. Esitys sisältää 500 000 euron lisäyksen Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankintaan, joten varsinaisten järjestöavustuksien määrärahat ovat lähes vuoden 2016 tasolla.

Valiokunta pitää tärkeänä momentin määrärahalla organisoitavaa laajaa vapaaehtoistyötä, jonka avulla on lisätty mm. ympäristötietoisuutta ja tehty konkreettisia luonnonsuojelutoimenpiteitä. Myös asunto- ja rakennusneuvonnan osalta järjestöjen rooli on kasvanut viranomaisresurssien vähentyessä.

Valiokunta suhtautuu edelleen varauksellisesti (kuten VaVM 16/2015 vp) Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankintojen rahoittamiseen käsiteltävän momentin määrärahoista. Vapaaehtoistoiminnan tukeminen valtion avustuksella on erittäin kannatettavaa, mutta suuret alushankinnat lisäävät kohtuuttomasti valtion kustannuksia. Veneilyn harrastajien ongelmat jätteiden kuljetuksen suhteen ovat ymmärrettäviä, mutta ratkaisu ei nykyisessä taloustilanteessa voi olla heille valtion tuella tarjottavat ilmaiset jätepisteet. Myös veneilijöiden maksuja tulee pystyä tarkistamaan siten, että ne vastaavat todellisia kustannuksia, kuten on tehty muidenkin toimijoiden osalta. Valiokunta korostaa, että rantojen siisteys on keskeinen matkailuun vaikuttava tekijä, joten jätehuollon tulisi olla erityisesti saaristokuntien intressissä. Lisäksi veneilijöiden ympäristötietoisuuteen tulee kiinnittää entistäkin enemmän huomiota, ettei ilmaisten jätepisteiden vaihtoehtona ole jätteiden hautaaminen maahan tai jättäminen luontoon.

Valiokunta korostaa lisäksi, että momentin avustusta tulee voida jakaa kaikille valtakunnallisesti laajaa ympäristö- ja luonnonsuojelutyötä tekeville toimijoille järjestön nimestä riippumatta. Myös järjestön toimiala voi jakaantua vahvasti eri hallinnonaloille. Valiokunta viittaa Suomen Metsästäjäliittoon, jonka piirissä tehtävä ympäristötyö on laajuudeltaan ja vaikuttavuudeltaan merkittävää mm. kosteikkojen rakentamisessa. Valiokunta edellyttää, että ympäristöministeriö arvioi uudelleen, kattaako momentin nykyinen käyttötarkoitus myös Metsästäjäliiton avustamisen, ja tarvittaessa muuttaa käyttötarkoitusta vuoden 2017 ensimmäisen lisätalousarvioesityksen yhteydessä siten, että se mahdollistaa avustuksen myöntämisen.

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa osoitettavaksi Suomen Metsästäjäliitolle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *2 280 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 14,725 milj. euron määrärahaa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että tästä 10,715 milj. euroa on tarkoitus osoittaa Itämeren ja vesien suojeluun, kuten vesien- ja merenhoi-

don suunnitteluun ja toteutukseen, vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämiseen sekä ravinteiden kierrätykseen ja ostopalveluina toteutettaviin vesi- ja merialueseurantoihin.

Valiokunta pitää erityisen tärkeinä panostuksia kiertotalouteen. Itämeri-sitoumuksen mukaisesti Suomi pyrkii ravinteiden kierrättämisen esimerkkialueeksi. Tavoitteen toteuttamiseksi toimeenpannaan ns. RAKI-ohjelmaa osana hallituksen kärkihanketta Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön. Ympäristöministeriö valmistelee myös kierrätystä edistävää sääntelyä ja toteuttaa kierrätyksen kokeiluhankkeita.

Momentin määrärahaa käytetään lisäksi mm. pilaantuneiden maa-alueiden kunnostukseen. Valiokunta pitää hyvänä, että työ etenee aiempaa koordinoidummin valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman pohjalta. Momentilla on varattu määräraha myös Suomen ilmastopaneelin toimintaan.

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 29,406 milj. euron määrärahaa. Valiokunta pitää hyvänä, että määrärahassa on huomioitu itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi kesäkuussa 2017 avattava Hossan kansallispuisto.

Valiokunta toteaa, että Metsähallituksen luontopalveluiden määrärahakehitys on viime vuosina ollut suhteellisen vakaata, mutta etenkin uusien kansallispuistojen perustamisen ja luontopalveluiden hoitoon siirretyn kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden myötä haasteet ovat kasvaneet. Kansallispuistojen perustaminen on tehty erillisrahoituksella, mutta ylläpitorahoitus on pidetty ennallaan. Lisävoimavaroja vaativat myös puolustusvoimilta siirtyneet yleisölle avatut luonnonsuojelukohteet Örön saaressa Kemiönsaaren kunnassa ja Vallisaaressa Helsingin edustalla. Valiokunta korostaa, että kansallisomaisuuden kunnossapidosta tulee huolehtia. Tavoitteen toteuttamiseksi valiokunta pitää myös tärkeänä, että Metsähallitus kehittää menetelmiään seurata kohteiden kunnostusvelkaa ja parantaa siten raportointiaan kansallisomaisuuden hoidosta.

Suomi tunnetaan maailmalla parhaiten puhtaasta luonnostaan. Valiokunta pitää hyvänä, että Suomen kansallispuistojen tuotteistusta ja markkinointia on tehty aiempaa laajemmin yhteistyössä Visit Finlandin kanssa. Kansallispuistot ovat osa Suomen matkailun maakuvaa ja kasvattavat osaltaan matkailutuloa. Metsähallituksen erityisalueille tehtiin yhteensä yli 6 milj. käyntiä vuonna 2015. Kokonaistulo- ja työllisyysvaikutuksien arvioidaan olleen paikallistalouteen noin 214 milj. euroa ja 2 100 henkilötyövuotta (luku ei sisällä Metsähallituksen omaa henkilöstöä).

Valiokunta korostaa Luontopalveluiden työllistävää vaikutusta erityisesti harvaan asutuilla seuduilla. Toiminnan luonne on mahdollistanut myös yhteensä 570 nuoren palkkaamisen vuosina 2010—2016 talousarvioiden erillismäärärahoilla ja henkilökohtaisella palkkatuella. Vuoden 2017 talousarvioesitys ei sisällä määrärahaa nuorten työllistämiseen. Luontopalveluilla on lisäksi kansalaisjärjestöjen kanssa laajaa vapaaehtoistyötä, ja se työllistää myös avolaitosvankeja.

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 35

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *29 656 000* euroa.

(2.—6. kappale kuten HE 134/2016 vp)

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 6,042 milj. euron määrärahaa, joka on 5,03 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Vähennys johtuu pääosin siirtoviemärihankkeiden rahoituksen päättymisestä sekä kertaluontoisen kärkihankerahoituksen poistumisesta. Momentin määräraha myönnetään pääosin tutkimus- ja hankeavustuksiin, joilla edistetään uusien tekniikoiden testausta ja käyttöönottoa sekä hyvien käytäntöjen soveltamista.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että määrärahaa osoitetaan vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteisiin kärkihankkeen Kiertotalouden läpimurto, vesistöt kuntoon mukaisesti. Rahoitusta kohdistetaan mm. rehevöitymisen ja haitallisten aineiden vesistökuormituksen hallintaan, haja-asutuksen jätevesien hallintaan ja pohjavesien suojelun edistämiseen. Perusteltua on myös, että määrärahaa käytetään haja-asutuksen jätevesineuvonnan avustuksiin. Muuttuvat säännökset edellyttävät riittävää kiinteistökohtaista neuvontaa.

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 18,630 milj. euron määrärahaa, joka on 150 000 euroa enemmän kuin vuonna 2016. Suuri muutos määrärahan tasossa tapahtui kuitenkin vuonna 2016, jolloin momentilta vähennettiin 30 milj. euroa. Määrärahasta on tarkoitus osoittaa 15 milj. euroa maanomistajien vapaaehtoisiin suojelutarjouksiin perustuvan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO-ohjelman) toteutukseen.

Valiokunta toteaa, että rahoitus ei riitä METSO-ohjelman tavoitteiden toteuttamiseen. Vuonna 2014 hyväksytyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan tavoitteena on suojella 96 000 hehtaaria arvokkaita metsäalueita vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteen tasainen toteuttaminen edellyttää noin 4 000 hehtaarin vuosittaista suojelua, jolloin vuotuinen määrärahatarve on 18 milj. euroa. Lisäksi voimassa oleva valtiontalouden kehyspäätös on voimakkaasti laskeva, joten 3 milj. euron rahoitusvaje kasvaa 6 milj. euroon vuonna 2018 ja 8 milj. euroon vuonna 2019.

Ohjelma on osoittanut toimivuutensa, ja sen kautta on saatu hyviä tuloksia. Ohjelmalla edistetään talousmetsien luonnonhoitoa ja tehdään pysyviä ja määräaikaisia suojelusopimuksia metsänomistajien tarjoamille kohteille. Metsistä noin 90 prosenttia on talousmetsien käytössä. Metsätalous muodostaa myös keskeisen osan hallituksen tavoitteesta vahvistaa biotaloutta uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä lisäämällä. Puun käytön merkittävästi kasvaessa on myös luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen kiinnitettävä vastaavasti yhä enemmän huomiota.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii METSO-ohjelman rahoituksesta siten, että ohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa. Valiokunta korostaa määrällisten tavoitteiden lisäksi laadullisten tavoitteiden saavuttamista ja pitää myönteisenä, että määrärahalla on jatkossa tarkoitus toteuttaa entistä laadukkaampia ja laajempia tai nykyisiä suojelualueita täydentäviä kohteita.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Pääluokka 35

Valiokunta lisää momentille 2 000 000 euroa METSO-ohjelman toteuttamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään *20 630 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Valtuus

(Kuten HE 134/2016 vp)

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Uusi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuslaki (HE 156/2016 vp) astuu voimaan vuoden 2017 alussa. Avustusten myöntäminen siirtyy uuden lain myötä kunnilta Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseen (ARA).

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus täydensi talousarvioesitystä lisäämällä momentille 140 000 euroa uuden lain myötä siirtyvän tehtävän toteuttamisen alkuvaiheeseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisämääräraha ei kuitenkaan riitä tehtävän hoitamiseen vuonna 2017. Avustusmuoto on volyymiltaan suuri, noin 3 500 myönnettyä avustusta vuosittain. Hakemusten käsittely sisältää paljon neuvontaa ja ohjausta. Lisäksi hakijoista suurin osa on iäkkäitä kotitalouksia, jolloin paperilla toimitettujen hakemusten osuus tulee olemaan suuri sähköisestä haku- ja käsittelyjärjestelmästä huolimatta. Valiokunta pitää tehtävän siirtoa ARAlle erittäin kustannustehokkaana. Kuntaliiton arvion mukaan sillä saavutettava kuntien nettosäästö on noin 3,5—4 milj. euroa.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa uuden asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuslain mukaisten tehtävien hoitamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomääräraha *5 181 000* euroa.

(2. kappale kuten HE 134/2016 vp)

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Määräraha käytetään uuden asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuslain (HE 156/2016 vp) mukaisiin avustuksiin.

Valiokunta pitää korjausavustuksia erittäin tarpeellisena tukimuotona, jonka avulla parannetaan iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia asua kotona. Käsiteltävän momentin lisäksi korjausavustuksia maksetaan myös valtion asuntorahaston varoista (mom. 35.20.60). Yhteen-

sä avustusten määräksi esitetään 35 milj. euroa, josta noin 25 milj. euroa suunnataan hissien jälkiasennuksiin ja noin 10 milj. euroa vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kumottavan korjausavustuslain (1184/2005) mukaisia terveysavustuksia ei enää makseta vuonna 2017, kuitenkin esimerkiksi sisäilmaongelmat ovat lisääntyneet. Valiokunta pitää näin ollen erittäin tärkeänä, että rakennusten aiheuttamista terveysongelmista kärsiville etsitään vaihtoehtoisia tukiväyliä.

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Talousarvioesityksessä valtion asuntorahaston lainavaltuudeksi esitetään noin 1,8 mrd. euroa. Tästä vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen osuus on 1 410 milj. euroa, takauslainat vuokratalojen rakentamiseen 285 milj. euroa ja asunto-osakeyhtiöiden perusparannusten takauslainat 100 milj. euroa. Rahoituksen arvioidaan riittävän noin 9 000 korkotukiasunnon ja noin 2 000 takausvälimallin asunnon rakentamiseen sekä noin 12 500 asunnon perusparannukseen. Valiokunta pitää lainavaltuuden yleistä tasoa kohtuullisena ja pitää myönteisenä, että korkotukilainavaltuus mahdollistaa kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon lisäämisen.

Pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarve on kasvanut jo pitkään. Kysyntä ylittää tarjonnan siinä määrin, että se haittaa työvoiman liikkuvuutta ja siten talouskasvua. Pulaa pienistä ja kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista lisää edelleen väestön keskittyminen kasvukeskuksiin, heikko taloustilanne, maahanmuutto ja vuonna 2015 merkittävästi kasvanut turvapaikkahakijoiden määrä.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden edellytyksenä on riittävä asuntotarjonta, joka hillitsee myös asumisen kallistumista. Tilastokeskus arvioi, että vuonna 2017 rakennetaan yhteensä 34 000 asuntoa, joka on selvästi pitkän aikavälin keskiarvoa enemmän. Asuntotuotannon vilkastumisen taustalla ovat Tilastokeskuksen mukaan alhaiset korot ja Euroopan keskuspankin markkinoiden runsas rahoitus. Myös liike- ja toimistomarkkinoilla on liikkunut ennätysmäisen paljon rahaa, ja asuntorahastot ovat olleet iso toimija uusien asuntojen markkinoilla.

Valiokunta toteaa, että valtion ja kaupunkiseutujen välisillä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimuksilla on pystytty luomaan edellytykset tonttitarjonnan ja asuntotuotannon merkittävälle lisäämiselle. Uudet MAL-sopimukset Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun seudulle astuivat voimaan kesäkuussa 2016. MAL-sopimuksissa käytettävät ohjauskeinot ovat osoittaneet toimivuutensa, joten niiden käyttöä on edelleen vahvistettava ja kehitettävä. Alkaneella sopimuskaudella valtio myöntää sopimusten vauhdittamiseksi mm. kunnallistekniikka-avustuksia (15 milj. euroa/vuosi), vuokra-asuntojen käynnistysavustuksia Helsingin seudulla (nostettu 10 milj. eurolla 20 milj. euroon/vuosi), pienten kustannustehokkaiden liikennehankkeiden tukea (30 milj. euroa), joukkoliikennetukea (40 milj. euroa) sekä avustukset Raide-Jokeriin (84 milj. euroa) ja Tampereen raitiotiehen (71 milj. euroa).

Valiokunta pitää hyvänä, että valtio vaatii MAL-sopimuksissa joukkoliikennehankkeiden rahoittamisen ehtona tontti- ja asuntotuotannon lisäämistä. Esimerkiksi Raide-Jokerin ja Tampereen raitiotien osalta on huomioitava, että valtio saa infraan sijoittamansa varat hyvin todennäköisesti

takaisin kasvavina verotuloina. Ylipäätään liikenneinvestointien rahoittamista tulee tarkastella laajemmin asuntojen kysynnän ja tarjonnan välisen tasapainon saavuttamiseksi. Myös käynnistysavustuksien vaikuttavuus on ollut korkea, ja tuki on siirtynyt suoraan asukkaan hyväksi, mikä näkyy markkinahintaa alhaisempana vuokratasona. Valiokunta pitää tarpeellisena harkita avustuksen maksamista esimerkiksi puolitettuna (5 000 euroa/asunto) Helsingin seudun lisäksi muillekin MAL-alueille.

Valtion tukeman kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi on myönteistä, että korkotukilainojen ehdot paranevat vuoden 2017 alussa. Erityisesti pitkä korkotukilaina ei ole ollut riittävän houkutteleva toimijoille, ja sen mukainen rakentaminen on viime vuosina jäänyt pääosin kuntien vastuulle. Houkuttelevuutta lisätään mm. muuttamalla yleishyödyllisyysvaatimus kohdekohtaiseksi. Lisäksi lainanlyhennys on tarkoitus muuttaa nykyistä etupainotteisemmaksi, mikä hillitsee vuokrankorotuspaineita kohteiden tullessa peruskorjausikään.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että pitkän korkotuen omavastuukorko on puolitettu 1,7 prosenttiin vuoden 2019 loppuun saakka tavallisten ja erityisryhmien vuokra-asuntojen osalta. Korkotuen suuruus vaikuttaa suoraan pankin marginaaliin, vaikka se muilta osin konkretisoituu vasta, jos korkotaso nousee merkittävästi. Omavastuukoron alentaminen koskee myös edellä mainittujen vuokra-asuntojen perusparantamislainoja ja tukee osaltaan peruskorjausten tekemistä niillä alueilla, joilla vanhaa asuntokantaa voidaan uudistaa paremmin kysyntää vastaavaksi. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä yleensäkin korjausrakentamisen koko maan kattavaa työllistävää vaikutusta.

Valiokunta toteaa lisäksi, että korkotukilainojen joustavaa käyttöä lisätään liittämällä lyhyet korkotukilainat osaksi yleistä korkotukilainojen hyväksymisvaltuutta. Valiokunta suhtautuu valtuuksien yhdistämiseen kriittisesti ja pitää tärkeänä, että tuotannon ohjauksessa painotetaan pitkän, 40 vuoden korkotukimallin mukaista rakentamista. Valiokunta toteaa kuitenkin samalla saamiensa selvitysten perusteella, että pitkää korkotukimallia ei edellä mainituista muutoksista huolimatta koeta toimivaksi. Valtion asettamien rajoitusten ja tuen välinen suhde on edelleen epätasapainossa. Valiokunta pitää näin ollen eduskunnan lausuman (YmVM 9/2016 vp) mukaisesti tarpeellisena 40 vuoden korkotukimallin kokonaisvaltaista kehittämistä.

Valiokunta on huolissaan pääkaupunkiseudulla käyttöön otettavista tulorajoista asukasvalinnassa. Vaikka tulorajoihin mahtuu suuri osa palkansaajista, muutoksen vaikutuksia tulee seurata tarkasti. Tulorajojen käyttöönotto ei saa lisätä segregaatiota eikä leimata asukkaita, vuokrataloja ja asuinalueita. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitettiin lisäksi huoli mahdollisesta asukkaiden tulojen määräaikaistarkastuksesta ja siihen sisältyvästä kannustinloukusta, kun siirtyminen paremmin palkattuun työhön voisi vaikuttaa asumiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että vuokrataloyhtiöiden toimintaedellytykset mahdollistetaan myös väestöltään vähenevillä alueilla ja alueilla, joissa asuntokanta ei vastaa kysyntää tai se on tullut elinkaarensa päähän eikä korjaaminen ole taloudellisesti kannattavaa tai tarkoituksenmukaista. Talousarvioesityksessä helpotetaan ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Jatkossa on tärkeää lisäksi selvittää keinoja,

joilla asuntokantaa pystytään sopeuttamaan vähenevään kysyntään jo ennen kuin taloudelliset ongelmat konkretisoituvat.

Valiokunta painottaa, että kohtuuhintaisen asuntotuotannon tulee olla pitkäjänteinen ja johdonmukainen tavoite. Tavoitetta tukee osaltaan myös ympäristöministeriön käynnistämä rakentamismääräyskokoelman uudistaminen vuoteen 2018 mennessä tarpeettomien normien purkamiseksi ja rakennuskustannusten alentamiseksi. Käynnissä on mm. kaavoituksen ja rakentamisen päätösprosessien sujuvoittaminen sekä esteettömyyttä koskevien määräysten muuttaminen. Valiokunta nostaa lisäksi esiin liian yksityiskohtaiset kaavamääräykset, kuten velvoitteet ullakkosaunojen ja viherhuoneiden rakentamisesta. Kaavojen sisällön taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida kaavoitusvaiheessa rakentamisen hinnan näkökulmasta. Normeja purettaessa on kuitenkin samalla syytä muistaa, että osalla niistä on tärkeä ohjaava vaikutus, esimerkiksi energiatehokkuuden edistämisessä.

Erityisryhmien asuminen

Talousarvioesityksessä erityisryhmille tarkoitettujen investointiavustusten myöntämisvaltuudeksi esitetään 130 milj. euroa, joka on 20 milj. euroa suurempi kuin vuonna 2016. Valtuus mahdollistaa noin 4 000 asunnon rakentamisen, ja sitä voidaan käyttää myös asuntojen hankintaan sekä perusparannuksiin.

Valiokunta pitää valtuutta kohtuullisena ja pitää hyvänä, että avustuksia myönnettäessä etusijalla ovat edelleen kaikkein vaikeimmassa asuntotilanteessa oleville erityisryhmille tarkoitetut asuntohankkeet. Näitä ryhmiä ovat pitkäaikaisasunnottomat, kehitysvammaiset, mielenterveyskuntoutujat ja muistisairaat vanhukset. Valiokunta pitää lisäksi tarpeellisena, että myös opiskelijoiden ja nuorten asuntohankkeet kuuluvat edelleen avustuksen piiriin.

Suomi on viime vuosina ollut ainoa EU-maa, jossa asunnottomuus on laskenut. Tämän ovat pääosin mahdollistaneet pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman kohdennetut toimenpiteet. Myönteisestä kehityksestä huolimatta on syytä nostaa esiin, että maahanmuuttajien osuus on kasvanut yksin olevista asunnottomista koko maassa 27 prosenttiin ja pääkaupunkiseudulla kahteen kolmasosaan. Uhkana on, että vuonna 2015 saapuneiden turvapaikanhakijoiden hakemuskäsittelyn edistyessä heidän asunnottomuutensa tulee edelleen kasvamaan. Valiokunta pitää tästäkin syystä tarpeellisena, että asunnottomuustyötä jatketaan ja painotetaan erityisesti asunnottomuuden ennaltaehkäisyä. Valiokunta korostaa lisäksi, että kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen riittävä tarjonta on edelleen keskeinen keino myös asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä.

Valtioneuvosto teki vuonna 2012 periaatepäätöksen kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisestä asumisesta ja palveluiden turvaamisesta. Päämääränä on, että vuoden 2020 jälkeen kukaan vammainen ei asu laitoksessa. Valiokunta on huolissaan siitä, että kehitysvammaisten asumisen ohjelman määrälliset tavoitteet eivät toteudu aikataulussa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä alle 18-vuotiaiden laitosasumisen vähentämiseen ja poistamiseen linjatulla tavalla.

Yli puolet kaikista investointiavustuksista on viime vuosina osoitettu vanhuksille, lähinnä muistisairaille tarkoitettuihin tehostetun palveluasumisen asuntoihin. Jotta laitospaikkoja voidaan vähentää hallitusohjelman mukaisesti, tehostettua palveluasumista tarvitaan edelleen lisää. Erittäin

tarpeellinen on myös ympäristöministeriön koordinoiman Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman (2013—2017) toteuttaminen, jossa pyritään ottamaan ikääntyvän väestön asumisen kehittämistarpeet entistä paremmin huomioon kuntien suunnitelmissa ja toiminnassa sekä asunto- ja rakennusalan toiminnassa. Toimenpiteisiin sisältyy lisäksi asuntojen esteettömyyden ja turvallisuuden sekä korjausrakentamisen edistäminen.

Valiokunta toteaa, että normaalit valtion tukemat vuokra-asunnot keskittyvät kasvukeskuksiin, mutta erityisryhmien asuntoja tarvitaan myös väestöään menettävillä alueilla. Valiokunta korostaa, että avustusten myöntämisessä ja kuntien tarpeen arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös mahdollisuudet tavallisten asuin- ja muiden rakennusten peruskorjaamiseen erityisryhmien käyttöön. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan taloudellisen tuen ohella näissä tilanteissa tulisi lisäksi keventää rakentamisen sääntelyä ja joustavasti mahdollistaa erilaiset ratkaisut huomioiden tulevien käyttäjien erityistarpeet.

TULOARVIOT

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Valiokunta ehdottaa momentille lisättäväksi 36 625 000 euroa nimellisarvoiseen nettolainanottoon, jolloin nimellisarvoinen nettolainanotto on 5 636 147 000 euroa.

Lisäys johtuu valiokunnan menomomenteille ehdottamista muutoksista.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään nettotuloa *5 586 147 000* euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 134/2016 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Yhteenveto

YHTEENVETO

Valiokunnan ehdotuksen mukaan sekä tuloarviot että määrärahat päätyvät 55 491 904 000 euroon.

Valiokunta on lisännyt määrärahoja 36 625 000 euroa. Vastaava lisäys on tehty tuloarvioihin momentille 15.03.01.

Tuloarvioiden eroavuudet esitysten ja mietinnön välillä ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	Esitys €	Valiokunta €
Os. 11	41 663 184 000	41 663 184 000
Os. 12	5 298 368 000	5 298 368 000
Os. 13	2 484 964 000	2 484 964 000
Os. 15	6 008 763 000	6 045 388 000
Yhteensä	55 455 279 000	55 491 904 000

Määrärahojen eroavuudet esitysten ja mietinnön välillä ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	Esitys €	Valiokunta €
Pl. 21	179 988 000	179 988 000
Pl. 22	13 729 000	13 729 000
Pl. 23	211 130 000	211 130 000
Pl. 24	1 079 087 000	1 079 337 000
Pl. 25	916 247 000	916 747 000
Pl. 26	1 518 985 000	1 520 235 000
Pl. 27	2 829 019 000	2 829 719 000
Pl. 28	17 026 873 000	17 025 673 000
Pl. 29	6 746 980 000	6 759 425 000
Pl. 30	2 580 043 000	2 584 043 000
Pl. 31	3 221 864 000	3 227 864 000
Pl. 32	3 050 948 000	3 050 448 000
Pl. 33	14 588 672 000	14 599 352 000
Pl. 35	184 204 000	186 704 000
Pl. 36	1 307 510 000	1 307 510 000
Yhteensä	55 455 279 000	55 491 904 000

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 134/2016 vp ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen HE 249/2016 vp sisältyvän ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2017 edellä todetuin muutoksin.

Eduskunta hyväksyy edellä ehdotetut 4 lausumaa.

Eduskunta hyväksyy talousarvioaloitteet TAA 120, 381 ja 453/2016 vp.

Eduskunta hylkää talousarvioaloitteet TAA 1—119, 121—380, 382—452 ja 454—462/2016 vp.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteet TPA 34 ja 53/2016 vp.

Eduskunta päättää, että vuoden 2017 talousarviota sovelletaan 1.1.2017 alkaen.

Helsingissä 13.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Touko Aalto vihr
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Eero Heinäluoma sd
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Krista Kiuru sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Hanna Mäntylä ps
jäsen Mats Nylund r
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Markku Rossi kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Maria Tolppanen sd
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Olavi Ala-Nissilä kesk

varajäsen Li Andersson vas
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Timo Harakka sd
varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Pauli Kiuru kok
varajäsen Timo V. Korhonen kesk
varajäsen Riitta Myller sd
varajäsen Jani Mäkelä ps
varajäsen Mika Niikko ps
varajäsen Markku Pakkanen kesk
varajäsen Joakim Strand r
varajäsen Eero Suutari kok
varajäsen Harry Wallin sd
varajäsen Ozan Yanar vihr
varajäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
valiokuntaneuvos Ilkka Lahti
ylitarkastaja Arto Mäkelä

VASTALAUSE 1 sd

Yleisperustelut

Suomen talouden tulevaisuudenkuva on edelleen synkkä. Kasvu on jäänyt heikoksi, ja suhdannekuoppa on osoittautunut ennakoitua pidemmäksi ja syvemmäksi. Työllisyydenhoito on vieläkin luvattoman heikkoa, ja pitkäaikaistyöttömyydestä on muodostunut uusi valtaisa ongelma. Hallituksen valitsema passiivinen linja jarruttaa talouden kohentumista sekä pahentaa pitkäaikaistyöttömien tilannetta. Olemme vaarassa menettää pysyvästi monien ihmisten osallisuuden yhteiskuntamme rakentamisessa, ellemme pysty tarjoamaan heille kuin odotusta päivästä ja viikosta toiseen.

Hallitus kantaa kyllä perustellusti huolta julkisen velkaantumisen tasosta ja velkaantumisen taittamisesta, mutta sen esittämät toimenpiteet eivät käännä tilannetta parempaan. Lyhyen tähtäimen leikkauspolitiikka tuo tullessaan isoja pitkän aikavälin kustannuksia, mutta se myös haittaa talouden toipumista.

Epäonnistuneen kasvu- ja työllisyyspolitiikkansa seurauksena hallitus on ajamassa Suomea jatkuvaan leikkausten ja sopeutusten kierteeseen. Ensi kevään kehysriiheen on valtiovarainministerin puheissa väläytelty jopa kahden miljardin lisäleikkauksia entisten päälle. Hallitus on siirtänyt kehysneuvottelut kuntavaalien yli. Tämä ei ole kestävää, vaan hallituksen on tuotava kehyslinjaukset ja päätökset julkisuuteen ja kansalaisten arvioitavaksi normaalissa aikataulussa eikä vasta vaalien jälkeen.

Nyt esitetyllä politiikalla heikompiosaiset, muun muassa perusturvan varassa elävät, sairaat, pienituloiset ja työttömät joutuvat kohtuuttomaan asemaan. Yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevat ihmiset kantavat raskaimman taakan sopeutustoimista, sillä heille keskittyy valtaosa toimien vaikutuksista. Samalla etuuksien leikkaukset sekä indeksien heikennykset johtavat ostovoiman supistumiseen, kun kotitalouksilla on yhä vähemmän rahaa käytettäväksi kulutukseen. Ostovoiman hiipuminen merkitsee nopeasti lisää kadonneita työpaikkoja niin kotimaisesta tuotannosta kuin palveluistakin.

Hallituksen budjettiesitys sisältää samalla merkittäviä leikkauksia koulutukseen ja osaamiseen, aina varhaiskasvatuksen leikkauksista korkeakoulujen säästöihin. Nämä vaarantavat korkean koulutuksen ja tieteen tuottaman osaamisperusteisen kasvun, mikä on perinteisesti ollut eräs taloutemme kantavista voimista ja taannut korkean jalostusarvon teollisuudelle sekä osaavaa työvoimaa. Nyt kaavailuilla säästöillä hallitus asettaa vaaraan paitsi lastemme hyvän koulutustason säilymisen myös tulevaisuuden innovaatiot. Suomen menestys on merkittäviltä osin perustunut hyvään ja laadukkaaseen koulutukseen ja korkeaan osaamiseen, mikä edellyttää jatkossakin riittävää panostusta koulutukseen sekä tutkimukseen ja tuotekehitykseen. 1990-luvun lamavuosista saatu näyttö on osoittanut, että vaikeina taloudellisina aikoina pitäisi päinvastoin satsata koulutukseen, osaamiseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin.

Hallitus kaavailee myös merkittäviä leikkauksia elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahoihin. Näillä leikkaustoimilla hallitus heikentää uuden talouskasvun mahdollisuuksia. Suomalai-

nen innovaatiotoiminta ja korkea osaaminen ovat vaarassa murentua hallituksen toimin. Uusien tuotteiden kehittäminen ja vieminen markkinoille on tärkeää erityisesti heikon kasvun aikana. Samoin pienille ja keskisuurille yrityksille tärkeät pilottihankkeet saattavat vaarantua.

Vaikka työttömyyskehitys on toivottavasti tasaantunut, on pitkäaikaistyöttömien määrä yhä voimakkaassa kasvussa. Tällöin yhä useamman kohdalla on vaara pudota kokonaan pois työmarkkinoiden piiristä, mikä voi edelleen johtaa syrjäytymiseen ja sosiaalisiin ongelmiin. Hallitus on myös ajamassa alas viime hallituskaudella rakennettua nuorisotakuujärjestelmää, jolla on vaikeasta suhdannetilanteesta huolimatta pystytty saavuttamaan hyviä tuloksia esimerkiksi nuorten pitkäaikaistyöttömyyden torjunnassa. Aktiiviset panostukset työllisyyteen eivät voi olla alisteisia putkinäköiselle säästöpolitiikalle, vaan niiden tuomat hyödyt on ymmärrettävä jakaa pidemmälle aikavälille. Työllisyysasteen nostoon tähtäävät toimet puuttuvat yhä hallituksen keinovalikoimasta, vaikka hallitustaivalta tulee keväällä jo kaksi vuotta täyteen. Hallituksen asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi kaivataan uusia lääkkeitä koulutukseen pääsyn tehostamiseksi, koulutusasteen nostamiseksi ja paremmiksi työllisyyspoliittisiksi toimiksi.

Vaikka hallitus puhuu velkaantumisen vaaroista ja vyönkiristysten välttämättömyydestä, kasvattaa se omilla toimillaan edelleen valtion velkaa. Se ei ole halunnut korjata verotusta oikeudenmukaisempaan suuntaan, vaan tarjoilee mieluummin veronalennuksia itseään lähellä oleville ryhmille yrittäjävähennyksen, metsälahjavähennyksen ja perintö- ja lahjaverotuksen muutosten muodossa. Hallituksen ajamat säästöt eivät siis tosiasiassa olekaan vähentäneet velkaantumista, vaan ne ovat valuneet hyvätuloisten veronkevennyksiin.

Epäselväksi jää, onko hallitus luopunut tavoitteestaan laittaa Suomi kuntoon ja lopettaa velkaantuminen. Ensi vuoden budjetti jää 5,5 miljardia euroa alijäämäiseksi. Kuluvan vuoden velkakehitys on ollut huolestuttavaa. Syksyn lisäbudjetissa ja budjetin täydennyksessä alijäämä on kasvanut lähes 6 miljardiin euroon. Hallitus velkaantuu myös enemmän kuin esitämme omassa vaihtoehtobudjetissamme. Hallitus joutuu vielä tekemään todella paljon töitä vuoteen 2019 mennessä, jotta maamme talous tulee edes siihen kuntoon, johon edellinen hallitus sen jätti. Silloinen peritty alijäämä lähes puolitettiin. Vasta vuonna 2019 eli seuraavan hallituskauden alkaessa 4,7 miljardin euron alijäämä alittuu. Hallitus arvioi alijäämää olevan vuonna 2020 vielä 3,3 miljardia euroa, mutta velan uskotaan taianomaisesti katoavan seuraavana vuonna. Budjettiriihen tiedotustilaisuudessa hallitus lupasi, että Suomen velkaantuminen päättyy vuonna 2021.

Asiantuntijoiden arvioiden mukaan alijäämä ei ole kuitenkaan millään ihmeen kaupalla katoamassa vuonna 2021 ilman uusia toimia. Budjettitasapainoon pääsemiseksi on hallituksen tehtävä uusia toimia. Pelättävissä on hallituksen toimettomuuden ja väärien arvovalintojen seurauksena, että kuntavaalien yli siirretyssä kehysriihessä aiotaan leikata jälleen lisää. Suomalaiset maksavat hallituksen kaverikapitalismin tuloksena kovan hinnan siitä, että hallitus haluaa ensi vuonna erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa laskea kokonaisveroastetta yhdellä prosenttiyksiköllä. Se maksaa kaksi miljardia euroa. Verojen keventäminen rikkailta ja veropohjan murtaminen ilman sanottavia työllisyys- ja kasvuvaikutuksia ovat vääriä arvovalintoja tällaisessa tilanteessa. Samalla hinnalla olisi perunut kokonaan perusturvaan kohdistuvat leikkaukset tai kaksi kolmasosaa koulutusleikkauksista. Tällä arvovalinnalla velkaantumisen pysäyttäminen katoaa yhä kauemmaksi ja oikeutus säästää kaikkein heikoimmilta velkaantumisen taittamiseksi asettuu outoon

valoon. Käytännössä pienituloisilta leikatut rahat käytetään suurituloisten verojen kevennyksiin, ei velanmaksuun, vaikka toisin annetaan yhä ymmärtää.

Hallituksen esittämät panostukset harmaan talouden torjuntaan ja veronkierron ehkäisyyn ovat edelleen jäämässä riittämättömiksi. Tämä rapauttaa veronmaksumoraalia ja tarjoaa yhä mahdollisuuden aggressiiviseen verosuunnitteluun. Puuttumattomuus ja toimettomuus edistävät verotuksen vinoutumaa epäoikeudenmukaisempaan suuntaan. Tämän kehityksen sijaan olisi panostettava aktiiviseen veronkierron ja harmaan talouden torjuntaan. Hallituksen tulee ryhtyä toimiin veronkiertoa ja haitallista verosuunnittelua vastaan.

Liian tiukan sopeutuslinjan sijaan tulisi keskittyä pitkän aikavälin rakenteellisiin uudistuksiin, joilla on mahdollista turvata sekä julkisen sektorin rahoitusasema että myös julkisten palveluiden tasa-arvoisempi toteutuminen. Samalla rakennetoimien kohdentumista ja aikataulua tulee tarkastella uudelleen niin työllisyyden kuin sosiaalisen oikeudenmukaisuudenkin näkökulmasta. Kotimaisen kysynnän turvaaminen yhdistettynä pitkäaikaisiin maltillisiin palkkaratkaisuihin ja kohdennettuihin työllistämishankkeisiin saa niin julkisen talouden kuin työllisyydenkin kannalta aikaan merkittävästi parempia ratkaisuja kuin nyt hallituksen esittämä linja. Meidän vaihtoehdollamme saadaan aikaan 38 000 uutta työpaikkaa vuonna 2017.

SDP:n vaihtoehto: Kaikki mukaan

Sosialidemokraatit esittävät vaihtoehtoa hallituksen kurjistavalle ja eriarvoistavalle politiikalle. Vaihtoehdossamme valtio tarttuu aktiivisesti toimeen työllisyyden parantamiseksi ja uuden taloudellisen kasvun luomiseksi. Taloushistoria ei tunne tapauksia, joissa leikkaamalla ja kurjistamalla on luotu uusia työpaikkoja. Tarvitsemmekin siis käännöksen nykyisessä linjassa ja panostuksia kasvuun ja työllisyyteen tässä ja nyt. Tätä ovat lisäksemme myös monet talouden asiantuntijat suositelleet. Panostukset julkisiin investointeihin ja työllisyyteen toisivat merkittäviä positiivia vaikutuksia, mutta eivät vaarantaisi julkisen sektorin pidemmän aikavälin rahoitusasemaa.

Hallitus on myös ideologisesti sulkenut veronkorotuksen pois talouden työkalupakista. Sosialidemokraatit haluavat viedä verotusta kohti sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa suuntaa, jossa verotus määräytyy yhä enemmän veronmaksukyvyn mukaisesti. Tämä on omiaan myös kohentamaan pieni- ja keskituloisten kotitalouksien asemaa ja tätä kautta kotimaista kysyntää ja työllisyyttä. Haluamme myös tuoda aliverotetun finanssisektorin mukaan taakanjakoon. Kun veropohja on riittävän laaja, mahdollistaa se myös kaikille alhaisemmat verokannat. Näin voimme kestävästi turvata julkisen sektorin tarjoamat palvelut kaikille.

Haluamme myös peruuttaa hallituksen kaavailemat leikkaukset koulutukseen ja tutkimukseen. Emme saa vaarantaa jälkipolviemme osaamista lyhytnäköisellä leikkauspolitiikalla, emmekä ehdoin tahdon tehdä Suomesta halpatyömaata, vaan haluamme panostaa osaamiseen, tutkimukseen ja sivistykseen. Meidän tulee turvata laadukas koulutus ja sivistys lapsillemme, varhaiskasvatusta unohtamatta, sillä sen me olemme heille velkaa.

Haluamme myös peruuttaa hallituksen epäoikeudenmukaiset leikkaukset pieni- ja keskituloisten arkeen. Hallituksen leikkaukset kohdistuvat erityisesti eläkeläisten, sairaiden, työttömien, lapsiperheiden ja opiskelijoiden etuuksiin. Toteutuessaan nämä heikennykset ajaisivat yhä useammat

taloudellisesti mahdottomaan asemaan ja toimeentuloluukulle. Näitä ihmisiä ei saa asettaa talouskriisin maksajiksi. Perusturvan leikkaukset tulee perua. Meidän vaihtoehtomme kaventaa tuloeroja siinä, missä hallituksen esitys lisää niitä.

Haluamme luoda kestävän sillan yli taloudellisesti synkkien aikojen. Siksi haluamme panostaa työllisyyteen ja koulutukseen, edistää verotuksen oikeudenmukaisuutta sekä varmistaa, että säästöjen vuoksi kukaan ei joudu kohtuuttoman taakan alle. Parhaiten luodaan siltaa yli synkkien aikojen ottamalla kaikki mukaan, kukin maksukykynsä mukaan, ja tarjoamalla kaikille mahdollisuus omalla panoksella olla osana rakentamassa yhteiskuntaa.

Viimeiset puolitoista vuotta hallitus on uskotellut suomalaisille, että epäreilulle ja väärälle politiikalle ei ole vaihtoehtoa. Tosiasiassa vaihtoehtoja on. Meidän vaihtoehtobudjetissamme talous tasapainotetaan reilusti ja oikeudenmukaisesti. Haluamme pitää kaikki suomalaiset mukana, emmekä maksata laman taakkaa tavallisilla ihmisillä. Luovumme hallituksen omille eturyhmille suunnitelluista, varakkaimpien suomalaisten verojen kevennyksistä, joilla ei tuoda kasvua ja työpaikkoja. Kohdistamme suurituloisten sijaan verojenkevennykset niin, että pieni- ja keskituloiset saavat vaihtoehdollamme enemmän käteen kuin hallituksen esityksessä. Näin 95 prosenttia suomalaisista voi hyötyä, ja silti säästämme vielä verotuloja 87 miljoonaa euroa hallituksen esitykseen verrattuna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

> Eduskunta edellyttää, että hallitus kääntää eriarvoistavan ja osattomuutta ruokkivan politiikkansa suunnan ja tunnistaa nykyisen toimintansa virheet ja sen tuloeroja kasvattavat vaikutukset. Hallituksen tulee kaikissa toimissaan huomioida työllisyyden ja kasvun edistäminen sekä tuloerojen kaventaminen.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

> Eduskunta edellyttää, että nykyisessä epävarmassa taloudellisessa tilanteessa hallitus tuo ensi kevään kehysriiheen mahdolliset lisäleikkaukset ja sopeutustoimet avoimesti normaalissa aikataulussa eikä lykkää niitä kunnallisvaalien yli.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

> Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talous- ja finanssipoliittista linjaansa työllisyyttä, kasvua ja kilpailukykyä vahvistavaksi ja tasapainottaa julkista taloutta sosiaalisesti oikeudenmukaisemmalla tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

> Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa linjaansa ja tasapainottaa julkista taloutta sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla sekä lisäämällä tuloja että vähentämällä menoja.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan verotuksen kokonaisuudistusta, jossa verotuksen painopistettä siirretään työn ja ansiotulojen verotuksesta aliverotettuun finanssisektorin, pääomien, pääomatulojen ja varallisuuden suuntaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan esityksiä, joilla ehkäistään veronkiertoa ja haitallista verosuunnittelua sekä ryhtyy voimakkaisiin toimiin harmaan talouden torjumiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee veroratkaisut niin, että eläkeläisten yhtäläinen verokohtelu palkansaajien kanssa toteutuu.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että VR:n ostopalveluliikenne maakunnissa turvataan.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi vaikuttaviin toimiin työttömyyden vähentämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa työllisyysasteen nostamisen ja nuorisotakuun toteuttamisen edellyttämät määrärahat.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa Suomen tulevaisuudelle tuhoisat koulutukseen ja tutkimukseen liittyvät leikkaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohtelee korkeakouluja yhdenmukaisella tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa lainsäädäntötoimin varhaiskasvatuksen ryhmäkoot.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi kolmikantaisen valmistelun passiivisen työttömyysturvan uudistamisesta aktiivisuutta ja työllisyyttä tukevaksi ns. Rinteen mallin mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan aktiivisen työvoimapolitiikan uudistusta, jossa kunnat saavat aikaisempaa suuremman vastuun työllisyyden hoidosta ja kunnille turvataan myös tähän tarvittavat voimavarat.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarjoaa kunnille riittävät resurssit pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon puolittamalla kuntien sakkomaksut, jotta ne voidaan ohjata aidosti työllisyyttä edistäviin toimiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa tehottomat ja varakkaita suosivat verovähennyksensä eli yrittäjävähennyksen, metsälahjavähennyksen ja perintö- ja lahjaveron huojennuksen ja ryhtyy näistä vapautuneilla resursseilla toimiin, joilla aidosti parannetaan yrittäjyyden edellytyksiä ottamalla käyttöön mm. ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen liittyvän verovähennysmahdollisuuden ja alv-alarajan nostamisen 30 000 euroon.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee täsmätoimia, joilla parannetaan välittömästi vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä.

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan asunto- ja infrastruktuuripolitiikan merkittävää tehostamista kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämiseksi ja merkittävien liikennehankkeiden käynnistämiseksi erityisesti kasvukeskuksissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa valmistelut kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon kannustimien, erityisesti pitkän korkotuen ehtojen, uudistamiseksi ja vaikuttavuuden seuraamiseksi. Kohdennetut rakentamisen tarjontatuet ovat tehokas keino lisätä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon määrää ja sitä kautta hillitä asumistukimenojen nousua.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee täsmätoimia edistääkseen homekoulujen ja päiväkotien sekä kirjastojen peruskorjauksia.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa epäoikeudenmukaisimmat ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvat tulonsiirtojen leikkaukset ja maksujen korotukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa esitystään niin, että ostovoiman kehitys turvataan niille palkansaajille, jotka eivät ansiotasonsa vuoksi hyödy kilpailukykysopimuksen mukaisista veronalennuksista.

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisen linjansa vaikutukset eri sukupuolten, sukupolvien, alueiden ja väestöryhmien sekä tulonjakovaikutusten kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa Yleisradion tulevaisuutta pohtineen parlamentaarisen työryhmän ratkaisun kaikilta osin, myös Yleisradion siirron kehyksen ulkopuolelle parlamentaarisesti linjatun mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus toimittaa eduskunnalle selvityksen, miksi kehitysyhteistyön edistämiseksi ei ole toteutettu lahjoitusten verovähennysmahdollisuutta ennen eduskuntavaaleja hallituspuolueiden lupaamalla tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi kolmikantaisen valmistelun työeläkemaksun määräaikaisesta alentamisesta 0,4 prosenttiyksiköllä työntekijöiden ja 0,4 prosenttiyksiköllä työnantajien osalta.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa talouspoliittisia toimiansa, jotta velkaantumiskehitys voidaan taittaa kestävällä tavalla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut talouspolitiikassaan. Hallitus on jatkuvasti laiminlyönyt työllisyyden ja talouskasvun edistämisen, mikä on johtanut eriarvoisuuden kasvuun. Näin ollen eduskunta vaatii, että hallitus tuo välittömästi eduskunnan käsiteltäväksi uusia korjaavia toimia maamme taloudellisen tilan parantamiseksi sekä eriarvoisuuden vähentämiseksi. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Suomi on historiansa aikana ollut kokoaan suurempi toimija kehityspolitiikan alueella. Meidän on pyrittävä jatkossakin toimimaan siten, että kansainväliset verkostomme mahdollistavat myös laajenevan yhteistyön eikä uskottavuutemme luotettavana yhteistyökumppanina kärsi. Tämä on tärkeää paitsi kansainvälisen vastuullisuuden myös oman asemamme kannalta. Perustuuhan taloutemme ja työllisyytemme kansainväliseen kauppaan ja yhteistyöhön, joissa Suomella ei ole varaa vetäytyä sisäänpäin. Aktiivisuus kansainvälisissä kysymyksissä edellyttää kuitenkin sitoutumista.

Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat ovat tästä huolimatta jäämässä kauas vuoden 2015 tasosta, joka edelsi nykyhallituksen toteuttamia leikkauksia. Tuoreen hallituksen esityksen mukaan varsinaisen kehitysyhteistyön osuus on 535,2 miljoonaa euroa, kun vuonna 2015 taso oli yli 920 miljoonaa. Tämän lisäksi hallitus on myös päättänyt lopettaa päästöhuutokauppatulojen ohjaamisen kehitysyhteistyöhön, mikä vähentää kehitysapuun käytettävien varojen määrää entisestään. Vuonna 2014 päästöhuutokauppatuloja ohjattiin kehitysyhteistyöhön 69 miljoonaa euroa. BKTL:sta Suomen koko kehitysyhteistyön odotetaan ensi vuonna olevan vain noin 0,4 %. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että olemme sitoutuneet nostamaan määrän YK-tavoitteen mukaisesti 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Hallituksen esittämät äkkinäiset ja rajut leikkaustoimet johtavat monilla sektoreilla jo tehdyn työn valumiseen hukkaan. Kansainvälinen kehitysyhteistyö perustuu sekä alueellisesti että maailmanlaajuisesti yhteisten käytänteiden noudattamiseen. Meillä täytyy tämän lisäksi olla valmiutta sitoutua esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen agendan sekä Pariisin ilmastosopimuksen toimeenpanoon, syventyvään yhteistyöhön ja sekä uusien että jo tehtyjen kansainvälisten sopimusten toteuttamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Ulkoasiainministeriön tuoreen arvion mukaan kansalaisjärjestöjen tekemä kehitysyhteistyö on tuloksellista ja tehokasta. Arvion johtopäätösten mukaan järjestöjen tukeen kohdistuneet leikkaukset olivat virhe ja rahoitusta tulisi lisätä. Leikkaukset ovat paitsi ajaneet järjestöt ahdinkoon, ovat myös ristiriidassa hyvän hallinnon käytännön kanssa äkkinäisen toteutuksen vuoksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 24.30.66 lisätään 100 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahan korottamiseksi.

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Vuoden 2017 talousarvioesityksessä on muutettu ulkopolitiikan piirissä toimivien kansalaisjärjestöjen tuen hakuperusteita siten, että budjettikirjassa ei enää lue tuettavien järjestöjen nimiä. Perustelutekstistä on siis poistettu jo vakiintunut korvamerkintä järjestöjen rahoitukselle. Tämän lisäksi momentin selvitysosaan on kirjattu, että valtionavustusten tulee tukea hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisia linjauksia. Tämä kirjaus on kyseenalainen, sillä se sisältää oletuksen, että kansalaisjärjestöjen tulisi toteuttaa vaalikausittain vaihtuvan hallitusohjelman kirjauksia. Kansalaisjärjestöjen toiminnan ajatus on osallistaa kansalaisia ja nostaa heidän tärkeiksi kokemiaan asioita toiminnan keskiöön. Tähän perinteiseen ajatteluun sopii huonosti ajatus siitä, että kansalaisjärjestöjen tulisi olla hallituksen työn toteuttajia tai jatkeita.

Uusi järjestelmä on ensinnäkin järjestöjen toiminnan kannalta epävarma, sillä se hankaloittaa suunnitelmallisuutta. Tämän lisäksi kyseinen korvamerkinnän poisto tarkoittaa, että järjestöjen rahoitus on jätetty hallituksen harkintaan, mikä osaltaan kaventaa eduskunnan budjettivaltaa.

Kansalaisjärjestöissämme on paljon asiantuntemusta toimialoistaan, ja ne tekevät tärkeää työtä. Ulkoasianministeriön tuoreen arvion mukaan järjestöjen toiminta on tuloksellista ja tehokasta. Näin ollen niiden työtä tulee tukea alas ajamisen sijaan. Ei ole mahdollista tukahduttaa niiden toimintaa ja nostaa tarvittaessa esille, kun järjestöjen osaamista Suomen ulkopolitiikassa tarvitaan.

Budjetissa tuleekin avata mahdollisimman selkeästi järjestöjen asema, ja esimerkiksi maininnat niin YK- kuin EU-tiedotuksista sekä ETYJ- ja kriisinhallinnan tiedotuksesta ja koulutustoiminnasta tulisi sisällyttää budjettiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentin 24.90.50 perusteluihin palautetaan käyttösuunnitelma ja siihen lisätään maininta, että määrärahasta osoitetaan YK-toiminnan tukemiseen 400 000 euroa, EU-tiedo-

tukseen 375 000 euroa sekä ETYJ- ja kriisinhallinnan tiedotukseen ja koulutustoimintaan 165 000 euroa.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tuomioistuinten ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen on merkittävä ongelma, joka korostuu erityisesti suuremmissa yleisissä tuomioistuimissa. Jutturuuhkaa on turvapaikkahakemuksista jätettävien valitusten vuoksi odotettavissa Helsingin hallinto-oikeuteen, eikä ruuhka heti välttämättä purkaudu, vaikka hallituksen suunnitelmat näiden valitusten käsittelyn hajauttamisesta toteutuisivat. Yleisiä tuomioistuimia kuormittavat erityisesti laajat talousrikoksia koskevat oikeudenkäynnit.

Viime vaalikaudella talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta oli yksi hallituksen kärkihankkeista ja siihen osoitettiin vuosittain lisämäärärahaa. Sipilän hallituksen suhtautuminen harmaan talouden torjuntaan on ollut vähättelevää ja toimenpiteet ongelmiin nähden liian tehottomia. Sosialidemokraatit pitävät tällaista politiikkaa lyhytnäköisenä. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnalla on merkitystä myös oikeudenkäyntien keston kannalta, koska valtaosa pitkistä oikeudenkäynneistä koskee laajoja talousrikosasioita. Pitkät ja hankalat oikeusprosessit ovat ruuhkauttaneet tuomioistuimet. Muiden tuomioistuinten toimintamenoihin sosialidemokraatit esittävät lisättäväksi määrärahoja 3 100 000 euroa, mitkä kohdistetaan harmaan talouden torjuntaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.10.03 lisätään 3 100 000 euroa muiden tuomioistuinten toimintamenoihin.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden tehokkaalla torjunnalla voidaan saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan tehokas ja riittävästi resursoitu toiminta ennaltaehkäisee osaltaan talousrikollisuutta ja harmaata taloutta sekä edistää tasa-arvoista käsittelyä. Esitämme ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin 2 000 000 euron lisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.20.01 lisätään 2 000 000 euroa ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjuntatyö on syyttäjälaitoksessa ollut tuloksellista. Käytännössä kyse on törkeistä vero-, velallisen ja kirjanpitorikoksista, joissa talousrikostutkinnan tehokkuus riippuu olennaisesti siitä, missä määrin syyttäjälaitos kykenee hoitamaan käsiteltäväksi valmistuvia juttuja.

Talousrikossyyttäjien ajamissa harmaan talouden rikosjutuissa valtiolle konfiskoitu rikoshyöty on ollut viime aikoina vuosittain noin sata miljoonaa euroa. Panos-tuotossuhde on valtiontalouden kannalta erittäin merkittävä. Katsomme, että lisärahoitus vahvistaisi rikosvastuun toteutumista talousrikosasioissa ja toisi merkittäviä lisätuloja valtiolle konfiskoitavan rikoshyödyn muodossa, toisin sanoen todennäköisesti se maksaisi itsensä sijoituksena valtiolle takaisin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.30.01 lisätään 2 100 000 euroa syyttäjälaitoksen toimintamenoihin.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Poliisin tehtävämäärä on jatkuvassa kasvussa. Tehtävät ovat nykyisin myös koko ajan aiempaa monimutkaisempia. Tällä hetkellä poliiseja on n. 7 300. Budjetissa poliisien määräksi vuonna 2017 on ilmoitettu hieman yli 7 100. Se on liian vähän. Poliisien määrä tulee mitoittaa tarpeen, ei pelkästään taloustilanteen mukaan.

Viime vaalikauden lopussa parlamentaarinen työryhmä linjasi yksimielisesti, että poliisien määrä tulisi Suomessa vakiinnuttaa vuoden 2012 tasolle eli noin 7 350 poliisiin. Hallituksen esityksessä julkisen talouden kehyksiksi poliisien määrä olisi painumassa vuoteen 2020 mennessä jo alle 6 500 poliisin tason. Sisäisen turvallisuuden selonteossa esitetään poliisien määrän vakiinnuttamista 7 000 poliisin tasolle.

Pidämme ehdottomana kipurajana taloustilanne huomioiden 7 200 poliisia. Samalla poliisin tehtäviä tulee edelleen käydä läpi sekä panostaa teknologian käytön ja viranomaisten paremman yhteistyön kehittämiseen niin, että resurssipaineita voidaan helpottaa. On kuitenkin tunnustettava,

että näillä keinoilla ei kyetä kehittämään toimintaa niin paljon, että niillä voitaisiin korvata henkilöstövähennyksien vaikutuksia riittävässä määrin.

Poliisin lakisääteisten viranomaistehtävien hoitamisen mahdollistamiseksi sille on varattava riittävät resurssit. Me olemme esittäneet omassa vaihtoehdossamme 20 miljoonan euron lisämäärärahaa. Hallitus esitti täydentävässä esityksessä 10 miljoonaa euroa lisämäärärahaa, mutta ei riittävästi, joten esitämme lisättäväksi puuttuvaa 10 miljoonaa euroa.

Hallitus valmistelee uutta tiedustelulainsäädäntöä. Uudistustarpeita seuraavan parlamentaarisen työryhmän piirissä ollaan huolissaan siitä, että esitetyt uudet toimintavaltuudet ovat merkittäviä. Jotta luottamus Supoon säilyy, tarvitaan aikaisempaa vahvempaa ja selkeämpää parlamentaarista valvontaa.

Viime hallituskaudella harmaan talouden torjunta oli yksi hallituksen kärkihankkeista. Viranomaisille suunnatut vuosittaiset 20 miljoonan euron lisäresurssit maksoivat monin verroin itsensä takaisin. Tämän 20 miljoonan euron panostuksen tuottoarvio on ollut 200 miljoonaa euroa per vuosi. Kyseinen rahoitus jakaantui eri ministeriöiden ja hallinnonalojen kesken sen mukaan, mitä harmaan talouden ja veronkierron torjuntaan liittyviä tehtäviä kyseisillä toimijoilla on. Näillä panostuksilla on ennaltaehkäisty harmaata taloutta vähentämällä rikoksentekomahdollisuuksia, korottamalla kiinnijäämisriskiä ja lisäämällä viranomaisten reagointivalmiutta harmaan talouden paljastamisessa. Esitämme poliisille harmaan talouden torjuntaan lisäyksenä 3 000 000 euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 26.10.01 lisätään 10 000 000 euroa poliisien määrän lisäämiseksi ja toimintaedellytysten turvaamiseksi ja 3 000 000 euroa poliisille harmaan talouden torjuntaan.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden tavoin Rajavartiolaitos on viime vuosina joutunut voimakkaasti uudistamaan hallintorakenteitaan ja sopeuttamaan toimintaansa ahtaisiin taloudellisiin raameihin. Uusimmat Rajavartiolaitokseen kohdistuvat säästötoimet uhkaavat rajoittaa rajanylityspaikkojen aukioloja. Imatran ja Niiralan rajanylityspaikkojen sulkemista on suunniteltu yöajaksi. Tämä toisi yöllä liikkuvan raskaan liikenteen päiväliikenteen sekaan. Tällä on suoraan liikenneturvallisuutta heikentävä vaikutus. Kaikkiaan aukioloaikojen heikennykset olisivat myrkkyä etenkin Itä-Suomen vienti- ja matkailuelinkeinolle. Rajavartiolaitoksen sopeuttamistoimet uhkaavat myös mm. Turun helikopteritukikohdan huonon sään toimintavalmiutta, jota ollaan laskemassa luopumalla lennonjohtopalveluista. Käytännössä Rajavartiolaitos lakkaisi ostamasta lähilennonjohtopalvelua Finavialta, minkä johdosta Turun lentokenttä olisi jatkossa kiinni yöaikaan. Muutoksella olisi vaikutuksia meripelastustoimintaan saaristossa, ja se tekisi määrätyissä olosuhteissa ja tietyillä alueilla meripelastustehtävien suorittamisen mahdottomaksi. Vaadimme, että hallitus peruu Rajavartiolaitokselle esitetyt rajaliikennettä ja saariston turvallisuutta ratkaisevasti heikentävät leikkaukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.20.01 lisätään 3 000 000 euroa rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Yleinen asevelvollisuus ja koulutettu reservi ovat puolustusvoimien tehtävien hoidon kannalta kriittisiä tekijöitä. Puolustuskyvyn kannalta olennaista on paitsi varusmiesten ja reservin määrä myös heidän saamansa koulutuksen kesto ja taso. Puolustusvoimien uudistuksen yhteydessä reservin kertausmäärärahoja leikattiin. Vuonna 2014 parlamentaarisen työryhmän yhteinen tahto oli, että määrärahojen tasoa nostetaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävät resurssit reservin kertausharjoitusten tason ja määrän pitämiseksi riittävällä tasolla.

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Sotilaallista maanpuolustusta tukee Suomessa laaja ja aktiivinen järjestökenttä. Sen kokoavana keskusjärjestönä toimii Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK), joka vastaa kaikesta vapaaehtoisesta maanpuolustuskoulutuksesta. Järjestön jäseniä ovat reserviläisjärjestöt sekä muut aatteelliset maanpuolustusjärjestöt.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että "reservin omaehtoisen koulutuksen edellytykset turvataan". Silti vuoden 2017 budjetissa maanpuolustusjärjestöjen toiminta-avustusrahoja ollaan merkittävästi leikkaamassa.

Valtiovarainministeriön budjettiesityksessä ollut 400 000 euron tukileikkaus on johtanut MPK:n henkilöstön vähentämiseen tähtääviin yt-neuvotteluihin. Leikkaukset johtaisivat myös koulutuksen tarjonnan kaventamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävät resurssit maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Suomelta puuttuu suunnitelma kierto- ja jakamistalouden edistämiseksi ja hyödyntämiseksi. Maailman markkina ylittää ensi vuosikymmenellä 1 500 miljardia euroa. Jos Suomi saa tästä kakusta yhden prosentin siivun, se vastaa neljännestä viennin arvosta.

Suomella on vahvaa osaamista jätevirtojen käsittelyssä, ympäristöteknologiassa, veden puhdistamisessa ja energiatehokkuudessa. Arvioiden mukaan kiertotalous voi kasvattaa kansantuotetta jopa 2,5 miljardilla eurolla. Kiertotalous voi parhaimmillaan tuoda 75 000 työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä.

Julkisen vallan kannattaa investoida kiertotalouden kokonaisuuksiin, joissa tekniset innovaatiot ja teolliset yhteenliittymät hyödyntävät yhden jätteen toisen raaka-aineena. Samalla kotimaiset pilotit ovat välttämättömiä referenssejä, joilla korkean osaamisen tuotanto ja palvelut ponnistavat vientimenestykseen.

Jakamistalous perustuu resurssien viisaalle käytölle, eikä valtion pidä asettaa esteitä digitaalisille alustoille, jotka tehostavat ja luovat uusia palveluita. Julkinen valta tarjoaa uusille toimijoille välittömästi digitaaliset työkalut, joilla verotus ja lakisääteiset maksut sisällytetään palveluiden arkkitehtuuriin.

Kierto- ja jakamistaloudesta on tehtävä hallituksen keskeinen kärkihanke, jonka vientipotentiaali on monikymmenkertainen biotalouteen verrattuna. Kierto- ja jakamistalouden tavoitteiden on läpäistävä koko elinkeino- ja talouspolitiikka sekä vaikutettava innovaatiorahoituksen ja julkisten investointien suuntautumiseen. Lainsäädännön pitää myös edistää kiertotalouden uusien ratkaisujen kaupallista toteuttamista — eikä estää sitä, kuten esimerkiksi jäteverolain osalta on konkreettisesti käynyt.

Kiertotalouden ja jakamistalouden edistämisen poikkihallinnollisen valmistelun ja seurannan hoitaa valtiovarainministeriö. Hankkeeseen varataan 20 miljoonaa euroa.

10. Verotus ja tulli

Talousrikollisuus ja harmaa talous aiheuttavat Suomelle arviolta kuuden miljardin euron menetyksen veroissa ja maksuissa joka vuosi. Tämä heikentää hyvinvointivaltion rahoituspohjaa ja haittaa tervettä yritystoimintaa. Talousrikosten tekomahdollisuudet ja uhkakuvat muuttuvat jatkuvasti kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muuttuessa.

Sosialidemokraattien aloitteesta ja johdolla harmaan talouden torjunnassa on edistytty viime vuosina. Painostuksemme ansiosta Sipilän hallitus joutui perumaan harmaan talouden ohjelman heikennyksiä, mutta paljon parempia tuloksia saavutettaisiin seuraamalla meidän julkaisemaamme 21 kohdan tiekarttaa harmaan talouden estämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

On tärkeää ehkäistä verovilppiä ennalta, nostaa kiinnijäämisriskiä ja nopeuttaa viranomaisten valmiuksia puuttua rikosepäilyyn. Entistä vakavammat seuraukset ja rikoshyödyn tehokas takavarikointi lisäävät ohjelman tehoa.

Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Esimerkiksi veronumerokäytännön laajentamisella sekä tilaajavastuulain vaikuttavuuden parantamisella voitaisiin toteuttaa konkreettisesti harmaan talouden ja veronkierron torjuntaa.

Lisäksi lainsäädäntömuutoksilla voidaan edelleen lisätä yrityksien vastuuta harmaan talouden torjunnassa.

Esitämme, että harmaan talouden torjunnan resursseja lisätään eri valtionhallinnon aloilla yhteensä 20 miljoonalla eurolla. Lisäresursseilla arvioidaan saatavan 200 miljoonaa euroa lisätuloja valtiolle.

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen harmaan talouden torjunnan tehostamisesta.

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjunta on yksi verohallinnon tärkeimmistä painopistealueista. Silti verotarkastajia on liian vähän. Verottaja torjuu harmaata taloutta muun muassa verotarkastuksin, erilaisin hankkein, kampanjoin sekä verotuksen yhteydessä tehtävällä ohjauksella ja valvonnalla. Toimia on tehostettu erityisesti toimialoilla, joihin on todettu liittyvän suuria veroriskejä, kuten majoitus- ja ravintola-ala, kuljetusala sekä rakennusala. Verohallinnon riittävien resurssien turvaaminen on harmaan talouden ja veronkierron torjunnan kannalta ehdottoman tarpeellista. Verohallinnon määrärahoja on lisättävä 1,7 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.01 lisätään 1 700 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin.

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjunta läpäisee Tullissa koko organisaation. Tulli torjuu harmaata taloutta ennaltaehkäisevin toimin ja harjoittamalla sekä reaaliaikaista että jälkikäteistä valvontaa. Tullin harmaan talouden torjunnalle on hyvät edellytykset, ja on tärkeää, että sillä on riittävät kokonaisresurssit toteuttaa strategian mukaista toimintamallia painopisteitten mukaisesti. Tullilaitoksen määrärahojen turvaaminen on ehdotonta myös kansainvälisen rikollisuuden ja salakuljetuksen torjunnassa. Tullin määrärahoja on lisättävä 3,1 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.02 lisätään 3 100 000 euroa Tullin toimintamenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Hallituksen on tehtävä kokonaisarvio ja käytävä huolellisesti läpi eri hallinnonalojen menot sekä ICT-hankkeet. Tavoitteena pitää olla hallinnon ja hankintatoiminnan kehittäminen ja tehostaminen. Valtiontalouden vaikean tilanteen vuoksi valtionhallinnon määrärahoja tulee tarkastella kriittisesti. Valtionhallinnon ICT-hankkeita on valmistelussa ja toteutuksessa satojen miljoonien eurojen edestä. Tilanteen kokonaisarvioinnin perusteella esitämme, että valtionhallinnon kehittämismenoista on kohtuullista vähentää 50 miljoonaa euroa.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Vaihtoehtobudjettimme korjaa hallituksen politiikan räikeimmät epäkohdat: satojen miljoonien leikkaukset koulutuksesta, työllistämisestä ja heikoimpien auttamisesta. Perumme peruspalveluiden ja koulutuksen jättileikkauksia ja lisäämme tuntuvasti kuntien valtionosuuksia verrattuna hallituksen esitykseen.

Haluamme pitää huolta siitä, että kunnilla on vaikeinakin taloudellisina aikoina riittävät mahdollisuudet palveluiden järjestämiseen. Kevään 2016 kehysriihessä tehty valtionosuuksien 75 miljoonan euron leikkaus perutaan meidän vaihtoehdossamme. Niin ikään palautamme hoitajamitoituksen ja vanhuspalveluiden 13,2 miljoonan euron heikennyksen. Peruutamme subjektiivisen päivähoidon leikkauksen ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen suurentamisen.

Hallituksen esityksessä valtionosuusmomentilta vähennetään kiky-vaikutukset mm. työnantajamaksujen alentamisen ja työajan pidentämisen johdosta. Vaikka VM arvioi, että näiden hallituksen toimien jälkeen kiky-sopimuksen vaikutuksia jää kattamatta vähintään 90 miljoonaa euroa, silti hallitus esittää, että kilpailukykysopimuksen tappiosta huolimatta kuntatalous jää tasapainoon (+ 43 milj. euroa). Hallituksen mukaan kuntatalous jää tasapainoon, kun otetaan huomioon kaikki menorajoitteen piirissä olevat menot, mm. norminpurkusäästöt. Tosiasiassa näin ei tapahdu, sillä monet säästöjen vaikutukset on yliarvioitu tai kunnat jättävät käsittämättömimmät leikkaukset tekemättä.

Valtiovarainministeriö on todennut, että kilpailukykysopimus kiristää kuntataloutta nettovaikutuksiltaan vähintään 90 miljoonaa eroa. Näissä laskelmissa ei ole huomioitu kuitenkaan työttömyyden kasvua. On selvää, että esim. työajan pidentämisestä ei ole mahdollista saada nopeasti todellista säästöä. Silti täysin laskennallinen hyöty leikataan kuntien valtionosuuksista heti pois ilman, että todellisia vaikutuksia vielä syntyy.

Perumme peruspalveluiden valtionosuuksien kiky-leikkauksen, sillä kuntatalouden tulee jäädä kustannusneutraaliksi kiky-vaikutusten leikkaamisen jälkeenkin. On väärin, että hallituksen toimin kiky-sopimus johtaa kuntatalouden heikkenemiseen.

Ammatillisen koulutuksen kuntarahoitusosuutta leikataan hallituksen esityksessä tulevalle vuodelle 190 miljoonaa euroa. Koska leikkaus kohdistuu kuntarahoitusosuuteen ja valtion talousarviossa lasketaan vain valtion rahoitusosuudet, olemme esittäneet leikkauksen perumista hallituk-

sen budjettilain sitä koskevat kirjaukset poistamalla. Vaikka valtion talousarviossa ei huomioida kuntarahoitukseen kohdistuvia muutoksia, haluamme pitää valtionosuuksien ao. lisäyksellä huolta siitä, että ammatillisella koulutuksella on riittävät voimavarat.

Yhteensä esitämme valtionosuuteen kuntien peruspalveluiden tuottamiseen 270 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kuntien tilannetta helpottaa se, että vaihtoehtobudjettimme toimenpiteiden vaikutus keventää kuntataloutta noin 121 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 33

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi siten, että kuntien peruspalveluiden järjestämiseen osoitettua valtionosuutta nostetaan 270 000 000 eurolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 34

> Eduskunta edellyttää, että veromuutoksista, kiky-vaikutuksista ja valtionosuusleikkauksista huolimatta kuntatalous jää tasapainoon niin, että kunnilla on riittävät määrärahat peruspalveluiden järjestämiseen.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Teollisuuden energiakustannusten alentamiseksi ja vientiteollisuuden kustannuskilpailukyvyn parantamiseksi on tehostettava energiaveron palautusjärjestelmää. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen määrä tulee nostaa 90 prosenttiin valmisteverojen määrästä jalostusarvon 0,5 prosenttia ylittävältä osalta. Kustannusarvio on 20 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen energiaintensiivisen teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmän uudistamisesta, jolla vahvistetaan vientisektorin kilpailukykyä.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Pääministeri Sipilän hallitus vie Suomea väärään suuntaan koulutuspolitiikassa. Leikkaukset koulutukseen ja tutkimukseen ovat romuttamassa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perus-

taa. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahataso alenee kehyskaudella 6,9 miljardista eurosta 6,6 miljardiin euroon vuonna 2020.

Hallitus esittää julkisen talouden suunnitelmassaan eri hallinnonaloille useita leikkauksia, joista valtaosa on päätetty hallitusohjelman yhteydessä. Noin kolmannes kaikista leikkauksista otetaan OKM:n hallinnonalalta. Kumulatiivisesti opetuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikataan lähes 3 miljardia euroa, kun kärkihankkeita rahoitetaan 300 miljoonalla eurolla. Hallitus vie kymmenen kertaa enemmän kuin antaa kärkihankkeina takaisin.

Hallitus kertoo mielellään julkisuudessa, miten suomalaisten osaamistasoa nostetaan ja miten koulutusta uudistetaan. Tosiasiassa tällaisella "uudistamisella" verhoillaan pelkkää leikkaamista ja keskittämistä. Vaikka viime eduskunnassa kaikki eduskuntapuolueet sitoutuivat siihen, että talouden tasapainottamisessa koulutuksen säästöt oli tehty jo piripintaan, vaalipäivän mentyä se ei enää riittänytkään. Aikaisempiakaan säästöjä ei peruttu ja päälle tehtiin vielä suuremmat, kumulatiivisesti lähes 3 miljardin euron uudet leikkaukset koulutukseen ja tutkimukseen. Paljon mainostettuja kärkihankkeita rahoitetaan vain 300 miljoonalla eurolla. Hallitus säästää koulutusmenoista siis suhteessa enemmän kuin muualta, vaikka koulutuksen osuus kaikista julkisista menoista on vain reilut 10 %. Hallituksen koulutusleikkauksien jälkeen koulutuksen osuus julkisista kokonaismenoista on alhaisemmalla tasolla kuin 1990-luvun laman aikana.

Kun suomalaisilta kysytään kansankuntamme suurimmista saavutuksista, koulutusta on pidetty yhtenä tärkeimmistä. Pienessä ja syrjäisessä Suomessa on aina uskottu koulutuksen ja oppimisen käänteentekevään voimaan edistää yhteiskunnan kehitystä kohti sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää tulevaisuutta. Koulutuksen tasa-arvon vaaliminen on johtanut tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan, jossa ihmisten taidot ja tiedot eivät riipu kotitaustasta tai varallisuudesta. Ei ole sattumaa, että Suomi on kuulunut koulutuksen huippumaihin jo pitkään.

SDP:n johdolla oppositio, maamme monet taloudelliset asiantuntijat, laaja kansalaisjärjestöjoukko, koulutusalan asiantuntijat ja yksittäiset kansalaisryhmät ovat ottaneet vakavasti eduskuntavaalilupaukset. Samaan aikaan kun kilpailukykyä on synnytetty hohtimilla työntekijöiden palkkoja leikkaamalla, koulutuksen arvolle kilpailukyvyn luojana on viitattu kintaalla asiantuntijoiden varoituksista huolimatta. Meidän mielestämme rohkeinta säästämistä olisi ollut lopettaa tällainen koulutuksen alasajo ja ideologinen näivettäminen, sillä se vasta kalliiksi tulee jatkossa maamme menestyksen kannalta.

SDP ei hyväksy hallituksen koulutusleikkauksia. Se on paljon rohkeampi säästöpäätös kuin hallitus tekee. Haluamme palauttaa uskon koulutukseen yhteiskunnan parhaana investointina. Koulutus ei mahdollista vain aineellista hyvää, vaan elämänmittaisen mahdollisuuden sivistykseen, henkiseen kasvuun, osallisuuteen ja koulutustason parantamiseen. Koulutus, tiede ja tutkimus ratkaisevat tulevaisuuden viheliäisiä ongelmia ja tarjoavat työelämän murroksessa mahdollisuuden luoda uutta kasvua.

Emme halua tuhota kiistattomia tuloksia tuonutta koulutusjärjestelmää, vaan kehittää sitä edelleen. Osaamistason lasku, motivaatiokato, koulutuksellisen taso-arvon murentuminen, koulutustason heikentyminen, resurssipula ja oppimaan oppimisen vaikeudet haastavat meitä koulutusjärjestelmän muutoksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Hallitukselta puuttuu kokonaan koulutuspoliittinen visio ja tiekartta, miten suomalaisten osaamis- ja koulutustasoa uhkaava lasku voidaan välttää ja kääntää nousuun. Koulutus on hallitukselle pelkkä aliedustettu resurssi, joka osataan valjastaa vaikeina aikoina käyttöön vain säästöliekillä.

Hallitus lupasi kehysriihen 2016 yhteydessä, että koulutuksesta ei enää leikata, mutta petti lupauksensa saman tien. Vaikka valtionosuusrahoituksen indeksikorotusten 0,85 %:n lisävähennys kompensoidaan opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalan valtionosuuksiin (toiselle asteelle ja korkeakoulutukseen), lisävähennys (75 milj.) vuonna 2017 kohdistuu kuitenkin peruspalveluiden valtionosuusrahoitukseen. Hallitus jätti kertomatta, että valtionosuuksien lisäleikkaus (laskennallisesti noin 13,5 milj.) kohdistuu tietenkin myös varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä osaan kirjasto- ja kulttuuritoimen rahoitusta. Me perumme nämä leikkaukset.

Koulutuslupaus petettiin taas, kun hallitus esitti jälleen elokuussa uusia koulutusleikkauksia vanhojen leikkausten päälle valmistellessaan vuoden 2017 talousarviota. Hallitus valitsi toteuttavansa kilpailukykysopimusta ulosmittaamalla sen myönteiset vaikutukset julkiselta sektorilta valtionosuusleikkauksien kautta. Kilpailukykysopimuksessa sovittiin, että julkisille työnantajille työaikojen pidennyksen ja lomarahojen leikkausten myötä tulevat säästöt käytetään työnantajakustannusten alentamiseen. Kilpailukykysopimuksen seurauksena hallituksen leikkauslinja sivistykseen, opetukseen ja tutkimukseen jatkuu.

Myös yksityiset koulutuksenjärjestäjät jäivät hallituksen hampaisiin vailla perusteita. Valtiovarainministeriön budjettiesityksessä on virheellisesti luokiteltu nämä yksityiset koulutuspuolen toimijat osaksi julkista sektoria. Myös näille toimijoille on kohdistettu julkiselle sektorille kilpailukykysopimuksessa sovitut leikkaukset. Kilpailukykysopimuksen johdosta hallitus päätti siis vähentää valtionosuuksia merkittävästi varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa, vapaassa sivistystyössä, yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Yhteensä kilpailukykysopimuksen johdosta valtionosuuksia vähennetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla lähes 55 miljoonaa euroa. Tarkempi erittely on huomioitu jatkossa. Me perumme nämä kilpailukykysopimuksen nimissä tehdyt leikkaukset.

Hallituksen lupauksista huolimatta kilpailukykysopimuksen vaikutukset eivät ole jäämässä kustannusneutraaleiksi kunnille ja monille muille koulutuksen järjestäjille. Lisää kilpailukykysopimuksesta aiheutuvia leikkauksia tulee kuntatalouteen peruspalveluiden valtionosuuksien vähintään 90 miljoonan euron laskun kautta. Tästä varhaiskasvatuksen ja peruspalveluiden osuus on 28 prosenttia, eli lisäleikkauksia on luvassa varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen tätäkin kautta. Me perumme nämä kilpailukykysopimuksen nimissä tehdyt leikkaukset peruspalveluiden valtionosuuteen.

Kunnostetaan homekoulut, -päiväkodit ja niiden pihat sekä kirjastot

Kunnat investoivat liian vähän, vaikka hyviä kohteita ja kiireellistä korjattavaa olisi paljon. Ennen kaikkea homekoulut, -päiväkodit ja kirjastot on heti kunnostettava turvallisiksi työympäristöiksi. Meillä ei ole varaa sairastuttaa lapsia eikä työntekijöitä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Valtio tarjoaa kunnille porkkanaksi tukea korjausinvestoinnin kuluihin. Kunnille korvamerkitty 100 miljoonaa euroa olisi siemenraha kunnan omalle panostukselle ja auttaisi käynnistämään miljardin euron korjausrakentamisen.

Vaikka korjausvelka on suuri, vanhan korjaaminen entiseen konseptiin ei tarvitse olla itsestään selvä ratkaisu. Nykyajan peruskoulun tilojen tulisi vastata jo tulevaisuuden haasteisiin. Siemenrahaa voi käyttää myös kuntien palvelurakentamisen uusiin toimintamalleihin. Rakennusten käyttötarkoituksia on voitava muuttaa joustavasti. Päiväkodit ja palvelutalot voidaan sijoittaa toistensa yhteyteen sekä lasten että vanhusten iloksi. Myös kirjastojen peruskorjausta sekä sijoittumista näihin palvelukokonaisuuksiin voidaan tukea.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 36

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin homekoulujen, -päiväkotien ja kirjastojen korjausinvestointien nopeuttamiseksi.

Luovien alojen kasvuohjelma

Luovilla aloilla toimivat yritykset ovat tyypillisesti hyvin pieniä. Luovien alojen liiketoiminta voidaan moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille.

Kirja-alalle on syntynyt viime vuosina agentuureja, välitysorganisaatioita, jotka kokoavat, tuotteistavat ja markkinoivat teossalkkuja maailmalla. Monilla muilla aloilla tekijät joutuvat yksin myymään tuotteitaan. Tekesin luovien alojen ohjelmaa täydentävässä hankkeessa synnytetään tuotteistusyrityksiä, joilla on rahkeita tuotekehittelyyn ja vientiin. Ne kykenevät hyödyntämään tehokkaasti kulttuurivientipanostuksia, jotka palautetaan opetusministeriön määrärahoihin. Myös tekijänoikeustulon verotusta muuttamalla voidaan edistää luovien alojen liiketoimintaa ja kansainvälistymistä. Olemme ehdottaneet luovien alojen kasvuohjelmaan kuutta miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin luovien alojen kasvuohjelman perustamiseksi.

Harrastuslupaus

Lasten vanhempien tulot ja koulutus ohjaavat voimakkaasti nuorten harrastusmahdollisuuksia. Yli kolmannes nuorista on jättänyt aloittamatta jonkin harrastuksen rahan puutteen vuoksi ja vieraskielisistä nuorista lähes puolet. Osa nuorista (17 prosenttia) on jättänyt tapaamatta ystäviään taloudellisista syistä. Korkeimmin koulutettujen vanhempien lapsista 95 prosentilla on jokin har-

rastus, kun vain perusopetuksen käyneiden lapsista harrastus on 74 prosentilla. Kaikkiaan 87 prosenttia 15—29-vuotiaista sanoo harrastavansa jotakin.

Lapsen vanhempien pienituloisuus ei saa olla esteenä harrastamiselle ja itsensä kehittämiselle. Omaehtoisen harrastamisen kynnystä on madallettava ja on huolehdittava siitä, että erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret pääsevät harrastusten pariin. Matalan kynnyksen liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia tulee lisätä. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla vähintään yksi harrastus.

Jotta harrastamisen maksut ja välineet eivät lisäisi perheiden eriarvoistumista, esitämme kunnille ja järjestöille harrastuslupauksen. Takaamme kaikille suomalaisille lapsille mahdollisuuden harrastaa. Esitämme järjestöjen, urheiluseurojen, koulujen ja kuntien haettavaksi määrärahaa, jolla tarjotaan vapaapaikkoja harrastuksiin sekä välineitä ja soittimia perheille, joilla muuten ei olisi niihin varaa. Päätökset harrastuslupauksen paikallisesta toteutuksesta tehdään jokaisessa valtuustossa. Olemme esittäneet harrastuslupauksen toimeenpanoon 10 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin harrastuslupauksen toteuttamiseksi.

Suomi 100 vuotta — ilmainen museokuukausi joulukuussa

Suomen 100-vuotispäivän juhlakuukauden kunniaksi kaikille suomalaisille tarjotaan vapaa pääsy Suomen museoihin. Jokainen voi pysähtyä muistamaan menneitä polvia, arkista elämää ja kulttuurin saavutuksia — ja avaamaan ikkunoita maailman taiteen tuulille. Museoiden juhlakuukauden rahoitukseen varataan 2 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin ilmaisen museokuukauden järjestämiseksi satavuotiaan Suomen kunniaksi.

Suomi 100 vuotta — Kansallisteatterin kunnostus

Suomen Kansallisteatterin rakennus on vielä itsenäisyyttämmekin iäkkäämpi. 115 vuotta täyttävän teatteritalon rapistuneet, kosteusvaurioituneet ja tekniikaltaan käyttökelvottomat tilat on peruskorjattava palvelemaan kunnialla niin taiteilijoita kuin henkilökuntaakin. Jo vuosia odottanut 50 miljoonan euron hankesuunnitelma avaa viisi aivan uutta teatteritilaa, jotka toisivat taloon vapaiden ryhmien esityksiä ja entistäkin monipuolisemman spontaanin kulttuuritarjonnan.

SDP esittää, että Kansallisteatterin peruskorjaus käynnistetään välittömästi ja ensimmäisenä vuotena sille myönnetään 10 miljoonan euron määräraha.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 40

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin Kansallisteatterin peruskorjaamiseksi satavuotiaan Suomen kunniaksi.

10. (29.10 ja 30, osa) Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

Tavoittelemme parlamentaarisesti toteutettua varhaiskasvatuksen kokonaisuudistusta: pitkän aikavälin suunnitelmalla uudistetaan päivähoidon henkilöstörakenne ja hoitajamitoitus sekä turvataan työvoiman saanti tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe saatiin toteutettua viime hallituskaudella, toinen vaihe on kuitenkin jäänyt nykyisen hallituksen rattaisiin pyörimään tyhjää.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella asetetaan lapset eriarvoiseen asemaan riippuen vanhempien sosiaalisesta statuksesta, kuten siitä, ovatko vanhemmat töissä, opiskelemassa vai työttömänä. Lisäksi subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen sallii yhä sen, että osapäivälapsia saa olla 13 yhtä työntekijää kohden, mikä tarkoittaisi pahimmillaan 39 lapsen ryhmää. Esitämme subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen peruuttamista ja 6,6 milj. euron lisäystä määrärahoihin.

Kokonaisuudistuksen sijaan hallitus heikensi varhaiskasvatuksessa olevien lasten asemaa rajaamalla yli 3-vuotiaiden lasten päivähoidon suhdelukua siten, että yhdellä työntekijällä saisi olla jatkossa 8 lasta nykyisen 7 lapsen sijaan. Tällä heikennettiin oleellisesti lasten mahdollisuuksia saada yksilöllistä varhaiskasvatusta ja päivähoitoa. Esitämme päivähoidossa olevien yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien suhdeluvun pitämistä 1/7:ssä sekä 15 miljoonan euron määrärahalisäystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo lainsäädännöllä eduskunnan päätettäväksi varhaiskasvatusta koskevat ryhmäkoot, minkä yhteydessä nykyhallituksen heikennykset päivähoidon suhdelukuun perutaan.

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Suomalainen koulujärjestelmä on tunnettu korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistuneesta yhdistämisestä. Nuorten oppimistuloksissa, kouluviihtyvyydessä, oppimismotivaatiossa ja asenteissa on kuitenkin tapahtunut selvä lasku viime vuosien aikana. Epätoivotun kehityksen pysäyttämiseksi ja peruskoulun uudistamiseksi toteutettiin kaikkien eduskuntaryhmien ja satojen asiantuntija- ja intressitahojen kanssa parlamentaarinen peruskoulun kokonaisuudis-

tus, Tulevaisuuden peruskoulu -kehittämishanke. Tässä kaikkien eduskuntaryhmien hyväksymässä tiekartassa linjataan vahvaan tutkimusnäyttöön ja yhteiseen poliittiseen tahtoon perustuen tarve mm. ryhmäkoko- ja tasa-arvorahoituksen jatkuvuudelle sekä peruskoulun kehittämisen erillisrahoitukselle. Tästä huolimatta hallitus on vähentänyt huomattavasti yleissivistävän koulutuksen rahoitusta. Hallituksen kiky-ratkaisun myötä yleissivistävän koulutuksen rahoitus vähenee entisestään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.30 lisätään 42 900 000 euroa ryhmäkokojen pienentämiseen, tasa-arvotyöhön ja perusopetuksen laadun kehittämiseen.

Koulupudokkuuden, syrjäytymisen ja kiusaamisen vastainen työ

Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat kasvava ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Tuore Pisa-tutkimus osoitti, että alueelliset erot ja oppilaiden vanhempien taustan vaikutus oppimistuloksiin ovat kasvamassa. Tällainen kehitys vaarantaa koko peruskoulun idean ja vahvuuden. Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen kasvu on saatava taittumaan pitkäjänteisellä ja suunnitelmallisella työllä. Todellista nollatoleranssia kiusaamiselle ei vieläkään ole, sillä peruskoululaisista 7 prosenttia joutuu yhä kiusatuksi. Tarvitaan suunnitelmallinen ja pitkäjännitteinen kansallinen kiusaamisen vastainen ohjelma, mitä kaikki koulut sitoutetaan noudattamaan. Tällä torjutaan parhaiten myös syrjäytymistä ja koulupudokkuutta. Sosialidemokraatit esittävät tähän työhön 3,5 miljoonan euron panostusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.30 lisätään 3 500 000 euroa koulupudokkuuden, syrjäytymisen ja kiusaamisen vastaiseen työhön ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

> Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kansallisen ohjelman kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kouluissa.

31. (29.30.30) Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Vapaa sivistystyö pyrkii lisäämään tasa-arvoa koulutuksen saavutettavuudella. Avoimuutta korostava tietoyhteiskunta uhkaa sulkeutua erityisesti siirtolaisilta, senioreilta, alhaisen koulutuksen saaneilta sekä työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiltä.

Vapaa sivistystyö ei tuota suoraan validoitua osaamista jatkokoulutukseen tai työelämän käyttöön, joten sille on tarjottu tehtäviä työelämän ulkopuolelle jääneiden koulutustehtävän hoitamisessa mm. työttömien työkyvyn säilyttäjänä ja syrjäytymisen ehkäisijänä sekä vanhusten toimintakykyisyyden ylläpitäjänä ja yksinäisyyden lievittäjänä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Kansainvälisen muuttoliikkeen myötä vapaalle sivistystyölle on myös palannut osa sen alkuperäisistä kansansivistystehtävistä. Suomessa elää ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin kokonainen kansanryhmä, maahanmuuttajat, joiden koulutustaso on heikko ja josta osalla ei ole edes peruskoulutusta. Tietotekniikan nopean kehittymisen vuoksi Suomessa on paljon myös kantaväestöön kuuluvia ihmisiä, jotka eivät ole tiedoiltaan ja taidoiltaan tasavertaisessa asemassa muiden kanssa tietoyhteiskunnassa.

Hallituksen kiky-ratkaisun tuloksena vapaan sivistystyön valtionosuuksia leikataan merkittävästi. Haluamme perua nämä leikkaukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.31 lisätään 3 477 000 euroa vapaan sivistystyön oppilaitosten avustuksiin.

Kansanopistojen vuosiopiskelijoista yli 15 % eli lähes 2 000 on tällä hetkellä maahanmuuttajia. Heistä valtaosa on kotouttamislain mukaisissa koulutuksissa, jotka rahoitetaan vapaan sivistystyön valtionosuuksilla. Kansanopistot eivät kuitenkaan voi periä näiltä kurssilaisilta opiskelijamaksuja, kuten muilta vapaan sivistystyön koulutusten opiskelijoilta. Valtionosuuden ja todellisten kustannusten eroa on voitu kattaa opintoseteliavustuksilla, mutta vain vähäisessä määrin ja vain osassa opistoja.

Turvapaikanhakijoiden määrän noustessa ennennäkemättömän suureksi tulee maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseen suunnata lisärahoitusta voimakkaasti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.31 lisätään 1 000 000 euroa kansanopistojen opintoseteliavustukseen.

20. (29.20 ja 30, osa) Ammatillinen koulutus

30. (29.20.30, 30.31, 32 ja 51) Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kannatamme toisen asteen rakenteellista uudistamista, mutta toisin kuin hallitus, lähdemme siitä, että toisen asteen uudistus on toteutettava hallinnosta ja toimitiloista, ei opetuksesta säästämällä. Säästöt, jotka edellisen hallituksen toimesta olisivat kohdistuneet koko toisen asteen koulutukseen, kohdistuvat nyt pelkästään ammatilliseen koulutukseen. Myös lukuisat asiantuntijatahot, mm. Insinööriliitto, OAJ, SAMOK, SAKKI ja EK ovat kritisoineet ammatillisen koulutuksen leikkauksia. Ne vaarantavat ammattiosaamisen laadun, yleisen jatko-opintokelpoisuuden ja nuorisotakuun toteutumisen.

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen tuloksena hallitus tavoittelee ensi vuonna 190 miljoonan euron säästöä, mikä kohdistuisi valtion osuuden sijaan pelkästään kuntaosuuteen. Me haluamme perua uudistuksen, minkä tarkoituksena on vähentää vain aloituspaikkoja tai opettajia ammatilli-

sesta koulutuksesta. Esitämme, että kunnille varataan riittävät rahat ammatillisen koulutuksen toteuttamiseen. Siksi esitämme, että kuntien valtionosuuksia nostetaan ammatillisen koulutuksen säästön (-190 milj.) perumiseksi, jotta kunnilla olisi riittävät mahdollisuudet ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 43

> Eduskunta edellyttää, että ammatillisen koulutuksen leikkaukset perutaan ja kunnille varataan riittävät valtionosuudet ammatillisen koulutuksen järjestämiseen jatkossakin.

Kun otetaan huomioon hallituksen kaikki leikkaukset, ammatillisen koulutuksen säästöt ovat jo 15 % kokonaisrahoituksesta. Ammatillisessa koulutuksessa on jo nyt vähennetty lähiopetuksen määrää valtavasti, mikä heikentää opetuksen laatua. Vielä 1990-luvulla oppilaat saivat lähiopetusta täyden työviikon eli 38 tunnin verran. Tänä päivänä ollaan jo monin paikoin 28 tunnin alapuolella. Ammattiin valmistuvat eivät siis saa enempää opetusta kuin peruskoululaisetkaan. Laajat leikkaukset tulevat väistämättä näkymään ammatillisen koulutuksen laadussa ja näin myös nuorten ammattitaidossa. Lisäleikkauksia kohdistuu ammatilliseen koulutukseen myös hallituksen kiky-ratkaisun myötä. Valtionosuuksia leikataan sen johdosta merkittävästi muutoinkin vaikeassa tilanteessa. Meidän mielestämme on epäreilua kohdistaa suurien leikkausten kohteena olevaan ammatilliseen koulutukseen vielä lisäleikkauksia ensi vuonna hallituksen kiky-ratkaisun myötä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.20.30 lisätään 15 100 000 euroa ammatillisen koulutuksen laadun kehittämiseen.

33. (29.30.33) Nuorten aikuisten osaamisohjelma (arviomääräraha)

Nuorisotyöttömyyden kasvu ja nuorten syrjäytyminen ovat erittäin huolestuttavia ilmiöitä. Edellisellä hallituskaudella Suomeen luotiin nuorisotakuu, jonka toteuttamiseen varattiin 60 miljoonaa euroa joka vuosi. Nykyisen hallituksen yhden kärkihankkeen tavoitteena on kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. Tähän kärkihankkeeseen on varattu koko vaalikaudelle vain 10 miljoonaa euroa. Eri sektorien nuorisotakuuseen käytettävissä oleva rahoitus vähenee 96 % hallituskauden loppuun mennessä.

Hallitus ei näytä panostavan nuorisotakuun toteuttamiseen ja työllisyysasteen nostamiseen, vaan päinvastoin luopuu peruskoulun varaan jääneiden osaamistason nostamisesta. Suomessa on yhä 300 000 aikuista, joiden osaaminen on peruskoulun varassa. Vieläkin 100 000:lta alle 30-vuotiaalta nuorelta aikuiselta puuttuu toisen asteen tutkinto. Työllisyysasteen nosto on mahdollista toteuttaa takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto, jolloin jokaisella on mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää osaamistaan sekä yleissivistystään iästä, sukupuolesta ja varallisuudesta riippumatta.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa 20—29-vuotiaiden, pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten on mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Hallitus on ajamassa alas todella rajulla kädellä ohjelmaa, eli suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevien asemaa halutaan vaikeuttaa entisestään. Rahoitusta esitetään pienennettäväksi peräti 33 % eli 12 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.33 lisätään 12 000 000 euroa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan.

40. (29.40 ja 30, osa) Korkeakouluopetus ja tutkimus

22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)

Savonlinnan OKL:n lakkauttamisen johdosta Savonlinnan talousalueelle on välttämätöntä löytää taloudellisia kompensaatioita. Yhtenä vaihtoehtona on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kuitulaboratorion kehittäminen. Kehityssuunnitelmakokonaisuuden perustana ovat nykyinen Mikkelin ammattikorkeakoulun Kuitulaboratorio, suunnitteilla oleva Kuitu 3 -toimitila ja muut toiminnot, kuten Elektroniikan 3K-tehdas ja käynnistynyt biotuotetekniikan AMK-insinöörikoulutus. Näiden toimintojen perustalta luodaan Savonlinnaan korkeatasoinen ja vahva koulutus- ja kehittämiskeskus biotuotteiden sekä puhtaiden ratkaisujen kehittämiseen. Näin vahvistetaan alueen elinvoimaisuutta uudistuvan korkea-asteen koulutuksen ja soveltavan tutkimuksen keinoin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.22 lisätään 6 700 000 euroa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kuitulaboratorion kehittämiseksi.

50. (29.40.50 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Innovaatiovetoinen, osaamisperustainen talous ei voi toimia ilman menestyviä yliopistoja. Hallitus on tekemässä yliopistoille vuodelle 2017 suoria leikkauksia yhteensä 31,8 miljoonaa euroa. Leikkauksilla lasketaan osaamistasoa, vaarannetaan yliopistojen mahdollisuudet tarjota laadukasta koulutusta, kavennetaan resursseja elintärkeältä perustutkimukselta ja romutetaan mahdollisuuksia luoda tulevaisuuden innovaatioita.

Koulutustason nousun pysähtymisellä on merkittävät seuraukset elinkeinorakenteen sekä korkean osaamisen työpaikkojen syntymisen kannalta. Hallitus peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa kuitenkin perustutkimuksesta ja tieteestä. Opetuksesta ja tutkimuksesta leikattu euro supistaa taloutta ja työpaikkojen määrää kuuden euron verran yhteiskunnassa. Koulutustason nousu on Suomen väestön keskuudessa hiljalleen pysähtynyt. Korkeasti koulutettujen määrässä olemme tippuneet Euroopan kärjestä keskikastiin. Hallituksen tekemät indeksileikkaukset ja kiky-säästöt korkeakoulutuksen rahoitukseen vähentävät rahoitusta merkittävästi. Lisäksi Kiky-leikkaukset kohdentuvat epäoikeudenmukaisesti myös yliopistoille, vaikka ne katsottiin kiky-neuvotteluissa yksityisiksi toimijoiksi, joiden rahoituksesta ei olisi pitänyt ol-

lenkaan tehdä leikkauksia kikyn perusteella. Siksi haluamme perua hallituksen tekemät leikkaukset yliopistojen rahoitukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 45 700 000 euroa yliopistojen toiminnan rahoittamiseen.

51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)

Koulutus ja tutkimus ovat investointeja tulevaisuuteen. Suomen menestys on tulevaisuudessa entistä riippuvaisempi korkeatasoisesta osaamisesta ja uudesta tiedosta. Myös kaupallisesti hyödynnettävien innovaatioiden pohjalla on perustutkimus. Koulutukseen ja tutkimukseen kohdistuvilla leikkauksilla on laajoja ja kauaskantoisia vaikutuksia suomalaiseen osaamiseen ja innovaatioperustaan sekä siten suoraan tulevaisuuden kasvun ja hyvinvoinnin edellytyksiin.

Talousarvioesitykseen sisältyy mittavia leikkauksia Suomen Akatemian määrärahoihin. Akatemian leikkaukset vahingoittavat välttämätöntä perustutkimusta. Suomen Akatemian myöntövaltuudessa tutkimushankkeiden rahoittamiseen on kärkihankepanostuksiin innovaatioiden kaupallistamisen edistämiseksi 30 miljoonaa euroa kertaluonteisena lisäyksenä, mutta 10 miljoonaa euroa pysyvänä menosäästönä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.51 lisätään 10 000 000 euroa Suomen Akatemian toimintamenoihin.

55. (29.40.55 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Innovaatiovetoinen, osaamisperustainen talous ei voi toimia ilman menestyviä ammattikorkeakouluja. Hallituksen linja ammattikorkeakoulujen rahoituksen leikkaamisesta jatkuu. Hallituksen tavoitteena on tehdä ammattikorkeakouluille suoria leikkauksia yhteensä 25 miljoonaa euroa. Leikkauksilla vaarannetaan ammattikorkeakoulujen mahdollisuudet tarjota laadukasta koulutusta ja lasketaan osaamistasoa. Koulutustason nousun pysähtymisellä on merkittävät seuraukset elinkeinorakenteen sekä korkean osaamisen työpaikkojen syntymisen kannalta.

Hallitus kuitenkin peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa laajasti koko korkeakoulutuksesta. Opetuksesta ja tutkimuksesta leikattu euro supistaa taloutta ja työpaikkojen määrää kuuden euron verran yhteiskunnassa.

Hallituksen leikkaukset korkea-asteelle ovat niin suuria, että ne vaarantavat 3 300 tutkimuksen ja opetuksen työpaikkaa korkea-asteella. Siksi on vastuuntunnotonta ja järjen vastaista väittää, että tämän mittaluokan säästöt eivät vaarantaisi suomalaista tutkimusta ja osaamista. Esimerkiksi ammattikorkeakouluissa jo toteutetut henkilöstövähennykset ovat henkilötyövuosina olleet yli 10 %. Koulutuksen laadun ja henkilöstön aseman heikkeneminen vaikuttaa suoraan kansakunnan kykyyn selvitä maamme vaikeasta taloudellisesta tilanteesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Hallituksen tekemät indeksileikkaukset ja kiky-säästöt korkeakoulutuksen rahoitukseen vähentävät rahoitusta merkittävästi. Lisäksi kiky-leikkaukset kohdentuvat epäoikeudenmukaisesti myös ammattikorkeakouluille, vaikka ne katsottiin kiky-neuvotteluissa yksityisiksi toimijoiksi, joiden rahoituksesta ei olisi pitänyt ollenkaan tehdä leikkauksia kikyn perusteella. Siksi haluamme perua hallituksen tekemät leikkaukset yliopistojen rahoitukseen.

Savonlinnan OKL:n lakkauttamisen johdosta Savonlinnan talousalueelle on välttämätöntä löytää taloudellisia kompensaatioita. Yhtenä vaihtoehtona on ammattikorkeakoulun kehittäminen. Tällöin kyseeseen tulisivat toimenpiteet, joilla:

— ei ole kilpailevaa tarjontaa lähellä Savonlinnaa
— on pidemmälläkin aikajaksolla työmarkkinakysyntää
— on riittävä vetovoima niin, että koulutukseen saadaan ja siellä pysyy riittävästi opiskelijoita myös Itä-Suomessa.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun oman selvityksen mukaan koulutusta tulisi lisätä seuraavilla aloilla:

1) Muodostetaan Savonlinnaan valtakunnallinen kuntoutuksen koulutuksen osaamiskeskittymä 100 aloituspaikalla.

2) Käynnistetään koulukuraattorikoulutus 40 aloituspaikalla.

3) Käynnistetään turvallisuusalan koulutus 40 aloituspaikalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.40.55 lisätään 34 100 000 euroa, josta 32 100 000 ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoittamiseen ja 2 000 000 euroa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisäämiseksi Savonlinnassa.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Opintososiaaliset edut ovat osa sosiaaliturvaa, eivät opiskelijoiden palkkaa. Etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun. Jotta tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet toteutuisivat, tulee opintososiaalisen tukijärjestelmän olla kunnossa ja opintotuen olla indeksiin sidottu. Jo nykyisellään opintoraha on tasoltaan erittäin matala, ja varsinkin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta joutuvat opiskelijat osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opintojen ohella, jolloin opiskeluajat pitenevät.

Tämä ei ole linjassa hallituksen kaavailemien opintoaikojen lyhennysten kanssa. On selvää, että opintorahan raju leikkaaminen heikentää pidemmällä aikavälillä opintotuen riittävyyttä ja voi vaikuttaa perustuslaissa turvattuun mahdollisuuteen saada varattomuudesta huolimatta kykyjen-

sä ja tarpeidensa mukaisesti opetusta, kun kustannustaso nousee. Olemme esittäneet opintorahaleikkauksen perumiseksi 46,9 miljoonaa euroa vaihtoehtobudjetissamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu opintorahaleikkauksen.

80. Taide ja kulttuuri

31. (29.80.31 ja 32) Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Teattereiden, orkestereiden ja museoiden merkitys koko maan kattavan kulttuuritarjonnan, saatavuuden ja kansakunnan yhteisen muistin kannalta on merkittävä. Toteutuessaan leikkaukset vähentävät alan työllisyyttä ja lisäävät kuntien painetta kasvattaa rahoitusosuuttaan. Kilpailukykysopimuksen seurauksena hallituksen leikkauslinja sivistykseen, opetukseen ja tutkimukseen jatkuu myös kulttuurin ja taiteen puolella. Näistä syistä haluamme lisätä rahoitusta, jotta alan työllisyyttä ja palveluiden saatavuutta voidaan paremmin tukea.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.31 lisätään 2 387 000 euroa museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen ja hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa käyttöön taiteelle ja kulttuurille työllisyysperusteista avustusta veikkauksen jakamattomista varoista.

50. (29.80.50 ja 54) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Kansalaisyhteiskunnan tilaan on alettu maailmanlaajuisesti kiinnittää huomiota osana demokratiaa, ihmisoikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia. Euroopan yhteisössäkin tunnustetaan voittoa tavoittelemattomien kansalaistoimijoiden, palveluntarjoajien ja vapaaehtoistyöntekijöiden merkitys kansalaisaktiivisuuden ilmentäjinä.

Kansalaisaktiivisuudella voidaan edistää osallisuutta, paikallisyhteisöjen sosiaalista koheesiota ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Toiminta edistää EU:n kestävää kehitystä, työllisyyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, talouskasvua ja ympäristön laatua. Myös Suomessa on kannettu huolta demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tilasta kaikkien muutosten keskellä. Mitä monimuotoisempi kansalaisyhteiskunta on, sen paremmat valmiudet sillä on selviytyä kriiseistä.

Samaan aikaan, kun OKM on yhdistänyt eri momenteilla olleiden järjestöjen tukemisen yhdelle momentille, on myös määrärahoja vähennetty. Lisäksi selvitysosassa avustusten käyttötarkoitus-

perusteluissa on menty epämääräisempään suuntaan. Esimerkiksi rauhantyötä ei enää mainita erikseen. Haluamme varmistaa rauhantyötä ja ihmisoikeuksia edistävien järjestöjen rahoituksen riittävyyden jatkossakin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.50 lisätään 1 700 000 euroa valtionavustukseen järjestöille.

90. Liikuntatoimi

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Liikunnan koulutuskeskukset (urheiluopistot) järjestävät liikunta-alan ammatillista perus- ja lisäkoulutusta sekä vapaatavoitteista koulutusta. Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta.

Vapaan sivistystyön koulutuksessa liikunnan koulutuskeskukset järjestävät mm. urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Lisäksi ne toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina. Kiky-leikkausten johdosta liikunnan koulutuskeskusten määrärahat vähentyvät.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.90.52 lisätään 174 000 euroa liikunnan koulutuskeskuksille.

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Nuorisotyöttömyyden kasvu ja nuorten syrjäytyminen ovat erittäin huolestuttavia ilmiöitä. Edellisellä hallituskaudella Suomeen luotiin nuorisotakuu, jonka toteuttamiseen varattiin 60 miljoonaa euroa joka vuosi. Nykyisen hallituksen yhden kärkihankkeen tavoitteena on kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. Tähän kärkihankkeeseen on varattu koko vaalikaudelle vain 10 miljoonaa euroa.

Valitettavasti hallitus ei näytä panostavan nuorisotakuun toteuttamiseen ja työllisyysasteen nostamiseen, vaan päinvastoin luopuu peruskoulun varaan jääneiden osaamistason nostamisesta. Vieläkin 100 000:lta alle 30-vuotiaalta nuorelta aikuiselta puuttuu toisen asteen tutkinto. Työllisyysasteen nosto on mahdollista toteuttaa takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto, jolloin jokaisella on mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää osaamistaan ja yleissivistystään iästä, sukupuolesta ja varallisuudesta riippumatta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Etsivä nuorisotyö auttaa kaikkein suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut selkeästi 2010-luvulla, joten sen rooli ennaltaehkäisevässä työssä on lisääntynyt.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustusta etsivään nuorisotyöhön ensimmäisen kerran vuonna 2008. Vuoden 2008 valtion budjetissa 2,5 miljoonan euron määräraha kohdennettiin niiden etsivän työn ammattilaisten palkkaukseen, joiden työ liittyi nuorten työpajatoiminnan kokonaisuuteen. Etsivän nuorisotyön rahoitus kasvoi vuoteen 2015, mutta nykyisen hallituksen tavoitteena on ollut rahoituksen tuntuva vähentäminen. Viime vuonna eduskunta palautti budjettikäsittelyssä rahoitusta. Tänä vuonna kasvava työttömyys pitää rahoituksen lähes ennallaan, mutta edelleen rahoituksen taso jatkossa vähenee ja on riittämätön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.91.51 lisätään 3 000 000 euroa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Metsä on Suomen yksi tärkeimmistä luonnonvaroista. Metsä on paitsi laaja ja monipuolinen raaka-aineiden lähde teollisuudelle ja taloudelliselle toiminnalle laajasti ajateltuna, myös suomalaisen monimuotoisen luonnon perusta ja ekosysteemipalveluiden mahdollistaja sekä luontoharrastusten ja virkistyksen sekä matkailunliiketoiminnan selkäranka. Suomen kansantalous nojaa metsäsektorimme menestykseen. Kansallinen metsäohjelma sekä metsäpoliittisen selonteon linjaukset ohjaavat metsäpolitiikkaa. Suomalaisen metsäsektorin menestystä on vaalittava yli vaalikausien parlamentaarisesti ja yhteisymmärryksessä. Metsäsektori kaipaa vakaita linjauksia toimintaympäristön turvaamiseksi sekä jatkuvaa uudistumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 46

> Eduskunta edellyttää, että hallitus perustaa parlamentaarisen työryhmän, joka kartoittaa metsäalan tulevaisuutta yli hallituskausien. Sen tulisi ehdottaa uudistuksia, joilla kannustava metsäverotus turvaisi teollisuuden puunhankinnan, huolehdittaisiin metsäluonnon monimuotoisuudesta ja edistettäisiin metsäalan koulutusta Suomessa.

01. Hallinto ja tutkimus

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Eläinsuojeluasiamiehen virka perustettiin viime hallituskaudella SDP:n aloitteesta koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa. Virka perustettiin määräaikaisena, ja se päättyi vuoden 2015 lopussa. Virka on rahoitettu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta. Sen

kustannukset ovat olleet noin 100 000 euroa vuodessa. Eläinten oikeuksiin liittyvät asiat, kuten tuotantoeläinten hyvinvointi, ruuan alkuperäkysymykset sekä kiinnostus lemmikkieläinharrastusta kohtaan luovat tarpeen itsenäiselle valtion viranomaiselle. Eläinsuojeluasiamiestä tarvitaan jatkossakin koordinoimaan eläinten oikeuksiin liittyvää yhteiskunnallista agendaa, keskustelua ja politiikkaa sekä eri tahojen yhteistyötä eläinsuojelukysymyksissä. Eläinsuojeluasiamiehen virka tulee vakinaistaa.

SDP on huolissaan hallituksen eläinsuojelupolitiikasta. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus on viivästynyt, ja muut eläinten pitoa parantavat säädökset ovat olleet vastatuulessa. Hallitusohjelman kirjaukset nostavat esiin huolen siitä, kuinka kunnianhimoinen eläinsuojelulaista onnistutaan tekemään, jos maataloustuottajien kustannukset eivät saa hallituskaudella nousta. Suomi tarvitsee sekä eläinsuojeluasiamiehen koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa että kunnianhimoisen eläinsuojelulain, joka vastaa kansalaisten käsitystä lemmikki- ja tuotantoeläinten hyvästä kohtelusta.

Metsä on yksi Suomen tärkeimmistä luonnonvaroista. Metsä on monipuolinen raaka-aineiden lähde teollisuudelle ja taloudelliselle toiminnalle laajasti ajateltuna. Metsä on myös suomalaisen monimuotoisen luonnon perusta ja ekosysteemipalveluiden mahdollistaja sekä luontoharrastusten, virkistyksen ja matkailun liiketoiminnan selkäranka. Suomen kansantalous nojaa metsäsektorimme menestykseen. Kansallinen metsäohjelma sekä metsäpoliittisen selonteon linjaukset ohjaavat metsäpolitiikkaa. Suomalaisen metsäsektorin menestystä on vaalittava yli vaalikausien parlamentaarisesti ja yhteisymmärryksessä. Metsäsektori kaipaa vakaita linjauksia toimintaympäristön turvaamiseksi sekä jatkuvaa uudistumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 47

> Eduskunta edellyttää, että eläinsuojeluasiamiehen virkaa jatketaan ja siihen osoitetaan 100 000 euron määräraha vuoden 2017 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

10. Maaseudun kehittäminen

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

4H-järjestö tekee valtakunnallisesti merkittävää nuorisotyötä ja on maan suurin nuorisojärjestö. 4H-toiminta tukee nuoren elämänhallintaa, tukee nuorison työllistymistä ja kannustaa yritteliäisyyteen. Järjestön resurssit on tärkeää pyrkiä pitämään kohtuullisella tasolla. On tärkeää turvata kylätoiminnan ja 4H-toiminnan resurssit myös vuodelle 2017.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 48

> Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa 4H-toiminnan riittävän rahoituksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Maaseudun elinvoimaisuutta voidaan lisätä omaehtoista, asukkaista lähtevää paikallista toimintaa edistämällä. Kylätoiminta on yksi toiminnan muoto, joka on viime vuosina kasvattanut suosiotaan. Kyläyhdistyksillä on usein tärkeä rooli paikallisen yhteisöllisyyden ja identiteetin säilyttäjinä sekä toiminnan organisoijina. Kylissä tehdään arvokasta ja myös taloudellisesti merkittävää työtä alueen viihtyvyyden, yritysten, palveluiden ja turvallisuuden eteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.10.63 lisätään 250 000 euroa kylätoiminnan valtionapuun.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Vahvalla liikennepolitiikalla voi saada aikaan hyödyllisiä kasvu- ja työllisyyspanostuksia vaikeana hitaan kasvun aikana. Hallituksen kasvu- ja työllisyyspanostukset jäävät kuitenkin riittämättömiksi. Vaikka väyläverkon korjausvelkaa lyhennetään, samalla kuitenkin hallitus jäädyttää liikenteen uudet kehityshankkeet. Julkisen talouden suunnitelman mukainen 0,7 miljardin varaus uusille hankkeille on nimetty, eikä uusia elvyttäviä toimia ole tulossa. Hallitus ei ole myöskään onnistunut EU:n väylähankerahoituksen hyödyntämisessä. Puheista huolimatta hallitus ei ole kyennyt ratkaisemaan liikenteen rahoitusta kestävästi kokonaisuutena, vaan niukkuutta siirretään vain eri kohteiden välillä.

Liikenneuudistukset ovat perustuneet normienpurkuun ja vahvaan uskoon markkinaehtoisuudesta. Tässä työssä kantavina voimina on ollut usko markkinaehtoisuuteen samalla, kun järkeviäkin normeja on purettu. Kannatettavaa normien purkua ei kuitenkaan saa tehdä niin, että samalla puretaan valvontamekanismeja negatiivisten markkinahäiriöiden ja harmaan talouden torjunnan osalta.

Hallituksen kuluvan vuoden talousarvioon on tehty leikkaus ostopalveluliikenteeseen. Tätä alkuperäistä päätöstä seuranneet jatkopäätökset VR:n velvoiteliikenteen hyödyntämisestä ovat lisänneet sekaannusta sekä epävarmuutta matkustajissa, aluekehityksessä ja jopa VR:n liiketoiminnan suunnittelussa.

Viestintäverkkojen sietokyky häiriötilanteille on ensiarvoisen tärkeää useimpien yhteiskunnan toimintojen sekä liiketoiminnan kannalta. Erilaiset kyberhyökkäykset voivat muuttua hyvinkin vaarallisiksi ja tuhoisiksi. Viestintäviraston riittävät resurssit ovat tärkeässä asemassa näiden uhkien torjunnassa.

Monimuotoiset ja -kanavaiset mediamarkkinat ovat demokraattisessa yhteiskunnassa tärkeässä roolissa kansalaisille riittävän tiedonvälityksen luomiseksi. Murroksessa sähköiseen aikaan tarvitaan vielä valtion toimia.

Vaikka Yleisradion tehtävistä ja rahoituksesta saatiin parlamentaarinen lopputulos aikaan, sitä ei ole kaikilta osin toteutettu. Hallituksella on vielä panematta toimeen tehty päätös Ylen rahoituksen siirtämisestä valtiontalouden kehysmenettelyn ulkopuolelle.

Postilain uudistuksessa on löydyttävä ratkaisu, jossa yhdistyy vapaa kilpailu sekä yhteiskunnalliset tavoitteet riittävästä viestinvälityksestä kaikille kansalaisille. Uudistuksesta on tuskin kysymys silloin, kun kansalaisten postipalvelut uhkaavat heikentyä kovasti maan johdon päätöksin. Oudosta uudistuksesta on kyse myös silloin, kun kansalaiset olisivat jatkossa eriarvoisessa asemassa postipalvelujen suhteen riippuen siitä, missä he asuvat.

Euroopan maista Suomi on yksi harvoista, joissa ei tueta sähköistä liikennettä millään tavalla. Muualla Euroopan unionissa panostetaan kuitenkin valtavia summia sähköiseen liikenteeseen. Samaan aikaan suomalaiset yhtiöt tavoittelevat merkittävää markkina-asemaa latauspalveluissa. Sähköisen liikenteen strategian ensimmäinen askel on autokannan uusiminen. Edellisen hallituksen toteuttama autojen romutuspalkkio palautetaan. Autoalan laskelmien mukaan vanhoja korvaavien uusien autojen verotuotto ylitti kolminkertaisesti 8 miljoonan euron kulut. Samalla uusien täyssähköautojen hankintaa tuetaan 2 000 euron korvauksella 2 000 ajoneuvoon saakka. Tämä maltillinenkin panostus nelinkertaistaisi sähköautojen määrän Suomen teillä ja saisi aikaan kriittisen massan, joka tekee kannattavaksi koko maan kattavan latausverkoston.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 49

> Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa viipymättä Yleisradion rahoituksen valtiontalouden kehysten ulkopuolelle, kuten Yleisradion tehtävää ja rahoitusta selvittänyt parlamentaarinen työryhmä yksimielisesti esitti.

Vastalauseen lausumaehdotus 50

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa ensi vuodeksi viipymättä esityksen autojen romutuspalkkion palauttamisesta autokannan uudistamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 51

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä esityksen sähköautojen kiinteästä 2 000 euron hankintatuesta ajoneuvoa kohden aina 2 000 ajoneuvoon saakka.

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta on keskeistä, että tarjoamme nopeamman ja edullisemman logistiikan sekä saavutettavuuden Aasian suurille markkinoille. Esitämme, että aletaan välittömästi suunnitella nykyisille ja tuleville elinkeinoille välttämätöntä ratayhteyttä Jäämerelle — Narvikiin, Skibotniin tai Kirkenesiin — yhdessä Norjan kanssa. Tavoite on, että "pohjoisen

Silkkitien" rakennustyöt alkavat 2020-luvun alussa. Suomen on oltava aloitteellinen ja rakennettava konkreettinen toimintamalli, jossa toimijana on esimerkiksi avainyritysten kanssa perustettava konsortio. Hankkeesta tehdään kansainvälisesti houkutteleva liiketoimintamahdollisuus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että lisätään 15 000 000 euroa momentille 31.10.20 perusväylänpitoon Liikennevirastolle Jäämeren ratayhteyden suunnittelua varten.

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus on sitoutunut noudattamaan parlamentaarisen korjausvelkatyöryhmän esitystä perusväylänpidon rahoitustasosta hallituskaudella. Hallitus kuitenkin omassa suunnitelmassaan leikkaa voimakkaasti varoja väyläverkon kehittämiseltä rahoittaakseen kärkihankkeekseen nimeämänsä korjausvelan pysäyttämisen. Tämän vuoksi esitämme 100 000 000 euron lisäystä väyläverkon kehittämiseen parhaiksi katsottuihin uusiin hankkeisiin, joilla edistetään talouskasvua ja työllisyyttä. Näin estämme myös väyläverkon kehityksen pysähtymisen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että lisätään 100 000 000 euroa momentille 31.10.77 väyläverkon kehittämiseen.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus leikkasi vuoden 2016 talousarvioesityksessään junaliikenteen ostopalveluista 12,8 miljoonaa euroa, mikä oli aiheuttamassa matkustajaliikenteen lakkaamisen usealla eri rataosuudella ja leikkaamassa vuoroja monella muulla. Eduskunnan ja kansalaisten painostuksesta lakkautettavien rataosuuksien liikennettä jatkettiin kuitenkin velvoiteliikenteenä 10.12.2016 asti. Tämän jälkeen liikenne on taas lakkaamassa ilman hallituksen toimia. Tämän vuoksi esitämme 10 000 000 euron lisäystä joukkoliikenteen palveluiden ostoihin ja henkilöjunaliikenteen palauttamiseen työssäkäyntiä sekä alueiden kehitystä palvelevalle tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että lisätään 10 000 000 euroa momentille 31.30.63 junaliikenteen ostopalveluihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Viennin arvo on laskussa, suomalainen innovaatiotoiminta ja korkea osaaminen uhkaavat murentua

Suomen talouden kuva ei ole kauttaaltaan synkkä. Viennissä on nähtävissä joitakin valonpilkahduksia, kuten telakkateollisuudessa. Investoinnit biotalouteen piristävät metsäteollisuutta, mutta pitkän aikavälin kasvun edellytyksistä ei huolehdita riittävästi. Finanssikriisin jälkeen vientimme arvo on laskenut enemmän kuin minkään muun EU-maan. Suomi vie entistä vähemmän tuotteita ja palveluita, minkä lisäksi ne ovat entistä vähempiarvoisia. Huolestuttavaa on, että korkean teknologian osuus viennistä on laskenut kymmenessä vuodessa 18 prosentista seitsemään prosenttiin.

Jotta voimme lisätä korkean arvonlisän vientiä, tarvitsemme vahvaa osaamista ja panostuksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Hallitus on kuitenkin leikannut innovaatiopolitiikan määrärahoja merkittävästi. Innovaatiorahoituskeskus Tekesin toiminnan rahoitusta on ehdotettu hallitusohjelmassa leikattavan jopa 138 miljoonaa euroa. Ensi vuoden talousarviossa Tekesin avustusten maksatusmäärärahat vähenevät 56 miljoonalla eurolla aiemmin tehtyjen säästöpäätösten vuoksi. Kokonaisuudessaan elinkeino- ja innovaatiopolitikkaan kohdistuvat ensi vuonna 65 miljoonan euron leikkaukset. Yhdessä koulutukseen ja osaamiseen kohdistuvien leikkausten kanssa nämä toimet heikentävät suomalaisten yritysten mahdollisuuksia tuotekehitykseen ja innovointiin, mutta myös heikentävät osaamistasoa ja siten jarruttavat tulevaisuuden kasvumahdollisuuksia. Koulutusleikkaukset ovat erityisen kohtalokkaita tilanteessa, jossa jo nyt työikäisen väestön osaaminen jää jälkeen kilpailijamaista. Suomi pärjää tulevaisuudessakin vain koulutukseen ja osaamiseen sekä innovaatioihin ja tuotekehitykseen panostamalla.

Kasvuun ja työllisyyteen ei panosteta riittävästi

Tarvitaan uusi vientistrategia, joka kiinnittyy mm. ilmastonmuutoksen hillintään ja torjuntaan, puhtaaseen veteen, energiatehokkaaseen rakentamiseen, uusiutuvaan energiaan, kiertotalouteen ja digitaalisiin teknologioihin. Suomen arktista osaamista pitää hyödyntää. Kotimarkkinoilla luodaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä referenssimarkkinoita uusien innovaatioiden ja tuotteiden käyttöönottamiseksi. Kansainvälinen menestys vaatii tässä tilanteessa uutta viennin toimintamallia, veturiverkostoa. Perinteiset vientiyhtiöt kokoavat ja johtavat yhteenliittymiä, joissa myös pienet ja keskisuuret yritykset pääsevät vientimarkkinoille ja käsiksi suurempiin vientikokonaisuuksiin kuin yksin toimiessaan. Valtion tulisi myös perustaa erityistehtäväyhtiö, joka tukee pienten ja keskisuurten kasvuhalukkaiden yritysten vientiä ja auttaa niitä hyödyntämään laajasti eri rahoitusmahdollisuuksia.

Suomessa on 193 erilaista verotukea. Eritoten yritystukien seuranta on riittämätöntä. Siksi esitämme, että kaikki elinkeino- ja verotuet käydään ripeästi ja huolellisesti läpi ja tehdään tarvittavat 60 miljoonan euron leikkaukset ja uudelleen kohdennukset.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Työllisyys

Suomen talouden tilanne on edelleen vakava ja kokonaiskuva talouskasvusta erittäin vaisu. Bruttokansantuotteen uskotaan vuonna 2017 nousevan kuusi miljardia euroa, työttömyysasteen laskevan 8,8 prosenttiin. Kilpailukykysopimuksen seurauksena nimellisansioiden kasvun ennuste on vain 0,8 prosenttia. Suomen julkinen talous pysyy alijäämäisenä lähivuodet, vaikka hallitus tekee mittavia leikkauksia palvelujen rahoitukseen ja tulonsiirtoihin.

Hallituksen toimissa korostuvat menoleikkaukset, vaikka kansainväliset kokemukset osoittavat, että lähes yksinomaan mittaviin leikkauksiin perustuva politiikka voi vaarantaa työllisyyden lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Leikkaukset vähentävät suoraan julkisella sektorilla työskentelevien määrää. Kilpailukykysopimus leikkaa erityisesti kuntien rahoitusta ja työllisyyttä. Lisäksi koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen suunnatut leikkaukset vaarantavat tulevaisuuden kilpailukyvyn.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli elokuun 2016 lopussa 342 500 työtöntä työnhakijaa, mikä on 4 200 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden 2015 lopussa työttömiä oli 337 400, mikä on 22 900 enemmän kuin vuotta aiemmin 2014. Vaikka työttömien määrän käännepiste on toivottavasti koettu, on kehitys vielä hentoa ja työttömyyden lasku vaatimatonta. Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut useita vuosia. Hallituksella on jo nyt käsissään pitkäaikaistyöttömyyden kyseenalainen Suomen ennätys, ja työ- ja elinkeinoministeriön ennusteiden mukaan pitkäaikaistyöttömien määrä jatkaa edelleen kasvuaan.

Pysyäkseen työllisyystavoitteissaan hallituksen tulisi työpaikkoja synnyttävien toimien lisäksi panostaa enemmän työttömien työllistymistä auttavaan työvoimapolitiikkaan. Työvoimapolitiikkaa pitää tehostaa ja rakenteita uudistaa määrärahaleikkausten sijasta. Erityisen vaarallisia ovat koulutukseen kohdistuvat säästöt, koska työmarkkinoiden rakennemuutokset edellyttävät monen kohdalla uuden osaamisen hankkimista, jopa kokonaan uuteen ammattiin opiskelua.

Pitkäaikaistyöttömyys ja vaikeasti työllistettävien määrä lisääntyy voimakkaasti. Jopa nuorten pitkäaikaistyöttömyys kasvaa. Tämän vuoksi on otettava käyttöön nopeasti vaikuttavia täsmätoimia työllisyyden parantamiseksi ja syrjäytymisen vähentämiseksi ja estämiseksi. Hallituksen budjetissa ei näitä toimia ole riittävästi.

Työllistämisseteli — ns. Rinteen malli

Vuoden 2016 valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esitti vaihtoehtobudjetissaan työmarkkinatuen käyttöä aktiivisena työllistymissetelinä eli ns. Rinteen mallina yli kuusi kuukautta työttömänä olleiden, työmarkkinatukeen oikeutettujen työttömien työnhakijoiden työllistämiseksi. Työllistymisseteli olisi peruspäivärahan suuruinen eli n. 700 euroa kuukaudessa, ja se kestäisi enintään 300 päivää. Työtä hakiessaan työtön voisi kertoa, että työnantaja saa setelin, jos työnantaja ei ole irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä eikä hänellä ole voimassa olevaa työsopimuslain mukaista takaisinottovelvollisuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Työllistymisseteli rahoitettaisiin suoraan työttömyysturvajärjestelmän kautta, mikä poistaisi viiveitä palkkatuen maksussa. Eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan 15 000 henkilön työllistyminen työllistymissetelin avulla tasapainottaisi julkista taloutta 140—250 miljoonalla eurolla. Mitä suurempi osa työllistyvistä on pitkäaikaistyöttömiä ja työmarkkinatuella, sitä suuremmat ovat hyödyt julkiselle taloudelle.

Hallituksen nyt esittämä työmarkkinatukimalli on askel oikeaan suunaan, koska se tuo lisäresurssia palkkatuella työllistämiseen, mutta se ei tuo helpotusta tukibyrokratiaan eikä helpota TE-toimistojen työmäärää. Hallituksen budjettiin asettama 3 000 hengen katto järjestöjen työllistämistuen käytölle tulee myös heikentämään kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien työttömien asemaa.

Tämän vuoksi on tarvetta luoda Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän esittämän mallin mukainen automaattinen työllistymissetelimalli, jonka saa käyttöön tietyin kriteerein ilman erikseen tehtävää viranomaispäätöstä. Setelimalli toisi järjestelmään ketteryyttä ja säästöjä, vauhdittaisi työllistymistä, lisäisi työttömän omatoimisuuta ja vapauttaisi TE-toimistojen henkilökunnan osaamista ja palveluaikaa muihin työllistymistä edistäviin toimiin.

Työllistämissetelin lisäksi tarvitaan edelleen myös palkkatukea varsinkin vaikeimmin työllistyville, eikä työllistämissetelin käyttö sulkisi pois palkkatuen saamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 52

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen työmarkkinatuen käyttämisestä työllistymissetelinä yli kuusi kuukautta työttömänä olleiden työttömyysturvaan oikeutettujen työnhakijoiden työllistämisen edistämiseksi Rinteen mallin mukaisesti.

Harmaan talouden torjuntaa tehostettava

Talousrikollisuus ja harmaa talous aiheuttavat Suomelle arviolta kuuden miljardin euron menetyksen veroissa ja maksuissa joka vuosi. Tämä heikentää hyvinvointivaltion rahoituspohjaa ja haittaa tervettä yritystoimintaa. Talousrikosten tekomahdollisuudet ja uhkakuvat muuttuvat jatkuvasti kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muuttuessa.

Sosialidemokraattien aloitteesta ja johdolla harmaan talouden torjunnassa on edistytty viime vuosina. On tärkeää ehkäistä verovilppiä ennalta, nostaa kiinnijäämisriskiä ja nopeuttaa viranomaisten valmiuksia puuttua rikosepäilyyn. Entistä vakavammat seuraukset ja rikoshyödyn tehokas takavarikointi lisäävät ohjelman tehoa.

Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Esimerkiksi veronumerokäytännön laajentamisella sekä tilaajavastuulain vaikuttavuuden parantamisella voitaisiin toteuttaa konkreettisesti harmaan talouden ja veronkierron torjuntaa. Lisäksi lainsäädäntömuutoksilla voidaan edelleen lisätä yrityksien vastuuta harmaan talouden torjunnassa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Sosialidemokraattien vaihtoehtobudjetissa lisätään resursseja 20 miljoonalla eurolla harmaan talouden torjuntaan. Arvioidut verotulohyödyt ovat 200 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen harmaan talouden torjunnan tehostamisesta.

Suomi 100: nuorten kesätyö

SDP esittää itsenäisyyden juhlavuoden kunniaksi käynnistettäväksi haastekampanjan, jossa yritykset, kunnat ja järjestöt haastetaan rekrytoimaan kahdeksi viikoksi kesätöihin alle 25-vuotiaita nuoria 10 prosenttia vakituisesta henkilökunnastaan (kaupat ym. merkittävät kesätyön tarjoajat haastetaan lisäämään kesätyöntekijöiden määrää 10 %:lla).

Valtio täyttää oman osuutensa 10 miljoonan euron ylimääräisellä rahoituksella kesätyöntekijöiden palkkaamiseen, mutta myös edistämällä työturvallisuus- ja hygieniapassien saamista ja lainsäädännön esteitä vähentämällä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 54

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee valtionhallinnon alaisille työpaikoille kesätyökampanjan osana Suomen 100-vuotisjuhlavuoden järjestelyjä. Tätä varten hallitus osoittaa 10 miljoonaa euroa nuorten palkkaamiseen kesätyöhön eri valtionhallinnon sektoreille.

01. (32.01, osa) Hallinto

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuus ja harmaa talous aiheuttavat Suomelle miljardien menetyksiä veroissa ja maksuissa. Tämä heikentää hyvinvointivaltion rahoituspohjaa ja haittaa tervettä yritystoimintaa. Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Harmaan talouden torjunta on pitkäjänteistä toimintaa, minkä vuoksi viime vaalikaudella kärkihankkeena toteutettua torjuntatyötä tulisi jatkaa ja osoittaa siihen tarvittavat määrärahat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 2 000 000 euroa momentille 32.01.01 työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot

Tuotannon kaupasta yhä suurempi osa on palveluita. Palveluviennin osuus on jo 10 prosenttia kansantuotteesta ja 30 prosenttia koko viennistä. Yksityisen palvelusektorin, mukaan lukien matkailun, elinkeinopoliittinen strategia on nostettava yhdeksi hallituksen kärkihankkeeksi. Suomeen sijoittuva liiketoiminta synnyttää työllistävää, kestävää kasvua. Myös kotimarkkinat ovat kansantaloudellisesti merkittävät, ja ostovoiman lisäys palvelee koko palvelualaa. Uusien alojen, kuten IT-ratkaisujen, koulutuskonseptien, terveysteknologian ja hyvinvointipalveluiden vienti on orastavan lupaavaa. Valtio voi kuitenkin olla vielä aktiivisempi. Valtio voi auttaa tuotantoa uudistumaan ja tehostumaan, etsiä vientiä korkean osaamisen kiertotalousratkaisuille ja digitaalisille palveluille, auttaa rakentamaan vientiyhtymiä ja kannustaa myynnin ja markkinoinnin keinoin kasvattamaan laatuarvoa sekä auttaa varmistamaan paikan arvoketjun huipulla aineettomia oikeuksia suojaamalla.

On tarpeen auttaa palveluyrityksiä kasvamaan suuremmiksi ja skaalaamaan liiketoimintaansa digitaalisilla alustoilla. Viranomaiset tulisi velvoittaa paitsi tuottamaan avointa dataa myös auttamaan sen hyödyntämistä liiketoiminnassa. Kaikki yritystoimintaan tarvittavat ohjelmat — keskenään yhteensopivat reskontra, kassa, laskutus, varastonhallinta, seurannan ja tilastoinnin työkalut — tulisi julkaista pilvipalvelussa. Yhteiskunnan tehtävänä on kannustaa aktiivisesti käyttämään yhteistä ohjelmistoalustaa.

Erityisesti luovilla aloilla toimivat yritykset ovat tyypillisesti pieniä. Luovien alojen liiketoiminta voidaan moninkertaistaa, kun löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille.

Matkailu on Suomelle monin verroin tärkeämpi kuin vientiin verrattava matkailutulo itsessään. Matkailun kasvu tarkoittaa kymmeniä tuhansia uusia työpaikkoja, ja se tuo kulutuskysyntää, vahvistaa maamielikuvaa ja viennin markkinointia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 27 000 000 euroa momentille 32.01.02 uusien palveluliiketoimintamallien kehittämiseen ja palvelujen arvonlisän ohjelmaan.

20. (32.20, osa ja 01, osa) Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Valtion talousarvioesityksen tulisi antaa perusteltuja vastauksia talouspolitiikkamme ja kasvun tärkeimpiin haasteisiin eli viennin vahvistamiseen, kotimaahan suuntautuvien investointien lisäämiseen, tuottavuuden ja työllisyysasteen nostamiseen sekä osaamisen vahvistamiseen.

Tavoitteena tulisi olla innovaatiotoiminnasta ja yritysten toimintaympäristöstä huolehtiminen. On panostettava huippuosaamisen, innovaatioiden sekä yrittäjyyden suotuisaan kehittymiseen. Vaikka hallitus panostaakin omiin kärkihankkeisiinsa, se samalla toteuttaa leikkauksia, jotka olennaisesti vaikuttavat heikentävästi kärkihankkeidenkin edistämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Innovaatiorahoituskeskus Tekesin toiminnan rahoitusta on ehdotettu hallitusohjelmassa leikattavan jopa 138 miljoonaa euroa. Ensi vuoden talousarviossa Tekesin avustusten maksatusmäärärahat vähenevät 56 miljoonalla eurolla aiemmin tehtyjen säästöpäätösten vuoksi. Kokonaisuudessaan elinkeino- ja innovaatiopolitikkaan kohdistuvat ensi vuonna 65 miljoonan euron leikkaukset. Yhdessä koulutukseen ja osaamiseen kohdistuvien leikkausten kanssa nämä toimet heikentävät suomalaisten yritysten mahdollisuuksia tuotekehitykseen ja innovointiin, mutta myös heikentävät osaamistasoa ja siten jarruttavat tulevaisuuden kasvumahdollisuuksia. Leikkausten vuoksi on suuri riski, että suomalainen innovaatiotoiminta ja korkea osaaminen murentuvat. Uusien tuotteiden vieminen markkinoille saattaa hidastua tai jopa estyä.

Suomalaisten tuotteiden jalostusarvon ja kysynnän lisäämiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että mahdollisuudet pitkäjänteiseen tutkimukseen ja tuotekehitystyöhön turvataan. Suomi tarvitsee brändejä ja uutta arvonmuodostusta. Tekes-rahoituksella tuetaan mm. suomalaisten brändien kansainvälistymistä ja kaupallistamista, kiertotalouden ja konepajateollisuuden kansainvälisiä liiketoimintamahdollisuuksia sekä yritysten uusien ja innovatiivisten energiaratkaisujen tutkimusta ja kehitystä — maamme tulevaisuuden kasvun eväitä. Tekes koordinoisi ja rahoittaisi myös palvelusektorin, mukaan lukien matkailun, elinkeinopoliittisen strategian kärkihanketta sekä myynnin ja markkinoinnin Brand Finland -ohjelmaa.

Leikkausten sijaan olisi innovaatiotoiminnan tukemiseen saatava rahoitus, joka turvaa huippuosaamisen kehittymisen ja uusien innovaatioiden syntymisen.

43. kansainvälistymisavustukset yritysten yhteishankkeisiin

Maailmalla käynnistyy jatkuvasti uusia suuria investointeja, ja näihin miljardiurakoihin on tärkeää päästä käsiksi. Suuret projektit kilpailutetaan usein valtavina kokonaisuuksina, joissa liian usein suomalaiset osaajat ovat joutuneet pyrkimään mm. japanilaisten, kiinalaisten, saksalaisten tai ranskalaisten alihankkijoiksi.

Kansainvälinen menestys vaatii tässä tilanteessa uutta viennin toimintamallia, veturiverkostoa. Perinteiset vientiyhtiöt kokoavat ja johtavat yhteenliittymiä, joissa myös pienet ja keskisuuret yritykset pääsevät vientimarkkinoille. Team Finlandin on jaettava aloitteellisesti tietoa uusista kansainvälisistä vientiprojekteista ja niiden kilpailutuksista ja tarjottava paikallista osaamistaan vientivetureiden käyttöön. Finnveran on toimittava entistä aktiivisemmin kansainvälisessä yhteistyössä suomalaisten yritysten mahdollisuuksien kasvattamiseksi.

Myynti ja markkinointi on myös ymmärrettävä keskeiseksi osaksi itse tuotetta ja palvelua. Tuotannon arvonlisän heikkeneminen ilmenee Maailman talousfoorumin vertailussa, jossa Suomi sijoittuu kilpailukyvyltään kahdeksanneksi, mutta kaupallistamisen kyvyissä olemme vasta sijalla 39. On aika herätä digitaalisen maailmantalouden uusiin sääntöihin: menestyminen edellyttää suuria strategisia sijoituksia erottautumiseen, asiakasuskollisuuteen ja laatuvaikutukseen. Brand Finland -ohjelmassa vahvistetaan markkinoinnin, tuotteistamisen, kaupallistamisen ja konseptoinnin osaamista laajasti yhteiskunnassa. Se on huomioitava myös koulutuksessa ja se on sisäistettävä yrittäjäneuvonnan ja -koulutuksen ytimeen. Suomen on saatava tuotteistaan ja palveluistaan parempi hinta.

Lisäksi valtion tulisi perustaa erityistehtäväyhtiö, joka tukee pienten ja keskisuurten kasvuhalukkaiden yritysten vientiä. Jalustayhtiö kerää uusiin kansainvälisiin hankekokonaisuuksiin kunkin alan vientiyrityksiä ja auttaa niitä hyödyntämään julkisia rahoitusinstrumentteja sekä kotimaisia, pohjoismaisia ja EU:n strategisten investointien rahaston ESIRin varoja nykyistä tehokkaammin.

Työssä tulisi hyödyntää myös Strategisen huippuosaamisen keskusten (SHOK) kokemusta erikokoisten yritysten ja korkeakoulujen yhteishankkeissa, jotka keskittyvät valittuihin painopisteisiin (esimerkiksi cleantech, biotalous, arktinen osaaminen, terveysteknologia, koulutus).

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 20 000 000 euroa momentille 32.20.43 uuden viennin toimintamallin toteuttamiseksi sekä pk-yritysten jalustayhtiön perustamiseksi.

30. (32.30, osa) Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

TE-palveluiden resurssit

Hallituksen esittämät panostukset henkilöstöpalveluyritysten roolin kasvattamiseen eivät ole oikeasuhtaisia suhteessa tavoiteltuun hyötyyn. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän käsityksen mukaan henkilöstön lisääminen TE-toimistoissa 300 henkilötyövuodella olisi työllistämisen kannalta tehokkaampi panostus. Vaikeasti työllistettävien henkilöiden osalta on henkilökohtaisen palvelun tarve tunnistettava ja sille on turvattava riittävät resurssit. Toimintaa ei voida sähköisillä palveluilla korvata kuin osalla työttömistä.

Pitkään työttömänä olleiden kohdalla työnohjaajat ja tukihenkilöt työpaikoilla ovat helpottaneet työnantajan ohjausvastuuta ja työntekijän integroitumista työhön. Myös työllistämistuen päätösvaltaa mukanaan kantavista työnetsijöistä on hyviä kokemuksia siellä, missä käytäntöä on kokeiltu. Tällä perusteella sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää perusteltuna, että varoja osoitettaisiin ostopalveluiden sijaan TE-toimistojen lisäresursseihin.

Hallituksen esittämä malli työttömien henkilökohtaisesta haastattelusta on kannatettava niiltä osin kuin siinä parannetaan työttömien palveluita ja panostetaan työttömien aktivoimiseen. Haastatteluihin kytkettäväksi suunnitellut ylimääräiset työttömyysturvan alentamismahdollisuudet eivät ole perusteltuja, koska ne vievät haastattelua työkaluna väärään suuntaan. Sen tulee olla apuväline työttömän työllistymiseksi, ei lisäkontrolli aktiivisuuden testaamiseksi. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi kannattaa työttömyysturvan leikkauksia eikä hallituksen esitystä työttömien toimeentuloa heikentävästä karenssista, joka voisi tulla kolmen kuukauden välein tapahtuvan haastattelun seurauksena myös silloin, kun työpaikkoja ei ole tarjolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 32.30.01 vähennetään 17 000 000 euroa työllisyyspaketin mukaiseen työvoimapalvelukokonaisuuden tehostamiseen ehdotetusta määrärahasta ja lisätään 17 000 000 euroa työn etsintään ja henkilökohtaiseen palveluun työvoimaviranomaisissa.

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Porrastetun palkkatuen malli

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on esittänyt porrastetun palkkatuen mallia, jossa työllisyysmäärärahaa käytettäisiin osana palkkatukea. Mallissa palkkatuen taso ja kesto olisi tiettyjen edellytysten täyttyessä normaalia palkkatukea suurempi ja pidempi. Näin tuen myöntämiseen liittyviä hallinnollisia kuluja voitaisiin vähentää.

Korotettua palkkatukea maksettaisiin automaattisesti neljässä erilaisessa tapauksessa:

1) yli vuoden työttömänä olleen eli pitkäaikaistyöttömän työllistämiseen

2) tasoltaan suurempana yli kaksi vuotta työttömänä olleen työllistämiseen

3) vajaakuntoisen työllistämiseen sekä

4) yli 55-vuotiaan, yli kuusi kuukautta työttömänä olleen työllistämiseen.

Kahdessa viimeisessä ryhmässä tukea voitaisiin jatkaa ilman uutta työttömyysjaksoa työvoimaviranomaisen harkinnalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 75 000 000 euroa momentille 32.30.51 palkkatukeen ja hyväksyy seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 55

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen porrastetun palkkatuen mallista, jossa palkkatuki porrastettaisiin neljään kategoriaan työllistymisen vaikeuden perusteella.

Nuorisotakuu

Sipilän hallituksen toimikauden aikana on alle 30-vuotiaiden nuorten pitkäaikaistyöttömyys noussut 3 000 nuorella. Edellisen hallituksen viimeisessä tulo- ja menoarvioesityksessä oli nuorisotakuun toimeenpanemiseen varattu määrätahoja TEM:n, OKM:n ja STM:n pääluokissa yhteensä noin 60 000 000 euroa. Sipilän hallituksen talousarvioesityksen perusteluissa mainitaan nuorisotakuun edistäminen, mutta määrärahoja sille ei ole osoitettu.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että nuorisotakuun määrärahat turvataan ja nuorisotakuuta kehitetään edelleen. Kuntien rooli ja merkitys palveluketjun ja nuorisopalveluiden toimivuuden varmistamiseksi korostuu, ja kunnille pitää turvata riittävät resurssit ja edellytykset takuun toteuttamiselle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 28 000 000 euroa momentille 32.30.51 nuorisotakuun elvyttämiseen.

Välityömarkkinat

Työllisyysmäärärahojen leikkaus on kohdennettu pääsääntöisesti kolmannelle sektorille varatun palkkatuetun työn volyymiin. Viime vuonna nämä tahot työllistivät 8 500 kaikkein vaikeimmin työllistyvää työtöntä. Nyt määrä romahtaa ja sille esitetään talousarvioesityksessä 3 000 henkilön kattoa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tällaisen rajan asettamista täysin perustelemattomana ja esittää sen poistamista talousarvioesityksestä.

Suomessa on paljon tekemätöntä työtä, jota ei tulla teettämään markkinaehtoisesti. Tätä työtä voidaan teettää yhteiskunnan tukemana välityömarkkinoilla. Välityömarkkinoilla työllistetään pitkäaikaistyöttömiä ja niiden kautta voidaan tuottaa kansalaisten hyvinvointia tukevia palveluita, kuten esimerkiksi kotiapua ikääntyneille. Pitkäaikaistyöttömyyden taltuttamiseksi tulee tietoisesti rakentaa avustavan työvoiman palveluja, jotka voivat olla välityömarkkinaluonteisia.

Nykyinen työvoimapolitiikka perustuu odotukselle työllistymisestä avoimille työmarkkinoille. Nykyisessä työllisyystilanteessa sinne eivät kuitenkaan kaikki yllä. Julkisin varoin tuettu työllistämistoiminta antaa kolmannelle sektorille mahdollisuuden joustaa tuottavuus- ja tulosodotuksista ja painottaa toiminnoissaan sosiaalisia näkökulmia. Järjestöjen työllistämistoimintaan liittyy usein muutakin tukea sekä ennen että jälkeen palkkatuettua jaksoa. Osa toiminnasta tukee pitkään työttömänä olleiden ihmisten arjen hallintaa.

Välityömarkkinoille työllistyminen on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta parempi vaihtoehto työttömyydelle. Tämän vuoksi hallituksen suunnitelmaa rajata palkkatuella kolmannelle sektorille työllistyvien määrää ei voida pitää perusteltuna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 15 000 000 euroa momentille 32.30.51 järjestöjen työllistämis- ja kotouttamisprojekteihin ja että määrärahan käyttötarkoituksista kohdasta 3) poistetaan rajoitus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkatuen maksamisesta enintään 3 000 henkilötyövuotta vastaavalta osalta.

Työllisyyden kuntakokeilu

Viime hallituskauden työllisyydenhoidon kuntakokeilu saavutti hyviä tuloksia ja valtio tuki 20 miljoonalla eurolla vuosittain hankkeen onnistumista. Sipilän hallitus ei kuitenkaan lähtenyt jatkamaan tukea.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä kuntakokeilujen rahoitus tulisi palauttaa ja sitä jatkaa kolmella tasolla kehittämällä asiakaspalvelua, vahvistamalla alueellisia ja paikallisia verkostoja ja laajentamalla integroivaa työvoima- ja työmarkkinapolitiikkaa. Kokeiluihin tulee varata riittävä rahoitus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 20 000 000 euroa momentille 32.30.51 työllisyydenhoidon kuntakokeilun jatkamiseen ja laajentamiseen ja hyväksyy seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 56

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen työllisyyden kuntakokeilun jatkamisesta ja sen laajentamisesta vähitellen valtakunnalliseksi niin, että siihen pääsevät osallistumaan kaikki halukkaat kunnat.

Ammatillinen työvoimapoliittinen koulutus ja kotouttaminen

Työelämän muutosvauhti on nopeaa. Ammatillinen työvoimapoliittinen koulutus on tehokas väline uudistaa työttömän ihmisen osaamista ja täydentää työmarkkinoiden osaamistarvetta. Se mahdollistaa nopean reagoinnin alueen rakennemuutoksiin. Sillä myös vastataan tehokkaasti työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmiin.

Koulutuksen ja työttömyyden välillä on yhä voimakas kytkös. Vaikka korkeammin koulutettujen työttömyys on pahentunut, silti se on selvästi alhaisempaa ja lyhytkestoisempaa kuin pelkän peruskoulun varassa olevien tai toisen asteen opintojen suorittaneiden työttömyys. Erityisen vaikeaa on työllistyminen niillä, joilla ei ole ammatillista tutkintoa.

Hallituksen esityksessä ammatillisen työvoimapoliittisen koulutuksen määrä puolittuisi kahden vuoden takaisesta. Suunnan pitää olla päinvastainen. Ammatillisen työvoimapoliittisen koulutuksen määrää on lisättävä.

Nykyisin työtön voi opiskella omaehtoisesti työttömyysturvalla, jos täyttää työvoimapoliittiset kriteerit. Kriteerit ovat moninaiset ja niiden tulkinta vaikeaa. Eri TE-toimistojen päätökset eroavat toisistaan. Siksi Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ehdottaa, että kriteereitä helpotettaisiin.

Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt. Onnistuneen integroinnin ja työllistymisen taustalla on laadukas kotoutuminen. Ilman kielitaitoa ja yhteiskunnan tuntemusta on vaikeaa olla täysivaltainen kansalainen. Kotouttamiskoulutuksen volyymia on nostettu, mutta se ei vieläkään ole riittävällä tasolla. Lisäksi samanaikaisesti hallitus leikkaa 20 000 000 euroa työvoimapoliittisesta koulutuksesta ja kotouttamiskoulutuksesta. Näiden lyhytjänteisten leikkausten sijaan työvoimapoliittiseen koulutukseen ja kotouttamiskoulutukseen olisi nykyisessä tilanteessa perusteltua panostaa lisää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 40 000 000 euroa momentille 32.30.51 ammatilliseen työvoimakoulutukseen ja kotouttamiskoulutukseen ja hyväksyy seuraavan lausumaehdotuksen:

Vastalauseen lausumaehdotus 57

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin helpottaakseen ja selkeyttääkseen kriteerejä työttömyysturvaoikeudelle työttömän omaehtoisen opiskelun ja kouluttautumisen yhteydessä.

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan yhteisenä tavoitteena on terveet ja toimivat markkinat, joilla yritykset ja muut toiminnanharjoittajat toimivat vastuullisesti ja ottavat huomioon myös kuluttajien edut. Viime vuosina on ollut tavoitteena lisätä kilpailu- ja kuluttaja-asioiden yhteiskunnallista painoarvoa ja vaikuttavuutta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto tukee omalta osaltaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan hyväksi tehtävää työtä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 1 500 000 euroa momentille 32.40.01 Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoihin.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa hallitus tekee useita leikkauksia, jotka kohdistuvat erityisen kovasti eläkeläisiin, työttömiin, pitkäaikaissairaisiin ja pienituloisiin ihmisiin sekä lapsiperheisiin. Esitykset lisäävät eriarvoisuutta. Ensisijaisten etuuksien heikentäminen ajaa ihmisiä pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaiksi. Toimeentulotukiriippuvuus taas syventää kannustinloukkua ja nostaa lyhytaikaisenkin työllistymisen kynnystä.

Etuuksien ja korvausten leikkausten lisäksi hallitus tekee säästöjä kuntapalveluihin — ensi vuonna heikentäen vanhusten palveluita ja jatkossa puuttumalla vammaisten palveluihin. Samalla sote-uudistukselle on asetettu mittava 3 miljardin säästötavoite, joka yhdessä hallituksen ajaman markkinaehtoisen valinnanvapausmallin kanssa ei asiantuntijoiden mukaan voi tarkoittaa juuri muuta kuin palveluiden heikentämistä tai omavastuiden merkittävää nousua. Myös hallituksen kuluvan vuoden alussa tekemät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset heikentävät erityisesti pienituloisimpien, pitkäaikaissairaiden, vanhusten ja työttömien asemaa. Emme voi hyväksyä hallituksen toimintaa, jossa ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistetaan lukuisia perusetuuksien heikennyksiä ja muita leikkauksia ja kiristyksiä toistuvasti samoihin ihmisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Viime vuoden budjettivastalauseessamme edellytimme, että hallitus tekee viivyttelemättä kokonaisarvion säästöpolitiikkansa kasautuvista vaikutuksista ihmisille ja yhteiskunnan kehitykselle laajemmin. Keväällä valtioneuvoston kansliaan onkin perustettu lainsäädännön arviointineuvosto, joka on tehnyt resurssiensa puitteissa hyvää työtä. Neuvosto ei kuitenkaan ole tehnyt arvioita päätösten yhteisvaikutuksista tai niiden pitkäaikaisista vaikutuksista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee viivyttelemättä kokonaisarvioinnin leikkausten, kiristysten ja maksukorotusten kustannuksista yhteiskunnallemme ja vaikutuksista yksittäisten ihmisten ja ihmisryhmien asemaan ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä ryhtyy arvioinnin mukaisiin toimiin eriarvoisuuden kasvun pysäyttämiseksi.

Kansaneläkeindeksin pitää seurata hintakehitystä

Hallitus on päättänyt leikata kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu siis pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Hallitus antoi jo tänä vuonna etuuksien tason laskea noin 0,4 prosentilla, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle. Näiden arjen toimeentulossa näkyvien heikennysten päälle hallitus myös jäädyttää kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksit tälle alemmalle tasolle vuosiksi 2017—2019.

Indeksijäädytys ei koske vain myönnettävien etuuksien tasoa, vaan myös monia muita kel-indeksiin sidottuja euromääriä. Kansaneläkeindeksin leikkaus ja jäädytys vaikuttavat myös eläkkeiden verotukseen, sillä eläketulovähennysten täydet määrät on sidottu kansaneläkkeeseen. Tuloraja, jonka ylittämisen jälkeen eläkeläinen joutuu maksamaan tuloveroa, siirtyy alemmaksi.

Samaan aikaan hallitus on päättänyt mittavista tuloveroalennuksista, perintöveron alennuksesta, metsälahja- ja yrittäjävähennyksistä. Ostovoima nousee ensi vuonna suhteessa eniten henkilöillä, joiden bruttotulot ovat yli 7 500 euroa kuukaudessa. Sen sijaan etuuksien saajien ostovoima putoaa, esim. takuueläkkeen tasolla noin 2 prosenttiyksikköä. Kaikilla alle 2 000 euroa kuukaudessa työeläkettä saavilla ostovoimakehitys on miinusmerkkinen. Myös pientä, alle 1 500 euron kuukausittaista ansiotuloa saavien ostovoima näyttää heikkenevän, vaikka hallitus lupasi korvata kilpailukykysopimuksen vaikutuksia kaikille palkansaajille.

Indeksijäädytyksellä ja kansaneläkeindeksin alennuksella on pysyvä, kumulatiivinen vaikutus etuuksien tasoon, sillä indeksin muutosta ei ole tarkoitus myöhemmin hyvittää. Ennustetun hintakehityksen mukaan leikkaus ja jäädytys tarkoittavat, että etuuksien taso on vuonna 2019 noin 3,5 prosenttia alempi kuin vuonna 2016.

Leikattavien sosiaaliturvaetuuksien taso on jo valmiiksi alhainen. Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on jo aiemmin huomauttanut Suomea liian alhaisesta sosiaaliturvan vähimmäistasosta, ja nyt taso entisestään laskee. Leikkausten yhteisvaikutukset ovat huomattavat kotitalouksissa, jotka saavat useaa etuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Perusturvan indeksijäädytys ja -leikkaukset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijaisuutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Pidemmällä aikavälillä kehitys johtaa syyperusteisen perusturvan ja asumistuen merkityksen vähenemiseen ja vastaavasti tarveharkintaisen ja kotitalouskohtaisen toimeentulotuen roolin kasvamiseen toimeentuloturvassa ja asumisen tuissa.

Emme voi hyväksyä leikkausta pienimpiin etuuksiin. Ostovoiman turvaava indeksikorotus palautuu suoraan kulutukseen ja turvaa arjen hyvinvointia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 59

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, jotta kansaneläkeindeksiin ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien ostovoima turvataan elinkustannusten kehityksen mukaisesti.

02. Valvonta

07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Työsuojeluviranomaisilla on tärkeä rooli harmaan talouden torjunnassa mm. työnteko-oikeuksien, työsopimuslain ja tilaajavastuulain valvonnassa. Hallitus poisti tämän vuoden talousarviosta määräaikaisen lisäresurssin momentilta, eikä lisämäärärahoja ole palautettu ensi vuodenkaan talousarvioesitykseen. Työsuojeluviranomaisten tärkeään valvontatyöhön on lisättävä määrärahoja harmaan talouden torjumiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 1 500 000 euroa momentille 33.02.07 työsuojelun alueviranomaisten toimintamenoihin.

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Sektoritutkimuslaitosten budjettirahoitusta on vähennetty tutkimuslaitosuudistuksen yhteydessä ja säästöjä jatketaan edelleen. Kuluvan vuoden talousarvion hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellytti, että seuraavalla hallituskaudella arvioidaan laajasti rahoitusuudistuksen vaikutukset tutkimuksen laatuun. Tällä arvioinnilla on nyt kiire. Etenkin sote-uudistuksen ja tulevien itsehallintoalueiden myötä tutkimuslaitosten työ tulee korostumaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 60

> Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa viivyttelemättä eduskunnan aiemman päätöksen mukaisesti arvioinnin tutkimusrahoitusuudistuksen vaikutuksista tutkimuksen laatuun

ja tekee arvion toimenpiteistä korkeatasoisen tutkimuksen turvaamiseksi ja kestävän rahoitustason saavuttamiseksi.

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Määrärahalla toimeenpannaan hallituksen kärkihankkeita, joita ovat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja kaikenikäisten omaishoidon vahvistaminen, palveluiden asiakaslähtöisyyden lisääminen ja osatyökykyisten työllistymisedellytysten kehittäminen. Palveluiden kehittäminen on tärkeää, jotta saadaan käyttöön ennaltaehkäiseviä, kustannustehokkaita ja asiakaslähtöisiä toimintamalleja. Näin voidaan hillitä kustannuskehitystä, lisätä toimintojen vaikuttavuutta ja lisätä terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa. Hallitus on kuitenkin päättänyt leikata rahoitusta momentilta 6 310 000 euroa kompensoidakseen hoitajamitoituksen peruutuksen kustannuksia. Emme ole kannattaneet hoitajamitoituksen leikkaamista, mikä on huomioitu vaihtoehtobudjetissamme, emmekä kannata momentille esitettyä leikkausta.

Eriarvoisuus ja pahoinvointi ovat yhteiskunnassamme lisääntyneet. Viime aikoina on puhuttu toimien tehostamisesta eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämiseksi. On myös esitetty, että tämän tulisi olla hallituksen kärkihanke. Kannatamme eriarvoisuuskehitykseen puuttumista konkreettisin esityksin. Hallituksella on ohjelmassaan kärkihanke, jonka tavoitteena on eriarvoisuuden vähentäminen ja terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Toimenpiteisiin kuuluu mm. tarvittavien toimien etsiminen ja kohdentaminen eniten tukea tarvitseville sekä eriarvoisuuden kaventamisen ottaminen osaksi jokaisen hallinnonalan toimia ja lainsäädäntöä. Hankkeelle on alustavasti varattu ensi vuodelle 3,5 milj. euroa. Esitämme, että hankkeen määrärahaa nostetaan tuntuvasti, 5 miljoonalla eurolla, jotta syrjäytymiskehitykseen voidaan puuttua rivakasti esim. kunnissa ja yhdistyksissä toteutettavia matalan kynnyksen palveluita kehittämällä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 11 310 000 euroa momentille 33.03.31 hallituksen kärkihankkeiden rahoitukseen mm. eriarvoisuuskehityksen vähentämiseksi yhteiskunnassamme.

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Eduskunta on jo useina vuosina osoittanut lisärahoitusta päihdeäitien hoidon rahoitukseen. Rahoitus on käytetty ns. Pidä kiinni -hoitojärjestelmään, jonka vuosittaiset kustannukset ovat noin 8,5 miljoonaa euroa, millä autetaan vuosittain noin 240 perhettä. Hoitojärjestelmän rahoitus on ollut epävarma, ja siihen on haettu usean vuoden ajan pitkäjänteistä ratkaisua yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Eduskunta on korostanut, että päihdeäitien hoidon rahoitus saadaan vakaalle pohjalle viimeistään sote-uudistuksen yhteydessä. Sitä ennen Pidä kiinni -järjestelmään on osoitettava riittävä rahoitus.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 61

> Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävän pysyvän rahoituksen Pidä kiinni -hoitojärjestelmän toimintaan.

10. (33.10 ja 60, osa) Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

Hallituksen perhepolitiikka lisää eriarvoisuutta

Hallituksen etuusleikkaukset ja -jäädytykset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijaisuutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Hallituksen esittämällä lapsilisän alentamisella on samansuuntainen vaikutus. Toimeentulotuki on tarkoitettu väliaikaiseksi avuksi, mutta tällä hetkellä sitä käytetään kattamaan riittämättömiä ensisijaisia etuuksia, kuten asumistukea. Toimeentulotukijärjestelmässä ei ole samanlaisia aktivoivia elementtejä kuin ensisijaisissa etuuksissa, ja sen käyttö lisää kannustinloukkuja. Pitkäaikainen riippuvuus toimeentulotuesta passivoi ja köyhdyttää ihmisiä ja perheitä ja lisää syrjäytymisvaaraa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan keskeiset lapsiperheille suunnatut tulonsiirrot, kuten lapsilisä, vanhempainpäiväraha ja kotihoidon tuki ovat jääneet ostovoimaltaan jälkeen yleisestä hintojen ja ansiotulojen noususta. Noin puolessa köyhyysrajan alittavista lapsiperheistä kukaan ei käy ansiotyössä. Kun perheen kokonaistuloista suurin osa koostuu erilaisista tulonsiirroista, on köyhyysriski suuri.

Taloudellinen eriarvoisuus ilmenee lasten arjessa varsinkin kuluttamisen ja toimintamahdollisuuksien eroina. Perheen pienituloisuus saattaa johtaa lasten syrjimiseen, ryhmästä sulkemiseen ja kiusaamiseen. THL:n kohorttitutkimus vuonna 1987 syntyneistä, 21-vuotiaaksi asti rekisteriaineistojen avulla seuratuista lapsista kertoo, että jos vanhemmat olivat saaneet pitkään toimeentulotukea, lapsilla lisääntyivät vähäinen koulutus, mielenterveysongelmat, huostaanotot ja pienimuotoinen rikollisuus. Samoin lisääntyi toimeentulo-ongelmien kokeminen aikuisiässä. Lapsuuden olosuhteilla on siten huomattava vaikutus myöhempään hyvinvointiin.

Emme voi hyväksyä lapsiperheisiin kohdistuvia eriarvoistavia päätöksiä. Etuusleikkausten lisäksi näitä ovat esimerkiksi koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintamaksujen enimmäismaksujen kaksinkertaistaminen, varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen suurentaminen varhaiskasvatuksessa sekä leikkaukset lasten ja nuorten koulutuksen ja erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Katsomme, ettei lapsiperheisiin kohdistuvia etuus- ja palveluleikkauksia tule tehdä ennen kattavaa arviointia.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 62

> Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi lapsiperhepolitiikkansa kokonaisuutena, jossa huomioidaan paitsi maksut, etuudet ja palvelut, myös toimet työn ja perheen yhteensovittamiseksi.

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Hallitus on päättänyt leikata lapsilisiä 0,91 prosentilla saavuttaakseen säästöä julkiseen talouteen. Pidemmällä aikavälillä hintojen noustessa ehdotettu lapsilisän tason alentaminen yhdessä vuoden 2016 alusta voimaan tulleen lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisen kanssa pienentää lapsilisien ostovoimaa. Leikkaus kohdistuu kovimmin pienituloisimpiin perheisiin, eriarvoistaa lapsia ja lisää lapsiperheköyhyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 63

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta lapsilisän taso säilyy vuoden 2016 tasolla lisättynä indeksikorotuksella.

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Sotilasavustuksen kohdalla tämä tarkoittaa 150 000 euron leikkausta. Emme hyväksy hallituksen leikkauksia, jotka ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistuvat toistuvasti samoihin ihmisiin ja heikentävät ostovoimaa.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Opiskelijat siirretään yleisen asumistuen saajiksi, mikä on opiskelijoiden näkökulmasta pääosin hyvä ratkaisu. Siirto aiotaan kuitenkin toteuttaa kustannusneutraalisti jäädyttämällä enimmäisasumismenot ja alentamalla kuntaryhmissä 3 ja 4 enimmäisasumismenoja 5 prosentilla. Asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen. Emme voi hyväksyä sitä, että markkinoilla nousevia asumiskustannuksia yritetään hillitä leikkaamalla asuntotuen saajien etuutta. Asuntopolitiikkaa ja asumisen tukijärjestelmiä on kehitettävä suunnitelmallisesti osana kestävää yhteiskuntaa ja turvattava kohtuuhintainen asuntotuotanto. Edellytämme, että hallitus peruu esittämänsä säästöt asumistukiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 64

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen saajiksi ei heikennä nykyisin yleistä asumistukea tai opintotuen asumislisää saavien etuuden tasoa.

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Hallitus jäädyttää kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksit vuosille 2017—2019. Emme hyväksy leikkauksia, jotka heikentävät pienten etuuksien ostovoimaa ja lisäävät köyhyysriskiä.

57. (33.60.35) Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Jos ensisijaisiin perusturvaetuuksiin ei tehdä hallituksen esittämiä leikkauksia, tarve toimeentulotukeen vähenee merkittävästi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 65

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ei tee ensisijaisiin etuuksiin esittämiään leikkauksia, jolloin toimeentulotukimenot vähenevät merkittävästi.

20. Työttömyysturva

Työttömyysturvan heikentäminen ei lisää työllisyyttä

Hallitus tekee ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan 200 miljoonan euron leikkauksen. Kesto lyhenee 100 päivällä, omavastuuaika pitenee 2 päivällä, pitkän työhistorian jälkeinen korotusosa poistuu ja aktiivikorotuksia leikataan. Työttömyysetuusmenojen säästö on vuonna 2017 noin 70 milj. euroa, josta valtion säästö noin 20 milj. euroa kohdistuen omavastuuajan pidentämiseen.

Hallituksen esittämät työttömyysturvan heikennykset eivät ole tässä tilanteessa oikea keino vaikuttaa työllisyyteen. Työmarkkinoiden suurin ongelma on tällä hetkellä työn kysynnän puute, minkä seurauksena työttömyys on kasvanut ja pitkittynyt. Tällöin työttömien taloudellisen aseman heikentäminen tai ylimääräinen töihin patistelu ovat vääriä toimenpiteitä, sillä työttömyys ei johdu työttömien työhaluttomuudesta. Työttömyysetuuksien alentaminen johtaa ihmisten taloudellisen tilanteen heikkenemiseen ja eriarvoisuuden kasvuun.

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Työttömyysturvan ansiopäivärahan valtionosuudessa

tämä tarkoittaa 9 miljoonan vähennystä. Emme hyväksy hallituksen leikkauslinjaa, joka heikentää pienituloisten ihmisten arjen ostovoimaa.

Hallituksen esitys työttömyysturvan omavastuuajan pidentämiseksi vähentäisi valtion kuluja ansiopäivärahasta yhteensä 14 miljoonaa euroa. Työttömyysturvan leikkaaminen ei ole oikea keino työllisyyden parantamiseen. Siksi emme voi hyväksyä omavastuuajan pidentämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 66

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta ansiosidonnaista päivärahaa ei heikennetä vuoden 2016 tasosta.

51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Työttömyysturvan päivärahan valtionosuudessa tämä tarkoittaa 2 miljoonan euron vähennystä. Emme hyväksy hallituksen leikkauslinjaa, joka heikentää pienituloisten ihmisten arjen ostovoimaa.

Hallituksen esitys työttömyysturvan omavastuuajan pidentämiseksi vähentäisi valtion kuluja peruspäivärahasta yhteensä 2 miljoonaa euroa. Työttömyysturvan leikkaaminen ei ole oikea keino työllisyyden parantamiseen. Siksi emme voi hyväksyä omavastuuajan pidentämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 67

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta työttömyysturvan peruspäivärahaa ei heikennetä vuoden 2016 tasosta.

52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Työmarkkinatuen valtionosuudessa tämä tarkoittaa 11,8 miljoonan vähennystä. Emme hyväksy hallituksen leikkauslinjaa, joka heikentää pienituloisten ihmisten arjen ostovoimaa.

Hallituksen esitys työttömyysturvan omavastuuajan pidentämiseksi vähentäisi valtion kuluja työmarkkinatuesta yhteensä 4 miljoonaa euroa. Työttömyysturvan leikkaaminen ei ole oikea keino työllisyyden parantamiseen. Siksi emme voi hyväksyä omavastuuajan pidentämistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 68

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta työmarkkinatukea ei heikennetä vuoden 2016 tasosta.

55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Aikuiskoulutustuen valtionosuudessa tämä tarkoittaa 0,7 miljoonan euron vähennystä. Emme hyväksy hallituksen leikkauslinjaa, joka heikentää pienituloisten ihmisten arjen ostovoimaa.

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Vuorottelukorvauksen valtionosuudessa tämä tarkoittaa 0,2 miljoonan euron vähennystä. Emme hyväksy hallituksen leikkauslinjaa, joka heikentää pienituloisten ihmisten arjen ostovoimaa.

30. Sairausvakuutus

Hallitus on tehnyt useita leikkauksia ansiosidonnaiseen sairausvakuutukseen, mikä on tehnyt kokonaisuuden vaikeasti hahmotettavaksi ja logiikaltaan ontuvaksi. Suomalaisen hyvinvointivaltion keskeinen tavoite on ollut lakisääteisellä sosiaaliturvalla kattavasti ja kustannustehokkaasti tarjota kaikille riittävä toimeentuloturva. Toistuvat leikkaukset ansiosidonnaisiin päivärahoihin heikentävät sosiaaliturvan ansio- ja vakuutusperiaatetta. Lakisääteisen sosiaaliturvan heiketessä entistä useammalle tulee tarve täydentää sosiaaliturvaa yksityisillä vakuutuksilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 69

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ei enää monimutkaista sairausvakuutusjärjestelmää eikä heikennä vakuutusperiaatetta.

Hallitus päätti keventää ansiotuloverotusta kompensoidakseen kilpailukykysopimuksessa työnantajilta palkansaajille siirtynyttä maksurasitusta. Pienituloisimpien palkansaajien, jotka eivät maksa veroja, kohdalla hallitus yritti tehdä hyvityksen keventämällä sairausvakuutuksen päivärahamaksua 63 miljoonalla eurolla. Käytännössä tämä tarkoittaa, ettei alle 14 000 euroa vuodessa ansaitsevalta peritä sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Kuitenkaan tämä kompensaatio ei näytä riittävän, vaan alle 1 000 euron kuukausitulolla palkansaajien ostovoima saattaa laskea.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 70

> Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi kilpailukykysopimukseen perustuvien sosiaaliturvamaksujen muutosten ja hallituksen kompensaatioesitysten vaikutukset pienituloisten palkansaajien ostovoimaan viimeistään vuoden 2017 alussa ja esittää tarvittavat muutokset, jotta myös pienituloisten palkansaajien ostovoimaa voidaan parantaa.

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Vähimmäismääräisissä päivärahoissa tämä tarkoittaa 1,2 miljoonan euron vähennystä. Emme hyväksy hallituksen leikkauslinjaa, joka heikentää pienituloisten ihmisten arjen ostovoimaa ja lisää köyhyysriskiä.

Hallitus on päättänyt lisäsäästöistä lääkekorvausjärjestelmään. Säästöt toteutetaan edistämällä lääkeyritysten välistä hintakilpailua, vähentämällä lääkejätettä, edistämällä rationaalista lääkehoitoa sekä tarkistamalla erityiskorvausjärjestelmää koskevaa asetusta. Muut esitykset ovat kannatettavia, paitsi asiakkaiden maksurasitetta nostava diabeteslääkkeisiin kohdistuva 20 miljoonan euron säästö. Diabeteksen hoitoon käytettävien muiden kuin insuliinilääkkeiden korvattavuutta heikennetään täydestä korvattavuudesta 65 %:n korvausluokkaan. Käytännössä leikkaus kohdistuu erityisesti monisairaisiin, iäkkäisiin ja vähävaraisiin ihmisiin. Kalliit lisäsairaudet kasautuvat jo tällä hetkellä alimpiin tuloluokkiin, ja esitetty säästö tulee entisestään lisäämään sosioekonomisia terveyseroja.

Diabetespotilaisiin kohdistuva säästö on epäoikeudenmukainen. Yksittäiseen potilasryhmään kohdistuvan säästön sijaan kaikkien sairauksien lääkehoidon korvattavuus tulee arvioida samanaikaisesti ja yhtäläisin perustein.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 71

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ei kohdista 20 miljoonan euron säästöä diabetespotilaisiin eikä tee asetusmuutosta, jolla diabeteslääkkeistä muut kuin insuliinivalmisteet siirrettäisiin 100 prosentin korvausluokasta 65 prosentin korvausluokkaan.

40. Eläkkeet

Esitimme työnantajien ja palkansaajien työeläkemaksujen väliaikaista alentamista jo vuoden 2016 vaihtoehtobudjetissamme. Niin sanottujen emu-puskureiden käyttö oli välitön ja kohdennettu vaihtoehtomme, jolla olisi vältytty yli vuoden kestäneeltä neuvotteluväännöltä ja voitu keskittyä olennaiseen: työllisyyden ja uuden kasvun luomiseen. Pakkolakiviritykset, jotka herättivät kansalaisissa ahdistusta ja epävarmuutta, olisi samoin voitu suoraan hylätä.

Kun taantuma kuitenkin pitkittyy, kasvun näkymät ovat vähäiset ja työllisyysasteen nosto uhkaa jäädä haaveeksi, poikkeukselliset keinot ovat yhä tarpeen. Yhteensä 0,8 prosentin TyEL-maksualennukset on syytä toteuttaa väliaikaisesti vuosina 2017—2018. Tämän jälkeen puskurit kartutetaan takaisin normaalille tasolleen siten, että vuosina 2020—2023 maksu mitoitetaan korkeammalle tasolle. Aikataulusta ja toimista sovitaan kolmikantaisesti.

Maksujen alennus kasvattaa nettopalkkoja ja lisää palkansaajien ostovoimaa. Samalla se alentaa työvoimakustannuksia. Näin se rakentaa siltaa yli heikoimman taloustilanteen. Alennus vähentää työeläkerahastojen tuloa väliaikaisesti. Kun työllisyys vauhdittuu, myös eläkerahastointi lisääntyy nopeammin kuin staattiset laskelmat osoittavat.

Koska työeläkemaksu on vähennyskelpoinen verotuksessa, maksualennus lisää valtion ja kuntien verotuloja yhteensä noin 175 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 72

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa käyttöön työeläkerahastojen Emu-puskurin ja valmistelee kolmikantaisesti väliaikaisen työeläkemaksualennuksen vuosille 2017—2018 sekä suunnitelman puskurin palauttamiseksi tarvittavalle tasolle.

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomäärä-raha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Kansaneläkelain perusteella maksettavien etuuksien kohdalla tämä tarkoittaa 25,5 miljoonan euron leikkausta. Emme hyväksy hallituksen leikkauksia, jotka ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistuvat toistuvasti samoihin ihmisiin ja heikentävät ostovoimaa.

Hallitus kohdistaa jälleen leikkauksia eläkkeensaajien asumistukeen jäädyttämällä tuessa huomioitavat enimmäisasumismenot. Käytännössä eläkkeensaajan asumistukea saavat ihmiset ovat eläkeläisistä heikoimmassa asemassa arjen toimeentuloa ajatellen. Hallitus on myös kohdistanut ja edelleen kohdistaa heihin useita muita leikkauksia. Pahimmillaan eläkkeensaajan taloudellisen tilanteen vaikeutuminen ja asumistilanteen epävarmuus heikentävät hyvinvointia ja toimintakykyä ja lisäävät kustannuksia sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Emme voi hyväksyä sitä, että markkinoilla nousevia asumiskustannuksia yritetään hillitä leikkaamalla asuntotuen saajien etuutta. Päinvastoin, eläkkeensaajan asumistukea tulisi edelleen kehittää turvaamaan pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 73

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin turvatakseen eläkkeensaajien asumistuen vähintään nykyisellä tasollaan vuonna 2017.

50. Veteraanien tukeminen

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla saavuttaakseen säästöä julkiseen talouteen. Tämä leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Pidämme erittäin hyvänä ratkaisuna, että eduskunta on peruuttamassa tämän säästön sotiemme veteraaneille maksettavien rintamalisän, ylimääräisen rintamalisän ja veteraanilisän osalta.

57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Suomen itsenäisyyden turvaamiseksi taistelleiden veteraanien keski-ikä on noin 92 vuotta. Vaikka kuntoutukseen oikeutettujen joukko vuosittain pienenee, veteraania kohti tarvittavan kuntoutuksen määrä ja intensiteetti kasvavat. Veteraanien ikääntyessä etenkin kotiin vietävien kuntouttavien palvelujen ja kotikuntoutuksen tarve lisääntyy, jotta voidaan turvata veteraanien pärjääminen arkisissa oloissa, omassa kodissaan. On välttämätöntä varmistaa, että toimintakykyä edistävää ja itsenäistä selviytymistä tukevaa kuntoutusta voidaan rahoittaa vuosittain kaikille niille veteraaneille, jotka siitä hyötyvät.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 10 000 000 euroa momentille 33.50.57 rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin.

60. (33.60, osa) Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Hallitus aikoo heikentää vanhusten palveluita poistamalla vanhuspalvelulaista vastuutyöntekijää koskevan pykälän sekä poistamalla laista listauksen siitä asiantuntemuksesta, jota kunnalla on oltava käytettävissä vanhuspalveluissa. Lisäksi hallitus oli aiemmin linjannut heikentävänsä vanhuspalvelulain toimeenpanoa tukevaa laatusuositusta siten, että hoitotyöntekijöiden vähimmäismäärää tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa lasketaan 0,4—0,5 työntekijään hoidettavaa vanhusta kohden. Tämän hallitusohjelmakirjauksensa hallitus on perunut, mutta aikoo silti jatkaa heikennyksiä mm. väljentämällä mitoitukseen laskettavan henkilöstön kelpoisuuksia.

Suomessa vanhustenhoidon henkilömitoitus on ollut pohjoismaisia naapurimaitamme alempi, mutta osaamisen taso on ollut korkeampi. Hallitus on nyt siis leikkaamassa näistä molemmista. Tämä on hyvin lyhytnäköistä toimintaa, sillä juuri korkea osaaminen on monessa tilanteessa korvannut kaivattuja käsipareja, kun työt on osattu organisoida paremmin, johtaminen on ollut hyvää ja ihmisten osaaminen on ollut oikeassa paikassa. Nyt tämä uhkaa vaarantua. Pidemmällä ai-

kavälillä huonompi osaaminen ja johtaminen johtavat vähemmän vaikuttavaan hoitoon ja hoivaan, jolloin kustannukset saattavat moninkertaistua.

Hallitukselta tuntuu puuttuvan vanhustenhoidon visio. Ainoastaan omaishoitoa on tällä hallituskaudella pystytty kehittämään sekä perhehoitoa vanhusten palvelumuotona vahvistamaan. On kuitenkin selvää, ettei omaishoito ole kaikissa tapauksissa mahdollista eikä edes toivottavaa. Vanhusten perhehoito on tällä hetkellä hyvin pienimuotoista ja kehittämisen mahdollisuuksia on, mutta tälläkin palvelulla on rajansa. Vanhusten asumiseen kaivataan kipeästi uusia ratkaisuja, esimerkiksi tanskalaisten tai hollantilaisten esimerkkien mukaisesti. Normipurkua kaivattaisiin esimerkiksi edistämään erilaisia yhteisöllisiä asumismuotoja ja palveluratkaisuja sekä niihin sopivien maksu- ja etuusjärjestelmien kehittämistä. Kestävää säästöä taas toisivat paitsi tehokas palveluohjaus, hyvän osaamisen turvaaminen ja järkevät asumisratkaisut myös mm. geroteknologia, esteettömyys ja kuntouttavat hoitokäytännöt. Arjen turvallisuutta tukevat paitsi tarpeen mukaiset palvelut myös riittävä toimeentulo. Myös siltä osin hallituksen leikkaukset perusetuuksiin ja lääkekorvauksiin sekä asiakasmaksujen korotukset ovat osuneet pahasti juuri iäkkäisiin ihmisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 74

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin turvatakseen vanhuspalveluiden laadun ja alan osaamisen ja houkuttavuuden. Vanhuspalvelulakia tulee toteuttaa johdonmukaisesti eikä laskea ikäihmisten hoidon ja hoivan tasoa.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain sekä niihin liittyvien asetusten muuttamisesta siten, että terveyden- ja sosiaalihuollon päivystystä sekä erikoissairaanhoitoa keskitetään viiteen yliopistolliseen sairaalaan ja seitsemään muuhun päivystyspalvelun sairaalaan. Kunnille maksettavissa valtionosuuksissa tämä on huomioitu noin 12 miljoonan euron vähennyksenä. Päivystysuudistuksen käsittely on eduskunnassa edelleen kesken, ja esitys on kohdannut myös perustuslaillisia ongelmia. Katsomme, että kansalaisten peruspalveluiden kannalta keskeinen uudistus on valmisteltava huolellisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 75

> Eduskunta edellyttää, että hallitus siirtää päivystysuudistuksen käsiteltäväksi yhdessä soteuudistusta koskevan lakikokonaisuuden kanssa ja huomioi tämän myös valtionosuuksien mitoituksessa.

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Eduskunta ratifioi yksimielisesti vuonna 2015 Istanbulin sopimuksen ja edellytti, että valtion on panostettava sopimuksen tuomiin velvoitteisiin. Sopimus edellyttää, että perhe- ja lähisuhdevä-

kivallan uhreilla on mahdollisuus saada maksutonta apua ympärivuorokautisesti. Julkisen talouden suunnitelmassa on varauduttu turvakotipaikkojen asteittaiseen nostoon lisäämällä tarkoitukseen kaksi miljoonaa vuosittain.

Turvakotipaikkaa hakeva henkilö ja perhe ei voi jäädä odottamaan kehyskauden loppuun. Tuen tarve on akuutti. Vuoden 2015 tietojen mukaan turvakoteihin tuli yli 1 000 yhteydenottoa, joihin ei voitu vastata riittävällä tuella. Turvakotipaikkoja on selkeästi liian vähän tarpeeseen nähden. Turvakotipaikkojen määrä on nostettava viivyttelemättä Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 4 000 000 euroa momentille 33.60.52 turvakotipaikkojen lisäämiseksi Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallituksen budjettiesitys ympäristö- ja asuntopolitiikan sektoreille on yllätyksetön. Massiiviset ja valitettavat leikkaukset luonnonsuojelualueiden hankintamenoihin jatkuvat myös vuonna 2017 romuttaen yhden luonnonsuojelun kulmakiven, Metso-ohjelman, rahoituksen. Asuntopolitiikan toimet ovat tehottomia, ja hallituksen tahtotila näyttää olevan markkinaehtoisen ja -hintaisen vuokra-asuntotuotannon tukeminen aidosti kohtuuhintaisen ja pitkäaikaisesti hintasäännellyn tuotannon sijaan. Ympäristöhallinnon toimintaympäristö jatkuvasti niukentuneilla resursseilla sekä osana tulevaa aluehallintouudistusta samaan aikaan, kun ympäristö- ja rakennuslupamenettelyitä puretaan, herättää suurta huolta tulevaisuuden ympäristönsuojelun tasosta. Lääke luparuuhkiin näyttää olevan lupamenettelyiden purkaminen normitalkoiden nimissä. SDP:n tahtotilana on turvata toimivalla ja resursoidulla itsenäisellä ympäristöhallinnolla ja ympäristölupaviranomaisten riittävällä määrällä niin ympäristönsuojelun kuin elinkeinoelämän tarpeet.

Asumisen kustannuksia on kyettävä hillitsemään

Suomalaisen asuntopolitiikan kipupisteet ovat hyvin selvillä. Suomessa ei ole puute asunnoista. Puute on kohtuuhintaisista vuokra- ja omistusasunnoista erityisesti kasvukeskuksissa. Kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa erityisesti pääkaupunkiseudulla, samalla kun asuntoja jää tyhjilleen vähenevän väestön alueilla. Asumiskulut ovat nousseet, ja nousun on ennustettu jatkuvan (esim. PTT 2016). Asumisen hinnan alentaminen ei onnistu pelkästään markkinavoimien ja esimerkiksi lisärakentamisen avulla. Tarvitaan yhteiskunta- ja asuntopolitiikkaa, jolla mahdollistetaan kohtuuhintainen asuminen joka puolella Suomea. Hallituksen asuntopolitiikassa on myös oikeansuuntaisia toimia, mutta lisää rohkeutta ja näkemystä erityisesti hintasäännellyn vuokra-asuntotuotannon kannustimiin tarvitaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kosteus- ja hometalkoot oli valtakunnallinen, viisivuotinen toimintaohjelma, jonka tehtävänä oli saattaa alkuun suomalaisen rakennuskannan tervehdyttäminen kosteus- ja homevaurioista. Valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2009 käynnistetyissä talkoissa on ollut mukana yli 600 asiantuntijaa kautta Suomen. Yhteisenä tavoitteena on saada rakentamisen ja kiinteistönpidon koko ketju kuntoon, ja tätä varten on työskennelty yli 60 erilaisen hankkeen ja projektin tiimoilta. Kosteus- ja hometalkoita johdetaan ympäristöministeriöstä, mutta talkoita tehdään läheisessä yhteistyössä mm. muiden ministeriöiden ja valtionhallinnon toimijoiden sekä kuntasektorin, yritysmaailman ja järjestöjen kanssa.

Kosteus- ja hometalkoot -toimintaohjelma päättyi vuonna 2015, eikä hallitus esitä sille jatkoa talousarvioesityksessään. Ohjelman jatkolle olisi kuitenkin tarvetta. Kosteus- ja homevaurioita on Suomen rakennuskannasta suhteellisesti eniten kuntien omistamissa rakennuksissa. Lähes viidenneksessä koulujen ja päiväkotirakennusten kerrosalasta esiintyy merkittäviä kosteus- ja homevaurioita, hoitolaitoksissa luku on vielä korkeampi, noin 25 prosenttia. Vaurioituneissa kiinteistöissä on päivittäin satojatuhansia käyttäjiä. Kosteus- ja hometalkoot -ohjelman jatkamiseksi on osoitettava 2 000 000 euroa vuodelle 2017 sekä jatkettava tuloksekkaasti eduskunnan kirjelmän EK 5/2013 vp mukaisia toimia kosteus- ja homevaurioiden ennaltaehkäisemiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 2 000 000 euroa momentille 35.01.01 Kosteus- ja hometalkoot ohjelman jatkamiseen.

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen tekemä työ on tärkeää ympäristönsuojelun, kansalaisyhteiskunnan tukemisen ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ympäristöjärjestöt tekevät erittäin tärkeää luonnonsuojelu- ja ympäristötyötä. Samalla ne ovat merkittäviä asiantuntijaorganisaatioita, joiden osaamista hyödynnetään laajasti. Työ on luonteeltaan myös kansainvälistä. Vapaaehtoisten henkilöiden työpanoksen hyödyntäminen on erinomainen tapa lisätä suomalaisten ympäristötietoisuutta ja tehdä konkreettisia ympäristön suojelutoimenpiteitä. Viranomaisten kuormitus vähenee esimerkiksi asumis- ja rakennusalan järjestöjen tiedotus- ja neuvontatoiminnalla.

Ympäristöjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 200 000 euroa momentille 35.01.64 Avustukset ympäristöjärjestöille.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Metsähallitus on myös tehnyt merkittävää työtä nuorten työllistämisessä erillismäärärahoilla ja palkkatuella. Vuosina 2010—2015 Metsähallitus työllisti noin 550 nuorta maaseutupaikkakunnilla, joilla muita työllistymismahdollisuuksia on ollut niukasti. Vuoden 2017 talousarvioehdotuksesta poistetun määrärahan säilyttäminen talousarviossa on tärkeää vuonna 2017 osana Suomen 100-vuotisjuhlaohjelmaa sekä toiminnan yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi matalasuhdanteen jatkuessa ja työttömyysasteen noustessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 2 000 000 euroa momentille 35.10.52 Metsähallitukselle nuorten työllistämisen tukemiseen.

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämerta niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tai Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.

Rannikolla yhdenkään vesialueen tila ei ole erinomainen. Erityisesti Saaristomeren ja Suomenlahden tila on huolestuttava. Suomenlahden itäisimmän osan tila on kuitenkin kohentunut viime vuosina vesiensuojelutoimien ja etenkin Pietarin tehostuneen jätevedenpuhdistuksen ansiosta. Vuonna 2013 Suomen rannikkovesistä yli 70 % oli tyydyttävässä, välttävässä tai huonossa kunnossa ja vain reilut 20 % hyvässä kunnossa. EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteena on saada kaikki vesistöt vähintään hyvään tilaan vuoteen 2015 mennessä. Suomen ja muidenkin maiden osalta tästä tavoitteesta on jo lipsuttu.

Ympäristöhallinnon vuosikausia kestänyt määrärahatason lasku on aiheuttanut henkilöstövajausta esimerkiksi ely-keskusten ympäristöhallinnon ja ympäristönsuojelutyön osastoilla. Henkilökunta työskentelee äärirajoilla niukkenevilla voimavaroilla. Lääkkeenä luparuuhkiin istuva hallitus tarjoilee ympäristönormien purkamista. Ympäristönormeja tarkastellaan tällä hetkellä aivan liikaa vain elinkeinoelämän tarpeiden, ei ympäristönsuojelun ja elinympäristöjen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Ely-keskusten ympäristöhallinnon henkilökuntaa ei enää riitä esimerkiksi takavuosina tavallisiin ympäristönhoitotöihin. Rannat kasvavat umpeen ja ulkoilualueet pusikoituvat. Tällä on merkitystä niin maisemalliselta kuin ekologiseltakin kannalta. Laskusuhdanne on oikea aika tehostaa ympäristönhoitotöitä työllistämisprojektien kautta. Painopiste tulee olla vaikeasti työllistettävissä ryhmissä, kuten pitkäaikaistyöttömissä, maahanmuuttajissa ja nuorissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 5 000 000 euroa momentille 35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen vesienhoitosuunnitelmien tekoon ja toimeenpanoon ja hajajätevesineuvontaan sekä työllistäviin ympäristönhoitotöihin erityisesti vaikeasti työllistettäviin ryhmiin painottaen.

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Suomen metsäluonto köyhtyy edelleen. Suomi on sitoutunut pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen, vähentämään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja luonnonvarojen kestävään käyttöön. METSO-ohjelman kautta kanavoitu suojelutoiminta on ollut tehokas ja suosittu keino suojella yksityisessä omistuksessa olevia metsiä. SDP on erittäin huolissaan METSO-ohjelman jatkosta momentille kohdistuvan valtavan määrärahaleikkauksen vuoksi.

Hallituksen biotaloustavoitteet mm. metsäbioenergian käytön lisäämiseksi ovat mittavat. Biotalouden tule olla kestävää myös ekologiselta kannalta. Arvokkaita luontotyyppejä tulee suojella sekä talousmetsissä että erillisillä suojelualueilla.

Monimuotoinen luonto on itseisarvo sinänsä. Ekosysteemipalvelut (puhdas ilma, vesi jne.) ovat mittaamattoman arvokkaita ja välttämättömiä ihmiselle. Taloudellisesti tiukkoinakin aikoina on huolehdittava monimuotoisen luonnon säilymisestä jälkipolville. Suojelluilla alueilla on myös arvoa virkistys-, metsästys- ja luonnontuotteiden keräilyalueina.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta lisää 3 000 000 euroa momentille 35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Valtion asuntorahaston (VAR) varoja on käytettävä vuokra-asumisen ja asukkaiden hyödyksi lisäämällä kohtuuhintaista vuokra-asuntorakentamista, korjausrakentamista, parantamalla asuinmukavuutta ja viihtyvyyttä ja vähentämällä asumisen sosiaalisia ongelmia.

Investoinnit asuntorakentamiseen ja liikenneväyliin ovat välttämättömiä, jotta talouskasvulle on edellytyksiä ja syntyy työpaikkoja — sekä näihin työpaikkoihin tulijoille järkevän hintaisia koteja. Kasvukeskuksissa on suuri pula kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista, mikä haittaa työvoiman liikkuvuutta.

Asuntomarkkinoille tulee lisää painetta myös maahanmuuttajien asumistarpeista. Asumisen hintaa ei saada kestävästi alas muutoin kuin lisäämällä merkittävästi kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Kun asumisen ja liikenteen pullonkaulat puretaan pääkaupunkiseudulla, se edistää koko maan kasvua.

60. Siirto valtion asuntorahastoon

ASUMISEN JA LIIKENTEEN TOIMENPIDEOHJELMASSA

— Sidotaan asunto- ja liikennepolitiikka tiiviimmin toisiinsa. Keskeisenä työkaluna ovat MAL-sopimukset. Kunnat sitoutuvat merkittävään kaavoituksen lisäämiseen.

— Valtio sitoutuu edelleen suurten infra-hankkeiden, erityisesti raideliikenteen ja siihen nivoutuvan infrastruktuurin, rahoitukseen. Painopisteiksi valitaan hankkeita, jotka saavat parhaiten rakentamisen liikkeelle. Rahoitus järjestetään niin, että hankkeet saadaan liikkeelle ilman viiveitä. Politiikan tulee olla johdonmukaista, jotta kunnat voivat luottaa valtioon sopimuskumppanina.

— Valtion asuntorahaston välineitä lisätään, jotta saadaan kohtuuhintainen vuokra-asuntotuotanto vauhtiin. Sitä vauhditetaan laskemalla omavastuukorko 1 prosenttiin ja uudistamalla pitkän korkotuen ehdot sekä korottamalla korjausavustusten valtuutta 50 miljoonaan euroon.

— Käynnistysavustusten määrä lisätään porrastaen 25 miljoonaan euroon siten, että suurin käynnistysavustus myönnetään Helsingin seudulle. Erityisesti väestöltään vähenevillä alueilla vuokrataloyhtiöiden lainojen takausvastuisiin liittyviä akordeja korotetaan.

— Korjausavustuksia lisätään, ja myös pientalojen energiaremontteja tuetaan.

— Uudistetaan kotitalousvähennystä, jotta kerros- ja rivitaloasukkaat voivat hyödyntää sitä paremmin.

— Kuntakohtaisia rakentamismääräyksiä tarkistetaan. Esimerkiksi pysäköinnin mitoitusta voidaan supistaa ja toimistorakennuksia muuttaa joustavasti asuinkäyttöön.

— A-Kruunu Oy:n mahdollisuudet asuntotuotannon lisäämisessä turvataan.

— Asuntorakentamiseen kaavoitettavien vanhojen ratapihojen ja muiden uudisalueiden infrarakentamista vauhditetaan julkisen ja yksityisen rahoituksen yhteistyöllä.

— Lähiöiden kehittämisohjelmaa jatketaan.

— Asumisneuvontaa lisätään.

— Homeohjelmaa jatketaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 76

> Eduskunta edellyttää nopeita ja tehokkaita toimia, jotta kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon kannustimet, erityisesti pitkän korkotuen ehdot, uudistetaan ja vaikuttavuutta

seurataan, sillä kohdennetut rakentamisen tarjontatuet ovat tehokas keino lisätä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon määrää ja sitä kautta hillitä asumistukimenojen nousua.

TULOARVIOT

Suomi tarvitsee kasvua ja työllisyyttä. Sosialidemokraattien veropolitiikan lähtökohtana on pieni- ja keskituloisten palkansaajien ja eläkeläisten ostovoiman tukeminen, vientiteollisuuden kilpailukyvyn vahvistaminen, julkisen talouden oikeudenmukainen tasapainottaminen, veropohjien laajentaminen ja harmaan talouden torjunta. Kotimaista ostovoimaa parantamalla luodaan uusia työpaikkoja tässä ja nyt.

Julkisen talouden tasapainotuksen on kohdennuttava oikeudenmukaisesti. Kaikkien on osallistuttava maksukykynsä mukaisesti. Tämä edellyttää suurten ansio- ja pääomatulojen sekä perintöjen maltillisesti nykyistä korkeampaa verotusta lisätulojen saamiseksi. Suomen verotus tarvitsee myös rakenteellista uudistamista. Suomen on syytä ottaa askelia kohti eurooppalaista verorakennetta.

Rahoituslaitokset eivät maksa arvonlisäveroa. Myös finanssisektorin on kannettava kortensa kekoon yhteiskunnan rahoituspohjan turvaamiseksi, varsinkin kun eurooppalaisen talouskriisin takana on vuoden 2008 finanssikriisi. Suomeen on luotava rahoitusvero yhteistyössä muiden pohjoismaiden kanssa.

Vaikka Suomen ulkomaisen velan määrä on euroalueen vertailussa vielä kohtuullinen, velkaantumisen tahti on ollut viime vuosina hyvin huolestuttava. Hallitus on asettanut tavoitteekseen taittaa velkaantuminen. Epäoikeudenmukaisista ja vahingollisista leikkauksista huolimatta velkaantuminen jatkuu tuntuvasti nopeammin kuin hallitus alun perin kaavaili.

Kun hallitus antaa erityisesti rakennetyöttömyyden kasvaa sekä investointien ja innovaatioiden näivettyä, velkaantumispaineet jäävät kuitenkin pysyviksi olemattoman kasvun oloissa. Työllisyyteen ja kasvuun satsaaminen sekä vastuullinen verotus ja veropohjan laajentaminen luovat paremmat edellytykset velkakehityksen taittamiselle.

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Hallituksen vuoden 2016 progressiivista ansiotulon tuloveroasteikkoa lievennettiin korottamalla asteikon tulorajoja 1,2 prosentilla vuoteen 2015 verrattuna. Lisäksi asteikkoa kiristettiin alentamalla ylimmän tuloluokan tulorajaa 90 000 eurosta 72 300 euroon. Tämä tarkoitti kahden ylimmän tuloluokan yhdistämistä.

Sosialidemokraatit pitävät vuoden 2015 veroluokat voimassa, jolloin yli 90 000 euroa ansaitsevien ns. solidaarisuusvero on edelleen kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisen tuloluokan. Näin ollen yli 90 000 euroa vuodessa ansaitsevien veroprosentti olisi 33,75. Verotulot lisääntyvät korotuksen seurauksena 76 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

***Vastalauseen lausumaehdotus** 77*

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen tuloveroasteikon muuttamisesta siten, että 90 000 euroa ylittävien tulojen osalta ansiotuloveroprosentti nousee kahdella prosenttiyksiköllä.

Esitämme työttömyysturvaan rakenteellisia uudistuksia, jotka siirtävät painopisteen passiivisesta työttömyysetuuksien maksamisesta aktiiviseen työn löytämiseen — kannustamalla, ei rankaisemalla. Rinteen malli ja kuntatyöllistämismalli lisäisivät ansiotulojen verotuloja yhteensä 81 miljoonaa euroa.

Omaisuuden verotus on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna keveää. Toisaalta nykyisessä taloustilanteessa vaaditaan kaikkia kantamaan vastuuta. Hallitus ei kuitenkaan edellytä hyvässä asemassa olevilta kansalaisilta läheskään samanlaista panosta kuin heikoimmassa asemassa olevilta. Oikeudenmukaisuussyistä myös pääomatulojen saajien on syytä osallistua talkoisiin kohtuullisessa määrin.

Sosialidemokraatit esittävät tähän taloudelliseen tilanteeseen pääomatulojen alemman verokannan nostamista 30 prosentista 32 prosenttiin ja ylemmän verokannan nostamista nykyisestä 34 prosentista 35 prosenttiin. Ylemmän verokannan tuloraja säilyisi nykyisessä 30 000 eurossa. Korotuksen seurauksena pääomatuloverot lisääntyvät 136 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

***Vastalauseen lausumaehdotus** 78*

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen alemman pääomaverokannan nostosta 32 prosenttiin ja ylemmän pääomaverokannan nostosta 35 prosenttiin.

Työtulo-, eläketulo- ja perusvähennys sekä Kela-indeksit

Työn verottaminen on Suomessa verraten kireää, joten sen huojentaminen työtulovähennystä korottamalla on perusteltua. Meidän työtulovähennysmalli suosii hallituksen esitystä paremmin keskituloisia suomalaisia, kun vähennyksen tulojen yläraja nousee 40 000 euroon. Vastaavasti vaihtoehtomme ei ole yhtä avokätinen hyvätuloisille kuin hallituksen malli, koska poistumisprosenttimme on 2,4 prosenttia. Kun puhdas ansiotulo ylittää 99 916 euroa vuodessa, työtulovähennystä ei enää myönnetä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Sosialidemokraatit toteuttavat työtulovähennyksen oikeudenmukaisemmin kuin hallitus. Kun mukaan lasketaan TyEL-maksun alennus, pieni- ja keskituloisen palkansaajan käteen jää 100—200 euroa enemmän kuin hallituksen esityksessä. Keskipalkkainen työntekijä hyötyy kaikkein eniten. Yli 70 000 euroa ansaitsevalle meidän mallimme ei ole enää yhtä avokätinen kuin hallituksen esitys.

Meidän eläketulovähennys on hallituksen esitystä oikeudenmukaisempi samalla periaatteella kuin palkansaajien osalta: 95 prosenttia eläkkeensaajista saa 100—200 euroa enemmän käteen vuodessa. Keskimääräisen työeläkkeen saaja (1 600 euroa/kk) hyötyy 160 euroa vuodessa.

Parantaisimme erityisesti pienituloisten eläkeläisten asemaa peruuttamalla kaikki hallituksen indeksileikkaukset kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen. Eläkkeisiin tehdään lainmukainen korotus. Kun huolehditaan eläkeläisten ostovoimasta, merkittävä osa tuosta summasta palautuu palveluiden lisääntyvänä kulutuksena kansantalouden hyväksi.

Nämä toimet vähentävät verotuloja yhteensä 10 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 79

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen työtulo- ja eläketulovähennyksen oikeudenmukaisemmasta kohdennuksesta niin, että pieni- ja keskituloiset hyötyisivät enemmän. Eläkkeiden verotukseen on tehtävä vastaavat muutokset kuin työtulojen verotukseen hyödyntäen eläketulovähennystä valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa niin, että eläkeläisten verotus kevenee samalla tavalla kuin palkansaajien.

Vastalauseen lausumaehdotus 80

> Eduskunta edellyttää oikeudenmukaisuuden takaamiseksi, että hallitus lisää perusvähennystä ja peruu indeksileikkaukset, jotta kaikkein pienituloisimpien ostovoima kasvaa.

TyEL-maksujen alennus

Esitimme työnantajien ja palkansaajien työeläkemaksujen väliaikaista alentamista jo vuoden 2016 vaihtoehtobudjetissamme. Kun taantuma on pitkittynyt, kasvun näkymät ovat vähäiset ja työllisyysasteen nosto uhkaa jäädä haaveeksi, poikkeukselliset keinot ovat yhä tarpeen. Yhteensä 0,8 prosentin TyEL-maksualennukset on syytä toteuttaa väliaikaisesti vuosina 2017—2018. Tämän jälkeen puskurit kartutetaan takaisin normaalille tasolleen siten, että vuosina 2020—2023 maksu mitoitetaan korkeammalle tasolle. Aikataulusta ja toimista sovitaan kolmikantaisesti.

Maksujen alennus kasvattaa nettopalkkoja ja lisää palkansaajien ostovoimaa. Samalla se alentaa työvoimakustannuksia. Näin se rakentaa siltaa yli heikoimman taloustilanteen. Alennus vähentää työeläkerahastojen tuloa väliaikaisesti. Kun rahastot ovat ennätyssuuret (yli 180 miljardia euroa), niiden kasvatusvauhdista voidaan hyvin hiukan tinkiä. Kun työllisyys vauhdittuu, myös eläkerahastointi lisääntyy nopeammin kuin staattiset laskelmat osoittavat.

Koska työeläkemaksu on vähennyskelpoinen verotuksessa, maksualennus lisää valtion verotuloja 96 miljoonalla eurolla.

Kotitalousvähennys

Hallitus esittää kotitalousvähennykseen entistä edullisempia ehtoja, jotka maksavat valtiolle 33 miljoonaa euroa, mutta eivät lisää työn määrää. Suurempi korvaus samasta työstä valuu palvelun hintaan. Me tarjoamme hallitusta paremman vaihtoehdon kotitalousvähennyksen kehittämiseksi.

Me esitämme Veronmaksajien Keskusliiton tapaan, että 100 euron omavastuun poisto hyödyttää jokaista nykyistä vähennyksen saajaa ja tuo nykyistä pienituloisempia ihmisiä vähennyksen käyttäjiksi.

Veronmaksajien Keskusliitto arvioi, että omavastuun poiston kustannus ja uusien käyttäjien mukaantulo lisäisi kotitalousvähennyksen kustannuksia 50 miljoonaa euroa vuodessa. Kun enimmäisvähennystä lasketaan samat 100 euroa, jotta nykyisten käyttäjien edut säilyvät ennallaan, voidaan Verohallinnon ja VATT:n aineistojen pohjalta arvioida säästettävän kolmasosa omavastuun poiston kustannuksista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 81

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen tuloverolain 127 a §:ssä tarkoitetun kotitalousvähennyksen omavastuuosuuden poistamisesta sekä ulottamisesta kerrostalo- ja rivitaloasunto-osakeyhtiöiden osakkaiden rahoitusvastuulla yhtiöissä toteuttaviin remontteihin.

Rinteen malli ja kuntatyöllistämismalli

Sosialidemokraattien puheenjohtajan Antti Rinteen esittämässä mallissa jokaisella työttömällä on kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen oikeus käyttää työttömyysturvaansa työllistymissetelinä. Työllistymisseteli olisi peruspäivärahan suuruinen eli n. 700 euroa kuukaudessa, ja se kestäisi enintään 300 päivää. Työtä hakiessaan työtön voisi kertoa, että työnantaja saa setelin, jos työnantaja ei ole irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä eikä hänellä ole voimassa olevaa työsopimuslain mukaista takaisinottovelvollisuutta. Työllistymisseteli rahoitettaisiin suoraan työttömyysturvajärjestelmän kautta, mikä poistaisi viiveitä palkkatuen maksussa.

Kuntien vastuuta pitkäaikaistyöttömien etuuksien rahoituksessa on viime vuosina lisätty. Kuntien osuus työmarkkinatuen kustannuksista on kasvanut räjähdysmäisesti ja noussee tänä vuonna yli 400 miljoonaan euroon. Kuntien vastuut kasvavat, mutta toimivalta ja voimavarat pitkäaikaistyöttömyyden hoitamiseksi puuttuvat. Uudistus on välttämätön.

Pitkäaikaistyöttömien palvelut järjestyvät tehokkaasti vain, jos vastuu siirretään kokonaisuudessaan kunnille. Näin varmistetaan yhteys muihin kunnan tarjoamiin palveluihin ja elinkeinopolitiikkaan. Lisäksi kunnissa on usein paras asiantuntemus paikallisista työmarkkinoista.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Osinkojen verotuksesta

Listaamattomien yritysten osinkojen huojennetun verotuksen raja on kahdeksan prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta. Hetemäen työryhmän (2010) mukaan pääoman normaalituottoraja ei saisi poiketa liikaa aidosti riskittömästä tuotosta, kuten valtionlainan pitkän koron tasosta, joka nykyoloissa lähenee nollaa. Vaikka ns. normaalituottoraja on nykyisellään huomattavasti liian korkea, yritystoiminnan rohkaiseminen on yhteiskunnan etu, jolloin suuria ja äkillisiä muutoksia on syytä välttää. Normaalituottorajan laskeminen kahdeksasta kuuteen prosenttiin tarkoittaa, että nykyisellään verottamattomista osingoista maksettaisiin veroa kaksi prosenttia, mitä voi pitää kohtuullisena. Lisäksi muutos pienentää eroa listaamattomien ja listattujen yhtiöiden maksamien osinkojen verotuksessa. Tuottoarvio on 21 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 82

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen listaamattomien yritysten osinkoverohuojennuksen ns. normaalituottorajan maltillisesta laskusta Hetemäen veroryhmän esitysten suuntaisesti.

Luovutustappioiden vähennysoikeudesta

Hallituksen esityksen pohjalta luovutustappioiden verovähennysoikeutta laajennettiin vuoden 2016 alusta. Vuonna 2016 ja sen jälkeen syntynyt luonnollisen henkilön ja kotimaisen kuolinpesän verotuksessa vähennyskelpoinen luovutustappio, joka jää vähentämättä omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta, vähennetään puhtaasta pääomatulosta ennen muita pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä. Luovutusvoittojen lisäksi tappioita voi siis vähentää myös esimerkiksi osinkotuloista ja vuokratuloista.

Luovutustappioiden vähennysoikeuden laajentamiselle ei ollut kunnollisia perusteita, ja sosialidemokraatit katsovat, että verovähennysoikeuden laajentaminen pitää peruuttaa, jolloin lisätään valtion verotuloja 20 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 83

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen tuloverolain muutosesityksen luovutustappioiden verovähennysoikeuden rajaamisesta siten, että omaisuuden luovutustappiot voidaan vähentää omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna.

Kiinteistöyhtiöiden korkovähennyksen rajauksesta

Korkovähennyksen porsaanreiät tukitaan. Tuloverotuksen piiriin kuuluvien yritysten korkomenojen vähennysoikeutta ei ole nykyisin rajattu, toisin kuin elinkeinoverotuksen piiriin kuuluvien.

Tätä porsaanreikää hyödyntävät ennen kaikkea ulkomailla toimivat kiinteistöyhtiöt, joilla onkin Suomessa miljardiluokan sijoituksia varsinkin kauppakeskuksissa.

Esitämme, että tämä aiheeton hyöty estetään, kuten myös EU:n tuleva veronkiertodirektiivi edellyttää. Näin heikennetään aggressiivista verosuunnittelua ja saadaan valtion kassaan noin 60 miljoonan euron veronmenetys.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 84

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen tuloveron piiriin kuuluvien yhteisöjen korkovähennyksen rajauksesta, joka vastaa nykyisin elinkeinoverotuksessa säädettyä.

Sijoitusvakuutusten vero

Sijoitusvakuutuksille on säädettävä vero Ruotsin malliin. Sijoitusvakuutusten ja kapitalisaatiosopimusten eli ns. vakuutuskuorten markkinat ovat kehittyneet nopeammin kuin lainsäädäntö. Yksityishenkilöiden kapitalisaatiosopimusten arvo on noussut muutamassa vuodessa jo yhdeksään miljardiin euroon. Myyntivaltti on se, että näiden kuorien sisällä käytävä kauppa on tällä hetkellä verotonta, mikä on omiaan heikentämään verotuksen neutraaliutta eri sijoitustuotteiden välillä.

SDP esittää, että sijoitusvakuutusten osalta otetaan käyttöön soveltuvin osin Ruotsin verotusjärjestelmä, jossa verotetaan vakuutuskuoren arvopapereiden vuosittainen minimituotto. Veroperusteena on valtiovarainministeriön vahvistama peruskorko tai valtiolainan keskikorko (kuitenkin minimissään yksi prosentti).

Koska sijoitussidonnaisten vakuutussäästöjen koko kanta on noin 30 miljardia euroa, tämän erittäin kohtuullisen veron tuotto olisi 115 miljoonaa euroa vuodessa. Verotuksen ansiosta tämä omaisuuserä tulee myös julkiseen tietoon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 85

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen sijoitusvakuutusten verotuksen käyttöönotosta Ruotsin verotusjärjestelmää soveltuvin osin seuraten, siten että näiden sopimusten sisällä oleva varallisuus saadaan pääomaverotuksen piiriin.

Harmaa talous

Sosialidemokraattien aloitteesta ja johdolla harmaan talouden torjunnassa on edistytty viime vuosina. On tärkeää ehkäistä verovilppiä ennalta, nostaa kiinnijäämisriskiä ja nopeuttaa viranomaisten valmiuksia puuttua rikosepäilyyn. Entistä vakavammat seuraukset ja rikoshyödyn tehokas takavarikointi lisäävät ohjelman tehoa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Esimerkiksi veronumerokäytännön laajentamisella sekä tilaajavastuulain vaikuttavuuden parantamisella voitaisiin toteuttaa konkreettisesti harmaan talouden ja veronkierron torjuntaa. Lisäksi lainsäädäntömuutoksilla voidaan edelleen lisätä yrityksien vastuuta harmaan talouden torjunnassa. Harmaan talouden torjunnan resursseja lisätään 20 miljoonalla eurolla. Arvioidut verotulohyödyt ovat 200 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 86

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa harmaan talouden torjuntaansa ja antaa esitykset harmaan talouden aiheuttamien verotulomenetysten takaisinsaamiseksi 200 miljoonan edestä.

Metsälahjavähennys

Kyseessä on tulonsiirto veronmaksajilta pienelle ryhmälle, jolla on jo ennestään suurin omaisuus. Lisäksi hyötyjä on metsäteollisuus, joka kannattaa vähennystä. Puun kysyntä joka tapauksessa lisääntyy (biotalousinvestointien takia), joten on kummallista vielä subventoida puun tarjontaa.

Huojennus monimutkaistaa verotusta entisestään. Vähennys on monimutkainen ja hallinnollisesti raskas. Tasavertaisen kohtelun kannalta se on ongelmallinen, koska kohdistuu vain metsämaahan ja vain tietyn vähimmäiskoon ylittäviin metsämaan lahjoituksiin.

Metsälahjavähennyksen kansantaloudellista hyötyä ei ole osoitettu, tai se on todettu "maltilliseksi", koska se suuntautuu niin pienelle joukolle. Samalla lukitaan metsäomaisuus nykyisille omistajasuvuille, ja lahjavähennyksen arvioidaan nostavan metsäpalstojen hintoja. Huojennuksen voi olettaa lisäävän puun tarjontaa, koska hyödyn saisi vain, jos verovelvollisella on tuloja metsästä. Metsälahjavähennyksen peruminen lisää valtion tuloja 13 miljoonalla eurolla.

02. Yhteisövero

Yrittäjävähennys

Kyseessä on suhteessa suurituloisia suosiva veronalennus, jonka työllisyystoimet jäävät olemattomiksi. Luodaan lisää aukkoja veropohjaan ja lisätään verojärjestelmän sääntelytaakkaa yrityksille. Noudetaan edelleen hallituksen kaverikapitalismin linjaa antamalla verohelpotuksia, kun samaan aikaan hallitus perustelee leikkaustensa vaihtoehdottomuutta. Luodaan merkittävä vuosittainen aukko verotuloihin, josta merkittävimmin hyödyn korjaavat suurituloisimmat, joille vähennys vahvimmin kohdentuu. Pienyrittäjät hyötyvät vähennyksestä vuositasolla todella niukasti, kun samaan aikaan suuret helpotukset valuvat ylimmille tuloluokille. Yrittäjävähennyksen peruminen lisäisi valtion verotuloja 66 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 87

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa tehottomat ja varakkaita suosivat verovähennyksensä eli yrittäjävähennyksen, metsälahjavähennyksen ja perintö- ja lahjaveron huojennuksen ja ryhtyy toimiin, joilla aidosti parannetaan yrittäjyyden edellytyksiä sekä tuetaan kasvua ja työllisyyttä.

Yksinyrittäjille ensimmäisen työntekijän palkkausvähennys

Esitimme jo vuoden 2016 vaihtoehtobudjetin yrittäjäpaketissa yksinyrittäjän palkkausvähennystä. Yritykseen palkattavan uuden työntekijän palkkaa voi vähentää seuraavan vuoden tuloksesta 20 000 euroa. Työllistämisvähennys toteutetaan alueellisena kokeiluna, joka laajennetaan myönteisten tulosten myötä koko maahan. Tukeen varataan 20 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 88

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen ensimmäisen työntekijän palkkaamisen vähennyksestä siten, että työnantaja voi vähentää tilikauden verotettavasta tuloksesta ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkasumman, kuitenkin enintään 20 000 euroa.

Hallinnon ICT-uudistukset ja verotukien karsinta

Suomessa on 193 erilaista verotukea. Eritoten yritystukien seuranta on riittämätöntä. Siksi esitämme, että kaikki elinkeino- ja verotuet käydään ripeästi ja huolellisesti läpi ja tehdään tarvittavat leikkaukset ja uudelleen kohdennukset.

Myös julkishallinnon tietoteknisissä hankinnoissa ja järjestelmissä on saavutettavissa huomattavia säästöjä. Tavoitteena on säästää tehostamisesta ja turhista tuista 110 miljoonaa euroa.

Osakeyhtiöiden tappiovähennys ennallaan

Osakeyhtiöiden tappiovähennysten laajentamisesta luopuminen säästää valtiolle 3 miljoonaa euroa.

04. Perintö- ja lahjavero

Sosialidemokraatit esittävät, että suurituloisimpien palkansaajien solidaarisuusveron tapaan myös miljoonaperintöjen saajat osallistuvat talouden tasapainottamistalkoisiin. Esitämme kahden prosenttiyksikön korotusta perintöveron ja lahjaveron ylimpiin luokkiin. Verotuottojen lisäys on yli 10 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Me emme hyväksyneet perintöjen ja lahjojen verotuksen alennusta kaikissa veroasteikkojen luokissa. Tämä vähentää valtion verotuottoja noin 58 miljoonaa euroa vuodessa. 6—10 prosentin perintöveron alennus ja 12—14 prosentin lahjaveron alennus ei ole mitenkään perusteltu pysyvästi alijäämäisen valtiontalouden oloissa eikä oikeudenmukainen tilanteessa, jossa samaan aikaan leikataan pienituloisten vähimmäisetuuksia. Esityksellä ei esitetä olevan minkäänlaisia työllisyys- ja kasvuvaikutuksia.

Esitimme lesken ja lasten aseman turvaamiseksi kuolemanvaravakuutusten verottomuuden rajan laskemista 15 000 euroon, Perintöveron puoliso- ja alaikäisvähennyksiä emme esittäneet muutettaviksi. Esittämiemme muutosten nettovaikutus vähentää valtion verotuloja enintään 5,5 miljoonaa euroa.

Esityksemme lisäävät valtion tuloja yhteensä 62,5 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 89

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen yli 1 000 000 euron perintöjen verotuksen kiristämisestä 2 prosenttiyksiköllä sekä I että II veroluokassa.

Vastalauseen lausumaehdotus 90

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen kuolemanvaravakuutuksesta, jossa verottomuuden raja on 15 000 euroa.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

Rahoitusvero

Finanssiala on tällä hetkellä aliverotettu. Myös finanssialan on syytä osallistua taloustalkoisiin, varsinkin kun se on vapautettu muita yrityksiä rasittavasta arvonlisäverosta. Muissa Pohjoismaissa on joko käytössä tai valmisteilla rahoitusvero, Financial Activies Tax (FAT).

Tanskassa on jo 1990-luvulta alkaen ollut käytössä rahoitusalan vero. Veron tuotto on 0,25 % BKT:stä eli peräti 750 miljoonaa euroa. Vero ei ole heikentänyt tanskalaispankkien kilpailukykyä, eikä sen ole havaittu nostaneen korkomarginaaleja tai asiakasmaksuja. Norjan yritysverokomitea esitti viime vuonna raportissaan, että pankkien palvelumaksuihin sovellettaisiin arvonlisäveroa ja korkomarginaalia verotettaisiin erikseen. Luotonanto alv-velvollisille yritysasiakkaille olisi verotonta, kotitalouksille verollista. Ruotsissa valmistellaan rahoitustoimintaveroa, jolla tavoitellaan 450—500 miljoonan euron tuottoa.

Sosialidemokraatit esittävät, että Suomessa valmistellaan ripeästi Ruotsin kanssa yhteisin perustein pankkien liiketoimintavero. Pohjoismaiset rahoitusmarkkinat ovat pitkälle integroituneet, ja markkina-alue on riittävän merkittävä toimimaan esimerkkinä koko EU:ssa. Tuottoarvio on 230 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 91

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen rahoitusverosta, joka valmistellaan muiden Pohjoismaiden mallin mukaan ja pyritään ottamaan käyttöön yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa.

01. Arvonlisävero

Sosialidemokraatit esittävät rakenneuudistusta, jossa arvonlisävelvollisuuden alaraja nostetaan nykyisestä 10 000 euron vuosittaisesta liikevaihdosta 30 000 euroon. Yrittäjyyteen kannustava ja pientä yritystoimintaa olennaisesti helpottava uudistus on luontevaa jatkoa sille, että valtiovarainministerinä Antti Rinne nosti vuonna 2015 alv-alarajaa 8 500 eurosta nykyiseen summaan.

VATT:n tutkimuksen mukaan nykyinen alaraja estää pienten yritysten kasvua. Se arvioi myös alv-raportoinnin aiheuttamiksi hallinnollisiksi kuluiksi 1 600 euroa, joka on pieneen liikevaihtoon nähden kohtuuton. Järjestelmää monimutkaistava huojennusjärjestelmä ei ole käytössä muissa EU-maissa, joten siitä voidaan luopua. Esitys vähentää verotuloja 103 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 92

> Eduskunta edellyttää, että hallitus hakee neuvoston direktiivin (2006/112/EY) 395 artiklan mukaista poikkeuslupaa yritysten arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostamiseksi 10 000 euron liikevaihdosta 30 000 euron liikevaihtoon.

07. Energiaverot

Energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukyvyn ylläpitämiseksi ja vientiteollisuuden kustannuskilpailukyvyn parantamiseksi energiaveron palautusjärjestelmää tulee tehostaa. Suomesta on kadonnut vuosikymmenessä kymmeniä tuhansia energiaintensiivisten teollisuusalojen työpaikkoja. Tämän vaikutukset sekä työllisyyteen, verokertymään että monen paikkakunnan elinvoimaan ovat huomattavia. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen määrä tulee nostaa 90 prosenttiin valmisteverojen määrästä jalostusarvon 0,5 prosenttia ylittävältä osalta. Kustannusvaikutus on arviolta 20 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 93

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen työllisyyden ja viennin tukemiseksi energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen nostamisesta suurimmalle mahdolliselle tasolle EU:n minimirajojen puitteissa.

10. Muut verot

03. Autovero

Hallitus esittää ohjelmansa mukaisesti autoveron laskemista niin, että verotuottovaikutus vuoden 2019 tasolla on noin 200 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti hallitus esittää joukkoliikenteen ostoliikenteen leikkaamista, jonka seurauksena maakunnille tärkeitä junayhteyksiä lakkaa. Tässä taloustilanteessa näin suuret autoveron kevennykset eivät ole perusteltuja, ja esitämme, että osa autoveron kevennyksestä ohjataan VR:n ostopalveluliikenteen turvaamiseen sekä joidenkin muiden hallituksen epäoikeudenmukaisten leikkausten purkamiseen. Vuonna 2017 autoveron tuotto voisi olla 36 miljoonaa hallituksen esittämää suurempi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 94

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen autoveron kevennyksen osittaisesta perumisesta ja kohdistamisesta julkisen liikenteen palveluiden turvaamiseen.

19. Muut veronluonteiset tulot

06. Väylämaksut

Väylämaksu on puolitettu vuosina 2015—2017 osana rikkikompensaatiota ja työmarkkinaratkaisua siten, että väylämaksua alennettiin lastialuksia ja parhaita jääluokkia painottaen. Vientiteollisuuden logistiikkakustannusten alentamiseksi ja Suomen satamien kilpailukyvyn parantamiseksi väylämaksuja on perusteltua alentaa edelleen. Väylämaksut tulee edelleen puolittaa painottaen parhaita jääluokkia, joilta maksu poistuu kokonaan. Maksun tuotto alenee 22,4 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 95

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen väylämaksujen alentamisesta viennin kilpailukyvyn edistämiseksi painottaen parhaita kahta jääluokkaa, joilta maksu tulee poistaa kokonaan.

09. Muut verotulot

Terveysperusteinen makeisvero

Kansanterveyttä edistetään haittaveroilla. Sipilän hallitus on korottanut innokkaasti tupakkaveroa, mutta makeisveron se aikoo lakkauttaa, vaikka sillä oli yli vuosi aikaa valmistella EU-sääntöihin sopivampi terveysperusteinen vero, jollainen on käytössä mm. Unkarissa ja Tanskassa. Makeisveron tilalle tarvitaan laajempi terveysperusteinen vero, joka korjaa edellisen veron epäreiluja vaikutuksia mm. luontaisen sokerin jalostamiselle. Makeisvero pidetään voimassa nykyi-

sessä 102 miljoonan euron tuotossaan, mutta se korvataan vuoden 2017 aikana valmistuvalla terveysperusteisella verolla, kuten eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti yksimielisessä mietinnössään. Lasten ja nuorten liikalihavuuden ja elämäntapasairauksien torjunta on tärkeää kansanterveydelle, mutta haittojen ehkäisy myös kansantaloudelle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 96

> Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielisen kannan mukaisesti säädösvalmistelun elintarvikkeiden terveysperusteisen valmisteverotuksen kehittämiseksi.

Voimalaitosvero

On perusteltua ottaa käyttöön voimalaitosvero, joka koskee päästökauppajärjestelmästä ansiottomasti hyötyneitä voimalaitoksia sekä ylisubventoitua tuulivoimaa. Vero toteutetaan valtiollisena kiinteistöverona ja sen tuotoksi arvioidaan varovasti 95 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 97

> Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa valtiollisena kiinteistöverona toteutettavan voimalaitosveron valmistelun, joka koskee päästökaupasta ansiottomasti hyötyneitä sekä ylisubventoituja voimaloita.

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot

Suomen itsenäisyyden juhlarahastolle, Sitralle, on kertynyt 710 miljoonan euron omaisuus, jonka tuloksesta se ei jaa tuloja valtiolle. SDP:n vaihtoehtobudjetin kumppanuusohjelmassa Sitra johtaa hyvinvointi- ja elinkeino-ohjelmia (korjaus- ja palvelurakentaminen sekä kiertotalous), joita käynnistetään tulouttamalla taseesta kertaluontoisesti puolet, 355 miljoonaa euroa.

Valtion yhtiöomistuksia tulee hoitaa huolellisesti ja niiden arvo säilyttäen. Valtio voi luopua yksittäisistä yhtiöomistuksista tai vähentää omistustaan, jos omistamiseen ei ole enää valtion omistajuusstrategiaan perustuvaa syytä. Tuottavia omistuksia ei kuitenkaan nykyisessä tilanteessa ole syytä myydä budjettivarojen tarpeen kattamiseksi, vaan myynneistä saadut varat on sijoitettava uudelleen tuottavasti ja elinkeinopolitiikkaa tukevalla tavalla. Omistusjärjestelyissä lähtökohtana ei ole yksinomaan yhtiön tai osakkeiden myyntihinta, vaan huomiota kiinnitetään erityisesti

kansantalouden kilpailukyvyn ja talouden kilpailullisuuden parantamiseen, kotimaisen teollisuuden ja talouselämän toimialakohtaisten toimintaedellytysten turvaamiseen, osaamisen säilyttämiseen ja lisäämiseen sekä työllisyyden turvaamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 98

Eduskunta edellyttää, että valtion erityisen tuottavaa omaisuutta ei tulisi myydä.

Makera

Hallituksen budjettisiirrolla on tarkoitus rahoittaa hallitusohjelman Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvän kärkihankkeen 4 (Suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi, kauppatase ja sininen biotalous nousuun) toimenpiteitä.

Määrärahaa käytetään maatalouden kokonaan kansallisesti rahoitettavien investointiavustusten rahoittamiseen. Tämän lisäksi rahoitusta on mahdollista käyttää myös muihin hallitusohjelmaan sisältyvää ruoantuotannon kannattavuuden turvaamista koskevaa tavoitetta edistäviin toimenpiteisiin. Esitämme, että tätä budjettisiirtoa ei tehdä.

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta

Suomen Pankista annetun lain mukaan tuotosta tuloutetaan normaalisti 50 % ja 50 % jätetään Suomen Pankin taseeseen. Lain mukaan voidaan kuitenkin päättää toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua. Suurempi tuloutus on perusteltu, sillä Suomen Pankin vakavaraisuus on hyvä. Lisävarauksia ei siksi enää tarvita. Valtio voi tulouttaa 60 miljoonaa euroa enemmän Suomen Pankin tuloksesta.

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Sosialidemokraattien esittämien tulo- ja menoehdotusten yhteisvaikutuksena valtion nettolainanotto vähenee 372,1 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 1 sd

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että ehdotus vuoden 2017 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,
>
> että edellä ehdotetut 98 lausumaa hyväksytään ja
>
> että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2016

Krista Kiuru sd
Eero Heinäluoma sd
Maria Tolppanen sd
Pia Viitanen sd
Timo Harakka sd
Riitta Myller sd
Harry Wallin sd

VASTALAUSE 2 vihr

Yleisperustelut

Vihreiden vaihtoehtobudjetti uudistaa Suomea tulevaan ja on reilumpi ja inhimillisempi. Se on tasapainoinen vaihtoehto, jossa puolustetaan heikompiosaisia ja koulutusta sekä uudistetaan taloutta ja torjutaan ilmastonmuutosta. Hallitus turvaa menneeseen, lisää eriarvoisuutta ja leikkaa siitä, mikä on arvokasta. Vihreät tarjoavat tilalle tulevaisuusbudjetin, joka perustuu kestäville arvoille ja valinnoille. Siinä esitellään toimia, jotka nostavat ihmisiä työhön ja vauhdittavat talouden vihreää kasvua.

Ollaan reiluja ja inhimillisiä

Vihreiden vaihtoehdossa pysyvien tulojen ja menojen loppusumma on sama kuin hallituksella, mutta me emme leikkaa heikompiosaisilta emmekä kasvata tuloeroja — päinvastoin. Myös tiukkoina taloudellisina aikoina on mahdollista tehdä oikeudenmukaista ja inhimillistä talouspolitiikkaa.

Tuloerojen kaventaminen ja köyhyyden vähentäminen on mahdollista. Vihreiden esittelemä veromalli suosii pieni- ja keskituloisia sekä etuuden- ja eläkkeensaajia. Haluamme pitää huolen siitä, että säilytämme hyvinvointivaltion ytimen — hyvinvoivat ihmiset — myös voimakkaina talouden muutoksen aikoina.

Hallitus suosii ratkaisuillaan hyvätuloisia ja ottaa pienituloisilta. Kilpailukykysopimukseen liittyvät veronalennukset kohdistuvat voimakkaasti suuri- ja keskituloisiin palkansaajiin. Samaan aikaan hallitus leikkaa indeksisidonnaisista. Tämä on vastuuton yhtälö, joka lisää tuloeroja ja tunnetta siitä, että yhteiskunta ei ole reilu. Hövelit veronkevennykset ja mittavat leikkaukset sosiaaliturvaan ovat röyhkeä yhdistelmä.

Hallitus keventää tuloveroja kilpailukykysopimuksen tueksi kaikissa tuloluokissa yhteensä 515 miljoonalla eurolla. Suuri osa veronkevennyksestä kohdistuu suuri- ja keskituloisille. Hallituksen veronkevennykset eivät riittävästi kompensoi sopimuksen vaikutuksia eivätkä korjaa tulonjakoa. Kilpailukykysopimus edellyttäisi rinnalleen veronkevennyksiä, jotka kohdentuvat voimakkaammin pieni- ja keskituloisille. Siksi esitämme merkittävää korotusta kunnallisveron perusvähennykseen ja kohtuullista korotusta työtulovähennykseen. Veromuutoksia rahoitetaan kiristämällä listaamattomien yhtiöiden osinkoverotusta.

Hallituksen noin 200 miljoonan euron indeksileikkaukset — indeksin alentaminen 0,85 prosentilla ja kansaneläkeindeksin jäädyttäminen vuoden 2016 tasolle — koskettavat laajalti suomalaisia pienituloisia. Vihreiden mielestä sosiaaliturvan leikkauksia ei pidä hyväksyä. Ei ole kohtuullista, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan, kun kilpailukykysopimus ja veronkevennykset suosivat suurituloisia.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Kokonaisuutena Vihreiden esittämät veroreformit ja indeksileikkausten torjuminen pienentävät selvästi tuloeroja (Gini-kerroin -0,34 %-yks.) ja vähentävät köyhyyttä. Näin parannetaan myös pienituloisimpien ostovoimaa, mikä osaltaan elvyttää kotimarkkinoita.

Vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa

Hallitus on harjoittanut lyhytnäköistä ja sukupuolisokeaa politiikkaa pyrkimällä velkaantumisen hillitsemiseen rajulla palveluihin kohdistuvalla leikkauspolitiikallaan. Se heikentää erityisesti naisten työllisyyttä.

Tulevaisuuden perhepolitiikkaa on tehtävä luoden joustavia rakenteita, jotka lisäävät tasa-arvoa perhe- ja lapsiystävällisellä tavalla. Järjestelmää on kehitettävä kohti joustavaa 6+6+6-mallia. Laadukas ja tasa-arvoinen varhaiskasvatus on myös perhepolitiikkaa.

Tavoitteena tulee olla hoitovastuun tasaisempi jakautuminen niin, että naisten asema työelämässä paranee ja miesten rooli kotona vahvistuu. Isälle kiintiöidyn vapaan osuutta on kasvatettava. Se lisää miesten perhevapaiden käyttöä ja lisää tasa-arvoa, sillä se jakaa perhevapaat tasaisemmin vanhempien kesken.

Perhevapaajärjestelmää on kehitettävä joustavammaksi niin, että perheiden valinnanvapaus lisääntyy. Järjestelmän on tunnistettava perheiden monimuotoisuus ja sovelluttava muuttuviin elämäntilanteisiin. Nykyistä paremmin tulee huomioida mm. ero- ja sateenkaariperheet.

Perheille tulee antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet valita vapaammin, millaisissa erissä he haluavat perhe-etuuksia nostaa ja millaisina jaksoina vapaansa pitää.

Panostetaan tulevaisuuteen

Talouden uudistamisessa olemme valinnan edessä. Me uskomme, että Suomea tulee uudistaa rohkeasti paremmaksi meille kaikille. Sipilän hallitus kykenee kovaan leikkauspolitiikkaan, mutta se ei kykene rohkeaan tulevaisuuspolitiikkaan. Nyt on aika panostaa tulevaisuuteen: vauhdittaa energiamurrosta, maksaa korjausvelkaa, tukea maahanmuuttajien kotoutumista ja edistää perustuloa.

Vauhditetaan uusiutuvan energian pientuotantoa: Energiaremontissa uudistetaan energiantuotantoa vauhdittamalla pientuotantoa kodeissa, kunnissa ja maatiloilla. Hajautettu ja pienimuotoinen uusiutuvan energian tuotanto synnyttää uutta työtä Suomeen ja elinvoimaa maaseudulle.

Tavoitteeksi on otettava älykäs, energiatehokas ja 100-prosenttisesti uusiutuvilla toimiva energiajärjestelmä vuoteen 2050 mennessä. Vaihtoehtobudjettiin sisältyvillä ehdotuksilla voidaan luoda 10 000 uutta työpaikkaa ja vähentää hiilidioksidipäästöjä.

Korjataan kouluja, rakennetaan ratoja: Kunnissa on valtavasti kouluja, päiväkoteja ja hoitolaitoksia, joissa on home- ja kosteusvaurioita. Matalien korkojen ja korkean työttömyyden aika on oikea hetki maksaa korjausvelkaa ja tehdä välttämättä edessä olevat hankkeet.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Nyt on hyvä aika vauhdittaa myös ratojen rakentamista. Raideliikenteen edistäminen vähentää liikenteen päästöjä. Nopeat ja häiriöttömät yhteydet tukevat myös työmatkaliikennettä ja vähentävät osaltaan kohtaanto-ongelmia.

Tuetaan kotoutumista: Uuteen maahan kotoutuminen edellyttää perusasioiden järjestymistä. On saatava kotipaikka, opittava kieltä ja päästävä koulutukseen. Näin pääsee kiinni työhön ja yhteiskuntaan. Kotouttamiseen sijoittaminen on paitsi inhimillisesti oikein myös hyvä investointi yhteiskunnalta.

Maahanmuuttajille kieliopinnot ovat välttämättömyys töiden löytämiselle ja aktiivisena kansalaisena toimimiselle. Parannetaan kielikoulutuksen saatavuutta ottamalla käyttöön kielikoulutusseteli, jonka avulla maahanmuuttajat pääsevät asemastaan riippumatta nopeasti laadukkaaseen suomen tai ruotsin kielen opetukseen.

Korottamalla kuntakorvausta lähemmäs todellista kustannustasoa parannetaan kuntien valmiuksia vastaanottaa ja kotouttaa maahanmuuttajia.

Perusopetukseen valmistavasta koulutuksesta ei pidä leikata, sillä hyvä valmistava opetus helpottaa kotoutumista ja parantaa hyvinkin erilaisista taustoista tulevien oppilaiden mahdollisuutta toimia peruskoulussa. Valmistava opetus vähentää myöhemmin kustannuksia ja helpottaa kaikkien peruskoulussa opiskelevien ja opettavien arkea.

Kansainvälistä suojelua hakevien määrä on kasvanut. Lisäksi tuomioistuimiin heijastuvat mm. Maahanmuuttoviraston tulospaineet. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Kokeillaan perustuloa kunnolla: Hallituksen perustulokokeilun tavoitteet rajautuvat käytännössä työmarkkinatuen saajien työssäkäynnin lisäämiseen. Perustulossa on kyse paljon laajemmasta muutoksesta. Perustulo on sosiaaliturvan uudistus muuttuneen työelämän tarpeisiin.

Perustuloa kannattaa kokeilla kunnolla. Kattava ja laadukas, aidosti perustuloa kokeileva kokeilu vaatii aikaa ja rahaa. Tavoitteena tulee olla yleistettävä tieto ja tulokset, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittisia päätöksiä perustulon jatkosta Suomessa.

Haluamme parantaa perustulokokeilua esittämällä 10 miljoonan euron vuosittaista lisärahoitusta sekä kokeilun keston laajentamista kaksivuotisesta kolmivuotiseksi. Perustulo ei ole pelkästään työttömyysetuus. Siksi lisärahoituksen avulla mukaan tulee ottaa myös pienituloisia palkansaajia, pienituloisia yrittäjiä, freelancereita ja itsensätyöllistäjiä.

Puuttuvan verotuselementin lisääminen perustulokokeiluun tekisi kokeiluasetelmasta realistisemman ja vähentäisi kustannuksia — olisi keskeistä saada kokeilussa kerättävät verot palautettua kokeilubudjettiin. Näin kokeiltava järjestelmä muistuttaisi enemmän todellista ja hinnaltaan toteuttamiskelpoista perustuloa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Uudistetaan reippaammin

Kilpailukykysopimuksella voi olla vähäinen vaikutus suomalaisen teollisuuden kilpailukykyyn, mutta tulevaisuuteen tähtääväksi, merkittäväksi rakenneuudistukseksi sitä ja sen taustalla olevaa ajattelua ei voi kutsua. Suomi nousee korkealla osaamisella ja työn tuottavuuden parantamisella, ei kilpailemalla työn hinnalla tai työajan pidennyksellä.

Meidän on osattava uudistaa talouttamme niin, että Suomi luo ratkaisuja kestävän talouden maailmaan. On purettava edelläkävijyyttä hidastavia rakenteita ja edistettävä reilua ja inhimillistä markkinataloutta.

Modernisoimalla yritystuet ja karsimalla ympäristölle haitallisia tukia kannustamme elinkeinoelämää edelläkävijyyteen. Kaikki yrityksille maksettavat tuet on arvioitava sen perusteella, vauhdittavatko ne rakenteiden uudistamista ja tulevaisuuden kasvua. Ei tarrata vanhaan vaan kurotetaan kohti uutta.

Samalla vastaamme Pariisin ilmastokokouksen asettamaan haasteeseen: leikkaamme tukia fossiilisista polttoaineista ja vauhditamme energiantuotannon uudistamista.

Ei leikata koulutuksesta, karsitaan mieluummin haitallisia tukia

Talouden kasvu nojaa tuottavuuteen, jota voi parantaa panostamalla koulutukseen ja tutkimukseen. Uudet tuotteet tai uudet tavat valmistaa jo tunnettuja tuotteita syntyvät osaajien käsissä ja päässä. Siksi koulutuksesta ei pidä leikata.

Tuottavuus kasvaa myös rohkeudesta uudistaa yritystoimintaa ja elinkeinorakennetta. Siksi yrityksille maksettavat tuet on käytävä tarkkaan läpi. Jokaisen tuen kohdalla on arvioitava, tukevatko ne tulevaisuuden kasvua vai pitävätkö ne meidät kiinni vanhassa.

VATT on esimerkiksi arvioinut, ettei nyt maksettava teollisuuden energiaverojen palautus (218 milj. euroa) paranna kilpailukykyä. Myös hallitus on itse alkanut epäillä, ettei sen suunnittelema teollisuuden uusi päästökauppakompensaatio olekaan tarpeen, kun päästöoikeuksien ja sähkön hinta on alhaalla.

Tarjoamme leikkaushaluiselle hallitukselle satojen miljoonien edestä valmiiksi mietittyjä leikkauskohteita, joihin tarttumalla voitaisiin peruuttaa kaikki koulutukseen ja tutkimukseen kohdistuvat leikkaukset. Samalla ympäristölle haitallisten tukien karsiminen auttaa rakentamaan polkua kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.

Parannetaan työllisyyttä

Työllisyysaste määrittää pitkälle sen, kuinka suuri talouden sopeutustarve pidemmällä aikavälillä on. Siksi odotamme, että hallituksen ns. puoliväliriihessä esitellään uusia toimia työllisyyden parantamiseksi. Tässä akuutissa tilanteessa työllisyyttä tulee parantaa kasvattamalla julkisia investointeja siten kuin olemme edellä esitelleet (200 milj. euroa).

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Samalla on etsittävä ratkaisuja kohtaanto-ongelmaan. Meillä on samaan aikaan sekä työttömyyttä että avoimia työpaikkoja, joten on ratkottava niitä esteitä, jotka estävät työtä ja tekijöitä kohtaamasta. On huolehdittava mm. siitä, että pääkaupunkiseudulla on tarjolla kohtuuhintaisia asuntoja, tänne turvapaikanhakijoina tulleille ihmisille rakennetaan polku työelämään, työvoimapalvelut ovat riittävästi resursoidut niin, että ihmiset voivat sitä kautta päivittää osaamistaan ja siirtyä uusille aloille ja että työttömyysturvaa voi hyödyntää nykyistä laajemmin esimerkiksi uuden yrityksen perustamisessa.

Suomessa on yli 160 000 yhden hengen yritystä, joille ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaaminen on suuri riski. Ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnystä on työllisyyssyistä madallettava, ja ehdotammekin määräaikaista huojennusta ensimmäisen työntekijän palkan sivukuluihin.

Lisäksi toivomme hallituksen vihdoin näkevän, että energiapolitiikka on keskeinen osa talouspolitiikkaa. Energiantuotannon suuntaaminen siten, että yrityksemme voivat ponnistaa globaalisti vauhdilla kasvaville uusiutuvan energian markkinoille, on yksi tärkeä keino synnyttää kasvua ja työtä koko Suomeen.

Vaihtoehtomme jatkaa myös verotuksen painopisteen siirtämistä työn verotuksesta haittojen verottamisen suuntaan. Tuloverotus kevenee hallituksen ehdotusta enemmän, mikä osaltaan kannustaa työntekoon ja purkaa työllistymiseen liittyviä kannustinloukkuja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäviksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspoliittista linjaansa tuloeroja kaventavaksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa talouspolitiikasaan huomioon arviointineuvoston näkemyksen siitä, että taloutta voisi sopeuttaa myös verojen eikä ainoastaan menojen kautta.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kilpailukykysopimuksen tueksi voimakkaammin pieni- ja keskituloisille kohdistuvat veronkevennykset.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus helpottaa pienituloisten tilannetta peruuttamalla sosiaaliturvaan kohdistuvat säästöt.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy mitä pikimmin uudistamaan perhevapaita niin, että hoivavastuu jakautuu tulevaisuudessa tasaisemmin.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin uusiutuvan energian pientuotannon vauhdittamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa voimakkaammin kertaluonteisiin julkisiin investointeihin, kuten homekoulujen korjaamiseen ja ratayhteyksien parantamiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tukemaan maahanmuuttajien kotouttamista, jotta he pääsevät nopeammin kiinni työhön ja yhteiskuntaan, ja että hallitus arvioi perheenyhdistämisen vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus parantaa perustulokokeilua laajentamalla kokeiluun otettavia, ihmisten joukkoa ja pidentämällä kokeilun kestoa.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa koulutukseen kohdistuvat leikkaukset, jotta talouden osaamisperusta säilyy vahvana.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus käy kriittisesti läpi olemassa olevat yritystuet ja pidättäytyy kasvattamasta tehottomia tukia.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii suunnitelman ympäristölle haitallisten tukien karsimisesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo puoliväliriiheen lisää toimia kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi, pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo puoliväliriiheen lisää toimia yrittäjyyden edistämiseksi ja ensimmäisen työntekijän palkkaamisen helpottamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa harmaan talouden torjuntaan käytettäviä resursseja ja ottaa aktiivisemman roolin kansinvälisen verovälttelyn kitkemiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee kattavat vaikutusarvioinnit talouspolitiikkansa vaikutuksista työllisyyteen, tasa-arvoon ja tuloeroihin sekä tulonjakoon eri väestöryhmien kohdalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii aikataulutetun suunnitelman siitä, kuinka kehitysyhteistyön määrärahojen 0,7 prosentin osuus bruttokansantulosta saavutetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen ja määrärahalisäykset luonnon monimuotoisuuden sekä metsien riittävän nielutason turvaamiseksi.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Hallituksen mittavat leikkaukset koulutukseen syövät osaamisperustaamme ja vievät pohjaa pois tulevaisuuden kasvusta. Hallituksen kohtuuttomat leikkaukset sosiaaliturvaan heikentävät pienituloisten asemaa samaan aikaan, kun hyväosaisille suunnataan uusia veronkevennyksiä. Hallituksen kyvyttömyys uudistaa taloutta ja karsia ympäristölle haitallisia tukia heikentää mahdollisuuksia torjua ilmastonmuutosta sekä hyötyä energiamurroksen synnyttämistä kasvun mahdollisuuksista. Myös kehitysyhteistyöstä ja luonnonsuojelusta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa, jolla ei rakenneta parempaa tulevaisuutta. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Hallituksen budjettiesitys jättää Suomen kehitysyhteistyön tilanteeseen, jossa se on vuonna 2015 toteutettujen leikkausten jälkeen. Kehitysyhteistyön todellinen rahoitustaso on pudonnut kauas Suomen tavoittelemasta 0,7 prosentin tasosta, joka on YK:n suosittama. Suomen koko kehitysyhteistyön odotetaan olevan ensi vuonna vain noin 0,4 % BKTL:sta.

Budjettiesitys pitää voimassa kansalaisjärjestöihin kohdistuvan leikkauslinjan. Monet keskeiset kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöt ovat joutuneet leikkaamaan toimintojaan, kun niiden rahoitukseen on kohdistunut jopa 40 prosentin leikkaukset. Tämä on vastoin evaluaatioiden tuloksia, joissa todetaan kansalaisjärjestöjen työ yhdeksi tehokkaimmista kehitysyhteistyön muodoista.

Hallitus ohjaa 140 miljoonaa euroa kehyksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainoihin. Vuoden 2017 lainojen osuudeksi ehdotetaan 100, finanssisijoituksien 30 ja Finnfundin pääomakorotuksen 10 miljoonaa euroa. On kuitenkin epäselvää, miten ehdotettu 100 miljoonaa lainoihin käytetään. Hallituksen olisi pystyttävä perustelemaan tarkemmin, mihin nämä finanssisijoitukset ja lainat tullaan kanavoimaan, samoin kuin se, miten käytännössä varmistetaan kehitysyhteistyön tuloksellisuuden pelisääntöjen noudattaminen. Kehitysyhteistyövarojen käytössä läpinäkyvyys on erittäin tärkeää, samoin kuin se, mihin rahat kohdistetaan. Edellä mainitut arvioinnit puoltaisivat rahojen kohdistamista enenevässä määrin kansalaisjärjestöille.

Kehitysyhteistyön tavoite on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen ja kestävän kehityksen edistäminen. Kaikkein köyhimmille maille suuntautuvan kehitysyhteistyön ennakoidaan ensi vuonna laskevan 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta. On tärkeää varmistaa, että kehitysyhteistyöllä autetaan edelleen kaikkein köyhimpiä ihmisiä ja 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus ohjataan kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti köyhimmille LDC-maille.

Vuoden 2015 aikana myös Suomi koki mittaluokaltaan ennennäkemättömän pakolaiskriisin. Siihen vastatessaan Suomi on korostanut konflikteihin ja kriiseihin vastaamista jo niiden alkulähteillä. Kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu ovat tehokkaita keinoja myös kriisien ratkaisussa. Myös Suomen rauhanvälityksen tuki kanavoidaan kehitysyhteistyömäärärahojen kautta.

Leikkauksilla on väistämättä vaikutuksia myös Suomen imagoon ja vaikutusvaltaan kansainvälisessä yhteistyössä sekä asemaamme pohjoismaisena toimijana. Nykyisen kehitysrahoituksen tasolla Suomen tuki monelle YK-järjestölle jää vaatimattomaksi, ja se vaikuttaa myös suomalaisten mahdollisuuksiin tulla rekrytoiduksi korkeisiin YK-tehtäviin.

Suomi on vuosia ollut yksi YK:n ympäristöohjelma UNEP:in suurimpia rahoittajia ja meillä on ollut järjestössä kokoamme suurempi painoarvo. UNEP:in rahoituksen hiipuminen on esimerkki huonosti valitusta säästökohteesta kansainvälisissä järjestöissä. Ympäristö- ja ilmastokysymysten tulisi säilyä suomalaisena prioriteettina.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

YK hyväksyi syksyllä 2015 uudet kestävän kehityksen tavoitteet, jotka ulottuvat vuoteen 2030. Tavoitteissa on poikkeuksellisen paljon ympäristötavoitteita, joiden toteutuminen on Suomen ja suomalaisten kannalta tärkeää, mutta vahvistaa myös suomalaisen ympäristöosaamisen ja Clean Techin vientimahdollisuuksia. Meidän tulisi olla näitä tavoitteita täysipainoisesti toteuttamassa.

Pariisin ilmastokokous vaatisi myös kehittyneiltä mailta toimia ja globaalin vastuun kantamista. Edellisen hallituksen aikana luotiin yksi innovatiivisista kehitysyhteistyön rahoitusvälineistä, päästöhuutokauppatulojen käyttäminen kokonaisuudessaan kehitysrahoitukseen, ennen kaikkea ilmasto- ja ympäristöhankkeisiin. Tämä suomalainen innovaatio on saanut laajaa kiitosta maailmalla. Budjettiesityksessä jätetään käyttämättä mahdollisuus päästöhuutokauppatulojen kanavoimiseen kehitysyhteistyöhön.

Mittavat leikkaukset vähemmän kehittyvien valtioiden ja niissä asuvien ihmisten apuun sotivat vahvasti myös sitä periaatetta vastaan, että ihmisiä autettaisiin heidän kotimaissaan tai lähialueillaan. Kehitysyhteistyöllä on luotu elämisen mahdollisuuksia, näköaloja ja toivoa sinne, missä olosuhteet ajavat ihmisiä sotien, nälänhädän tai ympäristömuutosten ajamaan pakolaisuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.30.66 lisätään 100 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja. Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Oikeuslaitoksen vakaa ja luotettava toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Tuomioistuinlaitokseen kohdistuu ajassamme monenlaisia paineita. Kansainvälistä suojelua hakevien määrä on myös Suomessa kasvanut merkittävästi. Oikeusapua ei enää pääsääntöisesti saa turvapaikkapuhutteluun, ja Maahanmuuttoviraston tulospaineista on keskusteltu paljon julkisuudessa. Tämä heijastuu tuomioistuimiin. Rahoitusta tarvitaan harmaan talouden torjumisen ohella erityisesti turvapaikanhakijoiden oikeusturvan toteutumiseen ja käsittelyiden lyhentämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.10.03 lisätään 4 000 000 euroa, josta osoitetaan 2 000 000 euroa harmaan talouden torjuntaan ja 2 000 000 euroa turvapaikanhakijoiden oikeusturvan varmistamiseen.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.30.01 lisätään 2 000 000 euroa syyttäjälaitoksen toimintamenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 2 000 000 euroa poliisitoimen toimintamenoihin.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.01 lisätään 2 000 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin.

90. Kuntien tukeminen

Kunnissa on valtavasti kouluja, päiväkoteja ja hoitolaitoksia, joissa on home- ja kosteusvaurioita. Selvitysten mukaan sisäilmaongelmia on selvästi yli puolessa kouluista ja päiväkodeista. Merkittävä kosteusvaurio on 12—18 %:ssa koulujen ja päiväkotien ja 20—26 %:ssa hoitolaitosten kerrosalasta. Home- ja kosteusvaurioisissa tiloissa oleilee jopa 300 000 henkeä.

Suuri osa home- ja kosteusvaurioille altistuvista on lapsia ja nuoria. Osa heistä on joutunut oleilemaan homerakennuksissa vuosikausia ja sairastunut loppuiäkseen. Tilanne on kohtuuton.

Sisäilmaongelmat ovat olleet tiedossa jo 25 vuotta. Sen sijaan, että asia olisi korjattu, korjausvelan määrä on tuona aikana kaksinkertaistunut. Koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten korjausvelan määrä on jo noin 4,65 miljardia euroa. Nyt on oikea aika kuitata tämä korjausvelka, kun korot ovat alhaalla ja työpaikkoja tarvitaan erityisen kipeästi.

Tarkastusvaliokunta teki vuonna 2012 selvityksen rakennusten home- ja kosteusongelmista. Eduskunta hyväksyi selvityksestä vuonna 2013 mietinnön, joka sisälsi lukuisan joukon konkreettisia toimenpide-esityksiä asian korjaamiseksi. Yhtenä toimenpiteenä eduskunta edellytti hallitusta laatimaan päiväkotien, koulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten kunnostamiseksi ja terveyshaittojen vähentämiseksi pitkän tähtäimen suunnitelman, jonka toteuttamista tuetaan nykyistä suuremmalla valtion tuella. Ehdotuksemme vastaa tähän vaatimukseen.

Ehdotamme, että valtio tukee oppilaitosten ja päiväkotien sekä sosiaali- ja terveysalan toimintayksikköjen korjausrakentamishankkeita seuraavan kolmen vuoden aikana 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Avustusta myönnettäisiin kunnille niiden hakemuksesta ensisijaisesti hankkeisiin, joilla varmistetaan terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt. Hankekohtainen avustus olisi 15—25 % hankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista. Avustuksen ehtona kuntien tulisi si-

toutua ylläpitämään ja korjaamaan omistamiaan kiinteistöjä pitkäjänteisellä, kestävällä ja ennakoivalla tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin vauhdittaakseen kuntien korjausrakentamishankkeita.

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista. Tämän lain mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2016 tasolle ja tämän lisäksi kansaneläkeindeksiä alennettaisiin 0,85 prosentilla tässä talousarviossa.

Muutos koskisi laajasti suomalaisia pienituloisia. Indeksin jäädytys koskee kansaneläkkeitä, takuueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, rintamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskee myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa.

Ehdotettu indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Kyseessä on siis pysyvä heikennys pienituloisten arkeen.

Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille ei ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä. Emme pidä kestävänä emmekä kohtuullisena sitä, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan, kun hallituksen ajama kilpailukykysopimus suosii suurituloisia ja ympäristöä saastuttavalle toiminnalle esitetään uusia verotukia. Toimet heikentävät pienituloisten ostovoimaa, mikä heikentää kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten kasvunäkymiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa indeksileikkaukset ja -jäädytyksen.

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia. Se tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia sekä ehkäisee syrjäytymistä ja ylisukupolvista huono-osaisuutta. Kansainvälisissä tutkimuksissa varhaiskasvatus on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Päivähoito-oikeuden rajaaminen hankaloittaa lasten ja perheiden arkea ja heikentää varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta. Lisäksi päivähoito-oikeuden rajaaminen lisää sääntelyä, byrokratiaa ja kuntien hallinnollisia kustannuksia, mikä on vastoin hallituksen tavoitteita vähentää byrokratiaa ja karsia sääntelyä. Perheet, joissa toinen tai molemmat vanhemmat ovat kotona, käyttävät jo nyt varsin harvoin kokopäiväistä päivähoito-oikeutta. Rajaus kohdistuu siis juuri niihin perheisiin ja lapsiin, joilla on suurin tarve päivähoidolle.

Rajaus jättää ulkopuolelleen kokopäiväisestä varhaiskasvatuksesta hyötyviä ja sitä tarvitsevia lapsia. Tämä lisää lasten eriarvoisuutta. Subjektiivinen päivähoito-oikeus on erityisen tärkeä heikompiosaisten perheiden lapsille. Tutkimusten mukaan subjektiivinen päivähoito-oikeus tasaa koulutukseen ja tulotasoon liittyvää yhteiskunnallista epätasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäisee olemassa olevien ongelmien syvenemistä. Se on yksi tärkeimmistä lastensuojelun avohuollon tukitoimista, ja sen rajaaminen voi kasvattaa lastensuojelun kustannuksia.

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen hänen vanhempiensa työmarkkinaasemasta. Kyse on ensisijaisesti lapsen oikeudesta, ei vanhemman. Samalla subjektiivinen päivähoito-oikeus kuitenkin tukee perheitä, työnantajia ja laajemmin koko yhteiskuntaa. Katsomme, että hallituksen esitystä määrärahan vähentämisestä ei tule hyväksyä, vaan lasten subjektiivinen oikeus päivähoitoon tulee palauttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 21

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kokopäiväisen päivähoito-oikeuden palauttamiseksi.

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia. Se tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia sekä ehkäisee syrjäytymistä ja ylisukupolvista huono-osaisuutta. Kansainvälisissä tutkimuksissa varhaiskasvatus on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen.

Hiljattain uudistetussa varhaiskasvatuslaissa määriteltiin varhaiskasvatukselle hyvät, haastavat ja pedagogista ammattitaitoa vaativat tavoitteet. Niiden toteutuminen edellyttää sopivan kokoisia lapsiryhmiä ja pedagogisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden riittävää mitoitusta jokaisessa lapsiryhmässä. Hallituksen esitys hoitajamitoituksen muuttamisesta on ristiriidassa varhaiskasvatuslain kanssa ja vaarantaa YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen.

Päivähoidon ryhmäkokojen kasvattaminen ja ammattikasvattajien määrän vähentäminen heikentää varhaiskasvatuksen laatua. Suuressa lapsiryhmässä on vaikea toteuttaa monipuolista toimintaa ja ottaa huomioon erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia. Varhaiskasvatuksessa tehdään työtä hyvin erilaisista lähtökohdista tulevien lasten toimivan ja turvallisen arjen järjestämiseksi sekä oppimista ja kehittymistä tukevan ympäristön luomiseksi. Tämä vaatii lasten yksilöllistä huomioimista niin toiminnan suunnittelussa kuin toteutuksessakin. Kasvavat ryhmäkoot heikentävät lapsen oikeutta saada hänen henkilökohtaiset tarpeensa huomioivaa opetusta, kasvatusta ja hoitoa.

Hoitajamitoituksen heikennys lisää entisestään fyysisesti ja henkisesti kuormittavan, pienipalkkaisen ja naisvaltaisen alan kuormittavuutta ja heikentää alan työllisyyttä. Hallitus ei ole asianmukaisesti arvioinut esityksensä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon tai lapsen edun näkökulmasta.

Katsomme, että hallituksen esitystä määrärahan vähentämisestä ei tule hyväksyä, vaan varhaiskasvatuksen hoitajamitoitus tulee palauttaa vuoden 2015 tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 22

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin palauttaakseen varhaiskasvatuksen hoitajamitoituksen ennalleen.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Koulutukseen tehtävät leikkaukset tulisi korvata leikkaamalla ympäristölle haitallisia tukia. Yksinomaan energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, joiden kokonaismäärä ylittää kaksi miljardia euroa.

Energiaveromomentille kohdistuvista verotuista toiseksi merkittävin on työkoneissa käytetyn polttoaineen normia alempi verotus. Verotuki syntyy siitä, että tietyille työkoneille on annettu oikeus käyttää dieseliä kevyemmin verotettua kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään mm. dieselmoottorilla varustetuissa liikkuvissa työkoneissa ja maa- ja metsätalouskoneissa.

Vuonna 2017 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 451 miljoonaa euroa. Esitämme, että verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirretään verotuetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin käytön piiriin, mutta palautetaan heille valtaosa veroista verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maatiloille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kevyen polttoöljyn verotuen leikkaamiseksi.

Energiaintensiivinen yritysten veronpalautus kohdistuu tällä hetkellä suuryrityksille ja pääasiallisesti saastuttavan talouden ylläpitämiseen. Paljon energiaa käyttävien yritysten verohuojennukset ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa, sillä verotuki vesittää yritysten kannustimet etsiä vähäpäästöisiä ratkaisuja ja parantaa energiatehokkuuttaan.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on tuoreessa vuonna 2016 valmistuneessa tutkimuksessaan todennut, että energiaveron palautuksista on tullut mittava verotuki paljon energiaa käyttäville suuryrityksille. Valtio menettää vuosittain 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta rahoilleen vastinetta, sillä mikään ei osoita tuen parantaneen näiden yritysten kilpailukykyä. Yritysten kilpailukyky ei ole kiinni energiaverosta.

Energiaverotukien taloutta tukevien vaikutusten puuttumista selittää se, että teollisuus maksaa muutenkin sähköstä Suomessa huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Tanskassa, Saksassa ja Britanniassa ja että yritysten energiaverot ennen palautuksia olivat keskimäärin vain 1—2 prosenttia liikevaihdosta vuosina 2011—2014. Energiaveronpalautusten laskutapa suosii suuria yrityksiä, ja yli 95 prosenttia palautuksista päätyykin kansainvälisille suuryrityksille.

Saman momentin 28.91.41 " maatalouden tukea" ei esitetä vähennettäväksi. Kyseistä tukea on kuitenkin syytä lähivuosina uudistaa niin, että se kannustaisi maataloutta siirtymään kestävän uusiutuvan energian käyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin tehottomien ja ympäristölle haitallisten verotukien, kuten energiaintensiivisten yritysten veronpalautus, poistamiseksi.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. (29.10 ja 30, osa) Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Laadukas koulutus on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusjalka ja merkittävä luokkaeroja tasaava tekijä. Se, että tarjotaan kaikille lapsille samat tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutukseen on tehokasta syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä ja kannattava investointi. Hallituksen koulutus-leikkaukset ovat lyhytnäköisiä ja kalleinta velkaa, mitä voimme ottaa.

Hallitus toteaa talousarvioesityksessä 2016, että varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen kehittämisen lähtökohtana on yhdenvertaisten mahdollisuuksien luominen sekä laadukkaan kasvatuksen ja koulutuksen takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta.

Tästä huolimatta hallitus on leikkaamassa kokonaan ryhmäkokojen pieninä pitämiseen korvamerkityt rahat. Opetuksen järjestäjä on voinut käyttää myönnettyä rahoitusta muun muassa resurssiopettajien palkkaukseen, jakotuntien lisäämiseen sekä samanaikaisopetukseen. Niillä on siis palkattu oikeita opettajia heikommin pärjäävien oppilaiden tueksi, edistetty oppimista ja pa-

rannettu opetuksen laatua. On kaikkien lasten etu, kun ryhmäkoot ovat riittävän pieniä, koska se mahdollistaa yksilöllisen kohtaamisen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt rahoituksen jatkamista (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:4). Opetusryhmien pienentämiseksi kohdennetut toimenpiteet ovat koulutuksellista tasa-arvoa lisääviä toimia ja mahdollistavat joustavien opetusjärjestelyjen ja menetelmien käytön.

Talousarviossa ehdotetaan alennettavaksi myös perusopetukseen valmistavan opetuksen yksikköhinnan määräävän kerrointa 2,49:stä 1,67:een. Perusopetukseen valmistavasta koulutuksesta ei kuitenkaan kannata leikata. Hyvä perusopetukseen valmistava opetus helpottaa kotoutumista ja parantaa hyvinkin erilaisista taustoista tulevien oppilaiden mahdollisuutta toimia peruskoulussa, eikä siitä pidä leikata.

Satsaaminen valmistavaan opetukseen vähentää myöhemmin kustannuksia ja helpottaa kaikkien peruskoulussa opiskelevien ja opettavien arkea. Kertoimen pitäminen nykyisellä tasollaan takaa myös, että kerroin on oikeudenmukainen kaikkialla Suomessa — myös siellä, missä perusopetukseen valmistavan opetukseen osallistuvien oppilaiden määrä ei ole kasvanut.

Edellä olevan ja aloitteen TAA 446/2016 vp perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.30 lisätään 30 000 000 euroa peruskoulun ryhmäkokojen pienentämiseen ja 33 512 000 euroa perusopetukseen valmistavaan koulutukseen.

Hallitus leikkaa myös yleissivistävän koulutuksen valtionapua, jota käytetään koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja opetusryhmäkoon pienentämiseen.

Tällä valtionavulla on tuettu toimenpiteitä, jotka parantavat oppimistuloksia, estävät syrjäytymistä ja parantavat oppilaan tulevia mahdollisuuksia työllistyä. Näiden rahojen leikkaaminen on siis erittäin lyhytnäköistä ja heikentää juuri niitä tuloksia, joihin hallitus kärkihankkeillaan pyrkii.

Tasa-arvoinen koulutus on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustavanlaatuinen luokkaeroja tasaava tekijä. Tasa-arvoinen mahdollisuus koulutukseen on tehokasta syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä ja kannattava investointi.

Yleissivistävän koulutuksen laaturahat, joita myös leikataan, on käytetty esi- ja perusopetuksen toimintakulttuurin pedagogiseen kehittämiseen, kouluviihtyvyyttä lisäävien oppilasprojektien hankintoihin sekä kodin ja koulun yhteistyön tiivistämiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Lisäksi rahoja on käytetty opetuksen järjestäjien kouluttamiseen digitaalisten työkalujen käyttämiseen opetuksessa.

Hallituksen esitys leikata juuri niistä koulutusmäärärahoista, jotka kohdennetaan koulutuksen digitalisaatioon ja koululaisten digi-osaamisen kasvattamiseen, on täysin ristiriidassa paitsi hallituksen kärkihankkeiden kanssa, joissa digitalisaatio ja ICT-taitojen kehittäminen on keskiössä,

niin myös tulevaisuuden työelämän tarpeiden kanssa. Tulevaisuuden työelämässä korostuvat digi-osaaminen ja innovaatiot, nämä ovat juuri ne asiat, joita on edistetty yleissivistävän koulutuksen laaturahoilla.

Digitalisaatio mahdollistaa uusien välineiden luomisen yksilölliseen oppimiseen, erilaisten vahvuuksien esille nostamisen, ryhmätyötaitojen kehittymisen, oppilaiden itseilmaisun sekä paremman yhteydenpidon koulun ja vanhempien välille.

Koulun ja kodin tiivistynyt yhteistyö ehkäisee tehokkaasti kiusaamista ja edistää varhaista puuttumista. Tiivistetty yhteistyö myös auttaa oppilaita kehittymään oppijoina.

Laaturahoilla on tuettu toimenpiteitä, jotka parantavat oppimistuloksia, estävät syrjäytymistä ja parantavat oppilaan tulevia mahdollisuuksia työllistyä. Näiden rahojen leikkaaminen on siis erittäin lyhytnäköistä ja heikentää juuri niitä tuloksia, joihin hallitus kärkihankkeillaan pyrkii.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.30 lisätään 2 957 000 euroa yleissivistävän koulutuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja 15 000 000 yleissivistävän koulutuksen laatuun.

31. (29.30.30) Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Hallituksen leikkaus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksista tarkoittaa sitä, että kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten ja muiden aikuisoppilaitosten opetustarjonta supistuu huomattavasti. Tämä on todella huolestuttava kehitys, kun samalla vapaan sivistystyön tarve on suurempi kuin koskaan. Muissa Pohjoismaissa on viime vuosina päinvastoin panostettu vapaaseen sivistystyöhön. Vapaan sivistystyön piirissä opiskelee vuosittain yli 50 000 maahanmuuttajataustaista henkilöä. Vapaassa sivistystyössä on valmiit joustavat rakenteet, jotka auttavat tehokkaasti kotoutumisessa maahanmuuttajien määrän kasvaessa.

Nyt hallituksen vapaaseen sivistystyöhön kohdistama leikkaus uhkaa heikentää oleellisesti kotoutumisen onnistumista. Samalla oppilaitokset joutuvat vähentämään muuta koulutustarjontaansa: kuntien kansalaisopistojen ylläpitämiä kuntalaisten hyvinvointia lisääviä harrastuskursseja, järjestöjen opintokeskusten tarjoamaa tukea aktiiviselle kansalaisuudelle ja järjestötoiminnalle sekä liikunnan koulutuskeskusten terveitä elämäntapoja tukevia koulutuksia ja kielten opetusta.

Vapaaseen sivistystyöhön tehtävät rakennepoliittiseen uudistamiseen liittyvät säästöt ovat kohtuuttomia verrattuna muihin koulutuksen sektoreihin. Vuodesta 2011 lähtien leikkaukset ovat olleet 18 prosenttia. Vapaa sivistystyö on näin osallistunut jo rakennepoliittisiin säästötalkoisiin, varsinkin kun ensi vuonna tällä perusteella leikataan valtiontuesta edelleen 8,5 miljoonaa euroa. Vapaan sivistystyön valtionosuusprosentti on vain 57, eli lähes puolet toiminnasta rahoitetaan muuta kautta.

Samalla kilpailukykysopimus leikkaa vapaalta sivistystyöltä enemmän kuin oli aikaisemmin tiedossa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista

syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä vapaan sivistystyön toimijoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin, eivätkä vapaan sivistystyön toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita.

Vapaan sivistystyön piiriin kuuluvat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, kesäyliopistot ja urheiluopistot. Vapaa sivistystyö kouluttaa vuosittain noin miljoonaa ihmistä. Kiky-sopimuksesta syntyvät leikkaukset vaikuttavat merkittävästi vapaan sivistystyön toimintaan, sillä oppilaitokset saattavat joutua karsimaan kurssitarjontaa tai nostamaan kurssimaksuja. Kurssimaksujen korottaminen vaikuttaa suoraan ihmisten mahdollisuuksiin osallistua opetukseen ja kursseille. Pahimmassa tapauksessa leikkaukset saattavat johtaa irtisanomisiin.

Vapaan sivistystyön merkitys on todella suuri, sillä se tarjoaa kaikille ihmisille mahdollisuuden opiskella ja kouluttautua. Vapaa sivistystyö takaa myös mahdollisuuden läpi elämän jatkuvaan opiskeluun.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.31 lisätään 8 500 000 euroa vapaan sivistystyön oppilaitosten avustuksiin ja 1 001 000 euroa kilpailukykysopimuksen kompensaationa.

20. (29.20 ja 30, osa) Ammatillinen koulutus

30. (29.20.30, 30.31, 32 ja 51) Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Laadukas ammatillinen koulutus antaa sekä jatko-opiskeluvalmiudet että työelämäkelpoisuuden ja ammatin. Ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen on leikkaamista nuorten tulevaisuudesta.

Ammatillisten oppilaitosten mahdollisuudet tarjota koulutusta ja sen avulla edistää työllistymistä heikkenevät oleellisesti, jos valtiovallan suunnittelema 190 miljoonan leikkaus toteutetaan. Leikkaukset tulevat näkymään koulutustarjonnan supistumisena, opetuksen vähenemisenä ja henkilöstövähennyksinä. Lisäksi koulutuksen alueelliseen saatavuuteen tulee merkittäviä heikennyksiä.

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat naula nuorisotakuun arkkuun. OECD:n tutkimus kertoo, että joka viides nuori mies on nyt koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella. Syrjäytyneitä nuoria on hälyttävän paljon ja syrjäytyneiden määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta tulevat lisäämään opintojen keskeyttämistä ja koulupudokkuutta. Yhä suurempi osa nuorista jää ilman opiskelupaikkaa ja syrjäytyneiden määrä kasvaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa ammatilliseen koulutukseen kohdistamansa leikkaukset.

40. (29.40 ja 30, osa) Korkeakouluopetus ja tutkimus

50. (29.40.50 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevat ja sivistysajattelu on antamassa sijaa puhtaalle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei ole enää tehtävissä. Yliopistoindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta. Samalla maailman muuttuminen edellyttää kuitenkin koulutuksen perustavanlaatuista uudistumista.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Hallitus tähtää nyt lyhytnäköisesti vain tulevaisuuden osaajiin, jotka pelastavat Suomen kansantalouden. Myös sivistys, kasvatus ja opettaminen on nähtävä arvona. Eniten opiskelumotivaatiota kouluvuosina lisää opettajilta saatava kannustus. Myös tulevaisuudessa kouluistamme ja yliopistoistamme tulee löytyä opettajia, jotka ymmärtävät ja kannustavat oppimaan.

Nyt tehtävät leikkaukset yliopistoihin ovat suoraan pois tutkimuksesta, opetuksesta ja tukipalveluista ja sitä kautta heikentävät ratkaisevasti yliopisto-opiskelijoiden opiskelukykyä. Säästöjen vaikutus näkyy jo yliopistojen toiminnassa ja henkilökunnan jokapäiväisessä työssä.

Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa yliopistoissa tehtävän huippuluokan tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen ja sivistyksen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Suomi tarvitsee sekä huipputason perustutkimusta että innovaatioita ja taloutta palvelevaa tutkimusta.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla yliopistojen perusrahoituksesta. Perusrahoitukseen ja yliopistojen julkiseen tutkimus- ja kehitystyön rahoitukseen on osoitettava enemmän rahoitusta kuin mitä valtionvarainministeriön talousarvioesityksessä on esitetty.

Tämän lisäksi yliopistoja rokottaa kilpailukykysopimus, jonka seurauksena yliopistoilta leikataan yhteensä 13,9 miljoonaa euroa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä yliopistoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin, eivätkä yliopistot ole julkisia toimijoita. Valtionvarainministeriö on tulkinnut, että yliopistot kuuluvat julkiseen sektoriin samalla tavalla kuin esimerkiksi kunnat ja kirkko.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Koko koulutussektorilta on jo aiemmin leikattu jopa 700 miljoonaa, joten sopimuksesta johtuvat uudet leikkaukset vaikuttavat merkittävästi yliopistojen toimintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.40.50 lisätään 50 000 000 euroa yliopistojen toiminnan perusrahoitukseen ja 13 900 000 euroa kilpailukykysopimuksen kompensaationa.

51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)

Hallitus on kohdistanut Suomen akatemian tutkimusmäärärahoihin kolmen miljoonan säästöpäätöksen vuodeksi 2017. Kehittyäkseen tiede tarvitsee pitkäjänteisyyttä ja aikaa sekä vakaata rahoitusta ja vapautta tutkia ilman jatkuvia tulospaineita. Sen pohjalta myös soveltava tutkimus ja innovaatiot syntyvät. Perustutkimuksen arvostusta ja sen resursseja niin korkeakouluissa kuin Suomen akatemian rahoituksessa on näinä aikoina kohennettava, ei leikattava.

Tutkijoilla on iso rooli siinä, miten tutkimustietoa saadaan välitettyä poliittisille päättäjille. Tutkimuksella on myös rooli kansalaisyhteiskunnan edistämisessä: minkälaisia valintoja haluamme tulevaisuudessa tehdä ja miten kansalaiset voisivat nykyistä enemmän osallistua keskusteluun eri vaihtoehdoista. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Suomi tarvitsee sekä huipputason perustutkimusta että innovaatioita ja taloutta palvelevaa tutkimusta.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla Suomen Akatemian tutkimusrahoituksesta. Tutkimusrahoitukseen on osoitettava enemmän rahoitusta kuin mitä valtionvarainministeriön talousarvioesityksessä on esitetty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.40.51 lisätään 3 000 000 euroa Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin.

(52.) Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Yliopistolain perusteella valtio on korvannut Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle vuosittain niiden apteekkitoiminnasta maksaman yhteisöveron ja apteekkimaksun. Tämän apteekkikompensaation poistolla hallitus leikkaa Helsingin yliopistolta noin 30 miljoonaa euroa ja Itä-Suomen yliopistolta reilun miljoonan.

Koulutuksen laatu ja tasa-arvo ovat jo vaarassa yliopistojen perusrahoitukseen tehtävien leikkausten myötä. Apteekkikompensaation poistolla kahta yliopistoa kuritetaan vielä erityisesti. Varsinkin Helsingin yliopiston kohdalla apteekkikompensaation poistolla on huomattava merkitys — sen osuus yliopiston määrärahaleikkauksista on yli puolet.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Perustuslakivaliokunta piti apteekkikompensaation leikkauksia niin merkittävinä, että se vaati niiden toteuttamista porrastetusti. Sivistysvaliokunta puolestaan esitti, että apteekkimaksun poisto korvataan asianomaisille yliopistoille. Hallitus ei ole suostunut kumpaankaan ehdotukseen.

Jotta Suomi pärjäisi tulevaisuudessa globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Apteekkikompensaation poistolla hallitus vaarantaa tämän tavoitteen, minkä vuoksi esitämme kompensaation palauttamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 26

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkikompensaation palauttamiseksi.

55. (29.40.55 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomäärä-raha 2 v)

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii.

Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa ammattikorkeakouluissa tehtävän tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta. Samalla se on viemässä pohjaa ammattikorkeakoulujen toiminnalta 1.1.2015 vasta voimaantulleen muutetun ammattikorkeakoululain (932/2014) alta.

Ammattikorkeakoulut toimivat erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän sekä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Ne ovat merkittävä työelämän asiantuntijoiden kouluttaja sekä alueensa työelämän kehittäjä. Ne tuottavat teknologisten innovaatioiden lisäksi sosiaalisia ja järjestelmäinnovaatioita. Niiden perusrahoitukseen on osoitettava enemmän rahoitusta kuin mitä valtionvarainministeriön talousarvioesityksessä on esitetty.

Tämän lisäksi ammattikorkekouluja rokottaa kilpailukykysopimus, joka leikkaa ammattikorkeakouluilta yhteensä 6,9 miljoonaa euroa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä ammattikorkeakouluille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin, eivätkä ammattikorkeakoulut ole julkisia toimijoita. Valtiovarainministeriö on kuitenkin tulkinnut, että ammattikorkeakoulut kuuluvat julkiseen sektoriin samalla tavalla kuin esimerkiksi kunnat ja kirkko.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.40.55 lisätään 25 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toiminnan perusrahoitukseen ja 6 900 000 euroa kilpailukykysopimuksen kompensaationa.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Korkeakouluopiskelijoiden merkittävin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Kuitenkin hallitus leikkaa opintotuesta neljänneksen. Opintotukiuudistus tulee myös heikentämään koulutuksellista tasa-arvoa.

Opintotukijärjestelmän uudistaminen säästöt edellä tulee pidentämään opintoaikoja ja vähentämään opintotuen käyttäjämääriä entisestään. Opiskelijoiden mahdollisuus keskittyä opintoihinsa tulee olemaan yhä heikompi, kun lisätienestejä on pakko hakea entistä enemmän töissä käynnistä.

Leikkausten kohdentaminen jo nyt yhteiskunnan pienituloisimman ryhmän toimeentuloon on lyhytnäköistä politiikkaa. Hallitus muuttaa opintotukijärjestelmää lainapainotteisemmaksi. Lainapainotteinen opintotuki ei sovi nykyaikaan, jossa työelämä on epävakaata ja pirstaleista eikä taetta opiskelun jälkeisestä pysyvästä työstä ole.

Opintotukikuukausien leikkaaminen sekä tutkintokohtaisesti että kokonaismäärällisesti asettaa opintojen loppuun saattamisen vaaraan. Leikkaus tulee vaikeuttamaan etenkin osaopiskelukykyisten, perheellisten ja erilaisista oppimisen vaikeuksista kärsivien opiskelijoiden valmistumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 27

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin opiskelijoiden kohtuullisen toimeentulon turvaamiseksi korottamalla opintorahan määrää.

80. Taide ja kulttuuri

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Kirjasto on paikka, johon kaikki ovat tervetulleita. Se on yhteinen tila, jossa kaikki yhteiskunnan jäsenet kohtaavat riippumatta siitä, onko taskussa rahaa. Kirjastoilla on myös tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä elinikäisen oppimisen ja sivistyksen ylläpitäjänä sekä kotimaisista kielistä vastuuta kantavana tahona.

Kirjasto on keskeinen hyvinvointipalvelu. Kirjastojen tehtävä on taata kansalaisille yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa kulttuuria, vahvistaa omaa sivistystään ja kehittää omaa osaamistaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Kirjaston kaltaisten peruspalvelujen käyttäjinä kansalaisten tulisi kuitenkin olla yhdenvertaisia riippumatta siitä, missä he asuvat. Pienissä kunnissa kirjasto saattaa olla ainoa kulttuuria tarjoava laitos, joka toimii sekä kulttuuritilaisuuksien järjestäjänä että kotiseutuhengen ylläpitäjänä.

Kirjastoverkkoon on jo nyt syntynyt katvealueita, joissa toimintamenot pidetään keinotekoisesti alhaalla heikentämällä palveluita. Hallituksen esittämät leikkaukset ovat kohtalokkaat katvealueiden kirjastoille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.80.30 lisätään 200 000 euroa yleisten kirjastojen toimintaan.

31. (29.80.31 ja 32) Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kilpailukykysopimus leikkaa teattereilta, orkestereilta ja museoilta 583 000 euroa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä teattereille, orkestereille ja museoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin, eivätkä nämä ole toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita. Kiky-sopimuksen tarkoituksena ja tavoitteena oli leikata henkilökustannuksista, minkä seurauksena valtiovarainministeriö katsoo, että jaettavia määrärahoja voidaan leikata.

Tutkimusten mukaan kulttuuripalvelut ovat rahallisesti kannattavia yhteiskunnalle, sillä kulttuuri lisää matkailua ja matkailu lisää tuloja. Kulttuuripalveluiden katsotaan myös vaikuttavan siihen, että ihmiset tulevat paremmin toimeen keskenään ja ymmärtävät toistensa kulttuureja. Kulttuuri edistää myös ihmisten hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.80.31 lisätään 583 000 euroa valtionosuuteen ja -avustukseen teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin kilpailukykysopimuksen kompensaationa.

50. (29.80.50 ja 54) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle. Ne ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia ja perustavanlaatuisia. Ne ovat osa kansainvälistä oikeutta, ja niiden toteutumista valvotaan kansainvälisissä ja kansallisissa valvontaelimissä. Ihmisoikeusliitto on ainoa yleinen ihmisoikeusjärjestö, joka seuraa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta.

Ihmisoikeuksien edistäminen ja vaaliminen on länsimaisen sivistysvaltion tunnusmerkki ja velvollisuus. Vahvan kansalaisyhteiskunnan merkitys on tässä työssä keskeinen. Kansalaisjärjestöt, kuten Ihmisoikeusliitto, valvovat ja edistävät osaltaan ihmisoikeuksien toteutumista.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Ihmisoikeusliiton työ naisiin kohdistuvan väkivallan ja ihmiskaupan torjumiseksi sekä lasten, pakolaisten ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamiseksi on arvokasta ja välttämätöntä. Ihmisoikeusliiton asiantuntemus on yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon kannalta hyödyllistä ja ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta tarpeellista. Järjestö esimerkiksi toimittaa tietoa ihmisoikeusloukkauksista kansallisille ja kansainvälisille valvontaelimille. Ihmisoikeusliitto tekee myös muun muassa tärkeää rasismin vastaista työtä ja toimii sen eteen, että viharikokset tunnistettaisiin paremmin.

Rauhanliike on toiminut Suomessa jo yli sata vuotta. Rauhantyötä tekevien kansalaisjärjestöjen toiminta tukee valtion tavoitteita muun muassa järjestämällä globaali- ja rauhankasvatusta sekä täydentää asiantuntemuksellaan yhteiskunnallista keskustelua.

Järjestöjen tukeminen on valtiolle edullinen tapa edistää yhteisiä tavoitteita. Mittavasta työsarasta huolimatta rauhantyö perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön. Valtion avustuksella varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys.

Monimutkaisten kansainvälisten konfliktien aikana rauhantyöstä leikkaaminen on erityisen lyhytnäköistä. Globaali- ja rauhankasvatuksen merkitys kouluissa korostuu entisestään uusien opetussuunnitelmien myötä. Leikatut määrärahat heikentävät merkittävästi rauhanjärjestöjen mahdollisuutta tukea kouluja tässä kasvatustyössä ja toteuttaa pitkäjänteistä työtään rauhan ja vakauden edistämiseksi Suomessa ja maailmalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.80.50 lisätään 200 000 euroa Ihmisoikeusliiton toiminnan tukemiseen ja 412 000 euroa rauhantyön edistämiseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Luonnonvaratalous

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukemisen määrärahaa käytetään kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseen toteuttamalla kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistäviä hankkeita.

"Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen" -momentille on sisällytetty hallitusohjelman mukainen miljoonan euron säästö, mutta momentin loppusummassa ei kuluvan vuoden määrärahaan verrattuna ole nähtävissä muutosta, koska kyseiselle momentille on ensi vuodelle sisällytetty "Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeen" saman suuruinen miljoonan euron panostus. Näin toteutettuna vesi- ja kalataloushankkeiden perusrahoitus on nimetty uudelleen kärkihankerahoitukseksi, eikä kalojen luontaista elinkiertoa tukevien hankkeiden rahoitus lisäänny lainkaan. Li-

särahoitukselle on suuri tarve, jotta heikentyneitä vaelluskalakantoja saataisiin vahvistettua. Näin voidaan parantaa myös mm. luontomatkailun edellytyksiä.

Valtioneuvosto on hyväksynyt kansallisen kalatiestrategian maaliskuussa 2012 uhanalaisten vaelluskalojen suojelemiseksi. Kalatiestrategian tärkeimpänä tavoitteena on uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuuden vahvistaminen. Tämä mahdollistuu vaellusyhteyden palauttamisella ja muilla luontaista lisääntymiskiertoa tukevilla toimenpiteillä, joihin kyseistä määrärahaa on käytetty. Kalakantojen elinvoimaisuutta parantavaan määrärahaan tarvitaan miljoonan euron korotus, jotta uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuus vahvistuu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.40.31 lisätään 1 000 000 euroa "Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet" -vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen.

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

METSO-toimenpideohjelma yhdistää metsien hoidon ja suojelun. Sen tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Monimuotoisuus METSO-ohjelmassa turvataan luonnonhoidolla, jota käytetään elinympäristöjen luonnonarvojen parantamiseen.

Ohjelmaa toteutetaan ekologisesti tehokkailla, vapaaehtoisilla ja kustannusvaikuttavilla keinoilla ja siitä on saatu hyviä tuloksia. Ohjelman ansiosta ympäri maata pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta tultaisiin perustamaan tuhansia uusia luonnonsuojelualueita ja ympäristötukikohteita.

Vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on myös parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Suojelun avulla turvataan myös puuston rakennepiirteiltä edustavia ja lajistoltaan monimuotoisia metsäluonnon elinympäristöjä. METSO-ohjelman leikkaukset olisivat haitallisia niin ympäristölle kuin maanomistajillekin.

Yksi hallituksen kärkihankkeista on biotalouden edistäminen. Kuitenkin samaan aikaan luonnonsuojelun määrärahoja karsitaan ja niiden leikkaukset osuisivat erityisen tuntuvasti METSO-ohjelmaan. Mikäli määrärahoja leikattaisiin, METSO-ohjelman tärkeät tavoitteet, yhteensä 96 000 hehtaarin pysyvä ja 82 000 hehtaarin määräaikainen suojelu vuoteen 2025 mennessä, jäävät toteutumatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.40.45 lisätään 3 000 000 euroa metsäluonnon hoidon edistämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

*20. Perusväylänpito (siirtomäärärah*a 2 v)

Hki-Raideliikenteen edistäminen on liikennesektorin keskeisimpiä toimenpiteitä, jolla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Kaupunkien välille tulee rakentaa nopeita ja häiriöttömiä yhteyksiä. Suurilla kaupunkiseuduilla tulee satsata lähiraideliikenteen kehittämiseen. Lisäraiteiden rakentaminen Helsinki—Tampere-välillä tukee näitä tavoitteita.

Päärata Tampereen ja Helsingin välillä on erittäin keskeinen osa Suomen rataverkkoa. Rataosa yhdistää pohjoisen, keskisen ja läntisen Suomen pääkaupunkiseutuun.

Raideyhteyden vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T-ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävyydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Junien määrän ennustetaan kasvavan merkittävästi kyseisellä yhteysvälillä. Henkilöliikenteessä Helsinki—Tampere on jo nyt Suomen vilkkaimmin liikennöity kaukoliikenteen rataosa: sillä kulkee 4,2—6,3 miljoonaa matkustajaa vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2010—2030 olevan jopa 40 % Myös tavaraliikenteessä Tampere—Toijala on yksi Suomen ruuhkaisimmista rataosista kuljetusmäärien ollessa 2,4—3,7 milj. tonnia vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2013—2025 olevan noin 16 %. Raideyhteyden kapasiteetti uhkaa junaliikenteen kasvaessa loppua.

Jo käynnistyneen Pasila—Riihimäki-parantamishankkeen ensimmäisessä vaiheessa uudistetaan muun muassa raidejärjestelyjä, vaihteistoja, laitureita ja liityntäpysäköintiä. Toisessa vaiheessa rakennetaan lisäraiteet Keravan ja Jokelan välille, jolloin siihen muodostuu yhtenäinen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan Pasila—Riihimäki-parantamishankkeen toisen vaiheen pikaista käynnistämistä.

Pasila—Riihimäki-hankkeen toteuttamisen jälkeenkin rataosuus on suurimmalta osin kaksiraiteinen.

Kapasiteetin riittävyyden sekä muun muassa Tampereen eteläpuolisen lähijunaliikenteen kehittämisen kannalta seuraava tärkeä askel on lisäraidekapasiteetin suunnittelu välillä Tampere—Riihimäki. Suunnittelussa olevan Helsinki—Turku-yhteyden tapaan tavoitteeksi tulee ottaa se, että junalla voi matkustaa Helsingistä Tampereelle yhdessä tunnissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 31.10.20 lisätään 10 000 000 euroa lisäraidekapasiteetin suunnitteluun välillä Helsinki—Tampere.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Pääradan liikenteen Helsingin ja Tampereen välillä on ennustettu kasvavan tulevaisuudessa.

Kyseessä oleva yhteysväli on yksi Suomen merkittävimmistä kasvukäytävistä ja sen vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T-ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävyydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Pasila—Riihimäki-rataosuus on nykyisellään Keravalle saakka neliraiteinen ja siitä eteenpäin pääosin kaksiraiteinen. Neliraiteisen osuuden kaksi itäisintä raidetta muodostavat pääradasta melko erillään toimivan kaupunkiradan, joten Helsingin ja Riihimäen välisen liikenteen käytössä on tälläkin välillä kaksi raidetta.

Meneillään olevaan Pasila—Riihimäki-rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamishankkeen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyy muun muassa liikennepaikkojen parantamista sekä Kyrölän ja Purolan välinen lisäraide.

Pasila—Riihimäki-parantamishankkeen toisessa vaiheessa rakennetaan varsinaiset lisäraideosuudet siten, että Keravan ja Jokelan välille muodostuu yhtenäinen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Toiseen vaiheeseen sisältyy kahden lisäraiteen rakentaminen väleille Kytömaa—Ainola ja Purola—Jokela sekä yhden lisäraiteen rakentaminen Kytömaan kohdalle pääradalta Lahden oikoradalle. Lisäksi Ainolassa ja Nuppulinnassa uusitaan laitureita ja asemaalueiden kulkuyhteyksiä. Pasila—Riihimäki-rataosan parantamishankkeen toisen vaiheen kustannusarvio on noin 200 miljoonaa euroa. Hankkeen rakennustyöt on mahdollista toteuttaa noin kolmessa vuodessa.

Välityskyvyn lisääminen parantaa radan toimintavarmuutta ja mahdollistaa lähi- ja kaukoliikenteen junamäärän lisäämisen. Hankkeen myötä muodostuva noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen rataosuus välille Kerava—Jokela mahdollistaa liikennerakenteen, jossa on aikataulun mukainen ohitus kaukojunien ja lähijunien välillä. Ohitusta hyödyntämällä lähiliikenteen määrää Helsingin ja Riihimäen välillä voidaan nostaa neljään tunnittaiseen junapariin, kun nykyään lähiliikenteen perustarjonta on kaksi tunnittaista junaparia. Tavaraliikenteelle pystytään tarjoamaan paremmin asiakkaita palvelevia aikatauluja ja lisäämään junamääriä tarvittaessa lyhyellä varoitusajalla. Liikennöinti voidaan järjestää myös mahdollisimman energiatehokkaasti liikenteen muuttuessa sujuvammaksi.

Pasila—Riihimäki-rataosan välityskyvyn parantamishankkeen toinen vaihe tuleekin aloittaa mahdollisimman pikaisesti. Hankkeella on myös merkittäviä työllisyysvaikutuksia rakennusalalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 31.10.77 lisätään 30 000 000 euroa Pasila—Riihimäki-rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamishankkeen toisen vaiheen käynnistämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Rataosa Jyväskylä—Tampere on runsaan henkilöliikenteen ohella myös merkittävä tavaraliikenteen rata. Esimerkiksi Jämsänjokilaakson metsäteollisuuden Rauman satamaan suuntautuvat vientikuljetukset muodostavat yhden Suomen suurimmista tavaraliikennevirroista ja niiden on arveltu kasvavan. Rataosa tulee olemaan tärkein reitti myös Suomen kautta aikojen suurimman metsäteollisuuden investoinnin, Äänekosken biotuotetehtaan, vientikuljetuksille.

Muutosten myötä Tampere—Jyväskylä-rataosan tavaraliikenteen toimintavarmuus ja liikennöintiedellytykset heikkenevät merkittävästi. Keskimääräinen matka-aika pitenee jopa viidenneksen ja ei-kaupalliset pysähdysviiveet lähes kaksinkertaistuvat sekä matka-aikojen hajonta kasvaa merkittävästi. Häiriötilanteiden hallinta vaikeutuu nykyisestään. Heijastusvaikutukset muulle rataverkolle voivat olla moninkertaiset.

Liikenneviraston ja Keski-Suomen liiton teettämässä esiselvityksessä rataosaa esitetään parannettavaksi siten, että lopputilanteessa koko matkalla on nopea kaksoisraide.

Rataosalla kannattaa kuitenkin toteuttaa liikenteen toimintavarmuutta ja häiriötilanteiden hallintaa edistäviä edullisempia parannuksia kiireellisemmin. Äänekosken biotuotetehtaan liikenneyhteydet -hankkeessa Tampereen ja Jyväskylän välillä parannetaankin radan rakenteita, tunneliosuuksia ja turvalaitteita. Näiden toimien lisäksi tulee pikaisesti toteuttaa Jämsä—Jämsänkoski-kaksoisraide sekä Muuramen lisäkohtausraide. Liikenneviraston arvion mukaan Jämsä—Jämsänkoski-kaksoisraiteen kustannukset olisivat noin 15 miljoonaa euroa ja Muuramen lisäkohtausraiteen kaksi miljoonaa euroa.

Noin neljän kilometrin pituinen Jämsä—Jämsänkoski-kaksoisraide helpottaisi liikennepaikkojen tuotantolaitosten välistä runsasta liikennettä merkittävästi, mikä heijastuu koko rataosalle parantaen muun liikenteen toimintavarmuutta. Muuramen lisäkohtausraide parantaa niin ikään aikataulusuunnittelun ja häiriötilanteiden hallinnan edellytyksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 31.10.77 lisätään 17 000 000 euroa Tampere—Jyväskylä-rataosuuden parannustöihin.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Viime vuonna hallitus leikkasi vuoteen 2015 nähden 15 miljoonaa euroa joukkoliikenteen palvelujen ostosta ja kehittämisestä. Budjettiehdotuksessa 13,5 miljoonaa euroa leikkauksista kohdentui junaliikenteen osto- ja velvoiteliikenteeseen. Saman suuruiset leikkaukset vuoteen 2015 nähden toteutetaan myös vuoden 2017 budjetissa.

Ostoliikenteen määrärahojen leikkaus johti 217 ostoliikenteen junavuoron lakkauttamiseen viikossa. Ministeriö kuitenkin velvoitti VR:n harjoittamaan korvaavaa liikennettä samoilla yhteysväleillä. 88 tappiollista junavuoroa viikossa siirrettiin VR:n velvoitteeseen, jolla vältettiin juna-

liikenteen lakkauttaminen joillakin rataosilla. Syksyllä 2016 liikenne- ja viestintäministeriö neuvottelee jälleen VR:n kanssa junaliikenteen järjestämisestä.

Käynnissä olevista neuvotteluista huolimatta on selvää, että junaliikenne ei tule palautumaan vuoden 2015 ostoliikenteen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Muutokset pakottavat matkustajat turvautumaan yhä useammin yksityisautoiluun, sillä osalla nykyisistä yhteysväleistä bussiliikenne on käytännössä katsoen olematonta. Liikenteen hiilidioksidipäästöt ja muut haitat tulevat lisääntymään.

Junavuorojen lakkauttamisen seurauksena vaarantuu liikkumisen tasa-arvo. Monia lakkautettuja junayhteyksiä käyttivät paljon nuoret, opiskelijat ja eläkeläiset. Heille yksityisautoilu ei ole vaihtoehto. Myöskään korvaavat bussivuorot eivät ole todellinen vaihtoehto kaikille junan käyttäjille muun muassa hitaamman nopeuden sekä heikompien työskentelymahdollisuuksien takia.

Toimivat junayhteydet ovat tärkeitä maakuntien elinvoimaisuudelle. Junayhteyksien lakkauttaminen vaikeuttaa yritystoiminnan mahdollisuuksia maakunnissa ja heikentää edellytyksiä houkutella investointeja. Myös maakuntien houkuttelevuus muuttajien silmissä kärsii. Erityisesti junavuorojen lakkauttaminen tulee heikentämään maakuntien keskuskaupunkien korkeakoulujen vetovoimaa. Maakuntien matkailuelinkeinolle junaliikenteen loppuminen on paha takaisku.

Vuoteen 2015 nähden reilun miljoonan säästö kohdistuu kehittämishankkeisiin, joilla pyritään kehittämään joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä. Säästötoimien seurauksena joukkoliikenteen digitalisaatiohankkeet uhkaavat viivästyä: muun muassa joukkoliikenteen ja laajemmin liikkumisen palveluiden kehittäminen yhteiskäyttöiseksi lykkääntyy.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 31.30.63 lisätään 15 000 000 euroa joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. (32.01, osa) Hallinto

89. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Elinkeinoministeri Olli Rehn kertoi täysistunnossa, että Terrafamen kumppaniksi haettu sijoittajakandidaatti tekee aina hyvin tarkan ja tinkimättömän arvion Terrafamen taloudellisesta tilanteesta, ympäristövastuista ja tuotteiden hintakehityksestä tehden niiden nojalla mahdollisen tarjouksensa. Eduskunnalle ei vastaavia tietoja rahoituspäätöksen tueksi suoda.

Jo vähintään 840 miljoonaa euroa veronmaksajille maksaneeseen kaivokseen sijoittavalta eduskunnalta edellytetään vain sokeaa uskoa ihmeeseen, ilman kattavia taloudellisia laskelmia, ulko-

puolisia arvioita tuotantoprosessien toimivuudesta, selvitystä jatkuvasti kiristyvien ympäristönsuojelumääräysten vaatimien investointien kustannuksista ja rakentamissuunnitelmista, kaivoksen myyntituotteiden hinta-ennusteita, toiminnan riskianalyysejä tai riippumattoman tahon laatimaa arviota kaivoksen alasajon vaihtoehtoiskustannuksesta.

Olisi hienoa, mikäli aluetaloudellisesti ja työllistäjänä merkittävä kaivosyhtiö olisi ympäristövastuullinen yritys muutenkin kuin markkinointipuheissa. Piittaamattomuus kaivoksen ympäristövaikutusten minimoinnista kostautuu jo pelkästään mielikuvavaikutuksilla Kainuun matkailuun, maaseutuelinkeinoihin ja kalastukseen.

Vuosikymmenten toiminta-aikaan tähtäävän kaivoksen vaikutuksia on arvioitu vasta alle kahden vuoden vuosituotannon saasteiden ja muiden vaikutusten perusteella, ja jo nyt kaivoksen toiminta alkaa näkyä saastuneiden pienten lähijärvien lisäksi Nuasjärven syvänteiden ekologiassa.

Terrafamella ei ole uskottavaa ja tavoitteellista ohjelmaa ympäristövaikutusten — ja riskien — minimoimiseksi. Tähän kuuluisi muun muassa täysin uuden, teollisen mittakaavan vedenpuhdistamon rahoitus- ja rakentamissuunnitelma, sitoutuminen kaiken mustaliuskeperäisen jätteen loppusijoittamiseen vaarallisten jätteiden edellyttämällä tavalla, luopuminen ympäristölupia koskevista valituksista sekä lupaus pidättäytyä laittomista jätevesien lisäjuoksutuksista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että eduskunta vähentää 100 000 000 euroa momentilta 32.01.89 Terrafamen pääomittamiseen ehdotetusta määrärahasta.

20. (32.20, osa ja 01, osa) Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Maailman talousfoorumi julkaisi vuonna 2015 raportin, jossa tarkastellaan maiden pitkän aikavälin rakenteellista kilpailukykyä. Suomi oli 140 valtion vertailussa paras Pohjoismaa ja sijoittui kokonaisuudessa kahdeksanneksi. Yksi Suomen vahvuuksista oli innovoinnin runsaus, jossa Suomi sijoittui kaikista vertailumaista toiseksi.

Hallitus on päätöksissään keskittynyt lyhyen aikavälin hintakilpailukyvyn parantamiseen. Tärkeämpiä tekijöitä kilpailukyvyssämme ovat kuitenkin asiat, joita olemme rakentaneet kymmeniä vuosia, kuten läpinäkyvä ja tehokas hallinto, tasokas terveydenhuolto, korkea koulutustaso ja pitkäjänteinen innovaatiotoiminta. Näiden rapauttamiseen Suomella ei ole varaa.

Tästä huolimatta hallitus esittää tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen 45,8 miljoonan euron leikkauksia vuodelle 2017.

Valtion innovaatiotukien tehtävä on tukea radikaaleja ja kunnianhimoisia hankkeita, joihin ei löydy riittävästi yksityistä rahoitusta. Näissä tilanteissa valtion tuella on merkittävä rooli innovaatioiden kehittämisessä, kaupallistamisessa ja kansainvälistymisessä. Esimerkiksi Tekesin rahoittamissa pk-yrityksissä, joiden hanke päättyi vuonna 2010—2011, liikevaihto kasvoi vuosina

2010—2013 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin vastaavissa pk-yrityksissä keskimäärin. Kansainväliseen kasvuun tähtäävissä yrityksissä vastaava luku oli 24 prosenttiyksikköä. Tekesin rahoituksesta valtaosa kohdistuu hallitusohjelman korostamille sisältöalueille: digitalisaatioon, cleantechiin, biotalouteen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Hallitus leikkaa suoraan uusien innovaatioiden syntymisestä omien kärkihankkeidensa aloilla.

Hallitusohjelman tilannekuvassa todetaan, että kilpailukykymme on rapautunut keskeisiä kilpailijamaita heikommaksi, vienti ei vedä, osaaminen ei muutu innovaatioiksi ja innovaatiot eivät kaupallistu. Tässä tilanteessa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnasta ei pitäisi leikata, vaan päinvastoin panostaa siihen enemmän.

Yritystukijärjestelmää tulee uudistaa. Tukijärjestelmää tulisi katsoa siitä näkökulmasta, missä valtion tuoma lisäarvo on suurin, eikä yksityistä rahoitusta ole riittävästi saatavilla. Tukia pitäisi myös muuttaa vastikkeettomasta jakamisesta lainapainotteiseen suuntaan tai valtiontakauksiin. Suorat leikkaukset ilman järjestelmän uudistamista eivät edistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tuloksellisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.20.40 lisätään 45 800 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen.

30. (32.30, osa) Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Suomessa oli elokuun lopussa yhteensä 342 500 työtöntä työnhakijaa. Pitkäaikaistyöttömiä oli 127 900, mikä on 15 100 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 46 200. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 126 100 eli 500 enemmän kuin edellisenä vuonna samaan aikaan. Lomautettuna elokuun lopussa oli 27 200 henkilöä ja työttömyysaste 7,2 prosenttia.

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoihin elokuun aikana 51 300 eli 13 900 enemmän kuin edellisenä vuonna. TE-toimistoissa oli elokuussa avoinna 82 500 työpaikkaa, mikä on 16 200 enemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä oli elokuussa 27 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisyysaste oli 69,9 prosenttia.

Nopeat muutokset kansainvälistyvillä markkinoilla haastavat kannattavan liiketoiminnan ja perinteinen yrittämisen edellytyksiä. Tarvitsemme uutta innovatiivista yrittämistä ja starttirahaa alkavien yrittäjien tueksi. Tänäkin vuonna työllistämistuen ja starttirahan riittämättömyys koko vuodelle on huolestuttavaa. Tarvitsemme lisää panostusta mm. työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämiseen, työvoimakoulutukseen, työllisyyspoliittisiin avustuksiin, työvoiman palkkaukseen sekä starttirahaan. Harjoittaaksemme aktiivista ja tuloksellista työvoimapolitiikkaa tarvitsemme osaamisen parantamista ja päivittämistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Hallituksen aikaisemmat 50 miljoonan ja nyt uudet 20 miljoonan euron työvoima- ja yrityspalvelujen määrärahojen leikkaukset eivät edesauta työttömyyden parantamista eivätkä työttömien ja työpaikkojen kohtaantoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.30.51 lisätään 70 000 000 euroa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin.

Yksi tärkeimpiä kotoutumisen mittareita on riittävä kielitaito. Useille maahanmuuttajille suomen tai ruotsin opinnot ovat välttämättömyys esimerkiksi töiden löytämiselle ja aktiivisena kansalaisena toimimiselle. Kotouttamiseen sijoittaminen on paitsi inhimillisesti oikein myös hyvä investointi yhteiskunnalta.

Tavoitteena pitää olla laadukas ja toimiva kieliopetus, johon pääsee nopeasti ja joka tuottaa tuloksia. Se vaatii myös taloudellista resursointia. Yksi vaihtoehto olisi tarjota maahanmuuttajille koulutusseteleitä, joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia itselleen sopivassa vaiheessa kielikoulutusta. Mahdollisuutta kieliopintoihin ei tule rajoittaa maassaoloajan tai työmarkkina-aseman perusteella, jotta esimerkiksi myös kotona lapsia hoitavat vanhemmat pääsevät kieliopintojen piiriin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.30.51 lisätään 20 000 000 euroa maahanmuuttajien kielikoulutukseen.

60. Energiapolitiikka

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Aurinkovoimaloilla tuotetaan puhdasta energiaa, ja alalla on valtavat vientimarkkinat. Investointien myötä kasvava suomalainen asiantuntemus ja tuotekehitys luovat innovaatioita ja auttavat yrityksiä ponnistamaan vauhdilla kasvaville maailmanmarkkinoille.

Lähes viidennes Suomen sähkönkulutuksesta voitaisiin tuottaa kattojen aurinkopaneeleilla, arvioi työ- ja elinkeinoministeriö. Aurinkosähkön pientuotannon yleistyminen antaa hyvän pohjan innovaatioille, joilla edistetään kysyntäjoustoja ja älykästä sähköverkkoa.

Aurinkopaneeleita on asennettu tähän mennessä erityisesti omakotitalojen katoille, mutta myös muun rakennuskannan kattopinta-ala pitää saada kattavammin käyttöön. Asunto-osakeyhtiöitä pitäisi tukea ja kannustaa aurinkovoimaloiden hankkimiseksi.

Asunto-osakeyhtiöiden kannustamiseksi käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 15 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen 10 000 rakennetulla aurinkovoimalalla voitaisiin tuottaa arviolta 0,24 terawattitunnin verran energiaa vuosittain. Lisäksi rakennusvaiheessa investointien työllisyysvaikutus olisi noin 1 500 henkilötyövuotta.

Nykytilanteessa omakotitaloasukas voi saada investointiinsa kotitalousvähennystä ja yritykset ja kunnat taas energiatukea. Näiden lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö myöntää uusiutuvan energian hankkeille erillistä investointitukea, joka koskee kuitenkin vain yli viiden miljoonan euron hankkeita. Asunto-osakeyhtiöt jäävät tässä väliinputoajiksi.

Omakotiasukkaat voivat saada aurinkopaneelien asentamiseen kotitalousvähennystä, jonka arvo on noin 15 % investoinnin kokonaishinnasta. Lainsäädäntö ei mahdollista kotitalousvähennyksen käyttämistä asunto-osakeyhtiöille. Vastaavan suuruinen 15 prosentin investointituki tulisi myöntää asunto-osakeyhtiöiden aurinkovoimalainvestointeihin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.60.40 lisätään 15 000 000 euroa aurinkoenergian tuotannon vauhdittamiseksi asunto-osakeyhtiöissä.

Biokaasutusinvestoinnit eivät ole lisääntyneet toivotulla tavalla Suomessa. Hyödyntämätötä potentiaalia on varsinkin maatila- ja kyläkokoluokan tuotannossa, jossa on toteutettu korkeintaan muutamia kymmeniä biokaasulaitoksia. Ruotsi, Saksa ja Itävalta ovat jo panostaneet biokaasun pientuotantoon, ja tulokset ovat olleet lupaavia. Varsinkin Saksassa biokaasulla on jo merkittävä rooli osana energian tuotantoa.

Hallitusohjelmassa on esitetty toimia biotalouden kehittämiseksi. Esitetyt toimet ovat kuitenkin riittämättömiä ja liian yksipuolisia. Hallitusohjelma nojaa biotalouden kehittämisessä vahvasti metsien hyödyntämiseen. Maatilojen merkittävä potentiaali biokaasun tuottajina on unohtunut.

Maatiloilla olisi merkittävä potentiaali tuottaa biokaasua, niin omaan käyttöön, liikenteen polttoaineiksi kuin tulevaisuudessa myös sähkönä verkkoon myytäväksi. Biokaasuhankkeilla olisi myös mahdollista auttaa kannattavuuden kanssa kamppailevia maatiloja uudistamaan ja laajentamaan elinkeinorakennettaan sekä luomaan työpaikkoja.

Investointituen myötä käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 25 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen noin 300 rakennetulla reaktorilla voitaisiin tuottaa arviolta yhden terawattitunnin verran energiaa vuosittain ja luoda 600 pysyvää työpaikkaa. Lisäksi rakennusvaiheessa työllisyysvaikutus olisi noin 1 500 henkilötyövuotta. Samalla vähennettäisiin merkittävästi myös fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja edistettäisiin ravinteiden kierrätystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.60.40 lisätään 25 000 000 euroa energiatukiin biokaasuinvestointien vauhdittamiseksi.

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Metsähakkeen tuotantotuki on sidottu turpeen verotasoon, jotta näiden keskenään kilpailevien polttoaineiden väliset hintasuhteet ja kilpailuasema eivät muuttuisi.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Toisessa talousarvioaloitteessaan Vihreät ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä, joten vastaavasti on metsähakkeen tukea alennettava. Kokonaisuus tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Ehdottamamme turpeen verotuen pienennys lisäisi valtion verotuloja noin 12 miljoonaa euroa ja tähän liittyvä metsähakkeen tuen alennus pienentäisi valtion menoja noin 8 miljoonaa euroa. Näiden toimien yhteisvaikutuksena valtiontalous siis kohenee noin 20 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 32.60.44 vähennetään 8 000 000 euroa metsähakkeen tuotantotukeen ehdotetusta määrärahasta.

46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki (arviomääräraha)

Hallitus esittää talousarvioesityksessään (15.9.2016), että hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat, käytännössä raskas teollisuus, voisivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi.

Päästökauppakompensaatiossa hyvitetään haittaa, jonka olemassaoloa ei ole todistettu. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) raportissa "Ilmastopolitiikan vaikutukset Suomen kansantalouteen ja kilpailukykyyn" todetaan, että empiirisissä tutkimuksissa hiilivuotoa ei ole havaittu. Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että ilmastotoimien vaikutukset yrityksiin ovat korkeintaan marginaalisia, usein olemattomia. Lisäksi sähkön hinta oli Eurostatin mukaan Suomessa teollisille toimijoille vuoden 2015 jälkimmäisellä puoliskolla Euroopan unionin toiseksi halvin. Aalto-yliopiston tutkimuksen mukaan uusiutuvien energiamuotojen tulo markkinoille on laskenut sähkön hintaa, ei nostanut sitä (Liski & Vehviläinen 2016).

Kompensaatio kohdistuu aloille, jotka saavat jo ennestään runsaasti tukea alennetun sähköverokannan (noin 400 miljoonaa) ja energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautusten (noin 220 miljoonaa) kautta. VATT katsoo, että nyt esitetty teollisuuden tukien lisääminen ei edistä kansantalouden kasvuedellytyksiä eikä yritystoiminnan tehokkuutta. Resurssien sitominen verrattain heikkojen kasvunäkymien toimialoihin päinvastoin alentaa kansantalouden kasvuedellytyksiä.

Tuki rahoitetaan päästöoikeuksien huutokauppatuloilla. Päästökauppadirektiivin ja Euroopan neuvoston linjauksen mukaan vähintään 50 % päästöhuutokaupan tuloista tulisi osoittaa ilmastotekoihin. Aiemmin tuloista rahoitettiinkin mm. kehitysmaiden ilmastotoimia. Nyt rahat ohjataan lisätueksi raskaalle teollisuudelle sen sijaan, että ne käytettäisiin toimiin, jotka edistävät Pariisin sopimuksen velvoitteiden täyttämistä, kuten puhtaan energian tutkimus- ja kehitysmenoihin sekä kehitysmaiden ilmastotoimien rahoitukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentti 32.60.46 ja sille ehdotettu määräraha poistetaan.

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Kunnat toteuttavat monia erilaisia toimia, joilla tuetaan ja edistetään maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Valtio korvaa kunnille maahanmuutosta aiheutuvia kustannuksia maksamalla kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Tavoite on, että maahanmuuttajat oppivat selviämään arjessa itsenäisesti sekä huolehtimaan omasta toimeentulostaan. Mitä suurempi osa maahanmuuttajista työllistyy pysyvästi ja mitä nopeammin työllistyminen tapahtuu, sitä suuremmiksi muodostuvat kansantaloudelliset hyödyt inhimillisistä hyödyistä puhumattakaan: kotoutumisen kannalta työllä on keskeinen merkitys.

Korvausta kunnille maksetaan 6 845 euroa vuodessa alle 7-vuotiaasta ja 2 300 euroa vuodessa 7 vuotta täyttäneestä henkilöstä. Laskennallisten korvausten taso määriteltiin vuonna 1993. Sen jälkeen laskennallisia korvauksia on korotettu vain kaksi kertaa, viimeksi vuonna 2011.

Maahanmuuttajista kunnille koituvat todelliset kustannukset ovat selkeästi korvausta suuremmat. Varsinkin maassa olon alkuvaiheessa maahanmuuttajien tukemiseen tarvitaan runsaasti aikaa ja henkilöresursseja. Kuntien kesken valmiudet maahanmuuton hoitoon vaihtelevat suuresti. On koko yhteiskunnan edun mukaista, että maahanmuuttajien kotoutumiseen panostetaan kunnolla ja heidät saadaan mukaan niin työelämään kuin muuhun yhteiskunnan toimintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.70.30 lisätään 10 000 000 euroa maahanmuuttajien kuntakorvauksen kasvattamiseen.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Perustulon kokeileminen on välttämätöntä. Perustulokokeilu tarjoaa mahdollisuuden nähdä perustulon vaikutukset ihmisten elämään, työllisyyteen, köyhyyteen ja elinkeinoelämään.

Hallituksen esitys perustulokokeilusta on kuitenkin niin rajallinen, ettei sen tuloksena synny perustulon jatkoselvityksen kannalta käyttökelpoista tai yleistettävää tietoa. Hallituksen perustulokokeilun tavoitteet rajautuvat työmarkkinatuen saajien työssäkäynnin lisäämiseen. Perustulossa on kyse paljon laajemmasta muutoksesta.

Jotta nähdään, miten kokeilu vaikuttaa erilaisiin ihmisryhmiin ja millaisia käyttäytymisvaikutuksia sillä on eri elämäntilanteissa, kokeilun otantaa on laajennettava. Kokeilun rajaaminen vain tiettyyn kapeasti rajattuun ihmisryhmään vääristää ja rajaa kokeilun tuloksia.

Perustulo ansaitsee kunnon kokeilun, jossa noudatetaan tieteellisesti päteviä kriteerejä ja hyvän tiedontuotannon periaatteita. Kokeilun riittävän laajuuden turvaamiseksi sille on turvattava riittävät resurssit. Kokeilun tavoitteena tulee olla yleistettävä tieto ja tulokset, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittisia päätöksiä perustulon jatkosta.

Esitämme perustulokokeilun laajentamista niin, että kokeilun otantaa laajennettaisiin määrällisesti ja laadullisesti kattamaan useampia ihmisryhmiä. Kokeilun laajentamista tukee myös esitys kokeilun keston laajentamisesta kaksivuotisesta kolmivuotiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 28

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin perustulokokeilun otannan laajentamiseksi ja kokeilun keston pidentämiseksi.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Tällä hetkellä Kela korvaa osan yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin palkkioista, hoidosta ja tutkimuksista. Mikäli ei halua jonottaa julkiseen terveydenhuoltoon, voi maksaa yksityislääkärin käynnistä korkeamman summan ja Kela maksaa tästä osan asiakkaalle takaisin.

Yksityislääkärien Kela-korvaukset luovat terveydellistä epätasa-arvoa ja jakavat ihmisiä varakkaiden yksityiseen ja heikompiosaisten julkiseen terveydenhuoltoon. Samalla ne lisäävät kansalaisten terveyseroja ja heikentävät julkisen terveydenhuollon toimivuutta. Lisäksi yksityisen terveydenhuollon piirissä tehtävät ylimääräiset tutkimukset ja apuvälineiden maksattaminen asiakkailla nostavat vakuutusmaksuja kaikkien osalta.

Ymmärrämme, että yksityislääkärien Kela-korvauksiin ehdotetun määrärahan vähentäminen lisää painetta julkiseen terveydenhuoltoon. Uskomme kuitenkin, että ne kansalaiset, joilla on varaa käyttää yksityislääkäreiden palveluita, tekevät sen Kela-korvauksen leikkaamisesta huolimatta.

Yksityislääkärien Kela-korvaus on suora tulonsiirto yksityisille terveysasemille, eikä se ohjaa merkittävästi ihmisten käyttäytymistä. Varakkaiden ohituskaista terveydenhuoltoon ei ole hyvä asia.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin yksityislääkäreiden Kela-korvausten pienentämiseksi.

Hallitusohjelman mukaan lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästöistä osa toteutettiin jo vuonna 2016, ja vuonna 2017 tehtävä säästö valtion menoista on 60 miljoonaa euroa.

Vuoden 2017 säästöt on hallituksen esityksen luonnoksen mukaan tarkoitus toteuttaa lisäämällä lääkeyritysten välistä hintakilpailua, vähentämällä lääkejätettä, edistämällä rationaalista lääkehoitoa sekä tarkistamalla erityiskorvausjärjestelmää. Nämä tavoitteet ovat kannatettavia. Muutosten vaikutukset kohdistuvat pääosin lääkealan toimijoihin sen sijaan, että potilaiden osuutta maksuista edelleen korotettaisiin.

Vuonna 2016 toteutetut säästöt kuitenkin sattuvat kipeimmin sairaisiin pienituloisiin. Lääkekorvauksista leikattiin 22,5 miljoonaa euroa ja potilaiden matkakorvauksista 11 miljoonaa euroa. Käyttöön otettiin lääkkeiden 50 euron alkuomavastuu ja ylemmän erityiskorvausluokan omavastuuta sekä lääkekaton ylittämisen jälkeistä omavastuuta korotettiin. Potilaan matkakustannusten omavastuuta nostettiin 16 eurosta 25 euroon.

Kelan mukaan lääkeomavastuu nousi useammin pieni- kuin suurituloisilla, ja kaikkein pienituloisimpien joukossa oli eniten niitä, joiden maksuosuus nousi jopa 100—200 euroa vuodessa. Matkakorvausten leikkaukset kohdistuvat erityisesti iäkkäille, harvaan asuttujen alueiden asukkaille.

Potilaiden maksutaakan kasvattamisen sijaan tulisi hakea säästöjä apteekkijärjestelmän kokonaisuudistuksesta. Suomessa lääkkeiden tukkuhinnat ovat Euroopan alhaisimpia, mutta kuluttajahinnat korkeimpien joukossa. Toisin sanoen nykyjärjestelmässä kuluttaja maksaa lääkkeistään liikaa ja samalla apteekkarit hyötyvät kohtuuttomasti. Nykyisessä järjestelmässä viranomainen päättää, kuinka monta apteekkia alueella saa olla, millä hinnalla lääkkeitä myydään ja keitä ovat alueella toimivat apteekkarit. Kaikki tiukat kriteerit täyttävät hakijat eivät saa perustaa apteekkia, eivätkä apteekit kilpaile keskenään hinnoilla.

Tämä nostaa väistämättä kustannuksia ja heikentää saatavuutta. Kilpailun rajoitukset estävät koko lääkejakelun tehostamista ja merkittävien kustannussäästöjen saamista. Jyväskylän yliopiston taloustieteen professori Ari Hyytinen on arvioinut, että apteekit nauttivat tiukan sääntelyn ansiosta 90—100 miljoonan euron vuosittaisista ylisuurista voitoista.

Apteekkijärjestelmän uudistaminen voisi tuoda valtiolle vähintään samaa luokkaa olevat säästöt kuin mitä hallitus on leikannut potilaiden lääke- ja matkakorvauksista.

Apteekkien määräsääntelyn purkaminen ja siirtyminen kattohintoihin todennäköisesti laskisivat lääkkeiden hintoja Suomessa. Muutos tarkoittaisi, että apteekit kilpailisivat keskenään sekä hin-

nalla, laadulla että sijoittumisella. Apteekkijärjestelmän uudistus voisi tuoda kaivatut säästöt, ja korotukset potilaiden maksuosuuksiin voitaisiin perua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin potilaiden lääke- ja matkakorvausten korottamiseksi ja apteekkijärjestelmän uudistamiseksi määräsääntelystä luopumalla.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomäärä-raha)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista. Tämän lain mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2016 tasolle ja tämän lisäksi kansaneläkeindeksiä alennettaisiin 0,85 prosentilla tässä talousarviossa.

Muutos koskisi laajasti suomalaisia pienituloisia. Indeksin jäädytys koskee kansaneläkkeitä, takuueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, rintamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskee myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa.

Ehdotettu indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Kyseessä on siis pysyvä heikennys pienituloisten arkeen.

Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille ei ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä. Emme pidä kestävänä emmekä kohtuullisena sitä, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan kun hallituksen ajama kilpailukykysopimus suosii suurituloisia ja ympäristöä saastuttavalle toiminnalle esitetään uusia verotukia. Toimet heikentävät pienituloisten ostovoimaa, mikä heikentää kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten kasvunäkymiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin eläkeläisten asumistuen enimmäismenojen palauttamiseksi ennalleen.

60. (33.60, osa) Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen, joka velvoittaa puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan nykyistä tehokkaammin. Suomessa naisista joka kolmas on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa parisuhteessa. Kotiväkivalta uhkaa naisten lisäksi lukuisia miehiä. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi naisiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa Euroopan tasa-arvoinstituutin arvion mukaan Suomessa vuosittain yli 2 miljardin euron kustannukset.

Turvakodit tarjoavat suojaa ja kriisiapua ihmisille, jotka eivät voi olla kotonaan välittömän väkivallan tai sen uhan johdosta. Jokaisen turvaa hakevan pitäisi saada apua mahdollisimman nopeasti, sillä vain siten väkivallan kierre saadaan tehokkaasti katkaistua.

Suomen turvakotipaikkojen määrä ei vastaa Euroopan neuvoston suositusta eikä todellista tarvetta. Ensi- ja turvakotien liiton, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Amnestyn arvioiden mukaan turvakotien ovilta jouduttiin vuonna 2015 käännyttämään 1 200—2 000 hädässä olevaa ihmistä. Todellinen ilman turvakotipaikkaa jääneiden määrä on vielä suurempi, sillä monessa tapauksessa paikkaa vaille jäävät myös yhteydenottajan lapset.

Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan turvakotitoiminnan määrärahojen tarve on vähintään kolme miljoonaa euroa suurempi kuin hallitus nyt esittää. Erityisesti suurimmissa kaupungeissa tarvittaisiin kipeästi lisää turvakotipaikkoja. Turvakotiverkoston tulisi olla myös maantieteellisesti kattavampi, sillä liian pitkät välimatkat voivat estää avun hakemisen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.52 lisätään 3 000 000 euroa turvakotitoiminnan menoihin.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Kuluvalla hallituskaudella ympäristöjärjestöjen määrärahoja on leikattu yhteensä 270 000 eurolla. Leikkaukset ovat merkittävä haitta järjestöjen toiminnalle ja niiden tekemälle ympäristövalistus- ja kasvatustyölle.

Järjestöt edistävät vuoropuhelua suomalaisessa yhteiskunnassa ja tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia vaikuttaa. Järjestöjen rooli ympäristöneuvonnassa ja toiminnan ja päätösten seuraajina on korostunut entisestään, kun resursseja on leikattu ympäristöhallinnolta, ja toisaalta päätösten laillisuusvalvonta on jäämässä enenevässä määrin niistä jätettyjen valitusten varaan.

Määrärahasta aiemmin myönnettyjen hankeavustusten avulla on toteutettu laadukasta, valtakunnallisesti merkittävää ympäristökasvatustyötä, joka on tukenut mm. koulujen ja päiväkotien kestävän kehityksen työtä. Ympäristökasvatuksen hankeavustukset ovat olleet kustannustehokas tapa edistää ympäristövastuullisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.01.65 lisätään 270 000 euroa järjestötukiin.

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää valtion talousarvioesityksessä 2017 (15.9.2016) luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenojen leikkaamista 20 miljoonalla eurolla aiempaan kehystasoon verrattuna, 38 miljoonasta eurosta 18 miljoonaan euroon.

Leikkaus vie merkittävän osan toimintaedellytyksistä sekä maanomistajien että ympäristöjärjestöjen kannattamalta, vapaaehtoisuuteen perustuvalta Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmalta (METSO). Hallituksen mukaan METSO-ohjelman toimeenpano jatkuu. On kuitenkin epäselvää, miten tämä onnistuu alle puolella aiemmista määrärahoista. Lisäksi leikkaus estää yksityismaiden soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamisen.

Hallituksen mittavat luonnonsuojelualueiden hankintamenoleikkaukset, samaan aikaan kun hallituksen kärkihankkeissa edistetään metsien hakkuiden lisäämistä, vaarantavat luonnon monimuotoisuudesta huolehtimisen. Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien biodiversiteettisopimukseen ja luonnon monimuotoisuutta koskevaan Euroopan unionin strategiaan, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden katoaminen on pysäytettävä vuoteen 2020 mennessä. METSO- ja soidensuojeluohjelma ovat olleet keskeisiä tapoja näiden sitoumusten saavuttamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.63 lisätään 20 000 000 euroa luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Vuoden 2017 valtion talousarvioesityksessä hallitus esittää asuntoa kohti enintään 10 000 euron suuruista määräaikaista käynnistysavustusta sellaiseen vuokra-asuntorakentamiseen, joka kuuluu Helsingin seudun MAL-sopimuksen piiriin ja toteutetaan ns. pitkällä korkotuella (laki 688/2001) muille kuin erityisryhmille.

Helsingin seudulla kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on suuri pula ja pitkä korkotuki on käytännössä ainoa väline, joka tuottaa aidosti kohtuuhintaisia asuntoja. Tällä korkotuella tehdyn

asuntotuotannon ja toisaalta puurakentamisen vauhdittamiseksi koko määrärahaa tulisi korottaa ja nostaa tuen määrää 15 000 euroon asuntoa kohti, kun kysymys on puurakentamisesta.

Metsäisessä Suomessa puurakentaminen on luonnollinen vaihtoehto, ja sen vauhdittaminen tuo mukanaan uusia vienti- ja työllisyysmahdollisuuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö on puurakentamisohjelmassa linjannut tavoitteeksi nostaa puurakentamisen osuus kerrostalojen uudistuotannossa 1 %:sta 10 %:iin. Korotetulla tuella voidaan vauhdittaa puurakentamisen ympärille tarvittavan metsäteollisuuden ja puurakentamisen osaajien verkoston syntymistä. Tuki ei kuitenkaan määräaikaisuutensa vuoksi vääristäisi markkinoita merkittävästi.

Puurakentaminen on myös tärkeä osa kestävää biotaloutta, jossa puuraaka-aineelle tulee hakea mahdollisimman pitkäikäisiä käyttökohteita, jotta se on ilmaston kannalta kestävää. Puurakentaminen mahdollistaa myös rakentamisen mahdollisimman pienen hiilijalanjäljen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 32

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin puurakentamisen edistämiseksi korottamalla käynnistysavustuksia mikäli asuintalot ovat puurakenteisia.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt hyväksyivät kilpailukykysopimuksen, ja neuvotteluiden tukemiseksi hallitus ilmoitti keventävänsä tuloverotusta. Hallitus keventää tuloverotusta kaikissa tuloluokissa yhteensä 515 miljoonalla eurolla.

Hallituksen veronkevennykset eivät korjaa tulonjakoa eivätkä kompensoi kilpailukykysopimuksen vaikutuksia reilulla tavalla. Suuri osa veronkevennyksestä kohdistuu suuri- ja keskituloisille, kun taas esimerkiksi eläkeläisten ja etuuksien saajien tosiasiallinen ostovoima jopa laskee.

Kilpailukykysopimus edellyttäisi rinnalleen veronkevennyksiä, jotka kohdentuisivat voimakkaammin pieni- ja keskituloisille.

Koko kevennyksestä vain 18 miljoonaa kohdistetaan kunnallisveron perusvähennyksen korottamiseen. Perusvähennyksen enimmäismäärä nousee 3 020 eurosta vain 3 060 euroon.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Reilumpi talouspolitiikka edellyttäisi kunnallisveron perusvähennykseen huomattavasti isompaa korotusta. Koska perusvähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen, se kohdistuu palkkatulojen lisäksi etuuksiin ja eläkkeisiin. Vähennyksen korottaminen olisi siten hyvä keino vähentää köyhyyttä ja kaventaa tuloeroja. Työtulovähennyksen maksimimäärän korottaminen keventää verotusta erityisesti pieni- ja keskituloisilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 33

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin verotuksen keventämiseksi pieni- ja keskituloisilta korotamalla sekä kunnallisveron perusvähennystä että työtulovähennystä.

Tällä hetkellä listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan tiettyyn rajaan saakka verrattain kevyesti. Kevyempi verotus ulottuu aina 150 000 euroon saakka, mikäli tuottoasteraja (8 %) sen mahdollistaa.

Nykyinen osinkoverotus ohjaa resursseja pois yrityksen varsinaisen liiketoiminnan kannalta tärkeistä aineellisista ja aineettomista reaali-investoinneista kohti arvopapereita ja kulumatonta sijoitusvarallisuutta. Osinkojen kevyt verotus vaikuttaa osaltaan myös tuloerojen kasvuun.

Esitämme, että euromääräistä rajaa laskettaisiin 60 000 euroon ja tuottoasterajaa 4 prosenttiin, mikä vastaisi paremmin ns. normaalituoton rajaa. Listaamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen kireämpi verotus tekisi myös tulojen muuttamisesta ansiotuloista osinkotuloiksi vähemmän kannattavaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kevyesti verotettujen osinkojen rajojen tiukentamiseksi.

Hallitus lisää valtion verotuottoja pienentämällä asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Talousarvion mukaan vuonna 2017 oman vakituisen asunnon hankkimiseen otetun asuntolainan koroista 45 prosenttia olisi vähennyskelpoista.

Nykyisellään asuntolainan korkovähennys vääristää markkinoita kannustamalla velanottoon. Lisäksi korkovähennyksestä luopuminen tukisi verotuksen selkiyttämisen tavoitetta.

Hallitus on maltillisesti vähentämässä korkovähennystä itse, mutta nykyisenä matalan koron aikana on mahdollista toimia nopeammin niin, että koron vähentämisen oikeus supistuisi vuonna 2017 30 prosenttiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen asuntolainan korkovähennyksen pienentämiseksi ja lopulta poistamiseksi nopeutetussa tahdissa.

Työnantaja voi maksaa työntekijälle korvausta, kun työntekijä tekee työmatkan omalla autolla. Verottomana maksettavan korvauksen suuruus määritetään vuosittain Verohallinnossa. Tänä vuonna korvauksen perussumma on 0,43 euroa/km.

Omalla autolla tehtävistä työmatkoista tulee maksaa työntekijälle korvausta, mutta nykyiseen korvaustasoon liittyy kuitenkin selvää ylikompensaatiota. Toisin sanoen korvaukset ylittävät oman auton käytöstä syntyvät todelliset kustannukset.

Ylikompensaatiota syntyy monesta syystä. Ensinnäkin korvausten laskennassa ei oteta lainkaan huomioon yksityisajojen osuutta, joita on kuitenkin valtaosa ajokilometreistä. Toisekseen auton hankintaa korvataan senkin jälkeen, kun kiinteät kustannukset on keskimäärin korvattu. Kolmanneksi voidaan perustellusti sanoa, että kiinteät kustannukset on arvioitu verrattain korkeiksi, kun lähtökohtana on uutena myytyjen autojen keskihinta, joka on liki 30 000 euroa.

Verovapaita kilometrikorvauksia on maksettu vuosittain hieman yli miljardi euroa. Suoraa ylikompensaatiota on tarkistusten jälkeenkin jäljellä noin 120 miljoonaa euroa, eikä tässä luvussa ole mukana kaikkia ylikompensaation elementtejä, kuten verrattain korkeaa hankintahintaa.

Esitämme korvaustason ja mallin tarkistamista siten, että korvaus kattaa kaikki auton käytöstä aiheutuvat juoksevat kustannukset, mutta auton hankinnasta korvataan vain osa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 36

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin verottomien kilometrikorvausten kohtuullistamiseksi.

Työntekijä voi verotuksessa vähentää työstä aiheutuvia matkakustannuksia. Asunnon ja työpaikan välisissä matkoissa omavastuu on 750 euroa vuodessa ja enimmäismäärä 7 000 euroa vuodessa.

Matkakuluvähennys pienentää veroastetta ja sitä kautta verotettavaa tuloa. YM:n haitallisia tukia koskevan raportin mukaan nettovaikutus valtion ja kuntien tuloihin vuonna 2013 oli noin 630 miljoonaa euroa.

Työmatkavähennystä maksetaan halvimman mahdollisen kulkutavan mukaan, mutta käytännössä kyseessä on selvä tuki henkilöliikenteelle. Yksityisautoilijoille maksetaan noin 80 prosenttia

vähennyksistä. Toisin kuin yleensä kuvitellaan, vähennykset painottuvat yksityisautoiluun suurten kasvukeskusten kehyskunnissa.

Nykyinen vähennysjärjestelmä lisää liikennettä, koska se sisältää epäsuoran kannustimen muuttaa kauemmas työpaikasta. Maanäytön hajautumisen taustalla on useita vaikuttimia, mutta tämä on niistä yksi. Siksi vähennystä voi pitää ympäristölle haitallisena tukena, vaikka sillä onkin perusteensa.

Pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulisi olla siirtymä vähemmän byrokraattiseen ja paremmin ilmastopolitiikkaa tukevaan kilometripohjaiseen järjestelmään. Siinä vähennyksen perusteena olisi etäisyys työpaikasta. Vähennyksen suuruuteen voisi vaikuttaa myös se, onko alueella tarjolla julkista liikennettä vai ei. Toisin sanoen vähennys olisi suurempi maaseudulla kuin kaupungeissa. Vähennykset koskettavat noin 800 000 henkilöä, joten niillä on suuri vaikutus monien ihmisten talouteen. Siksi tarkistuksissa on oltava maltillinen. Esitämme, että tässä vaiheessa vähennyksen tasoa leikattaisiin niin, että omavastuuta korotetaan 750 eurosta 900 euroon ja enimmäismäärää lasketaan 6 000 euroon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee esityksen työmatkavähennyksen pienentämiseksi sekä uudistamiseksi siten, että se ei erityisesti kannusta yksityisauton käyttöön.

Hallituksen esittämä 5 %:n yrittäjävähennys on tarkoitettu tukemaan yrittäjyyttä sekä ulottamaan yhteisöveron taannoisesta alentamisesta koituneita hyötyjä vastaavalla tavalla myös henkilöyritysten puolelle. Huomattava osa pien- ja mikroyrityksistä on henkilöyrityksiä, jotka ovat työllisyyden parantamisen kannalta avainasemassa.

Tasaisen, kaavamaisen yrittäjävähennyksen huono puoli on se, että hyöty kasautuu suurille ja hyvin menestyville henkilöyrityksille, kuten esimerkiksi apteekeille, lakiasiaintoimistoille ja vastaaville.

Vihreät esittävätkin, että tulonjakovaikutusten tasaamiseksi yrittäjävähennykselle asetetaan katto 50 000 euron kohdalle. Kaikki henkilöyritykset siis saisivat vähennyksen tuohon rajaan saakka, mutta yli 50 000 euron tuloksen osalta 5 %:n yrittäjävähennystä ei enää myönnettäisi. Tämä leikkaisi yrittäjävähennyksen hyötyjä kaikkein parhaiten menestyviltä yrityksiltä, mutta kannustevaikutus säilyisi muissa yrityksissä hallituksen esittämän suuruisena. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan tämä malli lisäisi verotuloja noin 23 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 38

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin yrittäjävähennyksen rajaamiseksi tietyn tulorajan ylittävältä osalta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

02. Yhteisövero

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Me Vihreät uskomme, että harmaan talouden sekä verovälttelyn määrätietoisella torjunnalla on mahdollista saada suurempi hyöty kuin mitä hallitus tavoittelee. Harmaan talouden torjunta kannattaa, sillä sijoitetut rahat tulevat moninkertaisina takaisin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 11.01.02 lisätään 130 000 000 euroa harmaan talouden ja verovälttelyn torjunnan tehostamisesta syntyvään verotuottojen kasvuun.

04. Perintö- ja lahjavero

Hallitus esittää, että perintö- ja lahjaveron asteikkoja muutetaan ja näillä muutoksilla on vuonna 2017 25 milj. euroa supistava vaikutus verotuloihin. Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista merkittävimmän, yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen määräksi arvioidaan n. 141 milj. euroa vuonna 2017.

Sukupolvenvaihdoksia tuetaan siis jo nyt merkittävillä veroeduilla, ja näitä etuja voi pitää riittävinä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

> Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi uudelleen perintö- ja lahjaverotuksen keventämisen tarpeellisuuden ja peruuttaa tehdyt muutokset.

08. Valmisteverot

05. Virvoitusjuomavero

Hallitus luopuu makeisten ja jäätelön valmisteverosta, koska epäilee veron olevan vastoin EU:n säännöksiä. Euroopan komissio on ilmoittanut epävirallisesti, että nykymuotoiseen veroon voi sisältyä valtiontukea, koska se ei kohtele samankaltaisia tuotteita neutraalisti.

Verolla on ollut hyvät perusteet, eikä siitä pitäisi luopua ilman korvaavaa veroa. Nykyinen makeisten ja jäätelön valmistevero tulisi pitää voimassa vielä vuoden 2017. Ensi vuoden aikana pitäisi valmistella uuden sokerin määrään perustuvan veron käyttöönotto.

Siirtymä makeisverosta laajempaan sokeriveroon tulee mahdolliseksi tämän vuoden lopulla, kun EU-direktiivi pakkausmerkinnöistä ja elintarviketietojen antamisesta kuluttajille tulee voimaan ja tekee sokerin määrän ilmoittamisen pakolliseksi.

Makeisveron muuttaminen sokeriveroksi mahdollistaa terveysperusteisen veron, joka auttaa torjumaan kansantautejamme. Valmistelussa on huomioitava se, että sokeria on luonnostaan myös joissakin terveyden kannalta suositelluissa ruoka-aineissa, kuten marjoissa ja hedelmissä.

Terveysperustaisen sokeriveron käyttöönoton puolesta ovat liputtaneet myös Evira ja THL, jotka katsovat, että verotuksen tulisi osaltaan tukea kansanterveyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 40

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti valmistelemaan sokeriveron käyttöönottoa.

07. Energiaverot

Dieselpolttoaineen verotus on keveämpää kuin moottoribensiinin verotus. Tämä sisältää verotukea kaikkiaan noin 767 miljoonaa euroa. Henkilöautoliikenteen osalta verotuki leikataan pois ajoneuvoverotuksen kokonaisuuteen sisältyvän käyttövoimaveron avulla.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja erityisesti Pariisin ilmastokokouksen jälkeen on käytettävä kaikki keinot hiilipäästöjen vähentämiseksi. Dieselpolttoaineen saaman verotuen pienentäminen tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista ja kohentaa lisäksi valtiontalouden tilaa.

Dieseliä käytetään raskaan tavaraliikenteen ja joukkoliikenteen lisäksi myös henkilöautoliikenteessä. Vihreät ehdotti toisessa talousarvioaloitteessaan sitä, että dieselin verotuen pienennys kompensoitaisiin henkilöautoliikenteelle käyttövoimaveron alennuksella.

Raskaassa tavaraliikenteessä dieselin verotuen pienennys aiheuttaa kuljetuskustannusten lievää nousua. Samalla tämä kuitenkin kannustaa myös etsimään raskaalle tavaraliikenteelle vaihtoehtoisia polttoaineita, kuten nesteytettyä maa- tai biokaasua. Tähän liittyvä teknologia ei ole vielä laajamittaisesti käyttöön otettavissa, mutta verotuen pienennys nopeuttaisi vaihtoehtoisten polttoaineteknologioiden kehitystä. Toisaalta dieselin verotuen pienennys parantaa rautatiekuljetusten kilpailukykyä kumipyöräliikennettä vastaan.

Joukkoliikenteessä — etenkin kaupunkialueilla — vaihtoehtoja on jo olemassa. Kaasubusseja löytyy markkinoilta, ja sähköbussit tekevät voimakkaasti tuloaan. Dieselin verotuen pienennys

parantaa kannusteita ja nopeuttaa vaihtoehtoisilla, ympäristöystävällisillä tavoilla liikkuvien bussien käyttöönottoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy asteittain pienentämään dieselin verotukea ja samalla huojentaa dieselhenkilöautojen käyttövoimaveroa niin, etteivät tavallisen autoilijan kustannukset nouse.

Hallitus esittää talousarviossaan kaivostoiminnassa ja louhinnassa kulutetun sähkön siirtämistä korkeammin verotetusta sähköveroluokasta I takaisin alennettuun teollisuuden sähköveroluokkaan II vuoden 2017 alusta alkaen. On erikoista, että kaivoksille esitetään erikseen alennettuja sähköverokantoja.

Kaivostoiminta ja louhinta ovat hyvin energiaintensiivistä ja paljon saastuttavaa teollisuutta. Kaivosten sähköveron alentaminen pienentää kaivosteollisuuden sähkölaskua valtion tuella. Ilmaston lämmetessä ja valtion talouden ollessa tiukoilla tämä yhtälö on kestämätön.

Kaivosten sähköveron alennus kytkeytyy osaksi laajempaa verokeskustelua: Kuinka paljon mitäkin pitäisi verottaa? Kestävää on verottaa enemmän kulutusta ja haittoja ja vähemmän työtä ja toimeentuloa.

Kaivosten verohuojennusten sijaan käyttöön pitäisi ottaa ennemmin kaivosvero. Se olisi eräänlainen louhintamaksu, joka voitaisiin rahastoida Norjan öljyrahaston tavoin. Varat käytettäisiin kaivosaluekuntien ja valtion hyväksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kaivosten palauttamiseksi takaisin sähköveroluokkaan 1.

Koulutukseen tehtävät leikkaukset tulisi korvata leikkaamalla ympäristölle haitallisia tukia. Yksinomaan energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, joiden kokonaismäärä ylittää kaksi miljardia euroa.

Energiaveromomentille kohdistuvista verotuista toiseksi merkittävin on työkoneissa käytetyn polttoaineen normia alempi verotus. Verotuki syntyy siitä, että tietyille työkoneille on annettu oikeus käyttää dieseliä kevyemmin verotettua kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään mm. dieselmoottorilla varustetuissa liikkuvissa työkoneissa ja maa- ja metsätalouskoneissa.

Vuonna 2017 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 451 miljoonaa euroa. Esitämme, että verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirre-

tään verotuetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin käytön piiriin, mutta palautetaan heille osa veroista verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maatiloille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 43

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin pienentääkseen työkoneissa käytettävän kevyen polttoöljyn verotukea.

Turpeen verotukea on kasvatettu alentamalla turpeen verotusta tasolta 4,9 euroa/MWh ensin tasolle 3,40 euroa/MWh vuonna 2015 ja edelleen tasolle 1,9 euroa/MWh 2016, mikä kannustaa entistä enemmän runsaasti hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan turpeen käyttämiseen polttoaineena erityisesti yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Samassa yhteydessä on korotettu metsähakkeen energiakäytön tukea, jotta turpeen ja hakkeen välinen hintasuhde ei muuttuisi. Näiden toimien yhteisvaikutus valtion talouteen on ollut noin 20 miljoonaa euroa heikentävä.

Vihreät ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä palauttamalla veron tasolle 3,4 euroa/MWh. Metsähakkeen tuen vastaavasta alentamisesta Vihreät on tehnyt erillisen talousarvioaloitteen.

Arvioiden mukaan turpeen saama verotuki verrokkipolttoaineisiin nähden on tällä hetkellä suuruusluokkaa 140 miljoonaa euroa vuodessa. Kertaheitolla tätä ympäristölle haitallista verotukea ei kuitenkaan voi kokonaisuudessaan poistaa, sillä se puolestaan kannustaisi kivihiilen ja muiden fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöön polttoturpeen ja myös metsähakkeen asemesta.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja erityisesti Pariisin ilmastokokouksen jälkeen on käytettävä kaikki keinot hiilipäästöjen vähentämiseksi. Turpeen saaman verotuen pienentäminen tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista ja kohentaa lisäksi valtiontalouden tilaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin polttoturpeen verotuen asteittaiseksi pienentämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 2 vihr

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että ehdotus vuoden 2017 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,
>
> että edellä ehdotetut 44 lausumaa hyväksytään ja
>
> että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2016

Touko Aalto vihr
Ozan Yanar vihr

VASTALAUSE 3 vas

Yleisperustelut

Suomi kärsii pitkittyneestä taantumasta, joka näkyy korkeana työttömyytenä sekä talouden heikkona kasvuna. Bruttokansantuotteemme kasvaa valtiovarainministeriön arvion mukaan vuonna 2016 noin 1,1 prosenttia. Tämä maltillinen kasvu perustuu pitkälti kotimarkkinoiden yksityisen kulutuksen kasvuun ja investointien piristymiseen. Myös seuraaville vuosille ennustetaan noin prosentin kasvua. Vaisut talousnäkymät toisin sanoen jatkuvat.

Hallituksen vuodelle 2017 päättämien mittavien tuloveronkevennysten seurauksena ensi vuoden talousarvion finanssipoliittinen linja on kokonaisuudessaan lievästi kiristävä tai neutraali. Veronkevennysten hyödyt valuvat kohtuuttomissa määrin suurituloisille. Pienituloisten ostovoima heikkenee tai säilyy ennallaan.

Työttömyyden paheneminen vaikuttaa viime aikoina pysähtyneen, mutta on selvää, ettei hallituksen tavoite 72 prosentin työllisyysasteesta toteudu. Erityisen huolestuttavaa on, että pitkäaikaistyöttömyys — joka on saavuttamassa jo 1990-luvun laman synkimmän tason — kasvaa edelleen. Pitkittyvä työttömyys aiheuttaa taloudellisia ongelmia, inhimillistä hätää, syrjäytymistä, osaamisperustan heikkenemistä ja kasvavia sosiaalipoliittisia kuluja.

Heikkoihin talousnäkymiin vaikuttavat sekä rakenteelliset, suhdannepoliittiset että ulkoiset syyt.

Vuonna 2010 alkanut eurokriisi ja maailmantalouden yleinen heikentyminen ovat vähentäneet suomalaisten vientituotteiden kysyntää. Turvallisuusympäristön muutos ja Venäjä-pakotteet sekä Venäjän asettamat vastapakotteet ovat rokottaneet Suomen vientiä Venäjälle. Tämän lisäksi maamme vientiteollisuus käy läpi rakennemuutosta. Elektroniikkateollisuuden ongelmien seurauksena Suomen vientisektorilta on hävinnyt korkean tuottavuuden työpaikkoja.

Kataisen, Stubbin ja Sipilän hallitukset ovat "sopeuttaneet" taloutta isoilla menoleikkauksilla. Tiukka finanssipolitiikka on pahentanut taantumaa. Suhdannesyöksystä on tullut pitkäaikainen kriisi. Tilanteessa, jossa vientikysyntä on vaimeaa, tuotannolliset resurssit alikäytössä, reaalikorot alhaalla ja löysän rahapolitiikan vaikutukset riittämättömiä, järkevä talouspolitiikka tukee kysyntää ja edistää pitkän aikavälin rakennemuutosta. Jopa tiukan talouskurin apostolina tunnettu Euroopan komissio on viime aikaisissa linjauksissaan korostanut ekspansiivisemman finanssipolitiikan tärkeyttä euroalueen talouden käynnistämisessä.

Elpyminen onkin aktiivisempaa finanssipolitiikkaa harjoittaneissa maissa, kuten Yhdysvalloissa, ollut nopeampaa kuin talouskuria noudattaneella euroalueella. Myös Ruotsin ja Suomen taloudet alkoivat kehittyä eri suuntiin vuonna 2012 eli samoihin aikoihin kuin Suomen silloinen hallitus alkoi toteuttaa mittavia julkisten menojen leikkauksia. Suurimmat erot johtuvat Ruotsin Suomea paremmasta kotimaisesta kysynnästä sekä rakentamisen mittakaavasta. Suomessa järkevän kysyntäpuolen elvytyksen liikkumavara leikataan pois kilpailukykysopimuksella ja suurituloisia suosivilla veronkevennyksillä, joiden yhteishinta julkiselle taloudelle noussee 1,5 miljardin euron luokkaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Vasemmistoliiton tavoitteena on oikeudenmukainen, uudistuva ja ekologisesti kestävä Suomi. Meidän Suomessamme panostetaan tärkeimpiin voimavaroihimme: laajaan sivistykseen, huippuosaamiseen sekä korkealaatuiseen tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin. Samalla haluamme tehdä rakenteellisia uudistuksia, joilla lisätään tasa-arvoa ja hyvinvointia: sosiaaliturvaa ja vanhempainvapaata uudistetaan, työttömyysturvan sanktioita vähennetään ja työhyvinvointia edistetään.

Verotuksen painopisteitä muutetaan niin, että pienituloisilla jää enemmän käteen ja elinkeinoelämää kannustetaan uudistumaan. Pienyrittämisestä tehdään aiempaa helpompaa, ja tehottomia yritystukia järkevöitetään. Julkisilla investoinneilla vauhditetaan talouden kasvua. Esitämme esimerkiksi 100 miljoonan euron korjauspakettia homeesta ja sisäilmaongelmista kärsiviin kouluihin, päiväkoteihin, hoitolaitoksiin ja muihin julkisiin rakennuksiin.

Hallituksen budjetti lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Vasemmistoliiton vaihtoehto vie kohti tasaarvoista ja elinvoimaista korkean osaamisen yhteiskuntaa, joka turvaa hyvinvoinnin kaikille jäsenilleen perhetaustaan ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta. Kattavat ja laadukkaat julkiset palvelut, reilut työelämän pelisäännöt sekä oikeudenmukainen verotus- ja tulonjakojärjestelmä takaavat, että ketään ei jätetä heitteille ja että yhteiskunnan voimavarat saadaan valjastettua kaikkia hyödyttävällä tavalla.

Panostetaan osaamiseen

Korkeassa osaamisessa on Suomen tulevaisuus. Vasemmistoliitto haluaa vankistaa osaamisperustaa panostamalla varhaiskasvatuksen, koulujen ja yliopistojen toimintaan yli 400 miljoonaa euroa hallitusta enemmän. Elinkeinoelämän uudistumista tukevaan tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiotoimintaan lisäisimme 150 miljoonaa euroa.

Alennettuja arvonlisäverokantoja ehdotamme laskettavaksi kahdella prosenttiyksiköllä kotimaisen kysynnän vauhdittamiseksi ja yrittäjyyden tukemiseksi. Samalla arvonlisäverovelvollisuuden alaraja nostettaisiin 25 000 euroon, mikä helpottaisi etenkin pienyrittäjien asemaa.

Vaihtoehtomme kaventaa tuloeroja. Pienituloisten ostovoima kasvaa selvästi, ja verotus on hallituksen esitystä kireämpää ansiohaitarin yläpäässä. Perumme perusturvan leikkaukset ja etuuksien indeksijäädytykset ja kasvatamme kunnallisverotuksen perusvähennystä. Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat korotetaan 500 euroon kuussa.

Oikeudenmukainen ja tuloeroja tasaava verotus

Hallituksen talousarvio lisää suomalaisten taloudellista eriarvoisuutta. Verotusta kevennetään tuntuvasti kautta linjan, mutta suurimmat hyödyt menevät niille, joilla on suurimmat tulot. Suhteellisestikin ostovoima kasvaa eniten yli 7 500 euroa kuukaudessa tienaavilla. Alle tuhannen euron tuloilla ostovoima heikkenee.

Pienituloisimpia veronkevennykset eivät hyödytä. Hallituksen esittämä sairausvakuutuksen päivärahamaksun poistaminen ja maltilliset tulovähennysten korotukset eivät riitä kompensoimaan

verotuksen ja indeksietuuksien leikkauksen eriarvoistavaa vaikutusta. Meidän vaihtoehdossamme suurituloisten verotus kiristyy ja pienituloisille jää enemmän käteen.

Vasemmiston mallissa niin sanotun solidaarisuusveron alarajaa lasketaan 70 750 euroon ja otetaan käyttöön uusi, yli 100 000 euroa tienaavien veroluokka (vero alarajan ylittävästä osasta 34 %). Ansiotulojen ja pääomatulojen verotus yhdistetään, ja kaikkia tuloja verotetaan saman progressiivisen veroasteikon mukaisesti. Kunnallisverotuksen perusvähennys korotetaan 3 750 euroon hallituksen esittämän 3 060 euron sijaan. Tämä lisää alle 30 000 euroa vuodessa tienaavien käteen jääviä tuloja.

Kotitalousvähennys säilytetään ennallaan, ja perintö- ja lahjaveroon sekä metsälahjaveroon kaavailluista kevennyksistä luovutaan. Näiden veromuotojen tarkoitus on hillitä varallisuuserojen kasvua, mutta uudistusten suurimmat hyödyt menisivät ylimpään tulokymmenykseen. Metsälahjavähennys myös monimutkaistaisi veropohjaa tarpeettomasti. Sukupolvenvaihdoksia tuetaan jo nykyisellään huomattavilla veroeduilla.

Myöskään yrittäjävähennystä ei mallissamme panna toimeen. Esitetyn vähennyksen yritystoimintaa lisäävät vaikutukset jäisivät vaatimattomiksi. Pienyrittäjien enemmistöä uudistus ei juuri hyödyttäisi. Miltei puolet kaikista veronkevennyksistä menisi henkilöyrittäjien suurituloisimmalle kymmenykselle. Esitys myös monimutkaistaisi verojärjestelmää ja tulisi kalliiksi. Meidän mallissamme pienimuotoista yritystoimintaa tuetaan nostamalla arvonlisäverollisen myynnin alaraja 25 000 euroon (nyt 10 000) ja huojennukseen oikeuttava yläraja 39 000 euroon (nyt 30 000). Uudistus kannustaa pienyrittäjiä kasvattamaan liiketoimintaansa.

Kilpailukykysopimus ei ole perusteltu

Kesällä hyväksytty niin sanottu kilpailukykysopimus alentaa palkkakustannuksia sekä jäädyttämällä palkankorotukset että madaltamalla työnantajan sairausvakuutusmaksuja ja siirtämällä osan työnantajien pakollisista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuista työntekijöiden maksettaviksi. Lisäksi työaikaa pidennetään ilman, että palkkoja vastaavasti korotetaan, joten tuntipalkat alenevat.

Erityisen kovaa sopimus iskee julkisen sektorin pienipalkkaisiin työntekijöihin, joiden lomarahoja leikataan 30 prosenttia. Kiky-sopimuksen ja veromuutosten seurauksena julkisen sektorin työntekijöiden ostovoima heikkenee ensi vuonna selvästi enemmän kuin muiden palkansaajien.

Kiky-sopimuksen myönteisistä talousvaikutuksista on vähän takeita, mutta valtion budjettiin se tekee yli miljardin euron loven. Myös kuntien verotuotot vähenevät, mikä lisää entuudestaan painetta henkilöstövähennyksiin julkisella sektorilla.

Ajatus työajan mekaanisen pidentämisen ja kilpailukyvyn parantumisen yhteydestä edustaa menneen maailman logiikkaa. Työehtojen heikentäminen ei ole lääke Suomen talousongelmiin, aivan kuten liian suuret palkat eivät ole niiden syy. Työ ei Suomessa ole keskeisiä kilpailijamaita kalliimpaa. Vuonna 2015 teollisuussektorin työtunnin hinta oli Suomessa 35,9 euroa, Saksassa 37,1 euroa ja Ruotsissa 41,8 euroa. Ruotsissa ja Saksassa työvoimakustannukset myös nousivat Suomea nopeammin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Yksikkötyökustannuksiin vaikuttaa palkkojen lisäksi myös työn tuottavuus. Joidenkin perinteisten korkean jalostusasteen vientialojen ongelmat, korkean tuottavuuden työpaikkojen väheneminen ja talouden vaikea yleistilanne ovat palkkoja suurempi ongelma. Tässä tilanteessa ratkaisu ei ole työn halpuuttaminen — sitä kilpailua Suomi ei voi koskaan voittaa — vaan panostaminen vahvuuksiimme: laaja-alaiseen osaamiseen, koulutukseen, tutkimukseen, laadukkaisiin tuotteisiin ja toimivaan infrastruktuuriin.

Kilpailukykysopimus on näennäisesti työmarkkinaosapuolten välinen, mutta ilman hallituksen pakkotoimia sitä ei olisi syntynyt. Vastuu sen haitallisista vaikutuksista kuuluu siten myös hallitukselle. Vasemmistoliitto ei hyväksy kilpailukykysopimusta, ja vastustamme siihen liittyviä budjettilakimuutoksia ja palkansaajien maksujen korotuksia. Kilpailukykysopimukseen liittyvien maksumuutosten peruminen parantaisi valtion rahoitusasemaa yli 1 000 miljoonalla eurolla.

Työelämän täyskäännös

Hallituksen harjoittama työttömyysturvan heikentäminen ja muu työttömien kurittaminen eivät toimi tilanteessa, jossa vapaita työpaikkoja on murto-osa työttömien lukumäärään nähden.

Työttömyyden hillitsemiseksi on turvattava riittävät työllisyysmäärärahat ja osoitettava lisämäärärahaa vaikuttavimpiin työllistäviin toimenpiteisiin, etenkin palkkatukeen. Työttömien omaehtoista opiskelua tulee helpottaa, ja kaikille halukkaille tulee tarjota laadukkaita työvoimapalveluita. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennys sekä työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja muiden indeksisidonnaisten etuuksien leikkaukset on peruttava ja uusista sanktiotoimista, kuten työttömyysturvan porrastamisesta ja omavastuupäivistä, luovuttava.

Lainsäädäntöä ja työelämän normeja on myös uudistettava niin, että ne vastaavat työelämän muuttuvaa todellisuutta. Vasemmistoliiton tolkkua työelämään -toimenpidekokonaisuus sisältää joukon avauksia, jotka helpottavat työn ja perhe-elämän yhteensovittamista, vahvistavat työehtoja ja oikeusturvaa, parantavat itsensätyöllistäjien asemaa ja kohentavat työelämän laatua.

Nykyinen vanhempainvapaamalli ei täytä sille asetettuja tavoitteita lasten hyvinvoinnin ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä. Naiset käyttävät valtaosan sekä vanhempainvapaasta että hoitovapaasta. Isien osuus on alle kymmenen prosenttia. Me haluamme ottaa käyttöön 6+6+6-mallin, jossa molemmille vanhemmille on korvamerkitty yksi puolen vuoden jakso ja kolmannen he voivat jakaa keskenään. Yksinhuoltaja saisi täydet 18 kuukautta.

Jotta palkalla tulee toimeen, esitämme lakisääteistä 10 euron vähimmäistuntipalkkaa. Mallin mukaan palkat määräytyisivät jatkossakin työehtosopimusten mukaan, mutta laki määrittäisi alarajan, jota pienempää korvausta ei työntekijälle voi maksaa. Työehtosopimuksia kiertävä alipalkkaus tulisi kriminalisoida. Työntekijöiden oikeuksia parantaisi myös ryhmäkanneoikeuden laajentaminen koskemaan ammattiliittoja ja muita järjestöjä.

Haluamme myös käynnistää uuden ja ennakkoluulottoman kokeilun, jolla selvitetään työajan lyhentämisen taloudelliset, hyvinvoinnilliset, työllistävät ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset 2010-luvun Suomessa. Parhaiten kokeilu onnistuisi yhteistyössä vapaaehtoisten työnantajien ja ammattiliittojen kanssa.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Viimeisen vuosikymmenen aikana valtaosa uusista työpaikoista on syntynyt pk-yrityksiin ja erityisesti pienimpiin, alle viiden henkilön yrityksiin. Pienyrittämisen helpottaminen ja ensimmäisen työntekijän palkkauksen tukeminen näkyvät siten myös työllisyystilastoissa.

Useimmat Suomen lähes 300 000 yrityksestä ovat alle 10 hengen mikroyrityksiä. Yksinyrittäjien ja itsensätyöllistäjien määrän kasvu on ollut yksi voimakkaimpia työ- ja talouselämän trendejä 2000-luvun aikana. Itsensätyöllistäjiä, siis kokonaan tai osittain palkkatyösuhteen ulkopuolella omalla työllään itsensä elättäviä, on jo yli 180 000. Yrittäjien tulojakauma on huomattavan vino: erittäin pieniä ja erittäin suuria tuloja on paljon. Melkein kolmannes itsensätyöllistäjistä sijoittuu alimpaan tulokymmenykseen.

Pienyrittäjien vaikeuksien huomioiminen on jäänyt muiden poliittisten kysymysten jalkoihin esimerkiksi eläkejärjestelmästä, sosiaali- ja työttömyysturvasta, verotuksesta tai yritystuista keskusteltaessa. Lakisääteinen työttömyysturva on ulotettu myös yrittäjiin, mutta se ei vastaa riittävän hyvin tämän päivän tarpeisiin.

Esittämämme arvonlisäveron määräaikaiset kevennykset sekä alv-velvollisuuden alarajan nosto hyödyttäisivät välittömästi pienyrittäjiä. Työllisyyttä ja työllistämistä helpottaisi vasemmistoliiton palkkatukimalli, jossa työnantajan sivukuluja leikattaisiin, kun tämä palkkaa 200 päivää työttömänä olleen, alle 25-vuotiaan työttömän työnhakijan tai alle 30-vuotiaan työttömän vastavalmistuneen. Alennus on ensimmäisenä vuonna 100 prosenttia palkan sivukuluista, seuraavana vuonna 70 prosenttia ja kolmantena 30 prosenttia. Tuki olisi automaattinen, eli jokainen ehdot täyttävän työttömän työnhakijan palkkaava työnantaja saisi sen ilman erillistä harkintaa.

Haluamme lanseerata myös uudenlaisen yritystukimuodon, yrittäjän digitaalisen työkalupakin. Merkittävä osa mikroyritystoiminnan kuluista syntyy erilaisista digitaalisista palveluista. Esittämässämme mallissa julkinen sektori kokoaisi, tuottaisi tai hankkisi yrittäjien ja itsensätyöllistäjien ilmaiseen käyttöön keskeisimmät digitaaliset työkalut.

Työn myymisestä saatua tuloa tulisi kohdella yhtäläisesti työn kestosta ja sen teettämisen tavasta riippumatta. Askel tähän suuntaan olisi työttömyysturvan yhdistelmävakuutus, jolloin itsensätyöllistäjä voisi vakuuttaa samanaikaisesti sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot. Palkansaajakassan jäsen voisi siis ottaa lisävakuutuksen esimerkiksi toimeksiannon kautta saatuja yrittäjätuloja varten, ja yrittäjä voisi vakuuttaa yrittäjäkassassa myös palkkatulojaan.

Yrittäjän oikeus työttömyysturvaan määräytyy sen mukaan, katsotaanko hänen olevan työmarkkinoiden käytettävissä vai ei. Käytännössä asian ratkaisee työ- ja elinkeinotoimiston arvio siitä, onko yritystoiminta pää- vai sivutoimista. Koska te-toimistot eivät ole selkeästi linjanneet pelisääntöjään, moni ei uskalla harjoittaa liiketoimintaa lainkaan työttömyysturvan menettämisen pelossa. Sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määritelmiä tulee täsmentää ja tulkinnoista antaa selkokielistä ohjeistusta ja esimerkkejä. Ymmärrettävien ja yksitulkintaisten säännösten rinnalle on luotava ennakkopäätösjärjestelmä, josta henkilö voi saada sitovan viranomaiskannan valintansa seurauksista jo etukäteen.

Itsensätyöllistäjän neuvotteluasema suhteessa toimeksiantajaan on usein heikko. Jos useampi itsensätyöllistäjä liittyy yhteen neuvotellakseen sopimusehdoista kollektiivisesti, tulkitaan tämä

laittomaksi yrityskartelliksi. Tämä asetelma on johtanut siihen, että itsensätyöllistäjien työ on usein alihinnoiteltua. Esimerkiksi Kansainvälinen työjärjestö ILO ulottaa järjestäytymisoikeuden myös itsensätyöllistäjiin. Tanskassa heidät luokitellaan "työmarkkinoiden kolmanteen ryhmään", jonka kollektiivista järjestäytymistä EU:n kilpailulainsäädäntö ei rajoita. Suomen tulisi seurata Tanskan esimerkkiä.

Alihinnoitteluongelmaa helpottaisi myös, jos työlainsäädäntöä sovellettaisiin nykyistä laajemmin tilanteissa, joissa henkilö on sopimusteknisesti yrittäjä, mutta tosiasiallisesti palkansaajaasemassa.

Harmaa talous kuriin kotimaisin ja kansainvälisin toimin

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verojen välttely aiheuttavat suuren laskun julkiselle taloudelle ja ovat valtava rakenteellinen ongelma. Harmaan talouden on eri selvityksissä arvioitu vastaavan 5—14 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Siitä aiheutuva verovaje on merkittävä. Veropohjan tilkitseminen ja verovälttelyn hillitseminen kohentaisivat julkistalouden rahoitusasemaa, tehostaisivat markkinamekanismin toimintaa ja parantaisivat rehellisten ja pienten yritysten kilpailuasemaa.

Viime vuosina harmaan talouden vastainen toiminta on tehostunut, ja tehdyt satsaukset ovat maksaneet itsensä monin kerroin takaisin. Kuitenkin on olemassa monia kansallisia ja EU-tason toimia, joilla harmaata taloutta ja veronkiertoa pystyttäisiin hillitsemään vielä tehokkaammin.

Suomen tulisi nykyistä pontevammin edistää kattavan maakohtaisen raportoinnin, verotuksellisen tiedonvaihdon ja taloudellisten tietojen avoimuuden normeja EU:n direktiiveissä ja niiden kansallisessa toimeenpanossa. Sipilän hallituksen toimet ovat tältä osin olleet pettymys: EU:ssa ei olla ajettu kunnianhimoisia sääntöjä, ja kotimaan lainsäädännössä on menty sieltä, missä aita on matalin.

Suomen tulee myös edistää EU:ssa jälleen esiin noussutta yleistä ja yhdistettyä yhteisöveropohjaa ja varmistaa, että lopputuloksena on komission mallia parempi, aidosti yhtenäistetty järjestelmä, joka estää unionin sisäistä verovälttelyä ja -kilpailua.

Useaan kertaan torpattua hallintaerekisteröinnin laajentamista ei pidä toteuttaa. Niin sanottujen vakuutuskuorten läpinäkyvyyttä tulee lisätä ja veroedut poistaa. Valtionyhtiöt tulee omistajaohjauksella velvoittaa julkistamaan kattavat maakohtaiset veroraportointitiedot ja näyttämään näin esimerkkiä muille. Kirjaus tästä löytyy valtioneuvoston periaatepäätöksestä, mutta sitä ei käytännössä ole pantu toimeen.

Kotimaisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta keskeistä on riittävien viranomaisresurssien turvaaminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen. Vasemmistoliiton budjettivaihtoehdossa poliisin, tuomioistuinten, verottajan, ulosottolaitoksen ja syyttäjälaitoksen toimintamäärärahoja korotetaankin 10 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspoliittista linjaansa niin, että suurituloisten verokevennykset korvataan ekspansiivisemmalla finanssipolitiikalla ja pienituloisten ostovoimaa parantavilla toimilla.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus lopettaa passiivisen ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvuun johtavan politiikkansa ja tuo eduskunnan käsittelyyn välittömästi lisätalousarvion, johon sisältyvät riittävät lisätoimet työvoimapolitiikan tehostamiseksi ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin kilpailukykysopimuksesta aiheutuvien, eduskunnan päätäntävaltaan kuuluvien lakimuutosten perumiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee yritystukien kokonaisarvioinnin ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi verouudistuksen, joka suuntaa tukia ympäristölle haitallisista ja tehottomista yritystuista kohti uutta luovia yritystukia.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka korottaa työttömyysturvan ja asumistuen suojaosan 500 euroon kuussa ja laajentaa sen kattamaan palkkatulon lisäksi myös esimerkiksi pääomatulot, apurahat, palkkiot ja tekijänoikeuskorvaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pienituloisten sairausvakuutuksen päivärahamaksun keventämisestä uuden, porrastetun mallin, jossa maksua peritään täyttä osuutta vähemmän 14 000 ja esimerkiksi 25 000 euron tuloilla. Päivärahamaksun poistaminen on kannatettava esitys, mutta ehdotetussa mallissa marginaaliveroaste on kohtuuttoman suuri tulojen ylittäessä 14 000 euroa.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskuntaan 6+6+6-malliin perustuvan vanhempainvapaajärjestelmän uudistuksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää yhdessä halukkaiden työmarkkinatoimijoiden kanssa kokeilun, jolla selvitetään työajan lyhentämisen taloudelliset, hyvinvoinnilliset, työllistävät ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen lakisääteisestä 10 euron vähimmäistuntipalkasta siten, että jatkossakin palkat määrittyisivät lähtökohtaisesti työehtosopimuksissa, mutta laki määrittäisi alarajan, jota pienempää korvausta ei työntekijälle voisi maksaa.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin ryhmäkanneoikeuden laajentamiseksi siten, että ammattiliitoilla ja yleishyödyllisillä järjestöillä olisi oikeus nostaa itsenäisesti kanteita toisten puolesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin rikoslain uudistamiseksi siten, että yleissitovan tai normaalisitovan työehtosopimuksen sisältämän palkanmaksuvelvoitteen rikkominen olisi jatkossa rangaistavaa.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee palkkatukimallin, jossa 200 päivää työttömänä olleen, alle 25-vuotiaan työttömän työnhakijan tai alle 30-vuotiaan työttömän vastavalmistuneen palkkaavan työnantajan palkan sivukuluista vähennettäisiin ensimmäisenä vuonna 100 prosenttia, seuraavana vuonna 70 prosenttia ja kolmantena vuonna 30 prosenttia.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee yhdessä pienyrittäjien kanssa uudenlaisen yritystuki-instrumentin, jossa julkinen sektori kokoaisi, tuottaisi tai hankkisi yrittäjien ja itsensätyöllistäjien ilmaiseen käyttöön keskeisimmät digitaaliset työkalut.

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksesta, jonka avulla itsensätyöllistäjä voisi samanaikaisesti vakuuttaa sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo yleiseen käyttöön ennakkopäätösjärjestelmän ja selvät säännöt siitä, milloin elinkeinonharjoittaminen katsotaan päätoimiseksi ja milloin sivutoimiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin järjestäytymisoikeuden laajentamiseksi kattamaan myös itsensätyöllistäjät.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus liittää Suomen niiden maiden joukkoon, jotka valmistelevat eurooppalaista rahoitusmarkkinaveroa.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu kaikista aikeistaan osakeomistusten hallintarekisteröinnin laajentamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää kattavan ja julkisen maakohtaisen veroraportoinnin, verotuksellisen tiedonvaihdon ja taloudellisten tietojen avoimuuden normeja EU:n direktiivejä valmisteltaessa ja soveltaa niitä kansalliseen lainsäädäntöön suurimmalla direktiivien mahdollistamalla kunnianhimon tasolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa välittömästi uuden omistajapoliittisen ohjeistuksen, joka velvoittaa valtion enemmistöomisteiset yhtiöt raportoimaan julkisesti henkilöstömäärän, henkilöstökulut, liikevaihdon, voiton, maksetut ja kertyneet yhteisöverot sekä keskeiset rahoitustiedot kaikkien niiden maiden osalta, joissa niillä on tytäryhtiö tai kiinteä toimipaikka.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää EU:ssa komission yleistä ja yhdistettyä yhteisöveropohjaa ja varmistaa, että lopputuloksena on komission hiljattain esittämää mallia parempi, aidosti yhtenäistetty järjestelmä, joka estää unionin sisäistä verovälttelyä ja -kilpailua.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa riittävät viranomaisresurssit harmaan talouden, talousrikollisuuden ja aggressiivisen verovälttelyn suitsimiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kaikki keskeiset EU:n taloudellisia ulkosuhteita koskevat asiat — kuten kauppa- ja investointisopimukset — eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, antaa eduskunnalle aktiivisen roolin ja riittävästi informaatiota käsiteltävänä olevista asioista ja varmistaa, että kaikki EU:n taloudellisia ulkosuhteita koskevat kannat ovat yhteismitallisia Suomen kestävää kehitystä ja ihmisoikeuksia koskevien sitoumusten kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa Suomen pakolaiskiintiötä tuntuvasti ja varaa riittävät resurssit pakolaisten asianmukaisen kohtelun takaamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus julkistaa puolivälitarkastelun ja seuraavan kehyspäätöksen keskeiset sisällöt ennen kevään 2017 kunnallisvaaleja eikä siirrä niiden julkistamista taktisista syistä vaalien yli.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Hallitus on epäonnistunut työllisyys- ja talouspolitiikassaan, heikentänyt lyhytnäköisillä leikkauksillaan Suomen osaamisperustaa ja tulevaisuuden menestyksen edellytyksiä, kasvattanut suomalaisten eriarvoisuutta, väistellyt globaalia vastuutaan, sivuuttanut asiantuntijatiedon ja osoittanut kyvyttömyyttä perusteelliseen poliittiseen valmisteluun. Eduskunta katsoo, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

10. Omistajaohjaus

Kehitysyhtiö ja valtion omistusten myynti

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Hallitus on tekemässä suuria muutoksia valtion omistajapolitiikkaan. Osa uutta linjaa on, että valtionomistuksia vähennetään yhtiöissä, jotka valtio omistaa nykyään kokonaan tai osittain. Tätä tehtävää varten luodaan uudenlainen "kehitysyhtiö".

Valtio on ainoana omistajana, enemmistöomistajana, merkittävänä vähemmistöomistajana tai välillisenä omistajana 64 osakeyhtiössä, joista 15 on pörssiyhtiöitä. Pörssiyhtiöomistusten yhteenlaskettu markkina-arvo on reilut 18 miljardia euroa. Valtio on saanut yhtiöistään osinkotuloja ja pääomanpalautuksia vuosina 2007—2015 yhteensä noin 10,5 miljardia euroa ja osakkeiden myyntituloja samana ajanjaksona yhteensä noin 4,6 miljardia euroa.

Kehitysyhtiön (Vake oy) suoraan omistukseen siirtyisi ensi vaiheessa 2,4 miljardin euron edestä valtion omistuksia yhdeksässä yrityksessä, joista valtio on saanut noin 72 miljoonaa euroa osinkoa vuodessa. Kehitysyhtiötä on perusteltu sillä, että se voisi määriteltyjen rajojen puitteissa tehdä yrityskauppoja ja -järjestelyitä nykyistä vapaammin. Näin voitaisiin tehostaa julkisen pääoman käyttöä uuden taloudellisen toiminnan synnyttämiseen. Hallitus ei ole perustellut, mitä sellaisia omistajapoliittisia toimia kehitysyhtiö mahdollistaa, mitä valtioneuvosto ei jo nykyisin pysty tekemään eduskunnan mandaatin puitteissa. Kehitysyhtiön tulovirrat olisivat kuitenkin valtion budjettitalouden ulkopuolella, minkä voi katsoa tarkoittavan eduskunnan budjettivallan kaventumista.

Pelkona on, että kehitysyhtiöjärjestely on yksi askel kehityskulussa, jossa hallitus myy strategisesti tärkeitä ja/tai taloudellisesti järkeviä omistuksia ideologisista syistä enemmän kuin olisi perusteltua.

Terrafamen ja Talvivaaran rahoitus

Omistajapolitiikan epäselvyyttä lisää se, että samaan aikaan, kun hallitus on ilmoittanut pyrkivänsä keventämään valtion omistuksia strategisesti ei-tärkeissä yhtiöissä, on se valmis myöntämään ensi vuoden talousarviossa jälleen lisää rahaa Terrafamen tappiolliseen kaivostoimintaan Sotkamossa. Eduskuntaa edellytetään ottamaan kantaa Terrafamen pääomituksiin ensi vuoden talousarviossa riittämättömän tiedon varassa.

Talvivaaraan ja Terrafameen on tähän mennessä sijoitettu valtion rahoja yhteensä 800 miljoonaa euroa.

Hallitus on perustellut uutta pääomitusta muun muassa sillä, että yhtiön kassavirta muuttuu positiiviseksi vuonna 2018. Kassavirta ei kuitenkaan kerro riittävästi kaivoksen kannattavuudesta edes lyhyellä aikavälillä puhumattakaan pidemmän aikavälin kannattavuudesta. Siksi eduskunnan tulee saada sijoituksensa tueksi enemmän tietoa.

Valtionyhtiöiden verovastuu

Omistajapolitiikan tärkeisiin tehtäviin kuuluu myös edelläkävijyys sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti vastuullisena omistajana. Valtio voi omalla esimerkillään lähettää markkinoille voimakkaita signaaleja, jotka muuttavat toimintatapoja laajemminkin.

Tästä näkökulmasta on ongelmallista, ettei valtio-omistaja ole ollut halukas edistämään valtionyhtiöiden julkista maakohtaista verotietojen raportointia, vaikka asiasta linjattiin jo vuonna 2014 ja vaikka tavoite vahvistettiin jälleen viime kevään omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä, jossa yhteiskuntavastuu määritellään "jokaisen valtionyhtiön perusarvoksi".

Eri tunnuslukuja kattavasti erittelevää maakohtaista tilinpäätösraportointia pidetään yhtenä tärkeimmistä keinoista puuttua veropohjan murenemiseen, voittojen keinotekoiseen siirtelyyn ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Se antaa viranomaisille, kansalaisille ja tiedotusvälineille mahdollisuuden arvioida, näyttävätkö kansainvälisesti toimivat yhtiöt voittonsa eri toimimaissaan niissä tapahtuvan todellisen arvonlisäyksen mukaisesti ja maksavatko ne kussakin toimimaassaan asianmukaiset verot.

Toistaiseksi yksikään matalan verotuksen valtiossa toimiva valtionyhtiö ei kuitenkaan ole julkisessa tilinpäätöksessään raportoinut toiminnastaan näiden maiden osalta. Pääongelma on, että valtioneuvoston kanslian nykyinen ohjeistus jättää yritysten itsensä päätettäväksi, mitkä tiedot ne katsovat raportoimisen arvoiseksi. Tällöin niiden on mahdollista jättää pois juuri ne tiedot, jotka ovat tärkeimpiä vastuullisen veronmaksun ja aggressiivisen veronmaksun arvioimisen kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle kattavan selvityksen uudenlaisten omistajapoliittisten kehitysyhtiöiden todellisesta tarpeesta ja käyttötarkoituksesta ja että valtio-omistaja pidättyy myymästä sellaisia omistuksia, joilla on strategista merkitystä Suomen taloudelle ja elinkeinotoiminnan kehitykselle tai joiden tuotto ylittää Suomen valtionlainojen korkotason.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että ennen kuin Terrafamen pääomitus toteutetaan, eduskunnalle annetaan pääministerin ilmoituksella arvio Terrafamen taloustilanteesta vuoden 2018 lopussa. Pääministerin ilmoituksen tulee kattaa kassavirta-arvion ohella kaikki kannattavuuteen liittyvät taloudelliset tunnusluvut sisältäen toimintamenojen lisäksi ympäristökustannukset ja rahoituskustannukset koko kaivoksen elinkaaren ajalta.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa välittömästi uuden omistajapoliittisen ohjeistuksen, joka velvoittaa valtion enemmistöomisteiset yhtiöt raportoimaan vähintään teollisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n niin sanotun BEPS-hankkeen mukaiset tiedot julkisesti ja eritellysti kaikista maista, joissa niillä on tytäryhtiö tai kiinteä toimipaikka. Tämä tarkoittaa, että raportoinnista tulee käydä ilmi henkilöstömäärä, henkilöstökulut, liikevaihto, voitto, maksetut ja kertyneet yhteisöverot sekä keskeiset rahoitustiedot.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Suomi ei ole muusta maailmasta erillinen tyhjiö. Olemme riippuvaisia siitä, mitä ympärillämme tapahtuu, ja omilla valinnoillamme vaikutamme siihen, mihin suuntaan maailma kehittyy. Suomen tulee kantaa vastuunsa ja edistää myönteistä kehitystä myös rajojemme ulkopuolella.

Kehitysyhteistyöllä torjutaan osaltaan köyhyyttä, parannetaan ihmisoikeuksia, edistetään demokratiaa, ehkäistään konflikteja ja hillitään ilmastonmuutoksen kielteisiä vaikutuksia. Suomen kehitysyhteistyö on arvioiden valossa ollut erittäin tuloksellista ja vaikuttavaa.

Syyrian sodan laajeneminen alueelliseksi konfliktiksi on synnyttänyt erään historian suurimmista humanitaarisista kriiseistä. Ilmastonmuutoksesta aiheutuvat tulvat, äärimmäinen kuivuus ja ravintopula käyvät vuosi vuodelta suuremmiksi ongelmiksi. Pakolaisuus, köyhyys, nälkä ja sekasorto lisääntyvät.

Tässä tilanteessa kehitysyhteistyön alasajo on vastuutonta, Suomen perusarvojen vastaista ja ulkopoliittiset tavoitteemme huomioiden epäjohdonmukaista. Sipilän hallitus on kuitenkin karsinut kehitysyhteistyötä rajusti.

Viime vuoden äkkiarvaamatta ja ilman kunnon valmistelua toteutetut 400 miljoonan euron leikkaukset ovat johtaneet useiden menestyksekkäiden hankkeiden ennenaikaiseen päättymiseen, koskettaneet satojatuhansia hyödynsaajia ja heikentäneet Suomen kansainvälistä mainetta. Samalla olemme irtautuneet pohjoismaisesta arvoyhteisöstä. Muissa Pohjoismaissa pidetään itsestään selvänä, että maailman köyhyyden torjuminen on myös rikkaiden maiden velvollisuus.

Myös kehitysyhteistyön laatu, painopisteet ja toimintatavat ovat muuttumassa nopeasti. Yhä enemmän huomiota ja voimavaroja saavat erilaiset yksityisen sektorin hankkeet, kun taas perinteisempien toiminnanmuotojen osuutta supistetaan. Yksityisen sektorin kehitys on tärkeää. Huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että yksityisen sektorin hankkeisiin sovelletaan vakiintuneita kehitysyhteistyön avoimuuteen ja tuloksellisuuteen liittyviä standardeja, että kyse on aidosta edunsaajalähtöisestä toiminnasta eikä kehitysyhteistyöksi naamioidusta vientituesta ja että vähiten kehittyneiden maiden ja kaikista köyhimpien ihmisten saama tuki ei vähene, kun resursseja kohdennetaan aiempaa enemmän markkinavetoisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 24.30.66 lisätään 235 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Eduskunta edellyttää, että hallitus korottaa Suomen kehitysyhteistyömäärärahoja vuosittain huomattavasti niin, että saavutamme kohtuullisella aikavälillä kansainvälisten sitoumustemme mukaisen 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden. Huomattava osuus rahoituksesta tulee kohdentaa kansalaisjärjestöille. Ilmastorahoituksen tulee olla lisäystä kehitysyhteistyöhön nähden.

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdentaa kaikesta kehitysyhteistyöstään vähintään 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuuden kaikkein köyhimmille eli niin sanotuille LDC-maille kansainvälisten sitoumuksien mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei raportoi pakolaisten tai turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta Suomessa syntyviä kuluja, kehitysmaista Suomeen tulevien opiskelijoiden kuluja tai kehitysmaille annettavia velkahelpotuksia osana virallista kehitysyhteistyötään.

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Samalla kun varsinaisesta kehitysyhteistyöstä on leikattu, kehitysrahoituslaitos Finnfundin pääomaa on lisätty huomattavasti. Tälle vuodelle Finnfundin pääomaa korotettiin 100 miljoonalla eurolla, vaikka se oli itse pyytänyt huomattavasti vähemmän ja vaikka sijoitusten kohteisiin, avoimuuteen ja periaatteisiin on liittynyt puutteita. Ensi vuodelle hallitus on ohjaamassa Finnfundille jälleen 10 miljoonaa euroa lisää.

Finnfundin kaltaisilla julkisilla kehitysrahoituslaitoksilla on oma paikkansa ja tehtävänsä, mutta nykytilanteessa uutta pääomitusta ei voi pitää perusteltuna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.88 vähennetään 10 000 000 euroa.

89. Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus aikoo kohdentaa 130 miljoonaa euroa "kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin". Näiden rahojen käyttötarkoituksesta, kohdentumisesta, seurannasta ja vaikutusten monitorointitavoista on saatavilla hyvin vähän tietoa. Siten on epäselvää, käytetäänkö finanssisijoitukset Suomen kehitysyhteistyötavoitteiden ja -periaatteiden mukaisesti.

Demokratian ja hyvän hallintotavan näkökulmasta on ongelmallista, että eduskunnan tulee vuoden 2017 talousarvion käsittelyn yhteydessä antaa hyväksyntänsä näin suurelle määrärahalle vaillinaisen informaation varassa.

Kun varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat ovat poikkeuksellisen alhaisella tasolla, merkitsee finanssisijoitusten voimakas kasvattaminen sitä, että Suomen kehitysyhteistyössä markkinaehtoisten toimien ja rahoituslaitosten suhteellinen osuus korostuu huomattavasti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 32

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle välittömästi selvityksen kehitysyhteistyön finanssisijoitusten käyttötarkoituksesta ja kohdennuksesta sekä siitä, kuinka niiden osalta varmistetaan yleisten kehitysavun tuloksellisuuteen ja avoimuuteen liittyvien kriteereiden toteutuminen. Jatkossa tämän tiedon tulee olla eduskunnan käytettävissä talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verojen välttely aiheuttavat suuren laskun julkiselle taloudelle ja ovat valtava rakenteellinen ongelma.

Harmaan talouden on eri selvityksissä arvioitu vastaavan 5—14 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Siitä aiheutuva verovaje on merkittävä. Veropohjan tilkitseminen ja verovälttelyn hillitseminen kohentaisi julkistalouden rahoitusasemaa, tehostaisi markkinamekanismin toimintaa ja parantaisi rehellisten ja pienten yritysten kilpailuasemaa.

Viime vuosina harmaan talouden vastainen toiminta on tehostunut, ja tehdyt satsaukset ovat maksaneet itsensä monin kerroin takaisin. Kuitenkin on olemassa monia kansallisia ja EU-tason toimia, joilla harmaata taloutta ja veronkiertoa pystyttäisiin hillitsemään nykyistä tehokkaammin.

Kotimaisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta keskeistä on riittävien viranomaisresurssien turvaaminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen. Valitettavasti panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat kokonaisuutena kääntyneet laskuun ja jäävät riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä. Valtioneuvoston vuonna 2016 hyväksymä harmaan talouden vastainen strategia ja toimenpideohjelma eivät aiemmasta ohjelmasta poiketen sisällä merkittäviä resurssipanostuksia.

Tehokas talousrikostorjunta edellyttää, että verohallinnon, poliisin, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinten sekä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan määrärahoja korotetaan.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tuomioistuinten ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen on merkittävä ongelma, joka korostuu erityisesti suuremmissa yleisissä tuomioistuimissa. Jutturuuhkaa on turvapaikkahake-

muksista jätettävien valitusten vuoksi odotettavissa myös Helsingin hallinto-oikeuteen tai mahdollisesti useampiin hallinto-oikeuksiin, mikäli hallituksen suunnitelmat näiden valitusten käsittelyn hajauttamisesta toteutuvat. Yleisiä tuomioistuimia kuormittavat erityisesti laajat talousrikoksia koskevat oikeudenkäynnit.

Esitettyä laajemmat resurssit edistäisivät jutturuuhkan purkamista ja lyhentäisivät oikeudenkäyntien kestoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.10.03 lisätään 2 000 000 euroa harmaan talouden torjuntaan ja tuomioistuinten käsittelyruuhkan helpottamiseen.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan tehokas ja riittävästi resursoitu toiminta ennaltaehkäisee osaltaan talousrikollisuutta ja harmaata taloutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.20.01 lisätään 1 000 000 euroa ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjuntatyö on syyttäjälaitoksessa ollut tuloksellista. Talousrikossyyttäjien ajamissa harmaan talouden rikosoikeudenkäynneissä valtiolle konfiskoitu rikoshyöty on ollut viime vuosina noin sata miljoonaa euroa vuodessa, mikä tekee panos-tuotossuhteesta valtiontalouden kannalta erittäin hyvän.

Käytännössä kyse on törkeistä vero-, velallisen ja kirjanpitorikoksista, joissa talousrikostutkinnan tehokkuus riippuu olennaisesti siitä, missä määrin syyttäjälaitos kykenee hoitamaan käsiteltäväksi valmistuvia juttuja. Lisärahoitus syyttäjälaitokselle harmaan talouden torjuntaan vahvistaisi rikosvastuun toteutumista ja toisi myös lisätuloja valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.30.01 lisätään 1 000 000 euroa syyttäjälaitoksen toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verojen välttely aiheuttavat suuren laskun julkiselle taloudelle ja ovat valtava rakenteellinen ongelma. Harmaan talouden on eri selvityksissä arvioitu vastaavan 5—14 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Siitä aiheutuva verovaje on merkittävä.

Veropohjan tilkitseminen ja verovälttelyn hillitseminen kohentaisi julkistalouden rahoitusasemaa, tehostaisi markkinamekanismin toimintaa ja parantaisi rehellisten ja pienten yritysten kilpailuasemaa. Harmaan talouden torjunta on tuonut valtiolle tuloja moninkertaisesti siihen panostettuihin voimavaroihin nähden.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta keskeistä on riittävien viranomaisresurssien turvaaminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen. Valitettavasti panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat kokonaisuutena kääntyneet laskuun ja jäävät riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä.

Aiemmin poliisin määrärahoissa oli erillismomentti harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan. Vuoden 2016 budjetissa sen suuruus oli 6,4 miljoonaa euroa. Erillisrahoituksella viranomaiset ovat pystyneet pitämään harmaaseen talouteen kohdistuvat torjuntatoimet tähän asti kohtuullisella tasolla muista voimavaraleikkauksista huolimatta. Nyt erillinen momentti on kuitenkin poistettu.

Kehyksissä poliisille annettu lisäraha (2017: 5 milj. euroa, 2018 ja 2019: 10 milj. euroa) on korvamerkitty osittain harmaan talouden torjuntaan ja osin automaattiseen liikennevalvontaan. Harmaan talouden torjuntaresurssit ovat siis selkeästi laskemassa. Lisäksi on huomioitava, että valtaosa harmaan talouden torjunnan resursseista tulee poliisin perusrahoituksesta, jota ollaan myös tulevina vuosina merkittävästi leikkaamassa. Tämä ei voi olla näkymättä myös harmaan talouden torjunnassa.

Raskaan liikenteen valvonta

Liikkuvan poliisin lakkauttaminen on ollut virhearvio. Viime vuonna kuolemaan johtaneet liikenneonnettomuudet lähtivät voimakkaaseen kasvuun. Niitä oli yli 40 enemmän kuin vuonna 2014. Lisäksi liikennealalla toimivat järjestöt ja poliisit ovat kertoneet, että raskaan liikenteen valvonta Suomen teillä on vähentynyt liikkuvan poliisin lakkauttamisen jälkeen. Liikenteeseen ja sen valvontaan erikoistuneella poliisilla on sellaista ammattitaitoa, jota ei paikallispoliisilta voi edellyttää. Ammattitaitoa vaatii esimerkiksi kuljettajien ajo- ja lepoaikojen valvonta. Liikentees-

sä on oltava riittävästi viranomaisia, joilla on tarvittava osaaminen ajo- ja lepoaikapiirtureiden tarkistamiseen.

Tällä hetkellä pakettiautoissa ja rekoissa täytyy olla aina mukana liikennelupa, kuljetuslupa, kuljettajatodistus ja rahtikirja. Nämä pitää pystyä esittämään joko paperisina tai sähköisinä, jos poliisi tai tulli niitä pyytää. Näiden säädösten tarkoitus on varmistaa, että kuljetukset ovat laillisia ja kabotaasisäännösten mukaisia. Nyt nämä vaatimukset on poistettu hallituksen esityksestä. Suomen teillä kulkee ulkomaalaisia rekkoja, joiden kunto ja kuormaus eivät vastaa suomalaisen lain vaatimuksia. Tämän lisäksi kuljetusten valvonta on siirretty poliisilta ja tullilta Trafille. Trafilla ei ole riittäviä resursseja ja kokemusta tällaiseen valvontaan.

Raskaan liikenteen valvontaan tarvitaan erityisosaamista ja ammatillisia taitoja. Erillisellä yksiköllä olisi paremmat mahdollisuudet valvoa kattavasti raskasta liikennettä sekä myös kabotaasiliikennettä. Tällä hetkellä poliisin resurssit eivät riitä valvomaan raskasta liikennettä riittävän kattavasti. Erillisen valvontayksikön perustaminen lisäisi koko liikenteen turvallisuutta Suomen maanteillä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 26.10.01 lisätään 4 000 000 euroa harmaan talouden torjuntaan ja 5 000 000 euroa raskaan liikenteen valvontayksikön perustamiseen.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden tavoin rajavartiolaitos on viime vuosina joutunut voimakkaasti uudistamaan hallintorakenteitaan ja sopeuttamaan toimintaansa ahtaisiin taloudellisiin raameihin, mikä on pakottanut rajavartiolaitoksen supistamaan toimintaansa.

Sopeuttamistoimet uhkaavat muun muassa Turun helikopteritukikohdan huonon sään toimintavalmiutta, jota ollaan laskemassa luopumalla lennonjohtopalveluista. Käytännössä Rajavartiolaitos lakkaisi ostamasta lähilennonjohtopalvelua Finavialta, minkä johdosta Turun lentokenttä olisi jatkossa kiinni yöaikaan. Muutoksella olisi vaikutuksia meripelastustoimintaan saaristossa, ja se tekisi määrätyissä olosuhteissa ja tietyillä alueilla meripelastustehtävien suorittamisen mahdottomaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 26.20.01 lisätään 1 000 000 euroa rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

40. Maahanmuutto

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Maailmassa on yli 65 miljoonaa pakolaista, enemmän kuin koskaan aiemmin. Heistä 86 prosenttia on kehitysmaissa. Nykyinen epäsuhta vastuun jakautumisessa näkyy Syyrian pakolaistilanteessa. YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n mukaan Syyrian sisällissota on johtanut suurimpaan humanitaariseen kriisiin sitten toisen maailmansodan.

Lähes viisi miljoonaa syyrialaista on joutunut pakenemaan naapurimaihin. Yksin Turkissa on paossa 2,5 miljoonaa syyrialaista. Libanonissa, joka on Suomen kokoinen maa, joka viides asukas on syyrialainen pakolainen. Vuoden 2016 puolivälissä hallitukset olivat luvanneet alle puolet niistä varoista, joita apujärjestöt tarvitsisivat syyrialaispakolaisten auttamiseen. Lisärahoitus on tärkeää, mutta erittäin kipeästi tarvittaisiin myös pakolaisten uudelleensijoittamista naapurivaltioista. Hätä ja pakolaisten avuntarve ei rajoitu Syyriaan: muualla maailmassa on miljoonia pitkäaikaisista konflikteista tai ihmisoikeusloukkauksista kärsiviä.

Laillisten reittien puute lisää ihmissalakuljetusta. Luomalla laillisia reittejä voidaan tehdä maahanmuutosta myös hallitumpaa ja viedään pohja ihmissalakuljetukselta. Yksi konkreettinen keino auttaa sotaa ja vainoa pakenevia ja kaikkein haavoittuvimpia ihmisiä on nostaa pakolaiskiintiötä.

Humanitaarisen kriisin paheneminen ei kuitenkaan ole vaikuttanut pysyvästi Suomen kiintiöön. Vuodesta 2001 alkaen se on ollut 750 henkilöä vuodessa. Käytännössä tästä suurin osa vastaanotetaan EU:n yhteisten sopimusten kautta. Vuosina 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötä nostettiin väliaikaisesti 300:lla hengellä. Nyt tämäkin väliaikainen kasvu on leikattu pois. Esimerkiksi naapurimaamme Ruotsi ja Norja ovat nostaneet kiintiöitään, jotka jo ennestään olivat selvästi Suomea suurempia.

Useat hallituksen ministerit ovat todenneet julkisuudessa, että pakolaiskiintiötä voitaisiin kasvattaa huomattavastikin, "kunhan turvapaikanhakijatilanne saadaan ensin hallintaan". Nyt tilanne on hallinnassa. Suomeen arvioidaan saapuvan vuonna 2016 kolmannes vähemmän turvapaikanhakijoita kuin mitä oli ennakoitu ja viidennes siitä, mitä vuonna 2015.

Suomen on reagoitava humanitaariseen kriisiin kasvattamalla pakolaiskiintiön kokoa 2 500 henkeen. Tällöin myös vastaanottotoimintaan on varattava lisärahaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 26.40.21 lisätään 900 000 euroa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamiseen pakolaiskiintiön nostamiseksi 750 hengestä 2 500 henkeen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

Talouspolitiikan valmistelu

Hallitus valmistelee keskeiset Suomen talouspolitiikkaa koskevat linjaukset valtiovarainministeriön tekemien kustannus- ja vaikutuslaskelmien pohjalta. Valtiovarainministeriön ennusteet hallituksen politiikkatoimien kasvu-, työllisyys- ja muista yhteiskunnallisista vaikutuksista esitetään eduskunnalle ja yleisölle eräänlaisina totuuksina tulevasta kehityksestä ilman, että ennusteiden perusteina käytettyjä oletuksia avattaisiin.

Koska tulevaisuutta koskevien mallinnusten tulokset riippuvat keskeisesti niiden taustalla olevista teorioista, oletuksista ja painotuksista, tulisi hallituksen avata näitä perusteita kattavasti ja mahdollisimman yleistajuisesti talousarvioesitystensä yhteydessä. Tällöin hallituksen talouspoliittisia valintoja ja väittämiä olisi mahdollista arvioida kriittisesti ja erilaisiin vaihtoehtoihin suhteuttaen. Tämä mahdollistaisi myös laadukkaamman poliittisen keskustelun.

Terrafame Oy:n valtiontakaus

Hallitus haluaa myöntää jälleen 100 miljoonaa euroa lisää rahaa Terrafame Oy:n tappiolliseen kaivostoimintaan Sotkamossa. Talvivaaraan ja Terraframeen on tähän mennessä sijoitettu valtion rahoja yhteensä jo 800 miljoonaa euroa. Pääomituksen lisäksi Terrafamelle myönnetään myös 107 miljoonaan euron valtiontakaus ympäristönsuojelulain edellyttämien vakuuksien vastavakuudeksi.

Hallitus on perustellut uutta pääomitusta muun muassa sillä, että yhtiön kassavirta muuttuu positiiviseksi vuonna 2018. Kassavirta ei kuitenkaan kerro riittävästi kaivoksen kannattavuudesta edes lyhyellä aikavälillä puhumattakaan pidemmän aikavälin kannattavuudesta.

On erittäin ongelmallista, että eduskuntaa edellytetään ottamaan kantaa Terrafamen pääomitus- ja lainapäätökseen ja tehtaan ylös- tai alasajoon ilman, että eduskunnan käytettävissä on riittävää tietoa yhtiön liiketoiminnallisesta ja ympäristötilanteesta. Käytettävissä olevan informaation valossa on mahdotonta tehdä perusteltua arviota yhtiön tulevaisuudennäkymistä. Viittaamme tältä osin pääluokan 23 alla esittämäämme vastalauseen lausumaehdotukseen 26.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 33

> Eduskunta edellyttää, että hallitus julkistaa keskeisten esitystensä taustaoletukset ja laskentaperusteet kattavasti ja kansantajuisesti talousarvioesitysten ja julkisen talouden suunnitelmien yhteydessä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Verohallinto on keskeisessä roolissa sekä kotimaisen että rajat ylittävän talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa. Edellisinä vuosina tehdyt panostukset, jotka ovat johtaneet muun muassa erillisen harmaan talouden selvitysyksikön perustamiseen ja yritysten kansainvälisen siirtohinnoittelun väärinkäytösten aiempaa parempaan tutkimiseen, ovat maksaneet itsensä takaisin lisääntyneiden verotulojen muodossa. Verohallinnossa on Suomessa ainutlaatuista osaamista monimutkaisten rahoitusjärjestelyiden ja verosuunnittelumenetelmien analysoimiseksi.

Tämä huomioiden on valitettavaa, ettei valtioneuvoston vuonna 2016 hyväksymä harmaan talouden vastainen strategia ja toimenpideohjelma sisällä merkittäviä uusia toimintaresursseja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.01.lisätään 2 000 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Varhaiskasvatus

Sipilän hallitus on heikentänyt varhaiskasvatuksen laatua suurentamalla ryhmäkokoja sekä rajaamalla subjektiivista päivähoito-oikeutta osa-aikaiseksi perheissä, joissa toinen vanhempi on kotona hoitamassa lasta tai työttömänä.

Tämä on erittäin lyhytnäköistä politiikkaa. Päiväkodissa lapset oppivat sosiaalisia taitoja, itseilmaisua ja yhdessä toimimista. Tutkimusten mukaan varhaiskasvatus tasoittaa perhetaustoista aiheutuvia eroja ja luo perustan myöhemmälle hyvinvoinnille.

Vanhustenhoito

Vanhustenhoidon puutteista puhutaan paljon. Usein syynä ongelmiin on henkilöstön riittämätön määrä. Kun töitä on liikaa, heikentää se sekä vanhusten että hoitohenkilökunnan hyvinvointia.

Vanhuspalveluiden vaikeasta tilanteesta huolimatta hallitus oli päättänyt säästää ensi vuonna 6,3 miljoonaa euroa supistamalla vanhainkotien ja tehostetun palveluasumisen henkilömitoitusta. Hallitus veti esityksensä viime hetkellä pois kovan kritiikin seurauksena, mutta se aikoo pyrkiä kompensoimaan henkilömitoituksen säilyttämisestä aiheutuvat kustannukset leikkaamalla muualta. Tämä tarkoittanee esimerkiksi hoidon laadusta tai henkilökunnan pätevyysvaatimuksista tinkimistä.

Sama seuraus on vanhuslain tehtävien karsimisella, jolla tavoitellaan 6,9 miljoonan euron säästöä. Vanhustyöhön erikoistunut vastuutyöntekijä, joka tuntisi vanhuksen yksilöllisen elämänti-

lanteen ja tarpeet, poistetaan laista. Tästä kärsivät eniten heikoimmassa asemassa olevat ja yksinäiset vanhukset. Vanhustyön osaamisen vaatimuksia yksiköissä lasketaan, vaikka hyvä osaaminen on edellytys paitsi hyvälle hoidolle myös hyvälle johtamiselle ja palveluiden kehittämiselle — mitkä taas mahdollistavat vaikuttavan, kustannustehokkaan toiminnan.

Valtionosuusleikkaus johtaa siihen, että kokonaisleikkaus ns.vanhuspalvelulain kustannuksiin on yhteensä lähes 53 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu vanhuuspalveluiden laadun heikkenemiseen johtavat suunnitelmansa ja varaa kuntien valtionosuuksiin riittävät määrärahat vanhuspalveluiden hoidon parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 35

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varhaiskasvatuksen hoitajamitoituksen parantamiseksi ja subjektiviisen päivähoito-oikeuden turvaamiseksi. Kaikille 3—5-vuotiaille tulee taata 15 tuntia maksutonta varhaiskasvatusta viikossa.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Suomessa on erilaisia yritys- ja elinkeinotukia usean miljardin euron edestä. Valtioneuvoston viime vuonna teettämän selvityksen mukaan suoria yritystukia jaetaan vuosittain noin 1,3 miljardilla ja yritysten toimintaan vaikuttavia verotukia 6 miljardilla.

Monet tuet ovat tarpeen taloudellisen kasvun, kilpailukyvyn tai rakennemuutoksen edistämisen näkökulmasta. Jotkut tukimuodot voivat palvella jotakin muuta yhteiskunnallista tavoitetta. Kaikkia tukia ei kuitenkaan voi uskottavasti perustella millään argumentilla. Edellisen hallituksen teettämä selvitys identifioi 850 miljoonan euron edestä sellaisia yritystukia, jotka ovat "rakennemuutosta hidastavia tai muuten haitallisia".

Paljon keskustelua ovat herättäneet energiaintensiivisen teollisuuden satojen miljoonien eurojen tuet. Esimerkiksi energiaveronpalautukset, joiden määrä on yli kymmenkertaistunut vuoden 2011 tasosta, eivät Vattin tutkimuksen mukaan ole parantaneet kilpailukykyä. Sen sijaan ne poistavat kannustimet vähäpäästöisempien ratkaisuiden etsimiseen ja ovat pois muista julkisista toiminnoista. Myös hallituksen kaavaileman uuden päästökauppakompensaatiotuen tarve on nykytilanteessa kyseenalainen.

Kestävän rakennemuutoksen ja tulevaisuuden kilpailukyvyn näkökulmasta ongelma on, että suuri osa yritystuista kohdistuu suurille, vanhoille yrityksille eikä kannusta riittävästi innovoimaan uutta. Tutkimuksen ja tuotekehityksen tukia on leikattu samalla, kun verotukia on lisätty.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Yritystukijärjestelmää tulee uudistaa niin, että se tukisi kansantaloutemme pitkän ajan kilpailukykyä, kestävää rakenneuudistusta ja työllisyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 36

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi esityksen energiaintensiivisen teollisuuden verotuen keventämiseksi esimerkiksi puoleen sen nykytasosta.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Laadukas, kattava ja maksuton koulutusjärjestelmä, yliopistoissa ja erikoislaitoksissa tehtävä tutkimus sekä yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta muodostavat kokonaisuuden, jonka varassa Suomen menestys lepää.

Varhaiskasvatus rakentaa sosiaalisten taitojen pohjan, peruskoulu valmistaa oppimaan ja opettaa ajattelemaan, toinen aste tarjoaa yleissivistystä ja antaa perusvalmiudet työelämään, korkeakouluissa kasvaa asiantuntijoita. Hyvä koulutus antaa edellytykset elinikäiselle oppimiselle.

Talousarvioesityksessään vuodelle 2017 hallitus jatkaa vastakkaisista lupauksistaan huolimatta koulutusvastaista linjaansa. Jo nyt koulutusleikkaukset ovat aiheuttaneet mittaamatonta vahinkoa koulutukselliselle tasa-arvolle sekä koulutuksen laadulle ja saatavuudelle. Tuhoisin elementti hallituksen leikkauksissa on niiden sattumanvaraisuus — perustana ei ole koulutuspoliittista kokonaisnäkemystä eikä juurikaan vaikutusten arviointia.

Suomi tarvitsee syy-seuraussuhteita tunnistavan koulutus- ja tutkimusstrategian. Strategian tulisi kattaa kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Siinä tulisi huomioida myös koulutuksen ja tutkimuksen merkitys talouden kehittymiselle ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on esittänyt koulutusleikkausten perumista. Ensi vuodelle kohdennetut ammatillisen koulutuksen leikkaukset yhdessä aiemman nuorisotakuun romuttamisen kanssa lisäävät koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. Opintotuen leikkaukset heikentävät ihmisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Kilpailukykysopimuksen nimissä tehdyt uudet leikkaukset korkeakoulutuksesta heikentävät sen laatua entisestään.

Kaiken kaikkiaan koulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Se vaikeuttaa myös hallituksen tavoittelemaa työllisyysasteen nousua ja talouskasvua. Vasemmistoliitto haluaa turvata jokaiselle laadukkaan opinpolun tarhasta aina tohtoriksi asti.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

10. (29.10 ja 30, osa) Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Peruskoulu eriarvoistuu. Oppimistulokset ovat laskeneet ja sekä alueelliset että sukupuolten väliset erot ovat kasvaneet. Entistä harvempi oppilas saavuttaa perusopetuksen vähimmäistavoitteet ja entistä useampi tarvitsee tehostettua opetusta tai erityistukea. Myös koulussa viihtyminen on vähentynyt, eikä oppilaiden motivaatio ole entisellä tasolla. Vanhempien koulutustausta vaikuttaa aiempaa enemmän lasten oppimistuloksiin kaikissa aineissa.

Suomalaisen peruskoulujärjestelmän vahvuus on siinä, että jokaisella taustasta riippumatta on ollut oikeus laadukkaaseen opetukseen. Tämä näkyy siinä, että väestön keskimääräinen opintaso on ollut kansainvälisesti poikkeuksellisen korkea. Tästä on pidettävä kiinni. Pienemmät opetusryhmät mahdollistavat yksilöllisen opetuksen ja oppilaiden erityistarpeiden huomioimisen. Myös uusi opetussuunnitelma painottaa yksilöllisiä oppimispolkuja, mikä edellyttää, että opetushenkilökuntaa on riittävästi.

Tässä tilanteessa on huolestuttavaa ja valitettavaa, että hallitus on lyhytnäköisyydessään leikannut peruskoulujen ryhmäkoon pienentämiseen ja koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseen tarkoitettua rahoitusta. Vasemmistoliitto haluaa katkaista negatiivisen kierteen ja varmistaa, että suomalainen peruskoulu on jatkossakin maailman paras.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.30 lisätään 30 000 000 euroa ryhmäkokojen pienentämiseen ja perusopetuksen laadullisen tasa-arvon parantamiseen.

20. (29.20 ja 30, osa) Ammatillinen koulutus

30. (29.20.30, 30.31, 32 ja 51) Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta leikataan ensi vuonna 190 miljoonaa euroa. Säästö toteutetaan määräämällä oppilasmuotoisen ammatillisen perusopetuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä 12,5 prosenttia järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Säästö kohdennetaan kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtionosuusprosenttia muuttamalla.

Kuntien on haettava säästöjä pienentämällä opiskelijamääriä ja/tai vähentämällä henkilökuntaa.

Laskennallisesti leikkaussumma vastaisi 18 000 aloituspaikan vähentämistä. Heikommin peruskoulussa pärjänneet nuoret eivät silloin pääsisi edes ammatilliseen koulutukseen sisään. Nuorisotakuun hallitus on jo käytännössä lopettanut. Näiden toimien seurauksena yhä suurempi joukko nuoria jää pelkän peruskoulun varaan ja syrjäytymisuhan alle.

Henkilökunnan karsimisesta seuraa ainakin kaksi asiaa: ryhmäkoot suurenevat ja lähiopetus vähenee. Ylisuuret ryhmäkoot heikentävät oppimista erityisesti kädentaitoja vaativissa opinnoissa. Lisäksi suuret ryhmäkoot ovat turvallisuusriski. Lähiopetuksen väheneminen karsii työryhmätyöskentelyä. Etenkin nuorten opiskelijoiden kohdalla ryhmään kuuluminen kuitenkin tukee opintojen etenemistä. Erityisen tärkeää se on maahanmuuttajien koulutuksessa ja kotoutuksessa. Ryhmätyöskentely on tärkeää myös sosiaalisten taitojen kehittymisessä.

Osassa kunnista ei tulla toteuttamaan hallituksen kaavailemia säästöjä. Esimerkiksi Helsingin sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja on todennut julkisuudessa, että säästöjä on mahdotonta toteuttaa lasten ja nuorten määrän lisääntyessä. Näin säästöt aiheuttavat koulutuksellista epätasa-arvoa maassamme, kun osassa kunnista niitä toteutetaan ja osassa ei.

Aikana, jolloin teollistaloudellinen toimintaympäristö muuttuu rajusti, on ajantasainen ja laadukas ammatillinen koulutus äärimmäisen tärkeää paitsi opiskelijoiden niin koko Suomen kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo vuoden 2017 lisätalousarviossa eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka kumoaa ammatilliseen koulutukseen kohdistetun 190 000 000 euron leikkauksen ja varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän rahoituksen.

33. (29.30.33) Nuorten aikuisten osaamisohjelma (arviomääräraha)

Edellisellä hallituskaudella luotiin nuorten yhteiskuntatakuu nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportissa todettiin, että nuorisotakuun toteutuksen on oltava pitkäjänteistä, alueellisesti kattavaa ja ulotuttava kaikkiin nuoriin, myös maahanmuuttajiin.

Osana nuorisotakuuta on toteutettu nuorten aikuisten osaamisohjelma, jossa 20—29-vuotiaiden, pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten on ollut mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot on suoritettu näyttötutkintoina. Näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta on järjestetty oppilaitoksissa ja oppisopimuskoulutuksena.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma on saavuttanut vakuuttavia tuloksia, ja sitä olisi syytä jatkaa. Hallitus on kuitenkin ajamassa ohjelmaa alas. Tälle vuodelle rahoituksesta leikattiin 20 miljoonaa euroa. Vuoden 2017 budjetissa hallitus aikoo viedä 12,2 miljoonaa lisää, mikä vastaa kolmannesta nuorten aikuisten osaamisohjelman jo supistetuista määrärahoista.

Kaikille tulisi turvata mahdollisuus vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Se on edellytys myös työllisyysasteen nostolle ja syrjäytymisen ehkäisemiselle.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.33 lisätään 20 000 000 euroa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan.

40. (29.40 ja 30, osa) Korkeakouluopetus ja tutkimus

50. (29.40.50 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Vuonna 2015 yliopistolakia muutettiin hallituksen esityksestä väliaikaisesti siten, että vuosina 2016—2019 yliopistoille osoitettavaa talousarvion määrärahaa ei koroteta yliopistoindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Opetus- ja kulttuuriministeriön laskelman mukaan indeksien korottamatta jättämisen vaikutus yliopistoille on noin 15 miljoonaa euroa vuonna 2017. Vasemmistoliitto vastustaa indeksileikkausta.

Tämä ns. yliopistoindeksien jäädyttäminen on kuitenkin vain yksi nykyhallituksen yliopistoihin kohdistamista leikkauksista. Tälle vuodelle korkeakoulujen perusrahoituksesta vietiin pysyvästi 50 miljoonaa euroa.

Päinvastaisista lupauksista huolimatta yliopistoilta ollaan myös vuoden 2017 budjetissa leikkaamassa lisää, kun kilpailukykysopimuksen tuomat säästöt otetaan niiltä pois. Tätä perustellaan sillä, että kilpailukykysopimus alentaa yliopistojen henkilöstökustannuksia siten vähentäen valtion rahoituksen tarvetta. Sopimuksessa rahoitusvastuu kuitenkin kohdistetaan julkisen sektorin työnantajille. Yliopistot eivät ole yliopistolain eivätkä kilpailukykysopimuksen periaatteiden mukaan julkisen sektorin työnantajia. Tälle leikkaukselle ei siten ole perusteita.

Hallituksen päätökset ovat rapauttaneet yliopistojen perustoimintoja ja johtaneet massiivisiin irtisanomisiin, erityisesti Helsingin yliopistossa. Yliopistolaitoksen sisältä on arvioitu irtisanomisten vaikuttavan yliopistojen kykyyn uudistua ja uudistaa yhteiskuntaa. Edellytykset laadukkaan perustutkimuksen tekemiseen ovat heikentyneet. Vallitsevassa työllisyystilanteessa irtisanomiset ovat aina myös henkilökohtaisia tragedioita.

Yliopistoilla on yhteiskunnallisia velvoitteita myös opiskelijoitaan kohtaan. Opetuksen laatu ja tarjonta kärsivät leikkauksista. Hallinnon vähentäminen vähentää samalla opiskelijan opintojen ohjauksen ja muun opintoneuvonnan määrää. Koulutuksen muutosten seuraukset näkyvät vasta pitkän ajan kuluttua, ja siksi koulutuksen kehittäminen edellyttää pitkäjänteisyyttä.

Hallituksen esittämä pääomittaminen ei korvaa leikkauksia yliopistojen budjettirahoitukseen. Pääomittamisella haetaan pitkän tähtäimen tuottoja, jotka eivät vaikuta yliopistojen tämänhetkiseen heikkoon tilanteeseen. Lisäksi pääomittamissummien pitäisi olla miljardiluokkaa, jotta leikkauksia saataisiin edes osittain korvatuksi. Pääomituksen sitominen rakenteelliseen kehittämiseen voi myös tarkoittaa uutta tapaa vahvistaa tutkimuksen poliittista ohjausta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 78 900 000 euroa yliopistojen toimintaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

(52.) Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Osana korkeakoulutuksen kurjistuspakettiaan hallitus aikoo lakkauttaa Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkimaksujen kompensaation. Tämä tarkoittaa, että yliopistojen rahoituksesta lähtee kertaheitolla yli 30 miljoonaa euroa. Nykyisessä, muutenkin erittäin vaikeassa tilanteessa toimenpide on kohtuuton. Vasemmistoliiton mielestä apteekkikompensaatio tulisi säilyttää ennallaan tai korvata täysimääräisesti perusrahoituksen kautta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentti 29.40.52 palautetaan talousarvioon ja että sille lisätään 31 700 000 euroa Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan.

55. (29.40.55 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Vuonna 2015 ammattikorkeakoululakia muutettiin hallituksen esityksestä väliaikaisesti siten, että vuosina 2016—2019 ammattikorkeakouluille osoitettavaa talousarvion määrärahaa ei koroteta ammattikorkeakouluindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Opetus- ja kulttuuriministeriön laskelman mukaan indeksien korottamatta jättämisen vaikutus ammattikorkeakouluille on noin seitsemän miljoonaa euroa vuonna 2017.

Indeksien jäädyttäminen on vain yksi nykyhallituksen ammattikorkeakouluihin kohdistamista leikkauksista. Aiemmin tehdyn päätöksen perusteella hallitus leikkaa ammattikorkeakouluilta 25 miljoonaa euroa vuosittain korkeakouluverkon rationalisoinnin perusteella. Kilpailukykysopimuksen seurauksena ammattikorkeakoulujen rahoitusta pienennetään noin kolme prosenttia vuosina 2017—2019. Vuoden 2017 budjetissa vaikutus on noin 6,9 miljoonaa euroa.

Nämä leikkaukset rampauttavat jo aiemmin talousvaikeuksista kärsineiden ammattikorkeakoulujen toimintaa, heikentävät opetuksen laatua ja tarjontaa sekä opintojen ohjausta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.40.55 lisätään 39 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toimintaan.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Hallituksen talousarvioesityksessä korkea-asteen opiskelijoiden kuukausittaisesta opintorahasta leikataan reilu neljännes. Samalla tukiaika lyhenee kymmenellä kuukaudella. Nämä leikkaukset ovat opiskelijan näkökulmasta täysin kohtuuttomia.

Opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen tulee todennäköisesti lisäämään opiskelun aikaista työssäkäyntiä ja toiselta asteelta valmistuvien nuorten pitämien välivuosien määrää, mikä piden-

tää opiskeluaikoja entisestään. Opintolainan nostaminen ei ole houkuttelevaa tilanteessa, jossa valmistumisen jälkeinen työllistyminen ja pankkilainojen tulevaisuuden korkotaso ovat epävarmoja.

Opiskelijat ovat jo nyt pienituloisin väestöryhmä, joten leikkaus tekee valtavan loven heidän perustoimeentuloonsa. Tutkimusten perusteella tiedämme, että lainan nostamisen halukkuus riippuu opiskelijan sosioekonomisesta taustasta. Näin korkeakoulutukseen osallistuminen eriarvoistuu.

Opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat hälyttävän yleisiä. Opiskelijoiden diagnosoitu masennus ja ahdistus ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2000. Opintotuen leikkaukset ja tiukentuneet ehdot heikentävät mielenterveysongelmista kärsivien opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia. Leikkaukset lisäisivät huolta ja stressiä opinnoista selviytymisestä ja näin ollen myös mielenterveysongelmien riskiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 38

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu opintotukileikkaukset ja kehittää opintotukijärjestelmää nykyisen, opintorahapainotteisen mallin pohjalta niin, että opiskelijoiden perustoimeentulo turvataan.

80. Taide ja kulttuuri

31. (29.80.31 ja 32) Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Valtion tuki on Suomen kaltaisessa pienessä maassa välttämätöntä elinvoimaisen ja koko maan kattavan monipuolisen taiteen ja kulttuurin mahdollistamiseksi. Ilman valtion tukea monien museoiden, teatterien ja orkesterien toiminta ei olisi mahdollista.

Viime hallituskaudella kulttuurin valtionosuuksia karsittiin jo merkittävästi, eikä uusia leikkauksia voi enää tehdä ilman huomattavaa heikentävää vaikutusta toiminnoille. Kilpailukykysopimuksen varjolla tehtävien leikkausten seurauksena kulttuuri on joutumassa todella ahtaalle, eikä alan kehittäminen ole jatkuvien leikkausten keskellä helppoa.

Kulttuuriala on työvoimavaltainen ala ja alueellisesti merkittävä työllistäjä. Leikkaukset iskevät väistämättä henkilökunnan määrään.

Kehittyneeseen yhteiskuntaan kuuluu kattava, monipuolinen ja korkealaatuinen taide- ja kulttuurielämä koko maassa, teattereineen, museoineen ja orkestereineen. Kansallista ylpeydenaihetta tulee edistää eikä tietoisesti köyhdyttää.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.80.31 lisätään 2 230 000 euroa valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin.

50. (29.80.50 ja 54) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Nuorten kulttuuriseteli

Suomessa kulttuuriseteleistä ovat nauttineet monet työntekijät työsuhde-etuina. Nuorilla, jotka ovat usein opiskelijoita tai muuten työelämän ulkopuolella, ei ole ollut vastaavaa etua.

Kulttuuriseteli on oiva tapa saada ihmiset kiinnostumaan monipuolisesti yhteiskunnan tarjoamista taide- ja kulttuuripalveluista omien kiinnostuksenkohteiden mukaan. Pääsylippujen hinnat ovat kuitenkin nuorille usein korkeita. Kulttuuriseteli lisäisi kulttuuripalveluiden käyttöä ja osaltaan edistäisi kulttuurielämän monipuolisuutta Suomessa. Tällä olisi myös alueellisesti merkittävä työllistävä vaikutus työvoimavaltaisella taiteen ja kulttuurin alalla.

Italiassa 18 vuotta täyttäneet nuoret ovat saaneet syyskuusta 2016 alkaen valtiolta 500 euron arvoisen kulttuurisetelin. Summan voi käyttää esimerkiksi teattereiden, museoiden ja muun kulttuurin ja taiteen pääsylippuihin sekä kirjojen ostamiseen. Setelin voi ottaa käyttöönsä ja maksut voi suorittaa mobiilisovelluksen avulla. Summa on käytettävä seuraavan vuoden loppuun mennessä.

Vastaava kokeilu tulisi aloittaa myös Suomessa, esimerkiksi alkuun 100 euron setelillä, ja saatujen kokemusten pohjalta summaa voitaisiin myöhemmin tarkistaa. 18-vuotiaiden ikäluokka on Suomessa noin 57 000 henkilöä, joten yhteensä tämä merkitsisi hankkeen käynnistämis-, hallinto- ja seurantakuluineen kuuden miljoonan euron vuotuista kustannusta.

Kansalaisjärjestöjen tukeminen

Aktiivinen, laaja ja moniääninen kansalaisjärjestökenttä kuuluu keskeisesti suomalaiseen demokratiaan ja tekee osaltaan Suomesta kansalaisyhteiskunnan. Suomessa on ymmärretty, että pienessä maassa laajan ja monipuolisen järjestökentän olemassaolo edellyttää myös valtion rahallista tukea.

Rauhanjärjestöt ovat merkittäviä yhteiskunnallisia toimijoita ja keskustelijoita, ihmisten osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia, rauhankasvattajia sekä kansainvälisen ja lähialueyhteistyön toimijoita. Väkivallattomuuden edistäminen, rasismin vastustaminen ja suvaitsevaisuus ovat aina olleet keskeinen osa rauhantyötä. Nykyinen turvallisuus- ja yhteiskunnallinen tilanne Euroopassa ja lähialueilla edellyttää aktiivista rauhantyötä ja myös elinvoimaisia rauhanjärjestöjä. Sodat, pakolaisuus ja rasismin nousu asettavat kansalaisjärjestöille uusia korkeita vaatimuksia.

Rauhanjärjestöjä tarvitaan osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tekemään rauhankasvatustoimintaa kouluissa, tiedotustyötä, julkaisutoimintaa, tapahtumia sekä kansainvälistä ruohonjuuritason yhteistyötä. Rauhantyön määrärahojen leikkaaminen heikentäisi demokratiaa

ja valmiuksiamme vastata yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Suomalaisen rauhantyön toimintaedellytykset on säilytettävä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.80.50 lisätään 6 000 000 euroa taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen nuorison kulttuurisetelillä sekä 540 000 euroa rauhantyön edistämiseen.

90. Liikuntatoimi

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannukset ovat nousseet tällä vuosituhannella kohtuuttomasti. Tutkimuksen mukaan harrastaminen urheiluseurassa saattaa olla liian kallista jo kahdelle kolmesta suomalaisperheestä. Jokaisella lapsella ja nuorella pitää olla oikeus liikuntaharrastukseen, ja valtion pitää omalta osaltaan tukea sitä, että jokainen voi harrastaa ohjattua liikuntaa.

Valtion suoran seuratuen tavoitteeksi otettiin vuonna 2013 harrastusten kustannusten alentaminen. Ehdottomana kattona tuettava toiminta on saanut maksaa enintään 50 euroa kuukaudessa. Raja on asetettu sen vuoksi, että seuratuki aidosti alentaisi kustannuksia. Tutkimusten mukaan aiemmin käytössä ollut seuratuki jopa nosti kustannuksia vapaaehtoistyön osuuden vähentyessä.

Seuratuen tasoa nostettiin viime eduskuntakaudella merkittävästi. Vuodesta 2011 vuoteen 2014 seuratuki kasvoi kolminkertaiseksi viiteen miljoonaan euroon. Vuonna 2015 seuratukea alettiin leikata ja 2016 seuratuesta leikattiin lisää. Hallitus on julkisesti painottanut lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia sekä tarvetta alentaa liikunnan kustannuksia. Seuratuen leikkaaminen oli kuitenkin päinvastainen päätös kuin julkilausutut tavoitteet.

Seuratukea maksetaan veikkausvoittovaroista, ja ministerillä on veikkausvoittovarojen suhteen suora valta, mihin niitä käytetään.

Seuratuen määrärahan osuuden lisäämiseksi 2 miljoonalla eurolla liikunnan veikkausvoittovaroista (momentti 29.90.50) esitämme, että liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoitusta siirretään rahoitettavaksi budjettimomentilta. Se toteutetaan lisäämällä momentin 29.90.52 (Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin) määrärahaa 2 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.90.52 lisätään 2 000 000 euroa valtionosuuteen liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitukseen liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin.

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Edellisellä hallituskaudella luotiin nuorten yhteiskuntatakuu nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Osana nuorisotakuuta on panostettu nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Nuorten työpajat on tarkoitettu alle 29-vuotiaille nuorille, jotka tarvitsevat tukea arjen taidoissaan, tietoa ja kokemusta työstä tai vahvistusta opiskelu- tai työelämävalmiuksiinsa. Työpajoissa opitaan vuorovaikutusta, yhdessä tekemistä ja eri alojen työtehtäviä työ- ja yksilövalmentajien ohjauksessa. Nuorten tulevaisuuden kannalta työpajat ovat tärkeitä paikkoja, sillä yli 80 prosenttia nuorista löytää elämälleen suunnan työpajajakson jälkeen.

Etsivä nuorisotyöntekijä on erityisnuorisotyöntekijä, jonka tehtävänä on auttaa ja ohjata nuoria eteenpäin heidän tarvitsemiinsa palveluihin. Etsivä nuorisotyö antaa varhaista tukea nuorelle, joka voi olla ilman koulutus-, työ- tai harjoittelupaikkaa tai muuten tarvitsee apua palveluihin pääsemiseksi. Etsivän nuorisotyön kautta on vuosittain tavoitettu yli 20 000 nuorta, joista yli 15 000 on kaivannut pidempiaikaista ohjausta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.91.51 lisätään 7 000 000 euroa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja tutkimus

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot

Hallitus on ilmoittanut tavoitteekseen eläinten terveyden turvaamisen ja hyvinvoinnin parantamisen. Eläinsuojeluasiamiehen tehtävän lakkauttaminen on räikeässä ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

Eläinsuojeluasiamiehen määräaikainen tehtävä perustettiin aikoinaan, koska havaittiin selkeä tarve itsenäiselle viranomaiselle, joka edistäisi eläinten hyvinvointia, tekisi valistustyötä sekä ylläpitäisi keskustelua eri viranomaisiin, tutkijoihin, järjestöihin ja asiantuntijoihin.

Eläimet ovat nykyaikaisessa yhteiskunnassa erittäin haavoittuvia ja ihmisestä riippuvaisia. Tämä koskee niin tuotantoeläimiä, lemmikkejä kuin luonnonvaraisia eläimiä. Ruoantuotanto ja lääkkeiden testaaminen eläimillä ovat esimerkkejä asioista, jotka koskettavat useimpia suomalaisia. Ihmisten velvollisuus on varmistaa eläinten hyvinvointi ja mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen. Kun eduskunta pari vuotta sitten hylkäsi turkistarhakieltoa vaatineen kansalaisaloitteen,

vaati eduskunta samalla selkeitä parannuksia eläinten hyvinvointiin. Eläinsuojeluasiamiehen tehtävän lakkauttaminen osoittaa, ettei eduskunnan vaatimusta oteta tosissaan.

Suomi tarvitsee jatkossakin eläinten asioita ajavan itsenäisen viranomaisen, joko eläinsuojeluasiamiehen tai laajemman tehtäväkentän omaavan eläinasiavaltuutetun.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.01.01 lisätään 310 000 euroa eläinsuojeluun ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

> Eduskunta edellyttää, että hallitus perustaa eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä riippumattoman eläinsuojeluasiamiehen tai eläinsuojeluvaltuutetun tehtävän.

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Luonnonvarakeskuksen tehtävä on toimialallaan harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa, tuottaa tietoa, tilastoja ja asiantuntijapalveluita, jakaa tietoa sekä edistää kansainvälistä yhteistyötä.

Yksi hallituksen kärkihankkeista on biotalouden edistäminen, mutta siitä huolimatta määrärahoja leikataan Luonnonvarakeskukselta, joka on tämän kärkihankkeen yksi olennaisimmista toimijoista. Ilman tutkittua tietoa ei kärkihankkeen hyviä tavoitteita voida edistää. Luonnonvarakeskus joutui sopeuttamaan toimintaansa jo viime vuonna, kun hallitus päätti siirtää rahoitusta Lukelta Suomen Akatemialle. Kuitenkaan Suomen Akatemia ei ole pystynyt toteuttamaan hallituksen kärkihanketta edistävää tutkimustoimintaa. Luonnonvarakeskuksen asiantuntemus ja kokemus luovat parhaat mahdolliset edellytykset kestävän biotalouden edistämiselle.

Tieteellinen tutkimustoiminta on avainasemassa biotaloutta edistettäessä. Jotta Suomi voi kukoistaa, tarvitaan kohdennettua sektoritutkimusta. Siksi Luonnonvarakeskuksen tutkimukseen kohdistuvat leikkaukset tulee perua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.01.05 lisätään 10 000 000 euroa Luonnonvarakeskuksen toimintamenoihin.

10. Maaseudun kehittäminen

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Kylätoiminta on vaikuttavaa ja tehokasta maaseudun kehittämistyötä. Kylätoiminta vahvistaa kylien ja asukasyhteisöjen elinvoimaisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.

Kylätoiminnalle on myönnetty valtionapua vuodesta 2003. Kasvaneen valtionavun ansiosta kylätoiminta on vahvistunut. Esimerkiksi rekisteröityjä kyläyhdistyksiä ja voimassa olevia kyläsuunnitelmia on yhä enemmän. Eduskunta nosti kylätoiminnan valtionavun vuoden 2015 budjetissa 1 100 000 euroon. Sittemmin tuki on kuitenkin supistettu 400 000 euroon. Epävarmuus tulevaisuudesta on aiheuttanut kylätoiminnan kentällä suurta huolta.

Hallitusohjelmassa luvataan helpottaa järjestötyötä ja vapaaehtoistoimintaa, mikä edellyttää yhteisten työmuotojen, kuten kylätoiminnan, kehittämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.10.63 lisätään 800 000 euroa kylätoiminnan valtionapuun.

40. Luonnonvaratalous

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman Metson tavoitteena on pysäyttää metsäisten elinympäristöjen ja metsälajien taantuminen vuoteen 2025 mennessä. Vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan ohjelman konkreettisena tavoitteena on suojella pysyvästi noin 96 000 hehtaaria ja saada määräaikaisen suojelun sekä luonnonhoitohankkeiden piiriin 82 000 hehtaaria.

Metso-ohjelma on ollut menestyksekäs. Tavoitteesta on saavutettu noin puolet, ja vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Metson keinot ovat tehokkaita ja kustannusvaikuttavia, ja niiden avulla on pystytty suojelemisen lisäksi turvaamaan metsäluonnon monimuotoisuutta luonnonhoidon keinoin. Metsäluonnon hoidon edistäminen on olennainen osa Metso-ohjelmaa.

Metso-ohjelman rahoitusta leikattiin viime vuonna. Nyt ohjelman tavoitteet uhkaavat jäädä saavuttamatta, kun rahoitus ei riitä. Hallitusohjelman mukainen kolmen miljoonan säästö tulee perua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.40.45 lisätään 3 000 000 euroa metsäluonnon hoidon edistämiseen.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Vuoden 2017 talousarvioesityksessään hallitus jatkaa liikenneinvestointien osalta aiemmalla linjallaan. Väyläverkon korjausvelkaa lyhennetään, kuten parlamentaarisesti asiasta on jo aiemmin sovittu. Samalla kuitenkin hallitus jäädyttää liikenteen uudet kehityshankkeet lähes kokonaan. Hallituksen julkisen talouden suunnitelman mukainen 0,7 miljardin euron varaus uusille hankkeille on jo nimetty, ja Suomi on epäonnistunut EU:n väylähankerahoituksen hyödyntämisessä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Liikenteen kehityshankkeet siirtyvät tulevaisuuteen. Hallitus ei ole puheistaan huolimatta onnistunut ratkaisemaan liikenteen rahoitusta kestävästi kokonaisuutena, vaan niukkuutta on siirrelty kohteiden välillä.

Hallituksen liikenneuudistukset ovat perustuneet normienpurkuun. Tässä työssä kantavana voimana liikennepolitiikassa on ollut usko markkinaehtoisuuteen samalla, kun valvontamekanismeja markkinahäiriöiden ja harmaan talouden torjunnan kannalta on purettu. Lainsäädäntöä on syytäkin välillä päivittää, mutta uudistusvimmassa ei tule purkaa kansalaisten turvallisuuden, yhdenvertaisten markkinoiden sekä yhteiskunnan ja ympäristön kannalta hyödyllistä sääntelyä.

Liikennepolitiikan kokonaisuudistuksen eli niin sanotun liikennekaaren ensimmäinen vaihe koskee tieliikenteen sääntelyä. Hallituksen tavoitteena on edistää liikenteen digitalisaatiota, avata kaikki liikennettä koskeva tieto, luoda matkustajille parempia palvelukokonaisuuksia, saada aikaiseksi säästöjä sekä luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia yrittäjille. Liikennetiedon digitalisointi ja digitaalisen tiedon avaaminen kaikkien käyttöön open data -periatteen mukaisesti on kannatettavaa, ja elinkeinopoliittisesti se kohtelee kaikkia toimijoita tasavertaisesti. Kannatettava on myös tavoite yhtenäisistä lippu- ja muista matkustuspalvelujärjestelmistä. Liikenteen digitalisointi voi myös tuoda uusia ratkaisuja esimerkiksi haja-asutusalueiden palveluihin.

Suurin ongelma hallituksen suunnitelmissa on pyrkimys kohti liikenteen yksityistämistä. Yksi askel tällä tiellä on kaavailtu liikenneverkkojen yhtiöittäminen, mikä tarkoittaisi demokratian ja poliittisen ohjauksen merkittävää vähentymistä verrattuna nykytilanteeseen. Yhtiömuoto myös helpottaisi liikenneverkkojen myyntiä myöhemmässä vaiheessa. Kaikki liikennekaareen sisältyvät toimenpiteet — kuten liikenteen digitalisaatio, tienkäyttömaksut, tehokkaampi ympäristöohjaus, uudet verkkoinvestoinnit - voitaisiin toteuttaa valtion toimesta myös ilman erillistä yhtiötä.

Liikenneyhtiön on kaavailtu rahoittavan toimintansa eli väylien ylläpidon ja infrainvestoinnit käyttöön perustuvilla asiakasmaksuilla, jotka korvaisivat osan nykyisistä liikenteeseen kohdistuvista veroista ja maksuista. Käytännössä tämä tarkoittaisi siirtymistä veropohjaisesta järjestelmästä käyttö- ja maksuperustaiseen. Tällaiseen malliin sisältyy ongelmia sekä ympäristön kannalta järkevän ohjaavuuden että tulonjaollisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Liikennekaaren ensimmäisessä osassa on kiinnitetty hyvin vähän huomiota päästöjen vähentämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 40

> Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdentaa lisävoimavaroja väyläverkon korjaamiseen ja kehittämiseen ja että liikennepolitiikan uudistuksessa lähtökohdaksi otetaan päästöjen vähentäminen. Tämän tavoitteen tukemiseksi hallituksen tulee valmistella liikenteen kokonaisverouudistus.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Sipilän hallitus leikkasi joukkoliikennetuesta viime vuonna yli 20 miljoonaa euroa. Tämä on näkynyt lakkautettuina juna- ja bussivuoroina. Vaikka VR on velvoitettu ottamaan hoitaakseen joitakin karsittuja junavuoroja, ei liikennöinti palaa entiselle tasolleen ilman lisäpanostuksia.

Raideliikenteen määrän ja laadun nostaminen parantaa työllisyyttä, tarjoaa vaihtoehdon yksityisautoilulle, mahdollistaa liikkumisen vapauden myös autottomille ja säästää ympäristöä. Julkisen liikenteen on oltava helppoa ja yksityisautoilua edullisempaa. Tällöin myös liikenteen ilmastopäästöt vähenevät nopeasti.

Ihmisten asuinpaikan valintaan vaikuttaa liikenneyhteyksien sujuvuus. Koko maan kattava julkinen liikenne takaa alueiden yhdenvertaisuuden. Kohtuuhintainen joukkoliikenne on tärkeää myös eriarvoistumisen estämisen näkökulmasta. Syrjäytämme ihmisiä yhteiskunnasta, mikäli heillä ei ole mahdollisuutta liikkua.

Suuret kaupunkiseudut ovat saaneet joukkoliikennetukea vasta vuodesta 2010 lähtien. Metropolialueella sujuva ja kohtuuhintainen joukkoliikenne on merkittävässä roolissa työvoiman saatavuuden kannalta. Kun asumisen hinta kaupungissa on noussut liian korkeaksi, täytyy töihin päästä sujuvasti myös kauempaa. Joukkoliikennetuella on tärkeä merkitys kohtuuhintaisen ja kattavan julkisen liikenteen kannalta, ja siihen kohdistuneet leikkaukset tulee perua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 31.30.63 lisätään 40 000 000 euroa joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. (32.01, osa) Hallinto

89. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus aikoo myöntää jälleen 100 miljoonaa euroa lisää rahaa Terrafame Oy:n tappiollisen ja valtavia ympäristöhaittoja aiheuttaneen kaivostoiminnan pääomittamiseen. Talvivaaraan ja Terraframeen on tähän mennessä sijoitettu valtion rahoja yhteensä jo 800 miljoonaa euroa. Pääomituksen lisäksi Terrafamelle myönnetään myös 107 miljoonaan euron valtiontakaus ympäristösuojelulain edellyttämien vakuuksien vastavakuudeksi.

Hallitus on perustellut uutta pääomitusta muun muassa sillä, että yhtiön kassavirta muuttuu positiiviseksi vuonna 2018. Kassavirta ei kuitenkaan kerro riittävästi kaivoksen kannattavuudesta

edes lyhyellä aikavälillä puhumattakaan pidemmän aikavälin kannattavuudesta. Myös tiedot kaivoksen ympäristötilanteesta ovat riittämättömiä.

On erittäin ongelmallista, että eduskuntaa edellytetään ottamaan kantaa Terrafamen pääomitus- ja lainapäätökseen ja tehtaan ylös- tai alasajoon ilman, että eduskunnan käytettävissä on riittävää tietoa yhtiön liiketoiminnallisesta ja ympäristötilanteesta. Käytettävissä olevan informaation valossa on mahdotonta tehdä perusteltua arviota yhtiön tulevaisuudennäkymistä. On välttämätöntä, että ennen kuin Terrafamen mahdollinen pääomitus toteutetaan, eduskunnalle annetaan pääministerin ilmoituksella arvio Terrafamen talous- ja ympäristötilanteesta vuoden 2018 lopussa.

Viittaamme tältä osin pääluokassa 23 esittämäämme vastalauseen lausumaehdotukseen 26.

20. (32.20, osa ja 01, osa) Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Korkea osaaminen on Suomen suurin valtti. Vahva koulutusjärjestelmä on mahdollistanut edistyksellisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, jota harjoitetaan niin tutkimuslaitoksissa ja ajatuspajoissa kuin yrityksissä. Näillä toiminnoilla on keskeinen rooli Suomen tulevaisuuden kannalta. Talouden elinvoimaisuus, työpaikkojen luominen ja vähähiiliseen, korkean lisäarvon tuotantojärjestelmään siirtyminen edellyttävät elinkeinorakenteen radikaalia uudistumista. Vientiteollisuutemme kilpailukyky riippuu tuotannollisteknologisesta kehityksestä ja uusista innovaatioista.

Julkiset panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen maksavat itsensä takaisin. Tutkimuslaitoksissa tehty työ luo perustaa kaupallisille ratkaisuille, ja tuet yritysten omalle tutkimus- ja kehitystoiminnalle mahdollistavat riskinoton ja uuden luomisen. Esimerkiksi Tekesin kautta yritysten innovaatiotoimintaan sijoitettu euro laittaa liikkeelle kaksi euroa yrityksissä.

T&k-toiminnan menojen osuus bruttokansantuotteesta on Suomessa kuitenkin pienentynyt vuodesta 2009 alkaen. Sipilän hallituksen aikana tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden tukemisen merkitys elinkeinopolitiikassa on entisestään vähentynyt. Viime vuonna t&k-toimintojen bruttokansantuoteosuus painui jo alle kolmen prosentin, mikä on huomattavasti vähemmän kuin keskeisissä verrokkimaissamme. Esimerkiksi Ruotsissa tukien määrä on kaksinkertainen ja Yhdysvalloissa kolminkertainen Suomeen nähden. Ensi vuoden talousarvio yhdessä tänä vuonna toteutettujen leikkausten kanssa on merkinnyt satojen miljoonien eurojen leikkauksia. Niiden vuoksi lukemattomia hankkeita, tuotteita ja patentteja on jäänyt syntymättä.

Tutkimus- ja kehityspanostusten määrän lisäksi huomioita tulisi kiinnittää myös niiden kohdentumiseen. Tällä hetkellä yritykset keskittyvät pitkälti olemassa olevien tuotteiden parantamiseen. Kokonaan uusien innovaatioiden osuus on vain muutamia prosentteja. Yleisten verotukien korvaaminen suorilla innovaatiotuilla saattaisi osaltaan parantaa tilannetta.

Tutkimus on erittäin työvoimavaltaista. Leikkaukset tutkimuslaitosten ja yritysten t&k-toimintojen rahoituksessa ovat siten pahentaneet myös työttömyyttä. Vastaavasti lisäsatsaukset tutkimukseen näkyvät välittömästi uusina työpaikkoina.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen nostamiseksi keskeisten kilpailijamaidemme tasolle ja että nykyistä suurempi osuus tuista kohdennetaan uusien innovaatioiden ja toimintamallien kehittämiseen.

01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Geologian tutkimuskeskuksessa tehdään tärkeää työtä, joka vahvistaa Suomen osaamisperustaa sekä ekologisesti kestävän talouskasvun edellytyksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.20.01 lisätään 2 000 000 euroa Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenoihin.

06. Innovaatiorahoituskeskus Tekesin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Innovaatiokeskus Tekesillä on erityisen keskeinen rooli tutkimuksen ja liike-elämän saumakohdassa sekä suomalaisten innovaatioiden kaupallistamisen edistäjänä. Huomattava osaa keskeisistä suomalaisista patenteista ja keksinnöistä on saanut Tekesin rahoitusta.

Hallitus leikkasi Tekesin toimintamenojen rahoituksesta kaksi miljoonaa euroa jo tämän vuoden budjetissa, ja ensi vuodelle ollaan tekemässä lähes vastaava leikkaus. Tämä on erittäin lyhytnäköistä politiikkaa. Tekesille on turvattava riittävät osaamis- ja henkilöstöresurssit.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.20.06 lisätään 3 000 000 euroa innovaatiorahoituskeskus Tekesin toimintamenoihin.

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Asiantuntijat ovat yksimielisiä siitä, että Suomen tulevaisuuden hyvinvoinnin kannalta elinkeinorakenteen uudistuminen, tuottavuuden parantaminen ja uusien innovaatioiden syntyminen ovat keskeisen tärkeitä. Julkinen tuki on ollut tehokas ja korvaamaton elementti taloutemme kehittymisessä.

Tätä taustaa vasten Suomen hallituksen leikkaukset tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta ovat käsittämättömiä. Korkean lisäarvon työpaikkoja tuottavan ja ekologisesti kestävän rakenneuudistuksen aikaansaaminen edellyttää julkisten tukien tuntuvaa kasvattamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.20.40 lisätään 125 500 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen.

49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

VTT:llä on keskeinen rooli Suomen osaamisperustan kehittäjänä. Sen toimintaresurssien raju leikkaus on kohtalokas virhe.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.20.49 lisätään 5 000 000 euroa Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan.

30. (32.30, osa) Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Työttömyys käy kalliiksi ja aiheuttaa monenlaisia yhteiskunnallisia ongelmia. Suomen julkisen talouden kestävä tasapainottaminen voi tapahtua vain nostamalla työllisyysastetta ja alentamalla työttömyyttä. Erityisen huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, joka näyttää edelleen jatkuvan. Pitkäaikaistyöttömyyden noustua korkealle tasolle sen pienentäminen on vaikeaa (ns. hystereesi-ilmiö). Työttömyyden pitkittyessä työkyky ja ammattitaito heikkenevät.

Hallituksen keinot työllisyyden parantamiseksi ovat työehtojen heikentäminen ja työttömien kurittaminen. Halpatyön ja työvoimapoliittisten sanktioiden lisääminen edustavat maailmankuvaa, jossa eriarvoisuus on hyväksyttävää ja työttömyyden katsotaan johtuvan työttömien laiskuudesta. Me vasemmistoliitossa haluamme taata mahdollisimman monelle hyvän työn — oli kyse sitten perinteisestä palkkatyöstä, pienyrittämisestä tai eri työmuotojen yhdistelmästä.

Tärkein yksittäinen työvoimapoliittinen toimi on Suomen kokonaistalouden vauhdittaminen. Kasvu synnyttää työpaikkoja. Keskeistä on myös turvata riittävät työllisyysmäärärahat ja osoittaa lisämäärärahaa vaikuttavimpiin työllistäviin toimenpiteisiin, etenkin palkkatukeen, jota on supistettu rajusti. Työttömien omaehtoista opiskelua tulee helpottaa, ja kaikille halukkaille tulee tarjota laadukkaita työvoimapalveluita. Työllistymisen kannalta oleellista on, että tukea ja palveluita tarjotaan heti työttömyyden alussa. Uraohjaus, koulutus, palkkatuettu työ ja panostukset tehokkaaseen työnvälitykseen maksavat itsensä takaisin.

Viime vuosina työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja on kuitenkin leikattu rajusti. Esimerkiksi Ruotsissa työttömiä on suunnilleen yhtä paljon kuin Suomessa, mutta työvoimapalveluissa työskentelee yli kuusi kertaa enemmän ihmisiä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Suomessa yksi virkailija palvelee satoja ihmisiä, Ruotsissa muutamia kymmeniä.

Nuorille on taattava mahdollisuus saada koulutustaan vastaavaa työkokemusta heti valmistumisen jälkeen. Mitä kauemmin oman alan työpaikkaa joutuu etsimään, sitä suuremmaksi käy todennäköisyys, ettei sellaista koskaan löydy.

Kielenopetus sekä muu koulutus, kuten ammatillinen koulutus tai sen täydentäminen, on keskeistä, jotta maahanmuuttajat sopeutuvat nopeasti ja heidän osaamisensa saadaan yhteiskunnan käyttöön. Kotouttamiskoulutukseen on osoitettava riittävästi resursseja, ja palveluiden tulee olla kaikkien maahanmuuttajien saatavilla. Kieltä on päästävä opiskelemaan heti Suomeen saapumisen jälkeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.30.51 lisätään 145 000 000 euroa, josta 60 000 000 euroa työvoima- ja yrityspalveluiden laadukkaiden perustoimintojen turvaamiseen, 50 000 000 euroa palkkatukeen, 10 000 000 euroa maahanmuuttajien työllistymistä edistävään kieli- ja muuhun koulutukseen, 10 000 000 euroa nuorten työkokemustakuuseen, 5 000 000 euroa työajan lyhentämiskokeilun rahoittamiseen ja 10 000 000 euroa yrittäjien digitaalisen työkalupakin rahoittamiseen ja että lisäksi hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

> Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii aktiivisesti pitkäaikaistyöttömyyden kääntämiseksi laskuun ja luopuu vuodelle 2017 asettamastaan 3 000 henkilötyövuoden rajasta 100-prosenttisessa palkkatuessa yhdistyksille ja säätiöille.

60. Energiapolitiikka

46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki (arviomääräraha)

Hallituksen esittämä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatio on esitetyssä muodossa ja nykyisessä tilanteessa tarpeeton ja kallis. Tukea perustellaan hiilivuodon estämisellä. Kuitenkin tuesta 69 prosenttia kohdistuisi metsäteollisuudelle, joka investoi parhaillaan voimakkaasti Suomeen. Investoinnit osoittavat, että metsäteollisuus näkee tulevaisuuden toimintaedellytykset hyviksi ilman uusia tukiaisiakin.

Päästöoikeuksien hinnat ja sähkönhinta ovat nyt ja todennäköisesti myös lähivuosina matalalla tasolla. Hiilivuodon riskiä ei siis ole nähtävissä. Terästeollisuudessa tuotannon siirtymistä on tapahtunut ja sen uhka on edelleen todellinen, mutta ei se niinkään liity päästökauppaan vaan Kiinan harjoittamaan teräsdumppaukseen, markkinan muutokseen ja tuotantopanosten hintoihin. Pariisin ilmastosopimuksen myötä pelikenttä oletettavasti tasoittuu, kun kaikki maailman maat toivottavasti osallistuvat ilmastopäästöjen vähentämiseen.

Jotta EU:n päästökauppa toimisi riittävällä tavalla, tulisi päästöoikeuden hinnan olla vähintään 30 euroa. Silloin päästökaupalla olisi päästöjä tehokkaasti vähentävä vaikutus. Mikäli päästöoikeuden hinta olisi toimivalla tasolla ja muut maailman maat eivät hinnoittelisi oman teollisuutensa päästöjä, olisi hiilivuotoriski huomattavasti nykyistä korkeampi. Sellaisessa tilanteessa päästö-

kaupan aiheuttaman sähkönhinnan nousun kompensointi runsaasti energiaa kuluttavalle teollisuudelle olisi perusteltua.

Tuen myöntämisen ei kuitenkaan tule perustua yrityksen menneeseen toimintaan, kuten lakiehdotuksessa esitetään, vaan tuki tulee kohdentaa alan uudistumiseen ja päästöjen vähentämiseen. Tukea tulee myöntää sellaisiin investointeihin, jotka parantavat yritysten energiatehokkuutta tai jotka voivat synnyttää uusia ympäristöystävällisiä vientituotteita.

Mahdollista hiilivuotoa torjumaan pitäisi Euroopan ulkorajoille asettaa hiilitullit. Hiilitullit olisivat päästökauppakompensaatiota tehokkaampi ja halvempi tapa estää hiilivuotoa. Hiilitulleilla voitaisiin hinnoitella myös ulkomailla tuotetut hiilidioksidipäästöt, painostaa muita maailman maita tekemään päästövähennyksiä ja tasoittaa eurooppalaisten yritysten kilpailuolosuhteita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 43

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jossa päästökauppakompensaatiota aletaan soveltaa vasta päästöoikeuksien vuosittaisen keskiarvon ylittäessä 30 euroa ja tukea myönnetään ainoastaan yritysten energiatehokkuutta parantaviin investointeihin.

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Maailmassa on yli 65 miljoonaa pakolaista, enemmän kuin koskaan aiemmin. Heistä 86 prosenttia on kehitysmaissa. Nykyinen epäsuhta vastuun jakautumisessa näkyy Syyrian pakolaistilanteessa. YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n mukaan Syyrian sisällissota on johtanut suurimpaan humanitaariseen kriisin sitten toisen maailmansodan.

Lähes viisi miljoonaa syyrialaista on joutunut pakenemaan naapurimaihin. Yksin Turkissa on paossa 2,5 miljoonaa syyrialaista. Libanonissa, joka on Suomen kokoinen maa, joka viides asukas on syyrialainen pakolainen. Vuoden 2016 puolivälissä hallitukset olivat luvanneet alle puolet niistä varoista, joita apujärjestöt tarvitsisivat syyrialaispakolaisten auttamiseen. Lisärahoitus on tärkeää, mutta erittäin kipeästi tarvittaisiin myös pakolaisten uudelleensijoittamista naapurivaltioista. Hätä ja pakolaisten avuntarve ei rajoitu Syyriaan: muualla maailmassa on miljoonia pitkäaikaisista konflikteista tai ihmisoikeusloukkauksista kärsiviä.

Laillisten reittien puute lisää ihmissalakuljetusta. Luomalla laillisia reittejä voidaan tehdä maahanmuutosta myös hallitumpaa ja viedään pohja ihmissalakuljetukselta. Yksi konkreettinen keino auttaa sotaa ja vainoa pakenevia ja kaikkein haavoittuneimpia ihmisiä on nostaa pakolaiskiintiötä.

Humanitaarisen kriisin paheneminen ei kuitenkaan ole vaikuttanut pysyvästi Suomen pakolaiskiintiöön. Vuodesta 2001 alkaen Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrä on ollut 750 hen-

kilöä vuodessa. Käytännössä tästäkin suurin osa vastaanotetaan EU:n yhteisten sopimusten kautta. Vuosina 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötä nostettiin väliaikaisesti 300 hengellä. Nyt tämäkin väliaikainen kasvu on leikattu pois. Esimerkiksi naapurimaamme Ruotsi ja Norja ovat merkittävästi nostaneet pakolaiskiintiöitään, jotka jo ennestään olivat selvästi Suomea suurempia.

Useat hallituksen ministerit ovat todenneet julkisuudessa, että pakolaiskiintiötä voitaisiin nostaa huomattavastikin, "kunhan turvapaikanhakijatilanne saadaan ensin hallintaan". Nyt tilanne on hallinnassa. Suomeen arvioidaan saapuvan vuonna 2016 kolmanneksen vähemmän turvapaikanhakijoita kuin mitä oli ennakoitu ja viidennes siitä, mitä vuonna 2015.

Suomen on reagoitava humanitaariseen kriisiin kasvattamalla pakolaiskiintiön kokoa 2 500 henkeen. Tällöin myös kuntien kotouttamiskorvauksia on korotettava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.70.30 lisätään 9 600 000 euroa valtion korvauksiin kotouttamiseen pakolaiskiintiön nostamiseksi 750 hengestä 2 500 henkeen

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallitus jatkaa hyvinvointivaltiota heikentävää politiikkaansa vuoden 2017 talousarviossa. Perusturvan riittävyyden arviointiraportin mukaan perusturvan taso ei kattanut kohtuullista minimikulutusta jokaiselle edes hallitusohjelman valmisteluvaiheessa, saati enää hallituksen leikkausvimman myötä. Tilanne uhkaa heikentyä edelleen, mikä näkyy köyhyyden lisääntymisenä ja eriarvoisuuden kasvuna. Etuuksien ja korvausten leikkausten lisäksi hallitus tekee säästöjä kuntapalveluihin — ensi vuonna heikentäen vanhusten palveluita ja jatkossa puuttumalla vammaisten palveluihin.

Samalla sote-uudistukselle on asetettu mittava kolmen miljardin euron säästötavoite, joka yhdessä hallituksen ajaman markkinamallisen valinnanvapauden kanssa ei asiantuntijoiden mukaan voi tarkoittaa juuri muuta kuin palveluiden heikentämistä tai omavastuiden merkittävää nousua. Myös hallituksen tekemät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset vaikeuttavat erityisesti pienituloisimpien, pitkäaikaissairaiden, vanhusten ja työttömien asemaa.

Ensisijaisten etuuksien heikentäminen ajaa ihmisiä pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaiksi.

Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien leikkaus tulee perua

Hallitus on päättänyt leikata kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia 0,85 prosentilla. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi työmarkkinatuesta, peruspäivärahasta, asumistuesta, kansan- ja takuueläkkeestä, lapsilisistä, kotihoidon tuesta, sairauspäivärahoista sekä vammaistuesta viedään yhteensä lähes 200 miljoonaa. Päätösten taustalla ei ole kunnollista vaikutusarviota.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Jo aiemmin hallitus on päättänyt jäädyttää näiden etuuksien tason, mikä normaalioloissa tarkoittaa niiden reaaliarvon leikkausta indeksikasvun verran. Tämä tarkoittaa, että hallitus kasvattaa tietoisesti suomalaisten eriarvoisuutta ja heikentää hyvinvointiyhteiskunnan perustaa.

Vasemmistoliitto ei hyväksy hallituksen eriarvoistavaa politiikkaa. Indeksileikkaukset on peruttava, ja lisäksi etuuksien tulee jatkossa kasvaa vuosittain indeksin mukaisesti. Takuueläkettä tulee nostaa 50 euroa kuukaudessa.

Kokeillaan aitoa perustuloa

Hallitus on päättänyt selvittää uudenlaista perusturvajärjestelmää "perustulokokeilun" kautta. Sinänsä kokeiluhalukkuus on hieno asia, mutta valitettavasti hallituksen esittämä malli on niin rajallinen, ettei sen tuloksena synny perustulon jatkoselvityksen kannalta käyttökelpoista tai yleistettävää tietoa. Käytännössä nyt kokeillaan ainoastaan uudenlaista tapaa kanavoida työmarkkinatukea, ja tavoitteena on vain työssäkäynnin lisääminen.

Kokeilun rajaaminen vain tiettyyn kapeasti rajattuun ihmisryhmään vääristää ja rajaa kokeilun tuloksia. Vasemmistoliitto haluaa Suomeen laajemman ja pitkäkestoisemman perustulopilotin, jossa tuensaajina olisi monipuolisesti erilaisia ihmisryhmiä. Uskomme, että aito perustulo lisäisi ihmisten mahdollisuuksia tehdä itselleen mielekkäitä asioita, helpottaisi silpputyöntekijöiden, osaaikaisten ja itsensätyöllistäjien toimeentuloa ja karsisi moniselkoista byrokratiaviidakkoa. Tuen olisi oltava sen suuruinen, ettei kenenkään toimeentulo heikkenisi nykytasosta.

Perustulokokeilun riittävän laajuuden turvaamiseksi sille on turvattava riittävät resurssit. Kokeilun tavoitteena tulee olla yleistettävä tieto ja tulokset, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittisia päätöksiä perustulon jatkosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien 0,85 prosentin tasoleikkauksen ja palauttaa ne indeksiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 45

> Eduskunta edellyttää, että hallitus laajentaa esitystään perustulokokeilusta kattamaan määrällisesti ja laadullisesti useampia ihmisryhmiä, pidentämään kokeilun kaksivuotisesta kolmivuotiseen sekä varaamaan tähän riittävät euromääräiset resurssit.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

10. (33.10 ja 60, osa) Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Hallitus aikoo siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiriin niin, että opiskelijoiden oikeus asumistukeen ratkaistaisiin yleisestä asumistuesta annetun lain perusteella. Vaikka siirto vaikuttaisi myönteisesti erityisesti yksinasuvien opiskelijoiden asemaan, on hallituksen esityksessä muiden opiskelijaryhmien osalta suuria ongelmia.

Perheellisten opiskelijoiden jo nyt heikkoa asemaa hallituksen esitys heikentäisi entisestään. Lakiesitykseen olisi ehdottomasti tullut sisällyttää huoltajakorotus opintorahaan perheellisten opiskelijoiden aseman parantamiseksi.

Asumistukiuudistuksesta syntyvät kustannukset aiotaan kattaa tuen tasoa heikentämällä. Enimmäisasumismenoja esitetään leikattavaksi kaikissa kunnissa pääkaupunkiseudun ulkopuolella neljällä prosentilla. Lisäksi asumistuen indeksitarkistus esitetään tehtäväksi vasta vuonna 2018.

On yleistä, että opiskelijat asuvat kimppa- ja soluasunnoissa taloudellisista syistä ja siksi, että pienistä vuokra-asunnoista on pulaa. Opiskelijat voivat jakaa asunnon muiden opiskelijoiden, työssä käyvien tai työttömien kanssa, mutta tämä ei useinkaan tarkoita sitä, että he muodostavat yhteisen talouden ja siten vastaisivat toisensa toimeentulosta. Yleisen asumistuen ruokakuntakäsite ei siten sovellu hyvin näihin tilanteisiin, vaan poikkeaa olennaisesti tavanomaisesta lähinnä perheen muodostamasta ruokakunnasta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 46

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee erillisen opintorahan huoltajakorotuksen, joka turvaa perheellisten opiskelijoiden aseman heidän siirtyessään yleisen asumistuen piiriin.

Vastalauseen lausumaehdotus 47

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi uuden esityksen, jossa opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen piiriin ei aiheuta heikennyksiä asumistuen tasoon.

Vastalauseen lausumaehdotus 48

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yhteisasunnossa asuvien aseman arvioimiseksi asumistukijärjestelmässä ja selvittää ruokakuntakäsitteen mahdollisen uudistamistarpeen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

20. Työttömyysturva

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Hallitus tekee ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan 200 miljoonan euron leikkauksen. Ansiosidonnaisen kesto lyhenee 100 päivällä, omavastuuaika pitenee 2 päivällä, pitkän työhistorian jälkeinen korotusosa poistuu ja aktiivikorotuksia leikataan.

Mikäli työttömyys pysyy nykyisellä korkealla tasolla, valtio ei säästä ansiosidonnaisia päivärahoja leikkaamalla, sillä työmarkkinatukimenot ja asumistukimenot tulevat kasvamaan. Käytännössä leikkaus tarkoittaa, että suurempi vastuu työttömyysturvan rahoituksesta siirtyy työnantajilta veronmaksajille. Kuntien osalta leikkaukset saattavat kasvattaa julkisia menoja, kun ihmisiä siirtyy ansiosidonnaiselta tuelta työmarkkinatuen ja toimeentulotuen piiriin.

Asiantuntija-arvioiden mukaan esityksen työllisyysvaikutukset jäävät verraten vähäisiksi, erityisesti lyhyellä aikavälillä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 49

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, joka kumoaa ansiopäivärahaan tehdyt heikennykset.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Lääke- ja matkakorvausten leikkaukset tulee perua

Lääkekorvausjärjestelmän tärkein tehtävä on turvata paljon sairastavien ja pienituloisten mahdollisuudet riittävään lääkehoitoon. Tämä ei nyt toteudu. Viime vuosina lääkekorvauksia on supistettu rajusti, ja ensi vuodelle hallitus esittää jälleen 60 miljoonan leikkauksia. Uudet säästöt kohdistuvat muun muassa kakkostyypin diabeteksesta kärsiviin pitkäaikaissairaisiin. Diabeteslääkkeiden omavastuu on tämän seurauksena nousemassa jopa 300 euroa vuodessa.

Pienituloiset diabeetikot joutuvat nytkin tinkimään sairautensa hoidosta liian korkeiden lääkekulujen vuoksi. Puutteellisesti hoidettu diabetes altistaa monille liitännäissairauksille, joiden hoito on yksi terveydenhuollon suurimpia menoeriä.

Sairausvakuutuksen matkakorvausten omavastuuosuus korotettiin vuosi sitten 16 eurosta 25 euroon. Matkakorvaukset liittyvät useimmiten erikoissairaanhoitoon, ja ne ovat erittäin tärkeitä etenkin vaikeasti liikkuville, kaukana palveluista asuville ja pienituloisille. Matkakorvauksista leikkaaminen on osaltaan heikentänyt suomalaisten yhdenvertaista oikeutta saada asianmukaista hoitoa. Lääke- ja matkakorvausten leikkaamisella on suuret inhimilliset kustannukset, eivätkä ne ole järkeviä myöskään kansanterveyden kokonaistalouden näkökulmasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Keliakiaa sairastavien ruokavaliokorvaus tulee palauttaa

Hallitusohjelman linjauksen mukaan keliakiaa sairastavien ruokavaliokorvaus poistui 1.1.2016 alkaen. Kun korvausta viimeksi maksettiin, yli 16-vuotiaat keliakiaa sairastavat saattoivat saada Kelan maksamaa ruokavaliokorvausta 23,60 euroa kuukaudessa. Suomen keliakialiiton mukaan Suomessa keliakiaa sairastaa yli 36 000 ihmistä. Kelan maksamaa ruokavaliokorvausta sai helmikuussa 2015 yhteensä 33 640 henkilöä, mikä tarkoittaa vuositasolla 9,6 miljoonaa euroa.

Hoitamattomana keliakia voi aiheuttaa monia lisäsairauksia, kuten osteoporoosia, lapsettomuutta, nivelsairauksia, masennusta ja vakavimmillaan ohutsuolen syöpää, joiden hoito kuormittaa terveydenhuoltoa.

Ruokavaliokorvaus kattaa vain pienen osan gluteenittoman ruokavaliohoidon aiheuttamista lisäkustannuksista. Vuonna 2014 tehdyn hintaselvityksen mukaan gluteeniton ruokavalio aiheuttaa keliakiaa sairastavalle ylimääräisiä kustannuksia 68 euroa kuukaudessa. Gluteenittomat elintarvikkeet ovat jopa yhdeksän kertaa tavanomaisia elintarvikkeita kalliimpia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi lain, joka uudistaa lääkekorvausjärjestelmää niin, että lääkekorvausten taso esimerkiksi kakkostyypin diabeteksen hoidon osalta turvataan vähintään vuoden 2016 tasolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 51

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin, jotta matkakorvausten omavastuuraja palautuu 16 euroon.

Vastalauseen lausumaehdotus 52

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarpeellisin toimiin, jotta keliakiaa sairastavien ruokavaliokorvaus palautetaan vuoden 2015 tasoisena.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomäärä-raha)

Eläkeläisköyhyys on paheneva ongelma. Hallituksen päätösten seurauksena lähes kaikkien eläkeläisten ostovoima heikkenee ensi vuonna. Suhteellisestikin eniten häviät ne, joiden eläke on alle tuhat euroa kuussa. Tällaisia ihmisiä on noin 340 000. Pienituloisimpien eläkeläisten saama takuueläke laskee indeksileikkauksen vuoksi 767 eurosta 760 euroon, mikä tarkoittaa 1,9 prosentin heikennystä ostovoimaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Vasemmistoliitto haluaa kitkeä eläkeläisköyhyyden. Tämän tavoitteen edistämiseksi olemme valmistelleet kattavan toimenpidepaketin eläkeläisten toimeentulon parantamiseksi. Osana eläkeläispakettia haluamme perua takuueläkkeen indeksileikkauksen ja korottaa sitä 50 eurolla kuussa 816,85 euroon. Uudistuksen hinta on noin 69 miljoonaa euroa.

Pientä työeläkettä saavat ovat oikeutettuja myös kansaneläkkeeseen. 55,95 euron omavastuun jälkeen jokainen työeläke-euro syö kansaneläkkeestä 50 senttiä. Vasemmistoliitto esittää lievennystä leikkaantumiseen, jolloin jatkossa jokainen työeläke-euro söisi kansaneläkettä 40 senttiä. Näin kaikkien molempia eläkkeitä saavien tilanne paranisi ja useampi pientä työeläkettä saava saisi myös kansaneläkettä.

Parisuhteessa elävän eläkeläisen kansaneläke on matalampi (562,62) kuin yksin asuvan (634,30). Kansaneläkkeen puolisovähennys tarkoittaa, että parisuhteessa elävien pienituloisten eläkeläisten nettoeläke on pienempi kuin yksin asuvan. Vasemmistoliiton mielestä niin sosiaali- kuin eläketurvaa on kehitettävä perustuen yksilön asemaan perhekuntien sijaan. Kansaneläkkeen puolisovähennyksestä tulisi luopua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen takuueläkkeen korottamisesta 50 eurolla kuussa.

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin työ- ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen helpottamiseksi ja pienituloisten eläkeläisten toimeentulon parantamiseksi niin, että omavastuurajan jälkeen jokainen työeläke-euro pienentää jatkossa kansaneläkettä 40 sentillä nykyisen 50 sentin sijaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kansaneläkkeen puolisovähennyksen lopettamisesta, jotta parisuhteessa elävää ja yksin elävää eläkeläistä kohdellaan tältä osin yhdenvertaisesti.

60. (33.60, osa) Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Valtio osallistuu kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen valtionosuusprosentin mukaisella osuudella. Hallitus pienentää valtionosuutta 0,38 prosenttiyksiköllä 25,23 prosenttiin vuonna 2017. Kuntien valtionavut ovat 10,3 miljardia euroa vuonna 2017. Kunnallisten peruspalveluiden osuus tästä on 8,5 miljoonaa euroa. Peruspalvelujen valtionosuus sisältää rahoituksen sosiaali- ja terveystoimen lisäksi lasten päivähoitoon, esi- ja perusopetukseen, kirjastoihin ja eräisiin kulttuuritoimen palveluihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Suomen kuntaliiton mukaan vuosina 2012—2016 kunnan peruspalvelujen valtionosuutta on leikattu yhteensä 1,5 miljardia euroa vuoden 2016 tasossa. Tämä on tarkoittanut valtionosuusprosentin alenemista lähes 10 prosenttiyksiköllä vastaavana aikana.

Vuonna 2017 kunnan peruspalvelujen valtionosuus alenee 440 miljoonaa euroa. Vaikka osa muutoksista on kustannusneutraaleja kuntatalouden kannalta, kiristävät valtionosuuden 125 miljoonan euron suora leikkaus yhdessä kilpailukykysopimuksen nettovaikutuksen (-90 milj. euroa) kanssa kuntataloutta vuonna 2017 merkittävästi. Lisäksi esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien eläketuesta aiheutuvien säästöjen vuoksi valtionosuuksista esitetään leikattavaksi 33 miljoonaa euroa, vaikka hallitus itse on toisaalla arvioinut uudistuksen nettovaikutuksen kunnille miinus yhdeksäksi euroksi.

On hyvin epätodennäköistä, että kilpailukykysopimukseen sisältyvät toimet, esimerkiksi vuosityöajan piteneminen, mahdollistaisivat kunnissa teoreettisen laskennan mukaisia säästöjä heti sopimuksen ensimmäisenä vuonna 2017. Näin olettaen kuntien valtionosuutta on kuitenkin leikattu jo etukäteen 70 miljoonaa euroa. Tulee huomioida, että yksittäisten kuntien välillä on merkittäviä eroja kohdistaa sopimuksen toimia säästöjen aikaansaamiseksi.

Kuntatalouden kestävyyden kannalta on huolestuttavaa, että valtio vetäytyy lakisääteisten peruspalvelujen rahoituksesta ja rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Rahoitusperiaatteen mukaisesti yksittäisillä kunnilla tulee olla tosiasialliset taloudelliset edellytykset selvitä tehtävistään kohtuullisella vero- ja maksurasituksella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 56

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta kuntien peruspalveluiden valtionosuus säilyy vuoden 2016 tasolla.

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan 100 000 naista joutuu Suomessa joka vuosi puolisonsa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai sillä uhkailun kohteeksi. Kotona tapahtuneista pahoinpitelyistä 71 prosenttia kohdistuu naisiin, 15 prosenttia miehiin ja loput alle 15-vuotiaisiin lapsiin. Perheväkivaltaan kuolee vuosittain yli 20 naista.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi edellyttää Suomen turvakotipaikkojen lisäämistä nykyisestä 114:stä 530 paikkaan. Tarve on ilmeinen: vuonna 2015 ilman turvakotipaikkaa jäi noin 1 200 hädässä olevaa ihmistä. Paikkojen puutteen vuoksi lähisuhdeväkivallan uhreja on ohjattu turvakoteihin satojen kilometrien päähän.

Hallitus korottaa turvakotien määrärahoja ensi vuonna kahdella miljoonalla, mutta se ei riitä nostamaan turvakotipaikkoja riittävälle tasolle.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.52 lisätään 8 000 000 euroa turvakotitoiminnan menoihin turvakotipaikkojen määrän kasvattamiseksi.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen tekemä työ on tärkeää ympäristönsuojelun, kansalaisyhteiskunnan tukemisen ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ympäristöjärjestöt ovat merkittäviä asiantuntijaorganisaatioita, joiden osaamista hyödynnetään laajasti. Työ on luonteeltaan myös kansainvälistä.

Vapaaehtoisten henkilöiden työpanoksen hyödyntäminen on erinomainen tapa lisätä suomalaisten ympäristötietoisuutta ja tehdä konkreettisia ympäristön suojelutoimenpiteitä. Viranomaisten kuormitus vähenee esimerkiksi asumis- ja rakennusalan järjestöjen tiedotus- ja neuvontatoiminnalla. Ympäristöjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.01.65 lisätään 270 000 euroa ympäristöjärjestöjen tukemiseen.

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma Metson tavoitteena on parantaa suojelualueverkostoa ja kehittää talousmetsien luonnonhoitoa. Metsäisten elinympäristöjen ja metsälajien taantumisen pitäisi pysähtyä vuoteen 2025 mennessä. Vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan ohjelman konkreettisena tavoitteena on suojella pysyvästi noin 96 000 hehtaaria ja saada määräaikaisen suojelun sekä luonnonhoitohankkeiden piiriin 82 000 hehtaaria.

Metso-ohjelma on onnistunut hyvin. Tavoitteesta on saavutettu noin puolet, ja vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Metson keinot ovat tehokkaita ja kustannusvaikuttavia.

Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n biodiversiteettisopimusta, jonka mukaan maamme metsistä tulisi suojella vähintään 17 prosenttia. Tämä tavoite on vielä kaukana, ja erityisen huono tilanne on Etelä-Suomessa, jossa vain noin 2 prosenttia metsistä on suojeltu.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Metso-ohjelman rahoitusta leikattiin 30 miljoonalla eurolla vuonna 2016, ja sopeutumistoimet jatkuvat vuoteen 2019, minkä vuoksi määrärahan käyttöä on jouduttu linjaamaan uudelleen. Leikkausten vuoksi Metso-ohjelman tavoitteet uhkaavat jäädä saavuttamatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 35.10.63 lisätään 20 000 000 euroa luonnonsuojelualueiden hankintaan.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Suomessa on valtavasti kosteus- ja homevaurioista kärsiviä päiväkoteja, kouluja, hoitolaitoksia ja muita rakennuksia.

Sisäilmaongelmat ovat merkittävä kansanterveydellinen haitta. Jopa 800 000 suomalaisen arvioidaan altistuvan päivittäin home- ja kosteusvaurioista johtuville epäpuhtauksille. Niistä aiheutuvat terveyskustannukset ovat vähintään 450 miljoonaa euroa vuodessa.

Ongelmat ovat olleet tiedossa pitkään, mutta tilanteen on annettu pahentua. Päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten niin sanottu korjausvelka on kasvanut yli 4,5 miljardiin euroon. Monet kiinteistöt ovat niin huonossa kunnossa, että korjaamisen sijaan ne tulisi purkaa ja korvata uusilla.

Tilanteeseen on puututtava nyt. Paitsi että mittava korjaushanke parantaisi kansanterveyttä ja ihmisten elämänlaatua, loisi se kipeästi kaivattuja työpaikkoja. Valtion osittaistuen (alle 25 prosenttia kokonaiskustannuksista) avulla voidaan vauhdittaa kuntien investointeja, jolloin kokonaisvaikutus talouteen on huomattavasti valtion tukiosuutta suurempi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 57

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta momentilta 35.20.55 voidaan maksaa home-, kosteus- ja muista sisäilmaongelmista kärsivien päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten korjausavustuksia ja että hallitus varaa vuoden 2017 lisätalousarviossaan tarkoitukseen vähintään 100 000 000 euroa.

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Kohtuuhintaisista vuokra- ja omistusasunnoista on pulaa erityisesti kasvukeskuksissa, samalla kun asuntoja jää tyhjilleen vähenevän väestön alueilla. Asumiskulut ovat nousseet, ja nousun on ennustettu jatkuvan. Asumisen hinnan alentaminen ei onnistu pelkästään markkinavoimien ja esimerkiksi lisärakentamisen avulla. Tarvitaan yhteiskunta- ja asuntopolitiikkaa, jolla mahdollistetaan kohtuuhintainen asuminen joka puolella Suomea. Hallituksen asuntopolitiikassa on myös oikeansuuntaisia toimia, mutta lisää rohkeutta ja näkemystä erityisesti hintasäännellyn vuokra-asuntotuotannon kannustimiin tarvitaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Valtion asuntorahaston varoja on käytettävä vuokra-asumisen ja asukkaiden hyödyksi lisäämällä kohtuuhintaista vuokra-asuntorakentamista ja korjausrakentamista, parantamalla asuinmukavuutta ja viihtyvyyttä ja vähentämällä asumisen sosiaalisia ongelmia. Elokuun 2016 alussa voimaan tullut laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta tulee lisäämään asuntorahaston menoja, kun vuokratalojen lyhytaikaisille korkotukilainoille on osoitettu valtuutta 80 miljoonaa euroa. Tämän kaltainen tuki ei tosiasiallisesti tuota kohtuuhintaista vuokra-asumista vaan edistää pikemmin vuokra-asunnoilla keinottelua.

Lyhyen korkotuen sijasta niin kutsutun pitkän korkotuen ehtoja tulee parantaa. Rakentamisen noususuhdanteen aikana on varmistettava, että pitkään tai pysyvästi vuokra-asuntokäytössä olevia hintasäänneltyjä asuntoja rakentuu riittävästi. Lyhyen ja pitkän korkotuen valtuutuksien yhdistäminen voi suunnata varoja tosiasiassa vain lyhyen korkotuen kohteisiin. Kun samaan aikaan poistuu vuosittain merkittäviä määriä kohteita ARA-sääntelyn piiristä, hintasäännelty asuntokanta pienenee.

Vuokralaisvalinta ARA-asunnoissa toimii nykyisellään niin, että asunnot kohdistuvat lähinnä pieni- ja keskituloisille ihmisille. Hallituksen esittämille vuokralaisten tulorajoille ei ole tarvetta; ne lisäisivät byrokratiaa ja asuinalueiden segregaatiota ja vaikeuttaisivat asunnon vaihtoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta vuokatalojen lyhytaikaisille korkotukilainoille kaavailtu 80 miljoonan euron valtuus kumotaan, pitkien korkotukilainojen ehtoja parannetaan ja niiden omavastuukorko lasketaan yhteen prosenttiin ja ARA-asuntojen tulorajat poistetaan.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Tuloveroasteikko

Oikeudenmukainen verotus edellyttää, että kukin osallistuu veronmaksuun maksukykynsä mukaisesti ja että verotuksella tasataan tuloeroja. Hallituksen esitys vuoden 2017 tuloveroasteikoksi, yhdistettynä muihin hallituksen esityksiin, kasvattaa suomalaisten tuloeroja. Verotus kevenee kautta linjan, mutta suurimmat hyödyt menevät suurituloisille. Kaikista pienituloisimpia kevennykset eivät hyödytä.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Hallituksen talousarvioesityksen seurauksena yli 7 500 euroa kuukaudessa ansaitsevien ostovoima kasvaisi eniten paitsi absoluuttisesti myös suhteellisesti. Pienituloisimmilla ostovoima jopa heikkenee. Tämä ei ole perusteltua oikeudenmukaisuuden eikä kotimaisen kysynnän kehityksen kannalta — pienituloisten lisäeuro muuttuu suoraan yksityiseksi kulutukseksi, joka on tällä hetkellä keskeisin Suomen vaisua talouskasvua ylläpitävä voima.

Hallituksen esityksessä tulorajoja korotettaisiin noin 1,1 prosentilla. Lisäksi alimman tuloluokan marginaaliveroprosenttia alennettaisiin 6,5 prosentista 6,25 prosenttiin ja ylimmän tuloluokan marginaaliveroprosenttia alennettaisiin 31,75 prosentista 31,5 prosenttiin. Vasemmistoliitto esittää tuloveroasteikkoa muutettavaksi siten, että niin sanotun solidaarisuusveron alaraja lasketaan 70 700 euroon ja lisäksi otetaan käyttöön uusi, yli 100 000 euroa tienaavien veroluokka (vero alarajan ylittävästä osasta 34 %).

Nykyisellään tuloverotuksessa kohdellaan ansio- ja eläketuloja toisistaan eriävällä tavoin. Noin 1 500—2 500 euron kuukausituloilla eläkeläisten veroprosentti on korkeampi kuin palkansaajien vastaavalla tulotasolla. Tämä on ongelma kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta.

Toinen keskeinen yhdenvertaisuuteen ja verotuksen oikeudenmukaisuuteen liittyvä ongelma on, että suuriakin pääomatuloja on mahdollista nostaa verrattain matalalla veroprosentilla. Korkeilla tulotasoilla palkkoja verotetaan huomattavasti kireämmin kuin pääomatuloja.

Verojärjestelmää tulisi jatkossa uudistaa niin, että eläkeläisten verotus olisi yhtenäistä palkansaajien verotuksen kanssa, että kaikkia pääomatuloja kohdeltaisiin samalla tavoin ja että pääomatuloja verotettaisiin nykyistä progressiivisemmin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 59

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen tuloveroasteikon muuttamisesta siten, että niin sanotun solidaarisuusveron alaraja lasketaan 70 750 euroon ja että yli 100 000 euron tulojen veroprosentti on 34,00.

Vastalauseen lausumaehdotus 60

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jossa eläkeläisten tuloveroprosentit yhtenäistetään palkansaajien tuloverotuksen kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 61

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen pääomaverotuksen progression tuntuvaksi korottamiseksi siten, että lopullisena tavoitteena on pääomatulojen verotuksen mahdollisimman yhdenmukainen verokohtelu palkka- ja eläketulojen kanssa huomioiden kuitenkin pääomatulojen erityispiirteet.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Kunnallisverotuksen perusvähennys

Kunnallisverotuksen perusvähennys tehdään kaikkien muiden vähennysten jälkeen, ja se kohdistuu palkkoihin, eläkkeisiin ja etuuksiin. Hallitus esittää perusvähennyksen korottamista 3 020 eurosta 3 060 euroon. Vasemmistoliiton veromallissa perusvähennys korotetaan 3 750 euroon.

Verrattuna hallituksen esitykseen vasemmistoliiton perusvähennysmalli lisää pienituloisten palkansaajien, eläkeläisten ja päivärahatulon saajien käteen jääviä tuloja selvästi, enimmillään yli 160 euroa vuodessa. Se myös kaventaisi tuloeroja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 62

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin kunnallisverotuksen perusvähennyksen korottamiseksi tuntuvasti.

Kotitalousvähennys

Hallitus aikoo korottaa kotitalousvähennystä viidellä prosenttiyksiköllä sekä maksetun työkorvauksen että palkan osalta. Pääasiallinen hyöty esityksen mukaisista korvausprosenttien nostoista menisi verrattain hyvätuloisten ihmisten kotien ja vapaa-ajan kiinteistöjen remontointikuluihin, mitä ei voi pitää perusteltuna.

Kotitalousvähennysjärjestelmää tulisi kehittää enemmän suuntaan, jossa se edistäisi hoivapalveluita. Yhdenvertaisuuden ja ympäristökestävyyden kannalta perusteltua olisi laajentaa vähennyksen käyttöalaa niin, että sitä voitaisiin soveltaa myös esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden ja -osuuskuntien energiakestävyyshankkeisiin. Huomioiden, että pienituloisimmat eivät pysty hyödyntämään kotitalousvähennystä lainkaan, tulisi vähennyksen rinnalle kehittää vastaava kotitalousavustusjärjestämä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 63

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kotitalousvähennyksen uudistuksen, joka ohjaa vähennyksen käyttöä enemmän palveluiden suuntaan ja laajentaa sen käyttöalaa asunto-osakeyhtiöiden ja osuuskuntien korjaushankkeisiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 64

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kotitalousavustuksesta, johon olisivat oikeutettuja ne, jotka eivät tulojensa vähäisyyden vuoksi pysty hyödyntämään kotitalousvähennysjärjestelmää.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Yrittäjävähennys

Hallitus on ehdottanut uudenlaista yrittäjävähennystä, jonka nojalla yksityisten elinkeinonharjoittajien (toiminimet, avoimet ja kommandiittiyhtiöt) sekä maatalous- ja poroyrittäjien tuloksesta vähennettäisiin verotuksessa viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Metsätalouden verotuksessa otettaisiin huomioon vastaava vähennys. Toisin sanoen elinkeinon tulosta 95 prosenttia olisi yrittäjälle veronalaista ja viisi prosenttia kokonaan verovapaata. Tämän jälkeen yrittäjän veronalainen tulo jaettaisiin nykyiseen tapaan yrittäjän ansio- ja pääomatuloksi.

Esityksen tavoitteena on kannustaa yritystoiminnan harjoittamiseen. Tavoite yrittäjyyden tukemisesta on erittäin kannatettava, mutta samaa ei voi sanoa hallituksen valitsemasta keinosta. Yrittäjävähennys on kallis, tehoton ja eriarvoistava uudistus.

Yrittäjävähennyksen hinta, yli 120 miljoonaa, on suuri suhteessa sen vaikutuksiin, jotka hallituksen esitykseen sisältyvien vaikutusarvioidenkin mukaan olisivat epävarmoja ja vaatimattomia. Esitys myös lisäisi tuloeroja, sillä siitä hyötyisi lähinnä yrittäjien pieni ja suurituloisin vähemmistö. Yli 40 prosenttia (53 miljoonaa euroa) veronkevennyksestä kohdistuisi ylimpään tulokymmenykseen ja jo selvästi yli puolet (73 miljoonaa euroa) kahteen ylimpään desiiliin. Tavalliselle pienyrittäjälle hyödyt jäisivät vaatimattomiksi. Neljällä viidestä henkilöyhtiöstä vuotuinen tulo jää alle 30 000 euron. Hallituksen arvion mukaan mahdollista, joskin epävarmaa ja maltillista kasvua voisi tapahtua lähinnä yli 100 000 euron tulosta tekevissä henkilöyrityksissä, joita on noin 5 000.

Yrittäjävähennys myös kaventaisi veropohjaa ja monimutkaistaisi tarpeettomasti verojärjestelmää. Erilaisten tulojen verotus eriytyisi toisistaan yhä enemmän.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 65

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu yrittäjävähennyksen ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi muita pienyrittäjien asemaa parantavia uudistuksia, kuten ensimmäisen työntekijän palkkausta helpottavan automaattisen palkkatukimallin.

Metsälahjavähennys

Hallitus esittää metsälahjavähennystä tilojen sukupolvenvaihdoksiin. Vähennysoikeus syntyy metsätilojen sukupolvenvaihdoksen yhteydessä maksetun lahjaveron perusteella. Vähennys tehdään metsätalouden pääomatulosta, kuten puun myyntitulosta. Vähennysoikeus riippuu metsän verotusarvosta ja pinta-alasta.

Metsälahjavähennys on sananmukaisesti lahja hallitukselta suurten metsäomaisuuksien haltijoille. MTK:n mukaan yli kaksi kolmasosaa metsänomistajista ei hyödy vähennyksestä lainkaan. Vähennys on monimutkainen ja hallinnollisesti raskas. Tasavertaisen kohtelun kannalta vähennys

on ongelmallinen, koska se kohdistuu vain metsämaahan ja vain tietyn vähimmäiskoon ylittäviin metsämaan lahjoituksiin.

Metsälahjavähennyksen kansantaloudellista hyötyä ei ole osoitettu (tai se on todettu "maltilliseksi"). Se myös lukitsee metsäomaisuutta nykyisille omistajasuvuille ja nostaa todennäköisesti metsäpalstojen hintoja.

Huojennuksen voi olettaa lisäävän puun tarjontaa, koska hyödyn saisi vain, jos verovelvollisella on tuloja metsästä. Puukauppa käy nyt hyvin, joten antelias lahjoitus suurmetsänomistajille on turha.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 66

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen metsäverotuksen kokonaisuudistuksesta, joka edistää kestävää metsänhoitoa ja biotaloutta.

Yksityisten eläkevakuutusten verovähennysoikeus

Kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta tuloverolain 54 d §:ssä määritelty yksityisten eläkevakuutusjärjestelyiden ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen verovähennysoikeus ei ole perusteltu. Kyseinen verotuki vähentää valtion verokertymää noin 110 miljoonalla eurolla vuodessa ja suosii etupäässä hyvätuloisia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 67

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi uudistuksen, jolla kumotaan vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen verovähennysoikeus.

04. Perintö- ja lahjavero

Hallitus esittää, että perintöjen ja lahjojen verotusta alennettaisiin veroasteikkojen kaikissa portaissa, mikä vähentää valtion verotuottoja noin 58 miljoonaa euroa vuodessa. Esitetty 6—10 prosentin perintöveron alennus ja 12—14 prosentin lahjaveron alennus ei ole valtiontaloudellisesti perusteltu eikä oikeudenmukainen. Omaisuuden verotus on Suomessa nykyisellään kevyempää kuin monissa muissa EU-maissa.

Uudistuksella ei esitetä olevan minkäänlaisia työllisyys- tai kasvuvaikutuksia. Sen sijaan sen perustuslaillisuus on kyseenalaistettu useamman asiantuntijan toimesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 68

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee perintö- ja lahjaveron progressiota kasvattavan uudistuksen sekä perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:n kokonaisarvion, jotta sukupolvenvaihdoshuojennuksissa varmistuttaisiin siitä, että vain maatilan ja muun yrityksen toiminnan kannalta tarpeellinen yritysvarallisuus siirtyy luovutuksen saajalle huojennetuin ehdoin.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Arvonlisävero on kulutusvero, jonka myyjä lisää tavaran tai palvelun myyntihintaan ja tilittää valtiolle. Arvonlisäverovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liiketoiminnan muodossa tavaroiden tai palveluiden myyntiä, vuokrausta tai niihin rinnastettavaa toimintaa.

Alennetut alv-kannat koskevat pääsääntöisesti sellaisia hyödykkeitä, joissa kotimaisen tuotannon osuus on suuri.

Työllisyystilanteen parantamiseksi ja kotimaisen palvelusektorin tukemiseksi alennettuja arvonlisäverokantoja tulisi laskea määräaikaisesti kahdella prosenttiyksiköllä 12 ja 8 prosenttiin. Veronalennus tekisi suomalaisista palveluista ja tuotteista entistä houkuttelevampia, jolloin suurempi osa kotitalouksien kulutuksesta kohdistuisi suomalaisiin yrityksiin.

Arvonlisäveron matala alaraja haittaa selvästi pienten yritysten kasvua. Ne reagoivat liikevaihtorajaan rajoittamalla tai vähentämällä myyntiään. Tämän vuoksi arvonlisäverovelvollisen myynnin alaraja tulisi nostaa nykyisestä 10 000 eurosta 25 000 euroon ja verohuojennukseen oikeuttava yläraja 30 000 eurosta 39 000 euroon. Tällöin pienimuotoista liiketoimintaa harjoittavat yrittäjät vapautuisivat arvonlisäverovelvollisuudesta, mikä keventäisi byrokratiaa, parantaisi yrittäjien markkina-asemaa ja kohentaisi pienyritysten taloutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 69

> Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka laskee alennettuja arvonlisäverokantoja määräaikaisesti ja nostaa arvonlisäverovelvollisen myynnin alarajoja.

08. Valmisteverot

05. Virvoitusjuomavero

Kansanterveyttä edistetään haittaveroilla. Suomessa on tähän asti ollut voimassa terveysperustainen makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero. Vuoden 2017 alusta makeisten ja jäätelön valmisteverosta aiotaan luopua EU-sääntöihin vedoten. Lisäksi virvoitusjuomaveron piiristä poistettaisiin maustamattomat kasvipohjaiset maitoa korvaavat juomat sekä jääpalat.

Maailman terveysjärjestön WHO:n tuoreessa raportissa todetaan, että sokeripitoisten juomien riittävän tuntuva verotus voi vähentää lihavuutta, tyypin 2 diabeteksen yleistymistä ja hammassairauksia. Sokeripitoisten juomien kulutuksen laskun on todettu vähentävän sokerin saantia, parantavan ruokavalion koostumusta ja vähentävän edellä mainittuja haittoja. Raportissa on pidetty todennäköisenä työpaikkojen kokonaismäärän lisääntymistä niillä aloilla, joille kulutus suuntautuu haitallisten tuotteiden sijaan.

EU:n elintarviketietoasetuksen nojalla vuoden 2016 joulukuussa tulee voimaan pakattujen elintarvikkeiden energian, hiilihydraattien, kokonaissokerin, rasvan tyydyttyneen rasvan, suolan ja proteiinin määrien ilmoittamisvelvollisuus. Siten alan toimijoiden hallinnollinen taakka ei merkittävästi lisääntyisi, jos valmisteverotus perustuisi näihin ravintoainetietoihin.

Hallituksella olisi ollut yli vuosi aikaa valmistella EU-sääntöihin sopivampi, nykyistä makeisveroa laajempi terveysperusteinen vero, mutta näin ei ole toimittu. Terveysperusteisessa verossa voidaan veron määrä asettaa tuotteen sisältämän ravintoainepitoisuuden mukaan siten, että vero nousee haitallisen ravintoaineen määrän kasvaessa. Vero vaikuttaa tällöin paitsi hinnan kautta kuluttajien ostopäätöksiin myös teollisuuden tuotekehitykseen. Vero kohtelee eri tuoteryhmiä neutraalisti.

Terveysperusteisella verolla on lisäksi mahdollista kannustaa hyödyllisten ravintoaineiden käyttöön. Esimerkiksi lasten ja nuorten liikalihavuuden ja elämäntapasairauksien torjunta on tärkeää kansanterveydelle, mutta sillä on myös kansantaloudellisesti myönteisiä vaikutuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 70

> Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi säädösvalmistelun elintarvikkeiden terveysperusteisen valmisteverotuksen kehittämiseksi.

07. Energiaverot

Suomessa on erilaisia yritys- ja elinkeinotukia usean miljardin euron edestä. Valtioneuvoston viime vuonna teettämän selvityksen mukaan suoria yritystukia jaetaan vuosittain noin 1,3 miljardilla ja yritysten toimintaan vaikuttavia verotukia 6 miljardilla eurolla.

Monet tuet ovat tarpeen taloudellisen kasvun, kilpailukyvyn tai rakennemuutoksen edistämisen näkökulmasta. Jotkut tukimuodot voivat palvella jotakin muuta yhteiskunnallista tavoitetta. Kaikkia tukia ei kuitenkaan voi uskottavasti perustella millään argumentilla. Edellisen hallituksen teettämä selvitys identifioi 850 miljoonan euron edestä sellaisia yritystukia, jotka ovat "rakennemuutosta hidastavia tai muuten haitallisia".

Paljon keskustelua ovat herättäneet energiaintensiivisen teollisuuden satojen miljoonien eurojen tuet. Esimerkiksi energiaveronpalautukset, joiden määrä on yli kymmenkertaistunut vuoden 2011 tasosta, eivät Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen mukaan ole parantaneet kilpailukykyä. Sen sijaan ne poistavat kannustimet vähäpäästöisempien ratkaisuiden etsimiseen ja ovat pois muista julkisista toiminnoista.

Myös hallituksen kaavaileman uuden päästökauppakompensaatiotuen sekä kaivostoiminnan sähköverokannan alentamisen tarve on nykytilanteessa kyseenalainen. Turpeen verotuen voisi hyvin palauttaa vuoden 2014 tasolle, jolloin myös siihen kytkeytyvää metsähakkeen tukea tulisi pienentää.

Kestävän rakennemuutoksen ja tulevaisuuden kilpailukyvyn näkökulmasta ongelma on, että suuri osa yritystuista kohdistuu suurille, vanhoille yrityksille eikä kannusta riittävästi innovoimaan uutta. Tutkimuksen ja tuotekehityksen tukia on leikattu samalla, kun vanhaa ylläpitäviä verotukia on lisätty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 71

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kestävää kehitystä edistävän energiaverouudistuksen, joka kohtuullistaa nykyisen kaltaisia energiaverotukia ja kannustaa yrityksiä kehittämään uudenlaisia ja energiaa säästäviä toimintamuotoja.

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Metsähallituksen voiton tuloutus valtiolle on ollut samaa suuruusluokkaa jo useamman vuoden ajan. Vuoden 2017 tuloutus on pienempi, koska Metsähallituksen yhtiöittämisen vuoksi mukana on vain osa vuotta. Vuoden 2016 tuloutus oli vastaavasti suurempi.

Metsähallitus hallinnoi kansallisomaisuuttamme, valtion omistamia metsiä. Vastuullinen metsänhoito ja luonnonvarojen kestävä käyttö sekä yhteiskunnallinen työllistämisvastuu kuuluvat Metsähallituksen tehtäviin. Aiempina vuosina on jo huomattu, että korkea tuloutustavoite estää kestävän metsänhoidon. Siitä huolimatta tuloutustavoite pysyy samana.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 3 vas

Valtion tulee toimia esimerkkinä yritystoiminnassa ja metsänhoidossa. Tänä syksynä on jälleen syntynyt konflikteja muun muassa Suomussalmella, jossa paikalliset ihmiset ovat voimakkaasti puolustaneet maisemaa Metsähallituksen hakkuilta. Lisäksi Metsähallitus on lomauttanut kaikki metsurinsa tammi—maaliskuuksi, vaikka työllistäminen kuuluu Metsähallituksen yhteiskunnallisiin tehtäviin. Nämä esimerkit osoittavat, että voiton tuloutus valtion budjettiin on liian suuri.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 72

> Eduskunta edellyttää, että hallitus pienentää Metsähallituksen voiton tuloutusta valtiolle, jotta metsien kestävä käyttö ja vastuullinen työnantajapolitiikka toteutuvat.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että ehdotus vuoden 2017 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,
>
> että edellä ehdotetut 72 lausumaa hyväksytään ja
>
> että yleisperusteluissa ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2016

Kari Uotila vas
Li Andersson vas

VASTALAUSE 4 r

Yleisperustelut

Johdanto

Politiikassa on aina kyse arvovalinnoista. Myös taloudellisesti vaikeina aikoina on mahdollista priorisoida ja valita toisin. Me haluamme vaihtoehtobudjetissamme osoittaa, että on mahdollista tehdä vastuullista talouspolitiikkaa ilman massiivisia ja lyhytnäköisiä leikkauksia koulutukseen, opintotukeen ja kehitysyhteistyöhön. Haluamme myös osoittaa, että arvovalintojen kautta on mahdollista toteuttaa välttämättömiä uudistuksia, kuten esittämämme perhepoliittinen kokonaisuudistus. Vaihtoehtobudjettimme ei lisää valtion velkaantumista enemmän kuin hallituksen talousarvioehdotus.

Politiikassa on aina vaihtoehtoja. Meidän talousarvioehdotuksemme on parempi vaihtoehto vuonna 2017 100 vuotta täyttävälle Suomelle.

Vaihtoehtobudjettimme tärkeimmät kokonaisuudet

Tarvitsemme perhepoliittisen kokonaisuudistuksen.

Haluamme lisää naisia työelämään, helpottaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista ja pienentää naisten ja miesten välisiä palkka- ja eläke-eroja. Samalla haluamme parantaa isien mahdollisuuksia perhevapaisiin ja saada enemmän lapsia osallistumaan varhaiskasvatukseen. Siksi esitämme kolmiosaista perhepoliittista kokonaisuudistusta, joka muodostuu perhevapaiden uudistuksesta 6+6+6-mallin mukaisesti, kotihoidon tuen lyhentämisestä ja siitä, että jokaisella yli kolmevuotiaalla lapsella on oikeus maksuttomaan varhaiskasvatukseen neljä tuntia päivässä.

Uudet työpaikat ovat tie parempaan talouteen ja hyvinvointiin.

Kestävä talouskasvu ja korkea työllisyysaste, joka luo verotuloja, on ainoa keino turvata hyvinvointiyhteiskuntamme pitkällä aikavälillä. Hallituksen tavoite luoda 110 000 uutta työpaikkaa ja nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin on oikea. Valitettavasti hallitus ei ole onnistunut sovittamaan sanoja ja tekoja. Paljon puhuttu kilpailukykysopimus ei yksin riitä luomaan tarpeeksi uusia työpaikkoja. Siksi esitämme oman työllisyyspaketin, jossa on kymmenen toimenpide-ehdotusta työllisyyden parantamiseksi. Esitämme myös kansallista paremman työhyvinvoinnin ohjelmaa.

Koulutus, osaaminen ja tutkimus ovat avain Suomen menestykseen.

Maksuton ja laadukas koulutus sekä korkeatasoinen tutkimus ovat avain Suomen menestykseen. Me emme voi hyväksyä hallituksen valtavia leikkauksia yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksien jäädyttämistä tai leikkauksia Tekesin tutkimusmäärärahoihin. Lisäämme myös vapaan sivistystyön ja peruskoulun laadun parantamisen määrärahoja. Haluamme myös turvata toisen asteen ammatillisen koulutuksen alueellisen saatavuuden.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Suomi ei saa kääntää selkäänsä maailmassa hätää kärsiville.

Suomen on kannettava kansainvälinen vastuunsa. Emme hyväksy hallituksen häpeällisiä kehitysyhteistyöleikkauksia. Siksi esitämme kehitysyhteistyömäärärahojen korottamista 213 miljoonalla eurolla. Pakolaisten määrä maailmassa ei tule vähentymään, päinvastoin. Humanitäärinen kriisi Syyriassa ja Irakissa on hälyttävä. Siksi haluamme nostaa pakolaiskiintiötä 750:stä 2 500:aan.

Verotuksen on kannustettava työntekoon.

Verotuksen tavoitteena tulee olla kerätä tarpeeksi tuloja, jotta voimme ylläpitää pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme. Verotuksen tulee kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen. Haluamme siksi verouudistuksen, joka vähentää työn verotusta ja siirtää verotuksen painopistettä kulutukseen. Esitämme, että arvonlisäveroa korotetaan varovasti 0,5 prosenttiyksiköllä ja tuloverotusta vähennetään vastaavissa määrin noin 400 miljoonalla eurolla. Lisäämme ostovoimaa enemmän kuin hallitus. Korotamme myös kotitalousvähennystä kannustaaksemme yrittäjyyteen ja luodaksemme uusia työmahdollisuuksia.

Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilannetta on parannettava.

Haluamme vahvistaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien sosiaaliturvaa. Yksinhuoltajaperheet ovat kaikkein haavoittuvaisin ryhmä yhteiskunnassamme. Haluamme nostaa lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja poistaa toimeentulotuen ja yksinhuoltajakorotuksen yhteyden, jotta toimeentulotuella eläviä yksinhuoltajia ei enää rangaistaisi. Haluamme myös auttaa naisia, jotka joutuvat seksuaalisen tai muun väkivallan uhreiksi perustamalla 25 uutta turvakotia ja kolme raiskauskriisikeskusta. Haluamme vähentää nuorten syrjäytymisen vaaraa lisäämällä nuorten työpajojen ja etsivän nuorisotyön määrärahoja. Haluamme myös turvata päihdehuollon molemmilla kansalliskielillä. Mielestämme turvapaikanhakijoilla tulee olla oikeus äitiyspakkaukseen.

Ikääntyneillä tulee olla oikeus turvalliseen vanhuuteen.

Haluamme huolehtia ikääntyneistämme. Emme hyväksy hallituksen suunnitelmia vähentää henkilökunnan määrää vanhustenhuollossa. Samalla haluamme parantaa vähävaraisimpien eläkeläisten tilannetta korottamalla takuueläkettä. Huolehdimme veteraaneista lisäämällä kuntoutuksen määrärahoja. Haluamme selvittää edellytyksiä yhteiselle kustannuskatolle sairaanhoitoon liittyville kustannuksille. Sen sijaan, että meillä olisi yksi katto lääkkeille, yksi katto matkakustannuksille ja yksi katto asiakasmaksuille jne., voisi meillä olla yhteinen kustannuskatto näille kaikille.

Opiskelijoiden toimeentulo on turvattava.

Kaikilla on oltava yhdenvertaiset mahdollisuudet korkeakouluopintoihin sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Emme hyväksy hallituksen rajuja opintotukileikkauksia. Haluamme säilyttää korkeakouluopiskelijoiden opintotuen nykyisellä tasolla. Samalla haluamme estää sen, että opiskelijoita rangaistaan, jos he tekevät töitä. Siksi esitämme, että opintotuen tulorajoja korotetaan 50 prosentilla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Vähemmän byrokratiaa ja enemmän tehokkuutta.

Haluamme vähentää byrokratiaa. Mielestämme kuntien tehtävien tulee liittyä kuntalaisille tärkeisiin asioihin, kun taas muita tehtäviä voi karsia. Me emme hyväksy hallituksen uutta symboliveroa, veneveroa, joka kohdistuu tavalliseen veneenomistajaan ja lisää turhaa byrokratiaa. Mielestämme Maaseutuvirasto Mavi tulisi lakkauttaa ja maanviljelijöiden paperityötä tulisi vähentää. Haluamme myös lisätä vapaaehtoisten kuntaliitosten tukea. Haluamme tehostaa työnvälitystä kilpailuttamalla osia siitä.

Oikeudenhoito, poliisi ja harmaan talouden torjunta tarvitsevat riittävästi resursseja.

Oikeudenhoito on yksi demokraattisen oikeusvaltion peruspilareista ja keskeisessä asemassa myös kilpailukykymme kannalta. Siksi haluamme turvata oikeudenhoidolle riittävät resurssit. Harmaa talous aiheuttaa suuria verotulomenetyksiä valtiolle. Lisäämme poliisin, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinlaitoksen ja verohallinnon määrärahoja harmaan talouden torjumiseksi, mikä samalla lisää valtion verotuloja. Toimiva poliisilaitos on yksi turvallisen yhteiskunnan perusedellytyksistä. Me emme halua, että poliisin saatavuus ja mahdollisuudet ennaltaehkäisevään rikostentorjuntaan vaarantuvat.

Budjetissa on kyse valinnoista.

Esitämme hallituksen kärkihankkeiden puolittamista, koska osa kärkihankkeista näyttäytyy enemmän rahoilla kikkailuna kuin todellisina panostuksina johonkin uuteen. Mielestämme tehoton energiaverotuki energiaintensiivisille yrityksille ja päästökaupan kustannusten kompensaatiotuki tulisi poistaa, kuten muun muassa VATT on suosittanut, ja käyttää paremmin. Myös hallituksen autoveroalennus tulisi peruuttaa ja käyttää tarkoituksenmukaisemmin. Mielestämme valtion ei tule rahoittaa yksityisomistusta, ja siksi olemme valmiita poistamaan ensiasunnon oston verovapauden. Samalla 140 miljoonaa euroa, jonka hallitus on varannut kehitysyhteistyön lainoihin ja finanssisijoituksiin, tulisi käyttää varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhepoliittisen kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi uudistamalla perhevapaita 6+6+6-mallin mukaisesti, lyhentämällä kotihoidontukeen oikeuttavan ajan enintään 13 kuukauteen sekä uudistamalla varhaiskasvatuksen niin, että jokainen kolme vuotta täyttänyt lapsi saa oikeuden maksuttomaan varhaiskasvatukseen neljä tuntia päivässä.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin nuorisotakuun ja etsivän nuorisotyön kehittämiseksi koskemaan kaikkia nuoria sekä oppisopimus- että minijobs-mallin selvittämiseksi, jossa alle 30-vuotiailla nuorilla olisi helpompi saada töitä esim. tarjoamalla

heille oikeuden ansaita 500 euroa kuussa ilman, että se vaikuttaisi tukiin tai muihin etuuksiin samalla, kun työnantajilla olisi oikeus pienempiin maksuihin nuoren työllistäessään.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainmuutoksen, jonka tarkoituksena on ulkomaisen työvoiman tarveharkinnan poistaminen.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisin edellytysten parantamiseksi paikalliseen sopimiseen työmarkkinoilla.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kansallisen työhyvinvointiohjelman.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus puolittaa hallituksen kärkihankkeille osoitetut määrärahat.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Sipilän hallitus esittää massiivisia koulutukseen kohdistuvia leikkauksia. Koulutusleikkaukset muodostavat todellisen uhan opetuksen ja tutkimuksen laadulle, koulutuksen tasa-arvolle ja maamme kilpailukyvylle. Hallitus ei myöskään kiistattomasta tarpeesta huolimatta ole valmis uudistamaan perhevapaita, kotihoidontukea ja varhaiskasvatusta. Hallitus leikkaa lisäksi valtavasti kehitysavusta. Leikkausten seurauksena kehitysapu on vain noin 0,40 prosenttia BKT:sta, ja leikkaukset kohdistuvat suoraan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Kehitysapuleikkaukset vaarantavat myös Suomen maineen vastuullisena ja luotettavana kansainvälisenä toimijana. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

01. Hallinto

22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Tutkimuksen tulee edistää maamme kehitystä ja hyvinvointia. Tavoitteena tulee olla, että Suomessa on korkealaatuista ja tarkoituksenmukaista tutkimusta, joka synnyttää uusia ajatuksia ja innovaatioita. Tutkimusmäärärahojen kohdistamiseksi oikein on tärkeää, että niiden tahojen, joilla on parhaat tiedot ja edellytykset hyvin perusteltujen ja tieteellisten arvioiden tekemiseen, tulisi tehdä arvio ja päättää tutkimus- ja kehitysmäärärahoista. Näihin riippumattomiin tahoihin kuuluvat esim. Suomen Akatemia ja Tekes. Sen sijaan valtioneuvosto ei ole se taho, jolla on parhaat edellytykset arvioida, miten tutkimusmäärärahat pitäisi kohdistaa, eikä poliitikkojen tehtävä ole valita tulevia voittajia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 23.01.22 vähennetään 7 000 000 euroa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaan ehdotetusta määrärahasta.

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tiedotustoimintaan ehdotetaan lisättävän 250 000 euroa. Näillä varoilla pyritään heikentämään Suomen mainetta, jotta pakolaiset eivät hakeutuisi Suomeen. Emme voi hyväksyä tätä edesvastuutonta toimintaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 24.01.01 vähennetään 250 000 euroa maahanmuuttoon liittyvään tiedotustoimintaan.

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Suomen on oltava luotettava toimija kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja kansakunta, joka kantaa oman vastuunsa tukipolitiikassa. Kotimaassamme meidän tulee ottaa vastaan ihmisiä, jotka on pakotettu pakenemaan kodeistaan, yhtä lailla kuin osallistua aktiivisesti globaaleihin ympäristö-, ilmasto- ja kehitysasioihin ja tukea kehitysmaiden taloudellista kehitystä kokonaisvaltaisesti. Emme halua, että Suomi vetää pois tukensa YK-järjestöiltä tai että kehitysapumäärärahoja leikataan erittäin rankasti. Emme voi hyväksyä sitä, että Suomi ei kanna globaalia vastuutaan ja että säästöjä tehdään niin, että maailman köyhimmät ja hädänalaisimmat unohdetaan.

Hallitus esittää vuoden 2017 talousarviossa, että kansainvälisen kehitysyhteistyön määrärahoja alennetaan 267 000 000 eurolla. Tällainen yhtä radikaali tuen vähentäminen, jota esitettiin jo vuodelle 2016 ja nyt vuodelle 2017, tarkoittaa, että tukibudjetin tavoite 0,7 prosentista bruttokan-

santuotteesta on lähes mahdotonta saavuttaa lähitulevaisuudessa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason lasketaan olevan arviolta 0,4 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2017.

Suomen kehitysyhteistyöpolitiikassa haluamme kiinnittää enemmän huomiota kehitysmaiden oman yritystoiminnan ja oman verotuspohjan vahvistamiseen sekä kehitysyhteistyön tulosten, vaikutusten ja mitattavuuden parantamiseen. Näiden tavoitteiden selkeiden tulosten saavuttaminen tulee olemaan vaikeaa, koska hallituksen säästöt vaikuttavat erityisesti monenväliseen kehitysyhteistyöhön ja kehitysyhteistyöhön yksittäisten maiden ja alueiden kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 24.30.66 lisätään 213 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Tukipolitiikan tavoitteena on oltava ihmishenkien pelastaminen, inhimillisen kärsimyksen lievittäminen ja maailman heikoimmassa asemassa olevien auttaminen. Tämä toteutetaan parhaiten varsinaisella kehitysyhteistyöllä. Hallitus esittää vuoden 2017 talousarvioesityksessä, että kansainvälisen kehitysyhteistyön määrärahoja alennetaan radikaalisti ja että kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin myönnetään 10 000 000 euroa määrärahaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että toimintaa siirretään varsinaisesta kehitysyhteistyöstä Finnfundille, joka tarjoaa rahoitusta yksityisille yrityksille. Näin tehtiin suuremmassa mittakaavassa jo vuonna 2016.

Finnfund tarjoaa riskirahoitusta oman pääoman muodossa, pitkän aikavälin investointilainoja sekä tietoa sijoittamisesta kehitysmaihin yli 30 vuoden kokemuksella. Tämä on toimintaa, jolla on hyvät tavoitteet ja jota tulee tukea, mutta ei suomalaisten järjestöjen rakentaman pitkän aikavälin tukityön kustannuksella. Varojen äkillinen ja suuri korotus tuskin tuottaa haluttua vaikutusta. Emme halua vesittää suomalaisten kansalaisjärjestöjen vuosia jatkunutta pitkän aikavälin työtä kehitysyhteistyösektorilla emmekä leikata YK:n järjestöjen rahoitusta hallituksen esittämällä tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 24.30.88 vähennetään 10 000 000 euroa Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottamiseen ehdotetusta määrärahasta.

89. Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)

Tukipolitiikan tavoitteena on oltava ihmishenkien pelastaminen, inhimillisen kärsimyksen lievittäminen ja maailman heikoimmassa asemassa olevien auttaminen. Tämä toteutetaan parhaiten varsinaisella kehitysyhteistyöllä. Hallitus esittää vuoden 2017 talousarvioesityksessä, että kansainvälisen kehitysyhteistyön määrärahoja alennetaan radikaalisti ja että kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin myönnetään 130 000 000 euroa määrärahaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kehitysyhteistyösektorin toimintaa halutaan siirtää varsinaisesta kehitysyhteistyöstä sijoituksiin kansainvälisiin kehitysyhteistyöpankkeihin tai rahastoihin, joita hallinnoivat muut kehitys-

yhteistyöalan toimijat ja jotka tukevat yksityistä sektoria. Me painotamme varsinaista kehitysyhteistyötä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 24.30.89 vähennetään 130 000 000 euroa kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ehdotetusta määrärahasta.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tukos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on ratkaiseva maamme kilpailukyvylle. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää.

Ennen eduskuntavaaleja 2015 poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin. On myös tärkeää turvata resurssit niin, että turvapaikanhakijoiden oikeussuoja voidaan turvata.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.10.03 lisätään 7 168 000 euroa, josta 3 500 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tukos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on ratkaiseva maamme kilpailukyvylle. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää.

Ennen eduskuntavaaleja 2015 poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin. On myös tärkeää turvata resurssit niin, että turvapaikanhakijoiden oikeussuoja voidaan turvata.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.20.01 lisätään 1 664 000 euroa, josta 500 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tukos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on ratkaiseva maamme kilpailukyvylle. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää.

Ennen eduskuntavaaleja 2015 poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin. On myös tärkeää turvata resurssit niin, että turvapaikanhakijoiden oikeussuoja voidaan turvata.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 25.30.01 lisätään 3 168 000 euroa, josta 1 000 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Toimiva poliisitoimi kuuluu turvallisen yhteiskunnan peruspilareihin. Poliisin toimintaedellytykset ovat viime vuosina kuitenkin kärsineet huomattavasti, koska rahoitusta on vähennetty muun muassa rikostutkinnan ja liikennevalvonnan kustannuksella. Poliisille kohdennettujen resurssien riittämättömyys vaarantaa poliisin tavoitettavuuden sekä mahdollisuudet rikollisuuden ennaltaehkäisyyn. Henkilöstöresurssien jatkuva vähentäminen näkyy muun muassa rikostutkinnan keston pitenemisenä ja rikosten selvittämisasteen heikkenemisenä.

Henkilöstöresurssien väheneminen on myös työterveyskysymys poliisihallinnossa työskenteleville. Poliisin toiminta-alueen olosuhteet ovat muuttuneet, ja perinteisen poliisityön haasteena ovat nyt uudet turvallisuusuhat, jotka edellyttävät poliisilta toisenlaista toimintaa ja asiantuntemusta. Näihin kuuluvat muun muassa kyberrikollisuus, radikalisoituminen ja ääriliikkeiden ja terrorismin vastainen toiminta.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 26.10.01 lisätään 15 000 000 euroa, josta 5 000 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia brut-

tokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.01 lisätään 5 000 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin.

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Viranomaisten toimintaa on tarve tehostaa elintarviketurvallisuuden saralla. Osana tehostamista on sellaisten tehtävien vähentäminen, joissa kaksi viranomaista hoitaa käytännössä samaa toimintaa. Elintarviketurvallisuusviraston toimintaa voitaisiin tehostaa kahdessa kohdassa. Ensimmäinen on elintarviketurvallisuuden laboratoriopalvelut Elintarviketurvallisuusvirastossa ja Tullissa. Siirtämällä laboratoriopalvelut Tullille toimintaa voitaisiin tehostaa vaarantamatta kuluttajien turvallisuutta. Laboratoriopalveluiden siirtäminen edellyttäisi Tullin toimintamenojen lisäämistä 1 500 000 eurolla. Tästä voitaisiin saada kolmen miljoonan euron säästö.

Toisena on eläinten hyvinvoinnin sekä eläin- ja kasviterveyden valvonta. Tällä hetkellä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että ELY-keskuksen valvojat voivat käydä tiloilla tarkastamassa samoja eläimiä ja papereita, tosin eri päivinä. Siirtämällä valvonta ELY-keskuksiin tilakäyntejä pystytään koordinoimaan paremmin ja niiden määrää voidaan vähentää. Tällöin toiminta tehostuisi ja tulisi kustannustehokkaammaksi. Lisäksi tämä helpottaisi elämää tiloilla. Leikkaamalla 14 miljoonaa euroa voitaisiin ELY-keskuksille siirtää 7 miljoonaa niiden lisääntyviin tehtäviin ja edelleen saataisiin 7 miljoonan säästö.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että pa-

nostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 28.10.02 lisätään 6 500 000 euroa, josta 5 000 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Ahvenanmaan maakuntahallituksen ja valtion hallituksen välisten neuvottelujen jälkeen oli selvää, että hallitus ennen valtion vuoden 2017 talousarvion käsittelyä aikoi valmistella päätöstä tasoitusmaksuperusteen korotuksesta 0,45 prosentista 0,48 prosenttiin. Syyskuussa käytyjen budjettineuvotteluiden jälkeen hallitus ilmoitti, ettei tarkistusta ole valtion talousarviossa 2017. Siitä huolimatta, että hallitus ei ottanut korotusta valtion talousarvioon, maakunnalle siirrettävien varojen korotuksen puolesta on vahvoja oikeutettuja perusteita. Niiden muutosten lisäksi, jotka ovat tapahtuneet valtion tilinpäätöksen perusteissa niiden valtion toimintojen yhtiöittämisen seurauksena, jotka vaikuttavat Ahvenanmaan maakuntaan, on esimerkiksi oltava selvää, että suurempi väestö tarkoittaa julkisten palvelujen suurempia ylläpitokustannuksia. Itsehallintolain voimassaoloaikana väestön määrä on kasvanut. Se nousi vuodenvaihteessa 2015—2016 lähes 0,53 prosenttiin, kun taas järjestelmän voimaantulohetkellä se oli 0,48 prosenttia. Tasoitusmaksuperusteen korotus 0,45 prosentista 0,48 prosenttiin vastaisi noin 15 miljoonaa euroa. Ahvenanmaan erityisasemaa itsehallintoalueena ja demilitarisoituna vyöhykkeenä on kunnioitettava sanojen lisäksi myös teoin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 7

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Ahvenanmaan tasoitusmaksun korottamiseksi.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Vähennetään kuntien tehtäviä

Visionamme on vahvat peruskunnat myös tulevaisuudessa. Tällä tavalla voidaan turvata lähipalvelut ja paikallisdemokratia. Jotta tässä onnistuttaisiin, kuntien toimintaa tulee uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ohessa. Haluamme, että kunnilla on selkeitä ja merkittäviä tehtäviä. Vapaaehtoisten kuntaliitosten ja kuntien tehtävien uudelleenjärjestelyjen kautta kunnat voivat keskittyä sellaisiin tehtäviin, jotka varmistavat niiden elinvoimaisuuden tulevaisuudessakin. Kunnilla oli vuonna 2012 yhteensä 535 lakisääteistä tehtävää. Ne perustuivat yli 30 lakiin ja ase-

tukseen. Suurin osa niistä säädettiin 1990-luvulla, mutta myös 2000-luvulla on kehityskulku mennyt kohti entistä yksityiskohtaisempia tehtäviä. Useita uusia tehtäviä on tullut, vaikka työtä on myös määrätietoisesti tehty sen puolesta, että kuntien tehtäviä vähennettäisiin. Sitä työtä tulee jatkaa. Haluamme vähentää kuntien tehtäviä niin, että kunnat sen sijaan voivat keskittyä ydintehtäviinsä — suomalaisten hyviin lähipalveluihin.

Tarpeeksi henkilökuntaa vanhustenhuollossa

Hallituksen tarkoituksena on tarkistaa eli alentaa vanhustenhuollon ja tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksia. Nykyinen vähimmäistaso on 0,5, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että kymmenen henkilön asumisyksikössä on vuorokauden aikana oltava viisi hoitajaa. Hallituksen tarkistus alentaisi tason 0,4:ään, mikä tarkoittaa, että kymmenen ihmisen asumisyksikön hoitajien määrä laskee viidestä neljään. Näiden neljän tehtävä on jakaa keskenään aamu-, ilta- ja yövuoro, jolloin on helppo laskea, että tässä tapauksessa jossakin vaiheessa kymmenen hengen yksikössä paikalla on vain yksi hoitaja. Suuri osa vanhustenhuollon piirissä olevista ihmisistä tarvitsee tukea ja apua jokapäiväisissä toimissa vuorokaudenajasta riippumatta. Lisäksi meidän ikäihmisemme ansaitsevat mielestämme hyvää huolenpitoa. Terveydenhuollon työntekijöillä on jo nyt suuri vastuu, ja paine kasvaa hoitajien määrän pienentyessä. Useat asiantuntijatahot ovat arvostelleet mitoitusta eli hoitajien määrän vähennystä. Mielestämme kaikilla on oikeus ihmisarvoiseen elämään iästä riippumatta. Vanhustenhuollossa on oltava riittävä määrä hoitajia henkilöä kohti niin, että hoitajien on mahdollista taata mahdollisimman hyvä hoito kohtuullisella työmäärällä.

Raiskauskriisikeskuksen perustaminen

Istanbulin sopimuksen 25 artiklan mukaan Suomeen tulisi perustaa tukikeskuksia ihmisille, jotka ovat joutuneet raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreiksi. Tällä hetkellä Suomessa on vain kaksi raiskauskriisikeskusta. Asiantuntijoiden mukaan Suomeen pitäisi perustaa ainakin kolme raiskauskriisikeskusta. Yksi nk. matalan kynnyksen kriisikeskus maksaa noin 300 000 euroa vuodessa.

Ruotsinkielinen päihdehuolto on turvattava

Pixneklinikka Maalahdessa on ainoa päihdehuollon yksikkö, joka tarjoaa ruotsinkielisille päihderiippuvaisille pääsyn laitoshuoltoon äidinkielellään. Pixneklinikka on avoin sekä miehille että naisille kaikkialta Suomesta. Klinikka tarjoaa intensiivikursseja päihderiippuvaisille, kursseja omaisille, omaiskeskusteluja sekä jälkihoitoa ja avohoitoa. On erittäin tärkeää, että myös ruotsinkielistä päihdehuoltoa voidaan tarjota päihderiippuvaisille. Kansalaisilla on perustuslainmukainen oikeus tulla kohdatuksi yhdenvertaisesti, ja tämä oikeus tulee ilmi esimerkiksi ruotsinkielisten päihderiippuvaisten oikeutena osallistua päihdehuoltoon omalla äidinkielellään. Pixneklinikan toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvitaan myös valtionrahoitusta. Tarvittava summa ei ole suuri, mutta sillä on ratkaiseva merkitys, jotta yhdenvertainen päihdehuolto molemmilla kansalliskielillä voidaan turvata.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kuntien tehtävien vähentämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei alenna vanhustenhuollon ja tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksia.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kolmen raiskauskriisikeskuksen perustamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ruotsinkielinen päihdehuollon turvaamiseksi.

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)

Suomessa on nykyisin 313 kuntaa. Kuntien määrä on pienentynyt viimeisten kymmenen vuoden aikana valtiovallan määrätietoisten toimien seurauksena. Vuonna 1997 kuntia oli vielä 452. Pienet kunnat kattavat puolet maamme pinta-alasta, kun taas meillä on yhdeksän kaupunkia, joissa on yli 100 000 asukasta. Näissä kaupungeissa on 37 prosenttia maamme asukkaista ja 40 prosenttia työpaikoista. Visiomme on vahvat peruskunnat myös tulevaisuudessa. Tällä tavalla voidaan turvata lähipalvelut ja paikallisdemokratia. Omassa mallissamme kunnat voivat myös tulevaisuudessa vastata esimerkiksi sosiaalihuollosta. Jotta tässä onnistuttaisiin, tarvitsemme vapaaehtoisia kuntaliitoksia täydentämään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Nyt ollaan siirtämässä suurin osa kuntien tehtävistä esimerkiksi suunnitellun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä pois paikallisesta päätöksenteosta. Haluamme, että kunnilla on selkeitä ja merkittäviä tehtäviä. Haluamme lisätä vapaaehtoisten kuntaliitosten valtiontukea, jolla voidaan turvata vahva kuntakenttä tulevaisuudessakin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.90.31 lisätään 25 000 000 euroa kuntien yhdistymisavustuksiin.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella. Yleisen energiaverotuen on katsottu edistävän ammatillisen toiminnan ja energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden käytön kilpailukykyä. Tämä voi tietyiltä osin kuulostaa hyvältä, mutta tulosten perusteella tukia käytetään paljon energiaa kuluttavien suuryritysten yritystukina. Samalla energiaverotuki vääristää markkinoita, koska tuen saantimahdollisuudet vaihtelevat ala- ja yrityskohtaisesti. Esimerkiksi pieniä ja suuria tuottajia kohdellaan tällä hetkellä eri tavoin. Valtion arvioidaan menettävän vuosittain 200 miljoonaa euroa tällaisten verotulojen muodossa ilman, että kulua kompensoidaan mitenkään. Kaikkiaan valtion arvioidaan menettävän jopa noin 400 miljoonaa euroa verotukina, joilla mahdollistetaan alhaisempi sähkövero teollisuudelle. Tämän vahvistaa selvityksessään myös Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. Yritysten kilpailukyvyn ei ole todistettu riippuvan energiaverotuista, ja tuet ovat myös ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa. Energiaverotukea ei jaeta oikeudenmukaisesti yrityksille samoin ehdoin. Tässä taloudellisessa tilanteessa tarvitaan kaikkien alojen panostusta, ja siksi haluamme poistaa veronalennukset energiaintensiivisille yrityksille ja siten säästää 218 000 000 euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 11

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin energiaintensiivisten yritysten veronpalautusten poistamiseksi.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. (29.01 ja 30, osa) Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Folktinget eli suomenruotsalaiset kansankäräjät on Suomen ruotsinkielisen väestön yhteistyöelin, joka toimii yli poliittisten rajojen. Kaikki eduskuntapuolueet, joilla on ruotsinkielistä toimintaa, osallistuvat sen työhön. Kansankäräjien hoitamien tärkeiden tehtävien kannalta on välttämätöntä, että sen valtiontukea korotetaan. Kansankäräjien lakisääteinen tehtävä on tukea ja vahvistaa ruotsin kielen asemaa ja ruotsinkielistä kulttuuria, valvoa ja edistää ruotsinkielisen väestön oikeuksia sekä tiedottaa ruotsista Suomessa. Nykyiset uudistukset ja erityisesti terveydenhuollon ja aluehallinnon uudistukset ovat merkittävästi lisänneet kansankäräjien työtehtäviä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.01.50 lisätään 102 000 euroa suomenruotsalaisten kansankäräjille.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

10. (29.10 ja 30, osa) Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Suomen koulutusjärjestelmä on toistaiseksi parhaita Suomessa, ja me haluamme parantaa sitä. Maksuton koulutus on paras tapa varmistaa yhdenvertaisen Suomen olemassaolo. Laaja yleissivistys, monipuoliset kielitaidot ja sosiaaliset taidot ovat tärkeitä kansalaisten ja maan tulevaisuuden kannalta. Laman aikaan 1990-luvulla ymmärrettiin jättää leikkaukset tekemättä koulutuksen saralla, ja se oli viisasta. Se meidän tulee muistaa myös nyt. Panostamalla peruskoulun laatuun luomme lapsille hyvinvointia ja valmiuksia. Peruskoulu on suomalaisen koulutuspolun peruspilareita, ja sitä on vaalittava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.30 lisätään 32 000 000 euroa yleissivistävän koulutuksen laadun kehittämiseen.

31. (29.30.30) Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Suomessa on 340 eri tahoa, jotka tekevät vapaata sivistystyötä, ja joka viides suomalainen osallistuu vuosittain vapaan sivistystyön toimintaan, jota järjestetään ympäri maata. Vapaasta sivistystyöstä vastaavat viisi eri oppilaitosmuotoa: kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, sivistysliittojen opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskukset. Vapaa sivistystyö on avoin kaikille, edullista sekä helposti saatavilla. Se on ollut erityisen ratkaisevassa asemassa maahanmuuttajien kotouttamisessa. Usein juuri vapaan sivistystyön oppilaitoksissa maahanmuuttajat ovat voineet opiskella Suomen kansalliskieliä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.10.31 lisätään 5 000 000 euroa vapaan sivistystyön oppilaitosten avustuksiin.

20. (29.20 ja 30, osa) Ammatillinen koulutus

30. (29.20.30, 30.31, 32 ja 51) Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Mielestämme hallituksen 190 miljoonan euron leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta ovat mahdottomia toteuttaa opetuksen laatu säilyttäen, ja ne johtavat lisäksi merkittävään eriarvoisuuteen eri alueiden ja niiden asukkaiden välillä. On olemassa ilmeinen vaara, että koulutustarjonta heikkenee merkittävästi monilla alueilla. Olemme erityisen huolissamme siitä, että hallitus ryhtyy leikkaamaan voimakkaasti juuri ammatillisesta koulutuksesta ilman huolellista suunnitelmaa leikkausten toteuttamisesta. Alueellinen saatavuus on voitava turvata ja ammattitaitoisia henkilöitä on voitava kouluttaa monipuolisesti myös tulevaisuudessa, minkä vuoksi esitämme 20 miljoonan euron lisämäärärahoja ammatilliseen koulutukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.30 lisätään 20 000 000 euroa ammatillisen koulutuksen laadun kehittämiseen ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo toisen asteen ammatillisen koulutuksen säästöjä koskevat lakiehdotukset eduskunnan käsiteltäviksi samanaikaisesti kuin toisen asteen ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädännön ja rahoituksen uudistamista koskevat lakiehdotukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen alueellisen saatavuuden ja ruotsinkielisen koulutustarjonnan turvaamiseksi.

40. (29.40 ja 30, osa) Korkeakouluopetus ja tutkimus

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suomen Akatemia rahoittaa korkealuokkaista tieteellistä tutkimusta, toimii tiede- ja tutkimuspolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimuksen asemaa. Suomen Akatemia vahvistaa osaltaan suomalaisen tutkimuksen uudistumiskykyä ja edistää tutkimuksen monipuolisuutta ja kansainvälistymistä. Toiminta on merkittävää ja yksi menestystekijä, jota Suomi tarvitsee turvatakseen ylemmän koulutuksen maassamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.01 lisätään 250 000 euroa.

50. (29.40.50 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus leikkaa yliopistojen määrärahoja 50 miljoonaa euroa vuosittain. Ammattikorkeakoulujen rahoitusta leikataan 25 miljoonaa euroa vuodessa. Hallitus on lisäksi jäädyttänyt yliopistoindeksin ja ammattikorkeakouluindeksin vuoteen 2019 saakka. Leikkaukset kertyvät ja lisääntyvät tulevina vuosina, myös siinä tapauksessa, että talous lähtisi kääntymään nousuun. Yhteensä korkeakoulut ja tutkimus menettävät satoja miljoonia euroja. Emme hyväksy yliopistojen määrärahojen vähentämistä emmekä indeksien jäädyttämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 68 300 000 euroa yliopistojen toimintaan.

(52.) Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Hallitus on myös poistanut nk. apteekkikorvauksen Helsingin yliopistolta ja Itä-Suomen yliopistolta. Helsingin yliopiston korvaus on ollut noin 30 miljoonaa euroa ja Itä-Suomen yliopiston noin yksi miljoona euroa. Hallituksen massiiviset koulutusleikkaukset koskevat erityisesti Helsingin yliopistoa, joka tällä hetkellä on menestynein yliopistomme. Emme hyväksy näitä leikkauksia, ja mielestämme apteekkikorvaus on palautettava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkikorvaus palautetaan.

55. (29.40.55 ja 30.21, osa) Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus leikkaa yliopistojen määrärahoja 50 miljoonaa euroa vuosittain. Ammattikorkeakoulujen rahoitusta leikataan 25 miljoonaa euroa vuodessa. Hallitus on lisäksi jäädyttänyt yliopistoindeksin ja ammattikorkeakouluindeksin vuoteen 2019 saakka. Leikkaukset kertyvät ja lisääntyvät tulevina vuosina, myös siinä tapauksessa, että talous lähtisi kääntymään nousuun. Yhteensä korkeakoulut ja tutkimus menettävät satoja miljoonia euroja. Emme hyväksy yliopistojen määrärahojen vähentämistä emmekä indeksien jäädyttämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 32 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toimintaan.

70. Opintotuki

52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)

Emme hyväksy hallituksen opintotukileikkauksia. Samalla se tarkoittaa myös sitä, ettei opintotuesta pidä myöskään tulla lainapohjaisempaa, kuten hallitus esittää, jolloin opintolainan valtiontakausten tarve vähenee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opintotuen kehittämiseksi niin, että sen lainapainotteisuus vähenee.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Opintotuen säilyttäminen nykyisellään

Opintotuki on opiskelijan perusturva. Nyt hallitus leikkaa korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa noin 25 prosenttia. Minkään muun kansalaisryhmän toimeentuloon ei kohdistu yhtä suuria leikkauksia. Näin toimitaan siitä huolimatta, että hallituspuolueet ennen viime eduskuntavaaleja lupasivat olla leikkaamatta opintotuesta. Nyt hallitus tekee juuri päinvastoin. Tämä osoittaa hallituksen välinpitämättömyyttä opiskelijoita ja koulutusta kohtaan. Emme voi hyväksyä, että hallitus haluaa ehkäistä valtion velkaantumista pakottamalla opiskelijat ottamaan velkaa. Opiskelijoiden työ on opiskella. Heidän on voitava myös elää, ilman että he samanaikaisesti velkaantuvat. Me suomalaiset olemme olleet ylpeitä koulutuksen tasa-arvoisuudesta. Opintorahaan perustuva opintotuki on edistänyt nuorten mahdollisuuksia opiskella taloudellisesta taustasta riippumatta. Opintotuen ansiosta useampi sellainen nuori, joka ei tule akateemisesta perheestä, on hakeutunut korkeakouluun. Nyt hallituksen leikkauspolitiikka murentaa tätä hyvää kehitystä. Valitettavasti tämä havainnollistaa selkeästi hallituksen arvomaailmaa. Me emme hyväksy hallituksen opintotukileikkauksia. Korkeakouluopiskelijoiden opintoraha tulee säilyttää nykyisellä tasollaan.

Opiskelijoiden tulorajoja tulee korottaa vähintään 50 prosenttia

Samalla kun hallitus leikkaa opintotukea rankasti, se ei kuitenkaan nosta opiskelijoiden opintotuen tulorajoja. Tämä on paradoksaalista, sillä opiskelijoiden tarve työskennellä opintojen ohella lisääntyy, kun hallitus leikkaa opintotukea. Opintotuen tulorajat aiheuttavat ongelmia monille opiskelijoille, joiden on pakko maksaa tukikuukausia takaisin tai keskeyttää työnsä. Opiskeluaikainen työkokemus on lisäksi tärkeä ensikontakti työelämään ja monilla aloilla työnsaannin edellytys. Samalla käytetään tarpeettomia työtunteja opintotuen takaisinmaksubyrokratian hallintoon. Ruotsalainen eduskuntaryhmä esittää siksi, että opintotuen tulorajoja nostetaan 50 prosenttia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 16

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa koskevat leikkaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta opiskelijoiden omia tulorajoja korotetaan 50 prosentilla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Meillä on yhteinen vastuu siitä, että nuoret saavat mahdollisimman hyvän alun elämälleen ja että yhteiskunta aktiivisesti tukee heitä, jotka sitä eniten tarvitsevat. Jotta tässä tavoitteessa onnistutaan, tarvitaan resursseja, mutta vaihtoehto eli nuorten auttamatta jättäminen luo pitkällä aikavälillä huomattavasti korkeampia kustannuksia. Sen lisäksi, että kyseessä on huono taloudellinen päätös, on tämä luonnollisesti myös suuri henkilökohtainen tragedia, jonka nuori joutuu kohtaamaan. Jokaiselle nuorelle ihmiselle tulee varmistaa mahdollisuus päästä elämässään eteenpäin. Etsivä nuorisotyö on työkalu, jolla se voidaan toteuttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 29.91.51 lisätään 1 500 000 euroa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Haluamme vähentää byrokratiaa ja lisätä hallinnon tehokkuutta lakkauttamalla Maaseutuviraston

Haluamme vähentää byrokratiaa ja lisätä hallinnon tehokkuutta. Maatalous on maassamme raskaimman byrokratian kohteena. Meillä on nykyisin kolme hallinnon tasoa ja neljäs valvonnan taso. Tämän vuoksi haluamme lakkauttaa Maaseutuvirasto Mavin. Maaseutuviraston lakatessa toiminta siirrettäisiin kehittämisen ja ohjelmapäivitysten osalta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi, kun taas maksatukset ja muun hallinnon hoitaisivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Siitä huolimatta, että kunnat valtionosuuksina ja ministeriö saisivat kompensaation tästä toiminnasta, säästöille jää tilaa. Vuonna 2017 säästöissä päästäisiin 5 miljoonaan euroon ja vuonna 2018 10 miljoonaan euroon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 18

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Maaseutuviraston lakkauttamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

01. Hallinto ja tutkimus

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Byrokratian pienentäminen lakkauttamalla Mavi

Haluamme vähentää byrokratiaa ja lisätä hallinnon tehokkuutta. Maatalous on maassamme raskaimman byrokratian kohteena. Meillä on nykyisin kolme hallinnon tasoa ja neljäs valvonnan taso. Tämän vuoksi haluamme lakkauttaa Maaseutuvirasto Mavin. Maaseutuviraston lakatessa toiminta siirrettäisiin kehittämisen ja ohjelmapäivitysten osalta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi, kun taas maksatukset ja muun hallinnon hoitaisivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Siitä huolimatta, että kunnat valtionosuuksina ja ministeriö saisivat kompensaation tästä toiminnasta, säästöille jää tilaa. Vuonna 2017 säästöissä päästäisiin 5 miljoonaan euroon ja vuonna 2018 10 miljoonaan euroon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.20.01 lisätään 2 000 000 euroa maa- ja metsätalousministeriön toimintamenoihin.

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Maaseutuneuvonta tulee turvata

Maaseudun rahoitusmäärärahojen tarkoitus on turvata korkealaatuinen neuvonta, joka on alueellista ja sisällöllisesti kattavaa, mikä sinällään luo edellytyksiä koko maan maataloustuotannolle. Maaseutuneuvonnan tarkoitus on parantaa maaseutuyrittäjien kilpailukykyä ja tuotteiden ja toiminnan laatua, parantaa ympäristöä ja maaseutua mm. laatimalla viljelysuunnitelmia sekä lisäämällä maaseutuelinkeinojen laajamittaisuutta kattamaan jopa energiantuotannon, maaseutumatkailun ja yrittäjyyden. Maaseutuyrityksistä tulee yhä suurempia, minkä vuoksi maanviljelijän aika ja osaaminen muodostuvat tuotannon rajoittavaksi tekijäksi ja lisäävät siten tuen ja neuvonnan tarvetta. Maaseutuneuvonta on panostanut viime vuosina erityisesti yritystalouteen, yrityksen johtamiseen ja kustannustehokkaiden menetelmien kehittämiseen koko tuotantoprosessissa. Se on ollut välttämätöntä ajatellen nykyisiä tuotehintoja ja kannattavuuskriisiä, josta maanviljely tällä hetkellä kärsii.

Neuvontajärjestöjen valtion tukien alentaminen entisestään ei siksi tunnu perustellulta. Valtioneuvoston vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaisesti maaseudun neuvontajärjestöille varattuja määrärahoja leikataan rajusti. Maatalousneuvonnasta vastaaville yhdistyksille ja yhteisöille tämä on kestämätöntä kehitystä.

Pohjimmiltaan on kyse kotimaisen elintarviketuotannon turvaamisesta. Vallalla on suuri yksimielisyys siitä, että kotimaiseen elintarviketuotantoon, luonnonmukaisesti tuotettuihin elintarvikkeisiin ja lähiruokaan on syytä panostaa. Siksi on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimiin tä-

män tavoitteen saavuttamiseksi. Näihin kuuluu myös neuvonta. Aikana, jolloin maaseutuyrittäjiä työllistävät yhä enemmän paperityöt tukihakemusten, lupien ja raportointien muodossa, on maaseutuyrittäjille tarjottava neuvonta äärimmäisen tärkeää, jotta he voivat selvitä kaikista kasvavista viranomaisvaatimuksista. Siksi on myös kohtuullista, että valtio tulee heitä vastaan lisäämällä, eikä vähentämällä, tällaisen neuvonnan rahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.10.50 lisätään 500 000 euroa valtionapuun maaseudun elinkeinojen kehittämiseen.

20. Maa- ja elintarviketalous

02. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tehokkaampaa valvontaa

Viranomaisten toimintaa on tarve tehostaa elintarviketurvallisuuden saralla. Osana tehostamista on sellaisten tehtävien vähentäminen, joissa kaksi viranomaista hoitaa käytännössä samaa toimintaa. Elintarviketurvallisuusviraston toimintaa voitaisiin tehostaa kahdessa kohdassa. Ensimmäinen on elintarviketurvallisuuden laboratoriopalvelut Elintarviketurvallisuusvirastossa ja Tullissa. Siirtämällä laboratoriopalvelut Tullille toimintaa voitaisiin tehostaa vaarantamatta kuluttajien turvallisuutta. Toisena on eläinten hyvinvoinnin sekä eläin- ja kasviterveyden valvonta. Tällä hetkellä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että ELY-keskuksen valvojat voivat käydä tiloilla tarkastamassa samoja eläimiä ja papereita, tosin eri päivinä. Siirtämällä valvonta ELY-keskuksiin tilakäyntejä pystytään koordinoimaan paremmin ja vähentämään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 30.20.02 vähennetään 18 500 000 euroa elintarviketurvallisuusviraston toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta.

03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Haluamme vähentää byrokratiaa ja lisätä hallinnon tehokkuutta. Maatalous on maassamme raskaimman byrokratian kohteena. Meillä on nykyisin kolme hallinnon tasoa ja neljäs valvonnan taso. Tämän vuoksi haluamme lakkauttaa Maaseutuvirasto Mavin. Maaseutuviraston lakatessa toiminta siirrettäisiin kehittämisen ja ohjelmapäivitysten osalta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi, kun taas maksatukset ja muun hallinnon hoitaisivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Siitä huolimatta, että kunnat valtionosuuksina ja ministeriö saisivat kompensaation tästä toiminnasta, säästöille jää tilaa. Vuonna 2016 säästöissä päästäisiin 5 miljoonaan euroon ja vuonna 2018 10 miljoonaan euroon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 30.20.03 vähennetään 11 000 000 euroa Maaseutuviraston toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta.

40. Luonnonvaratalous

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Suomen EU-jäsenyys, kansainvälisen kilpailun lisääntyminen sekä eräät kansalliset tekijät ovat viime vuosien aikana muuttaneet kalastuselinkeinon toimintaedellytyksiä maassamme. Elinkeinon kehitys on monelta osin ollut kielteistä, vaikka markkinoilla on ollut havaittavissa kasvavaa kiinnostusta kalatuotteisiin. Viime aikoina kuluttajilla on ollut heikosti kotimaista kalaa saatavana. Kalastuselinkeino on tämän vuoksi suurien haasteiden edessä.

Jotta kalastuselinkeinon työpaikat rannikkoseuduilla ja sisävesialueella voitaisiin säilyttää ja jotta kuluttajille voitaisiin tarjota kotimaisia kalatuotteita myös tulevaisuudessa, kalastusjärjestöjen ja viranomaisten on kehitettävä jatkuvasti elinkeinoa. Suomen Ammattikalastajaliitolla on ammattikalastajien järjestönä tässä suhteessa keskeinen asema. Ammattikalastajaliitolle on tässä tilanteessa myönnettävä lisäresursseja elinkeinon kehittämisen ja kalastusyrittäjille suunnatun tiedonvälityksen tehostamiseen. Määräraha tulee käyttää kalastusyrittäjille suunnattuun tiedonvälitykseen, elinkeinon yritystoiminnan ja -rakenteen kehittämiseen pitkällä aikavälillä sekä kalastusyrittäjien välisen yhteistyön lisäämiseen. Suomen Ammattikalastajaliitto rahoittaa toimintansa kalastajilta saatavilla jäsenmaksuilla. Kalastajien määrän jo pidemmän aikaa pienentyessä rahoitus on vaikeutunut. Viranomaiset käyttävät säännöllisesti Suomen Ammattikalastajaliittoa asiantuntijatahona, ja liitolla on keskeinen rooli kalastuselinkeinon kehittämisessä Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 30.40.51 lisätään 50 000 euroa avustuksen maksamiseen Suomen Ammattikalastajaliitolle.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Ihmisten ja yritysten liikkuvuuden ja toimintamahdollisuuksien turvaamiseen tarvitaan perusväyliä, joiden kuntoa ylläpidetään. Perusväylänpidon määrärahaan kuuluu mm. väylien hoito, käyttö ja korjaukset, elinkaaren ja omaisuuden hallinta, suunnittelu, liikenneväylien parantamisinvestoinnit, liikenteen hallinnan järjestelmät, liikenteen ohjaus ja informaatio, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä jäänmurto, maantielauttaliikenne, merikartoitus ja muista väylänpitäjän vas-

tuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuvien menojen ja väylänpidosta aiheutuvien vahingonkorvauksien maksaminen.

Suuressa maassa saattaa joskus olla haastavaa selvitä kaikkien perusväylänpidon momentin alle kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Mielestämme taloudellisesti haasteellisimpina aikoina on keskityttävä ylläpitämään jo olemassa olevaa perusväylästöä eikä tule rakentaa kilpailevia yhteyksiä, minkä vuoksi voimavarat hajoavat useammille väylille, jotka kuitenkin yhdistävävät saman lähtö- ja tulopaikkakunnan. Tämän vuoksi haluamme vähentää 10 000 000 euroa perusväylänpitoon ehdotetusta määrärahasta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 31.10.20 vähennetään 10 000 000 euroa.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hyvin toimivia liikenneyhteyksiä tarvitaan, jotta kaikki alueet olisivat mahdollisimman tasavertaisessa asemassa. Valtiolla on pitkään ollut selkeä strategia, kuinka koko maa on pidettävä asuttuna. Toimiva infrastruktuuri on tämän työn kulmakivi. Valtiopäivät on myös budjettivaroin panostanut suuria summia rautateiden sähköistämiseen, raiteiden parantamiseen ja nopeuttamiseen niin, että junaliikenne on kilpailukykyinen ja ympäristöystävällinen vaihtoehto.

Päätös leikata joukkoliikenteen palvelujen oston määrärahoja on ristiriidassa junayhteyksien kehittämistavoitteen kanssa. Y-juna on yksi esimerkki hyvin käytetystä joukkoliikenteen palvelusta, joka tarjosi asukkaille toimivat junayhteydet Länsi-Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun välillä.

Hallituksen tekemät leikkaukset joukkoliikenteen palvelujen ostoihin vuoden 2016 talousarvioesityksessä vaikuttivat suoraan monilla eri puolilla Suomea asuviin kansalaisiin. Erityisesti pääkaupunkiseudun kehyskuntien, joista suuri osa väestöstä kulkee asuinpaikkakunnaltaan töihin toiseen kuntaan, asukkaille vaikutus oli valtava.

Syntyneen ongelman korjaamiseksi haluamme, että joukkoliikenteen palvelujen osto- ja kehitysmäärärahaa nostetaan, niin että toimivat joukkoliikenneyhteydet voidaan turvata.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 31.30.63 lisätään 6 000 000 euroa joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. (32.01, osa) Hallinto

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Elintarviketurvallisuuden valvonta tehokkaammaksi

Viranomaisten toimintaa on tarve tehostaa elintarviketurvallisuuden saralla. Osana tehostamista on sellaisten tehtävien vähentäminen, joissa kaksi viranomaista hoitaa käytännössä samaa toimintaa. Elintarviketurvallisuusviraston toimintaa voitaisiin tehostaa kahdella tavalla. Ensimmäinen on elintarviketurvallisuuden laboratoriopalvelut Elintarviketurvallisuusvirastossa ja Tullissa. Siirtämällä laboratoriopalvelut Tullille toimintaa voitaisiin tehostaa vaarantamatta kuluttajien turvallisuutta. Laboratoriopalveluiden siirtäminen edellyttäisi Tullin toimintamenojen lisäämistä 1 500 000 eurolla. Tästä voitaisiin saada kolmen miljoonan euron säästö.

Toisena on eläinten hyvinvoinnin sekä eläin- ja kasviterveyden valvonta. Tällä hetkellä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että ELY-keskuksen valvojat voivat käydä tiloilla tarkastamassa samoja eläimiä ja papereita, tosin eri päivinä. Siirtämällä valvonta ELY-keskuksiin tilakäyntejä pystytään koordinoimaan paremmin ja vähentämään. Tällöin toiminta tehostuisi, tulisi kustannustehokkaammaksi, ja tämä helpottaisi tilojen elämää. Leikkaamalla 14 miljoonaa euroa ELY-keskuksille voitaisiin siirtää 7 miljoonaa niiden lisääntyviin tehtäviin ja edelleen saataisiin 7 miljoonan säästö.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.01.02 lisätään 7 000 000 euroa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoihin.

40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen

Viexpon toiminta tulee turvata

Taloutemme on riippuvainen pienten ja keskisuurten yritysten menestyksestä ja niiden mahdollisuuksista työllistää. Tiedämme, että uudet työpaikat syntyvät pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Pohjanmaa on yksi maamme alueista, jonka vienti on suurta, jossa on vahvaa yrittäjähenkeä ja menestyksekkään yrittämisen perinteitä. Koko maakunnan pienet ja keskisuuret yritykset voittavat, kun Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan vientiä edistävän osuuskunnan Viexpon toiminta turvataan. Maan muissa osissa Finpro vastaa tästä toiminnasta, mutta Viexpolla on ainutlaatuista osaamista Pohjanmaalla. Tämä tuntuu unohtuvan, kun valtion rahoja jaetaan tukina yhteenliittymille, jotka edistävät ulkomaankauppaa, elinkeinopolitiikkaa ja yritysten kansainvälistymistä. Haluamme turvata Viexpon tärkeän toiminnan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.01.40 lisätään 40 000 euroa Viexpon toiminnan valtionavustukseen.

20. (32.20, osa ja 01, osa) Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Haluamme, että tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen tapahtuu riippumattomien tahojen, kuten Tekesin, kautta. Mahdollisuuden uusien innovaatioiden syntymiseen ja kehittämiseen tulee voida tapahtua myös kausiluontoisten poliittisesti sidottujen alueiden ulkopuolella. Tekesin rahoituksen leikkaaminen ja määrärahojen kohdentaminen poliittisiin kärkihankkeisiin voi johtaa kannattamattomiin liikeideoihin panostamiseen Suomen uuteen Nokiaan panostamisen sijaan. Haluamme luoda edellytyksiä sellaisten tuotteiden kehittämiseen, joilla on korkea jalostusarvo.

Suomi ei voi pärjätä globaalissa kilpailussa määrällisesti, voimme ainoastaan voittaa laadussa. Yhteiskunnan kehitys muotoilee markkinoiden kysyntää, minkä vuoksi tarvitaan yhteistyön parantamista elinkeinoelämän, koulutuksen ja tutkimuksen välillä. Tämä luo edellytyksiä uusien innovaatioiden syntymiselle. Tämän vuoksi katsomme, että Tekesin rahoitusta ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukea ei voi leikata nyt esitetyssä määrin. Me emme hyväksy hallituksen laajoja leikkauksia Tekesin rahoituksesta.

Tutkimusmäärärahaa puurakentamiselle

Puurakentamisen edistäminen sisältyy hallitusohjelmaan. Puurakentamisen suurin haaste tällä hetkellä ovat palomääräykset ja yhteisten standardien puute. Asian korjaamiseksi olisi suotavaa aloittaa tutkimusprojekti, jolla rakennusten palomääräykset arvioidaan uudelleen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.40 lisätään 74 100 000 euroa, josta 1 100 000 euroa puurakentamisen tutkimiseen.

30. (32.30, osa) Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tehokkaampi työnvälitys

Jotta suomalaisille voitaisiin turvata hyvä työelämä koko työuran ajan, valtion on oltava tukemassa aikoina, jolloin työnteko eri syistä keskeytyy. Suomi tarvitsee hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi lisää ihmisiä, jotka tekevät työtä ja maksavat veroja. Tämä edellyttää nyt työttöminä olevien parempaa kuntoutusta ja lisäkoulutusta.

Suomen työmarkkinat ovat kärsineet parin vuosikymmenen ajan tarjonnan ja kysynnän välisestä epätasapainosta. Tietyillä koulutusalueilla on osittain koulutettu liian suuria vuosikursseja teollisuuden ja tuotannon työpaikkojen vähentyessä 2000-luvulla. Haasteena on ollut päästä tilanteeseen, jossa työnhakija ja työnantaja kohtaavat tehokkaammin.

Nykyisellään meillä on suuri määrä vapaita työpaikkoja ja suuri määrä työttömiä. Nämä kaksi ryhmää eivät kuitenkaan kohtaa. Työvoimapalvelujen kilpailutus on mahdollistettava enenevässä määrin tehokkaampien palvelujen luomiseksi. Lisäkoulutus on keskeisessä asemassa työntekijän houkuttelevuuden lisäämiseksi työmarkkinoilla.

On ilmiselvää, että edellä mainittuja toimenpiteitä ei voida sovittaa nykyiseen tapaamme hoitaa työnvälitystä. Rakenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi vaaditaan laaja uudistus, jossa mahdollistetaan enenevästi työvoimapalvelujen kilpailuttaminen. Kannatamme tätä samalla, kun katsomme, että julkisten työvoimapalvelujen vähentäminen on tarkoituksenmukaista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentilta 32.30.01 vähennetään 25 000 000 euroa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta.

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Työvoimapalveluja voitava kilpailuttaa

Suomi tarvitsee hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi lisää ihmisiä, jotka tekevät työtä ja maksavat veroja. Tämä edellyttää nyt työttöminä olevien parempaa kuntoutusta ja lisäkoulutusta. Pitkäaikaistyöttömien pallottelu eri viranomaisten välillä on saatava loppumaan ja ryhdyttävä konkreettisiin työllistämistoimiin. Näiden sijaan tarvitaan konkreettisia työllistämistoimenpiteitä. Työllisyyspalveluita on tehostettava ja työnvälitys on saatava tehokkaammaksi ja tuloshakuisemmaksi. Lisäkoulutus on keskeisessä asemassa työntekijän houkuttelevuuden lisäämiseksi työmarkkinoilla.

Parhaana tapana uudistaa työllisyyspalveluita on antaa kunnolliset määrärahat yksityisten työnvälityspalvelujen kokeiluun, niin että palvelut voidaan toden teolla ottaa käyttöön. Hallitus toimii liian varovasti tältä osin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 32.30.51 lisätään 15 000 000 euroa yksityisiin työnvälityspalveluihin.

60. Energiapolitiikka

46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki (arviomääräraha)

Aiemmin päästöoikeuksien huutokauppa suunnattiin Suomen kehitys- ja ilmastotyöhön ja menettely sai kansainvälisesti positiivista huomiota. Nyt hallitus esittää, että päästökauppajärjestelmän

tuotot ohjataan energiaintensiiviselle teollisuudelle. Näin siitä huolimatta, että Valtion taloudellinen tutkimuskeskus piti työ- ja elinkeinoministeriön päästökauppalain muutosta koskevaa lakiluonnosta huonona. VATT on tehnyt myös selvityksen energiaverotuen negatiivisista vaikutuksista kauttaaltaan. Nyt hallitus haluaa hallitusohjelman mukaisesti rahoittaa tukea päätösoikeuksien huutokauppaamisesta saatavilla tuloilla.

Momenttia perustellaan muun muassa sillä, että tarkoitus on turvata sähköintensiivisen vientiteollisuuden kilpailukyky. Myös tämä on todettu paikkansa pitämättömäksi, sillä on osoitettu, ettei yritysten kilpailukyky riipu energiaverotuesta ja että tuki on ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa.

Se, että hallitus siirtää tulot pois Suomen kehitys- ja ilmastotyön rahoittamisesta, vahingoittaa Suomen kansainvälistä mainetta, koska tuemme teollisuutta, jonka energiankulutus on suurinta. Suomi-kuva kärsii kehitysyhteistyön suurista leikkauksista ja siitä, että Suomi jo alle vuosi Pariisin sopimuksen hyväksymisestä ryhtyy toimenpiteisiin, jotka eivät edistä ilmastopolitiikkaamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuen poistamiseksi.

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Suomen pakolaiskiintiö on vuosina 2014 ja 2015 ollut 1 050 pakolaista vuodessa ja 750 pakolaista vuodelle 2016. Ensi vuodeksi hallitus esittää 750 pakolaisen kiintiötä. Näin samanaikaisesti sen kanssa, että pakolaisvirrat eivät ole olleet yhtä suuria sitten toisen maailmansodan päättymisen. Nykyään yksittäinen ihminen joutuu lähtemään kotimaastaan joka neljäs sekunti, ja pakolaisten määrä nousee 59,5 miljoonaan. Eurooppa ottaa vastaan alle 10 prosenttia maailman pakolaisista.

Suomi on yksi maailman rikkaimmista ja tasa-arvoisimmista maista, ja meidän on osoitettava solidaarisuutta huonommassa asemassa oleville. Meidän vuoromme on tarjota toisille meille aiemmin annettua turvaa. Pakolaispolitiikan on perustuttava inhimillisyyteen ja ihmisoikeuksien suojeluun. Ketään ei saa pakottaa elämään turvattomuudessa ja kurjuudessa. Pakolaiskiintiön tuntuva korottaminen on hyvä tapa auttaa pitkällä aikavälillä vaikeassa asemassa olevia ihmisiä.

Haluamme pakolaiskiintiötä korotettavan tuntuvasti ja asteittain. Juuri nyt Suomi ottaa vastaan monia turvapaikanhakijoita, mikä tekee perustelluksi hieman pienemmän pakolaiskiintiön kuin pidemmällä aikavälillä. Tämän vuoksi ruotsalainen eduskuntaryhmä ehdottaa, että pakolaiskiintiötä korotetaan 750 pakolaisesta 2 500 pakolaiseen. Jotta henkilö, joka ei puhu maan kieliä eikä tunne Suomen lainsäädäntöä ja normeja ja jolla on lisäksi mahdollisesti traumaattisia kokemuk-

sia, löytää paikkansa yhteiskunnassa, tarvitaan toimivaa kotouttamista. Siksi haluamme kohdistaa lisärahoitusta valtion korvauksiin kotouttamisesta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.70.30 lisätään 9 600 000 euroa valtion korvauksiin kotouttamisesta.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. (33.10 ja 60, osa) Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)

Suomesta turvapaikan saaneilla naisilla on oikeus äitiyspakkaukseen, mutta Suomeen saapuneet turvapaikkapäätöstä odottavat naiset eivät saa äitiyspakkausta. On itsestään selvää, että päätöstä odottavilla on vähintään yhtä suuri avun ja tuen tarve vastasyntyneille lapsilleen. Siksi ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että myös turvapaikanhakijoiden on saatava äitiyspakkaus.

Vastasyntyneet lapset kuuluvat kaikkein viattomimpaan ryhmään, joka joutuu kärsimään epäoikeudenmukaisuudesta. Turvapaikanhakijoiden kasvava määrä voi myös pidentää turvapaikkapäätösten odotusaikoja. Äitiyspakkaus olisi yksi käytännöllisimmistä ja konkreettisimmista tavoista auttaa näitä lapsia ja äitejä.

Arvioiden mukaan Suomeen voi vuositasolla saapua noin 10 000 turvapaikanhakijaa. Karkea arvio on, miesten osuus pois lukien, että imeväisikäisten ja Suomessa syntyvien lasten määrä voi odotusaikana olla vuosittain noin 133. Äitiyspakkauksen arvo on noin 300 euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että suhteellisen pienellä summalla voimme auttaa kaikkein haavoittuvimpia ja viattomimpia tämänhetkisessä humanitäärisessä kriisissä.

Edellä olevan ja aloitteen TAA 115/2016 vp perusteella ehdotamme,

että momentille 33.10.50 lisätään 40 000 euroa turvapaikanhakijoille annettaviin äitiyspakkauksiin.

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Lasten köyhyys on Suomessa kasvava suuntaus. Samanaikaisesti kun yleinen tulotaso on kasvanut, lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. Vähävaraisissa perheissä elävien lasten määrä on lähes kolminkertaistunut kahdenkymmenen vuoden aikana.

Lasten köyhyys on yleisintä yksinhuoltajaperheissä. Noin 20 prosenttia kaikista perheistä on yksinhuoltajaperheitä, ja suurimmassa osassa näistä, 86 prosentissa, äiti on perheen huoltaja. Tällä hetkellä 20 prosenttia yksinhuoltajaperheistä on pienituloisia, 1990-luvun puolivälissä osuus oli

noin 10 prosenttia. Kahden huoltajan perheistä 7 prosenttia on pienituloisia. Syitä yksinhuoltajaperheiden pieniin tuloihin ovat sekä työttömyys että tulonsiirtojen leikkaukset. Yksinhuoltajalle on osoittautunut vaikeammaksi palata takaisin työmarkkinoille vanhempainvapaan jälkeen.

Yleiset edut ja palvelut muodostavat perustan lapsiperheiden köyhyyden torjunnalle. Suuri uhka lapsiperheiden taloudelle ovat tukien leikkaukset. Lapsilisän yleisellä 0,85 prosenttiyksikön leikkauksella hallitus säästää 11,7 miljoonaa euroa, mikä puolestaan heikentää heikkotuloisimpien perheiden elintasoa entisestään. Haluamme kohdistaa hallituksen leikkausta vastaavan määrän eli 11,7 miljoonaa euroa lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen. Se tarkoittaa sitä, että korotus nousee 6,2 euroa kuussa lasta kohden eli 48,55 eurosta 54,75 euroon kuussa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 20

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen nostamiseksi.

57. (33.60.35) Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Yksinhuoltajat kuuluvat niihin lapsiperheisiin, joiden taloudellinen tilanne on kaikkein heikoin. On epäoikeudenmukaista, että nykytilanteessa juuri yksinhuoltajat monessa tapauksessa menettävät hyödyn lapsilisän yksinhuoltajakorotuksesta. Siksi lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen ja toimeentulotuen yhteys toisiinsa tulee poistaa.

Tällä hetkellä yksinhuoltajakorotus vaikuttaa toimeentulotukeen. Käytännössä yksinhuoltajakorotuksen määrä vähennetään suoraan yksinhuoltajalle maksettavasta toimeentulotuesta. Nykyinen toimeentulotukilainsäädäntömme johtaa siihen, että sen minkä valtio antaa toisella kädellä, kunta ottaa toisella. Selvitykset osoittavat, että yksinhuoltajien kotitalouksien toimeentulo on muita lapsiperheitä enemmän riippuvainen toimeentulotuesta. Jotta yksinhuoltajakotitaloudet, joissa tilanne on erityisen haastava, hyötyisivät yksinhuoltajakorotuksen korotuksesta, on sen kytkentä toimeentulotukeen poistettava.

Koska toimeentulolain muutos aiheuttaa kunnille lisäkustannuksia maksettujen toimeentulotukien kustannusten nousun muodossa, on tämä kompensoitava kunnille korottamalla vastaavasti valtion osuuksia perustoimentulotukeen liittyvien kustannusten osalta. Tällä muutoksella haluamme auttaa yksihuoltajia, jotka kuuluvat yhteiskuntamme haavoittuvimpiin ryhmiin.

Korotettuun yksinhuoltajakorotukseen yhdistettynä nämä kaksi toimenpidettä vahvistavat yksinhuoltajien asemaa yhteenlaskettuna 24,5 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 21

> Eduskunta edellyttää, että toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen välinen kytkös katkaistaan.

20. Työttömyysturva

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Työmarkkinamme ovat kärsineet parin vuosikymmenen ajan tarjonnan ja kysynnän välisestä epätasapainosta. Olemme pallotelleet pitkäaikaistyöttömiä eri viranomaisten välillä sen sijaan, että olisi ryhdytty konkreettisiin työllistämistoimiin. Haasteena on ollut päästä tilanteeseen, jossa työnhakija ja työnantaja kohtaavat tehokkaammin. Aktiiviset toimenpiteet työnvälityksen taholta tulee tehdä työttömyyskauden alussa tai välittömästi lomautusten yhteydessä. On myös tärkeää kannustaa valtionkin taholta omaan aktiivisuuteen korottamalla hiukan ansiosidonnaista päivärahaa ja lyhentämällä samalla maksatuskautta. Tanskalla on hyviä kokemuksia tällaisesta mallista. Suomessa tehdyt tutkimukset osoittavat, että suurin osa uuden työpaikan saaneista saa sen heti päivärahaan oikeuttavan ajan alussa tai lopussa. Uskomme mallin muuttamisen johtavan nopeampaan paluuseen työelämään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 22

> Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaista päivärahajärjestelmää kehitetään kannustavammaksi siten, että tukea maksetaan lyhyemmän ajan, mutta tuen määrää nostetaan työttömyysjakson ensimmäisenä 100 päivänä.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallitus haluaa parantaa kilpailukykyä alentamalla työmarkkinoiden kuluja. Samalla halutaan pidentää työuria alusta, keskeltä ja lopusta. Hallitus haluaa yksinkertaisesti, että suomalaiset tekevät töitä hieman enemmän ja pidempään.

Jos nämä tavoitteet halutaan saavuttaa, työterveyteen panostaminen on erittäin tärkeää. Professori Guy Ahonen on mietinnössään todennut, että yhteiskunta menettää jopa 25 miljardia euroa vuodessa työkyvyttömyyseläkkeiden, sairauspoissaolojen, sairaana työssäolon ja työtapaturmien johdosta. Panostamalla työelämän hyvinvointiin sekä kuntoutukseen yhteiskunta voi säästää miljardeja samalla, kun yksilön elämänlaatu paranee.

Tärkeä osa panostusta työterveyteen on AURA-tuki, jota myönnetään työhön kuntouttavaan kuntoutukseen. Kuntoutuksesta säästäminen johtaa helposti kalliisiin seurauksiin, ja säästösuunnitelmat uhkaavat johtaa myös henkilöstön irtisanomisiin eri kuntoutusyksiköissä.

AURA-kuntoutuksen poistaminen uhkaa suoraan ruotsinkielistä työhön kuntouttamista Härmän Kuntoutuksessa. Härmän yksikkö on maassa ainoa, joka tarjoaa ruotsinkielistä työhön kuntoutusta. Toiminnan alasajo tarkoittaisi sitä, että ruotsinkieliset eivät enää saa tätä palvelua omalla äidinkielellään. Hallituksen on varmistettava, että kielelliset oikeudet turvataan myös tulevaisuudessa kuntoutuksen osalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.30.60 lisätään 10 000 000 euroa kuntoutukseen.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomäärä-raha)

Pienituloiset eläkeläiset kärsivät eniten hallituksen kaikkien sosiaalietuuksien 0,85 prosentin leikkauksesta. Myös terveydenhuollon ja lääkkeiden kustannukset nousevat ensi vuonna.

Takuueläke takaa tällä hetkellä Suomessa asuville minimieläkkeen 766,85 euroa kuussa. Takuueläkkeellä elävät kuuluvat yhteiskunnassamme heikoimmassa asemassa oleviin. Haluamme siksi korottaa takuueläkkeen summaa 10 eurolla kuussa ja esittää siksi tähän momenttiin 12:ta miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin takuueläkkeen korottamiseksi.

50. Veteraanien tukeminen

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Sotaveteraanit ovat antaneet suuren panoksen maamme ja sen itsenäisyyden puolesta. Nykyään sotaveteraanien määrä on noin 22 000. Viime vuosina sotiemme veteraaneille osoitetut määrärahat ovat vähentyneet sen myötä, että elossa olevien veteraanien määrä on vähentynyt. Veteraanijärjestöt ovat kuitenkin nostaneet esille vakavan huolen määrärahojen riittämättömästä tasosta, niin kuntoutuksessa kuin kotiin vietävissä palveluissa.

Kun otetaan huomioon veteraanien määrän vähentyminen ja veteraanien korkea ikä, olisi perusteltua luopua invalidiprosentin mukaisesta erottelusta ja tarjota kaikille veteraaneille etuuksia, jotka perustuvat yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin. Veteraaneihin liittyvissä toimissa on

otettava lähtökohdaksi, että jokaisen veteraanin yksilölliset kuntoutus- ja palvelutarpeet arvioidaan ja huomioidaan.

Ensi vuonna Suomi juhlistaa 100-vuotista itsenäisyyttään. Tämän vuoksi olisi panostettava veteraaneihin näyttääksemme, että arvostamme heitä, jotka ovat taistelleet itsenäisyytemme puolesta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 33.50.56 lisätään 10 000 000 euroa rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin.

60. (33.60, osa) Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Väkivalta naisia kohtaan on yhteiskunnallinen ongelma, jolla on sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia seurauksia sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, nk. Istanbulin sopimuksen. Sen tarkoituksena on ehkäistä ja torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, suojella väkivallan uhreja ja saattaa väkivallantekijät vastuuseen teoistaan. Sopimuksesta tuli Suomea sitova 1. elokuuta 2015, ja se sitoo sopimuspuolet naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseen ja torjumiseen.

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pidetään Suomessa yhtenä vakavimmista loukkauksista ihmisoikeuksia vastaan. Sopimuksen päätavoitteen täyttäminen edellyttää kattavaa, kokonaisvaltaista ja koordinoitua poikkihallinnollista toimintaohjelmaa. Yksi sopimuksen tavoitteista on taata uhreille turvakotipaikkoja sekä ympäri vuorokauden palveleva kansallinen, maksuton puhelinpalvelu väkivallan uhreille. Sopimuksen mukaan kutakin 10 000 asukasta kohti pitäisi olla yksi turvakotipaikka. Tällä hetkellä Suomessa 19:llä turvakotipaikkojen tarjoajalla on yhteensä 120 paikkaa. Suositusten mukaan paikkoja pitäisi olla 500. Edeltävänä vuonna laskettiin 300 hengen jääneen ilman turvakotitoiminnan palveluja. Tässä luvussa ei ole mukana lapsia. Lapset huomioituna viime vuonna ilman turvakotipaikkaa jäi 450 henkeä.

Koska Suomi on sitoutunut Istanbulin sopimukseen, turvakoteja ja turvakotipaikkoja on perustettava lisää. Siksi esitämme turvakotitoiminnalle 15 000 000 euron lisärahoitusta. Se tarkoittaisi, että 25 uutta turvakotia voisi aloittaa toiminnan ja että turvakotipaikkoja tulisi 175 lisää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että momentille 33.60.52 lisätään 15 000 000 euroa valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Haluamme siirtää verotuksen painopistettä niin, että työn verotusta pienennetään ja kulutuksen verotusta nostetaan. Arvonlisäveron maltillinen korotus (0,5 prosenttiyksikköä) kaikissa alv-luokissa mahdollistaa hallituksen esitystä suuremmat tuloverohelpotukset.

Vaihtoehtoisessa talousarviossamme olemme käyttäneet tuloverohelpotuksiin reilut 400 miljoonaa euroa, jonka saamme arvonlisäveron nostamisesta, sekä muihin toimenpiteisiin, jotka vahvistavat erityisesti pienituloisten työntekijöiden ja eläkeläisten tuloja. Verouudistus toteutuu niin, että yhteiskunnan tuloerot eivät kasva.

Yrittämistä kannustamme nostamalla kotitalousvähennyksen 2 400 eurosta 3 000 euroon. Lisäksi haluamme nostaa työkorvauksen vähennyskelpoista osuutta nykyisestä 45 prosentista 60 prosenttiin ja maksetun palkan vähennyskelpoista osuutta nykyisestä 15 prosentista 30 prosenttiin. Korotetun kotitalousvähennyksen arvioidaan vähentävän valtion tuloja 90 miljoonaa euroa.

Harmaan talouden torjuntaan lisätyllä panostuksella odotetaan yhdessä korotetun kotitalousvähennyksen kanssa olevan dynaamisia vaikutuksia. Palvelusektorin työpaikkojen lisääntyvän määrän odotetaan tuovan lisäverotuloja 120 miljoonaa euroa.

Uskomme, että hallituksen kaavailema autoveron alennus ei tässä taloudellisessa tilanteessa ole perusteltu, ja ehdotammekin sen poistamista. Tämä lisää verotulojen määrää 67 miljoonalla eurolla.

Verotulojen lisäämiseksi esitämme, että valtio poistaa ensimmäisen kiinteistön ja asunto-osakkeen ostamisen verovapauden, minkä lasketaan tuovan valtion kassaan 95 miljoonaa euroa lisää. Tämän lisäksi esitämme, että digitaalisen jakelun arvonlisäveron on oltava sama kuin alimman alv-kannan painetulla sisällöllä. Tämän yksittäisen digitaalisten julkaisujen tukitoimenpiteen lasketaan vähentävän valtion alv-tuloja 6 miljoonaa euroa.

Uudesta veneverosta tulisi luopua

Uudesta veneverosta tulisi luopua. Veneveron käyttöönotto ei ole tarkoituksenmukaista, koska se vaikuttaa eniten tavallisiin veneenkäyttäjiin, palkansaajiin ja eläkeläisiin, jotka tarvitsevat venettänsä arkipäivässään. Toiseksi, venevero on epäoikeudenmukainen, koska venerekisteri, johon vero perustuu, ei ole täysin päivitetty eikä sitä ole suunniteltu verotusjärjestelmän perustaksi. Toisin sanoen jotkut joutuisivat maksamaan, toiset eivät. Varmaa on kuitenkin, että veneveron valvonta ja perintä olisi erittäin vaikeaa. Lisäksi veron ainoa työllistävä vaikutus näkyisi lähinnä valtionvarainministeriössä, verohallinnossa ja Trafissa. Näin ollen hallitus lisää byrokratian määrää mutta ei valitettavasti verotuloja. Hallitus kuitenkin laskee kyseenalaisesti, että vero tuottaisi noin 50 miljoonaa euroa verotuloja vuodessa. Veneveron vaarana on, että se todennäköisesti vaikuttaa kielteisesti taloudelliseen toimintaan ja työllisyyteen. Saariston matkailuelinkeino ja kotimainen

pienvenetuotanto kärsisivät veneverosta. Samalla vero olisi huomattava lisäkustannus Suomen Meripelastusseuralle ja vapaaehtoiselle meripelastukselle. On valitettavaa, että vero koskisi myös moottoripyöriä ja moottorikelkkoja, joiden omistajat ovat jo maksaneet arvonlisäveroa ja polttoaineveroa. Uusi vero vähentää näiden ajoneuvojen kysyntää ja myyntiä. Vero vaikuttaa myös kielteisesti siihen yritys- ja harrastustoimintaan, jossa moottoripyöriä ja moottorikelkkoja tarvitaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu suunnitelmat veneveron kantamisesta.

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Verouudistus

Mielestämme verotuksemme tavoitteen tulee olla kerätä riittävästi varoja, jotta voimme ylläpitää pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme. Veroja tulee kerätä tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti, ja keräämisen tulee perustua maksukykyyn. Verotuksen on myös kannustettava ihmisiä työntekoon ja yrittämiseen, ja sen tulee edistää taloudellista kasvua ja työllisyyttä. Vain kestävän kasvun ja verotuloja tuottavan korkean työllisyysasteen avulla voidaan taata hyvinvointiyhteiskunta myös pitkällä aikavälillä.

Suomen asema World Economic Forumin listalla maailman kilpailukykyisimpien maiden joukossa on viime aikoina laskenut kymmenennelle sijalle. Kilpailukykymme ei ole riittävän hyvä, mikä näkyy muun muassa siinä, että Suomen Yrittäjien mukaan vientimme kasvu on hitaampaa kuin kasvu vientimarkkinoilla. Näin ollen taloutemme uudistamiseen on hyviä perusteita. Yksi perusedellytys on, että aina on oltava kannattavaa ottaa työtä vastaan ja tehdä työtä. Tämän tavoitteen saavuttamiseen tarvitaan useita eri toimenpiteitä. Yksi niistä on työn verotuksen alentaminen. Verotuksen keventäminen pienentää erilaisten kannustinloukkujen riskiä ja alentaa työn vastaanottamisen kynnystä. Haluamme siirtää verotuksen painopistettä niin, että työn verotus kevenee ja vastaavasti kulutuksen verotus kasvaa. Tämän teemme korottamalla kaikkia kolmea arvonlisäverokantaa 0,5 prosenttiyksiköllä. Arvonlisäverotuksen korotuksen kokonaissumman on vastattava tuloveron alennuksen summaa.

Arvonlisäveron määrittämisen yhteydessä haluamme muuttaa digitaalisen mediasisällön alv-kantaa. Esitämme, että digitaalisen jakelun arvonlisäveron on oltava sama kuin alimman alv-kannan painetulla sisällöllä. Tämän yksittäisen digitaalisten julkaisujen tukitoimenpiteen lasketaan vähentävän valtion tuloja 6 miljoonaa euroa.

Suurimman osan arvonlisäveropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, joka vastaa lähes 70:tä prosenttia arvonlisäverotuloista. Siksi meistä on täysin välttämätöntä, että arvonlisäverotuksen korotus tapahtuu esityksemme mukaisesti käsi kädessä tuloveron alentamisen kanssa. Siksi ha-

luamme verotuksen painopistettä siirtämällä lisätä tuloja ja kasvattaa arvonlisäveroa 413 miljoonalla eurolla.

Kotitalousvähennystä korotettava

Suomen työmarkkinat muuttuvat koko ajan. Vakituisessa työ- tai virkasuhteessa olevien palkansaajien osuus pienenee samanaikaisesti, kun freelancereiden ja yksinyrittäjien määrä kasvaa. Maamme yrittäjien parissa yksinyrittäjien ja ammatinharjoittajien osuus on noussut kahteen kolmasosaan. Tämä osoittaa sen, että yksinyrittäjät ja freelancerit tekevät suuremman osan siitä työstä, jonka aiemmin hoitivat palkansaajat.

Nykyisellään verojärjestelmässämme on monenlaisia verovähennyksiä. Osa vähennyksistä edistää yrittäjyyttä ja työllisyyttä, osa vähentää pimeää työtä ja osa edistää yhteiskunnassa vaikeassa asemassa olevien ryhmien tilannetta. Kaikkia verovähennyksiä on tarkasteltava niiden arvioidun työllistävän vaikutuksen kannalta. Uusien vähennysten käyttöönotto on perusteltua, jos niiden arvioidaan elvyttävän työllisyyttä ja siten edistävän verotulojen muodostumista.

Kotitalousvähennys on hyvä esimerkki vähennysmuodosta, joka vaikuttaa verotulojen muodostumiseen, edistää yrittäjyyttä ja parantaa työllisyysastetta. Kotitalousvähennys auttaa lisäksi harmaan talouden torjunnassa. Aiemmat arviot ovat osoittaneet, että verotulojen väheneminen kotitalousvähennyksen vuoksi on maksanut itsensä takaisin, koska työllisyys ja näin ollen verotulot ovat kasvaneet. Tämän vuoksi haluamme korottaa kotitalousvähennyksen enimmäismäärän 2 400 eurosta 3 000 euroon. Tämän lisäksi haluamme nostaa vähennyskelpoisen osuuden työkorvauksesta 45 prosentista 60 prosenttiin ja vähennyskelpoisen osuuden maksetusta palkasta 15 prosentista 30 prosenttiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tuloverotuksen verotusperusteisiin ne muutokset, jotka sisältyvät Ruotsalaisen eduskuntaryhmän varjobudjettiin (KA 14/2016 vp).

Vastalauseen lausumaehdotus 26

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kotitalousvähennyksestä, jossa kotitalousvähennyksen vuosittainen määrä korotetaan 2 400 eurosta 3 000 euroon, vähennyskelpoinen osuus työkorvauksesta korotetaan 45 prosentista 60 prosenttiin ja vähennyskelpoinen osuus maksetusta palkasta korotetaan 15 prosentista 30 prosenttiin.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Mielestämme verotuksemme tavoitteen tulee olla kerätä riittävästi varoja, jotta voimme ylläpitää pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme. Veroja tulee kerätä tehokkaasti ja oikeudenmukai-

sesti, ja keräämisen tulee perustua maksukykyyn. Verotuksen on myös kannustettava ihmisiä työntekoon ja yrittämiseen, ja sen tulee edistää taloudellista kasvua ja työllisyyttä. Vain kestävän kasvun ja verotuloja tuottavan korkean työllisyysasteen avulla voidaan taata hyvinvointiyhteiskunta myös pitkällä aikavälillä.

Suomen asema World Economic Forumin listalla maailman kilpailukykyisimpien maiden joukossa on viime aikoina laskenut kymmenennelle sijalle. Kilpailukykymme ei ole riittävän hyvä, mikä näkyy muun muassa siinä, että Suomen Yrittäjien mukaan vientimme kasvu on hitaampaa kuin kasvu vientimarkkinoilla. Näin ollen taloutemme uudistamiseen on hyviä perusteita. Yksi perusedellytys on, että aina on oltava kannattavaa ottaa työtä vastaan ja tehdä työtä. Tämän tavoitteen saavuttamiseen tarvitaan useita eri toimenpiteitä. Yksi niistä on työn verotuksen alentaminen. Verotuksen keventäminen pienentää erilaisten kannustinloukkujen riskiä ja alentaa työn vastaanottamisen kynnystä. Haluamme siirtää verotuksen painopistettä niin, että työn verotus kevenee ja vastaavasti kulutuksen verotus kasvaa. Tämän teemme korottamalla kaikkia kolmea arvonlisäverokantaa 0,5 prosenttiyksiköllä. Arvonlisäverotuksen korotuksen kokonaissumman on vastattava tuloveron alennuksen summaa.

Arvonlisäveron määrittämisen yhteydessä haluamme muuttaa digitaalisen mediasisällön alv-kantaa. Esitämme, että digitaalisen jakelun arvonlisäveron on oltava sama kuin alimman alv-kannan painetulla sisällöllä. Tämän yksittäisen digitaalisten julkaisujen tukitoimenpiteen lasketaan vähentävän valtion tuloja 6 miljoonaa euroa.

Suurimman osan arvonlisäveropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, joka vastaa lähes 70:tä prosenttia arvonlisäverotuloista. Siksi meistä on täysin välttämätöntä, että arvonlisäverotuksen korotus tapahtuu esityksemme mukaisesti käsi kädessä tuloveron alentamisen kanssa. Siksi haluamme verotuksen painopistettä siirtämällä lisätä tuloja ja kasvattaa arvonlisäveroa 413 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 27

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kaikkien arvonlisäverokantojen korottamisesta 0,5 prosentilla.

10. Muut verot

03. Autovero

Hallitus ehdottaa, että autoveroa kevennetään yhteensä noin 200 miljoonan euron edestä tällä hallituskaudella. Kevennys suoritetaan asteittain vuosina 2016—2019. Tämän seurauksena autoveron tuotto laskisi vuonna 2017 yhteensä 67 000 000 euroa.

Katsomme, että autoveron alentaminen ei ole perusteltua nykypäivän taloudellisessa tilanteessa, emmekä usko, että muutoksella on odotettuja dynaamisia vaikutuksia. Mielestämme summa, jonka valtio menettää veron alentamisella, tulisi sen sijaan laittaa työllisyyttä parantaviin toimiin,

mikä vuorostaan lisäisi verotuloja, joilla rahoitetaan hyvinvointia. Siksi ehdotamme, että autovero pidettäisiin vuoden 2015 tasolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 28

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin palauttaakseen autoveron vuoden 2015 tasolle.

05. Varainsiirtovero

Yksi momentin suurimmista veromenoista on ensiasunnon oston varainsiirtoverovapaus, joka on arviolta 95 000 000 euroa.

Taloudellisesti haasteellisina aikoina on tarvetta tarkastella julkisia menoja ja huolehtia siitä, että kaikki osallistuvat oikeudenmukaisesti taloustilanteen parantamiseen.

Valtion ensisijainen tehtävä ei ole verohelpotusten avulla kannustaa yksityisomistukseen. Tämän vuoksi katsomme, että ensimmäisen kiinteistön ja ensimmäisen osakehuoneiston oston verovapaus on etuus, josta me suomalaiset voisimme luopua tässä tilanteessa. Sillä voi olla eräitä pienehköjä vaikutuksia asuntomarkkinoihin, mutta todennäköisesti muutos ei enemmälti vaikuta markkinoihin. Näin ollen katsomme, että voimme tehdä 95 000 000 euron säästön poistamalla ensiasunnon oston varainsiirtoverovapauden.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen ensiasunnon oston varainsiirtoverovapauden poistamisesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 4 r

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että ehdotus vuoden 2017 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,
>
> että edellä ehdotetut 29 lausumaa hyväksytään ja
>
> että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2016

Mats Nylund r
Joakim Strand r

VASTALAUSE 5 kd

Yleisperustelut

Suomen taloudellinen tilanne on edelleen heikko, kun lähestymme hallituskauden puoliväliä. Julkinen talous on kroonisesti alijäämäinen, ja julkisen velan määrä on ylittänyt Euroopan unionin kasvu- ja vakaussopimuksen mukaisen 60 %:n rajapyykin. Hallitus lupasi syksyn budjettiriihen tiedotustilaisuudessa, että Suomen valtion velkaantuminen päättyy vuonna 2021. Sen lisäksi, että lupaus on siirtynyt seuraavan hallituksen huoleksi, sen saavuttaminen on myös vailla perusteita. Valtiovarainministeriön omat virkamiehet ovat arvioineet velkakehitystä toisin, eikä esillä ole uskottavia keinoja velkakehityksen taittamiseksi. On tärkeää, että hallitus ruotii tätä asiaa tulevassa puoliväliriihessään.

On riski, että hallitus jättää maamme talouden seuraavalle hallitukselle huonommassa kunnossa kuin missä sen edelliseltä hallitukselta hallintaansa sai. Ensi vuoden budjetti on 5,5 miljardia alijäämäinen. Mikäli kaikki menee toivotulla tavalla, vasta vuonna 2019, eli seuraavan hallituksen astuessa valtaan, 4,7 miljardin alijäämä alittuisi. Vuonna 2020 alijäämää on vielä 3,3 miljardia, mutta hallituksen arvion mukaan se katoaa selittämättömästi seuraavana vuonna. Ristiriita hallituksen ja valtiovarainministeriön virkamiesten arvioiden välillä viittaa siihen, että hallituksen talouspolitiikka perustuu liian optimistisiin odotuksiin. Tarvitaan suuria muutoksia työmarkkinoilla, parempia kannustimia yrittäjyyteen ja viennin edistämiseen, jotta todellinen käänne parempaan tapahtuisi. Suomi nousee vain, jos luomme edellytykset työpaikkojen syntymiselle.

Riittävät panostukset osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin ovat välttämättömiä, mutta hallitus leikkaa ensivuoden budjetissa — vielä edellisten leikkausten päälle — yli 50 miljoonaa euroa kaikkein tuottavimmasta, teknisestä tutkimustoiminnasta. On myös syytä panostaa enemmän yritysten markkinointiosaamiseen. Suomessa osataan kehittää tuotteita, mutta markkinointiosaaminen on heikolla tasolla. Esimerkiksi tavaramerkkien luomisessa on otettava mallia Ruotsista, siksi työ- ja elinkeinoministeriön olisi syytä panostaa enemmän määrärahoja tähän tarkoitukseen. Kristillisdemokraatit panostavat hallitusta enemmän tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, koulutukseen, yrittäjyyden tukemiseen ja työllisyyden parantamiseen. Leikkausten sijaan tarvitaan lisämäärärahoja julkisiin työllisyys- ja yrityspalveluihin. Määrärahoja tulee kohdentaa erityisesti yritystoiminnan perustamisen tukemiseen starttirahan avulla, pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaan palkkatuen kautta sekä avustamalla vientimarkkinointia. Myös toimivat ja tarkoituksenmukaiset liikenneyhteydet ovat elinehto yritystoiminnalle koko maassa.

Korkeatasoinen koulutus on tärkeä Suomen kilpailukyvylle. Hallitus on jo leikannut rajulla kädellä korkeakoulutuksesta ja nuorisotakuusta. Nyt vuorossa on ammatillinen koulutus, johon ensi vuonna kohdistetut 190 miljoonan euron leikkaukset on ajoitettu taitamattomasti ennen reformilainsäädännön valmistumista. Suomen menestys riippuu — nyt ja tulevaisuudessa — vahvasta osaamisesta. Siksi eduskuntaryhmämme lisäysesitysten pääpaino on nimenomaan koulutuksessa sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa.

Talouskasvua tarvitaan hyvinvointipalveluiden turvaamiseen. Kasvua ei kuitenkaan luoda tyhjästä. Valtiovallan tehtävänä on luoda yrittäjyydelle ja taloudelliselle toimeliaisuudelle kannustava

ilmapiiri ja talouskasvun mahdollistava toimintaympäristö. Julkisen talouden tasapainottamisen, talouskasvun aikaansaamisen sekä työllisyystilanteen parantamisen tulee olla ensisijaisia tavoitteita. Talouden tasapainottaminen tulee tehdä sosiaalisesti kestävällä tavalla. Säästötoimenpiteitä ei tule myöskään kohdentaa niin, että talouskasvun ja työllisyyden edellytykset heikentyvät.

Julkisen talouden tasapainottamistoimista keskeisimpiä ovat harkitut rakenneuudistukset, joista merkittävin on sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kehottaa hallitusta terävöittämään uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita ja viemään uudistusta niiden suuntaan. Nämä tavoitteet olivat 1) sujuvat palveluketjut perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen integraation kautta, 2) kansalaisten yhdenvertaisuus palveluiden saatavuudessa sekä 3) kolmen miljardin euron säästöt kulujen kasvusta vuoteen 2029 mennessä. Asiantuntijat varoittavat, että juuri nämä tavoitteet uhkaavat vaarantua sote-uudistukseen liitettyjen poliittisten oheistavoitteiden vuoksi. Eduskuntaryhmämme edellyttää valtakunnallisen palvelulupauksen määrittelemistä, yhtiöittämispakosta luopumista sekä valinnanvapausmallin keventämistä sote-uudistuksen jatkovalmistelussa.

Maamme tarvitsee myös kokonaisvaltaisen perusturvauudistuksen, jossa työn vastaanottaminen tehdään kannattavaksi. Pidämme perustulokokeilun toteuttamista ensi vuonna ajan ja rahan haaskauksena, sillä kokeiltava malli ei ole toteuttamiskelpoinen eikä anna oikeaa tietoa jatkopäätelmien tekemiseksi. Sen sijaan hallituksen on kiirehdittävä kansallisen tulorekisterin valmistumista, jotta perusturvauudistus voidaan toteuttaa. Kristillisdemokraatit esittävät perusturvauudistuksen pohjaksi kannustavan perusturvan mallia, jossa nykyiset tuet koordinoidaan palkan ja verotuksen kanssa ja yhdistetään yhdeksi tueksi. Tuki määräytyy kotitalouden tilanteen mukaan ja vähenee ilman kynnyksiä tulojen kasvaessa. Tuki olisi edelleen harkinnanvarainen, ei siis perustulon tapaan automaattinen. Kannustava perusturva on sovellutus Isossa-Britanniassa käytössä olleesta ja laajennettavasta Universal Credit -mallista. Malli purkaa viiveet maksatuksissa ja tekee matalapalkkaisenkin työn vastaanottamisen aina kannattavaksi.

Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän vaihtoehdossa korostuu inhimillisyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Muutokset verrattuna hallituksen esitykseen koskevat sellaisia säästöesityksiä, jotka lisäävät pidemmällä aikavälillä yhteiskunnan kustannuksia ja lisäävät sosiaalista eriarvoisuutta. Säästöjen uudelleenkohdennuksien lisäksi esitämme parannuksia kaikkein heikoimmassa asemassa olevien arkeen ja toimeentuloon. Sosiaalisesti kestävällä pohjalla lepäävä yhteiskunta on paras kasvualusta taloudelliselle menestykselle.

Kymmenettuhannet suomalaiset seisovat viikoittain leipäjonoissa. Lähes 400 000 kansalaisella on maksuhäiriömerkintä, suurin ryhmä maksuhäiriöisissä on 25—44-vuotiaat miehet eli miehet parhaassa työiässä. Tarvitaan perusteellista selvitystä, mitkä seikat suistavat ihmisiä syrjäytymiskierteeseen, ja selkeitä ratkaisukeinoja siihen, miten tämä estetään ja miten autetaan heitä pääsemään takaisin jaloilleen.

Viime hallituskaudella käyttöön otettu nuorisotakuu on ollut tehokas väline nuorten syrjäytymisen estämisessä. Hyvää järjestelmää ei saa romuttaa vaan sitä tulee ylläpitää ja kehittää edelleen. Hallitus on lopettamassa osana nuorisotakuuta olleen nuorten aikuisten osaamisohjelman, samoin nuorten aikuisten mahdollisuus päästä oppisopimuskoulutukseen on heikentynyt. Myös nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön rahoitusta on leikattu. Etsivä nuorisotyö sekä

työpajatoiminta ovat juuri sellaista ennaltaehkäisevää toimintaa, johon laitettu panostus tulee moninkertaisena takaisin. Esitämme näihin lisäyksiä.

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä ei hyväksy esitettyjä leikkauksia indeksisidonnaisiin etuuksiin, kuten vähimmäispäivärahoihin, asumistukeen ja rintamalisään, ja esittää niiden kaikkien perumista. Lisäksi esitämme 10 euron korotusta takuueläkkeeseen sekä lääkekorvauksiin ja vanhusten hoivaan esitettyjen leikkausten perumista.

Kuluvana vuonna toteutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen roimat 30 prosentin korotukset. Tämä yksittäinen päätös on suistanut monen ikääntyneen tai pitkäaikaissairaan talouden raiteiltaan. Lisäksi monet sairaanhoitopiirit ovat muuttaneet laskutuskäytäntöjä joustamattomiksi ja siirtävät erääntyneet laskut välittömästi perintään. Räikeimmissä tapauksissa potilas on vielä tehohoidossa, kun laskut siirtyvät perintäyhtiölle. Laskut kasvavat moninkertaisiksi, ja ahdinko on valtava. Edellytämme, että hallitus selvittää kasvavien toimeentulo-ongelmien ja maksuvaikeuksien syyt ja julkisten toimijoiden osallisuuden talousahdingon syntymisessä ja etsii ratkaisuja ehkäistä äärimmäistä köyhyyttä ja epätoivoa.

Myös lapsiperheet ovat ahtaalla. Heidän arkeaan helpottaisimme pienentämällä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja, perumalla lapsilisiin kohdistuvat leikkaukset sekä tuomalla uuden perheellisten opiskelijoiden kahdensadan euron kuukausittaisen huoltajalisän jokaiselle lapsen huoltajana toimivalle opiskelijalle. Lapsiperheiden arjen sekä opiskelun ja perhe-elämän yhdistämisen helpottaminen voisi vaikuttaa suotuisasti myös väestökehitykseen. Syntyvyys on hälyttävän alhaalla, ja keinoja tukea syntyvyyden kasvua on etsittävä ja kokeiltava aktiivisesti. Lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistetut säästötoimet ovat vastuuttomia, sillä ne lisäävät yhteiskunnan kustannuksia pidemmällä aikavälillä pahentamalla kestävyysvajetta ja lisäämällä syrjäytymisriskiä.

Työnteon kannattavuutta on lisättävä. Tästä syystä kohdistaisimme ansiotuloverokevennyksistä hallituksen esitystä suuremman osan pientä työtuloa saaville korottamalla tulonhankkimisvähennystä 750 eurosta 810 euroon vuodessa ja laskemalla solidaarisuusveron alarajan 70 000 euron vuosituloon. Solidaarisuusveroon emme kohdistaisi verovähennystä. Esitys on kustannusneutraali. Lisäisimme myös pääomatuloon uuden veroluokan. Yli 70 000 euron pääomatuloa saavat maksaisivat nykyisen 34 prosentin sijasta 36 prosentin veroa, mikä tuottaisi 52 miljoonaa euroa lisää verotuloja valtiolle. Muut varat esitettyihin lisäyksiin ottaisimme sokeriverosta, mietojen alkoholijuomien valmisteverosta, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyksistä sekä tehottomaksi todettujen yritystukien ja yritysten verotukien vähentämisestä. Näiden esitysten jälkeenkin kokonaisveroaste alenisi ensi vuonna.

Myös verovuotoa on tukittava. Harmaan talouden torjuntaan tarvitaan riittävät henkilöstöresurssit ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Panostukset harmaan talouden torjuntaan tuovat itsensä rahallisesti moninkertaisina takaisin lisääntyvinä sakko-, maksu- ja verotuloina. Harmaan talouden tehokas torjunta parantaa samalla rehellisesti toimivien yritysten kilpailukykyä ja lisää reilua kilpailua. Riittävien määrärahojen lisäksi tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja toiminnan valvontaa. Edellytämme myös, että hallitus pitää lupauksensa, että poliisimäärää ei enää vähennetä. Ensi vuonna poliisien määrä kuitenkin vähenee, toisin kuin hallitus lupasi. Täydentävässä esityksessä lisätyt 8,5 miljoonaa euroa eivät riitä korvaamaan kehyksissä olevia leikkauksia poliisimäärään.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Kristillisdemokraatit puolustavat sisäisen turvallisuuden resursseja ja pitävät tärkeänä tavoitteena, että Suomi on maailman turvallisin maa.

Kristillisdemokraattisen vision mukaan 100-vuotias Suomi olisi terveempi, koulutetumpi, vähemmän velkaantunut ja kekseliäämpi. Suomalaiset pääsisivät paremmin töihin, olisivat auttavaisempia, rehellisempiä, lainkuuliaisempia ja itsenäisempiä. Jakaisimme taakkaa yhdessä ja tasaisemmin.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi puoliväliriihessään onnistumistaan maamme velkaantumiskehityksen taittamiseksi ja esittää uskottavia keinoja talouden tasapainottamiseksi jo tällä hallituskaudella.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa maassamme sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen, jossa parannetaan kansalaisten yhdenvertaisuutta palvelujen saatavuudessa, vahvistetaan perusterveydenhuoltoa sekä ennalta ehkäiseviä toimia sekä luodaan sujuvat hoitoketjut.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii kansallista tulorekisteriä ja toteuttaa kokonaisvaltaisen perusturvauudistuksen kannustavan perusturvan mallilla kannustinloukkujen purkamiseksi ja työn kohtaanto-ongelman helpottamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa koulutukseen ja tutkimukseen ja peruu niihin kohdennetut ylimitoitetut säästöt.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii maallemme perhe- ja väestöpoliittisen ohjelman, jossa etsitään tutkimustietoon ja kansainväliseen vertailuun perustuvia ratkaisuja heikon väestökehityksen kääntämiseksi, eli syntyvyyden lisäämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kasvavien toimeentulo-ongelmien ja maksuvaikeuksien syyt ja etsii ratkaisuja ehkäistä äärimmäistä köyhyyttä ja epätoivoa.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus suuntaa verotuksen painopistettä ihmisille ja kansantaloudelle haitallisten tuotteiden verotukseen ja keventää työntekoon, perhe-elämään ja yrittäjyyteen kohdistuvaa verotusta.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus torjuu tehokkaasti harmaata taloutta ja osoittaa siihen tarvittavat resurssit.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus käy yritystuet ja yrityksille suunnatut verotuet kriittisesti läpi, luopuu tehottomiksi todetuista tuista ja suuntaa osan tuista uudelleen tehokkaaksi todetuilla tavoilla.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Itsenäisessä Suomessa on vaalittava kansakunnan yhtenäisyyttä sekä kansalaisten mahdollisuutta hankkia itselleen ja perheelleen riittävä elanto ja elintaso. Velkaantuminen rajoittaa niin kansakuntamme, kuntiemme kuin kansalaisten itsenäisyyttä. Velkaa ei pidä kerryttää nuorempien sukupolvien maksettavaksi. Hallitus ei ole saanut velkaantumiskehitystä käännettyä, mutta silti se on kohdistanut rajuja leikkauksia pääosin heikoimmassa asemassa oleviin. Tiukan taloustilanteen maksumiehiksi ei pidä laittaa heitä, jotka muutenkin sinnittelevät toimeentulon rajamailla. On pidettävä huolta siitä, että kaikki pysyvät yhteiskunnassamme mukana ja kokevat kuuluvansa joukkoon. Suomen menestys perustuu mahdollisuuksien tasa-arvoon sekä väestön hyvään koulutustasoon ja korkeaan osaamiseen. Hallituksen kohdistamat rajut leikkaustoimet koulutukseen ja osaamiseen heikentävät maamme mahdollisuuksia menestyä. Köyhimpään kansanosaan kohdistetut toistuvat leikkaustoimet lisäävät tyytymättömyyttä ja epäluottamusta koko demokraattista järjestelmää kohtaan ja siten heikentävät yhteiskuntarauhaa. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut keskeisissä tavoitteissaan eikä nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Ulkoministeriö on syyskuussa 2016 julkaissut arvion, jonka mukaan kansalaisjärjestöjen tekemä kehitysyhteistyö on tuloksellista ja tehokasta. Arvion johtopäätösten mukaan järjestöjen tukeen vuonna 2015 kohdistetut leikkaukset olivat virhe. Harkitsemattomasti ja nopeasti toimeenpannut leikkaukset näkyvät käytännössä. Järjestöhankkeita on lopetettu ja hyödynsaajia on yli miljoona vähemmän. Ulkoministeriön arvioinnissa suositellaan kansalaisjärjestörahoituksen lisäämistä.

Vaadimme kehitysyhteistyön rahoituksen suuntaamista niin, että tukea ohjataan takaisin kansalaisjärjestöjen tuloksellisesti ja tehokkaasti tekemälle kehitysyhteistyölle. Kansalaisjärjestöjen antama apu tulee mm. koulutus- ja terveydenhuoltopalvelujen kautta suoraan kohdemaan kansalaisille ja auttaa heitä nousemaan köyhyydestä. Suomen koko kehitysyhteistyön odotetaan olevan ensi vuonna vain noin 0,4 % BKT:stä. Kuitenkin Suomen hallitus on sitoutunut nostamaan kehitysyhteistyönsä YK-tavoitteen mukaisesti 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 24.30.66 lisätään 30 000 000 euroa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 10

> Eduskunta edellyttää, että kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen rahoitus turvataan ja huomioidaan kansalaisjärjestöjen tekemän työn merkitys kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisessa.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeusministeriön hallinnonalan määrärahat vähenevät 30 miljoonalla eurolla vuosina 2017—2019. Säästöistä 16 miljoonaa otetaan tuomioistuinten määrärahoista. Tuomioistuinten perusrahoituksen matala taso on herättänyt huolta jo pitkään. Esimerkiksi maaliskuussa 2015 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon parlamentaarinen työryhmä vaati oikeudenhoidon resurssien palauttamista vuoden 2014 tasolle. Työryhmä totesi, ettei leikkauksia voida jatkaa ilman, että oikeusvaltion ydintehtävät kärsivät. Vaikka hallitus on osoittanut suunnitelmakaudelle tilannetta hiukan kohentavia erillisiä määrärahoja, perusrahoituksen matala taso jää ratkaisematta. Oikeusvaltiossa toimiva tuomioistuinlaitos on välttämätön. Riittämättömien resurssien seurauksena oikeusprosessit pitkittyvät kohtuuttomiksi. Luottamus oikeuslaitokseen voi horjua, mikäli oikeusturva ja oikeudenkäyntien laatu heikkenevät. Tavallisen kansan on voitava luottaa siihen, että oikeuslaitos tarvittaessa ratkaisee riidat ja tuomitsee rikolliset. Lakivaliokunnan lausunnon mukaan tuomioistuinten välitön rahantarve vuonna 2017 on 3,3 miljoonaa euroa, jotta nykyinen tilanne pysyisi ennallaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 25.10.03 lisätään 3 300 000 euroa tuomioistuinten toiminnan turvaamiseksi.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuus ja harmaa talous ovat nopeasti laajenevia ja rikoksentekomuotojaan muuttavia rikollisuuden aloja. Piilo- ja peiterikollisuutta ilmenee eri muodoissa Suomessa useilla toimialoilla. Harmaan talouden torjunnan tarkoituksena on muun muassa lisätä pelotevaikutusta ja sitä kautta myös edistää vapaata ja rehellistä kilpailua. Talousrikollisuus ja harmaan talouden aktiivinen torjunta vaativat riittäviä resursseja viranomaisille. Syyttäjän asema harmaan talouden vastaisessa työssä sekä rikosvastuun toteutumisen varmistamisessa on keskeinen.

Syyttäjälle saapuvien juttumäärien kasvu sekä erityisesti vaativien juttujen lisääntyminen edellyttävät riittävän määrän henkilöstöä talousrikosten tehokkaan tutkinnan ja käsittelyn mahdollistamiseksi. Ilman riittäviä henkilöstöresursseja ja pitkäjänteisyyttä panostuksissa ei voida saavuttaa asetettuja tavoitteita.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 25.30.01 lisätään 1 600 000 euroa syyttäjän toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen ja edistäminen sekä harmaan talouden aktiivinen torjunta vaativat riittäviä resursseja viranomaisille. Erityisesti poliisilla on tässä työssä keskeinen rooli. Sisäisen turvallisuuden varmistaminen kuuluu valtion tärkeimpiin tehtäviin. Rikollisuuden lisääntyminen sekä erityisesti järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden kasvu edellyttävät, että poliisin toimintaedellytykset pystytään turvaamaan. Vastaavasti myös harmaan talouden vastaisella työllä on merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus, sillä torjunnan tarkoituksena on kertaluontoisten sakkojen ja rangaistusverojen lisäksi lisätä pelotevaikutusta ja sitä kautta myös edistää vapaata ja rehellistä kilpailua.

Työ sisäisen turvallisuuden edistämiseksi sekä poliisin suorittama talousrikostutkinta sekä yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa vaativat riittävän määrän henkilöstöä. Ilman riittäviä henkilöstöresursseja ja pitkäjänteisyyttä panostuksissa ei voida saavuttaa asetettuja tavoitteita.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Esitän hallituksen antamaan talousarvioesitykseen nähden 22 000 000 euron lisämäärärahaa, josta 18 000 000 tulee suunnata poliisin toimintamenoihin sisäisen turvallisuuden edistämiseen ja 4 000 000 poliisin toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen. Hallitus on täydentävässä talousarvioesityksessään osoittanut poliisille määrärahalisäystä 8 500 000 euroa muun muassa keskusrikospoliisin, paikallispoliisin ja nettipoliisin suorituskyvyn vahvistamisen väkivaltaisten ääriliikkeiden laittoman toiminnan torjumiseksi sekä torjuntaan tarvittaviin varustehankintoihin. Tämä ei kuitenkaan riitä poliisin toimintakyvyn turvaamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.10.01 lisätään 13 500 000 euroa poliisin toimintamenoihin sisäisen turvallisuuden edistämiseen ja harmaan talouden torjunnan tehostamiseen.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Rajavartiolaitoksella on kriittinen tehtävä sisäisen turvallisuuden tason säilyttämisessä. Rajaturvallisuuden ylläpitämisen ytimessä ovat ulkorajan uskottava valvonta ja se, että raja voidaan ylittää vain virallisten rajanylityspaikkojen kautta säädetyssä järjestyksessä. Viime vuosien aikana turvallisuusympäristö lähialueillamme on muuttunut ja rajatilanteen ennustettavuus heikentynyt. Rajavartiolaitos on muuttuneessa turvallisuusympäristössä joutunut koko tämän vuosikymmenen ajan sopeuttamaan talouttaan pieneneviin rahoituskehyksiin ja priorisoimaan tehtäviä ja voimavaroja. Valtiovarainvaliokunta on sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassaan lausunnossa katsonut, että valtiontalouden kehyksissä nyt olevat rahat eivät riitä toteuttamaan sisäisen turvallisuuden selonteon tavoitteita. Rajavartiolaitokseen kohdistuvien kehysleikkausten lisäksi myös hintojen nousu ja kilpailukykysopimuksen vaikutukset vähentävät rajavartiolaitoksen käytössä olevaa rahoitusta. Talousarvioesityksessä 2017 ei ole riittävällä tavalla huomioitu rajavartiolaitoksen säästökuurin aiheuttamia haasteita rajavartiolaitoksen kyvyssä ylläpitää rajavartiointi tyydyttävällä tasolla.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.20.01 lisätään 2 000 000 euroa Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

Hallitus esittää, että valtioneuvosto voi myöntää vastavakuutta vaatimatta Terrafame Oy:lle enintään 107 miljoonan euron suuruisen omavelkaisen valtiontakauksen jätteen käsittelytoiminnan osalta asetettavien ympäristövakuuksien vastavakuudeksi. Vakuusvaatimus liittyy Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupapäätökseen, jonka Vaasan hallinto-oikeus on päätöksellään pysyttänyt voimassa. Terrafame Oy on valittanut hallinto-oikeuden päätöksestä korkeim-

paan hallinto-oikeuteen, jossa asian käsittely on kesken. Takaus on voimassa enintään viisi vuotta valtioneuvoston takauspäätöksestä.

Hallituksen esittämä valtiontakaus on hyväksyttävää vain, jos hallitus kykenee osoittamaan, että kaivostoiminta saadaan kannattavaksi eikä valtion rahaa tai takauksia tämän panostuksen jälkeen enää tarvita. Tästä on tehtävä perusteellinen arvio, mukaan lukien riskien arvioinnit.

Nikkelin maailmanmarkkinahinnan paraneminen on kasvattanut Terrafamen mahdollisuuksia selvitä tappiollisuudestaan. Takauksien ehdoksi tulee kuitenkin asettaa, että Terrafamen toiminnalle on selkeät myönteiset näkymät ja että valtion myöntämä rahoitus tuottaa itsensä takaisin yritystoiminnan vakiinnuttua. Tappiollista yritystoimintaa ei pidä harjoittaa, eikä valtion tule tukea loputtomiin tappiollista toimintaa.

Eduskunnalle tulee toimittaa virkavastuulla kaikki tiedot arvioiduista käyttö- ja investointikustannuksista, eikä olennaisia tietoja, jotka vaikuttavat kaivoksen tulevan kannattavuuden arviointiin, saa pimittää.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 11

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle kattavan selvityksen Terrafame Oy:n toiminnasta ja tulevaisuuden näkymistä sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, mikäli on merkittävä riski sille, että kaivostoiminnan harjoittaminen osoittautuu pitkällä aikavälillä kannattamattomaksi.

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Verohallinnon verotarkastustoiminta on keskeisessä asemassa harmaan talouden torjunnassa sekä siihen liittyvässä viranomais- ja sidosryhmäyhteistyössä. Kohdennetut verotarkastukset varmentavat, että yritykset ilmoittavat ja maksavat veronsa oikein. Verotarkastukset turvaavat verojen asiamukaisen kertymisen ja myötävaikuttavat rehellisen yritystoiminnan edellytyksiin sekä myönteisesti työllisyyteen. Lisäksi verovalvonnalla on vaikutus mm. yhteiskunnallisten tukien väärinkäytön estämisessä. Verotarkastuksella myös ohjataan ja valvotaan yrityksille annetun yleisen ennakoivan ohjauksen toteuttamista. Verotarkastuksen tehtäviin kuuluu mm. kansainvälinen verovalvonta ja sen jatkuva kehittäminen, johon kuuluu mm. kansainvälinen verotustietojen vaihto sekä samanaikaiset verotarkastukset yhdessä muiden valtioiden kanssa ja verotarkastajien läsnäolot. Verotarkastuksen kansainvälinen yhteistyö mahdollistaa keinon puuttua kansainväliseen veronkiertoon. Yhä globalisoituneemmassa maailmassa tämä työ vaatii erityistä osaamista ja myös toimintoon suunnattua rahoitusta sekä resursseja.

Harmaan talouden torjuntaa ei voida tehostaa, mikäli Verohallinnon määrärahoja vähennetään. Resurssien vähentäminen johtaa valvonnan ja viranomaisyhteistyön heikentymiseen ja olisi ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteen kanssa, jonka mukaan harmaata taloutta torjutaan aktiivi-

sesti. Lisäpanostuksilla ja tarkastustoiminnan aktiivisella kehittämisellä saadaan moninkertainen tuotto lisääntyvien verotulojen muodossa. Epärehelliseen toimintaan puuttumalla parannetaan samalla rehellisten yritysten toimintaedellytyksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 28.10.01 lisätään 10 000 000 euroa Verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi.

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tullilla on tärkeä tehtävä tullirikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja tullirikoksista epäiltyjen syytteeseen saattamiseksi. Panostukset Tullin suorittamaan valvontaan ja rikostutkintaan palautuvat moninkertaisesti yhteiskunnalle kerättyjen maksujen ja sakkojen sekä lisääntyneiden verotulojen muodossa. Alkoholin matkustajatuonnin hillitseminen on tästä hyvä esimerkki. Syksyllä 2014 Tulli otti käyttöön EU:n määrittelemät oman käytön ohjerajat alkoholin matkustajatuonnissa ja tehosti matkustajatuonnin valvontaa. Vuoden 2015 talousarviossa alkoholin laittoman maahantuonnin hillitsemiseen osoitettiin lisämääräraha, jolla muun muassa palkattiin lisähenkilöstöä Helsingin satamaan. Näillä toimenpiteillä matkustajatuonti on kääntynyt laskuun ensimmäistä kertaa vuosiin. Tullivalvontaa on tarvetta tehostaa myös internetin kautta tapahtuvan alkoholijuomien tilaamisen osalta. Alkoholin ja tupakan maahantuonnin valvonnan lisäksi Tulli tarvitsee lisäresursseja laittomien tuotteiden maahantuonnin paljastamiseen ja harmaan talouden torjuntaan. Tullilla on tärkeä rooli harmaan talouden torjunnassa, ja se torjuu harmaata taloutta ennaltaehkäisevin toimin ja harjoittamalla sekä reaaliaikaista että jälkikäteistä valvontaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 28.10.02 lisätään 4 400 000 euroa Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Hoitajamäärä koheni viime hallituskaudella vanhuspalvelulain myötä. Nyt myönteinen kehitys on romuttumassa. Ensin hallitus päätti vähentää vanhusten hoitajia alentamalla suositusta nykyisestä 0,5 hoitajasta 0,4 hoitajaan potilasta kohden. Hallitus ilmoitti marraskuussa peruuttavansa tämän päätöksen, mutta pian ilmeni, että säästöpäätös pysyy voimassa ja leikkaus on tarkoitus toteuttaa hoitajan määritelmää muuttamalla.

Valvira raportoi, että jo korkeamman hoitajamitoituksen aikana vanhusten sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa yksiköissä työskentelevistä peräti 93 % oli havainnut vanhusten kaltoinkohtelua. Kyselyyn vastasi yli 7 000 työntekijää. Myös aluehallintovirastoihin tehdyistä kanteluista suuri osa koskee vanhustenhoidon laiminlyöntejä. Vanhus on ainutlaatuinen ihmisyksilö, jolle kuuluvat täysi ihmisarvo ja ihmis- sekä perusoikeudet. Mikäli nämä arvot edelleen ovat yhteis-

kuntamme peruspilarit, arvokkaan vanhuuden turvaaminen on päättäjien tärkeimpiä tehtäviä. Hoitajien suhteellista määrää laitoksissa ei voida vähentää. Mitoituksessa on otettava huomioon, että laitoksissa asuvat nykyään vain he, joiden toimintakyky on merkittävästi alentunut ja hoidontarve on suuri. Kevyesti hoidettavia ei laitoksissa juurikaan enää ole hoitajamitoitusta tasaamassa, sillä he asuvat tuettuina omissa kodeissaan. Esitän siksi 70 000 euron lisäystä kuntien valtionosuuksiin hoitajien lisäämiseksi vanhustenhuollon ympärivuorokautisiin yksiköihin.

Talousarvioesityksessä toteutetaan hallituksen kevään kehyspäätöksessä linjaama 0,85 %:n leikkaus kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Sen myötä hallitus leikkaa kuntien peruspalveluista maksettavaa valtionosuutta 74 800 000 eurolla. Leikkaustoimi kohdistuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin, enkä voi hyväksyä sitä. Esitän leikkauksen peruuttamista.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että hyväksytään seuraava lausumaehdotus:

Vastalauseen lausumaehdotus 12

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu päätöksensä 0,85 %:n leikkauksesta kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin sekä turvaa lainsäädännöllä riittävän hoitajamäärän ihmisarvoisen hoivan turvaamiseksi vanhustenhuollon ympärivuorokautisissa yksiköissä.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

VATT:n tutkimuksen mukaan energiaintensiiviselle teollisuudelle annettu energiaverotuki on tehoton yritystuki, jolla ei saavuteta haluttuja tavoitteita. Toisaalta valtion talousarvioesityksessä ehdotettu sille päällekkäinen päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki vähentää energiaverotuen tarvetta 43 miljoonalla eurolla. Jotta yritykset ehtivät sopeutua tilanteeseen, yritystukien vähentäminen tulee tehdä vähittäin, siksi arviolta 10 %:n nettovähennys (noin 20 miljoonaa euroa) vuosittain on katsottava kohtuulliseksi vähennykseksi, jolla energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukyky voidaan vielä varmistaa. Samalta momentilta maksettava maatalouden energiatuotteiden valmisteveron palautus koskee fossiilisia polttoaineita, joiden käyttöä on pyrittävä vähentämään. Jotta kannustin siirtyä uusiutuviin polttoaineisiin kasvaisi, on syytä vähentää tuota tukea 7 miljoonaa euroa ja siirtää vähennystä vastaava summa korotettuna maatilojen investointeihin, mm. biokaasun tuottamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että hyväksytään seuraava lausumaehdotus:

Vastalauseen lausumaehdotus 13

> Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuen kanssa päällekkäistä energiaverotukea ja maataloudelle osoitettuja valmisteveron palautuksia fossiilisten polttoaineiden osalta sekä osoittaa säästyneitä varoja kiertotaloutta tukeviin maatalousyritysten investointeihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Valtionhallinnon selvitysten mukaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien yhteiskunnallista työtä on syytä tukea aivan kuten evankelisluterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien hoitoa. Uskonnolliset yhdyskunnat tekevät yhteiskunnallisesti tärkeää työtä mm. syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä lasten, nuorison ja lapsiperheiden tukemiseksi. Ne tarvitsevat toiminnassaan erilaisia toimitiloja, joiden hankkiminen, ylläpitäminen ja kunnostaminen vaativat ilman verotusoikeutta toimivilta yhdyskunnilta suuria ponnistuksia. Näiden toimitilojen rahoitus perustuu suurelta osin vapaaehtoistyöhön ja lahjoituksiin, jolloin rakennusten kunnossapitoon ym. liittyvät maksut voivat nousta tuloihin nähden varsin suuriksi. Joissakin tapauksissa esteettömyys ja turvallisuus vaativat tiloissa lisäjärjestelyitä. Hallituksen esityksessä tuki on liian vähäinen suhteutettuna näiden yhteisöjen jäsenmäärään ja työn laajuuteen.

Ylivieskan kirkon pääsiäisenä 2016 tuhonnut tulipalo järkytti koko Suomea. Kirkko tuhoutui palossa täysin. Vuonna 1786 rakennettu kirkko oli merkittävä kulttuurihistoriallinen rakennus. Uuden kirkon kokonaiskustannusarvio on noin 10 miljoonaa euroa. Vaikka kirkko olikin vakuutettu 7 miljoonan euron arvosta, syntyy rakennustöistä pienelle seurakunnalle miljoonien lasku. Ylivieskan uuden kirkon rakentamiseksi on syntynyt kansanliike, joka kerää varoja kirkon korjaukseen. Vakuutuskorvausten ja lahjoitusten avulla uuden kirkon rakennustyöt pyritään aloittamaan niin pian kuin mahdollista. Esitän, että valtio osallistuu tähän merkittävään rakennushankkeeseen 500 000 euron rahoitusosuudella. Kaikkiaan esitän 1 500 000 euron lisäystä uskonnollisten yhdyskuntien rakennus- ja korjausinvestointeihin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 29.01.51 lisätään 1 500 000 euroa rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille rakennusten korjaus- ja täydennysinvestointeihin.

52. Valtion rahoitus evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin

Vuoden 2016 alusta uudistui Suomen evankelis-luterilaisten seurakuntien yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvausjärjestelmä. Yhteisöveroon perustuvasta järjestelmästä siirryttiin lakisääteiseen valtion avustukseen. Valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain (430/2015) 2 §:n mukaan rahoituksen määrää korotetaan vuosittain kuluttajahintaindeksin mukaista yleisen hintatason muutosta vastaavasti. Vuoden 2017 budjetissa ei indeksikorotusta kuitenkaan ole huomioitu. Hallitus antoi momentin 29.01.52 selvitysosassa mainitun esityksen valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain (430/2015) muuttamisesta. Pidämme tätä vääränä ja periaatteellisesti merkittävänä ratkaisuna ja esitämme indeksikorotuksen tekemistä täysimääräisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen perusteena ovat hautaustoimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät laissa säädetyt tehtävät. Yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuu evankelis-luterilaiselle kirkolle nettokustannuksia yhteensä keskimäärin 146 miljoonaa euroa vuodessa. Valtion avustusten nykytaso ei kata kaikkia lakisääteisten tehtävien kustannuksia, kuten ei aiemmin kattanut yhteisövero-osuuskaan.

Mikäli valtio arvostaa kirkon itsenäisyyttä, se korvaa lakisääteisistä tehtävistä koituvat kulut täysimääräisesti. Indeksikorotuksista luopuminen tarkoittaa sitä, että yhä suurempi osa valtion kirkolle laissa määräämistä tehtävistä maksatetaan kirkollisveron tuotolla, eli kirkon jäsenet maksavat myös kirkkoon kuulumattomien kansalaisten kuluja. Kuluttajahintaindeksin muutos vuodelle 2017 on budjetin taustalla olevan ennusteen mukaan 1,1 prosenttia. Tämä nostaisi vuodelle 2017 valtion rahoitusta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin 1 254 000 eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 29.01.52 lisätään 1 254 000 euroa evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoitukseen ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 14

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalla esityksen, jolla kumotaan evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen jäädytys.

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Esitämme yli kolmevuotiaiden lasten enimmäisryhmäkokojen pienentämistä. Kuntien valtionosuuksia leikattiin 6,5 miljoonaa euroa vuodelta 2016. Leikkaus perustui ryhmäkokojen kasvattamiseen nykyisestä 21 lapsesta 24 kokopäivähoitoa saavaan lapseen, eli laskemalla kasvattajien suhteellista määrää 1/7:stä 1/8:aan. 24 lapsen ryhmästä vastaa nykyään kolme aikuista. Ryhmäkokoa voidaan edelleen suurentaa osa-aikahoidossa olevilla lapsilla. Varhaiskasvatusoikeuden rajauksen seurauksena osa-aikaisten lasten määrä on huomattavasti kasvanut päiväkotiryhmissä.

Liian suuret lapsiryhmät heikentävät osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan mahdollisuuksia lapsen yksilölliseen kohtaamiseen, huomioimiseen sekä kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Vaikutukset ulottuvat pitkälle lapsen myöhempään elämään mm. koulumenestystä heikentäen. Lopulta tämä säästötoimi tuo lisäkustannuksia, kun ennaltaehkäisevän, varhaisen tuen vähentyessä joudutaan turvautumaan raskaampiin, korjaaviin toimenpiteisiin. Esitämme 6,5 miljoonan euron palauttamista kuntien varhaiskasvatukseen maksettavaan valtionosuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut vuodesta 2010 lähtien valtion erityisavustusta perusopetuksen opetusryhmien pienentämiseen, mutta kuluvana ja ensi vuonna tarkoitukseen ei ole osoitettu enää määrärahoja. Esitämme avustusten palauttamista ja osoitamme tarkoitukseen 53,5

miljoonaa euroa. Pienempi opetusryhmä lisää opettajan mahdollisuuksia oppilaan yksilölliseen kohtaamiseen sekä kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Vahva perusopetus on suomalaisen osaamisen kulmakivi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 29.10.30 lisätään 60 000 000 euroa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 15

> Eduskunta edellyttää, että ryhmäkokoja pienennetään laadukkaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen turvaamiseksi.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Ammatilliseen koulutukseen kohdistetut 190 miljoonan euron säästöt on ajoitettu taitamattomasti jo ensi vuodelle, vaikka ammatillisia oppilaitoksia koskeva reformilainsäädäntö tulee voimaan vasta vuoden 2018 alusta. Reformissa on määrä uudistaa koko ammatillinen koulutus: koulutuksen rahoitus, ohjaus, tutkintorakenne, koulutuksen toteuttamismuodot sekä järjestäjärakenne. Samalla nykyiset lait yhdistetään uudeksi lainsäädännöksi. Säästöjä on mahdotonta tehdä hallitusti ja strategisesti kestävällä tavalla, kun reformin linjaukset eivät ole vielä tiedossa. Pahimmillaan tämä tarkoittaa ammatillisille oppilaitoksille kahta peräkkäistä rajua rakenneuudistusta, jotka toteutetaan vain vuoden sisällä toisistaan. Näin toteutettuina säästöt uhkaavat vakavasti ammatillisen opetuksen laatua. Kiireellisesti toteutetut leikkaukset voivat johtaa harkitsemattomiin ja aluepoliittisesti vahingollisiin ratkaisuihin. Esitän hallituksen esittämien säästöjen perumista vuodelta 2017. Samalla kehotan hallitusta toteuttamaan hätäisten budjettileikkausten sijasta kestäviä ja harkittuja, toimintatapoja kehittäviä rakenneuudistuksia ja toteuttamaan säästöjä näiden uudistusten sallimissa puitteissa.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 16

> Eduskunta edellyttää, että ammatillisen koulutuksen säästöt toteutetaan kestävien ja harkittujen rakenneuudistusten kautta reformilainsäädännön sallimassa aikataulussa ja että ammatilliseen koulutukseen vuodelle 2017 osoitetut leikkaukset perutaan.

33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma (arviomääräraha)

Osana nuorisotakuuta edellinen hallitus toteutti nuorten aikuisten osaamisohjelman, joka tarjosi pelkän peruskoulun varassa oleville 20—29-vuotiaille lisämahdollisuuden hakeutua tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen, erityisesti oppisopimuskoulutukseen. Näiden nuorten aikuisten asema työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa on muita heikompi. Hallitus on lopettamassa tä-

män ohjelman, ja nuorten aikuisten mahdollisuus päästä oppisopimuskoulutukseen on heikentynyt. Esitämme, että panostusta oppisopimuskoulutukseen jatketaan.

Oppisopimuskoulutuksella nuori voi hankkia itselleen ammatillisen tutkinnon työssä oppimalla. Koulutus sopii erityisesti nuorille, joilta perinteinen koulun penkillä opiskelu ei suju, mutta halu käytännönläheiseen oppimiseen on vahva. Oppisopimuskoulutus soveltuu hyvin myös esimerkiksi erityisryhmien ammatilliseen kouluttamiseen. Opintojen ohella syntyy vahva kontakti työelämään, mikä edesauttaa työllistymistä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta lisää 15 000 000 euroa momentille 29.20.33 oppisopimuskoulutukseen.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)

Valtioneuvoston päättämien tutkimushankkeiden rahoitusta on lisätty merkittävästi viime vuosina, ja se on johtanut sektoritutkimusrahoituksen heikentymiseen. Samanaikaisesti eduskunnassa on laajaa tyytymättömyyttä siihen, että lainvalmistelussa ei tehdä kunnollisia vaikutusarvioita, mikä erityisesti korostuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalla. Jotta kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavien vaikutusarvioiden tekeminen tulisi säännölliseksi lainvalmistelun rutiiniksi, tulee se keskittää Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen ja sinne hankkia riittävät tutkimusvälineet. Se on osa hyödyllistä strategista tutkimusta. Samoin sote-uudistus edellyttää tehokkaampaa seurantaa ja valvontaa varsinkin murrosvaiheessa, ja sitä varten on rakennettava tietokonepohjainen seuranta-, valvonta- ja arviointijärjestelmä. Jotta näihin tarkoituksiin voidaan ohjata riittävästi varoja, on strategista tutkimusrahoitusta vastaavasti vähennettävä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentilta 29.40.54 vähennetään 10 000 000 euroa strategisen tutkimusrahoituksen määrärahasta.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Opiskelevat perheet elävät köyhyysrajan alapuolella, he ovat köyhistä köyhimpiä. Heidän odotetaan nostavan täysimääräisesti opintovelkaa, eikä toimeentulotukea myönnetä helposti. Vaikka kaikki opintovelka nostettaisiin, tulotaso jää todella pieneksi. Opiskelun ja perhe-elämän yhdistäminen on tehtävä mahdolliseksi lisäämällä opintorahaan huoltajakorotus. Väestöliiton perhebarometrin mukaan toteutunut lapsiluku on tänä päivänä keskimäärin 1,65 naista kohden, kun se vielä viisi vuotta sitten oli lähes 1,9. Ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut vuosi vuodelta, mikä osaltaan selittää, ettei perheiden toivoma lapsiluku toteudu. Ensimmäinen lapsi saadaan nyt keskimäärin 28,5-vuotiaana. Koulutetut pääkaupunkiseudulla asuvat naiset saavat ensimmäisen lapsensa keskimäärin 34-vuotiaana, kymmenen vuotta hedelmällisimmän iän jälkeen. Tämä ei ole

mikään ihme, sillä opiskelun ja perheen yhdistäminen on tehty Suomessa hyvin vaikeaksi. Kelan opintoetuustilaston mukaan lukuvuonna 2014—2015 oli 10 755 sellaista henkilöä, jotka saivat opintotukea ja olivat elatusvelvollisia. Kaikkiaan opintotuen saajia oli 288 057.

Esitän, että opiskeleville alaikäisen lapsen huoltajille maksetaan opintorahakuukausilta 200 euron lisä. Huoltajalisä maksettaisiin jokaiselle lapsen huoltajana toimivalle ja opintorahaa nostavalle opiskelijalle. Mikäli molemmat vanhemmat ovat opiskelijoita, molemmat saisivat huoltajalisän. Arvioitu kustannus vuositasolla on 20 miljoonaa euroa, vaikka kokonaisvaikutuksiltaan opintorahan huoltajalisältä voi odottaa myönteisiä vaikutuksia sekä kansantalouteen että kestävyysvajeeseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 17

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa kevään 2017 aikana esityksen huoltajalisästä perheellisten opiskelijoiden opintorahaan.

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Nuorisotakuun toteuttamiseksi edellinen hallitus lisäsi nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön rahoitusta. Nyt uusi hallitus on leikannut tätä rahoitusta rajulla kädellä. Etsivä nuorisotyö sekä työpajatoiminta ovat juuri sellaista ennaltaehkäisevää toimintaa, johon laitettu panostus tulee moninkertaisena takaisin. Nuoren syrjäytyminen on paitsi inhimillinen tragedia myös suuri taloudellinen menetys yhteiskunnalle. Esitän talousarvioon 5 000 000 euron lisäystä nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 29.91.51 lisätään 5 000 000 euroa nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Maaseudun kehittäminen

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Maaseudun elinvoimaisuuden lisäämiseksi tarvitaan määrärahoja valtakunnallisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, kylätoiminnan tukemiseen ja Saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta lisää 100 000 euroa momentille 30.10.63 maaseudun kehittämiseen.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Liikenneyhteyksien heikkeneminen rapauttaa maakuntien edellytyksiä houkutella yritysinvestointeja, työvoimaa, opiskelijoita ja matkailijoita. Edellinen hallitus linjasi liikennepoliittisessa selonteossaan, että "Suomen aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena." Tämä on periaate, josta meillä on Suomessa ollut pitkään yhteinen näkemys eikä siitä tule luopua.

Hallituksen päätös vähentää raideliikenteen ostopalveluliikennettä on lyhytnäköistä politiikkaa ja turhaa hätäilyä. Haja-asutusalueiden junavuorojen lakkauttamisen seurauksena moni paikkakunta on jäänyt kokonaan ilman junayhteyttä. Junayhteyksien heikentäminen vaikeuttaa ihmisten liikkumista erityisesti syrjäseudulla. Lentoasemaverkkoa ei myöskään tule supistaa, jotta maakuntien kasvukeskukset voivat säilyttää elinkeinoelämän tarvitsemat yhteydet. Helsinki-Vantaan lentoasema tarvitsee toimivaa syöttöliikennettä myös kotimaassa. Kaikki kehitys ei tapahdu pääkaupungissa. Uusia työpaikkoja syntyy pieniin ja keskisuuriin yrityksiin maakunnissa. Lyhytnäköiset säästöpäätökset, jotka vievät mennessään kasvun ja hyvinvoinnin edellytykset, eivät ole järkevää politiikkaa. Siksi esitän 10 miljoonaa euroa lisäystä joukkoliikenteen palvelujen ostoon.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 31.30.63 lisätään 10 000 000 euroa joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että valtio jatkossakin huolehtii joukkoliikenneyhteyksien säilymisestä ruuhka-Suomen ulkopuolella ostosopimusten kautta.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Suomalaisten pk-yritysten markkinointiponnisteluja on lisättävä niiden vientimahdollisuuksien kohentamiseksi. Erityisesti tuotteidensa markkinoinnissa suomalaiset pk-yritykset häviävät ulkomaisille. Yksinkertainen toimi olisi esimerkiksi avustaa 5 000 yritystä 3 000 eurolla kutakin, jotta ne voisivat osallistua haluamaansa kansainväliseen markkinointitapahtumaan, esimerkiksi oman alansa messuille ulkomailla. Toinen toimi, jolla tilannetta saisi parannetuksi, olisi vastaavalla tavalla tukea markkinointitapahtumiin osallistumisen valmiuksia eli vieraskielisen markkinointiaineiston/myyntiosaston tuottamista, markkinointistrategian ja -ilmeen luomista ja markkinointihenkilöiden kouluttamista tai rekrytoimista.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 32.01.40 lisätään 15.000.000 euroa valtionavustusta yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen.

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

06. Innovaatiorahoituskeskus Tekesin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Kansainvälisen selvityksen mukaan teknilliseen tutkimukseen sijoitetut määrärahat saadaan kolminkertaisesti takaisin, koska saadaan uusia patentteja, tuotteita ja innovaatioihin perustuvia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä. Tällaisen tutkimuksen rahoittaja Suomessa on Tekes, ja sen määrärahoja tuleekin vähentämisen sijaan lisätä, jotta kasvuyrityksiä ja työllisyyttä saataisiin lisätyksi. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukeminen on ensiarvoisen tärkeää juuri niinä aikoina, kun Suomen teollisuuden tavara- ja palveluvienti tarvitsee uusia menestyviä tuotteita.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että eduskunta lisää 1 000 000 euroa momentille 32.20.06 innovaatiorahoituskeskus Tekesin toimintamenoihin.

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Kansainvälisen selvityksen mukaan teknilliseen tutkimukseen sijoitetut määrärahat saadaan kolminkertaisesti takaisin, koska saadaan uusia patentteja, tuotteita ja innovaatioihin perustuvia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä. Tällaista tutkimusrahoitusta välittää innovaatiorahoituskeskus Tekes. Tekesin myöntämisvaltuuksien leikkaus kohdistuu kielteisesti esimerkiksi Teknologian tutkimus- ja kehittämiskeskus VTT Oy:n toimintaan, koska Tekes on suurin julkinen tutkimusten ti-

laaja. Jotta saataisiin uusia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä, on tki-toimintaan lisättävä rahoitusta. Tähän esitän 44 000 000 euroa.

Sisäilmaongelmat ovat Suomessa suuret. Sisäilman analyysimenetelmille on suuri tarve, samoin teknisille ratkaisuille, jotka olisivat mahdollisesti huomattavasti edullisempia ratkaisuja kuin korjausrakentaminen ja kokonaan uudelleen rakentaminen. Tähän tarkoitukseen tulee osoittaa Tekesin kautta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiorahoitusta 10 000 000 euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 32.20.40 lisätään 54 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoittamiseen sekä sisäilmaongelmien tieteellisen tutkimuksen kehittämiseen.

49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Kansainvälisen selvityksen mukaan teknillisiin tutkimuslaitoksiin sijoitetut määrärahat saadaan kolminkertaisesti takaisin, koska ne tuottavat uusia patentteja, tuotteita ja innovaatioihin perustuvia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä. Tällainen tutkimuslaitos Suomessa on VTT, ja sen määrärahoja tuleekin vähentämisen sijaan lisätä, jotta kasvuyrityksiä ja työllisyyttä saataisiin lisätyksi. Monet nykyisistä menestyvistä suomalaisyrityksistä ovat saaneet alkunsa VTT:n tutkimusten siivittäminä, ja sen rooli on keskeinen myös kehitettäessä uusia innovaatioita. Lisäksi VTT on mukana monissa EU:n yhteisissä tutkimushankkeissa, joista Suomi hyötyy.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 32.20.49 lisätään 10 000 000 euroa valtionavustusta Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Suomen työllisyystilanne on heikentynyt merkittävästi viime vuosien aikana. Samalla työllistämiseen suunnattuja määrärahoja on toistuvasti vähennetty. Vuonna 2016 määrärahavajetta on jouduttu korjaamaan lisäbudjeteilla, mutta siitä huolimatta ensi vuoden määrärahat on alimitoitettu. Lisämäärärahan tarve koskee erityisesti palkkatukia ja aloittaville yrittäjille myönnettäviä starttirahoja. Työttömyyden pitkittämisen sijaan tulee tukea aktiivisia toimia, joilla madalletaan kynnystä itsensä työllistämiseen yritystoiminnan kautta tai mahdollistamalla palkkatuen turvin työelämään pääsyn tai paluun pitkän työttömyyden tai muun syyn vuoksi. Palkkatukeen ja starttirahoihin kohdennettu 25 miljoonan euron lisäpanostus mahdollistaa julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden aktiivisemman roolin vuoden 2017 aikana. Panostus aktiivisiin toimiin vähentää passiivisten työttömyysturvatukien määrää ja vähentää työttömyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että eduskunta lisää 25 000 000 euroa momentille 32.30.51 julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen myöntämiin palkkatukiin ja yritysten starttirahoihin.

60. Energiapolitiikka

45. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (siirtomääräraha 3 v)

Biokaasun tuotantolaitosten rakentamiseen tulee saada investointiavustuksia samalla tavalla ja osuudella investoinnista kuin esimerkiksi navettojen rakentamiseen, sillä biokaasun tuotanto pohjautuu myös maatilan omien ja lähialueiden luonnonvarojen hyödyntämiseen, vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, lisää energiaomavaraisuutta ja vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutusta sekä samalla tuottaa maatilan tarvitsemia lannoitteita vähentäen keinolannoitteiden tarvetta. Näin menetellen investointituki biokaasulaitosten rakentamiseksi maatiloille nousee riittävälle tasolle, jotta saadaan nopeasti investoinnit liikkeelle.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 32.60.45 lisätään 10 000 000 euroa uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointitukea biokaasulaitosten rakentamiseksi.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Eduskunnassa on laajaa tyytymättömyyttä siihen, että lainvalmistelussa ei tehdä kunnollisia vaikutusarvioita. Erityisesti tämä korostuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Jotta kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavien lakiesitysten perusteellisten vaikutusarvioiden tekeminen tulisi säännölliseksi lainvalmisteluun, on se keskitettävä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen ja sinne hankittava riittävät tutkimusvälineet, kuten dynaamisten vaikutusten laskentamalli, ja taattava riittävä henkilöstö. Tämän alkuvaiheen investoinnin jälkeen THL toimisi alan vaikutusarvioiden laskentakeskuksena yhteistyössä ministeriöiden, Kelan, Tilastokeskuksen ja muiden alan tutkimusta harjoittavien kanssa mahdollisesti myös tästä määrärahasta rahoitettavina ostopalveluina. Tähän yhteyteen on rakennettava myös tietokoneavusteinen terveyden- ja sosiaalihuollon tason mittaaminen, johon sisällytetään kaikkien terveyden- ja sosiaalihuollon laitosten ja toimijoiden tarvittavat tiedot, omavalvonnan toiminnan seuraaminen ja valitut indikaattorit sisältävä tietojärjestelmä yhteistyössä Valviran kanssa, jotta voidaan entistä paremmin seurata sosiaali- ja terveydenhuollon tilaa. Tällaisen seurannan ja valvonnan tarve lisääntyy sote-uudistuksen murrosvuosina.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 33.03.04 lisätään 10 000 000 euroa THL:n toimintamenoihin hallituksen lainvalmisteluun liittyvien vaikutusarvioiden tekemiseen ja tarvittavan tutkimusinfrastruktuurin rakentamiseen sekä terveyden- ja sosiaalihuollon tietokoneavusteisen seurantajärjestelmän perustamiseen.

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Hallitus toteuttaa talousarvioesityksessä kevään kehyspäätöksessä linjaamansa 0,85 %:n leikkauksen kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Lapsilisien kohdalla leikkauksen kokonaismäärä on 11,7 miljoonaa euroa, vaikka lapsilisät eivät kategorisesti kuulu enää indeksisidonnaisiin etuuksiin. Hallitus on leikkaamassa lapsilisiä kolmella eri tavalla. Lapsilisien indeksikorotukset lakkautettiin väliaikaisen jäädyttämisen sijasta kokonaan tämän vuoden alussa. Arvion mukaan jo indeksisidonnaisuuden lakkauttaminen leikkaa lapsilisiä 4,1 prosenttia vuoteen 2019 mennessä. Leikkaustoimet ovat vahvassa ristiriidassa sen lupauksen kanssa, että lapsilisiä ei enää leikata. Lapsilisät sidottiin indeksiin vuonna 2011 ja indeksikorotukset tehtiin vuosina 2011 ja 2012. Tätä ennen ja tämän jälkeen indeksikorotuksia ei ole tehty, minkä johdosta lapsilisän reaaliarvo on laskenut 30 prosenttia vuodesta 1994. Vuoden 2015 alusta lapsilisän määriä leikattiin 8,1 prosentilla, jota kompensoitiin verotuksen lapsivähennyksellä. Vuoden päästä hallitus lakkauttaa myös lapsivähennyksen. Nyt hallitus on lisäksi leikkaamassa lapsilisiä 0,85 %. Emme hyväksy leikkausta ja esitämme sen peruuttamista.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

> Eduskunta edellyttää, että lapsilisien ostovoiman turvaamiseksi hallitus antaa välittömästi lakiesityksen lapsilisien sitomisesta kuluttajaindeksiin vuoden 2017 alusta lähtien sekä peruu vuodelle 2017 osoitetun 0,85 %:n lapsilisäleikkauksen.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Hallitus toteuttaa talousarvioesityksessä kevään kehyspäätöksessä linjaamansa 0,85 %:n leikkauksen kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Yleisen asumistuen kohdalla määrärahaa leikataan 9 500 000 eurolla. Leikkaustoimi kohdistuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin, emmekä voi hyväksyä sitä. Esitän leikkauksen peruuttamista.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 20

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu yleisen asumistuen tasoon tehdyn 0,85 prosentin leikkauksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

20. Työttömyysturva

Hallitus toteuttaa talousarvioesityksessään kevään kehyspäätöksessä linjaamansa 0,85 %:n leikkauksen kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Se tarkoittaa leikkausta kaikkiin työttömyysturvaetuuksiin: ansiopäivärahaan, peruspäivärahaan, työmarkkinatukeen, aikuiskoulutustukeen ja vuorottelukorvaukseen. En hyväksy työttömyysturvaan esitettyjä leikkaustoimia, sillä ne kohdistuvat muutenkin heikossa asemassa oleviin ja toimeentulon rajamailla kipuileviin ihmisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 21

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu työttömyysturvaan tekemänsä 0,85 prosentin leikkaukset.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Ensi vuoden talousarviossa hallitus esittää lääkekorvausmenojen vähentämistä vuoden 2017 alusta lukien 134 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus on 60 miljoonaa euroa. Lääkekorvauksista on leikattu jo moneen otteeseen kuluvalla hallituskaudella. Lääkemenojen omavastuuosuuksien kasvattaminen on suora leikkaus iäkkäämpien ihmisten jo ennestään heikosta toimeentulosta. Kipeimmin nämä leikkaukset kohdistuvat jo ennestään kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin, ja siksi en voi niitä hyväksyä.

Hallitus toteuttaa talousarvioesityksessä kevään kehyspäätöksessä linjaamansa 0,85 %:n leikkauksen kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahojen (sisältää muun muassa minimiäitiyspäivärahan) kohdalla leikkauksen kokonaismäärä on 1 200 000 euroa. Pidän näitä leikkauksia kohtuuttomina, sillä ne kohdistuvat samoihin ihmisryhmiin, joihin on jo kohdistettu useita säästötoimia.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 22

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu lääkekorvausmenojen sekä sairauspäivärahojen vähimmäistason leikkaukset ja pidättäytyy muista lääke- ja sairaanhoitokulujen omavastuuosuuksien korotuksista tällä hallituskaudella.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomäärä-raha)

Hallitus toteuttaa talousarvioesityksessä kevään kehyspäätöksessä linjaamansa 0,85 %:n leikkauksen kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Eläkkeiden kohdalla leikkauksen kokonaismäärä on 25,5 miljoonaa euroa. Leikkaus kohdistuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, enkä siksi voi sitä hyväksyä. Esitän leikkauksen peruuttamista. Takuueläkelain tarkoituksena on turvata Suomessa asuvan eläkkeensaajan toimeentulo maksamalla hänelle valtion varoista eläkettä, jos hänen eläkkeensä eivät muutoin riitä kohtuulliseen toimeentuloon. Takuueläkkeen suuruuteen vaikuttavat kaikki muut eläkkeet, joita eläkkeensaaja saa Suomesta ja ulkomailta. Täyden takuueläkkeen saavat vain ne, joilla ei ole mitään muita eläkkeitä. Muut eläkkeet vähennetään takuueläkkeen täydestä määrästä.

Takuueläkkeen määrästä säädetään takuueläkkeestä annetussa laissa (703/2010) ja takuueläke tarkistetaan ilman hakemusta vuosittain tammikuun alusta kansaneläkeindeksillä elinkustannusten nousua vastaavasti. Vuonna 2016 takuueläkelain 8 §:n mukainen takuueläkkeen määrä on 766,85 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeen määrä ei riitä turvaamaan eläkkeensaajan toimeentuloa Takuueläkelain tarkoituksen mukaisesti. Takuueläkkeen tasossa tulisi huomioida alhainen lähtötaso ja hallituksen muiden toimien, kuten lääkekorvausten leikkaamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen 30 %:n korotuksen vaikutus kaikkein köyhimpien eläkeläisten talouteen. Esitän, että kuukausittaista takuueläkettä korotetaan noin 10 eurolla ja 15 miljoonan euron määrärahalla. Yli 100 000 suomalaisen selkeä ostovoiman parantaminen piristäisi myös talouskasvua.

Keliakiaa sairastavat ovat voineet hakea 1.10.2002 alkaen ruokavaliokorvausta gluteenittoman ruokavalion aiheuttamista lisäkustannuksista. Korvausta on maksettu 23,60 euroa kuukaudessa 16 vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille keliaakikoille. Keliakia on vakava perinnöllinen sairaus, jonka ainoana hoitona on elinikäinen gluteeniton tai luontaisesti gluteeniton erityisruokavalio. Ruokavalio on keliaakikon lääke. Jo pienet määrät gluteenia ruokavaliossa riittävät vaarantamaan keliakiapotilaan terveyden ja lisäävät riskiä sairastua muihin vakaviin sairauksiin, esimerkiksi osteoporoosiin tai ohutsuolen imusolmukesyöpään. Kansalaisten perusturvaan kuuluu riittävä ja terveellinen ravinto. Yhteiskunnan tehtävänä on huolehtia, että sairaudesta kärsivällä on oikeus tasavertaiseen ja kohtuuhintaiseen ruokaan. Koska hoito aiheuttaa keliaakikoille kohtuuttomia lisäkuluja, esitämme, että heille korvataan erityisruokavalion aiheuttamia lisäkustannuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

> Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu 0,85 %:n leikkauksen eläkkeisiin sekä tekee kuukausittaiseen takuueläkkeeseen 10 euron korotuksen ja palauttaa keliaakikkojen 10 euron kuukausittaisen ruokavaliokurvauksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Suomen sisävesien ja merivesien tila on monin paikoin huono. Ravinnekuormitus on ollut vuosikausia suurta, ja välittömän kuormituksen lisäksi pohjamutaan sitoutuneet ravinteet liukenevat vesistöihin rehevöittäen niitä. On suuri tarve vähentää kuormitusta ja kehittää ravinteiden poistoa ja lisätä vesistöjen kunnostustöitä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että momentille 35.10.61 lisätään 3 130 000 euroa erityisesti vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Valtion talousarvioesitykseen sisältyy ansiotuloverotuksen keventäminen kilpailukykysopimuksen mukaisesti 515 miljoonalla eurolla. Veronkevennyksestä hyötyvät eniten suurituloiset, kun taas pientä työtuloa saavien kohdalla kevennyksen vaikutus on lähes olematon. Juuri pienituloisten ostovoiman lisääminen olisi tehokkain piristysruiske kotimaisille markkinoille. Suurituloiset käyttävät ylimääräiset euronsa helpommin esimerkiksi ulkomaan matkoihin tai kalliiseen tuontielektroniikkaan, kun taas pienituloiset ostavat päivittäistavaraa ja palveluita. Pienituloiset ovat kärsineet eniten myös hallituksen säästötalkoista, joten olisi oikeudenmukaista, että heidätkin huomioitaisiin veronkevennyksissä. Siksi esitämme ansiotuloverotuksen kevennysten jakamista hiukan oikeudenmukaisemmin. Esitys on kustannusneutraali. Prosenttimääräiset veronkevennykset kohdistuvat aina euromääräisesti suurimpina ylimpiin tuloluokkiin. Tuloverokevennysten kohdistaminen pientä työtuloa saaville on haastavaa, mutta mahdollista esimerkiksi tulonhankkimisvähennystä nostamalla. Esitämme tulonhankkimisvähennyksen nostamista 750 eurosta 810 euroon vuodessa. Tämä toimenpide lisäisi ostovoimaa, kotimaisten tuotteiden ja palvelujen kysyntää sekä työn kannustavuutta. Tulonhankkimisvähennyksen korottamiseen tarvittava summa on 50 miljoonaa euroa, jonka keräisimme alentamalla ylimmän tuloluokan rajaa 70 000 euron vuosituloon sekä jättämällä tekemättä tälle tuloluokalle esitetyt veronkevennykset. Valtion tuloveroasteikon ylin rajaveroaste olisi esityksessämme siten 31,75 %. Yhteisvaikutus valtion bud-

jettiin näillä toimenpiteillä on 0 euroa. Esityksemme on laskettu eduskunnan tietopalvelussa SISU-mikrosimulointimallilla.

Pääomatulojen verotus on edelleen merkittävästi alhaisemmalla tasolla kuin saman suuruisten palkkatulojen verotus. Jotta eroa saataisiin kurotuksi umpeen ja valtion velkaantumiskehitystä taitetuksi, olisi pääomatuloveroille asetettava uusi korkeampi maksuluokka. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien perusteella yli 70 000 euron pääomatuloilla pääomatuloveron kahden prosenttiyksikön korotus eli 36 %:n verotus tuottaisi vuosittain 52 miljoonaa euroa lisää verotuloja valtiolle. Tällainen uusi maksuluokka pienentäisi tuloeroja oikeudenmukaisella tavalla tuomalla suurituloiset aiempaa suuremmalla osuudella mukaan pitkittyneen talouslaman kustannusten maksamiseen. Esitän, että pääomatuloon lisätään uusi porras siten, että pääomatulojen ylittäessä 70 000 euroa vero nousisi 36 prosenttiin. Korotuksen vuoksi muutettaviksi tulevat tuloverolaki ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettu laki.

Erilaiset verovähennykset rapauttavat veropohjaa ja harvoin tuottavat tehokkaasti toivottua tulosta. Ammattiliittojen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus on vaikeasti ymmärrettävä jäänne menneiltä ajoilta. Muidenkaan yleishyödyllisten järjestöjen jäsenillä ei ole oikeutta vähentää jäsenmaksujaan verotuksesta. Esimerkiksi kirkkojen jäsenet eivät tällaista verovähennystä saa, vaikka jäsenmaksu on usein samaa luokkaa kuin palkansaajajärjestöillä. Lisäksi eräillä ammattiliitoilla on omistuksia, joilla ne toimivat vapailla markkinoilla yritysmäisesti. Tällöin niiden jäsenten jäsenmaksujen verovähennys voidaan jopa katsoa eräänlaiseksi epäsuoraksi yritystueksi. Valtion velkaantuessa useita miljardeja euroja vuodessa kaikki verovähennykset tulee tarkistaa. Ammattiliittojen jäsenmaksun verovähennysoikeuden purkaminen kokonaan tuottaisi eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan 205 miljoonaa euroa lisätuloa valtiolle. Näin suurta muutosta ei ole syytä tehdä kerralla, vaan asteittain ensin puolittamalla verovähennysoikeus. Tämä toisi valtiolle verotulojen lisäystä 102,5 miljoonaa euroa vuodelle 2017. Jotta työmarkkinajärjestöjä kohdeltaisiin tasapuolisesti, on työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeudesta myös luovuttava. Sen vaikutusta verotuloihin ei ole helppo laskea, mutta se voidaan arvioida ainakin 25 miljoonaksi euroksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat kolme lausumaa:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ansiotuloveron kevennysten oikeudenmukaisemmaksi kohdentamiseksi alentamalla ylimmän tuloluokan rajaa 70 000 euron vuosituloon ja jättämällä tekemättä tälle tuloluokalle esitetyt veronkevennykset sekä korottamalla tulonhankkimisvähennystä 810 euroon.

Vastalauseen lausumaehdotus 25

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin uuden korkeamman, 36 prosentin veron asettamiseksi yli 70 000 euron vuosittaisille pääomatuloille.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työntekijäjärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden puolittamiseksi ja työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden poistamiseksi kokonaan vuoden 2017 alusta alkaen.

08. Valmisteverot

Sokerivero (uusi)

Suomalaiset syövät ja juovat edelleen liikaa sokeria. Erityisesti lasten ja nuorten ylipainoisuuden lisääntyminen sekä hampaiden reikiintyminen ovat huolestuttavia seurauksia sokerinsyönnin lisääntymisestä. Kasvavalla sokerinsyönnillä on niin kansanterveydellisiä kuin taloudellisia vaikutuksia. Sipilän hallitusohjelman veropoliittisiin linjauksiin kirjattiin, että makeisveroa tullaan korottamaan, mutta hallitus päättikin, että Euroopan komission moittima makeisvero poistuu vuoden 2017 alusta. Sokerin kulutusta vähentävälle terveysperusteiselle verolle on edelleen kansanterveydellinen tarve, ja vero on myös EU-lainsäädännön puitteissa mahdollista asettaa. Esitän, että maassamme otetaan käyttöön aiemman makeisveron korvaava terveysperusteinen sokerivero.

Sokerivero kohdistuu tasapuolisesti eri tuoteryhmiin ja perustuu elintarvikkeisiin lisättyyn sokeriin. Muun muassa Evira ja THL ovat puhuneet sokeriveron puolesta. Verolla edistetään terveyttä sekä vähennetään terveydenhoidon kustannuksia. Sokerivero perittäisiin tuotteeseen lisätystä sokerista eli sakkaroosista. Veronalaisia olisivat Suomessa valmistettu sokeri, maahantuotu sokeri ja kaikki maahantuodut sokeria sisältävät tuotteet.

Sokeriveron määrääminen tulee Suomessa ensi vuodenvaihteessa mahdolliseksi, kun pakkausmerkintälainsäädäntö uudistuu ja elintarvikkeiden sokerimäärän ilmoittaminen tulee pakolliseksi. Esitän sokeriveron käyttöönottoa vuoden 2017 alusta ja sen aloitustasoksi 1,875 euroa/kg, jolloin arvioitu verokertymä vuoden 2017 ajalta on 300 000 000 euroa. Makeisten osalta verotaso vastaisi suurin piirtein poistuvaa makeisveroa, eli 200 gramman suklaalevystä, jossa on sokeria 48 prosenttia eli 96 grammaa, valmisteveron suuruus olisi 0,18 euroa. Suklaalevyn hinta ilman sokeriveroa olisi 1,87 euroa ja veron kanssa 2,08 euroa (sisältää 14 %:n arvonlisäveron sokeriverolle). Veropohja laajenisi, sillä veron piiriin tulisi laaja kirjo sokeria sisältäviä tuotteita, kuten keksejä, vanukkaita ja jugurtteja.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sokeriveron käyttöönottamiseksi mahdollisimman pian.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

04. Alkoholijuomavero

Alkoholivero on asetettava sellaiselle tasolle, että se hillitsee alkoholin käyttöä ja että veron tuotto on järkevässä suhteessa alkoholin käytön yhteiskunnalle aiheuttamiin kustannuksiin. Tehokkain tapa hillitä alkoholin väärinkäyttöä on vaikuttaa alkoholin saatavuuteen ja hintaan. Vähentämällä alkoholinkäyttöä voidaan saada merkittäviä kustannussäästöjä sosiaali- ja terveyskuluista sekä vapauttaa poliisien resursseja.

Hallitus on linjannut vapauttavansa väkevien oluiden ja Long Drink -juomien myynnin päivittäistavarakauppoihin vuonna 2017. Muutoksesta on odotettavissa alkoholin kokonaiskulutuksen ja haittojen kasvua, joita on vähennettävä vaikuttamalla alkoholijuomien hintaan eli nostamalla näiden juomien alkoholiveroa. Vähittäistavaraa myyvät kaupat ovat jo ilmoittaneet, että vahvojen oluiden hinnat tulevat laskemaan 25—50 %. Tätä olutalea tasaamaan tarvitaan vähittäismyyntiin siirtyviin alkoholijuomiin kohdistuva alkoholiveron korotus.

Nykyinen alkoholivero oluille on oluen vahvuudesta riippuen 0,50—0,59 euroa / 33 cl:n tölkki ja oluiden vero 32,05 senttiä senttilitralta etyylialkoholia. Korotuksen jälkeinen vero olisi 0,63—0,73 euroa / 33 cl:n tölkki ja veron taso olisi 40,00 senttiä senttilitralta etyylialkoholia. Käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien vero on tällä hetkellä yli 2,8 %:n mutta enintään 5,5 %:n vahvuisilla juomilla 169,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa. Esitämme tämän 22. tuoteryhmän verotasoa yhdenmukaistettavaksi seuraavan 23. tuoteryhmän kanssa (yli 5,5 % mutta enintään 8 %), jolloin veron määrä nousee 241,00 senttiin litralta valmista alkoholijuomaa. Esittämämme veronkorotuksen vaikutus olisi 0,13—0,24 euroa / 33 cl:n tölkki. Alkoholijuomaveron korotus kd:n esittämällä tavalla lisäisi verotuottoja noin 200 miljoonaa euroa.

OECD:n ja EU:n komission yhteinen julkaisu marraskuussa kehottaa EU-maita nostamaan alkoholin ja tupakan veroa. Viron uusi hallitus aikoo nostaa oluen verotusta yli 160 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Jo heinäkuussa 2017 vero nousee 65 prosenttia nykyisestä. Tämä lisää mahdollisuuksia kiristää vähittäiskauppamyynnissä olevien alkoholijuomien verotusta Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 28

> Eduskunta edellyttää, että vähittäiskauppamyynnissä olevien alkoholijuomien valmisteveroa korotetaan alkoholin väärinkäytön vähentämiseksi. Alkoholiveron tuoton on vastattava nykyistä paremmin alkoholihaitoista aiheutuvia kuluja yhteiskunnalle.

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
Vastalause 5 kd

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> että ehdotus vuoden 2017 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,
>
> että edellä ehdotetut 28 lausumaa hyväksytään ja
>
> että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2016

Peter Östman kd

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

Liite

— Talousarvioaloite TAA 1/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite työmatkavähennyksen alentamisesta johtuvasta verotuottojen kasvusta (58 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 2/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite kilometrikorvausten kohtuullistamisesta syntyvästä verotuottojen kasvusta (140 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 3/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite listaamattomien yhtiöiden osinkoverojen kiristämisestä johtuvasta verotuottojen kasvusta (260 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 4/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite työtulovähennyksen kasvattamisesta aiheutuvasta ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion vähentämisestä (-80 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 5/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite turpeen verotuen pienentämisestä johtuvasta energiaverotuoton kasvusta (12 000 000 euroa) 11.08.07

— Talousarvioaloite TAA 6/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite kaivosten sähköveron alennuksen peruuttamisesta aiheutuvasta verotuottojen kasvusta (19 000 000 euroa) 11.08.07

— Talousarvioaloite TAA 7/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite dieselpolttoaineen verotuen pienentämisestä johtuvasta energiaverotuoton kasvusta (220 000 000 euroa) 11.08.07

— Talousarvioaloite TAA 8/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite kevyen polttoöljyn verotuen leikkaamisesta johtuvasta energiaverotuoton kasvusta (451 000 000 euroa) 11.08.07

— Talousarvioaloite TAA 9/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite ajoneuvoveron tuottoarvion vähentämisestä (-120 000 000 euroa) 11.10.07

— Talousarvioaloite TAA 10/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kunnallisveron perusvähennyksen korottamisesta aiheutuvien veromenetysten kompensaatiosta kunnille (260 000 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 11/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työkonepolttoaineiden veronpalautukseen (341 000 000 euroa) 28.91.41

— Talousarvioaloite TAA 12/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite metsähakkeen tuotantotukeen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-8 000 000 euroa) 32.60.44

— Talousarvioaloite TAA 13/2016 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite yksityislääkärien Kela-korvauksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-30 000 000 euroa) 33.30.60

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 14/2016 vp Anders Adlercreutz r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä puurakentamisen tutkimuksen edistämiseen (1 100 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 15/2016 vp Olavi Ala-Nissilä kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä näyttelyhallin rakentamiseen Suomen maatalousmuseo Sarkaan Viikin esikoneellisen ajan kokoelmaa varten (300 000 euroa) 29.80.31

— Talousarvioaloite TAA 16/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuksiin kuntien peruspalvelujen järjestämiseen (110 000 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 17/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustulokokeiluun (10 000 000 euroa) 33.03.31

— Talousarvioaloite TAA 18/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisien maksamiseen (17 205 000 euroa) 33.10.51

— Talousarvioaloite TAA 19/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä asumistukeen (13 870 000 euroa) 33.10.54

— Talousarvioaloite TAA 20/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ansiopäivärahan valtionosuuksiin (13 235 000 euroa) 33.20.50

— Talousarvioaloite TAA 21/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä peruspäivärahan valtionosuuteen (2 941 000 euroa) 33.20.51

— Talousarvioaloite TAA 22/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen valtionosuuteen (17 352 000 euroa) 33.20.52

— Talousarvioaloite TAA 23/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aikuiskoulutustuen valtionosuuteen (1 029 000 euroa) 33.20.55

— Talousarvioaloite TAA 24/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vuorottelukorvauksen valtionosuuteen (294 000 euroa) 33.20.56

— Talousarvioaloite TAA 25/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sairausvakuutuslain valtionosuuteen (vähimmäispäivärahat) (1 764 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 26/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä enimmäisasumismenojen jäädytyksen poistamiseen (6 617 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 27/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä enimmäisasumismenojen 3,3 prosentin alennuksen poistamiseen (13 235 000 euroa) 33.40.60

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 28/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansaneläkelakiin ja eräisiin muihin lakeihin liittyvien indeksileikkausten perumiseen (37 500 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 29/2016 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamalisiin (294 000 euroa) 33.50.50

— Talousarvioaloite TAA 30/2016 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen koulutukseen (190 000 000 euroa) 29.20.30

— Talousarvioaloite TAA 31/2016 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toiminnan valtionrahoitukseen (13 900 000 euroa) 29.40.50

— Talousarvioaloite TAA 32/2016 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintorahaan ja asumislisään (46 400 000 euroa) 29.70.55

— Talousarvioaloite TAA 33/2016 vp Sirkka-Liisa Anttila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 2 Helsinki—Pori tiehankkeen lisätöihin Humppilan kohdalla (4 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 34/2016 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite harmaan talouden torjumiseksi

— Talousarvioaloite TAA 35/2016 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kehitysyhteistyöhön (266 000 000 euroa) 24.30.66

— Talousarvioaloite TAA 36/2016 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (2 230 000 euroa) 29.80.31

— Talousarvioaloite TAA 37/2016 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen nuorison kulttuurisetelillä (6 000 000 euroa) 29.80.50

— Talousarvioaloite TAA 38/2016 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seuratukeen (2 000 000 euroa) 29.90.52

— Talousarvioaloite TAA 39/2016 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen (40 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 40/2016 vp Eva Biaudet r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä naisten ympärileikkauksen vastaiseen toimintaan (80 000 euroa) 33.03.04

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 41/2016 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Svenska Folkting -nimisen järjestön valtionapuun (102 000 euroa) 29.01.50

— Talousarvioaloite TAA 42/2016 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maaseutuneuvontaan (2 400 000 euroa) 30.10.50

— Talousarvioaloite TAA 43/2016 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tammisaaren saariston kansallispuiston kehittämiseen Jussaaressa (500 000 euroa) 30.64.50

— Talousarvioaloite TAA 44/2016 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lapinkyläntien—Heikinkyläntien päällystystyön loppuun saattamiseen Uudenmaan ELY-keskuksen alueella (300 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 45/2016 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Paavalinkyläntien—Hommansbyn-tien päällystämiseen Uudellamaalla (800 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 46/2016 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rantaradan parantamisen suunnittelun käynnistämiseen (2 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 47/2016 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien25 parantamiseen osuudella Hanko—Mäntsälä (5 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 48/2016 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustienpitoon Uudellamaalla (5 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 49/2016 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten aikuisten osaamisohjelmaan (20 000 000 euroa) 29.20.33

— Talousarvioaloite TAA 50/2016 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Museovirastolle Ristimäen arkeologisiin kaivauksiin (121 000 euroa) 29.80.04

— Talousarvioaloite TAA 51/2016 vp Sari Essayah kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ViaDia ry:lle vankien ja vapautuneiden vankien yhteiskuntaan sopeutumista tukevaan työhön (150 000 euroa) 25.01.50

— Talousarvioaloite TAA 52/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oppisopimuskoulutukseen (15 000 000 euroa) 29.20.30

— Talousarvioaloite TAA 53/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuteen (190 000 000 euroa) 29.20.30

— Talousarvioaloite TAA 54/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen (5 000 000 euroa) 29.91.51

— Talousarvioaloite TAA 55/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ylivieska—Iisalmi—Kontiomäki-radan toiminnallisuuden parantamiseen (116 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 56/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon (10 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 57/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ansiopäivärahan leikkauksen peruuttamiseen (9 000 000 euroa) 33.20.50

— Talousarvioaloite TAA 58/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan peruspäivärahan leikkauksen peruuttamiseen (2 000 000 euroa) 33.20.51

— Talousarvioaloite TAA 59/2016 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vesien- ja ympäristönhoidon edistämiseen (3 130 000 euroa) 35.10.61

— Talousarvioaloite TAA 60/2016 vp Maarit Feldt-Ranta sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hanko—Hyvinkää-radan sähköistykseen (10 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 61/2016 vp Tarja Filatov sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 10 parantamiseen välillä Hämeenlinna—Lahti (5 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 62/2016 vp Jukka Gustafsson sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen peruuttamiseksi (6 600 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 63/2016 vp Jukka Gustafsson sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansanopistojen opintoseteliavustukseen (1 000 000 euroa) 29.10.20

— Talousarvioaloite TAA 64/2016 vp Jukka Gustafsson sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kuitulaboratorion kehittämiseen (6 700 000 euroa) 29.40.22

— Talousarvioaloite TAA 65/2016 vp Jukka Gustafsson sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisäämiseen Savonlinnassa (2 000 000 euroa) 29.40.55

— Talousarvioaloite TAA 66/2016 vp Tuula Haatainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hoitotyön tutkimussäätiön toimintaan (200 000 euroa) 33.03.63

— Talousarvioaloite TAA 67/2016 vp Tuula Haatainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä päihdeäitien hoidon rahoitukseen (2 500 000 euroa) 33.03.63

— Talousarvioaloite TAA 68/2016 vp Tuula Haatainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (3 000 000 euroa) 33.60.32

— Talousarvioaloite TAA 69/2016 vp Tuula Haatainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (1 000 000 euroa) 33.60.63

— Talousarvioaloite TAA 70/2016 vp Pekka Haavisto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (100 000 000 euroa) 24.30.66

— Talousarvioaloite TAA 71/2016 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen ympäristökeskukselle (1 000 000 euroa) 35.01.04

— Talousarvioaloite TAA 72/2016 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestötukiin (270 000 euroa) 35.01.65

— Talousarvioaloite TAA 73/2016 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatioon ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-43 000 000 euroa) 32.60.46

— Talousarvioaloite TAA 74/2016 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin (20 000 000 euroa) 35.10.63

— Talousarvioaloite TAA 75/2016 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan osoittamisesta korotetusta käynnistysavustuksesta puurakenteisille ARA-asunnoille 35.20.60

— Talousarvioaloite TAA 76/2016 vp Lasse Hautala kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä 4H-toimintaan (600 000 euroa) 30.10.55

— Talousarvioaloite TAA 77/2016 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seututien 274 peruskorjaukseen ja päällystämiseen välillä Kauhajärvi—Karvia (200 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 78/2016 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jalasjärven ja Kauhajoen välisen paikallistien 17109 peruskorjaukseen ja päällystämiseen kaatopaikan tienhaaran ja Kauhajoen kaupunginrajan välillä (600 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 79/2016 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen kantatien 67 välille Aronkylä—Harjankylä Kauhajoella (1 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 80/2016 vp Lasse Hautala kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uuden sillan rakentamiseen Kyrönjoen yli välille 7200 Reiniläntie—Alapääntie Seinäjoen Ylistarossa (1 500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 81/2016 vp Hannakaisa Heikkinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (30 000 000 euroa) 29.40.52

— Talousarvioaloite TAA 82/2016 vp Hannakaisa Heikkinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutukseen (100 000 euroa) 30.20.62

— Talousarvioaloite TAA 83/2016 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 54 parantamiseen välillä Tammela—Hollola (5 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 84/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion korottamisesta (40 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 85/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion korottamisesta (80 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 86/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion vähentämisestä (90 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 87/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite varainsiirtoveron arvioidun tuoton korottamisesta ensiasunnon varainsiirtoverovapauden päättymisen vuoksi (95 000 000 euroa) 11.10.05

— Talousarvioaloite TAA 88/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaan ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-7 000 000 euroa) 23.01.22

— Talousarvioaloite TAA 89/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin harmaan talouden torjumiseksi (3 500 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 90/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin (3 668 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 91/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin (1 164 000 euroa) 25.20.01

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 92/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (1 000 000 euroa) 25.30.01

— Talousarvioaloite TAA 93/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (2 168 000 euroa) 25.30.01

— Talousarvioaloite TAA 94/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisitoimen toimintamenoihin (10 000 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 95/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pakolaiskiintiön korottamiseen (900 000 euroa) 26.40.21

— Talousarvioaloite TAA 96/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (5 000 000 euroa) 28.10.01

— Talousarvioaloite TAA 97/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (5 000 000 euroa) 28.10.02

— Talousarvioaloite TAA 98/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien valtionosuuteen peruspalvelujen järjestämiseen päihdeklinikka Pixnen säilyttämiseksi (200 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 99/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuteen kunnille peruspalvelujen järjestämiseen kolmen raiskauskriisikeskuksen perustamiseen (200 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 100/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen (25 000 000 euroa) 28.90.31

— Talousarvioaloite TAA 101/2016 vp AnnaMaja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen (5 000 000 euroa) 29.10.31

— Talousarvioaloite TAA 102/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Akatemian toimintamenoihin (250 000 euroa) 29.40.01

— Talousarvioaloite TAA 103/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toiminnan valtionrahoitukseen (68 300 000 euroa) 29.40.50

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 104/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan erityiseen valtionrahoitukseen (31 700 000 euroa) 29.40.52

— Talousarvioaloite TAA 105/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toiminnan valtionrahoitukseen (36 000 000 euroa) 29.40.55

— Talousarvioaloite TAA 106/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite opintolainojen valtiontakaukseen osoitetun määrärahan vähentämisestä (-9 000 000 euroa) 29.70.52

— Talousarvioaloite TAA 107/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintotuen tulorajojen korottamiseen (14 000 000 euroa) 29.70.55

— Talousarvioaloite TAA 108/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintorahan ja asumislisän korottamiseksi (46 400 000 euroa) 29.70.55

— Talousarvioaloite TAA 109/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sotakorvauskuunari Vegan ja Pietarsaaren Vanhan sataman telakka-alueen kunnostamiseen (2 000 000 euroa) 29.80.50

— Talousarvioaloite TAA 110/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön (1 500 000 euroa) 29.91.51

— Talousarvioaloite TAA 111/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite perusväylänpitoon ehdotetun määrärahan vähentämisestä (- 10 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 112/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen (6 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 113/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (150 000 euroa) 32.01.40

— Talousarvioaloite TAA 114/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pakolaiskiintiön korottamiseen (9 600 000 euroa) 32.70.30

— Talousarvioaloite TAA 115/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvapaikanhakijoille annettaviin äitiyspakkauksiin (40 000 euroa) 33.10.50

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 116/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä AURA-kuntoutukseen (10 000 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 117/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä takuueläkkeen korottamiseen (12 000 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 118/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ensihoitoon ja pelastushelikopteritoimintaan Pohjanmaalla (6 000 000 euro) 33.60.40

— Talousarvioaloite TAA 119/2016 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan menoihin (15 000 000 euroa) 33.60.52

— Talousarvioaloite TAA 120/2016 vp Pentti Oinonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Karjalan Kielen Seura ry:lle karjalan kielen ja kulttuurin elvytysohjelman käynnistämiseen (200 000 euroa) 29.01.50

— Talousarvioaloite TAA 121/2016 vp Laura Huhtasaari ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kolmivuotiseen Ekopaku-hankkeeseen (442 000 euroa) 29.10.51

— Talousarvioaloite TAA 122/2016 vp Susanna Huovinen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan osoittamisesta Suomen ulkopolitiikan kannalta keskeisten teemojen piirissä toimivien järjestöjen tukemiseen 24.90.50

— Talousarvioaloite TAA 123/2016 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin (8 700 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 124/2016 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maksuhäiriöihin, ulosottoon ja konkurssivalvontaan (3 800 000 euroa) 25.20.01

— Talousarvioaloite TAA 125/2016 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (1 000 000 euroa) 25.30.01

— Talousarvioaloite TAA 126/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenoihin (7 200 000 euroa) 25.40.01

— Talousarvioaloite TAA 127/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä home- ja kosteusvaurioiden korjaamiseen (20 000 000 euroa) 29.10

— Talousarvioaloite TAA 128/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kylätoiminnan valtion-apuun (800 000 euroa) 30.10.63

— Talousarvioaloite TAA 129/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Olkijoen kevyen liikenteen väylän jatkamiseksi (600 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 130/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän jatkamiseksi välille Raahe—Kopsa kantatielle 88 (3 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 131/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 22 Oulu—Kajaani—Vartius-tieosuuden kehittämiseen (5 800 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 132/2016 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen (20 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 133/2016 vp Lauri Ihalainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 4 parantamiseen välillä Kirri—Tikkakoski (40 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 134/2016 vp Lauri Ihalainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoihin (10 000 000 euroa) 32.01.02

— Talousarvioaloite TAA 135/2016 vp Lauri Ihalainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansainvälistymisavustuksiin yritysten yhteishankkeisiin (17 000 000 euroa) 32.20.43

— Talousarvioaloite TAA 136/2016 vp Lauri Ihalainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Finnvera Oyj:n varainhankintaan (10 000 000 euroa) 32.20.82

— Talousarvioaloite TAA 137/2016 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite makeisten ja jäätelön valmisteveron säilyttämisestä (102 000 000 euroa) 11.08.05

— Talousarvioaloite TAA 138/2016 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä henkilöstömitoituksen säilyttämiseksi ennallaan vanhainkotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa (6 310 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 139/2016 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joroisten musiikkipäivien järjestämiseen (30 000 euroa) 29.80.01

— Talousarvioaloite TAA 140/2016 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Parikkalan raja-aseman kehittämiseen (3 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 141/2016 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin (70 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 142/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä meripelastustoiminnan turvaamiseen Lounais-Suomessa (400 000 euroa) 26.20.01

— Talousarvioaloite TAA 143/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maanpuolustusjärjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen (404 000 euroa) 27.10.50

— Talousarvioaloite TAA 144/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun maakunnissa (9 000 000 euroa) 28.90.22

— Talousarvioaloite TAA 145/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä meriklusterin osaavan työvoiman saatavuuden ja osaamisen kehittämisen varmistamiseksi (5 000 000 euroa) 29.40.20

— Talousarvioaloite TAA 146/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 9 Turku—Tampere-yhteysvälin parantamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 147/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 8 Turku—Pori-yhteysvälin parantamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 148/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtakunnallisen lääkekehityskeskuksen toiminnan käynnistämisen kustannuksiin (970 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 149/2016 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Topinpuiston kiertotalouden pilottialueen tukemiseen (1 000 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 150/2016 vp Ilkka Kantola sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Akatemian toimintamenoihin (10 000 000 euroa) 29.40.01

— Talousarvioaloite TAA 151/2016 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oikeudenhoidon kehittämiseen ja turvapaikanhakijoiden oikeusturvan varmistamiseen (2 000 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 152/2016 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaiskasvatuksen hoitajamitoituksen säilyttämiseen (15 859 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 153/2016 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä subjektiivisen päivähoito-oikeuden säilyttämiseen (15 874 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 154/2016 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ihmisoikeusliiton toiminnan tukemiseen (200 000 euroa) 29.80.50

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 155/2016 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyön edistämiseen (412 000 euroa) 29.80.50

— Talousarvioaloite TAA 156/2016 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan menoihin (3 000 000 euroa) 33.60.52

— Talousarvioaloite TAA 157/2016 vp Mika Kari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tukemiseen (404 000 euroa) 27.10.50

— Talousarvioaloite TAA 158/2016 vp Mika Kari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 24 kehittämispolkumallin jatkotyöhön ja liittymien parantamiseen (750 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 159/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitoksten käyttökustannuksiin (1 001 000 euroa) 29.10.31

— Talousarvioaloite TAA 160/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toimintaan (13 900 000 euroa) 29.40.50

— Talousarvioaloite TAA 161/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toimintaan (6 900 000 euroa) 29.40.55

— Talousarvioaloite TAA 162/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (583 000 euroa) 29.80.31

— Talousarvioaloite TAA 163/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön (5 000 000 euroa) 29.91.51

— Talousarvioaloite TAA 164/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinkokeita korvaavan vaihtoehtomenetelmäkeskus FICAM:n viranomaistoimintaan (500 000 euroa) 30.20.62

— Talousarvioaloite TAA 165/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen (1 000 000 euroa) 30.40.31

— Talousarvioaloite TAA 166/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä metsäluonnon hoidon edistämiseen (3 000 000 euroa) 30.40.45

— Talousarvioaloite TAA 167/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rantaradan kunnostustoimiin, ohitusraiteisiin sekä kaksoisraiteen suunnitteluun (10 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 168/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uhanalaisten lajien suojeluun (2 000 000 euroa) 35.10.21

— Talousarvioaloite TAA 169/2016 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Itämeren suojeluun Uudellamaalla (1 000 000 euroa) 35.10.22

— Talousarvioaloite TAA 170/2016 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lisäraidekapasiteetin suunnitteluun välillä Helsinki—Tampere (10 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 171/2016 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampere—Jyväskylä-rataosuuden parannustöihin (17 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 172/2016 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pasila—Riihimäki rataosan parantamishankkeen toisen vaiheen käynnistämiseen (30 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 173/2016 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen (15 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 174/2016 vp Elsi Katainen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä palopäällystökoulutuksen toteuttamiseen Pelastusopistossa (1 200 000 euroa) 26.30.01

— Talousarvioaloite TAA 175/2016 vp Anneli Kiljunen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Imatran ja Niiralan rajanylityspaikkojen yövalvonnan säilymiseen (1 000 000 euroa) 26.20.01

— Talousarvioaloite TAA 176/2016 vp Anneli Kiljunen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähimmäismääräisiin sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä vähimmäismääräisiin kuntoutusrahoihin (25 000 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 177/2016 vp Kimmo Kivelä ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionavustukseen kunnille koulujen homekorjauksiin (30 000 000 euroa) 29.10

— Talousarvioaloite TAA 178/2016 vp Kimmo Kivelä ps Talousarvioaloite määrärahan osoittamisesta Lapinlahden Varpaisjärven Jonsantien peruskorjaukseen (500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 179/2016 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen (400 000 euroa) 27.10.50

— Talousarvioaloite TAA 180/2016 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan (400 000 euroa) 29.10.52

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 181/2016 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sauvo—Pyhäloukas-tien perusparannukseen (4 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 182/2016 vp Anna Kontula vas ym. Talousarvioaloite julkiset työvoima- ja yrityspalvelut -momentin perusteluihin tehtävistä muutoksista 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 183/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lehtimäen opiston toimintaedellytysten turvaamiseen (450 000 euroa) 29.10.31

— Talousarvioaloite TAA 184/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Seinäjoen ja Kokkolan yliopistokeskusten toimintaedellytysten turvaamiseen (50 000 euroa) 29.40.50

— Talousarvioaloite TAA 185/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Merenkurkun maailmanperintöalueen kehittämiseen (300 000 euroa) 29.80.52

— Talousarvioaloite TAA 186/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 67 Seinäjoki—Ilmajoki yleissuunnitelman laatimiseen (400 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 187/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pääradan välityskyvyn parantamisen aluevaraussuunnitteluun välillä Tampere—Seinäjoki (500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 188/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 19, välillä Nurmon Itäväylä—Atria välityskyvyn parantamiseen (5 400 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 189/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 19 ja valtatien 3 Jalasjärven eritasoristeyksen toteuttamiseen (6 500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 190/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustieverkon ylläpitoon Vaasan vaalipiirissä (8 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 191/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 18 oikaisuun välillä Ähtärin Myllymäki—Multia (1 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 192/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 8 liikennejärjestelyihin Heinolan alueella Kokkolassa (4 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 193/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 8 parantamiseen välillä Vassor—Kärklax (7 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 194/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 68 ja Pietarsaaren satamayhteyden parantamiseen (9 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 195/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 8 yhteysvälin Vaasa—Oulu parantamiseen (10 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 196/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Seinäjoki—Kaskinen -radan tehostettuun kunnossapitoon sekä kriittisten kohtien parantamiseen (20 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 197/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kokkolan meriväylän syventämiseen (28 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 198/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Merenkurkun liikenteen kehittämiseen (1 500 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 199/2016 vp Susanna Koski kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vientiosuuskunta Viexpon toimintaan (150 000 euroa) 32.20.41

— Talousarvioaloite TAA 200/2016 vp Hanna Kosonen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan (100 000 euroa) 30.10.63

— Talousarvioaloite TAA 201/2016 vp Kari Kulmala ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saimaan järvilohikannan elvyttämiseen (160 000 euroa) 30.40.31

— Talousarvioaloite TAA 202/2016 vp Antti Kurvinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Seinäjoen lentoaseman toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen (150 000 euroa) 31.10.41

— Talousarvioaloite TAA 203/2016 vp Antti Kurvinen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry:n toiminnan turvaamiseen (120 000 euroa) 32.40.50

— Talousarvioaloite TAA 204/2016 vp Seppo Kääriäinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Savon radan nopeustason nostoon välillä Kouvola—Kajaani (75 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 205/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön (30 000 000 euroa) 24.30.66

— Talousarvioaloite TAA 206/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oikeuslaitokselle (3 300 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 207/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (1 600 000 euroa) 25.30.01

— Talousarvioaloite TAA 208/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisin toimintamenoihin sisäisen turvallisuuden edistämiseen ja harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (22 000 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 209/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (10 000 000 euroa) 28.10.01

— Talousarvioaloite TAA 210/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (4 400 000 euroa) 28.10.02

— Talousarvioaloite TAA 211/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien rakennusten korjaus- ja täydennysinvestointeihin (1 000 000 euroa) 29.01.51

— Talousarvioaloite TAA 212/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry:lle (200 000 euroa) 29.10.51

— Talousarvioaloite TAA 213/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Takaisin Elämään ry:lle erityisnuorisotyön laajentamiseen ja ylläpitoon (400 000 euroa) 29.91.52

— Talousarvioaloite TAA 214/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ruoka-apu Yhdistysten Liitto ry:lle ruoka-aputyön toimijoiden omaehtoisen työn tukemiseen (1 000 000 euroa) 30.20.47

— Talousarvioaloite TAA 215/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (10 000 000 euroa) 32.20.49

— Talousarvioaloite TAA 216/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ruoka-apu Yhdistysten Liitto ry:lle ruoka-aputyön toimijoiden omaehtoisen työn tukemiseen (1 000 000 euroa) 33.03.63

— Talousarvioaloite TAA 217/2016 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen 0,85 prosentin leikkauksen peruuttamiseen (11 800 000 euroa) 33.20.52

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 218/2016 vp Jari Leppä kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mikkelin sotahistoriakeskuksen perustamiseen (600 000 euroa) 29.80.31

— Talousarvioaloite TAA 219/2016 vp Jari Leppä kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Luomuinstituutin toimintaan (180 000 euroa) 30.20.47

— Talousarvioaloite TAA 220/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (100 000 000 euroa) 24.30.66

— Talousarvioaloite TAA 221/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin (3 100 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 222/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 25.20.01

— Talousarvioaloite TAA 223/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (2 100 000 euroa) 25.30.01

— Talousarvioaloite TAA 224/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisitoimen toimintamenoihin (3 000 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 225/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Verohallinnon toimintamenoihin (1 700 000 euroa) 28.10.01

— Talousarvioaloite TAA 226/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin (3 100 000 euroa) 28.10.02

— Talousarvioaloite TAA 227/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuteen kunnille peruspalveluiden järjestämiseen (13 226 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 228/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ryhmäkokojen pienentämiseen (15 000 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 229/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen (12 916 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 230/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusopetuksen laatuun ja tasa-arvoon suunnattuun avustukseen (30 000 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 231/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (3 477 000 euroa) 29.10.31

— Talousarvioaloite TAA 232/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (15 117 000 euroa) 29.20.30

— Talousarvioaloite TAA 233/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toiminnan rahoittamiseen (45 700 000 euroa) 29.40.50

— Talousarvioaloite TAA 234/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoittamiseen (32 000 000 euroa) 29.40.55

— Talousarvioaloite TAA 235/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintorahaleikkauksen palauttamiseksi (46 900 000 euroa) 29.70.55

— Talousarvioaloite TAA 236/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen (2 387 000 euroa) 29.80.31

— Talousarvioaloite TAA 237/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestöjen valtionavustuksiin (1 700 000 euroa) 29.80.50

— Talousarvioaloite TAA 238/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikunnan koulutuskeskuksille (174 000 euroa) 29.90.52

— Talousarvioaloite TAA 239/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan (3 000 000 euroa) 29.91.51

— Talousarvioaloite TAA 240/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä väyläverkon kehittämiseen (100 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 241/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä junaliikenteen ostopalveluihin (10 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 242/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 32.01.01

— Talousarvioaloite TAA 243/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tekesin toiminnan turvaamiseen (60 000 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 244/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä TE-toimistoille työn etsintään ja henkilökohtaiseen palveluun (17 000 000 euroa) 32.30.01

— Talousarvioaloite TAA 245/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite työvoimapalvelukokonaisuuden tehostamiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-17 000 000 euroa) 32.30.01

— Talousarvioaloite TAA 246/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestöjen työllistämisprojektien palkkatukeen (15 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 247/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työllisyydenhoidon kuntakokeilun jatkamiseen (20 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 248/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorisotakuun elvyttämiseen (28 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 249/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen työvoima- ja kotouttamiskoulutukseen (40 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 250/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä palkkatuella työllistämiseen (75 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 251/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoihin (1 500 000 euroa) 32.40.01

— Talousarvioaloite TAA 252/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työsuojelun alueviranomaisten toimintamenoihin (1 500 000 euroa) 33.02.07

— Talousarvioaloite TAA 253/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisäleikkauksen peruuttamiseen (11 700 000 euroa) 33.10.51

— Talousarvioaloite TAA 254/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sotilasavustuksen indeksileikkauksen peruuttamiseen (150 000 euroa) 33.10.53

— Talousarvioaloite TAA 255/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleiseen asumistukeen leikkausten perumiseksi (34 100 000 euroa) 33.10.54

— Talousarvioaloite TAA 256/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan ansiopäivärahan valtionosuuden indeksileikkauksen peruuttamiseen (9 000 000 euroa) 33.20.50

— Talousarvioaloite TAA 257/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ansiopäivärahan valtionosuuteen omavastuuajan pidentämisen perumiseksi (14 000 000 euroa) 33.20.50

— Talousarvioaloite TAA 258/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan peruspäivärahan valtionosuuden indeksileikkauksen peruuttamiseen (2 000 000 euroa) 33.20.51

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 259/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä peruspäivärahan valtionosuuteen omavastuuajan pidentämisen perumiseksi (2 000 000 euroa) 33.20.51

— Talousarvioaloite TAA 260/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen valtionosuuteen (3 400 000 euroa) 33.20.52

— Talousarvioaloite TAA 261/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen valtionosuuteen omavastuuajan pidentämisen perumiseksi (4 000 000 euroa) 33.20.52

— Talousarvioaloite TAA 262/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen valtionosuuden indeksileikkauksen peruuttamiseen (11 800 000 euroa) 33.20.52

— Talousarvioaloite TAA 263/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aikuiskoulutustuen valtionosuuden indeksileikkauksen peruuttamiseen (700 000 euroa) 33.20.55

— Talousarvioaloite TAA 264/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vuorottelukorvauksen valtionosuuden indeksileikkauksen peruuttamiseen (200 000 euroa) 33.20.56

— Talousarvioaloite TAA 265/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähimmäismääräisten päivärahojen indeksileikkauksen peruuttamiseen (1 200 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 266/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkekorvauksiin (20 000 000 euroa) Eduskunnalle 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 267/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläkkeensaajan asumistukeen (12 500 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 268/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansaneläkelain perusteella maksettavien etuuksien indeksileikkauksen peruuttamiseen (25 500 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 269/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamalisän indeksileikkauksen peruuttamiseen (200 000 euroa) 33.50.50

— Talousarvioaloite TAA 270/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (10 000 000 euroa) 33.50.57

— Talousarvioaloite TAA 271/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotipaikkojen lisäämiseksi Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle (4 000 000 euroa) 33.60.52

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 272/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vesien- ja ympäristönhoidon edistämiseen (5 000 000 euroa) 35.10.61

— Talousarvioaloite TAA 273/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin (10 000 000 euroa) 35.10.63

— Talousarvioaloite TAA 274/2016 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite valtion asuntorahaston valtuuksiin tehtävistä muutoksista 35.20.60

— Talousarvioaloite TAA 275/2016 vp Mats Löfström r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ahvenanmaan tasoitusmaksuun (15 000 000 euroa) 28.80.30

— Talousarvioaloite TAA 276/2016 vp Mats Löfström r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen Ahvenanmaan ja mantereen välisessä saaristoliikenteessä (1 200 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 277/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä harmaan talouden ja verovälttelyn torjunnasta johtuvaan verotuottojen kasvuun (130 000 000 euroa) 11.01.02

— Talousarvioaloite TAA 278/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 25.10.03

— Talousarvioaloite TAA 279/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 25.30.01

— Talousarvioaloite TAA 280/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisitoimen toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 281/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä verohallinnon toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 28.10.01

— Talousarvioaloite TAA 282/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä homekorjausten tukemiseen (100 000 000 euroa) 28.90

— Talousarvioaloite TAA 283/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen apteekkikompensaatioon (31 679 000 euroa) 29.40.52

— Talousarvioaloite TAA 284/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnontieteellisen kulttuuriperinnön digitointiin akateemisen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen (800 000 euroa) 29.80.55

— Talousarvioaloite TAA 285/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön (5 477 000 euroa) 29.91.51

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 286/2016 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Botanian ystävät ry:lle (60 000 euroa) 35.01.65

— Talousarvioaloite TAA 287/2016 vp Silvia Modig vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan menoihin (10 000 000 euroa) 33.60.52

— Talousarvioaloite TAA 288/2016 vp Silvia Modig vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonsuojelualueiden hankintaan (30 000 000 euroa) 35.10.63

— Talousarvioaloite TAA 289/2016 vp Riitta Myller sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä itärajan rajanylityspaikkojen palvelutason turvaamiseen (2 000 000 euroa) 26.20.01

— Talousarvioaloite TAA 290/2016 vp Riitta Myller sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pelastustoimen lähialueyhteistyöhön (100 000 euroa) 26.30.01

— Talousarvioaloite TAA 291/2016 vp Riitta Myller sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kosteus- ja hometalkoot -ohjelman jatkamiseen (1 000 000 euroa) 35.01.01

— Talousarvioaloite TAA 292/2016 vp Riitta Myller sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ympäristöjärjestöille (200 000 euroa) 35.01.65

— Talousarvioaloite TAA 293/2016 vp Riitta Myller sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Metsähallituksen luontopalveluille nuorten työllistämiseen (1 000 000 euroa) 35.10.52

— Talousarvioaloite TAA 294/2016 vp Jari Myllykoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aikuiskoulutuksen kehittämiseen (1 000 000 euroa) 29.20.21

— Talousarvioaloite TAA 295/2016 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Luonnonvarakeskuksen toimintamenoihin (10 000 000 euroa) 30.01.05

— Talousarvioaloite TAA 296/2016 vp Jari Myllykoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinsuojeluun (310 000 euroa) 30.20.20

— Talousarvioaloite TAA 297/2016 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä metsäluonnon hoidon edistämiseen (3 000 000 euroa) 30.40.45

— Talousarvioaloite TAA 298/2016 vp Jari Myllykoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seututien 204 parannustöihin välillä Eura—Säkylä (1 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 299/2016 vp Jari Myllykoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pori—Mäntyluoto—Tahkoluoto-radan sähköistykseen (1 800 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 300/2016 vp Jari Myllykoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 12 parannustöihin välillä Rauma—Huittinen (20 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 301/2016 vp Lea Mäkipää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nerkoontien päällystämiseen Kihniöllä (2 500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 302/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sofia-opistolle (45 000 euroa) 29.10.52

— Talousarvioaloite TAA 303/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (31 679 000 euroa) 29.40.52

— Talousarvioaloite TAA 304/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joensuun Salpakankaankadun tasoristeyksen korvaamiseksi eritasoliittymällä (1 700 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 305/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä teiden 502 Polvijärvi—Luikonlahti sekä 5720 Ohtaanniementie peruskorjaamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 306/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joensuun ratapihan parantamiseen (79 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 307/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hoitotyön Tutkimussäätiön toiminnan tukemiseen (200 000 euroa) 33.70.50

— Talousarvioaloite TAA 308/2016 vp Martti Mölsä ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nokian Häpesuon vanhan kaatopaikan puhdistamiseen (3 800 000 euroa) 35.10.61

— Talousarvioaloite TAA 309/2016 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite energiaintensiivisten yritysten veronpalautukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-218 000 000 euroa) 28.91.41

— Talousarvioaloite TAA 310/2016 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toiminnan perusrahoitukseen (50 000 000 euroa) 29.40.50

— Talousarvioaloite TAA 311/2016 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin (3 000 000 euroa) 29.40.51

— Talousarvioaloite TAA 312/2016 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toiminnan perusrahoitukseen (25 000 000 euroa) 29.40.55

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 313/2016 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aurinkoenergian tuotannon vauhdittamiseen asunto-osakeyhtiöissä (15 000 000 euroa) 32.60.40

— Talousarvioaloite TAA 314/2016 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä energiatukiin biokaasuinvestointien vauhdittamiseen (25 000 000 euroa) 32.60.40

— Talousarvioaloite TAA 315/2016 vp Ilmari Nurminen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhtenäisen valaistuksen saamiseksi valtatien 12 yhteysvälille Sastamala—Nokia (1 200 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 316/2016 vp Ilmari Nurminen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeenkyrön ohitustien investointien aloittamiselle valtatiellä 3 välillä Tampere—Vaasa (10 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 317/2016 vp Ilmari Nurminen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Häpesuon entisen kaatopaikan puhdistamiseen (300 000 euroa) 35.10.61

— Talousarvioaloite TAA 318/2016 vp Mikaela Nylander r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä avustuksen maksamiseen Suomen ammattikalastajaliitolle (100 000 euroa) 30.40.51

— Talousarvioaloite TAA 319/2016 vp Mikaela Nylander r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vesistöjen ravinnepitoisuuksien vähentämiseen poistokalastuksella (100 000 euroa) 30.40.62

— Talousarvioaloite TAA 320/2016 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lapinkyläntien—Heikinkyläntien päällystystyön loppuun saattamiseen Lapinjärvellä (300 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 321/2016 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Porvoon saaristotien rakentamiseen (1 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 322/2016 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Loviisa—Lahti-radan perusparantamiseen (1 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 323/2016 vp Mikaela Nylander r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisen yhteensovittamiselimen toimintamenoja varten (100 000 euroa) 33.03

— Talousarvioaloite TAA 324/2016 vp Mikaela Nylander r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionavuksi rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (10 000 000 euroa) 33.50.56

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 325/2016 vp Mikaela Nylander r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä mielenterveyspotilaiden hoitoon (500 000 euroa) 33.60

— Talousarvioaloite TAA 326/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin (1 500 000 euroa) 28.10.02

— Talousarvioaloite TAA 327/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien valtionosuuteen peruspalvelujen järjestämiseen (4 000 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 328/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maa- ja metsätalousministeriön toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 30.01.01

— Talousarvioaloite TAA 329/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä 4H-järjestöjen toimintaan (600 000 euroa) 30.10.55

— Talousarvioaloite TAA 330/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-18 500 000 euroa) 30.20.02

— Talousarvioaloite TAA 331/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite Maaseutuviraston toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-11 000 000 euroa) 30.20.03

— Talousarvioaloite TAA 332/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä happamien sulfaattimaiden kartoitukseen ja ehkäisemisohjelman laatimiseen (500 000 euroa) 30.40.21

— Talousarvioaloite TAA 333/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 7390 sekä yhdystien 17903 peruskorjaukseen Pedersören kunnassa (1 430 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 334/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikenneturvallisuuden parantamiseen seututiellä 748 Kruunupyyssä (1 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 335/2016 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoihin (7 000 000 euroa) 32.01.02

— Talousarvioaloite TAA 336/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Meltauksen ja Unarin välisen tieyhteyden perusparannukseen Rovaniemellä (1 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 337/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kittilän ja Inarin välisen tien (maantie 955) parantamiseen tieosuudella Köngäs—Hanhimaa (7 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 338/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Enontekiön lentokentän kunnostamiseen (500 000 euroa) 31.10.41

— Talousarvioaloite TAA 339/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tornio—Laurila-radan sähköistämiseen (10 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 340/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kemin Ajoksen sataman tuloväylän syventämiseen (19 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 341/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Muonion ja Kilpisjärven välisen tieyhteyden perusparannukseen valtatiellä 21 (50 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 342/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kolarin radan sähköistämiseen (50 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 343/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (16 000 000 euroa) 31.40.50

— Talousarvioaloite TAA 344/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä alueelliseen kuljetustukeen (5 000 000 euroa) 32.50.44

— Talousarvioaloite TAA 345/2016 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseen (120 000 euroa) 33.60.36

— Talousarvioaloite TAA 346/2016 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite merenkululle asetettujen väylämaksujen poistamisesta (-46 200 000 euroa) 11.19.06

— Talousarvioaloite TAA 347/2016 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisien määrän turvaamiseen (15 000 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 348/2016 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rajavartiolaitoksen toiminnan turvaamiseen (3 000 000 euroa) 26.20.01

— Talousarvioaloite TAA 349/2016 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kotkan keskustaan ja satamiin johtavan valtatie 15:n parantamiseen (22 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 350/2016 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 12 yhteysvälin Lahti—Kouvola parantamiseen (50 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 351/2016 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä KymiRing-testausympäristön rakentamiseen (3 500 000 euroa) 32.50.65

— Talousarvioaloite TAA 352/2016 vp Aila Paloniemi kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Laajan turvallisuuden verkosto ry:lle (160 000 euroa) 24.90.50

— Talousarvioaloite TAA 353/2016 vp Olli-Poika Parviainen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maahanmuuttajien kuntakorvauksen korottamiseen (10 000 000 euroa) 32.70.30

— Talousarvioaloite TAA 354/2016 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin ns. vanhuspalvelulain mukaisen henkilöstömitoituksen vahvistamiseksi ja palvelutason parantamiseksi (23 226 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 355/2016 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen kasvukäytävän junapalvelujen parantamiseen (4 000 000 euroa) 31.30.63

— Talousarvioaloite TAA 356/2016 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkekorvauksiin (60 000 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 357/2016 vp Antti Rantakangas kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maanteiden 800 ja 7980 kiertoliittymän rakentamiseen Haapavedellä (350 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 358/2016 vp Antti Rantakangas kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tomujoen maantien 18029 peruskorjaamiseen Kalajoen Himangalla (500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 359/2016 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhdystien rakentamiseen valtatien 4 ja seututien 140 välille Orimattilassa (3 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 360/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Riuttalan talonpoikaismuseolle (100 000 euroa) 29.80.31

— Talousarvioaloite TAA 361/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joroisten Musiikkipäivien juhlavuoden järjestämiseen (20 000 euroa) 29.80.52

— Talousarvioaloite TAA 362/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä päällystämättömien maanteiden perusparannuksiin Länsi-Kuopiossa (500 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 363/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 551 liikenneturvallisuuteen ja perusparannukseen välillä Haminalahti—Karttula Kuopiossa (500 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 364/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä teiden perusparannuksen suunnitteluun ja aloitukseen Kylylahden kaivoksen ja Luikonlahden rikastamon vaikutusalueella (750 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 365/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tien 5460 Vaajasalmi—Tervamäki (Saikarintie) perusparannukseen ja päällystämiseen Sisä-Savossa (900 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 366/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ratayhteyden Siilinjärvi—Viinijärvi sähköistämiseen välillä Yaran Siilinjärven tehtaat—Savonrata (2 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 367/2016 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 5 meluesteiden toteuttamisen jatkamiseen Kuopiossa välillä Kellolahdentie—Päiväranta (2 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 368/2016 vp Markku Rossi kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kuopion henkilö- ja tavararatapihojen uudistamiseen (40 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 369/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 26.20.01

— Talousarvioaloite TAA 370/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuteen kunnille vanhustenhuollon hoitajamitoituksen parantamiseen (70 000 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 371/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin (arviomääräraha) (1 254 000 euroa) 29.01.52

— Talousarvioaloite TAA 372/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perheellisten opiskelijoiden opintorahan huoltajalisään (20 000 000 euroa) 29.70.55

— Talousarvioaloite TAA 373/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lisäraiteiden aluevaraussuunnittelun käynnistämiseen pääradalla välillä Riihimäki—Hämeenlinna (2 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 374/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä starttirahoihin ja työllistämistukiin (25 000 000 euroa) 32.30.51

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 375/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahojen leikkauksen peruuttamiseen (1 200 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 376/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkekorvauksiin (60 000 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 377/2016 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamalisän leikkauksen peruuttamiseen (200 000 euroa) 33.50.50

— Talousarvioaloite TAA 378/2016 vp Hanna Sarkkinen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Oulun sataman väylän syventämiseen (12 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 379/2016 vp Hanna Sarkkinen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (125 500 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 380/2016 vp Hanna Sarkkinen vas ym. Talousarvioaloite päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuen poistamisesta (-43 000 000 euroa) 32.60.46

— Talousarvioaloite TAA 381/2016 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä suomalais-virolaiselle kulttuurisäätiölle (3 000 000 euroa) 29.01.50

— Talousarvioaloite TAA 382/2016 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisille harmaan talouden torjuntaan (9 600 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 383/2016 vp Matti Semi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisille raskaan liikenteen valvontayksikön perustamiseen (10 000 000 euroa) 26.10.01

— Talousarvioaloite TAA 384/2016 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyön edistämiseen (540 000 euroa) 29.80.50

— Talousarvioaloite TAA 385/2016 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatien 5 parantamiseen välillä Leppävirta—Kuopio (99 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 386/2016 vp Ville Skinnari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorisotakuun kehittämiseen Matkalla Duuniin -toimintamallin avulla (500 000 euroa) 29.91.51

— Talousarvioaloite TAA 387/2016 vp Ville Skinnari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pulkkilanharjun kääntösillan selvitykseen (200 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 388/2016 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Luomuinstituutin toimintaan (180 000 euroa) 30.01.05

— Talousarvioaloite TAA 389/2016 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kylätoiminnan tukemiseen (500 000 euroa) 30.10.63

— Talousarvioaloite TAA 390/2016 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Savon radan raideliikenteen nopeuttamiseen (10 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 391/2016 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mikkelin lentoaseman toiminnan turvaamiseen (400 000 euroa) 31.10.41

— Talousarvioaloite TAA 392/2016 vp Martti Talja kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhteysvälin Lahti—Kouvola parantamiseen valtatiellä 12 (50 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 393/2016 vp Sari Tanus kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Fida International ry:lle kehitysyhteistyöhön (80 000 euroa) 24.90.50

— Talousarvioaloite TAA 394/2016 vp Sari Tanus kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä IRR-TV ry:lle turvapaikanhakijoiden kieli- ja yhteiskuntakurssimateriaalin tuottamiseen (300 000 euroa) 26.40.01

— Talousarvioaloite TAA 395/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ylivieskan kirkon uudelleen rakentamiseen (500 000 euroa) 29.01.51

— Talousarvioaloite TAA 396/2016 vp Sari Tanus kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionavustukseen kunnille sisäilmaongelmista kärsivien koulujen korjauksiin (50 000 000 euroa) 29.10

— Talousarvioaloite TAA 397/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen (60 000 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 398/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite strategiseen tutkimusrahoitukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 29.40.54

— Talousarvioaloite TAA 399/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen sisäilmaongelmien analyysi- ja ratkaisumenetelmien kehittämiseksi (10 000 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 400/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimustoimintaan (10 000 000 euroa) 33.03.04

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 401/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleisen asumistuen leikkauksen peruuttamiseen (9 500 000 euroa) 33.10.54

— Talousarvioaloite TAA 402/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aikuiskoulutustuen leikkauksen peruuttamiseen (700 000 euroa) 33.20.55

— Talousarvioaloite TAA 403/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vuorottelukorvauksen leikkauksen peruuttamiseen (200 000 euroa) 33.20.56

— Talousarvioaloite TAA 404/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä keliaakikkojen ruokavaliokorvaukseen (10 000 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 405/2016 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä takuueläkkeen korotukseen ja indeksisidonnaisten etuuksien leikkauksen peruuttamiseen (40 000 000 euroa) 33.40.60

— Talousarvioaloite TAA 406/2016 vp Sari Tanus kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nokian kaupungin bio- ja kiertotaloushankkeen Eco3 kehittämiseen (430 000 euroa) 35.10.22

— Talousarvioaloite TAA 407/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (2 957 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 408/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen laadun parantamiseen (15 000 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 409/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen (30 000 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 410/2016 vp Jani Toivola vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin maahanmuuttajien koulutusta tukevien opintoseteliavustusten lisäämiseen (600 000 euroa) 29.10.31

— Talousarvioaloite TAA 411/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (8 500 000 euroa) 29.10.31

— Talousarvioaloite TAA 412/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen koulutukseen (80 830 000 euroa) 29.20.30

— Talousarvioaloite TAA 413/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintotukeen (46 400 000 euroa) 29.70.55

— Talousarvioaloite TAA 414/2016 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleisten kirjastojen toimintaan (200 000 euroa) 29.80.30

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 415/2016 vp Maria Tolppanen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen maantielle 717 Vaasan seudulla (1 700 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 416/2016 vp Kari Uotila vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hanko—Hyvinkää-radan sähköistämiseen (5 000 000 euroa) 31.10.77

— Talousarvioaloite TAA 417/2016 vp Antero Vartia vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yrittäjävähennyksen rajaamisesta syntyvään verotuottojen kasvuun (23 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 418/2016 vp Antero Vartia vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (45 800 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 419/2016 vp Antero Vartia vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkekorvauksiin sekä potilaiden matkakorvauksiin (33 500 000 euroa) 33.30.60

— Talousarvioaloite TAA 420/2016 vp Pia Viitanen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä 3. raiteen yleissuunnitelmaan yhteysvälillä Tampere—Helsinki (2 000 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 421/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennysoikeuden alentamisesta johtuvan tuloveroarvion korottamisesta (75 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 422/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion vähentämisestä (-419 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 423/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite arvonlisäveron arvioidun tuoton korottamisesta (413 000 000 euroa) 11.04.01

— Talousarvioaloite TAA 424/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite autoveron arvioidun tuoton korottamisesta (67 000 000 euroa) 11.10.03

— Talousarvioaloite TAA 425/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (213 000 000 euroa) 24.30.66

— Talousarvioaloite TAA 426/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite kehitysyhteistyölainoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-100 000 000 euroa) 24.30.80

— Talousarvioaloite TAA 427/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite Finnfundin pääoman korottamiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 24.30.88

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 428/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-30 000 000 euroa) 24.30.89

— Talousarvioaloite TAA 429/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen (403 000 euroa) 27.10.50

— Talousarvioaloite TAA 430/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuteen kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (6 310 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 431/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite kuntien valtionosuuteen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-130 000 000) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 432/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite energiaintensiivisille yrityksille veronpalautukseen osoitetun määrärahan vähentämisestä (-218 000 000) 28.91.41

— Talousarvioaloite TAA 433/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen (32 000 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 434/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatillisen koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen (20 000 000 euroa) 29.20.30

— Talousarvioaloite TAA 435/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Örön linnakesaaren muutostöiden loppuun saattamiseen (2 100 000 euroa) 30.64.50

— Talousarvioaloite TAA 436/2016 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Kullan ja Slätsin kylien välille Kemiönsaaren kunnassa (700 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 437/2016 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Nauvon ja Prostvikin välille (2 800 000 euroa) 31.10.20

— Talousarvioaloite TAA 438/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä raskaan huoltoliikenteen ylläpitämiseen Örön saarelle (130 000 euroa) 31.30.64

— Talousarvioaloite TAA 439/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (73 000 000 euroa) 32.20.40

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 440/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-25 000 000) 32.30.01

— Talousarvioaloite TAA 441/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yksityisiin työnvälityspaveluihin (15 000 000) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 442/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotukeen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-43 000 000 euro) 32.60.46

— Talousarvioaloite TAA 443/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen (11 700 000 euroa) 33.10.51

— Talousarvioaloite TAA 444/2016 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite asuntolainan korkovähennysten pienentämisestä syntyvästä verotuottojen kasvusta (25 000 000 euroa) 11.01.01

— Talousarvioaloite TAA 445/2016 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite perintö- ja lahjaveron tuottoarvion korottamisesta yritysten sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjaveron kevennysten perumisen johdosta (25 000 000 euroa) 11.01.04

— Talousarvioaloite TAA 446/2016 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusopetukseen valmistavaan koulutukseen (33 512 000 euroa) 29.10.30

— Talousarvioaloite TAA 447/2016 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maahanmuuttajien kielikoulutukseen (20 000 000 euroa) 32.30.51

— Talousarvioaloite TAA 448/2016 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen maksamiseen oleskeluluvan saaneille kotoutumistuen sijaan (3 400 000 euroa) 33.20.52

— Talousarvioaloite TAA 449/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jerusalemin kansainväliselle kristilliselle suurlähetystölle holokaustin uhrien auttamiseen ja rauhaa tukevaan työhön (600 000 euroa) 24.90.66

— Talousarvioaloite TAA 450/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien valtionosuuteen indeksisidonnaisten etuuksien leikkauksen peruuttamiseen (74 800 000 euroa) 28.90.30

— Talousarvioaloite TAA 451/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite energiaverotukeen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-70 000 000 euroa) 28.91.41

— Talousarvioaloite TAA 452/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsi- ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen perustyön tukemiseen Samaria rf:n kautta (500 000 euroa) 29.91.52

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2016 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—462/2016 vp, toimenpidealoitteet TPA 34, 53/2016 vp

— Talousarvioaloite TAA 453/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestöpohjaisen nuorisotyökeskuksen toiminnan aloittamiseen (1 300 000 euroa) 29.91.52

— Talousarvioaloite TAA 454/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionapuun maaseudun elinvoimaisuutta lisäävään 4H-toimintaan (600 000 euroa) 30.10.55

— Talousarvioaloite TAA 455/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maaseudun kehittämiseen (100 000 euroa) 30.10.63

— Talousarvioaloite TAA 456/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yritysten kansainvälistymisen edistämiseen (15 000 000 euroa) 32.01.40

— Talousarvioaloite TAA 457/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä innovaatiorahoituskeskus Tekesin toimintamenoihin (1 000 000 euroa) 32.20.06

— Talousarvioaloite TAA 458/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (44 000 000 euroa) 32.20.40

— Talousarvioaloite TAA 459/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä investointitukeen biokaasulaitosten rakentamiseen (10 000 000 euroa) 32.60.45

— Talousarvioaloite TAA 460/2016 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisän leikkauksen peruuttamiseen (11 700 000 euroa) 33.10.51

— Talousarvioaloite TAA 461/2016 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustoimeentulotukeen (13 800 000 euroa) 33.10.57

— Talousarvioaloite TAA 462/2016 vp Ozan Yanar vihr Talousarvioaloite Terrafamen pääomittamiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-100 000 000 euroa) 32.20.89

— Toimenpidealoite TPA 34/2016 vp Arja Juvonen ps Toimenpidealoite potilasvahinkotietojen ilmenemisestä valtion talousarvioesityksestä

— Toimenpidealoite TPA 53/2016 vp Stefan Wallin r ym. Toimenpidealoite hallituksen kärkihankkeista